

B E L G E L E R

T Ü R K T A R İ H B E L G E L E R İ D E R G İ S İ

Cilt : III

1 9 6 6

Sayı : 5-6

EDİRNE ASKERİ KASSAMI'NA ÂİT

TEREKE DEFTERLERİ

(1545 — 1659)

Ö. BARKAN

I

BELGELERİN TANITILMASI

Türk arşivlerinin iktisadî ve içtimaî tarih tetkikleri bakımından büyük bir kıymet taşıdıkları halde henüz kullanılmamış olan vesika koleksiyonları arasında "Kassam" yahud "Tereke Defterleri" diye anılan belgeler mühim bir mevki işgal etmektedir.

Ekseriya, (aynı zamanda bir noter gibi faaliyette bulunmuş olan) *tariht Kadı Mahkemeleri*'nin karar ve zabıtlarını; hüccet, borç senedi veya mukavelelerle merkezden gönderilen emirlerin suretlerini; *örfi tekâlif*'e ait vergi ve mükellefiyetlerin halka tevzi cedvellerini; narh fiyatlarına veya esnaf cemiyetleriyle ilgili beledi nizamlarına ait kayıtları ihtiva eden *Kadı Sicilleri içinde dağınık bir halde bulunan* ve bazı büyük şehirlerde (ayrı seriler teşkil edecek şekilde) *müstakil defterler halinde tertip ve muhafaza edilmiş olan bu vesikalar*, isimlerinden de anlaşılacağı veçhile, *ölenlerin terkettiği menkul ve gayri menkul her türlü malların ve alacak, borç, vasiyet, hibe.. gibi tasarruflarla meydana gelen hakların teferruâtli bir envanteri* halindedirler.

Bu suretle, burada bazı örneklerini tam olarak *aynen* vermek istediğimiz *Tereke Defterleri*; ölenlerin içtimaî menşelerine, medenî hallerine ve aile yapılarına ait bilgiler yanında; hayatta buldukları sırada tasarruflarında bulunan her türlü giyim ve ev eşyası ile mobilya ve mutfak takımlarını; kiler mevcudunu; ev, bağ, bahçe ve değirmen.. gibi malları; köylerdeki *çiftlik* bina ve araçları ile hayvan cins ve miktarlarını; anbarlarda mevcut veya tarlalarda ekili tahılın miktar ve çeşitlerini; atölye ve ticarethanelerdeki âletlerle malzemenin veya ticarî malların çeşit ve miktarlarını vermekte ve bütün bu malların tahminî veya (müzayede ile satışları sonunda) fiilî olarak tahakkuk etmiş olan *fiyatlarını ayrı ayrı tespit* ve nakletmiş bulunmaktadır.

Bu kadar çeşitli ve zengin malûmatın, üzerinde muayyen tarihleri olan *fiyat rakamları ile ölçülü mukayese edilebilir bir halde ve külliyetli miktarda bir arada bulunmasının* içtimaî ve iktisadî tarih tetkikleri için önemi meydandadır :

Gerçekten bahis mevzuu *miras taksimi* defterleri sayesinde muayyen tarihî devirlerde ve bölgelerde *muhtelif içtimâî zümreler arasında servetin dağılımı ve unsurları; maddî kültürün* vasıf ve imkânları; hayat, konfor veya lüksün seviyesi; silâhların ve elbiselerin envayı; her türlü imalâthaneler ile *zirat işletmelerin teşkilâtı, istihsal vasıta ve kapasiteleri; ticarî usul ve münasebetler, kredi şekilleri..* gibi mühim mevzuların aydınlatılması imkânî hâsıl olmaktadır¹.

* * *

Kadınların vazife ve salâhiyetleri arasında, amme velâyetini haiz bir otorite olarak, yetim ve gaipilerin haklarını korumak veya vasiyetlerin yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmek maksadıyla² ölenlerin mirasına el-koyup *muhallefatı* tespit ve mirasçıların hisselerini tayin etmek de var idi. Bu suretle, mirasçılar arasında küçük yaşta çocuklar bulunduğu takdirde, bunların hisseleri *vasi*'lerine teslim edilir ve *vasi*'nin muameleleri kadı tarafından devamlı olarak kontrol edilip icabettiği takdirde azil ve yerlerine başkaları tayin olunurdu. Bunun dışında mirasçılar arasında mirasın taksimi hususunda anlaşmazlık hallerinde veya ölenin alacak veya borçlarının mahkeme kararlarıyla ispat, takip ve tahsili icabeden karışık ve umumiyetle ticarî muameleler bahis mevzuu olan vaziyetlerde *bizzat alâkahların vaki müracaatları üzerine* mirasın mahkeme huzurunda tespit ve taksimi icabederdi.

Bu gibi hallerde, kadı'nın bu işlerde ihtisas sahibi memuru olan *kassâm*'ın önünde miras kalmış olan mallar sayıma tâbî tutulur ve bu hususta yetkili *bilirkişiler* (ehl-i hibre) veya *dellâller* vasıtasıyla kıymetleri de takdir ettirilerek burada tetkik mevzuumuz olan teferruatlı *muhallefat listeleri* tanzim edilirdi.

Bu listelerde, ölenin cenaze masrafları ile borçları ve (şer'an caiz görülen hadler dahilindeki) vasiyetlerinin yerine getirilmesi için lüzumlu olan meblâğlar ayrı ayrı kaydedildikten sonra, geriye kalan eşya veyahut bu eşyanın fiilî olarak satışından elde edilen paralar, mirasçılar arasında *şer'î miras kaidelerine göre* taksim ve tevzi edilmiş olurdu. Bu gibi hizmetler mukabilinde mahkemenin mirasın mirasçılara tevzi edilecek

¹ Prof. L. Fekete, 1587 yılı sonlarında vefat etmiş olan zeâmet sahibi Ali Çelebi'nin Muhallefat listesine âit bir tahlil ve tanıma yazısını, Viyana Millî Kütüphanesinde bulunan bir Türkçe yazma (Flugel Kataloğu No. 1401) dan faydalanarak, "o zamanki Türklüğün maddî kültürünün değerli bir kaynağı" olarak neşretmiştir.

Büyük bir alâka gören bu yazı, *Sadettin Karatay* tarafından Macarca aslından, *XVI ncı yüzyılda taşralı bir Türk Efendinin evi* nâmı altında Türkçeye tercüme edildiği gibi (Bk. Belleten No. 116, Ekim 1965 Ankara, s. 615-638) Macar İlimler Akademisinin çıkardığı *Studia Historica* dergisinin 29 uncu sayısında (Budapest 1960) Almanca olarak da yayınlanmıştır (Das Heim eines türkischen Herrn in der Provinz in XVI. Jahrhundert).

Aynı etüdün yakında *Türkçe metin ile birlikte* Moskova'da Rusca olarak da neşredileceği öğrenilmiştir.

Prof. Halil İnalcık'ın İktisat Fakültesi Mecmuasında (Cilt 15, 1954. s. 51-75) "15. asır Türkiye İktisadî ve İçtimâî Tarihi Kaynakları" ismi altında çıkan bir yazısı da Bursa Kadı Sicilleri arasında bulunan benzeri belgelerin kıymeti üzerine dikkati çekmiş bulunmakta idi.

² 884 (1479) tarihli Fatih Kanunnamesinde, "Kismet-i mevâris'de (mirasların taksiminde) gaib'ler mâli ve emânetin muhafaza etmekde gayetle ihtiyât eyleye, evkaafi ve vesâyâyı mahallinde sarfede. . ." 953 tarihli bir kadı beratında da "Tenfiz-i vesâyâ ve kismet-i mevâris-i re'âyâ ve zabt-ı emvâl-i eytâm ve gaib ve 'azl ve nasb-ı vasi. . ." kadınların vazifeleri arasında sayılmaktadır.

Karş. *İ. H. Uzunçarşılı* Osmanlı Devletinin İlimiye Teşkilâtı (Türk Tarih Kurumu yayınlarından) Ankara 1965. s. 112, 85.

kısımının kıymetinin binde onbeş veya yirmisi nispetinde bir resim (resm-i kismet) tahsil etmesi âdeti. Bu resimler, kadıların hüccet tanzimi, bir vasiyetname veya vakfiyenin tescili veya sicilden bir suret çıkarma, nikâh akdi. gibi diğer hizmetlerinden dolayı almağa hak kazandığı benzeri resimler arasında, kadıların belli başlı gelir kaynaklarını teşkil ederdi.

Bu resimlerin tahsili işinin tabiatıyla kanunnamelerde tasrih edilen şartlara göre cereyan etmesi lâzımdı³. Bu şartlar arasında, kadıların fazla *resm-i kismet* tahsili gayretiyle, *mirasçılar mirası mutlaka mahkeme vasıtasıyla paylaşmağa mecbur edememesine ait olan ve mahkemenin aracılığına müracaatı vârislerin ihtiyarına bırakan prensip* dikkate şayan görülmektedir. Hatta bazı kanunname maddelerine göre, mirasçılar arasında küçük yaşta çocukların mevcudiyeti halinde, bunların haklarını korumak maksadıyla kadının yapmağa mecbur kalacağı müdahale hallerinde, yetimlerin malından *resm-i kismet* alınmaması lâzım gelirdi. Mirasçıların isteğiyle yapılan paylaştırılmalarda da kadının binde 15 veyahut (devrine göre) 20 den fazla *resm-i kismet* almaları yasak edilmişti. Kanunnamelerin üzerinde ısrarla durduğu diğer bir nokta da, ziyade resim almak gayretiyle, ölenin mallarının kıymetinin kassamlar tarafından kasten fazla takdir edilmesi tehlikesidir⁴.

³ “Ve *kismet* hususunda ve gayride emr-i şerifim bunun üzerinedir ki:

- 1 Her müteveffânın vârisleri *mâdem ki kismet taleb etmiyeler, kadılar varub cebr ile kismet etmiyeler;*
- 2 Şöyle ki veresenin bâzı sığarı olsa kibel-i Şer’î den vasi ta’yin idüb *sagyrlere ait olan miras huccet idüb ve. resm-i kismet taleb etmiyeler.*
- 3 Ve verese talebiyle *kismet* olundıkda binde 15 akçeden ziyade alınmaya (Bk. 57 numaralı taban notu).
- 4 Ve *kismet* eylediği ‘urüz ve ‘akardan resim alınmaya (?).
- 5 Ve *resm-i kismet* ziyade almak için müteveffânın metrukâtını ziyade tutmaktan hazer idüb ehl-i hibre ile göre..”

Millî Tettebbular Mecmuasında neşredilen kanunname, sayı II, s. 35, 36.

⁴ Kanunnamelerde kaydedilen ve kadılara vazifelerine başlamak için verilen tayin beratlarında da daima tekrar edilen bu prensiplerin, her zaman hakkıyla yerine getirildiği söylenemez. Şahısların ahlâkî sağlamlığına ve devirlerin hususî şartlarına göre, fazla *resm-i kismet tahsili* için bu kaidelerin dışına çıktığına ait misaller görülmektedir. Tetkik ettiğimiz *Muhallefat Listeleri* arasında, kassamların kanun dışı tutumlarına karşı yapılan itirazlar neticesi *iptal* edilmiş olanlar da vardır. (Bk. taban notu 57).

Diğer taraftan, aşağıda 47 numaralı notun bulunduğu yerde etraflı bir şekilde tahlil edeceğimiz ‘*adaletnâme*’nin bir bendi bâzı kadıların veya adamlarının fazla *resm-i kismet* toplayabilmek için baş vurdukları tazyik yollarını göstermektedir :

“Ve siz ki Kadıların nâhiyelerünizi nâiblerinize *iltizâma virüb* bir cânibden siz ve bir taraftan nâibiniz voyvodalar ile müttefik olup karye be-karye gezüb re‘âyâ ve berâyânın müft ve meccânen koyun ve kuzu ve tavuk ve yağ ve bal ve arpa ve saman ve odun ve otlukların çeküb aldugunuzdan ma‘adâ her kasaba ve karyeye karîb geldiğinizde *yeni makbereleri sayub*, defter idüb ba‘dehu mahalline varub : “Bunlar ne zamanda fevt olmuşlardır *ve bunların metrukâtı nice oldu*, ne için bize haber eylemeden ve bizden izin almadan defn eylediniz?” deyu te‘addi idüb ve kefereden mürd olanlardan bir kaç gurusı almayınca defne izin virmeyüb

Ekserinin veresesinden *sagyır ve sagyire ve gaaib ve gaibe olmayub, cümlesi hâzır ve kibâr olub, kismet taleb eylemezler iken cebren müteveffânın muhallefatını yazub*, ikiyüz akçe değer esbâbı bin ve bin beşyüz akçe bahâya tutub *kismet behâ (ne)siyle* beğendüğünüz esbâbı çeküb alub ve sizden mukaddem kadı olanlar bir def‘a *kismet* eylediği müteveffâ için *kismet-i ‘âdile olmamış* ve ba‘zı esbâbı gizleyüb *rusûm-ı kismete gadr eylemişsiz, tekrar kismet lâzımdır*, deyu *kismet* idüb ekser müteveffâ muhallefatı ikişer ve üçer kerre bu tarykla *kismet* olmağa mâl-ı eytâmın nısfı *resm-i kismete kifâyet* eylemeyüb..”

“Beledî” ve “Askerî” kassamlar :

Mahkemeler aracılığı ile yapılan miras taksimi muamelelerinden mahkemelerce alınması gereken *resimlerin* nispet ve tahsil şekillerine ait kaideler yanında, bu *resimlerin aidiyeti meselesi* de üzerinde durulmağa değer bir mevzu teşkil etmektedir :

Gerçekten, miras taksimi işleri prensip olarak her zaman kadı mahkemelerinde ve mahallin kadılarının nezareti altında yapılmakla beraber; tahsil edilen resimler, *askerî sınıf mensuplarına* ait mirasların taksiminden alınmış olmaları halinde, mahallin kadısı için değil, belki *kadıaskerler nâm ve hesabına* tahsil edilmekte idi.

Bu maksatla askerî sınıf mensuplarının oldukça kalabalık bulunduğu bölgelerde doğrudan doğruya kadıaskerler tarafından tayin edilen ve *askerî kassam* denilen hususî memurlar faaliyette bulunur ve bu memurlar yaptıkları işlemleri ayrı defterler halinde tespit ederlerdi. Nitekim, bizim burada neşrettiğimiz *Muhallefat listeleri*, XVI ve XVII nci yüzyıllarda Edirne’de faaliyette bulunan bu gibi *askerî kassamlar*’ın tuttuğu defterlerden alınmıştır. Bu defterlerin dışında, şehirli veya köylü halka ait miras taksimlerinden alınıp geliri mahallin kadısına ait bulunan resimler için doğrudan doğruya bu kadıların vekili olan ve *beledî* yahut *şehrî* denilen *kassamlar*’ın tuttukları defterler mevcuttu. İşlerin hacmi ayrı bir *askerî kassam*’ın kullanılmasını lüzumlu göstermiyecek derecede mahdut olan yerlerde ise, askerî sınıf mensuplarına ait miras taksimi muamelelerinden kadıasker nam ve hesabına tahsil edilecek resim ve harçlar da, kadı’nın kassamı tarafından toplanarak, zamanında kadıasker tarafından gönderilecek olan müfettişlere (atlı kassamlara) veya bu gibi resimlerin tahsilâtı ile görevlendirilenlere teslim edilirdi⁵.

Askerî sınıf kavramı :

Miras taksiminden elde edilen resim ve harçların aidiyeti ve *askerî kassamlarla beledî* kassamların müdahale hak ve salâhiyetlerinin tayini meselelerinde mahallin kadıları ile kadıaskerin alâka ve menfaatları geniş ölçüde çelişme halinde olduğundan, ortaya çıkan meselelerin halli için *askerî sınıf* mefhumunun şümûlüne giren zümrelerin sarahatla tayin ve tespit edilmesine lüzum hasıl olmakta idi. Bu sebeple, merkezden gönderilen muhtelif emirlerde bu zümrelerin kadrolarında zamanla meydana gelen değişiklikler itinâ ile belirtilmiş ve *askerî sınıf* mensupları defalarla tarif ve tâdat edilmiştir.

Bazı örnekleri belli başlı kanun dergilerine (kanunnamelere) de alınmış olan bu fermanlara göre⁶, askerî sınıf mefhumunun şümûlü çok geniş tutulmuştu : Fiilî olarak hizmette bulunan hakikî askerler ile bunların çocukları, karıları ve azat edilmiş köleleri yanında emeklileri; müderris, imam, müezzin, vakıf hademesi... gibi vazifelerine bir padişah *berâtı* ile tâyin edilmiş olan her çeşit maaşlı memur ve hizmetliler ile *sultanlar* tarafından ellerine vergilerden affedildiklerine dair *mu’âfiyetnâme* verilmiş olan bâzı *imtiyazlı* kişiler ve tuzcu, ortakçı, madenci ve ilh.. gibi bir hizmet mukabili *fevkalâde tekâlif*’ten muaf tutulan zümreler de askerî sınıftan sayılmakta idi.

23 No. lu Edirne Kadı Sicilinin 1 inci yaprağından çıkardığımız 1013 Hicret yılı Ramazanının başları (21-30 ocak 1605) tarihli ferman bu hususta, bir fikir verecek örneklerden biri olarak aşağıya aynen alınmıştır :

⁵ I. H. Uzunçarşılı, Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı, s. 121.

⁶ Krş. Uzunçarşılı, Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilâtı, s. 125.

**Rumeli Kadı'askeri olan Feyzullah Efendi Hazretleri tarafından
irsâl buyurulan cedit kanunnâmedir :**

Mefahirü'l-kuzâtı ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fezâili ve'l-keâm *Rumeli Beğler Beğ-*
liğinde olan kadılar zîdet fezâilihüm tevki'-i refi'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki

Efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'in yenbu'u'l-fazlı ve'l-yakiyn, keşşâfû'l-müşkilâtı'd-
diniyye, hallâlülü'l-mu'dilâtı'l-yakıniyye, miythâh künûzi'l-hakayık, misbahü rumûzi'd-
dekayık, el-muhtassu bi-mezidi 'inâyeti'l-meliki'l-fettah *Rumeli Kadı'askerim olan Mev-*
lânâ Feyzullah edâmallahu te'âlâ fezâilihu tarafından südde-i se'âdetime şöyle 'arz
olundu ki :

1) Vilâyet-i mezbûrede müşârün'ileyhe âid olan *resm-i kismet* ve nikâh ve 'itak-
nâme ve vakfiyye ve esnâ-i kismette vâkı' olan huvec ve sicillât mumâileyh'in *kassâm*'ı
veyahud vekilleri anda mevcut iken kuzât tarafından dahl olunub rencide iderler imiş.

İmdi berât-ı humâyûnumla hitâbet ve imâmet ve emânet ve kitâbet ve tevliyet
ve cibâyet ve nezâret ve meşihat ve cüz' ve tesbih ve vakıf mezre'a ve tekye vesâir bu-
nun emsâli *cihet tasarruf idenler*'in vazifeleri bir akçe ve nîm akçe ise küllî ve cüz'î '*aske-*
ri'dir fevt oldukda müşârü'n-ileyh'in kassâmları kismet idüb, kanun üzre rüsûmun
alub, kabz ve zabt ide, kuzât tarafından aslâ dahl olunmıya

2) Ve yaya ve müsellim ve *mensûh* ve gayr-i mensûh ve yörük ve tatar ve canbaz
ve voynuk '*askeri*'dir. Lâkin sâbıkda "resm-i kismetleri yüz akçeden aşağı olsa vilâyet
kadılarınıdır" denmiş idi. El-halet-ü hâzihî zikr olunan dahî müşârü'n-ileyhe ta'yîn
ve tahsis olunmuşdur.

3) *Evlâd-ı 'askeri* ve *sâdât* külliyyen '*askeri*'dir ve *mu'tak* ve *mu'taka*'ları ve *müdebber*
ve *müdebbereleri* ve *mükâteb* ve *mükâtebe*'leri ve *evlâdı* külliyyen '*askeri*'dir. '*Askernin zevcâtı*
'*askeridir*, mâdam ki fevt olundukdan sonra re'âyâ tâifesine nikâhlanmış olmaya.

4) Ve berât-ı şerîf ile hasbî imâmet ve hitâbet ve emânet ve kitâbet ve meşihat ve
cibâyet ve tevliyyet vesâyir bunun emsâli *cihet tasarruf idenler* '*askeri*'dir.

5) Ve berât-ı Şerîf ile doğancı ve yuvacı ve derbentci ve köprücü ve ulakçı ve
yağcı ve ortakçı ve haymana ve çeltükci ve tuzcı ve ellici ve celeb ve bakırcı ve *kadı*
nâibleri ve *şehir kethüdâları* ve *tekâlif-i 'örfiyyeden mu'af olanlar* '*askeri*'dir ve mansib ta-
sarruf itmeyen *mülâzim* külliyyen '*askeri*'dir ve bu makule kimesneler fevt oldukda
"aslında 'avâriz hânesinden idi ve re'âyâ tâifesinden idi, sonra ehl-i berât olmuşdur"
deyu kadılar dahl iderler imiş, men' ve def' idüb vâkı' ise ve eğer zikr olunan tâifenin
rüsûmundan kuzât tâifesi nesne almışlar ise giru mumâileyh'in kassâmlarına alviresiz,
'inâd idenleri yazub bildiresiz. Şöyle bilesiz ba'de'n-nazar bu hükm-i humâyûnumu
kassâmların yedinde ibkaa idüb 'alâmet-i şerîfe i'timad kılâsız?.

Tahrîren fî evâil-i şehri N. li-s. 1013.

Bi-makam-ı Kostantiniyye el-mahrûsa.

7 Aşağıdaki Kanunnâme maddeleri de muayyen bir tarihte askeri sınıf kavramına giren zümrelerin
isimlerini ihtivâ etmektedir. Yukarıya aynen koyduğumuz tâlimat-hüküm ile karşılaştırılmak üzere
alınmışlardır :

"Sefer-i Sultanî'ye eşen sipahi, eşerken *teka'üd* ettikten sonra, mâdâmki mezkûr müteka'id ahara
ra'iyet yazılmış olmaya, *askeri*'dir ve Hazret-i *Hudâvendigâr* kulları ve *cariyeleri*, mâdâmki '*askeri*'nin taht-ı
nikâhında olalar, ba'de'l-ıtlâk onlar dahi '*askeridir* ve '*askeri evlâdı*'ndan şol ki bir derecede ve kimseye
yazılmamış ola ve zevcâtı ki bi'l-fi'il taht-ı nikâhında ola ve '*askeri*'nin kulları ki ba'de'l-ıtlâk ehl-i askeri

Görülüyor ki mahkemeye müracaatla yapılacak miras taksimlerinde *kadırlara ödenmesi gereken türlü harç ve resimlerin âdiyeti dolayısıyla bahis mevzû edilmiş olan "askerî sınıf"* kavramı, bu münâsebetle oldukça şümüllü bir şekilde tarif edilmiş bulunmaktadır. Diğer taraftan, Padişah Dîvanında nüfuzlu bir mevki olan Kadıaskerlerin yararına daha fazla resim toplanabilmesi için olacak, bu sınıfa giren zümrelerin gün geçtikçe daha fazla arttırılmış olduğu da söylenebilir.

Netekim, *Konya'da Koyun-oğlu Müzesi* kitapları arasında bulunan 907 Hicret yılı tarihli bir kanunnâmenin bu mevzu ile ilgili bahislerinde (yp. 34-35), yukarıdaki talimât-hükmün bazı maddelerinden bu manâda oldukça farklı veya sadece açıklayıcı fıkralar mevcut bulunmaktadır :

1) "Ve şol ra'ıyyet kızı ki sipahiye nikâh olunub mâdemki sipahinin taht-ı nikâhında olalar, 'askerî hükmündedir. Bu zikr olunan kimselerin rûsûm-ı kısmet'leri Kadıaskerindir

Ammâ 'askerî nikâh ve 'itaknâme ve hüccet bâbında muhtârdır, her kangı cânibe diler ise ana rûcû' ide ve her kime mürâca'at ider ise resmin ana vire" (Kırş. Tâlimât-hükmün "1" inci maddesi)

"Ve kazâ ve tedsîs ve meşihat ve tevliyyet ve nezâret vesâyir anların emsâli menâsıbdan şol ki 'Atebe-i 'Ulyâya mülâzemet ile virilür, anlar dahi 'askerîdir

2) "Ve menâsıbdan şol ki mücerred kuzât i'lâmiyle virilür, mülâzemet tevfiki yokdur (cüz', tesbih vesâyir vezâyif gibi) anların eshâbı; *yaya ve müsellim ve canbaz ve tatar yamakları ve yağcı ve küreci ve kadı nâibleri sâyir halk gibidir*, bu mezkûrların rûsûm-ı kısmeti ve hücceti ve nikâhı vilâyet kadılarınındır"

3) "Doğancı ki bir kimsenin ra'ıyyeti olup, rûsûm-ı ra'ıyyeti sipâhiye bi'l-fi'îl edâ idüb doğancılık berât-ı humâyûn ile veya çiftlik tasarruf itmekle veya 'avârızdan mu'âfiyet ile de olsa askerî değildir, sâyir halk gibidir (Kırş. Tâlimât-hükmün 2, 4 ve 5 inci maddeleri).

4) "Sipahi Kulu azâdlu olup sipahi hizmetinden ferağat idüb huzûrı ihtiyâr eyleyüb kâsibler silkine münselik olsalar *ve benim câriyelerimden ve sipahi kızlarından şunlar ki ra'ıyyet tâifesine nikâh olunub ra'ıyyetin taht-ı nikâhında olalar ve kethudâlar ve rûsûmdan ve 'avârızından mu'âf olanlar mücerred ellerinde berât olmağla 'askeriye dâhil değillerdir"*

"Ve 'askerînin zevcâtı 'askerî vefat itdikden sonra dul iken vefat itseler, ataları 'askerî ise kendüleri dahi 'askerîdir ve eğer ataları şehirlu ise veya re'ayâ tâifesinden ise anlar dahi öyledir" (kırş. madde 3).

5) "Ve doğancı ki Berât-ı Humâyunla bi'l-fi'îl doğancılık hizmetinde ola, *kimse-nin ra'ıyyeti olmaya* ve eşer yaya ve müsellim ve canbaz ve yörük ve tatar ve voynuk tâifeleri dahi 'askerîdir *ve lâkin gani olup resm-i kısmetleri yüz ve yüzden ziyâde olsa, Kadı-askerinin ve yüzden aşağısı vilâyet kadılarınındır. ."*

hizmetinde ola ve ma'îşetleri ehl-i askerden ola ve kimseye ra'ıyyet yazılmış olmaya ve şol ra'ıyyet kızı ki sipahi'ye nikâh olup, mâdamki sipahinin taht-ı nikâhında olsa, 'askerî'dir.

Bu zikrolunan kimesnelerin rûsûm-ı kısmetleri kadı'asker'indir, Kadı'asker kassamı kısmet idüb resm-i kısmetleri kadı'asker için ola.

Berât-ı Hümayûnla bi'l-fi'îl doğancı olan kimesne, kimesnenin yazılı ra'ıyyeti değilse 'askerî olup, başkasının ra'ıyyeti ise 'askerî değildir. Askerî olmayınca resm-i kısmet mahallî kadıdır.

Manâsıbdan üç akçe ve daha ziyade yevmiyeliler askerî'den ma'dûd olup. . .

Eşer yaya, müsellim, yörük, canbaz, tatar ve voynukların resm-i kısmetleri askerî'dir.

Kanunnâme-i Âl-i Osman, Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası, ilâve neşriyatından, sene 1330. s. 39

“Ve menâsıbdan şol ki *yevmî üç akçe ve üçden ziyâde ola*, onların sahiblerinin rûsûmı ‘askerîden ma’dûd olub kadı kassamları kısmet iderler ve rûsûmın Kadı‘asker içün alurlar..” (Krş. madde 2).

Aynı şekilde, yukarıda aynen aldığımız 1013 tarihli Tâlimât hükmünden sonra (muhtelif tarihlerde) gönderilmiş olan benzeri emirlerle askerî sınıf kavramının manâ ve şümûlü bu sınıf mensuplarının adedini daha da genişletecek şekilde tefsîr edilmiştir :

“Ve berât-ı şerîfimle doğancı ve şahinci ve atmacacı ve akıncı ve *cerre-keşân-ı kal’a* ve eşkinçi ve müselleman-ı kal’a ve voynuk ve zevâyid-i voynuk ve ma‘zûlcıyân ve beşlü ve yuvacı ve derbendci ve köprücü ve ulakcı ve *yağcı* ve ortakcı ve haymanacı ve çeltükci ve tuzcu ve ellici ve timurcu (ve bakırcı) ve *kadı nâibleri ve şehir nâibleri ve şehir kethudaları ve tekâlif-i ‘örfiyeden mu‘âf olanlar* askerîdir (krş. 907 tarihli kanunname-den yukarıya alınan “2” numaralı fıkra).

(ve bu makuule kimseler fevt oldukda “aslında ‘avâız-hanesinden idi ve re‘ayâ tâifesinden idi, sonra ehl-i berât olmuşdır” deyu kadılar dahl iderler imiş, men‘ ve def‘ idüb ve eğer zikr olunan tâifenin rûsûmundan kuzât tâifesi nesne almışlar ise, giru mumâileyh’in kassamlarına alıviresiz, ‘inâd idenleri yazub bildiresiz) (krş. yukarda “3” numaralı fıkra). Ve mansıb tasarruf itmeyen mülâzimler külliyyen ‘askerîdir”. (Scl. 38, yp. 95) (Krş. No. 48/a).

“Askerî Sınıf” târifinin kifayetsizliği:

Miraslarının taksimi ve bazı hüccet ve vesikaların tanzimi işinde ödenecek resimlerin âidiyeti meselesi dolayısıyla bahis mevzu‘u edilen *askerî sınıf kavramının sosyal şeref ve mevki ile vergi muâfiyetleri bakımından bir-birinden çok farklı zümrelere teşmil edilecek kadar genişletilmiş* olduğunu da burada hatırlatmayı lüzumlu görmekteyiz *.

Aşağıda ayrıca tetkik edeceğimiz “3” numaralı tablonun tanziminde esas olarak kabul ettiğimiz zümreler tasnifi de askerî sınıf mensupları arasında türlü bakımlardan yekdiğerine karıştırılması mümkün olmayan bir takım zümreler bulunduğunu göstermektedir.

Gerçekten, timarlı sipâhilerle padişahın Kapu Kulu Ocaklarının asker ve subaylarını ve saray mensuplarını; kadı, müderris, imam, şeyh veya mütevellî. . gibi idarî ve dinî hizmetlerin vazifelileri ile, aynı *ıçtimaî kategoriler* olarak, bir arada tetkik etmeğe imkân yoktur. Hele resmî görevleri olan sanatkârlarla, yaya, müsellim, yörük voynuk ve doğancı. . gibi askerî hizmetlileri ve derbendci, madenci, çeltükci, ortakcı, tuzcu, ellici. . gibi (kendilerine büyük bir şeref ve imtiyaz payı ayrılmadığı halde) *gayet ağır hizmet ve mükellefiyetler mukabili örfî tekâlifden muâf tutuldukları için askerî sınıf mensubu ‘addedilen çiftçi veya çoban (emekci) halkı* yukarda zikrettiğimiz *askerî sınıf mensupları*’na karıştırmak mümkün değildir. Bütün bu zümreler arasında *millî gelire bir üretici olarak* (ellerinin emeği ve alınlarının teri ile) *katılma payı bakımından* büyük farklar mevcut olduğu muhakkaktır.

Meselâ, askerî sınıf mensûbları arasında Peygamber neslinden geldikleri iddiâ edilen *seyyit*’ler, *soy ve kan asaleti*’ne dayanan imtiyâz ve muâfiyetlerle *kapalı bir sınıf* olarak imparatorluk nizamı içinde büyük bir istisnâ teşkil etmektedirler.

* Askerî sınıf mensûbı muhtelif zümrelerin çeşitli vergi ve mükellefiyetler karşısındaki *muâfiyet* şekil ve dereceleri hakkında aşağıda, 94 ve 95 numaralarda yayınladığımız belgelerde bilgi vardır (s. 431 - 435).

Gerçekten, Devlet idaresinde her türlü soy veya toprak sahipliği asaletini şiddetle red ve inkâr ederek bu idarenin en mühim şeref ve ikbâl mevkilerini ve mes'uliyet makamlarını kölelikten yetişme memurlara vermiş olan ve bu suretle kendi mutlak otoritesine rakib *aristokrat* zümrelerin teşekkülüne mâni olmak için mücadele eden bir siyasî ve içtimaî düzen içinde böyle bir zümrenin imtiyazlarını yadırgamamak mümkün değildir.

Hususî bir teşkilâta, türlü muâfiyetleri ile imtiyazlı bir zümre sitatüsüne, ayrı kıyafet ve merâsime tâbi bulunan *seyyit* veya *şerif*'ler, peygamber neslinden gelmiş olduklarını iddiâ etmek suretiyle ulemâ arasında ve halk üzerinde kazanmış oldukları nüfuz sâyesinde, *ic̣timaî ve siyâsî bir kuvvet olarak*, Osmanlı İmparatorluğunda mühim bir mevki işgal etmiş bulunuyorlardı.

Bu sûretle bir askerî sınıf mensûbu olarak muâmele gören seyyidler, askerî sınıf içinde kalabalık bir parazit gurup halinde, türlü sahtekârlıklarla düzenlenmiş büyük bir menfeat tröstü olarak bu imtiyazlı durumlarını sömürmekte idiler. Gerçekten, dört şahid ve uydurma bir *şecere* ile bu zümreye dâhil olmak imkânı mevcut olduğundan, türlü yollardan aralarına girenlerin miktarı gün geçtikçe artmış, çeşitli vergi muâfiyetleri ve zümre imtiyazları ile devlet müdâhale ve nizamlarına kapalı bir menfeat teşkilâtı olarak aralarındaki dayanışma ve direnme gücü ehemmiyet kazanmıştı:

Meselâ, bu zümre mensuplarının muhakeme, hapis ve cezalandırılma imtiyaz ve selâhiyeti İstanbul'da *nakıybü'l-esraf* denilen reislerinin ve taşrada bu reisin kaimmakamlarının elinde idi⁸.

Bu zümre mensuplarının zamanla devletin vergi kaynaklarını kurutacak şekilde nasıl artmış olduğunu ve diğer imtiyazlı zümreler arasındaki mevki ve nisbetlerini göstermiş olmak için, bugün Yunanistan'ın idaresinde bulunan Tesalya'daki Yenişehir (Larissa) kasabasında 1093 (1682) tarihinde yapılmış olan bir *vergi tahririne âit bir deftere* göre, bu şehirde mevcut 756 (97 hane Hristiyanaya karşı) hane Müslüman içinden 499 hanesi türlü bahanelerle *avâriz* veya *örft tekâltf* denilen vergilerden muâf bulunuyordu. Bu muâfiyet hak ve imtiyazını kazananlar arasından ise 216 sı yeniçerilik ve 55 i *seyyidlik* iddiâsında idi. Diğer taraftan yalnız 19 Müslüman mahallesi mevcut olan bu kasaba'da 71 kişinin elinde imamlık, 37 sinin müezzinlik, 16 sinin hatiplik berâtı bulunması; 26 sinin timarlı sipâhilik, 12 sinin kadılık, 7 sinin şeyhlik, 11 inin müderrislik iddiâları ve bu iddiâlar sayesinde devrin en ağır vergi mükellefiyetini teşkil eden *avâriz* vergilerinden affedilmiş olmaları dikkati çekmektedir⁹.

⁸ İ. H. Uzunçarşılı, adı geçen eser. s. 167-168.

⁹ Türkiye'nin muhtelif şehir ve kasabalarında mevcut *kalabalık ve teşkilâtli seyyidler zümresinin devşirilme tarzı* hakkında idareciler arasında bazı *seyyit* gurublarına karşı beslenen hislere dair bu devre âit yazılı kaynaklarda tesadüf edilen mütalâalar da bu hususta hatırlatılmağa değer bir mâhiyet arz etmektedir :

1183 (1770) Mora seferi münâsebetiyle Sadr-ı a'zam ve Serdâr-ı Ekrem Halil Paşa'ya takdim edilmiş olan bir muhtıradaki¹¹ orduya gelen ümerânın maiyyetlerindeki hizmetkâr çokluğundan şikâyet edilmekte ve aynı şekilde ordu ile birlikte hareket eden esnaf, dilenci, çadır-kurucu nâmi altındaki kalabalıkların yarattığı kıtlık ve karışıklıkların ordunun harp kabiliyetini azaltacağı tehlikesine dikkat çekilmektedir.

Bu arada "ekserisi Şam ve Trablus dağlarından birikmiş *Dürzü* makuulesi, içlerinden müslümanı nâdir bir alay kâfir olarak" tavsif edilen *'akkâm'* *tâifesi* üzerinde durulmakta ve bu gibilerin ekseriya başına bir yeşil kuşak sarıp, çok geçmeden bir alay herif bunları "emir" diye çağırmağa başladığından bu sıfatı kolaylıkla benimsedikleri ve "gidip Dırama'da yahud Mora'da bir 'avrat tezevvüc eder beş-altı

1) عكام

Orduların manevî silâhı ve kamu oyu üzerinde hânedanın propagandacısı ve dayanağı olarak itibar gören ve imtiyazlı bir zümre halinde teşkilatlanmak imkânını bulan seyitlerin yanında, ekserîsi vakıf tesislerinde “cüz” okumak veya tesbih çekmek gibi vazifelere atanmış veya bilgi ve dindarlık gayretleri ile halk arasında kazandıkları nüfuz ve itibar dolayısıyla, “vakıfların gelir fazlasından” kaydiyle kendilerine maaş bağlanmış bulunan ve gün geçtikçe adedleri artacak olan “zevâid-horlar” zümresini de¹⁰ vergilerden muâf eli beratlı hazır-yiyici askerî sınıf mensupları arasında tetkik mümkündür.

Tetkik konusu belgelere âit istatistikler :

Topkapı Sarayı Müzesi arşivlerinde muhafaza edilmekte olan *Edirne Kadı Sicilleri* içinden 1545-1659 yılları arasındaki 114 senelik bir devre içinde tertip edilmiş olan 21 *Askerî Kassam* defterini tetkik ettik. Bu defterlerdeki *tereke kayıtları*, bahis mevzûu 114 yıllık devrenin 68 yılına ait ölüm vak’alarına taallük etmekte idi¹².

Tetkik ettiğimiz 21 *Askerî Kassam* defterinde 2079 u erkek ve 1049 u kadın olmak üzere, cem’an 3 128 kişiye ait tereke kaydı bulunmuştur. Tetkiklerimiz ve bu tetkiklerden çıkardığımız neticeler, bu kayıtların hepsine şamil bulunmakla beraber, bunlar arasından türlü bakımlardan enteresan bulduğumuz 93 muhalefat listesini aynen ve hemen hepsini tam olarak neşrediyoruz. Tetkik ettiğimiz *Askerî Kassam* defterleri içinde muhalefat listeleri yanında gerek bu listelerdeki kayıtlarla alâkalı ve gerekse defterde muhalefat listesi bulunmayan askerî şahsiyetlere ait miras meseleleri ile ilgili çeşitli hukukî işlemleri aksettiren “hüccetler” mevcuttur. Bu belgelerden de bazı ehemmiyetli bulduklarımızı neşreylemek üzere seçtiğimiz muhalefat listelerine (kayıtlı buldukları sicillerin yaprak numaralarının sırasını takip edecek şekilde, ve) ayrı numaralar halinde ilâve ettik.

sene içinde sâdat-ı kirâm nâmına bir alay veled-i zinâ çıkarıp *Rumelinin emirleri ekseriya bu kabiylden olduğu* meşhur olmakla zımnên men’i vâcib olan umûrdandır” denilmekte ve onların ordudan uzaklaştırılması için tabanlarına yetmiş-seksen değnek çalarak zecr ve nefy edilmeleri mümkün olmadığı takdirde, “*leylek şadırvanı*”nda hevenk olmakla tehdid ve izaac edilmeleri” tavsiye edilmektedir.

¹⁰ Ö. Barkan, Fatih Cami’ ve İmâretinin Yıllık Muhasebe Cedvelleri. İktisat Fakültesi Mecmuası, cilt 23.

¹¹ İstanbul Üniversitesi Kitaplığı, Türkçe Yazmaları No. 416, yp. 4.

¹² Kendilerine ait *tereke* yahut *terike* (Biz Medenî Kanunumuzda kullanıldığı tarzda *tereke* şeklini kabul etmiş bulunuyoruz) kaydı bulamadığımız 46 yıl, 1 No. lu cetvelin tetkikinden de anlaşılacağı veçhile, şu tarihler arasındaki devrelere tesadüf etmektedir :

1551-1552, 1556-1565, 1572-1595, 1600-1602, 1610-1621, 1627-1633.

Bu cedvellerdeki rakamların hazırlanmasında Tarih Bölümü öğrencilerinden Hüseyin Özdeğer’in yardımı bilhassa büyük olmuştur, kendisine teşekkür ederim.

Cetvel No. 1

Tetkik edilen Muhallefât listelerinin tertip yıllarına ve ait buldukları kişilerin erkek veya kadın olduğuna göre dağılımlarını gösterir cetvel.

Sicil No.sı	Seneler	Mevcut	Erkek	Kadın	Sicil No.sı	Seneler	Mevcut	Erkek	Kadın	
2	1545	10	3	7	26	1637	26	17	9	
2	1546	101	62	39	27	1637	40	31	9	
2	1547	84	48	36	27	1638	67	36	31	
2	1548	40	23	17	28	1638	31	16	15	
2	1549	60	49	11	28	1639	44	29	15	
2	1550	12	8	4	28	1640	60	35	25	
	1550-1552				29	1640	11	9	2	
4	1553	78	54	24	29	1641	73	53	20	
4	1554	78	44	34	29	1642	30	21	9	
4	1555	12	6	6	30	1642	1	—	1	
	1556-1565				30	1643	36	18	18	
10	1566	10	10	—	30	1644	21	11	10	
10	1567	44	28	16	31	1644	35	24	11	
10	1568	24	16	8	31	1645	73	56	17	
10	1569	40	26	14	31	1646	1	1	—	
10	1570	43	37	6	32	1647	1	1	—	
10	1571	36	21	15	31	1648	40	24	16	
	1572-1595				32	1648	111	56	55	
34	1596	5	4	1	33	1648	12	7	5	
34	1597	57	37	20	33	1649	93	64	29	
34	1598	96	69	27	33	1650	5	4	1	
34	1599	2	1	1	36	1650	82	51	31	
	1600-1602				36	1651	34	24	10	
23	1603	1	1	—	35	1651	83	50	33	
23	1604	25	19	6	35	1652	62	42	20	
23	1605	65	51	14	37	1652	36	22	14	
23	1606	62	43	19	37	1653	79	62	17	
21	1607	67	53	14	37	1654	21	11	10	
21	1608	64	42	22	38	1654	44	30	14	
21	1609	5	4	1	38	1655	72	51	21	
	1610-1621				42	1655	1	1	—	
25	1622	30	20	10	38	1656	5	3	2	
25	1623	48	34	14	40	1656	84	55	29	
25	1624	63	47	16	40	1657	71	51	20	
25	1625	46	33	13	42	1657	4	4	—	
25	1626	14	10	4	40	1658	3	2	1	
	1627-1633				42	1658	67	49	18	
26	1634	20	15	5	42	1659	75	41	34	
26	1635	74	46	28						
27	1635	1	1	—			1 634	1 062	572	
26	1636	77	52	25			1 494	1 017	477	
		1494	1017	477			Cem'an :	3 128	2 079	1 049
								%66,46	%33,54	

Cetvel No. 2

Muhallefât listelerinin ait oldukları şahısların öldükleri zaman evli, dul ve bekâr olduklarına göre dağılımını ve babalarının adı "Abdullah" olarak kaydedilmiş olanların adet ve nispetlerini gösteren cetvel.

Bu cetvel, tetkik mevzuumuz *muhallefât listeleri*'nin ait oldukları şahısların, medenî hallerine göre; evli, dul veya bekâr olarak nasıl dağılmakta olduklarını göstermektedir.

Listeler içinden erkeklere ait bulunan 2079 tanesinden 1516 sının sahibinin mirasçıları arasında karıları mevcut bulunduğundan onların, öldükleri zaman *evli* oldukları anlaşılmaktadır. Aynı şekilde, 116 sının mirasçıları içinde birkaç çocukları bulunmakla beraber, karıları mevcut olmadığına göre, kadının daha evvel öldüğüne veya boşanmış olduklarına hükmedilerek bunlar *dul* olarak hesaplanmıştır. Aynı mülâhazalarla mirasçıları arasında çocuk ve karı kaydı bulunmayanları bekâr farzetmek icap etmiştir. Listelerde küçük çocuklar "ma'sûm" olarak kaydedilmiş olduklarından, bu gibi kayıtlar da aynen alınmıştır.

Cetvelin, babası "Abdullah" olarak kaydedilmiş olanlar bölümünü tertip ederken maksadımız, bu tarihlerde ekseriyeti Edirne'de yaşamakta olan askerî sınıf mensupları arasında kölelikten veya "devşirme" likten yetişmiş, veyahut serbest bir şekilde müslümanlığı kabul etmiş *hıristiyan asıllı* olanların miktar ve nisbetlerini tesbite çalışmaktır.

Gerçi, babasının adı "Abdullah" olarak kayıtlı olan herkesin İslâmlığı sonradan kabul etmiş bir hıristiyan-oğlu olması ve babasının hıristiyan adını zikretmemek için Abdullah veya benzeri bir isim kullanılmış bulunduğu söylenemez. Çünkü aynı defterlerdeki muhtelif cins belgeler içinde, babaları müslüman olan çocuklardan bazılarında da bu ismin verildiği görülmektedir. Bu hakikate rağmen, biz ufak bir hata ihtimali ile bilhassa yeniçeri veya sipâhi. . gibi askerî sınıf mensuplarından bir kısmı arasında "Abdullah" oğlu olarak kaydedilmiş bulunanların hıristiyan çocukları gibi hesap edilebileceğini kabul etmekteyiz. Bu faraziyeye göre, muhallefat listeleri tetkik edilmiş olan 2079 erkek arasından 528 inin (% 28,8inin) ve 1049 kadından da 191 inin (% 18,2 sinin) sonradan Müslüman olmuş hıristiyan çocukları olması lâzım gelir.

Bu rakamların hakikate daha yakın bir ma'nâ ifade edebilmesi için, her zümre için ayrı rakamlar zikretmek icap ederdi. Fakat, ölenlerden birçoğunun hakikî meslek ve zümresi ile ölümlerinden sonra şu veya bu sebeple tereke listesi tanzim edilmiş olanlarla olmayanların hakikî miktarı ve nispetleri kat'î olarak bilinmediği için, burada böyle kaba-taslak bir tahmin ile yetinmek mecburiyeti hasıl olmuştur¹³.

Aynı şekilde, sonradan askerî sınıfa intisap ederek müslüman olanlar arasından da *kölelikten yetişmiş* olanlarla, *devşirme acemi-oğlanları arasından çıkmış* veya Müslümanlığı serbest bir şekilde seçmiş olanları ayırmak ta çok defa mümkün olmamaktadır. Gerçi, mirasçıları arasında eski sahiplerinin (mevlâlarının) veya bu sahiplerin yakın erkek akrabalarının kayıtlı olduğu hallerde kölelikten gelenlerin teşhisi mümkün olmakta ise de, bu gibi kayıtlar çok azdır.

¹³ Aşağıda "4" numaralı cetvelde ve bu cetvel münasebetiyle vermiş olduğumuz izahatla bu eksiklik kısmen doldurulmağa çalışılmıştır.

Aynı müşküller babalarının adı Abdullah olarak kaydedilmiş olan askerî sınıf mensubu veya tâbî'î kadınların menşe'lerini tayin hususunda da mevcuttur. Bunların içinden kendilerini azat etmiş olan efendileri (sahipleri) ile evlenmiş olan *eski cariyeler* yanında, askerî sınıf mensuplarından biriyle evlenmek için kendi hür iradeleriyle Müslümanlığı kabul etmiş olanların erkekler arasındakilerden daha fazla olduğu tahmin edilebilir.

Sicil Numarası	Tarihler	Muhallefât sahiplerinin medenî halleri									Babası «Abdullah» olarak kaydedilenler				
		Erkek					Kadın					Erkek	Mevcut	Kadın	Mevcut
		Evli	Dul	Bekâr	Masum	Toplam	Evli	Dul	Bekâr	Masum	Toplam				
2	1545 - 50	123	17	51	2	193	84	7	23	—	114	65	193	22	114
4	1553 - 55	47	11	45	1	104	42	8	12	2	64	22	104	6	64
10	1566 - 71	89	5	44	—	138	31	8	19	1	59	61	138	10	59
21	1607 - 09	74	5	18	2	99	28	—	7	2	37	28	99	8	37
23	1603 - 06	87	5	22	—	114	31	3	3	2	39	40	114	7	39
25	1622 - 26	106	12	20	6	144	46	7	4	—	57	42	144	9	57
26	1634 - 37	98	7	25	—	130	58	3	6	—	67	27	130	10	67
27	1635 - 38	55	1	11	1	68	29	2	8	1	40	10	68	4	40
28	1638 - 40	57	3	16	4	80	44	1	5	5	55	19	80	9	55
29	1640 - 42	71	3	8	1	83	22	2	7	—	31	19	83	8	31
30	1642 - 44	25	1	3	—	29	25	—	3	1	29	3	29	6	29
31	1644 - 48	81	7	17	—	105	33	—	11	—	44	18	105	7	44
32	1647 - 48	35	1	16	5	57	38	2	10	5	55	12	57	7	55
33	1648 - 50	62	—	13	—	75	25	2	8	—	35	16	75	5	35
34	1596 - 99	79	7	25	—	111	33	3	13	—	49	35	111	12	49
35	1651 - 52	74	5	12	1	92	41	5	5	2	53	24	92	8	53
36	1650 - 51	56	6	12	1	75	30	2	9	—	41	14	75	13	41
37	1652 - 54	87	2	6	—	95	33	3	5	—	41	22	95	10	41
38	1654 - 56	70	5	9	—	84	27	4	6	—	37	16	84	9	37
40	1656 - 58	73	11	24	—	108	38	5	7	—	50	20	108	7	50
42	1655 - 59	67	2	24	2	95	43	—	8	1	52	15	95	14	52
Yekûn..		1516	116	421	26	2079	781	67	179	22	1049	528	2079	191	1049
% ler :		72,9	5,6	20,3	1,2		74,45	6,39	17,06	2,1		25,39		18,2	

Cetvel No. 3

Mirasçılar arasında kayıtlı çocukların kız-erkek nispetleri ile aile başına kayıtlı çocuk adetlerini gösteren cetvel.

Bu cetveldeki kayıtlara göre, her defterde mirasçılar arasında kayıtlı çocukların adedi, kız ve erkek olarak ayrı ayrı gösterilmiştir. Yekûn olarak, 3 700 çocuktan 1 911 i erkek, 1 789 u kızdır.

Cetvelin ikinci bölümünde, aileler, 1, 2, 3 ... çocuklu olarak bir tasnife tâbi tutulmuş ve neticede 627 ailenin 1, 519 un 2, 287 nin 3, 147 nin 4, 51 in 5, 29 un 6, 11 in 7, 5 in 8, 2 nin 9, 1 in 10 ve yine 1 ailenin 12 çocuklu olduğu anlaşılmıştır.

Cetvelin üçüncü sütununda, ailelerdeki çocuk adedi ile ilgili olarak erkeklerin öldükleri zaman kaç kadınla evli bulduklarına ait rakamlar toplanmıştır. Bu rakamlara göre, öldükleri zaman evli buldukları anlaşılan 1 516 erkekten, 1 407 sinin yalnızca bir kadınla, 103 ünün 2 ve sadece 6 sının üç kadınla evli buldukları anlaşılmaktadır. Bu hesapların çocuk adedi bakımından tamam olabilmesi için, şüphesiz daha evvel ölmüş olan veya boşanmış bulunan anneler veya cariyeler tarafından doğurulup kendi evlâtları olduğu sahipler tarafından kabul edilmiş olan çocukların hesabını da bilmek lâzım gelirdi.

Tetkik konumuz muhallefat listelerinde mirasları, künye ve aile çatıları kayıtlı bulunan askerî sınıf mensuplarının menşe'leri ile aile yapılarına ve çocuk adetlerine ait tophiyabildiğimiz rakamların, bu devir Osmanlı cemiyetinin umumî ve normal yapısına ait tipik aile modelini ifade edemeyeceğini burada hatırlatmağı da lüzumlu görürüz :

Gerçekten, bu defterde kayıtlı bulunan askerî sınıf mensuplarından çoğu, müderris, kadı, imam, seyyit . . gibi müslüman halk arasından çıkıp zümrelerine mahsus muafiyet ve imtiyazlardan faydalanmak üzere askerî sınıfa sokulmuş ve aile yapıları itibariyle normal şehirli halkın hayatını yaşayan kimseler olmakla beraber, içlerinden yeniçeri ocağından veya Kapu-Kulu sipahi bölüklerinden gelenler . . gibi acemi-oğlanlıktan ve uzun süren bir kışla hayatından, askerî hizmetlerden veya kölelik halinden sonra belki de emeklilik hayatlarında veya ancak azâdlıklarından sonra, müsâit şartlar ve hususî müsamahalarla bir şehirde veya köyde yerleşip mal ve mülk sahibi olmak ve evlenmek fırsatını bulabilmek için tabii ömürlerinden bir hayli zaman sarfetmiş olan ve menşe'leri ile meslekî hayatlarının bazı itiyat ve davranışlarını muhafaza etmekte olduklarında şüphe bulunmayan kimseler olması lâzım gelir.

Aynı şekilde aile başına kaydedilmiş olan çocuk adetleri üzerinde de tefsirlere girişirken, bahis mevzuu rakamların, anne veya babalarını veyahut her ikisini (belki de harplerde vakitsiz olarak) kaybetmiş yetim çocuklara âit olarak, bütünlüğünü daha uzun bir müddet ve normal bir süre devam ettirememiş ailelerle ilgili olduğu unutulmamalıdır.

Sicil numarası	Tarihler	Mirasçular arasında kayıtlı çocuk adedi			Aile başına kayıtlı çocuk adedi ve her zümreden aile sayısı								Evli bulunduğu kadın adedine göre erkek		
		Oğlan	Kız	Toplam	1	2	3	4	5	6	7	Toplam	Kadınla evli		
					1	2	3	4	5	6	7	Toplam	1	2	3
2	1545-50	190	199	389	52	52	36	15	7	5	—	167	110	13	—
4	1553-55	95	120	215	23	24	13	11	11	1	—	83	45	2	—
10	1566-71	134	111	245	49	25	16	11	4	2	2 ¹	110	88	1	—
21	1607-09	93	87	180	22	24	14	5	3	3	1 ¹	73	69	5	—
23	1603-06	92	108	200	41	23	10	9	2	5	1	91	80	6	1
25	1622-26	114	118	232	48	36	14	11	2	—	1 ²	113	96	10	—
26	1634-37	158	113	271	40	36	21	18	1	2	1	119	93	3	2
27	1635-38	97	71	168	14	18	17	8	2	3	1	63	51	4	—
28	1638-40	80	60	140	27	23	8	7	3	—	—	68	55	2	—
29	1640-42	94	68	162	24	17	16	6	2	1	1 ²	68	65	4	2
30	1642-44	41	45	86	15	11	9	—	—	3	— ³	37	23	2	—
31	1644-48	81	76	157	24	15	23	5	—	1	— ¹	69	73	8	—
32	1647-48	37	40	77	23	9	9	1	1	—	—	43	34	1	—
33	1648-50	40	51	91	17	19	5	4	1	—	— ¹	47	55	7	—
34	1696-99	107	83	190	20	31	14	8	4	1	—	78	69	10	—
35	1651-52	88	62	150	38	25	13	3	1	1	—	81	72	1	1
36	1650-51	57	64	121	24	20	5	5	3	—	1	58	51	5	—
37	1652-54	58	74	132	32	19	14	5	—	—	—	70	84	3	—
38	1654-56	70	67	137	30	22	11	1	4	1	—	69	67	3	—
40	1656-58	99	89	188	34	38	11	8	—	1	1	93	66	7	—
42	1655-59	86	83	169	30	32	8	6	—	2	1 ¹	80	61	6	—
Yekûn..		1911	1789	3700	627	519	287	147	51	29	11	1680	1407	103	6

¹ 1 aile sekiz çocuklu.

² 1 " dokuz çocuklu.

³ 1 " on, 1 de on iki çocuklu.

Askerî sınıf mensublarının zümrelere göre dağılımı:

Tetkik ettiğimiz *kassam defterleri*'nde kayıtlı bulunan askerî sınıf mensuplarının aile yapısına, çocuk adedine, sosyal menşelerine âit verdiğimiz rakamların hakıyate daha yakın olabilmesi için, bu şahısların durumlarını, hepsi *askerî sınıfa* sokulmuş olmakla beraber, *teşekkül itibariyle bir-birinden çok farklı içtimâî zümreler* olarak, *ayrı gruplar halinde* tahlil etmek ve manâlandırmak lâzım gelmektedir :

Gerçekten, Padişah'ın Hassa ordusunun yaya sınıfı olan Yeniçerilerle, aynı ordunun atlı kıtalarını teşkil eden *altı bölük halkı*'nı; *dirlik*'leri memleketin her tarafında dağınık bir halde bulunan *timarlı sipâhi* eyâlet askerlerini; Bostancı-başı, Kapu-ağası.. gibi saray mensûplarını; kadı, müderris, imam ve hatib.. gibi ilmiye sınıfından olanları; bir askerın azâdli kölesi olduğu için askerî sınıf mensubu olarak muâmele görenleri; Sarayın sarrâcı, kuyumcusu.. olarak imtiyazlı bir mevkî'i olan resmî vazifeli sanatkârları; Yaya, Müsellim, Derbendci.. gibi askerî sınıf mensuplarını, *zümrelerinin sosyal menşe ve bünyeleri bakımlarından aynı farzetmeğe imkân yoktur.*

Bununla beraber, böyle bir tefrik yapmak her zaman kolay olmamaktadır. Çünkü, liste sahiplerinin meslek ve unvânı çok defa ya zikredilmemiş veya pek noksan bir şekilde açıklanmıştır. Gerçi, miras taksimi defterlerini tetkik ettiğimiz 2079 erkek arasında 1503 inde (yâni % 72,29 de) mensup oldukları askerî zümreyi kısmen tahmîne yarıyacak bir unvan veya meslek kaydı mevcuttur¹⁴. Fakat bu unvanlardan Ağa, Beğ, Efendi ve Çelebi.. gibi mühim bir kısmı zümre tayfîninde *pek umumî ve kifayetsiz bir karîne* teşkil etmektedir.

Bunların dışında *açık ve katî bir kırîter* telekkî edebileceklerimiz oldukça azdır :

I) Meselâ, *Beşe* yahud *Başa* unvânı ile *râcil* sıfatı bir arada veya yalnız başlarına o şahsın yeniçeri veya Topcu, Cebeci, Bölük-başı, Çavuş.. gibi *Kapu Kulları* arasındaki *yaya askerlerini* göstermektedir :

Tetkik ettiğimiz sicillerde, sahibi açıkca *Yeniçeri* olarak kaydedilmiş olan 3 kişiden ikisinin unvânı ayrıca *Beşe* olarak zikredilmiştir. *Râcil* sıfatı zikredilmiş olan 205 kişiden 121 inin ayrıca *Beşe* unvânı da kaydedilmiş ve geriye kalan râcil'lerden 3 ü Beğ, 2 si Çelebi, 1 i Sekbân, 1 i Kul-oğlu olarak vasıflandırılmış ve geriye kalan 82 si sâdece *râcil* olarak bırakılmıştır.

Aynı zümre arasında mütalaa edebildiğimiz 9 Topçu'dan 1 i Beğ ve 3 ü Beşe unvanlarına sahiptir. 5 Top Arabacısı'nın 2 sinin unvanı Beşe, birinin Beğ, 1 inin de Bölük-başısıdır. Aynı sûretle Cebeci olduğu tasrih edilmiş bulunan 13 kişiden 4 ü Beşe, 2 si Beğ ve 1 i Çelebi unvânını taşımaktadır.

Bu guruba Oda-başı, Çorbacı, Kul-oğlu, Acemi-oğlanı, Tüfenkci.. gibi birer ikişer mevcutlu bir-kaç kişi daha ilâve etmek mümkündür.

II) Zümrelerini tayin ile ayrı olarak tetkik edebileceğimiz ikinci bir gurup, *timarlı sipahiler* ile padişahın Hassa ordusu arasında bulunan ve *altı bölük halkı* denilen atlı askerlerdir. Bunların içinde 144'ü *cündî* olarak kaydedilmiş olup, bu cündîlerden 105 i ayrıca Beğ, 5 i Çelebi, 6 sı Ağa, 2 si sarrâc unvanları ile kaydedilmişlerdir.

Cündîleri, Timarlı sipâhiler veya padişah'ın Hassa ordusunun altı-bölük halkından olarak ayırmak, büyük bir ehemmiyet arzetmesine rağmen, maalesef mümkün değildir.

Karışık bir halde sadece *cündî* olarak kaydedilmiş olanlar dışında doğrudan doğruya "timarlı" yahut "ebnâ-i timar" olarak kayıtlı 6 kişi ile yine doğrudan-doğruya "sipahi" olarak zikredilmiş (ve ayrıca 5 ine Beğ, 1 ine Ağa unvânı ilâve edilmiş olan) 7 kişiyi; 2 Za'ım ile, 2 Çeri-başı'yı ve belki de 7 Su-başı'yı timarlı sipahiler arasında saymak lâzımgelir.

¹⁴ 1049 kadından yalnız 297 sinde mevcut olan *Hatun* unvanının delâlet ettiği mâna anlaşılammıştır.

Timarlı sipahilere mukabil doğrudan doğruya *Sipâhi-oğlanı* olarak kayıtlı 7 kişiyi ve yine doğrudan doğruya *Ulâfeci*, *Solak* veya *Yesart*, *Silâhdar* unvanlarıyla kayıtlı bir kaç kişiyi *altı bölük halkı*'ndan saymak lâzım gelmektedir.

Sadece *Ağa* unvânıyla kaydedilmiş olan 46 ve yine sadece *Beğ* unvanıyla kaydedilmiş 252 ve *Çelebi* unvânıyla kaydedilmiş 160 kişiyi de, diğer zümrelere de mensup olmaları çok muhtemel olmakla beraber, daha ziyade bu atlı askerler gurubuna mensup addedebiliriz.

6 Voynuk, 1 Voyvoda, 5 Müsellim, 9 Çayır-korucusunu da bu guruba ilâve etmek mümkündür.

III) Kadı, müderris, şeyh, halife.. gibi "ilmiyye" sınıfı mensuplarını da ayrı bir zümre halinde mütalaa etmek mümkündür :

35 inin Efendi, 2 sinin Çelebi, 1 nin Molla ve 1 inin Seyyid unvanları da ayrıca zikredilmiş olan 46 Kadı ile 12 sinin Efendi unvanı da ayrıca kaydedilmiş olan 16 müderrisi, 31 halife ve 7 mütevelliyi, 53 imam, 6 hatib ile (4'ü ayrıca Halife, 1'i Efendi 2'si Hoca, 5'i Çelebi unvanlarıyla kaydedilmiş olan) 24 müezzini, 5 kayyum ve 7 şeyhî de bu zümrenin mensubu olarak zikredebiliriz.

Sadece Efendi unvânıyla kaydedilmiş olan 58 kişinin ise, aynı zümreden olmakla beraber, bu meslek kategorilerinden hangilerine mensub olduklarını tâyin etmek imkânsızdır.

(1 i neferi Çelebi, 5 i Efendi, 1'i Ağa ve 1'i Beğ olarak da unvanlandırılmış olan) 38 Seyyid ile 5 Emîr, 1 Derviş ve 14 Dede'yi, (3'ü Beğ, 2'si Çelebi, 1'i Beşe unvanı ile de kayıtlı) 12 câbi ile 3 mu'temed ve 5 kâtibi, (4'ü Ağa, 1'i Çelebi, 2'si Beğ unvanını hâiz) 11 Kethudâyı ve 2 Cerrah ile 1 Küçük Rûznâmçeci.. gibi mahdûd bir kaç memur ve vazifelileri de bu zümreye sokmuş bulunuyoruz.

IV) 31'i Beğ unvanını taşıyan 40 Bevvâb-ı Sultânî ile 3 Bostancı-başy'ı, 5 Müteferrikayı; ve Şarabdâr, Çaşnigîr, Mîrahur, Usta, Kaa'id-i Sultânî.. gibi unvanlar taşıyan birer ikişer kişiyi de saray mensupları zümresine sokabiliriz.

V) 3'ü Beğ, 1'i Ağa ve 1'i Çelebi unvânıyla kayıtlı 14 sarrâc ile, 3 sayyad (1'i hristiyan, 1'i Çelebi), 4 neccâr ile birer mücellid, sabbağ, dolabî, balıkçı, hakkâk, habbâz, bezirci (Çelebi), bezzâzistanî, bakkal, 'attar, kazzâz, na'lband, tabîp.. gibileri de sanatkârlar zümresinden sayabiliriz.

Sadece Hacı unvanıyla kaydedilmiş olan 74 kişinin hangi askerî zümrelere idhal edilebileceği belli olmamakla beraber, onların umûmiyetle ticaretle meşgul kişiler olabileceğini tahmîn etmekteyiz. 11 *Hâce*'yi de tüccarlar arasında saymak lâzım gelmektedir.

Bu suretle, elde mevcut unvan, meslek veya vazife kayıtlarına göre bazı zümreler halinde guruplamaya çalıştığımız Muhallefât Listeleri sahiplerinin adedini; *Edirne şehrinde, civârî köylerde ikamet ettiklerine veya ikamet ettikleri yerler meçhul bulunduğu*na göre tevzi etmek mümkün olduğu gibi; cedvellerde, bu meslek zümreleri mensuplarının içtimaî menşe'lerini tayin bakımından ehemmiyetli olduğu için, *babalarının adının "Abdullah" olup olmadığına göre dağılıklarını göstermeğe de çalışılmıştır.*

Cetvel No : 4

Meslek ve vazifeleri tayin edilebilen 1503 kişinin ikamet ettikleri yerlere ve "Abdullah' oğlu" olduklarına göre dağılımı

	İkamet ettikleri yerlere göre dağılım :								"Abdullah oğlu"	
	Şehirde		Köyde		Meçhul		Yekûn			
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
I) Yeniçeri	258	78,8	58	17,7	11	3,5	327	21,3	127	38,8
II) Sipahi	509	77,4	129	19,6	19	3	657	43,9	158	24
III) İlimiye sınıfı	327	93,1	19	5,4	5	1,5	351	23,4	33	9,4
IV) Saray mensubu	50	87,1	6	10,5	1	1,8	57	3,7	23	40,3
V) Sanatkâr	93	83,7	16	14,4	2	1,9	111	7,6	30	27
Yekûn	1237	82,1	228	15,4	38	2,5	1503	100	371	24,6

Yukarıdaki cetvelin tetkikinden anlaşılacağına göre, meslek veya vazifelerini hakikate oldukça yakın bir şekilde tayin edebildiğimiz askerî sınıf mensubu 1503 kişiden 327 si (% 21,3) yeniçeri, 657 si (% 43,9) sipahi, 351'i (%23,4) ilmiye sınıfı ve 57 si (%3,7) saray mensubu, 111'i (%7,6) resmî bir sıfatı olan sanatkârlar arasından çıkmış bulunmaktadır.

Aynı suretle hüviyeti tesbit edilebilmiş olan 1503 kişiden 1237'si (%82,1) Edirne'de (bir ikisi civar bir kasabada), 228'i (%15,4) köylerde yerleşmiş olup, yalnız 38'inin (% 2,5) ikamet ettiği yer tesbit edilememiştir. Köylerde yerleşmiş olan 228 kişiden 58'inin (%17,7) yeniçeriler, 129'nun (% 19,6) sipahiler, 19'nun (% 5,4) ilmiye sınıfı, 6'sının (% 10,5) saray mensupları ve 16'sının (% 14,4) resmî bir sıfatı olan sanatkârlar arasından çıktığı anlaşılmaktadır¹⁵.

"4" numaralı cedvelin ikinci bölümü, "2" numaralı cetvelin "babasının adı Abdullah olarak kayıtlı olanlar" kısmında verilmiş olan bilgileri meslek ve vazifesini tayin edebildiğimiz 1503 kişinin mensup oldukları zümrelere göre (hakikate daha yakın bir şekilde) kıymetlendirmeğe yarıyacak bir tarzda tertip edilmiştir. Bu bölümdeki rakamlara göre, "2" numaralı cedvelde zümre tefrik etmeksizin (bütün askerî sınıf mensupları bir arada) 2079 erkek üzerinden 599 gibi bir rakam (% 28,8) bulunduğu halde, meslek zümrelerine göre bir tasnif yapıldıktan sonra bu nisbetin her gurup için birbirinden çok farklı olabileceği meydana çıkmıştır. Meselâ, "Abdullah oğulları"-

¹⁵ İkametgâhı Edirne şehrinde (birkaçı civar kasabalarda) bulunanların çoğunun da köylerde bağ ve bahçe sahibi oldukları ve çiftlikler edinmiş buldukları, askerî sınıf mensuplarının *ilgili oldukları iş sahaları ve servetlerinin unsurları* hakkında, aşağıda yaptığımız açıklamalarla meydana çıkmış bulunmaktadır (Bk. V. kısım s. 47).

nın yeniçeriler gurubundaki yüzdesi 38,8, sipahiler zümresinde ise 24¹⁶ olduğu halde ilmiye sınıfında % 9,4'e düşmekte ve bu zümredeki "Abdullah oğulları"nın büyük çoğunluğunun da, kadı, müderris, şeyh ve imam gibi hakiki ilim ve din adamlarından ziyade onlarla birlikte tetkik ettiğimiz kethüdâ, câbî veya mütevellî gibi daha ziyade *idareci kalem erbâbi*'na ait bulunmaktadır.

Saray mensupları ile resmî bir sıfatı olan sanatkârlar arasındaki Abdullah oğullarının yüzde nisbetleri de diğerlerinden farklı sayılabilir.

Türk Tarih Kurumu

¹⁶ Bu tesbitten, tetkik ettiğimiz muhalefât listelerinin tertip edildikleri tarihlerde (1545-1659), Ocak mensuplarından ve sipahiler zümresinden henüz mühim bir kısmının devşirme hıristiyan çocukları veya köleler arasından yetişmekte olduğunu tahmine yarıyacak, az-çok güvenilebilir, bir delil elde edilebilmektedir. Bununla beraber, bu hususta daha ihtiyatlı olmak ve benzeri hesaplamalarla kat'î bir rakam elde edilebilmesi için yeniçerileri ve sipahileri (her iki sipahi zümresi için ayrı ayrı) bütün mevcudlarıyla (veya hiç olmazsa büyük bir ekseriyetle) içine alan *esâmi listeleri* üzerinde çalışmak lâzımgelir.

Bizim hesaplarımızda tetkik mevzuu kişiler ise, tesadüfen Edirne ve civarı köylerde yerleşmiş olanlar arasından, yine bir tesadüf eseri olarak miras listeleri bize kadar gelmiş ve yüz seneden fazla uzun bir devreye dağılmış olarak hüviyetleri tesbit edilebilmiş bulunanlardan ibarettir.

II

ŞER'İ MİRAS KAİDELERİ

Burada neşrettiğimiz *muhallefat listeleri*'nin tertip tarzını ve bu listelerde geçen bazı hukuk ıstılahlarını iyice anlayabilmek için, İslâm Miras Hukukunun (ferâiz kaidelerinin) bazı hususiyetlerini hatırlamak lâzım gelmektedir.

Bu hukuka göre, ölenin bıraktığı malların (terekenin) mirasçılar arasında taksimine başlamadan evvel şu işlemlerin yapılması icap etmektedir :

A) Ölenin cenazesinin münasip bir şekilde kaldırılması için gerekli "teçhîz ve tekfîn"¹ masrafları yapılır.

B) "Teçhîz ve tekfîn" masraflarından sonra ölünün şahıslara ait borçları (zekât ve "kefâret" gibi. Allaha karşı olan borçlar sukuut etmektedir) ödenir. Bu borçların "beyyine" veya ölenin sıhhat halindeki ikrarıyla mahkeme önünde usulüne uygun bir şekilde ispat edilmiş (deyn-i müsbet²) olması icabetmektedir.

Ölenin borçları bıraktığı mirastan ziyade olunca, hâkimin emriyle tereke sattırılarak bedeli alacaklılar arasında herkesin alacağı ile mütenasip bir şekilde (garâmeten)³ dağıtılmaktadır. Terekeden ödenemeyip kalan borçlar sâkıt⁴ olur.

"Miri arazi" ile "tahsisât kabîlinden olan vakıf arazi"de ve "icâreteynli vakıflar" da Şer'î miras hukukundan farklı tasarruf ve "intikaal" kaideleri tatbik edilmekte olduğundan ve bu gibi mallar terekeden sayılmadığından borç ödemek için zapt edilemezler.

C) Ölenin borçlarının ödenmesinden sonra, sıra vasiyetlerin yerine getirilmesine gelir :

İslâm hukukuna göre, mirascıları mevcut olan bir kimse *malının ancak üçte birini vasiyet edebilir*. Bu nispeti aşan vasiyetler, mirascıların müsaadesi olmadan yerine getirilemez. Yalnız başka mirascı bulunmıyan hallerde, malın hepsi vasiyet edilebilir.

Mirascı vaziyetinde olanlara yapılmış olan vasiyetler müteber sayılmaz. Buna mukabil, mirascı mirascılığa mâni belli haller dışında, miras hakkından vasiyetle mahrum edilemez.

Annesinin karnında olan çocuğa (hamil'e) köle ve cariyeye vasiyet yapılabilir. Müslimin müslim olmayanına ve müslim olmayanın müslime vasiyeti caizdir (Halbuki bu gibiler arasında miras carî değildir).

Borç ve alacak hesaplarının tasfiyesi, vasiyetlerin tatbik ve icrası, yetimlerin haklarının korunması için ölen vaktiyle bir vasi (vasiyy-i muhtâr⁵) seçmemiş ise hâkim bir vasi tayin eder.

1) تجهيز و تكفين
2) دين مثبت

3) غرامة

4) ساقط

5) وصي مختار

D) Ölenin vasiyetleri de yerine getirildikten sonra, mirascıların sırası ve hissesi, menkul veya gayr-i menkul bütün mülk mallara tatbik olunan Şer'î miras kaidelerine göre, aşağıdaki şekillerde tayin olunur :

I — “Ferâiz¹⁷ sâhipleri” denilen birinci derece mirascıların hisseleri, bir “farîza”⁷ olarak Kur'an, Sünnet veya İcmâ' tarafından takdir ve tespit edilmiş (mahfûz tutulmuş) olduğundan, ikinci derecede olan mirascılar ancak bunlar bulunmadıkları veya bulunup ta muayyen sehimleri⁸ aldıktan sonra terekede fazla bir şey kaldığı takdirde, hisselerini alabilirler.

Bu suretle muayyen ve mahfuz hisse (farz, farîza) sahibi olanlar 12 dir ve bunlardan 10 u “nesebî” ve ikisi de (karı-koca) “sebebi” olarak akrabadırlar :

1) Baba, 2) cedd-i sahih (babanın babası..), 3) ana bir er-kardeş (ah li-ümm)⁹, 4) Ana, 5) cedd-i sahiha (ananın anası, babanın anası..), 6) öz kız (sulbiyye)¹⁰, 7) oğlun kızı (ibniyye¹¹), 8) ana-baba bir kız kardeş, 9) baba bir kız-kardeş, 10) ana bir kız-kardeş; 11) koca, 12) karı.

Burada dikkati çeken bir cihet, farîza sahipleri arasında ölü ile “nesebî” olarak akraba olan ilk onu içinde yedisinin kadın oluşudur. Bu hususiyetin İslâmlıktan evvelki örf ve âdetlere göre Araplar arasında kadınlara miras hakkının tanınmamasına karşı bir reaksiyon olarak, bir kısım yakın akraba kadın mirascıların, miras haklarının Kur'an ve Sünnet emirleriyle (nas'larla) kat'î olarak garanti edilmesi ihtiyacından ileri gelmiş olduğu farz edilebilir. Bu sistemde karı ve koca ile, babanın miras haklarının da “farz sahibi” olarak himayesine lüzum görülmüştür.

“Farz hisseler” in sahipleri olan kişilerin muhtelif durumlara göre 40 halde bulunabilecekleri tesbit edilmiştir. Biz bu hallerden bazılarını bu sistem hakkında bir fikir vermek üzere kaydetmek istiyoruz:

Baba, ölenin oğlu veya oğlunun oğlu.. ile beraber bulunduğu takdirde, ancak muayyen farz hissesi olan $\frac{1}{6}$ yı alır, mirasın $\frac{5}{6}$ sı oğula kalır. Baba ölenin oğlu ile değil de kızı veya oğlunun kızı ile beraber bulunduğu takdirde, hem muayyen hisseyi teşkil eden $\frac{1}{6}$ yı, hem de kızın hissesinden geriye kalanı alır ve neticede kız $\frac{3}{6}$ yı, baba ise, $\frac{1}{6}$ ile birlikte $\frac{2}{6}$ yı almak suretiyle mirası paylaşmış olurlar.

Baba, ölenin çocukları veya oğlunun çocukları.. bulunmadığı takdirde, beraber bulunabileceği diğer “farz sahipleri” nin hisselerinden geriye kalanı ve farz sahibi hiç bulunmadığı takdirde, geriye kalanın hepsini alır. Misal olarak yalnız ana ile karşılaştığını farzedelim. Ana mirasın $\frac{1}{3}$ ünü alacak, geriye kalan $\frac{2}{3}$ babanın olacaktır.

Dede, yani babanın babası, tıpkı baba gibidir. Fakat baba var ise, dedeye hisse düşmez.

Ana, ölenin oğlu, kızı veya oğlunun evlâdı veya hangi cihcten olursa olsun ölenin birden ziyade erkek kardeşiyle beraber bulunur ise $\frac{1}{6}$, bunlar mevcut değilse $\frac{1}{3}$ almaktadır.

Karı ve koca da veraset hakları garanti edilmiş olup, hangi mirascı ile karşılaşılır ise karşılaşınlar, daima mirascı durumunda olanlardandırlar :

¹⁷ İslâm miras hukukunun bir hayli karışık ve çeşitli olan kaidelerinin bütün incelikleri ve teferruâtı ile tam olarak açıklanması ayrı bir mevzû ve ihtisas işidir.

6) فرائض
10) صلیبه

7) فریضه
11) ابنیه

8) سهیلری

9) اخ لام

Koca, ölenin oğlu, kızı veya oğlunun oğlu veya kızı ile karşılaştığı zaman $1/4$, bunlar olmadığı takdirde $1/2$ hisse almaktadır.

Karı'nın hisseleri ise, aynı iki durumda $1/8$ ve $1/4$ olmaktadır. *Karı* birden ziyade olduğu takdirde, bir *karı*'ya isabet edecek hisse müsavi mikdarlar halinde, bu kadınlar arasında taksim olunur.

Karı ve koca'nın mirascılık durumlarındaki diğer bir hususiyet de, bunların miras hisselerinden geriye kalanı alacak başka mirasçı bulunmadığı takdirde dahi, kendi farz hisselerinden başka bir şey alamamaları ve icap edince bu bakıyyenin Beytü'l-mâle kalmasıdır.

Kız, ölenin oğlu olmayıp diğer vârislerle beraber ise $1/2$ alır. Aynı vaziyette kızlar birden ziyade iseler $2/3$ alırlar. Erkek - kardeşleriyle beraber bulunurlar ise, miras (oğullara kızlara verilenin iki misli) olmak üzere, ikili-birli paylaşılır. Meselâ, ölen bir kadının kocasıyla bir oğlu ve bir kızı kalsa, kocanın hissesi $1/4$, kızınki $1/4$ ve oğlun $2/4$ olur. Aynı kadının üç kızı ile iki oğlu ve kocası kalmış olsa idi, koca yine $1/4$ (yâni $7/28$), kızlardan her biri $3/28$ ve oğullardan her biri $6/28$ hisse alacaktır.

Oğlun kızı, ölenin kızı bulunmayıp da oğlunun bir kızı bulunur ise $1/2$, birden fazla ise bunlar müşterek olarak $2/3$ alırlar. Ölenin bir kızı ile beraber, bir veya birden fazla oğul kızı bir arada bulunur ise bunların hissesi $1/6$ ya düşer. Oğul kızları ölenin oğlu veya birden fazla kızlarıyla karşılaşınca miras haklarını kaybederler.

Ana-baba bir kız-kardeş, bir tâne olur ise $1/2$, birden fazla olur ise $2/3$, ana-baba bir erkek kardeşle birlikte bulunurlar ise ikili-birli taksim ederler. Oğul, oğul-oğlu, baba ve cet ile karşılaşınca miras haklarını kaybederler.

Baba-bir kız-kardeş, ana-baba-bir kız-kardeş olmadığı zaman; bir tane baba-bir kız kardeş var ise $1/2$, birden fazla ise $2/3$ alırlar. Ana-bir kız-kardeşle karşılaşılarsa ise $1/6$ alırlar, karşılaştıkları ana-baba-bir kız-kardeşler birden fazla ise, miras haklarını kaybederler.

* * *

II — Bu suretle *birinci dereceden* olan "farîza sahipleri" nin hisseleri ayrıldıktan sonra terekede bir şey kalmış ise, sıra *neseb* bakımından 'asabe¹² sayılan akrabalara gelir. Bu zümreden olanlar, farîza sahipleriyle bir arada oldukları zaman, onların hisselerinden artanı, yalnız oldukları zaman ise terekenin hepsini alırlar.

Bunlardan "bi-nefsihî¹³ 'asabe" tabir edilen bir kısmı, ölüye nisbetinde kadınlar dahil olmıyan erkeklerden teşekkül edip dört kısma ayrılmışlardır :

a) Oğullar, oğulların oğulları, b) baba ve babanın babası, c) ana-baba-bir veya baba-bir erkek-kardeşler ve bu kardeşlerin oğulları, d) ölünün ana-baba-bir veya baba-bir amcaları ve bunların oğulları.

Bu dört sınıf 'asabeden birkaçı bir araya gelse bir evvel gelen sınıftan olanlar mirası alır. Bu suretle oğul var iken oğul oğlu, baba var iken cet, baba-bir kardeş var iken baba-ana-bir kardeşin oğlu, ana-baba-bir amca var iken ana-baba-bir amcanın oğlu sâkit olur.

Ölenin oğlu ile babası bir araya gelse, 'asabe olarak (yani farîza sahiplerinden geriye kalanı almak hakkına sahip olma bakımından) oğul tercih olunur. Bu sebeple, baba "farz hisse" olan $1/6$ sını alır, geriye kalan $5/6$ oğluna kalır. Aynı şekilde ölenin oğlu,

12) عصبه

13) نَفْسِه

ölenin baba veya anası ile karşılaşa; baba $\frac{1}{6}$, ana $\frac{1}{6}$ alır ve $\frac{4}{6}$ oğula kalır. Oğul ölenin karısı ve babası ile karşılaşmış olsa; karı $\frac{1}{8}$, baba $\frac{1}{6}$ hisselerini alırlar, geriye kalan oğulundur.

“Bi-gayrihî¹⁴ ‘asabe” denilen ikinci kısım, “farıza sahipleri” nden oldukları takdirde muayyen sehimleri yalnız başlarına ve birden fazla iseler $\frac{2}{3}$ alan ve kendi erkek ve kız-kardeşleriyle beraber buldukları takdirde geriye kalmış olan mirası aralarında ikili-birli paylaşan mirasçılardır.

Ölünün kızları ile, kızları mevcut olmadığı takdirde onların yerlerine kaim olan ölünün oğlunun kızları, erkek kardeşleriyle veya erkek kardeşlerinin oğulları ile ‘asabe olarak ikili-birli mirasa nail olurlar. Meselâ, ölenin kocası ile bir oğlu ve bir kızı kalsa, kocanın farz hissesi olan $\frac{1}{4}$ den geri kalan $\frac{3}{4}$ den oğula $\frac{2}{4}$ ve kıza $\frac{1}{4}$ verilir.

Ölenin karısı ile oğlunun oğlu ve oğlunun kızı kalsa, karı $\frac{1}{8}$ ($\frac{3}{24}$) hissesini aldıktan sonra geriye kalan $\frac{7}{8}$ i oğul-oğulu ile, oğul-kızı ikili-birli taksim ederler ($\frac{7}{24}$ ve $\frac{14}{24}$).

III) Ölenin “neseb” cihetinden ‘asabesi olarak mirasına girecek kimse bulunmadığı takdirde, sıra “sebebt” (hükmi) bir şekilde ‘asabe olanlara gelir ki bunlar da azat edilmiş esirlerin vaktiyle sahibi (mevlâsı) olan erkek ve kadınlar, onlar hayatta değilse, “bi-nefsihî asabe” denilen erkek akrabaları azatlı kölenin mirasına girer (Bk. s. 28). Meselâ, eski kölenin karısından başka mirasçısı yoksa, karı malın $\frac{1}{4}$ ünü alır, geriye kalan eski sahibinin olur. Eski esirin efendisi hayatta değilse, babasının yerine oğlu geçer, fakat kızı bu vaziyetlerde miras alamaz.

IV) ‘Asabe olarak mirasçı bulunmadığı takdirde, “farz hisse sahiplerinden” artan, yine kendilerine “red” edilir (bu şekilde “red” olarak ikinci bir dağıtımdan yalnız karı ve koca faydalanamazlar).

V) Farz hisse sahiplerinden ve “‘asabe” lardan mirasçı bulunmayınca, sıra “zevi’l-erhâm”¹⁵ denilen kan-hısımlarına gelir. Bunlar, ölenin akrabasından buldukları halde, bahsi geçen her iki sınıfa dahil bulunmadıkları için, mirastan faydalanamamış olanlardır.

“Zevi’l-erhâm” denilen akrabalar, dört sınıftır :

- 1) Ölenin “cüz’leri”¹⁶: Kızlarının çocukları ve oğlun kızlarının çocukları..
- 2) Ölenin “asıl’ları” : Ananın babası gibi ölüye nispetinde araya ana giren (sahih olmıyan) büyük babalar ve ananın babasının anası gibi ölüye nispetinde araya “sahih olmıyan” büyük baba giren büyük anneler..
- 3) Baba ve anasının “feri’leri”¹⁷: Kız-kardeşinin erkek ve kız çocukları, erkek-kardeşinin kızları ve bunların çocukları (ana-baba-bir veya baba-bir erkek-kardeşlerinin oğulları ‘asabe’dir). Ana-baba-bir kardeşlerin kız ve ve erkek çocukları..
- 4) Ölenin ceddinin ferî’leri : Büyük ana ve büyük babanın ferî’leri ki mutlak olarak halalar, ana-bir amcalar, dayı ve teyzeler ve bunların ferî’leri. Bu dört sınıftan bir evvelki sınıftan olanlar var iken diğerleri miras alamaz. Sınıflar arasında da “derecede yakınlık” ve “yakınlıkta kuvvet” tercih sebebi sayılır.

14) بغیره

15) ذوی الارحام

16) جزؤلری

17) فرعلری

VI) İslâm Miras Hukukunda altıncı bir mirasçı derecesi, “mevle'l-muvâlât”¹⁷ ismi verilen bir şahsa âittir. Bir nevi ‘*patronaj*’ mukavelesi gereğince, bir kimse diğer bir şahsın kendisine tabiiyetini kabul eder ve onun sahibi (mevlâsı) olur. Bu gibilerin bir cinayet işledikleri takdirde ödemeye mecbur olacakları “diyet” *mevlâ*’larından alınır. Mevlâ da kendisine tabi olan şahsın mirasına girer. Daha ziyade Arap kabilelerinin örf ve âdetlerine dayanan bu nevi ‘ bir akrabalığın bizim tetkik ettiğimiz devir ve memleketlerin hayatında yeri yoktur.

VII) Eski Araplarda mevcut olan *evlât edinme* âdeti, İslâmiyet tarafından kabul edilmemiştir. Ancak, nesebi meçhul, yani kimsenin malumu olmayan bir şahsın yaşı onun babası olmağa müsait bulunan bir kimse tarafından oğul olarak kabul ve iddia edilmesi halinde, aralarında *nafaka ve miras hükümleri carî* olur.

Aynı şekilde nesebi meçhul bir kimse, diğer bir şahıs tarafından kardeş veya amca olarak kabul edilmişse, o kimse de bu şahsın yedinci dereceden mirascısı olur. Böyle bir beyan bir nevi vasiyyet sayıldığından, bahis mevzuu akraba ikrarı yapan dan evvel ölürse, bu tarzda meydana gelmiş olan mirasa girme hakkı onun evlâtlarına geçmez.

VIII) Bu suretle nesebi kabul ve ikrar edilmiş herhangi bir mirasçı dahi bulunmadığı takdirde tereke'nin tamamı, üçte bir miktarını aşmış olduğu için, yerine getirilememiş olan vasiyyetlerin tam olarak icrasına sarf edilir.

IX) Böyle tam olarak yerine getirilememiş bir vasiyyet de bulunmaz, veya bulunduğu halde mirası teşkil eden maldan geriye bir miktar daha artmış olursa, tereke'nin tamamı veya arda kalan kısmı, Beytül mâle (Hazîneye) teslim edilir.

Burada bünye ve tertip tarzlarını tetkik etmekte olduğumuz *muhallefat listeleri*'nin menkul ve gayr-i menkul bütün mülk mallar için tam olarak tatbik edilmekte olduğunu görmekteyiz. Bu bahsin başında kaydetmiş olduğumuz gibi, *mirî erazi* ile *icâreteynli vakıflar* gibi mülk sayılmayan ve ayrı bir hukukî statüye tabi tutulmakta olan mallardaki *tasarruf ve “intikal”* hükümleri ayrı kanunlarla tanzim ve idare edilmektedir¹⁸.

¹⁷ مولى الموالاة

¹⁸ Şer'î miras hukuku ile Mirî Erazi'ye ve İcâreteynli Vakıflar'a tatbik edilen “intikal” hükümlerine ve bu hükümlerin zamanla hangi istikamette, nasıl değişmiş olduklarına ait bilgi için bakınız : *Ömer Barkan*, Türk Toprak Hukuku Tarihinde Tanzimat ve 1274 (1858) tarihli Erazi Kanunnamesi, Tanzimatın yüzüncü yıl dönümü münasebetiyle neşredilen kitaptan alınmış ayrı bası. İstanbul 1940, s. 76-91.

III

KÖLELERİN DURUMU İLE İLGİLİ KAYITLAR

Tetkik ettiğimiz *muhallefât listelerinde* askerî sınıf mensuplarının mirası arasında köle ve cariyeler kayıtlı olduğu gibi; aynı sicillerde mevcut bazı hüccet suretlerinde de onlarla ilgili çeşitli muamelelerin izlerine tesadüf edilmektedir.

Tetkik ettiğimiz devirde, Edirne ve civarı köy ve kasabalarda tesadüf edilen kölelerin memleketi, fiyatları; askerî hizmetlerde, aile içinde ve ziraat işlerinde kendilerinden faydalanma tarzı; köleliğin sona ermesi için mevcut imkânlar ve azatlı kölelerin cemiyet içindeki mevkiî. . gibi mühim konular hakkında kıymetli bilgiler veren bu kayıtları anlamak ve hakkıyla manâlandırabilmek için onlarla ilgili bazı hukukî terimleri ve İslâm Hukukunun köleler hakkında koymuş olduğu esasları kısaca gözden geçirmek ve tatbikatla karşılaştırmakta fayda ummaktayız :

İslâm dini, esirin hayatına kendisinden evvel mevcut nizam ve kaidelere nazaran müsait bir hukukî düzen getirmiş ve esâretten kurtulma yollarını çoğaltmıştı.

Kur'anda "köle ve câriyelere rıfk ve ihsan ile muamele edilmesi, onlara karşı cebbarlıktan ve kibirden kaçınılması" tavsiye edilmektedir. Aynı şekilde "esirleri takatları dışında işlerle mükellef tutmayınız. Siz ne yiyor iseniz, esirlerinize de o yemekten yediriniz". "Sizden bir kimse *kölem* ve *cariyem* demesin, *oğlum*, *kızım*. . desin" sözleri de Peygamberden rivâyet edilmiştir.

Sahibinin müsaadesiyle bir cariye, hür bir adam ile, köle de hür bir kadınla evlenebilir. Hattâ sahibi esirini evlenmeğe mecbur da edebilir.

Başkasıyla evlenmemiş olan cariye, sahibinin bir nevi metresi durumundadır. Fakat köle, kadın sahibine karşı bu vaziyette olamaz. Kadın kendi kölesine nefsinin teslim edemez ve azat etmedikçe onunla evlenemez¹⁹.

İslâmiyetten evvel Araplar, câriyelerinden doğan çocuklarını, "çocuk, anasının hukukî statüsüne tâbidir" kaidesine uyarak esir pazarlarında satabilirlerdi. İslâmiyet, bu durumda "çocuğun, babasının medenî haline tâbi olacağı" esâsını koymuş ve onu babanın nesebine idhal etmiştir. Bu şekilde sahibinden bir çocuk dünyaya getirmiş olan cariye, "çocuk annesi" (ümm-i veled) adıyla sahibinin ölümünden sonra otomatik bir şekilde hür olmak hakkını kazanır ve bir defa kazanmış olduğu bu hakkı kaybetmemesi için başkasına satılamaz. Fakat, cariyenin sahibinin izniyle de olsa, başka birine

¹⁹ Sabri Şakir Ansay, İslâm Hukuku, Ankara 1946 s. 36.

(velevki hür bir kimseye) nikâh edilmesinden doğan çocuk anaya tabidir, yani esirdir. Ancak nikâh akdinde bu hür babadan gelecek çocuğun hürriyeti şart edilmiş olur ise çocuk hürdür; şart edilmemişse sahibinin kölesi veya cariyesi olur.

Bir esirin sahibinden başka biri tarafından kast ile katli halinde, Hanefilere göre, hür olan kaatile karşı *kıyas* lâzım gelir ise de, nefse karşı olmayan cinayetlerde kıyasa gidilmez. Zinada ve şarap içmede köleye hür insana tatbik edilen değnek cezasının ancak yarısı verilir.

Esir, hukukî işlemler yapmak, medenî haklarını kullanmak ehliyetini hâiz değildir. Fakat sahibi esire gerek evlenmek ve gerek genel surette ticaret yapmak için medenî haklarını kullanma ehliyetini verebilir, yalnız *esir şahit olamaz*.

Esirin azat edilmesi için türlü yollar ve kolaylıklar mevcuttur :

1) Azat etme hâdisesi, sahibin (mevlânın) *sihhat hali*'nde vaki olunca, köle hürriyetini kazanır. Sahibin başka malı olmaması veya borçlu bulunması buna mâni olamaz. Azâd etme, *sahibin ölümle neticelenen hastalığı* haline rastladığı takdirde, esirin kıymeti mirasın 1/3 ünü tecavüz edemez. Aradaki kıymet farkını azat edilen esirin ödemesi veya mirasçıların bu durumu kabul etmiş olması lâzım gelir²⁰.

2) Azat edilmenin bir şekli de *ölümünden sonra olmak şartıyla* (tedbir) yapılan azattır ki, bunun da *mutlak* denilen ve daha başka bir şarta tabi tutulmadan yapılan nevi, köleye sahibinin ölümüyle azatlık hakkı kazandırır. Köle sahibi bu maksatla verdiği sözünden dönemez ve böyle bir köleyi, satmak veya başkasına bağışlamak suretiyle mülkünden çıkaramaz. Köle sahibi, yaşadığı müddetçe kölesinin hizmetlerinden faydalanabilir. "Tedbir" in, "ben, bu hastalığımдан ölür isem", "bu yolculuğum esnasında ölür isem" şeklinde türlü şekillerde kayıtlı (mukayyed); yahut "sen bu işi yapar isen" şeklinde başka bir şartın tahakkukuna bağlı (mu'allak) . . gibi şekilleri de vardır. Fakat bütün bu hallerde, sahibinin ölümünden sonra, kölenin (müdebberin) hürriyeti kazanabilmesi için kıymetinin mirasın 1/3 ünü tecavüz etmemesi lâzım gelir. Artan bir kısım olursa, bu fazlanın köle tarafından ödenmesi icabeder.²¹

3) Esir azat etmenin (i'taak'ın) üçüncü bir yolu da, kölenin bir bedel mukabilinde *kendisinin hürriyetini satın alabilmesini temin maksadıyla yapılan bir mukavele* (mukâtebe) şeklindedir. Bu bedel, muayyen bir meblâğın ödenmesi, miktarı belli bir kumaşın dokunması, belirli bir hizmetin ifası . . şeklinde ödendiği takdirde; köle hürriyetini tamamen kazanmış sayılır. Böyle bir mukavele ile sahibine bağlanan kölenin çalışıp, kazanıp azadlığının bedelini ödeyebilmesi için ise, derhal serbest çalışma hürriyetine sahip olması, bundan böyle kazancının kendisine ait bulunması, istediği yere gidebilmesi ve artık sahibinin işlerinde kullanılmaması lâzım gelir. Bu suretle mukaveleyle bağ-

²⁰ Bu nevi kayıtsız-şartsız azâd etmeler için güzel misaller, 84/a, 73/b ve 56/a, 65/d-e numaralarda kayıtlı *azâdnâme* suretlerinde mevcuttur.

²¹ Aynı şekilde şu kayıt da bir *mutlak tedbir* 'akdini ifade etmektedir: "Merkume Belkıs tedbir-i mutlak ile *müdebber* idüb 'ıtkını mevtime ta'lik etmişti. Hâlen merkuum Hasan Çelebi vefat edip *sülüs-i mâli dahi mezbûre Belkıs'ın kıymetine vefâ itmeğın mezbûre Belkıs müteveffây-ı mezbûrın mâlinden kav-i muhtâr üzre âzâd olub sâir harâir-i asliyyât gibi hurre olmuşdur*" (Sci. 36, yp. 4).

lanan eğer bir cariye ise, mevlâsı tarafından artık *istifraş*¹ edilemez, edilecek olsa kendisine bir tazminat ödemek icap eder²².

4) Esir azat etmenin dördüncü şekli, yukarıda bahsettiğimiz şekilde, cariyeleri çocuk-anası (ümm-i veled) kabul etmektir. Bunun için de cariyenin ölü veya diri bir halde dünyaya getirdiği çocuğun kendisine ait olduğu sahibi tarafından kabul edilmiş olması lâzım gelir. "Mevlâ" bu iddiâsından bilâhara rücû edemez. Bu şekilde sahibinden dünyaya bir evlât getirmiş olan cariye, *mevlâsı* ölünceye kadar, onun kölesi olmakta devam eder : Sahibi onu kiraya verip ücretini, kocaya verip "mehri" alabilir. Fakat, bu suretle bir kere çocuk-anası olarak kabul edilmiş bulunan cariye, sahibinin ölümüyle derhal ve mutlak şekilde hürriyetini kazanır. Zatî kıymetinin mirasın üçte birini tecavüz etmemesi kaydı, bu tip azatlıklarda tatbik edilmez²³.

* * *

Tetkik ettiğimiz ve burada bir kısmını aynen neşrettiğimiz belgelerde köleliğin ve köle azat etmenin muhtelif şekillerine ait olup bu devir örf ve âdetlerinde ve sahipleriyle olan münasebetlerinde kölelerin içtimaî durumu hakkında bilgi veren dikkata değer misaller de mevcuttur. Bunlar arasından bazılarını burada hatırlatabiliriz :

Rumeli'de Köstendil livası sancakbeği iken vefat eden Yunus beğ'e âit bulunan 19 No. lu belgenin sonuna eklediğimiz vasiyetnamede görüleceği veçhile, bu beğ

²² Aşağıdaki iki hüccet bu nevi' mukaveleler hakkında güzel birer misâl teşkil etmektedir :

a) "Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Hadım Balaban mahallesi sâkinlerinden 'Ali Çavuş ibn-i Mahmud Meclis-i Şer'î Şerif'de 'abd-i memlûki olub hâlen kendüsüne rikk ile inkiyâdına mu'terif² olan orta boylu, gök gözlü, açık kaşlı, sarışın Hırvadiyyü'l-asıl sâhibü'l-kitab Geyvan bin 'Abdullah mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb, 'abd-i memlûküm mesfûr Geyvani bilâ ibaka velâ ihane³ tarih-i kitabdan üç sene tamâmına değin hizmet itmek üzere kitabet'e kesüb zikr olunan üç sene hizmeti veçh-i muhar-rer üzere edâdan sonra sâir ahrâr-ı aslıyye gibi mezbûr Geyvan dahi hür olsun, didikde mezbûr Geyvan mukarr-ı mezbûr: vicâhan tasdiyk ve kitabet-i mezbûreyi kabul itmeğın mâ-huve'l-vâkı'⁴ bi't-taleb ketb olunub tâlibi yedine vaz' olundu *Tahrîren fi evâsıt-ı M. s. 1033*" (Scl. 25, yp. 53)

b) "Veçh-i tahrîr-i sicil (oldur ki) Yeni Yaya'da sâkin olan Resul bin Ramazan Meclis-i Şer'î Şerife hâzır olub dedi ki :

"Hâliyâ hizmetimde olan Mahmud Bosnaviyyü'l-asıl gulâmımı tarih-i kitabdan iki yıl tamâmına *mükâteb bi's-sene*⁴ eyledim, iki yıldan sonra sâir ahrâr gibi hür olsun dedikde bi't-taleb kayd-ı sicil olundu *Tahrîren fi evâil-i S. s. 987*" (Scl. 15, yp. 77).

²³ Aşağıdaki kayıt bu hususta bir misâl teşkil etmektedir :

"Mezbûre Üftâde müteveffây-ı merkûmun câriye-i memlûkesi olub silk-i mülkinde iken firaşına⁶ almakla ümm-i veledi⁷ olub hayatında *da'vet*⁸ itmeğiyle *hamli* müteveffây-ı merkûmun kendinden olduğunu mahzar-ı müsliminde ikrâr ve i'tirâf idüb ba'de vefâtihî sâir harâir-i aslıyyât gibi hurre olmuş iken..." (Scl. 36, yp. 5).

Câriye'nin ümm-i veled statüsüne girebilmesi için sahibinin doğacak çocuğun kendisinden olduğunu kabul etmesi lâzımgelir. Aksi halde babası belli olmayan, veyahud sahibinin izniyle bir köle veya hür bir adamla evlenmiş olan bir câriyenin çocukları da anasına tâbi olarak köle muâmelesine tâbi tutulacağına dâir misaller de çoktur :

Meselâ, Şakire isimli bir câriye üç küçük çocuğu ile birlikte 25 bin akçe kıymete tutulmuştur (Scl. 30, yp. 53). Aynı şekilde aşağıdaki kayıt da bu durumu tesbit etmektedir :

"Hâzır bi'l-meclis uzun boylu, açık kaşlı, elâ gözlü, sarışın Rûsiyyü'l-asıl *Siyavuş nâm şâb-ı emred gulâm Rahime Hâtunun Münise nâm câriyesinden tevellüd etmiş 'abd-i memlûküdür*" (Scl. 29, yp. 78).

1) استفراش 2) رق ایله انقیادنه معترف 3) بلا اباقه ولااخانه 4) ماهو الواقع 5) مكاتب بالسنه
6) فراشه 7) ام ولدی 8) دعوت

kendisiyle *silâh arkadaşlığı yapmış olan sadık bazı kölelerinin* kendisinin ölümünden sonra azat edilmelerini istemiş ve câriyelerinden sağlığında “çocuk-anası” yaptığı üçüne 15 er bin akçe bağışlamıştır.

Aynı şekilde 11 numaralı sicilin 33 üncü yaprağındaki bir kayda göre, bir deniz seferinde (979 İnebahtı) vefat etmiş olan Mehmed Beğın beşi Rus, üçü Çerkes (biri kadın), biri Macar, biri Alman, biri Gürcü (kadın) ve 4 ü “Rumî” olmak üzere 15 kölesinin, Mehmed Beğın arzusu veçhile, azat edilmiş sayılmaları lâzım geldiği hakkındaki mahkeme hücceti, Mehmed Beğın kızı Fatımanın vasisi “Hazret-i Sinan Ağa ibn-i ‘Abdüsselâm, eş-şehîr be-Mi‘mar Ağa” muvacehesinde tanzim edilmiştir. Hüccetin şahitleri arasında “Hayreddin Beğ ibn Abdullah el-mi‘mar” bulunması da dikkati çekmektedir.

Burada aynen neşrettiğimiz belgeler arasında 56/a numaralı hüccet, Ahmed Çelebi isminde birinin ölümünden sonra kaydıyla azat ettiği ... altı kölesinin azatlık durumlarını tespit etmektedir. 65/d-e numaralı belgede de, esirlerini sağlıklarında doğrudan doğruya azat eden iki şahsa ait hüccetler verilmiştir. Bu hüccetler de böyle bir akdin tekemmül etmiş olması için, mahkeme huzurunda ne gibi bir muamelenin cereyan etmiş olması lâzım geldiğini göstermektedir.

Kölelerin Cemiyet içindeki mevki'i :

Tetkik ettiğimiz Askerî Kassam Defterleri'nde gördüğümüz azadlık senedlerine ve benzeri kayıtlara göre, *kölelik hayatının hürriyetden mahrûmiyet halinin türlü bakımlardan hafifletici şartlara tâbi olduğunu, kölelerden büyük bir kısmının kısa bir müddet içinde esirlikten kurtularak hür insanlar arasında kendilerine bir mevki yapma şansına sahip bulunduğunu göstermektedir :*

Gerçekten yukarıda gördüğümüz gibi, köle sahiplerinden çoğu ölüme bağlı bir tasarrufla (“tedbîr” yoluyla veya “çocuk-anası” haline sokarak) kölelerine nisbî bir emniyet bahşetmiş ve onlar için kölelikten kurtulma kapısını ardına kadar açmış bulunmaktadırlar. Sahipleri ile akdettikleri bir “kitabet” mukavelesiyle, zatî teşebbüs ve ehliyetlerini kolaylıkla kıymetlendirmekte olan, ticaret sâhasındaki kazançlarının veya sanatlarının verimiyle *hürriyetlerini satın almak yolunda serbest çalısan* ve bu sûretle kendilerine bir istikbâl hazırlamak ile meşgul bulunan köleler de vardır.

Sosyolojik bakımdan kölenin âile içindeki mevki'i, şahsî meziyyet ve kıymeti ile mütenâsip olarak, ehemmiyet ve itibar kazanmakta olduğu da söylenebilir. Tesis ettikleri vakıfların idaresini ve çocuklarının vasîliğini azadlı kölelerine bırakan, onlara ve evlâdlarına büyük bir yekûn tutan para bağışları yapan²⁴; at, ev, ev-eşyası²⁵ bağışlayan köle sahipleri çoktu. Cariyesini azâd ederek onunla resmen evlenen veya (çeyizini de hazırlayarak) bir başkasıyla evlendirenler vardı. Harp adamları için en sadık

²⁴ Sultanın saraçlarından Hacı Ahmed'in vasiyetnâmesinin köleleriyle ilgili maddesi bu bakımdan dikkate şâyandır :

“Vefat itdiğimde cemî' mâlimin sülüsü ifrâz olunub sülüs-i merkuumdan beşyüz kıt'a tam ve kebir Riyâli gurus azadlı kölelerimden Dilâver'e, üçyüz gurus Rıdvan'a, yüz gurus Belkis'a, elli gurus Peymâne'ye virile” (Scl. 33, yp. 21).

²⁵ Diğer bir misâl için bak aşağıda (s. 39) Bostancı-başı Süleyman Ağa'nın Vakfiyesi (Bk. No. 84/a, No. 73/b).

ve fedakâr silâh arkadaşları²⁶; tüccarlar için en emniyetli ve becerikli yardımcı iş-adamları, çiftlik sahipleri ve beğler için tecrübeli ve bilgili kâhyalar hep köleler arasından seçilip yetiştirilmekte idi.

Köle sahibi zengin iş-adamları ve sanatkârların, ikbal ve mevki sahibi beğlerin ve devlet adamlarının konakları veya atölyeleri ilim, musiki, güzel sanatlar, askerî hüner ve bilgiler kadar; dokumacılık, kuyumculuk, silâh îmâli . . gibi hususî bir itinâ ile adam yetiştirmeği icabettiren ve ayrı bir hüner ile yeni teknik ve usullerin denenmesini isteyen sâhalarda da birer mektep vazifesini görmekte ve bu sâhalar için *adam seçmek, yetiştirmek ve bu işleri kârlı ve emniyetli bir şekilde istismar etmek için köleler, en verimli ve elverişli iş-gücünü teşkil etmekte idiler.*

Diğer taraftan, kölelikten yetişmiş olmak bir şahıs için hayatında tesirini daimâ hissedeceği bir *aşâğılık kompleksi, medenî haklardan diğer hür insanlar gibi faydalanma bakımından kısmî bir ehliyetsizlik ve düşkünlük sebebi, bir sınıf farkı teşkil etmiyordu. Azadlı köleler için içtimaî bakımdan en şerefli mevkiler ve verimli iş-sâhaları tamamıyla açıktı. Hattâ, zengin ve içtimaî mevkii yüksek kişilerin köleleri için, en kestirme yoldan, cemiyetin en yüksek şeref ve iktidar mevkilerine yükselme şansı ve ihtimâli daha büyüktü.*

Tetkik ettiğimiz muhalefât listelerinden ticaretle meşgul veya san'at sahibi varlıklı kişilerle ilgili olanlarından bazıları, bu şekilde azad edilmiş eski kölelere âdildir ve eski sahipleri asker oldukları için, onlar da askerî sınıf mensûbu olarak muâmele görmüşlerdir.

Bu gibilerin lâyıkiyle teşhisi için kullanabileceğimiz şaşmaz bir ölçü, muhalefât listelerinde hisseleri kayıtlı bulunan mirasçuları arasında kendilerini azâd eden (mû'tik) efendilerinin veya bu efendilerin erkek vârislerinin zikredilmiş bulunmasıdır.

Gerçekten, yukarıda (Bk. s. 22) izah ettiğimiz veçhile, kölesini azâd eden kişi, onun bir akrabası imiş gibi, mirasına girmek hakkına (*velâ* hakkına) sahip bulunmakta idi. Bu sebeple, bizim için kölelikten yetişme kişileri, mirasçuları arasında *mevlâsı*'nın veya mevlâsının akrabasının bulunmasıyla teşhis etmek mümkün olmaktadır. Bu hususta vereceğimiz bir iki misâl, *eski kölelerin iktisadî ve içtimaî durumu* hakkında da bir fikir vermeğe yarıyacak malûmatı ihtivâ etmektedir :

1) Edirne sâkinlerinden Hacı İbrahim bin Abdullah'ın, 350 bin akçelik muazam bir servet bırakmış büyük bir tüccar olmasına rağmen, Hacı Yusuf isminde birinin eski kölesi olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü, mirasçuları arasında bulunan iki karısı ve üç kızının yanında, kendisini vaktiyle azâd etmiş olan Hacı Yusuf'un Osman Çelebi ve Mehmed Beğ isimli oğulları da vardı.

Serveti içinde zengin bir kütüphâne ile 110 bin akçe değerindeki büyük konağı dikkati çeken bu *kölelikten yetişme zengin ve kültürlü kişi*'nin bıraktığı mallar arasında

²⁶ Bk. No. 19 : Köstendil Mirlivası Yunus Beğ'in vasiyetnâmesinden :

"İmdi gördüm ki bu dünyanın sebâtı yok, pes lâzım oldu ki vasiyyet ideriz :

Evvelâ vasiyyetim budur ki, şol kullarım ki benimle Nahcıvan seferin eylemişdir, anları cümle azâd eyledim ve ellerinde olan esbâb eğer at'dır ve eğer gayrıdır, cümlesin anlara temlik eyledim, kimesne mâni olmaya. Ve ellerinde berât-ı şahî olanları, anlar dahi cümle mû'takımdır, vereseden kimesne dahil idüb rencide itmeye.

Ve haliyâ ümmü'l-veledim olan cariyelere, anlardan her birine sülüs-i mâlimden on beş bin akçe virile".

mevcut ticaret eşyası örneklerine göre, çeşitli maddelerin ticaretiyle geniş ölçüde meşgul olduğu anlaşılmaktadır. Bu maddelerin başlıcaları şunlardır :

Bir top al vala, 98 zirâ',	fî	59 =	5 782
83 zirâ'lık 4 top tâbî,	"	53 =	4 399
İki top bürüncük, 44 zirâ',	"	21 =	924
Dört top dârâf,		=	3 366
267 'aded su-sığırı derisi,	"	165 =	44 055
959 'aded kara-sığır derisi,	"	40 =	38 360
89,5 Riyalî guruş		=	7 160
7 altun		=	720

(Scl. 25, yp. 95)

2) Edirne sâkinlerinden Rıdvan bin Abdullah'ın da, mirascıları arasında Mihribân ve Canfedâ isimli iki karısı yanında kendisini vaktiyle azâd etmiş olan Hacı Ca'fer'in oğlu Mehmed Çelebi'nin mevcudiyetinden, eski bir köle olduğu anlaşılmaktadır :

Tetkik mevzûumuz olan hüccete göre, eski köle Rıdvan'ın mirascıları arasında bulunan "ibn-i mû'tik" Mehmed Çelebi, ölenin karılarından birinin Rıdvan'ın mülk cariyesi olduğunu iddiâ ile ona bir mülk gibi tevârüs etmek istemektedir. Halbuki, Canfedâ isimli olan bu kadın, gerçekten vaktiyle Rıdvan'ın câriyesi olduğunu kabul, fakat eski köle Rıdvanın cariyesi, efendisinin kendisini "hâl-i hayâtında ve kemâl-i akl ve sıhhatinde mâlinden azâd ve mülkünden ihrâc idüb üçyüz akçe mehr-i müeccel üzre kendüye tezvîç etmiş" olduğunu, buna göre hâlen karısı durumunda bulunduğunu mahkeme huzûrunda ispat etmiştir (Scl. 25, yp. 102).

3) Çirmen Livâsında bir köyde oturan Rıdvan bin Abdullah isimli diğer birisinin, 5 Z. 1033 tarihinde öldüğü zaman, 29695 akçe kıymetinde tahmin edilen mirası, karısı Gül'izâr ile kendisini vaktiyle azâd etmiş olan Mehmed'in oğlu Ahmed Beğ arasında taksim edilmiş ve bu taksimden Ahmed Beğ 17 619 akçe düşmüştü.

On gün kadar sonra Rıdvanın karısı Gül'izâr da ölünce, kadının 11 993 akçelik mirasını paylaşanlar arasında yine Ahmed Beğ, bu defa Gül'izâr cariyeye iken kendisini azâd etmiş olanın oğlu olarak mirasa giriyor. Bu suretle anlaşılıyor ki, Mehmed adlı kimse kölesi Rıdvan ile birlikte cariyesi Gül'izârı da azâd etmiş ve onları hür iki insan olarak evlendirmiştir ve oğlu Ahmed Beğ, babasının eski köleleri üzerindeki "velâ" hakkından faydalanarak, her ikisinin de mirasına girmiş ve kendisi deAba za Seferi'ne çıkıp yolda on beş gün sonra ölünce, 82 822 akçe değer takdir edilen mirasının şu kısımlardan teşekkül ettiği görülmüştür :

	Akçe
Eski köleleri Rıdvan'ın mirasından	17 619
Rıdvan'ın karısı Gül'izâr'ın mirasından	9 593
Kendi mallarından	55 610
	<hr/>
	82 822

(Scl. 25, yp. 92)

4) Edirne sâkinlerinden Hacı Handan isimli bir tüccarın da mirascıları arasında, zevcesinden başka, kendisini vaktiyle azâd etmiş olan kimsenin ana-baba-bir iki erkek-kardeşinin bulunmasından eski bir köle olduğu anlaşılmaktadır :

64 903 akçelik mirası arasında 11 500 akçe kıymetinde bir köle ile bir cariyeye, muhtelif cins Londra çuhaları ve muhtelif şahıslarla yapılan ticarî münasebetlerden hasıl olan alacaklar, *eski köle Hacı Handan*'ın da ticaretle meşgul olduğunu göstermektedir (Scl. 25 yp. 129)

5) Edirne'nin Sarıca Paşa mahallesinde vefat eden Saraydan çıkma Sâliha Hâtun'un mirasının dörtte biri zevci Hasan Beğ'e, dörtte üçü ise kendisini azâd etmiş olan (mevlâsı) Padişah nâmına hareket eden Saray Ağası'na âid bulunuyordu. Mecmu' serveti 657 781 akçe tahmîn edilen bu Saraydan çıkma zengin hâtun'un kocası, mahkeme huzûrunda karısının malının üçte birini vasiyyet ettiğini ispat ederek vasiî sıfatıyla vasiyyetin aşağıdaki maddelerini yerine getirmeği taahhüd eyledi :

Techîz ve tekfîn masrafları için on bin, mahallesi 'avârızına altı bin, çeşme inermemetine üç bin, mahalle pasbânına beş bin akçe; mahalle mescidinde yâsin okuması için iki bin akçe; geriye kalan paranın Arda ve Meriç nehirleri üzerindeki köprüleri tamir için, fâizle işledilmek üzere tahsisi (Scl. 31, yp. 90).

6) Edirnedeki Sultan Selim Cami'i imâretinin mütevellîsi olduğu anlaşılan Süleyman Beğ ibn Abdullah'ın 948 yılı Cemâziyelevvel ayının başında (9-18 Eylül 1572) tanzim ettirdiği vasiyetnâme türlü yönlerden dikkati çeken hususları ihtiva etmektedir :

Bu arada *köleleriyle olan münasebetleri*, bilhassa üzerinde durulmağa değer bir ehemmiyet arz etmektedir. İmparatorluk devrinin kendileri de *kölelikten yetişmiş olan mühim mevki sahibi, zengin ve nüfûzlu kişileri ekseriya kölelerden müteşekkil bir "etraf" içinde yaşamakta* ve hısım ve akrabalarından kâfi mirasçı da bırakamayacakları için, büyük kısmı Beytül'mâl kalacak mirasları üzerinde böyle cömerd tasarruflarla *kölelerine büyük servetler bırakmakta* veya hayır işleri için vakıflar kurabilmektedirler:

Daha evvel Köstendil livâsının Kıratova kazasında *ma'den eminliği* gibi bir vazife ile bulunmuş olduğunu tahmin ettiğimiz Süleyman Beğ vasiyetnâmesinde, oralarda vaktiyle kendisine veya devlete olan borçlarını ödeyemiyen bazı kişilerden satın aldığı iki çiftliğini, "ta'ûn" salgını seneleri olarak hatırladığı 969 ve 975 yıllarında azâd edilmiş iki kölesine, aynı fiyatlarla sattığını kabul etmektedir.

Bu alış ve satışların hakikî mâhiyeti kâfi derecede aydınlık değildir. Fakat, Hayrabolu kazasındaki bir köyden sekiz bin akçeye satın alınmış olan bir diğer çiftliğini (978 tâ'un yılında azâdedilmiş) üçüncü bir köleye dört bin akçeye satmış gözükmesi, bu satışların Süleyman Beğ'in ölümünden sonra adı geçen *azadlı kölelere çiftliklerinin bir bağış olarak intikaalini teminat altına almış olmak için farz ve kabul edilmiş birer hukukî hile* olduğunu hatıra getirmektedir.

Süleyman Beğ vasiyetnâmesinde, bu üç azadlı köle ile *ölümü ile beraber azâd edilmesini vasiyyet ettiği diğer dört köleye* ve hizmetkârlarına hayatda iken verdiği at ve eşya gibi malların kendisinin ölümünden sonra bu gibilerin malı olarak kalmasını ısrarla istemiş ve onlardan yukarıda, gösterdiğimiz veçhile, dolaylı ve hukûkan sağlamlaştırılmış bir yoldan çiftlik bağışlanmamış olanlara da biner akçe *sermayelik* bağışlamıştır.

Kendi azadlı cariyesi olan karısının nikâhının da yüz Filori olduğunu kabul ve tasdik etmediği ihmâl etmemiş bulunması da, kendisinin ölümünden sonra Beytül'mâl eminlerinin kuvvetle muhtemel tecavüzlerine karşı onların hukukunu sağlam esaslara bağlayıp korumak gayretinden ileri gelmektedir. (Bk. No. 19/c).

IV

FAİZLE İŞLETİLEN PARALARA AİT KAYIDLAR

Tetkik ettiğimiz *muhallefat listeleri*'nin alacaklar (zimem), borçlar (düyün) ve vasiyet bölümlerinde veya aynı defterler içinde ayrıca müstakil olarak kayıtlı bulunan bazı *hüccet* ve *vakfiye* suretlerinde dikkati çeken bir nokta da, kredi ile satışlardan, faizle yapılan ikrazlardan, *murabaha* geliriyle işleyecek vakıf tesislerinden, mahallelerin *avarız akçesi* sermayelerinden elde edilecek faiz gelirinden sık sık bahsedilmekte oluşudur.

Türlü bakımlardan tetkike değer görülen bu gibi kayıtlar, (İslâm memleketlerinde muhtelif şekillerinin *prensip* olarak ve kat'î surette menedilmiş olmasına rağmen) faizciliğin Osmanlı İmparatorluğunda birtakım Şer'î "hile" ve hukukî inceliklerle dolambaçlı yollardan, veya mâkul ve mutedil hadler dahilinde *resmen kabul edilerek*, ve kanunî olmayan şekil ve nisbetleri ile de *örf ve âdetler halinde gizli ve kapalı olarak* bütün dehşetiyle hükümrân olduğunu göstermek ve bu suretle murabahacılığın, Türkiye'de XVI ncı asrın ikinci yarısından itibaren başlamış gözükken *iktisadî ve içtimâî buhranların ön plânda tetkiki gereken bir âmil ve vasıtası olarak ele alınmasını mümkün kılmak* itibariyle büyük bir kıymet ve ehemmiyet arzettekendirler. Bu bakımdan, bahis mevzuu murabahacılıkla ilgili kayıtların anlaşılmasını ve kıymetlendirilmelerini kolaylaştırmak gayesiyle, bu mevzu'la ilgili nazari ve tatbiki bazı meseleleri burada kısaca hatırlatmayı lüzumlu görmekteyiz :

Diğer büyük dinlerde olduğu gibi, İslâmlık da faizin her şeklini şiddet ve katiyetle menetmiştir. Nitekim, Kur'anda muhtelif yerlerde bu memnuiyet tekrar edilmiştir. Bu emirler arasında en meşhuru, faiz yiyenlerin âhîret gününde "şeytan çarpmış gibi" kalkacaklarını söyleyerek yaptıkları işin ne büyük bir günah olduğunu belirten ve mü'minlerden faiz hesaplarından bakiye kalmış alacaklarını bağışlamalarını isteyen âyetlerdir²⁷ ve dikkate şayan olanı, bu sert ve kat'î şekilleriyle peygamberin hayatının son senelerinde vahy edilmiş olan bu âyetlerde, daha evvelki emirlere rağmen, faizle para ikrazını (ribâ'yı) hâlâ bir nevi satışa (bey'e) benzetmeğe çalışarak *murabahacılığa* devam etmek isteyenlerden bahsedilmiş olmasıdır.

Peygamber de yalnız faizle para ikrazını değil, dolaylı bir şekilde aynı maksadı güden satış veya mübadele şekillerini de menetmiştir. Meselâ, muhtelif hadislere göre, aynı cinsten olan malların, farazâ altına karşı altının, buğdaya karşı buğdayın mübadelesi, aynı miktarlar üzerinden ve aynı celsede (elden ele) olmalıdır. Buna mukabil, gümüşe karşı altın, hurmaya karşı arpa. . gibi aynı cinsten olmayan malların mübadelesinde taraflar serbesttir. Fakat, bu malların da *aynı celsede* alınıp verilmiş olması şarttır. Aksi halde bu suretle bir ticarî akit olarak vadeli bir şekil alacak olan

²⁷ *Hamdi Yazır*, Kur'an Dili, cild 1, s. 952.

mübadelede, araya müddet gireceği için, taraflardan birinin diğerine bu müddetin bedeli olarak bir fazlalık ödemeğe razı olması ihtimali vardır ki, bu fazlalık *ribâ* sayılır ve haramdır.

Bu suretle Kur'ân ve Hadîs ile açıkca ve kat'î olarak yasaklanmış olan faizin, tatbikatta alması muhtemel türlü şekilleri, islâm hukuk âlimleri tarafından da etraflı bir şekilde etüt edilerek ayrı ayrı mahkûm edilmiştir²⁸. Peygamberin *ribâ*'ya ait yukarıda bahis mevzuu ettiğimiz hadîslerini kıymetlendiren islâm hukukçularına göre, tartı, ölçek veya adet ile ölçülüp yekdiğerinin *misli* olarak aynen iadesi mümkün olan mallarda (*misliyyât*'da) borç verirken bir fazlalık istenemez. Meselâ, bir kimsenin ikraz ettiği bin kuruş mukabilinde bin iki yüz kuruş alacağını şart koşsa, bu şartta riayet lâzım gelmez ve o kimsenin bu ziyadeyi alması helâl olmaz. İkrazların "karz-ı hasen" şeklinde, yani borç veren için "menfaatten 'âri, rizay-ı ilâhiye müstenit bir karz muamelesi halinde olması lâzım gelir ve bu şekildeki ikrazlar, bazı fakihlere göre, sadakadan efdaldır".

Bu aynen, misli misline iade mefhumu fakihlerin düşünce tarzına o kadar hâkimdir ki, meselâ İmam-ı Âzama göre; istikraz edilmiş olan "rayiç fülüs" piyasadan çekilip onun yerine ayarı bozuk bir para kaim olsa, borç yine misli ile, yani altın veya gümüş *sikke adedi ile* iade edilir, paranın borç alındığı zamanki altın değerini ödemek icap etmez. Aynı şekilde, tartı ve ölçek ile ölçülerek misil olarak iadeleri mümkün olan eşyanın borç olarak alınmalarından sonra piyasa kıymetleri zamanla artsa veya eksilse, borç alındıkları zamanki kıymetleri üzerinden değil, aynen misilleri ile iade edilmeleri lâzım gelir (İmam Yusuf ise her iki halde de aksi fikirdedir). Aynı şekilde, bin kuruş ikraz edip bu borcun yine bin kuruş olarak fakat, başka bir beldede ödenmesi için konulmuş olan şartta riayet icap etmez. "Çünkü, bunda mukriz için karz edilen şeyin nakli külfetinden kurtulmak veya mahfuziyeti temin etmek gibi bir menfaat melhuzdur". (Bilmen, s. 109).

* * *

Faizciliğin tatbikatta aldığı şekiller :

İslâm hukukçularının "ribâ" şüphesi olan her muameleye karşı gösterdikleri bu titizlik ve "kerahat" ile itham edici davranışı, iktisadî zarûretlerle halk arasındaki örf ve teâmüllerin baskısı ve bâzı fakihlerin meşhur "hile-i şer'îye" yolları ile dolaylı ve muvâza'alı bir şekilde (makul hadler dahilinde olmak şartıyla) faizli para ikrazlarına hukukî imkân buldukları hallerde de kendisini hissettirmiş olmakla beraber, bu yolların tamamıyla kapatılması için kâfi gelememiştir.

Gerçekten, islâm hukukunda "muamele-i şer'îye" ismiyle tanınan bu muvâza'alı faiz alma yolları, esas itibariyle, faizi bir alış-veriş muamelesi arkasına saklamaktan ibaretti. Meselâ, çarşı ve pazarda bin kuruşa satılacak bir malı, bir şahıstan veresiye olarak bin iki yüz kuruşa satın alarak başkasına bin kuruşa devreden bir kimse, neticede bin ikiyüz kuruş borçlanarak bin kuruş borç para alabildiği için iki yüz kuruş faiz ödemeğe mecbur bırakılmış olmakla beraber zâhirde yaptığı iş, basit bir alış-veriş muamelesi şeklinde cereyan etmektedir.

²⁸ Ömer Nasuhi Bilmen, Hukuk-ı İslâmiyye ve Istılahât-ı Fıkhiyye Kamusu, İstanbul 1952, cilt V, 104-109.

Aynı şekilde, bir şahsa iki yüz kuruş faizle bin yüz kuruş borç vermek isteyen kimse, faiz muâmesini örtmek için, şöyle bir “şer’î hileye” müracaat edebilmektedir : Borç para ile birlikte diğer bir malını da borç alana meselâ üç yüz kuruşa satarak onu, bini ikrazdan ve üç yüzü de bu satış akdinden dolayı resmen bin üç yüz kuruş borçlandırdıktan sonra; borcu alan, daha evvel anlaştıkları veçhile, bu malı araya konan üçüncü bir şahsa (bu defa yüz kuruşa) satıp yüz kuruşu daha elde etmekte ve bu üçüncü şahıs da aynı malı yine yüz kuruştan eski sahibine devretmektedir. Bu suretle borçlu peşinen kabule razı olduğu bir zararına-satış muamelesi ile kendisine “ilzam” edilmiş olan iki yüz kuruşluk faizi ödemekten kaçınamaz bir hale sokulmuş bulunmaktadır.

Faiz alınmasını saklamak için müracaat edilen bu alış-veriş muameleleri hukukî bakımdan kusursuzdur. Fakat, borçluya bir faiz yüklettikleri için, *caiz* olmamaları lâzım gelir. Nitekim, şekil bakımından kusursuz böyle bir “şer’î muamele” tarzında da olsa, ikraz muamelelerinde borç veren için herhangi bir menfaatin bulunmaması lâzım geldiğine inanan bazı islâm hukukçularına göre, bu muameleler “kerahetten halî değildir” ve hatta bir *ribâ* mevzuu olduklarından *haram* sayılmalıdırlar.

Fakat, Osmanlı İmparatorluğundaki islâm hukukçuları için büyük bir otorite sayılan İmam Yusuf’a göre, bu suretle “şer’î muamele” ile şeklen kusursuz bir hale sokulmuş olan faiz muameleleri *caiz*’dir. Ve bizim bir az aşağıda tetkik edeceğimiz faizle işletilen vakıf paralarında olduğu gibi, bir hayıra hizmet ve halkın ihtiyacını kolaylaştırmak için yapılmış olduklarından dolayı medhe bile şayan bulunmaktadırlar. Böyle bir tertibi Peygamberin de tasvip ve hatta tavsiye ettiği rivayet edildiğine göre²⁹ “şer’î muamele” yi meşrû olmayan bir “şer’î hile” addetmek doğru görülmemektedir.

Gerçekten, bu kanaatte olan fakihler “şer’î muamele” formülünü o derece benimsemişler ve müesseseleştirmişlerdir ki, bu usul ile alacaklı için bir alış-veriş borcu haline sokulmamış olan bir faizi ödenmesi gerekli bir borç saymamışlardır. Aynı sebepten diğer imamların yüksek otoritesine rağmen, bu müessesenin ciddiyet ve meşruiyetini şüpheye düşürecek şekilde, faizi saklamak için müracaat edilen “Şer’î hile” leri Allah’ı aldatmağa kalkışmak şeklinde tefsir ve itham edenlerin “tecdid-i imân” etmeleri lâzım geldiğine dair olan bazı fetvaların da³⁰ aksettirdiği bir zihniyetle bu yolun Şer’îliğine kat’iyetle hükmedilmiştir.

* * *

²⁹ Ö. N. Bilmen, cild V, s. 109; cild IV, s. 301.

³⁰ “ Zeyd ‘Amr’dan bin akçe isteyüb, onun on bir üzerine bin akçe alub, ‘Amr kaftanın çıkarub Zeyd’e yüz akçeye satdım, dise Zeyd dahi kabul edüb kaftanı Bekr’e hibe idüb Bekr dahi kaftanı ‘Amr’e hibe eylese bu taryık üzre muâmele-i Şer’iyye midir?

El-cevab : Şer’iyyedir.

Sûret-i mezkûrede olan *ribh* harâmıdır, dise ana nesne lâzım olur mu?

El-cevab : Muâmele-i sahîha olıcak *harâm* dîmemek gerek.” *Ebu’s-Su‘ud*.

“*Mesele*: Bazı hîle-i Şer’iyyelere Zeyd “hîle, Tanrıyı aldamaktır (aldatmaktadır)” dise ne lâzım gelir?”

El-cevâb : Ta‘zir-i belîğ ve tecdid-i imân lâzım gelir”. *Ahmed (İbn-i Kemal)*.

Görülüyor ki, Osmanlı İmparatorluğunda da hile-i şer’iyye yoluyla faizi helâl bir şekle sokmak isteyenleri, “Allahı aldatmağa kalkışmak” ile itham edenler bulunmuştu. Fakat bu gibilerin ithamlarını, İbn-i Kemal, her halde bu yolu meşru gösteren ve Türkiye’de büyük bir otorite sayılan imamların reylerini küçümsemek ve Müslümanlar arasında ötedenberi tatbik edilegelmekte olup mühim bir ihtiyaca cevap veren güzel bir usulü bozup müminlerin iş-hayatını içinden çıkılmaz müşküllerle boz-

Faizle işledilmek üzere vakf edilmiş olan paralar :

İslâm hukukçularının faiz hakkındaki kanaatleri, türlü tefsirlere müsait ihtilâflar arz etmekle beraber; Türkiye’de devlet, % 10-15 i geçmeyen bir faiz haddini *meşrû* telâkki ederek mahkemelerin bu nevi borçlanma mukavelelerini resmen tescil ve ona göre muamele yapmalarını kabul etmiş bulunuyordu³¹. (Bk. 17, 19/a, 21, 25, 29, 33, 53, 78 ve 79 numaralı kayıtlarla bu kayıtları izah eden hulâsalar).

Bu hususta dikkate şayan olan diğer bir cihet de, birçok vakıflarda hayır işine tahsis edilen gelir kaynağının bazan münhasıran faizle işletilecek paralardan teşekkül etmiş olmasıdır. Bu suretle, ekserisi kendi namlarının hayırla yâd edilmesi ve ruhlarının selâmeti için devamlı olarak yapılmasını arzu ettikleri *dinî âyinlerin masraflarının bıraktıkları paraların faiziyle ödenmesinde hiç bir mahzur görmemişlerdir*.

Diğer taraftan Sultan ve büyük vezirlere ait vakıflardan ayrı olarak kaydedilmekte olan ve halk arasından yetişmiş kimseler tarafından kurulmuş bulunan ‘*âmmе vakıfları*’nda, bilhassa 16 ncı asrın ikinci yarısından itibaren, eski tip han, hamam, ev, bağ ve bahçe.. gibi gayr-i menkullerin tahsisi yerine daha ziyade nakit para bırakılmış olması dikkati çekmektedir.

Bu hadiseyi, şüphesiz memleket ölçüsünde izlemek lâzım gelir. Fakat biz burada, son zamanlarda başka bir vesile ile tetkik fırsatını bulduğumuz Bursa ve civarındaki 25 kadar kazaya ait rakamları zikretmekle yetineceğiz. Yaptığımız hesaplara göre, 1560-61 (968) yılında yalnız *Bursa şehrinde* mevcut ‘*âmmе vakıfları*’nın idaresinde muhtelif gayr-i menkullerden başka faizle işletilmek üzere 3 349 046 akçe vardır. 1560-61 (968) muhasebe yılında bu paranın hemen hepsi (3 250 799 akçesi) faizle işletilmiş ve 333 119 akçelik faiz geliri temin edilmiştir. Aynı devir içinde bahsi geçen ‘*âmmе vakıfları*’nın ellerindeki gayr-i menkul kiralarından aldıkları kira geliri ise 547 734 akçeden fazla değildir.

Bu sancağın *Bursa şehri dışında* kalan diğer kasaba ve köylerinde de (1580 tarihlerine doğru) faizle işletilmek üzere terk edilmiş olan paralarla tesis edilmiş 609 vakıf mevcuttur ve bu vakıfların elinde mevcut 2 716 480 akçelik sermayenin 2 178 530 akçelik bir kısmı, tamamıyla 1530-1580 tarihleri arasındada kurulmuş olan 567 tesise ait bulunmaktadır.

Bu suretle Bursa sancağına ait 25 kazada, 1530 tarihlerine doğru faizle işletilmek üzere sermaye tahsisi suretiyle kurulmuş ancak 42 vakıf te’sisi mevcut olduğu (ve

mak ve gözden düşürmek sayarak “tecdid-i îman” îcabettirecek *büyük bir suç* olarak mahkûm etmektedir.

Ebu’s-Su’ud ise, “harâm dimemek gerek” şeklinde daha ihtiyatlı ve çekingen bir lisan kullanmakta ve hatta aynı me’alde diğer bir mesele dolayısıyla fikrini şu şekilde açıklamaktadır : “Küfür lâzım olmaz müçtehdüñfihdir. Hilline zâhibler rey’leri ile ‘amel olunur fi zamanınâ..” *Fatihde Millet Kü-tüphanesi*, Ali Emiri Kitapları, Şer’iyye kısmı, No. 80 *Fetva mecmuası*, yp. 130/b.

³¹ Kanûnî fâiz haddinin % 10-15 (on verip on bir veya on bir buçuk almak) i tecavüz etmediği hallerde dahi bâzan, faiz haddinde bir değişiklik yapmak için mahkeme kararı alındığı görülmektedir. Aşağıdaki misâl, bir zarûret halinde mahkeme kararıyla on akçe verip on bir akçe iki pul (bir akçe sekiz pul olduğuna göre % 12,5) faiz istenmesi câiz görülmüştür :

“Vech-i tahrîr-i sicil oldur ki, kazâ-i Çirmen tevâbi’inden karye-i Kara Ağaçada sâbıkaa Yunus Voyvoda vakf eylediği akçe ki on dört bin akçedir murâbahası mürtezıkaya¹ vefâ itmediği ecilden *on’un on bir akçe iki pula* kibel-i Şer’den izin virilüb vakf-ı mezbûrın mütevellisi talebiyle kayd-ı sicil olundu *Tahrîren ft evâsıt-ı M. s. 987*” (Scl. 15, yp. 70).

1) مزرقه

bu kazalardan pek çoğunda da büyük bir ihtimal ile bu tarihlere pek yakın bir devrede kurulmuş bulunduğu) halde aradan geçen 50 sene kadar bir müddet içinde bu gibi vakıfların 'adedi 14,5 defa artarak 1580 de 609'u bulmuş ve sermayelerinin yekünü da dört defa fazlalaşmıştır.

Toplanan paraları faizle işletmek ve gelirinden türlü şekillerde faydalanılmak üzere kurulmuş *tasarruf ve yardımlaşma sandıkları*'na veya vakıf tesislerine bu devirde muhtelif iş sahalarında ve türlü zümreler arasında tesadüf etmek mümkündür :

Esnaf Cemiyetleri aynı meslekten olanlar arasında yardımlaşmayı temin ve Cemiyetin türlü ortak masraflarını karşılamak için benzeri tesislere sahiptir ³².

Yeniçeri teşkilâtında da her Orta'nın (bölüğün) bir tasarruf ve yardımlaşma sandığı mevcuttur ki, yoldaşların terfi ve terakki gibi vesilelerle bu sandığa "düzen akçesi" nâmı ile vermeleri âdet olan bir kaç altın, bu sandıkların idarecileri tarafından faizle işletilerek elde edilen gelir, sefere giderken eşyalarını taşımak için ihtiyaçları olacak olan yük - hayvanlarını satın almak gibi fevkalâde masrafları karşılamak maksadıyla kullanılmaktadır ³³.

Aynı şekilde, yeniçerilerin İstanbul'da kışlalarda oturanlarının mutfak masraflarını karşılamak üzere haftadan haftaya Cuma geceleri toplanması âdet olan *kumanya* bedellerine bir yardım ve yoldaşların gittikçe pahalılaştıran hayat şartları karşısında sıkıntı çekmelerine mâni olmak için, ekseriya "Ramazan taamı", Kandil veya odun

³² 29 numaralı sicillin 37 inci yaprağında kayıtlı bir vakfiyeye göre; vakf edilen paranın beşte ikisi iki mahallenin "fukarasının 'avarızına mevkufl olan nukuud'a' ¹ zam olub mütevellileri yediyle *istirbâh* ² ve her sene murabahası zikr olunan mahallât fukarasının 'avarızlarına sarf oluna" şartı konmuş ve aynı paranın beşte birini de Edirnedeki "su-yolcuları tâifesinin *teferrücleri* ³ için mevkufl olan nukuud'a ilhâk olunub semen-i mezbûrdan su-yolcularına virilen meblağa su-yolcularının reisleri her kim mütevellî olur ise *her sene on'u bir buçuk hesabınca istirbâh* ve hasıl olan murabahası ile her sene taife-i mezbûrenin *eyyâm-ı sayf* da *teferrüclerinde ta'âm tabh ve ekl olunub* ruhum için Yâsin-i şerif tilâvet oluna" diye de paranın faiziyle su-yolcuları cemaatının ba'zı umumî masraflarını karşılamak için tahsis edilmiş vakıf paraların mevcudiyeti kayıt edilmiştir.

³³ Edirne'de ikamet eden fakat İstanbuldaki "Oda" larının kredi ve yardımlaşma sandıklarına borçlu olan bir takım yeniçerilere rastlanmaktadır. Bu hususu tesbit eden bir hücceti aşağıdaki şekilde hulâsa edebiliriz :

Hasan Beşe isimli yeniçerinin mirası paylaşılacağı sırada, İstanbul'daki "yeniçeri odalarından On Dördüncü Ağa Bölüğü" demekle ma'rûf odanın *odabaşısı* olub (bu odanın) mühimmâtı için vakf olunan nukuuda bi'l-fi'il mütevellî olan el-Hâc Mustafa Beğ ibn 'Abdurrahman tarafından tâkib ve kabz ve îysale vekil olub... Mahmiyye-i mezbûrede bi'l-fi'il tâife-i mezbûrenin *serdârı* Mustafa Ağa" müdâhale edip, mahkeme huzûrunda "müteveffây-ı mezbûr Hasan Beşe'nin hâl-i hayâtında ve kemâl-i 'akl ve sıhhatinde vakf-ı merkuum mâlinden yüz 'aded tam ve kebîr Riyalî gurus istikrâz ve kabz idüb kable'l-edâ vefat" itdiğini iddiâ ve bu paranın mirastan ayrılıp kendisine verilmesine karar almıştır

(Scl. 36, şp. 1).

Edirne civârında Tatarlar Köyünde oturan ve orada ziraat işleriyle meşgul bulunan (dördüncü cemâ'atden) yeniçeri Yusuf'un da İstanbul'da kayıtlı bulunduğu "oda" nın sandığına olan 3000 akçelik bir borcu için İstanbul'dan yeniçeri ağasının bir mektubu ile iki yeniçerinin gönderilmiş olduğu anlaşıl- maktadır. (Scl. 21, şp. 3).

Aynı şekilde Edirne'de ikamet eden ve tam bir iflâs halinde vefat eden Hüseyin Beşe isimli bir yeniçerinin Gülbahar Hâtun, Yaya Timurtaş ve Teften Ağa vakıflarına olan borçları ile birlikte İstanbul'da Ağa Bölüğündeki *Oda vakfi*'na olan borçlarının da mahkeme kararıyla ve ancak beşde bir nisbetinde ödenebilmiş olması kayda şâyandır (Scl. 27, şp. 10).

1) نقوده 2) استریاح 3) تفرجلى

parası şeklinde, bazı varlıklı yeniçerilerin tahsis ettikleri vakıf paralar da odabaşları tarafından faizle işletilmekte ve bu muameleler bütün yoldaşların "nâzır" sıfatıyla müessir ve müşterek murakabesi altında bulunduğundan, bu nevi vakıf paralar büyük bir emniyetle muhafaza edilmekte idi.

Ölen yeniçerilerin yetimlerine ait miras mallara Ocak tarafından elkonularak paraya tahvil edilip yoldaşlara faizle ödünç para vermeğe yarayan sandıklarında aynı şekilde işletildiği de bilinmektedir⁸⁴.

* * *

Faizle işletilecek nakit para tahsisi suretiyle kurulmuş olan vakıf tesislerinin 16 ncı asrın ikinci yarısından sonra bu derece süratle çoğalmasının sebebi ne olabilir?

Kanaatimizce, bu hal bize Bursa şehri ile civarı köylerinde bir kısım zenginlerin elinde mühim miktarda nakit paranın toplanmış olduğunu gösterdiği gibi; işletirildiği takdirde, bu paraların % 10-15 gibi zamanına göre çok ucuz bir faizle her zaman sağlam garantili müşteriler bulmasının mümkün olacağını da ispat etmektedir. Zamanın anlayışına göre, böyle düşük bir faiz haddiyle halka kredi temini işinin her türlü gayr-i meşru'luk şâibesinden uzak ve umumiyetle vakıf tesislerinin hayır gayeleri ile telifi temasıyla mümkün bir davranış olduğunu gösteren bu misaller, bize aynı zamanda faizle borç para alma itiyat ve ihtiyaçlarının bu devir için yaygın bir şekil almış olduğunu da ispat etmektedir. Şüphesiz, bu sıralarda Atlantik iktisad bölgesi'nden gelen cereyanların tesiriyle Türkiye'de paramın tedâvül sür'ati ve hacmi bir hayli artmış ve nakit para ihtiyacı da o nisbette her sahada kendisini daha fazla hissettirir bir hal almıştır. Paranın para kazanabildiği şartlar içinde iş adamlarının faizle para aramaları kadar tabii bir şey olamaz.

Kanundışı murabahacılığın zirâ bünyesindeki tahripleri:

Demek ki bu devirde Türkiye'de (resmî faiz hadleri dışında) murabahacılığı devlet nazarında her vasıta ile takip ve tedip edilmesi lâzım gelen bir içtimaî âfet olarak mahkûm ettiren sebep, ticaret ve sanayi sahasında, şehirlerde ma'kul ve mutedil şartlarla temin edilen istihsal kredilerinin faizleri olmayıp murabaha sermayesi'nin türlü ağır ve gayr-i iktisadî şekilleriyle köylerde yaptığı tahribattır.

Gerçekten, Türkiye'de bu sıralarda tehlikeli bir hal alan faizcilik şekilleri, köylünün zaruret halini istismar ederek mahsulünü daha tarlada iken ucuz fiyatlarla satın almak (selem) şeklinde yapılan kredi avansları; alınan borç para faiziyle birlikte tamamıyla ödendikten sonra geri alınmak taahhüdü ile yapılan bağ, bahçe, ev.. sa-

⁸⁴ Birinci Ahmed zamanında yaşamış olan bir Ocak mensubunun hatıralarına göre; "vefat idüb oğlu küçük kalanın metrâkâtın nukuud idüb defterin Efendi Kapısı'nda sanduğa korlar, dahi kendü bâliğ olunca ribh'in alub, nafakasının yetime virüb, akçesini ziyade iderler. Dahi bâliğ oldukda, aslı nedenlüdür ve ribh'in nedenlü olub ziyade eylemişlerdir, hesabın virirler. Zirâ bu vakıfların üzerine cümle yoldaşlar, nedenlü var ise, nazır'dır. Her odabaşı olan fıkdukdâ muhasebesin ondan alurlar. Ve ölen yoldaşlar kande olur ise adam gönderüb getirürler. Eğer evlâdı yok ise Beytü'l-malden bir yoldaş alub ma'an bey' itdürüb, akçesin getirürler. Lâkin evlâdı olana Beytü'l-mâlcı adamı'na hâcet değildir, kendü yoldaşı kifayet ider. Şimdi bunlar cümle kalmışdır. Şimdi cem'an bir kuru yağmadır, Beytü'l-male âit olan akçe dört-beş elden geçüb telef olmadadır".

(Süleymaniye Kitaplığı, Esat Efendi Kitapları No: 2068, yp. 36-37)

tırları (bey 'bi'l-vefâ)³⁵; tarlanın, bağ ve bahçenin rehin kaldığı müddetçe eski sahibi tarafından borcu veren nam ve hesabına ortaklıkla işlenmesi mükellefiyetini yükleten (muraba'a) mukaveleleri. . gibi karışık usullerle, ve umumiyetle *istihlâk kredisi* veya *vergi ödemek için borçlanma* suretlerinde yapılmakta olan ikraz şekilleridir ki ekseriya (zaruret hallerinde kabule mecbur kalınan yüksek faiz hadleri dolayısıyla) ödenmeleri hemen hemen imkânsızdır.

Türkiye köylüsünün kendisini mahvedecek olan bu kadar ağır şartlarla faizle para almağa mecbur kaldığı devrin, ziraî mahsullerin fiyatlarının durmadan yükseldiği ve bazı devlet büyükleri ile *inflation* kârlarından ve kaçak zahire satışlarından faydalanan tüccarın elinde büyük servetlerin toplandığı bir devre rastlamakta olması,

³⁵ Borç alınan paraya karşı, borç ödendiği zaman iade edilmek kaydı ve şartıyla bir mülkünü alacaklıya satmak (vefâen ferâğ¹) ve satışı müte'âkıp aynı mülkü bu defa kiracı olarak kullandırıp borcun fâizini kira bedeli şeklinde ödetmek sûretiyle (bi-taryıkı'l-istiglâl)² yapılan ikrazlara misâl olarak aşağıdaki mukavele sûretini zikredebiliriz :

"Merkuum İbrahim Ağa yedinden hâl-i hayatında istikraz ve kabz eylediğim her biri seksen beşer akçe hesabınca yüz 'aded tam ve kebîr Riyalî gurus ve yine her biri yetmiş beşer akçe hesabınca yüz 'aded Esedî gurus ki be-hisab-ı nakdiyye cem'an on altı bin akçe zimmetimde iken merkuum İbrahim Ağa vefat idüb..(varislerine) edâsına 'adem-i iktidârım olmakla . . mülküm olan kebîr Etmekci fırınımlı zimmetimde olan meblâğ semen olmak üzere *bi-taryıkı'l-istiglâl*³ müekkile-i merkuume Ümmihanî Hâtuna on altı bin akçeye bey' ve teslim eylediğimden sonra ba'de't-tahliye ve't-takabuz yine furun-ı mezbûrî tarih-i kitabdan, her ay üçer yüz akçe icâre hesabınca, bir sene tamâmına değin üç bin altı yüz akçeye istiycâr eyledim ol dahi icyâr eyledi, didikde . ." (gurre-i S. 1061), (Scl. 36, yp. 64), (Bk. No. 63/c).

Görülüyor ki, İbrahim Ağa isminde birinden on altı bin akçe borç alınmış idi. İbrahim Ağa ölünce, mirasçuları borcun ödenmesini istediler. Borçlu bu parayı ödeyecek durumda olmadığı için, büyük ekmeği fırınımlı, kendisi kira ile işletmeğe devam etmek ve borç ödenince iade edilmek şartıyla alacaklılara sattı ve teslim ettikten sonra ayda üçer yüz akçeye kiraladı.

Benzeri satışlara diğer bir misâl de şudur :

Mehmed Beşe isminde bir yeniçeri, geliri Edirnedeki Kürt Hoca mahallesi halkının avârız vergilerine sarfedilmek üzere vakfedilmiş olan paradan on beş bin akçe borç almıştı. Bu borca mukabil evlerini vakfın mütevellisine ("istiglâl vechi üzere") satıp teslim ettikten sonra aynı evleri bu def'a kira ile tutarak on sene kadar bu suretle kullanmıştı. Hüccet'e aks eden şekle göre vakfın mütevellisi son def'a evlerin satılarak vakfın parasının geri alınmasını istemektedir : (Scl. 36, yp. 26)

"Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Kürt Hoca mahallesi . . . ehâlisinin 'avârızı mühimmâtı için mevkufe olan nukuud'a bi'l-fi'il mütevellî olan İbrahim Efendi . . . takrîr-i kelâm idüb müteveffây-ı mezbûr (Mehmed Beşe) hâl-i hayatında ve kemâl-i akl ve sıhhatinde tarih-i kitabdan on sene mukaddem vakf-ı mezbûrdan râyic fi'l-vakt on beş bin akçe istikrâz ve kabz idüb mukabelesinde mahalle-i mezbûrede vâkı' . . . mahdûd dahiliyye ve hâriciyye büyü-tü müte'addideyi müstemil mülk menzîlini meblâğ-ı merkuum mukabelesinde rehin vaz' eylediğinden sonra, *istiglâl vechi üzere* tahliyye-i Şer'îyye ve tevliyyetim hesabıyla bana teslimden sonra, menzîl-i mezbûrî benden *istiycâr* dahi eylemişdir, suâl olunub ba'de'l-bey' menzîl-i mezbûrın semeninden³ meblâğ-ı merkuuma cânib-i vakf için alvirilmek matlûbumdur, didikde . . ."

Bu nevi satışların üçüncü bir misâlini de metinler kısmında 63/c numaralı belgede görmek mümkündür :

İbrahim Çelebi isminde birisi, Edirne'deki Sarıca Paşa mahallesi avârızı için vakfedilmiş olan paradan on bin akçe borç alabilmek için, Dimetoka kazasına tâbi *Sınavna köyündeki evleri ile Arda nehri üzerindeki dört göz değirmenini kendisi kira ile işletirmek ve borç ödenince iade edilmek şartıyla vakfın mütevellisi Hasan Çelebi'ye satmak mecbûriyetinde kalmıştı. Bahis mevzûu hüccet'te vakfın mütevellisi, bu suretle vakfın hakk-ı sarîhi olmuş olan bu akar'lara Margarit isminde bir Hristiyan tarafından ileri sürülen temellük iddiâsını red etmektedir.*

1) وفاة فراغ 2) بطريق الاستغلال 3) تمنندن

ilk bakışta akla uygun düşmemektedir. Fakat, doğrudan doğruya pazar için istihsal yapmayan fakir köylüler için, umumiyetle *inflation* devirlerinin bu nevi sürprizler getirdiği ve bu arada ellerindeki toprakları kaptırmak tehlikesinin de bu devirlerde daha fazla mevcut bulunduğu başka yerlerde ve devirlerde de çok görülmüş bir hadisedir.

Diğer taraftan, tetkik ettiğimiz devri vasıflandıran uzun ve tüketici harplerin devam ettiği müddetçe devletin köylüden “salgun” şeklinde topladığı *tekâlifin çokluğu* da fâizle borç para bulmak ihtiyacını arttırmış bulunmakta idi. Sık sık tahsil edilen bu çeşit vergiler veya bu vergilerin *tahsili bahanesiyle yapılan zulüm ve soygunculuklar köylüyü iktisaden o kadar tâkatsız bir hale sokmakta idi* ki, bu gibilerin ilk kıtlık senesinde faizcinin kucacağına düşmesi âdetâ mukadder idi. Bu vaziyette kendisine çok ağır şartlarla kredi temin edecek kimse ise, elde ettiği *inflation* kârlarını ve vergicilik vurgunlarını emin bir gelir kaynağı olarak toprağa yatırmak isteyen bir yeni zengin olmakta idi.

Murabahacılara karşı devletin almış olduğu tedbirler :

Murabaha sermayesinin köylerdeki bu şekil faaliyetinin yaptığı tahribatı müşâhade eden devletin bu devrede sık sık fermanlar çıkararak fâiz işlerini tanzime çalıştığı, tefeciler için ağır cezalar tertip ettiği görülmektedir. Bu fermanlardan bazıları, Rumeli veya Anadoludaki bütün kadılara gönderilmiş umumî ıslâhat emirleri veya meşhur adlarıyla “adalet fermanları” şeklini almakta olup, faiz hadlerini % 30 hatta % 60 a kadar çıkartmış ve köy arazisi üzerinde çiftlikler ve ağıllar tesis etmiş olan *ribâhor*’ları tel’în etmekte ve resmen cevaz verilmiş olan fâiz hadleri dışında borçlanmaları ve üstü-kapalı ve dolambaçlı bir şekilde yapılmakla beraber, aslında amansız bir murabahacılıktan ibaret olan mukaveleleri, kadıların kabul ve tescil etmemeleri ve bu şekilde daha evvel yapılmış tesciller mevcut ise, yeniden tetkik edilip tashihi edilmelerini emretmektedir⁹⁶.

Tetkik ettiğimiz devirlerde faizciliğin köylerdeki tahribatına ait vesikalar hem çok, hem de çeşitlidir. Meselâ, İstanbul’a kasap yazılmak yahut Kıbrıs’a sürülecek adam bulmak gibi vesilelerle memleket çapında bir faiz-yiyici (*ribâ-hor*) avı açıldığı zamanlarda cereyan etmiş olan devlet muhaberati da bu hususta büyük bir alâka arz etmektedir :

⁹⁶“... ve re’âyâ ve berâyânın zulüm ve te’addiden emvâl ve erzakı gaaret olub *müflis* olmağla ba’zı *ribâhor*lardan *mu’âmele* ile akçe aldıklarında bir altun ve bir guruşu her ayda dörder ve beşer akçe *fâide* vermek üzere virüb, ekseri bin akçesi dört yüz ve beş yüz akçeye *mu’âmele* eylemekle re’âyâ ve berâyâdan çok kimesneler *medyûn-i müstağrak* olmağın *medyûnu* ol asıl *ribâhor*lar “sende akçem vardır” deyu kendü ‘*abd-i memlûkleri* gibi *müft* ve *meccânen* hizmetlerine *istihdâm* eyleyüb, sözüne muhâlefet ider ise *habs* itdirüb, zindanlar bucağında ‘ömrü oldukça yatub, ekseri helâk olub *ribâhor*ların hilâf-ı Şer’-i Şerif bu veçhile zulüm ve te’addilerinden *medyûn-ı müstağrak* olan re’âyâ terk-i diyâr iderler imiş.

İmdi on’u bir buçukdan ziyâde *mu’âmele*ye ruhsat verilmemiştir, her kim onu bir buçukdan ziyâde *mu’âmele* idüb fukarâyâ zulüm ve te’addi eyler ise gelüb *medyûn*ı tezallum eyledikde, on’u bir buçukdan ziyâde ne mukdar akçesin almış ise ba’de’s-sübüt asl-ı mâle hisâb idüb ziyâdesin giru eshâbına alıvirüb, *min ba’d* *ribâhor*lara on’u bir buçukdan ziyâde *mu’âmele* aldırmyasız. Her kim memnu’ olmaz ise *mecâl* virmeyüb, *muhkem* *habs* idüb yarar adamlara koşub *mukayyed* ve *mahbûs* *Dergâh-ı Mu’allâma* gönderesiz ki *müebbed küreğ*e konula.”

(47 numaralı notla bahis mevzuu edilmiş olan 1018 yılı Receb ayı başları (30 Eylül 1609 tarihli Adalet Fermanından). (Devletin faizcilikle yaptığı mücadele ve *ribâhor*’ların daha eski devirlerdenberi Anadolu’dan başka Rumeli’deki köylerde de zira’î bünyede yapmakta oldukları tahribât hakkında 96 ve 97 numaralı belgelere de bakınız).

Gerçekten, devamlı fiat yükselişleri ve kara-borsacılık yüzünden ordulara veya İstanbul halkına narh fiyatlarına göre et tedarik etmek bir mesele haline girip Devleti yakından meşgul etmeğe başladığı sıralarda, büyük bir ihtimal ile, bu fiyat yükselişleri devrinde yaptıkları zahire ve hayvan ticareti ile para kazanmış ve elindeki sermayenin bir kısmını da yüksek kârlı bir fazicilikle işletmekle şöhret yapmış bazı kimseleri, *kasaplık et mültezimliği vazifesini deruhde etmek üzere İstanbul'a davet* ederek hem kendilerinin tecrübelerinden hem de ellerinde gayr-i meşru yollarla birikmiş sermayeden faydalanmağa çalışılmıştır. Bu maksatla vazifelendirilmeleri mümkün ribâ-horların malî durumu ve çevrelerindeki faaliyetleri hakkında malûmat isteyen fermanlara gönderilen cevaplarda zamanlarının şöhretli bazı faizci tiplerinin hüviyet ve servetleri hakkında kıymetli malûmat mevcuttur³⁷.

Kıbrıs'ın iskânı için *mecburî tehcire* tabi tutulacak şahıslar arasında, memleketlerinde yer hususunda kendilerini darda hissedenler, arazi ve yaylak kavgası çıkarıcılar, işsizler, hukuk ve ahlâk dışı davranışları ile muhitlerinin huzurunu kaçıranlar arasında *ribâ-horların* da ısrarla sayılmış olması³⁸ bu gibilere karşı devletin takındığı durumu belirtmek bakımından mânalı görülmektedir.

Bahis mevzuu vesikaların tetkikinden çıkan ikinci bir netice de, *ribâ-horlukla şöhret yapmış zorlu kişilerden* çoğunun 16 ıncı asrın sonlarına doğru bütün memlekete yayılarak köylere kadar sokulmuş olan ve *askerî sınıfa* mensup bulunmanın kendilerine vermiş olduğu imtiyazlara dayanarak vergi ödemedikleri gibi devletin nizamlarını da dinlemeyen yeniçeri, Kapı-Kulu sipahisi, çavuş, timarlı sipahi . . ve bunların emeklileri gibi resmî sıfatı ve imtiyazları haiz kimseler oluşudur.

Bir kredi müessesesi olarak vakıf paralara âit misaller :

Tetkik etmekte olduğumuz Edirne *Askerî Kassamı Defterleri*'nde halkın kredi ihtiyacını karşılamak ve bu ihtiyacın tesiri altında ma'kul ve mutedil bir *faizle işletilecek sermayelerin geliri ile çeşitli hayır işlerine devamlı bir kaynak temin etmiş olmak gayesiyle tesis edilmiş olan vakıflara ve bu vakıflardan yapılmış olan istikrazlara ait malûmat* vardır.

Aşağıdaki bazı misaller, *vakıf paraların faizle işletilmesi* esasına dayanan bazı tesislerin kuruluş şekilleri ve bu sermayelerin miktarları ile işlettilme tarzı hakkında vaz edilmiş olan kaide ve şartlara dair bir fikir vermektedir :

1) Edirne Sarayının Bostancıbaşı Süleyman Ağa, hicretin 1013 yılı Şevvalinin 28 inci günü (19 Mayıs 1605) tarihli bir vakfiye tanzim ettirerek (Scl. 23, yp. 34) kendi malından ayırdığı beş yüz bin akçenin yüz bininden Nakşibendî tarikati dervişleri için Edirne'de bir zaviye bina ettirdi ve bu paranın geriye kalan dört yüz bin akçesini de "her sene on'u onbir akçe (yani % 10) hesabı üzere" "*muâmele-i Şer'iyye ve murâbaha-i mer'iyye* ile 'alâ vecih'l-helâl istirbâh ve istiğlâl" edilmesini ve bu suretle "muâmele olunduktan sonra hâsıl olan *ribh*'dan" zaviyenin şeyhine günde otuz beş ve hücrelerde sakin olup dua ve âyin ile meşgul olacak dervişlere de üçer akçe verilmesini ve diğer hizmetlilerin ücretlerinin ödenmesiyle zarurî masrafların yapılmasını şart koydu.

³⁷ Bk. Prof. Mustafa Akdağ, "Kuruluş ve inkişaf devrinde Türkiyenin İktisadî Vaziyeti" Belleten, sayı 55, 1950. s. 365-366.

³⁸ Ö. Barkan, Osmanlı İmparatorluğunda bir iskân ve kolonizasyon metodu olarak sürgünler, İktisat Fakültesi mecmuası, cild XI, 1952. s. 551/D.

Zaviyenin dershanesinde her gün isteklilere *Hadîs* nakledilecek ve zahirî ve manevî ilimler talimi ve “kemâlât-ı insâniyeyi tefhîm” ile meşgul olunacak ve “devâm-ı devlet-i Padişahî ve asâkir-i İslâmın kuvvet ve nusreti için dua” edilecekti.

Süleyman Ağa vakfiyesini tescil ettirmek için müracaat ettiği mahkeme önünde, *tesis ve mütevellîye daha evvel teslim etmiş olduğu para vakfının sıhhatini*, İmamlar arasındaki ihtilâf dolayısıyla, hâkimin kararı ile bir kazıyye-i muhkeme halinde tesbît ve tahkim ettirmiş olmak için, *bu gibi hallerde ‘âdet olan bir formaliteye müracaat etti :*

İmâm-ı Azamın “vakfa fütûr ve gallâtına kusûr gelmek ihtimâli olduğu ecilden *nukuudun vakfı bâtil ve fâsid ve anun zımnında olan şurût ‘âtil ve kâsiddir*” şeklindeki reyini hatırlatarak ve aynı imamın vakıf tesisi teşebbüsünden vazgeçebilmek hususunda vâkîf’a tanıdığı “rücû” hakkından faydalanmak ister gözükersen, parasını mütevellî’nin elinden geri almak istedi. Bu suretle taraflardan biri haline gelmiş olan mütevellî’nin mahkeme önündeki müdafaasını dinleyen kadı ise oturum sonunda para vakıflarının *sıhhat ve lüzumuna* kail olan İmam Züfer’in mezhebi üzere hükmettiğinden; daha evvel hazırlanmış olan *te’sis senedi* imamlar arasında ihtilâflı olan bir meselede hâkimin hükmünün inzimamı ile, nakz ve rücû edilmesi hukukan imkânsız bir hale sokulmuş oldu.

Tetkik mevzuumuz vakıf tesisin üzerinde durulması gereken tereddütlü diğer bir tarafı da, vakfın faizle işletilip gelirleri tesisin hayır gayelerine sarfedilecek olan sermayesinin, Kur’ânın ribâyı (faizi) meneden kat’î hükümlerine rağmen, bu maksatla kullanılabilmesi için müracaat edilmiş olan “Mu‘amele-i Şer‘iye” formülüdür.

Gerçekten, haramdan kaçınılmak için umumiyetle müracaat edilen bu “Muamele-i Şer‘iye” yolu, hakikati söylemek lâzım gelirse, tamamen şekli bir takım hukukî hilelerden ibarettir ve bir rivayete göre bizzat Peygamber tarafından tavsiye edilmiş ve imam Ebu Yusuf tarafından da kabul edilmiş olan bu usul sayesinde³⁹; hadd-i zatında haram olan faiz, araya sokuşturulan bir alım-satım ve hibe muamelesi ile meşru bir şekle girmiş olmaktadır :

Meselâ, vakfın mütevellisi, borç alacak olan şahsın bir malını vakıf namına peşin para ile yüz liraya satın aldıktan sonra aynı malı o kimseye yüz on liraya satıp onu, bu miktar üzerinden bir sene vade ile borçlandırır, ödünç alınan yüz liranın faizi olan on liranın, böyle tamamen meşru gözüken bir hukukî muamele ile, mahiyetini değiştirmiş olacağı farz ve kabul edilmektedir.

Aynı suretle, vakfın mütevellisi vakıf paradan % 10 faizle yüz lira ödünç almak isteyen bir şahsa, bir yüz lirayı borç olarak ikrâz ve teslim ettikten sonra, faraza vakfa aid bir çuha parçasını yahut “kaftanı” da, bedeli sene sonunda ödenmek şartıyla, aynı şahsa on liraya satsa; bu kimse mezkûr malı teslim aldıktan sonra onu, daha evvel kararlaştırılmış olduğu veçhile, diğer bir şahsa hibe edebilir. Bu üçüncü şahıs da kendisine hibe edilmiş olan bu kumaşı aynı şekilde, yine hibe olarak, vakfa devredebileceğine göre; birinci şahsın vakıf paradan borç aldığı yüz lira için ödemeğe razı olduğu on lira faizi, zahirde tamamiyle usulüne uygun ve meşru gözüken birtakım

³⁹ *Ömer Nasuhi Bilmen, Hukuk-ı İslâmiyye ve Istilahât-ı Fıkhiyye Kamusu, İstanbul 1951, cild IV, s. 301.*

düzmece hukukî muameleler dolayısıyla, Şer'an harâm olma mahiyetini kaybetmiş bir şekilde ödemiş olacaktır⁴⁰.

Bu suretle, dolaylı bir şekilde de olsa, tamamiyle faiz geliriyle işlediğinden şüphe olmayan bahis mevzuu vakıf tesiste sermayenin zayi olmaktan korunması için konmuş olan şartlar arasında ise, hesapların her sene başında yenilenmesi, sağlam rehin ve mallı kefil bulunmadıkça kimseye ödünç para verilmemesi, fakir ve müflisten kaçınılması.. gibi esaslar yanında *kadı, müderris vesair devlet memurları ile askerler, sey-yitler ve kadınlarla muamele yapılmaması*⁴¹ gibi kayıtların bulunması da dikkati çekmektedir.

⁴⁰ Bu sebeble, faizle işletilmek maksadıyla *ikrâz* edilmiş olan paralara âit borç senetlerinde *ikrâz* edilen paranın miktarı aynı kaldığı halde; *faiz borcu, "çuka" yahut "kaftan" bedeli nâmı altında* ayrıca senede ilâve edilmiş bulunmaktadır.

Aşağıdaki hüccet'de *eytâm akçesi*'nden *ikrâz* edilen 10 000 akçenin fâizi olan 1500 akçe, *çuka bahâsı* olarak tescil edilmiştir :

"Mezbûr Yahya Efendiye hâl-i hayatında ve kemâl-i sıhhatinde vasisi olduğum *eytâm akçesi*'nden 10 000 akçe *karz-ı hasen* ve 1 500 akçe dahi *çuka bahâsı*'ndan cem'an 11 500 akçe virüb zarar-ı mâle pederleri Mehmed Efendi emr-i kabulî hâviye *kefil* olmuşlardı. Hâlen meblâğ-ı merkuum 11 500 akçeyi kefil-i mezkûr Mehmed Efendi yedinden bi't-temâm ve'l-kemâl alub kabz eyledim. . ." (Scl. 34, yp. 30).

Vakfın mütevellisi vakfa borçlu olarak ölen Mehmed Beşe isimli bir yeniçeri'nin mirasçılara karşı mahkemede şu iddiâda bulunmaktadır :

Mehmed Beşe "Hâl-i hayatında ve kemâl-i 'akl ve sıhhatinde mâl-i vakf-ı mezbûrdan yirmi dört bin râyic fi'l-vakt akçe istikrâz ve kabz eyledikten sonra levni ve kadarı beynimizde 'ilm-i Şer'î ile ma'lûm *çuka bahâsı*'ndan dahi dört bin altı yüz elli akçe ki *asl-ı mâl-i vakf* ve *çuka bahâsı*'ndan cem'an yirmi sekiz bin altı yüz elli akçe deyni olduğu hâl-i hayâtında ve kemâl-i 'akl-ü sıhhatinde 'alâ rü'ûsi'l-eşhâd¹ *ikrâr* ve *işhâd* dahi itmişdir, su'âl olunub muhalledât-ı vâfiyesinden alıvirmek matlûbumdır..'' (Scl. 36, yp. 27).

⁴¹ "Tüccar-ı kaviyyü'l-iktidar ile mu'âmele olunup her re's-i sene tecdid-i mu'âmele eyleyüb muhalata-i ribâdan ve mu'âmele-i fakir ve müflis ve *kadı ve müderris ve sâyir erbâb-ı Divan ve cüyûs-ı sultanî ve sâdât ve nisvândan (ve bi'l-cümle ziyâ' ihtimali olan yerlerden kemal mertebe) içtinâb* olunub rehn-i kavî ve kefil-i melî, veyahud ikisinden biri olmayınca kimesneye verilmeye" (Scl. 23. yp. 40, 34).

Vakfa ait sermaye akçenin faizle işletilmesi hususunda benzeri ihtiyatî tedbirleri, aynı tarihlere doğru (Scl. 23, yp. 36) Edirne'de inşa ettirdiği bir *medrese için* kırk adet kârgir dükkânla bu dükkânların üstündeki kırk oda ve bir kahvehaneye ve zamanının rayici ile her biri 125 akçe hesabı ile, 2 400 000 akçe değerinde yirmi bin altunu (Sikke-i Hasene'yi) vakfetmiş olan Başdefterdar Ahmed Efendi de şart koşmuştur :

"Ve kezâlik nukuud-ı mezbûre on akçe her sene on bir akçe hisâbı üzere rehn-i kavî ve kefil-i melî² yahud ikisinden biri ile '*ale'l-vechi's-Şer'i'yyi'l-helâl istirbâh ve istiglâl oluna* Lâkin muâmele-i tavâif-i eşrâr ve mu'ânidin ve füccâr ve sâdât-ı ahyâr ve ehl-i magazi ve esfâr ile olmayub ulemâ-i sâhib-yesâr ve tüccar-ı bâ-vekar ve mün'im ve mütemevvil ihtiyarlar ile ola" (Evâhir-i Za. 1009).

Aynı suretle 1013 yılının Şaban ayının sonları (11-20 Ocak 1605) tarihli bir vakfiye tanzim ve tescil ettirmiş olan (scl. 23, yp. 27-28) diğer bir saray ağası (Geyvan Ağa) da bir ilkokul (muallimhane) açılması ve öğrencilerin türlü ihtiyaçlarının karşılanması ve öldükten sonra kendi ruhu için Kur'andan cüzler okunması için tesis ettiği bir vakfa ayırmış olduğu 160.000 akçenin "*Her on akçesi on bir buçuk akçe olmak üzere istiglâl ve istirbâh*" olunmasını şart koymuş ve sermayenin ziyâ'a uğramasının önüne geçmek için de ayrıca şu ihtiyat tedbirlerini vakfiyesine derc etmiştir :

".. Mâdemki verilen meblâğdan ziyadeye değer zî-kıymet fidda veyahud zikr olunan veçh üzere kefil-i melî² alınmıya, meblâğı mezbûr virilmeye".

"Ve dahi şart elyedi ki, *kefil alındıkda şuhûd-ı 'udûl mahzarlarında sicil ve hüccet oluna* ve rehin alındıkda helâki karîb olan metâ'ı rehin almyalar ve müşâ' ve müşterek olan nesnelere rehne kabul etmiyeler".

1) علی رؤس الاشهاد

2) مل

2) Aynı şartlar, aynı Bostancıbaşı Süleyman Ağa'nın aynı 1013 yılında Zilhicce ayının 18 inde (8 Mayıs 1605) tescil ettirmiş olduğu (Scl. 23, yp. 40-41) *bir milyon akçelik* diğer bir vakıf tesisi için de vaz ve kaydettirilmiştir.

Bu bir milyon akçe, "her sene on'u on bir buçuk (yani % 15) olmak hesabı üzere" müteveli tarafından "*Muâmele-i Şer'iyye* ve murâbaha-i mer'iyye ile 'alâ vechi'l-helâl istirbah ve istiğlâl" edilecektir. Sermayenin ziyâ'ına meydan vermemek için de "*Muamele-i fakîr ve müflis ve misafir ve kadı ve müderris vesair erbâb-ı Divan ve cüyûş-ı sultan ve sâdât ve nisvân'dan*" içtinap olunacaktır.

Bu ikinci tesisin hususiyeti, hem faiz haddinin % 10 dan % 15'e çıkarılmış olması, hem de açıkca *bir hayır veya ibadet işi olmaktan ziyade*, bir *zürriyet veya aile vakfı* şeklinde tertiplenmiş bulunmasıdır :

Gerçekten, vakıf paranın murabahasından hasil olacak gelir ile yapılacak işler bu hususu göstermektedir. Meşelâ, azatlı cariyelerinden Vefadâr'a günde beş, Kâmile'ye iki ve Lâle-'izâr'a da iki akçe verilecek, ayrıca kadın veya erkek olsun muhtaç azatlı köleleriyle onların evlâtlarına ve evlâtlarının evlâtlarına da günde kırk akçe tahsis edilecektir ve *ancak azatlı kölelerle onların evlâtlarından kimse kalmayınca bu para mahalle fukarasına dağıtılacaktır.*

Bu tesiste derhal faaliyete geçecek hayır işi olarak göze çarpan yegâne şart, Edirne'deki Üç-şerefeli câmiin avlusunda inşa ettirilen musluğa, cemaatin kış günleri sıcak su ile abdest alabilmesini temin için, senede *odun bahası* olarak iki bin akçe ayrılmış ve bu işde hizmet edeceklere bir ücret tahsis edilmiş olmasıdır.

Nitekim, faizle işlettilirilecek bir milyon akçenin gelirinden geriye kalan büyük kısmın sekizde bir hissesi, vakıf sahibinin nikâhlı karısı Hadice Hâtuna tahsis edilecek, bakisi de "evlâdına ve evlâd-ı evlâdına batnan ba'de batnın.." erkek ve kız evlâtlar arasında ikili-birli olarak taksim olunacak ve "eğer evlâdından birisi tariyk-ı hak üzere olmayub kendü havâsına ve şeytan igvâsına uyub tariyk-ı dalâlete düşerse ol makulelere vakımdan bir akçe ve bir habbe virilmiye" cektir.

Bu suretle bir *evlâtlık vakıf* şekline sokulmuş olan aile servetinden mühim bir kısım, *ancak uzak bir gelecekte, evlât inkıraz bulduktan sonra*, Edirne'de bir dârü'l-kurrâ (hâfizlar mektebi) inşa ettirilip re'sü'l-mâlin faiz geliri bu mektebin şeyhine ve talebesine tahsis edilmiş bulunmaktadır.

Vakfi tesis edenin hayatta kaldığı müddetçe müteveli vâkıfın kendisi olacağına "ve tebdil ve tağyir ve tahvil ve teksir ve ibdâl ve istibdâl kendü elinde olub her emirde münferid ve müstakil ve müstebid olub kimesne mâni' ve müzahim" bulunmayaacağına ait kayıtlar da bu kabiyl vakıfların hakikî gayeleri hakkında bir fikir vermektedir.

"Ve dahi vâkıf-ı mesfûr şöyle şart eyledi ki, Meblâğ-ı mezbûrdan aded-i muayyeni kabz idenler yıl başında re's-i mâli getirüb teslim itmezler ise müceddeden devr-i Şer'î idile".

"Ve dahi şart eyledi ki, meblâğ-ı mezbûrdan sipahî ve yeniçeri ve çavuş nâmında olanlara virmiyeler ve bi'l-cümle ehl-i örf olanlara muâmele olunmıya İllâ meger zikr olunan tâifenin kavî rehni olduğundan gayri kasabaldan veyahud kasabaya karîb olan kurâdan kavî kefilleri ve vekilleri ola ki, hîn-i mahalde (mutâlebede) kendileri bulunmadıkda kefilleri ile mukabele oluna".

"Ve dahî şart eyledi ki her kimden ki kefil almak lâzım gelirse kefil re'âyâdan olsun ve re'âyânın gayrilerinden olsun fakırrü'l-hâl olanlar ve sipahî ve yeniçeri ve bunlara benzer ehl-i örf olanlar kefil alınmıya".

Dikkate şayan olan diğer bir husus da, Bostancıbaşı Süleyman Ağa'nın bir müddet sonra (9 Zilka'de 1013) kendi evini ⁴¹ ve çiftliklerini de ⁴² bu şekilde aile menfaatlarını koruyucu bir *evlâtlık vakıf* haline sokmuş olmasıdır (Scl. 23, yp. 41-42) :

Bu yeni tesisin idaresi de kendisi hayatta bulunduğu müddetce müstakil olarak kendisine ait bulunacak, kendisi öldükten sonra ise mütevellilik vazifesini karısı Hızır Ağa kızı Hadice Hâtun yapacaktır. Karısının ölümünden sonra da, evlâtları veya evlâtlarının evlâtları vakfin gelirine müşterek olarak tasarruf edeceklerdir. Evlâtlar arasından en münasibini (aslahını) kadı seçip *mütevelli* tayin edecek ve bu suretle mütevelliliği olan *vakfin gelirinin beşte birini* aldıktan başka, diğer evlâtlarla birlikte erkek ve kadınlar arasındaki ikili-birli paylaşmadan da hissesini alacaktır. Bu üçüncü vakfin hayır gayesi de, ancak evlât tamamen inkıraz bulduktan sonra, vakıf gelirinin birinci tesiste bahis mevzuu olan Nakşibendî zaviyesine tahsis edilmesi şeklinde, *uzak bir istikbale ait* bir ihtimal olarak tahakkuk edebilecektir.

3) Fâizle istikraz edilen vakıf paraların ödenememek hallerinde tamâmen ve paranın zamanla 'ayar ve kıymetini kaybederek kısmen ve tedericen eriyerek tahsis edilmiş hayır cihetini te'mine kâfi gelebilecek hale düşmesine mâni olabilmek için alınan tedbirler arasında :

⁴¹ "Ve kezâlik mahmiyye-i mezbûre mahallâtından Saray-ı Cedid kurbunda Firuz Ağa mahallesinde *sâkin olduğum menzil ki* cümle hududu mülknâmesinde mastûr ve mukayyetdir : *Muhavvata-i dâhiliyyesinde* birbirine muttasıl dört tahtanî evi, ortası sofalı ve yanları sofalı ve iki kilârı ve bir matbahı ve firunu ve hamamı ve önünde bir mikdar bağçeyi ve binarı müstemil olub ve *hâriciyyesinde* kezâlik birbirine muttasıl ortası sofalı dört tahtanî evi ve bir fevkaanî evi, önünde vâkı' tahta-bendi ve bir ahurı, içinde olan binarı ile ve kendüye muttasıl bir odası ile ve ona muttasıl olan bağçesi içinde olan *köşkü* ile ve *şadırvanı ve binarı ile* bi'l-cümle tevâbi' ve levâhıkı ile vakf ve habs eyledim..".

⁴² "... ve kezâlik mahmiyye-i mezbûre muzafâtından Ulu Şahin nâm karyede silk-i mülkimde dâhil cümle hudûdu mülknâmesinde mastûr olan *çiftliğim ki muhavvata-i dâhiliyyesinde* olan üç evi ve iki çatma anbarı ve *hâriciyyesinde* bir ahurı ve iki damı ve içinde elli re's su-sığırı ineği ve elli re's kara-sığırı ineği ve iki çift su-sığırı öküzü ve altı çift kara-sığırı öküzü ve hizmet eden kullar ve câriyeler ve kurbunda vâkı' lede'l-chalî ve'l-cirân ma'lûmu'l-hudûd *tarlalar ve çayır*lar ve mezru' olan terekeleriyle vakf ve te'bîd eyledim".

"Ve kezâlik mülk-i mahzım olan üç bin re's ağnânum ki bin re's sağmal ve bin re's yoz ve bin re's kuzu ve hizmetinde olan iki çift öküzün, arabasıyla ve bargirleri ve hımarlarıyla ve bi'l-cümle vakfa sâlih umûru ile vakf eyledim..". (Scl. 23, yp. 42).

"... Köse Hamzalu nâm karye kurbunda Nehr-i Tunca üzerinde dâir ... olan yedi göz değirmenleri mukabelesinde üç kıt'a çatma anbarı ile ve bir çatma ahurı ve ahura muttasıl çatma evi ve üzerinde vâkı' tahtaboş ve eşcâr-i müsmire ve gayr-i müsmireyi bi'r-i mâyi hâviye muhavvatayı ... vakf ve habs eyledim".

"Ve kezâlik âsiyâb-ı mezbûr kurbunda olan çiftlik ki bir çatma evi ve iki çatma ahurı ve tahmînen dört dönüm bağı müstemil olub *çinde hizmet iden kullar ve cevarsi* ve vakfa sâlih umûru ile vakf ve te'bîd eyledim".

"Ve kezâlik âsiyâb-ı mezbûr kurbunda ... ma'lûmu'l-hudûd olan mezâri'i ki her sene Saruca Paşa vakfına .. beşyüz akçe *mukata'a-i zemin* verilür vakf ve habs eyledim..".

"Ve kezâlik Gül-Korucusu nâm karye kurbunda Nehr-i Tunca üzerinde dâir.. göz değirmenleri ki Yaya-başı karındaşından iştirâ etmişdir önünde vâkı' üç kıt'a çatma anbarı ve bir ahurı müstemil olub her sene Sultan Bayezid Han vakfına dörtyüz yirmi akçe *mukata'a-i zemin* verilür cümle hudûdu mülknâmesinde mastûrdur, vakfa sâlih olur umûru ile vakf eyledim".

"... Vakıf nâm karye kurbunda Derbend nâm mevzi'de vâkı' Sığır Vâdisi üzerinde birbirine karib her biri bir sakaf altında üç göz karaca değirmenleri ki her bir gözü için Ebâ Eyyub-ı Ensari hazretlerinin vakfına her sene otuz akçe *mukata'a* verilür cümlesin tevâbi' ve levâhıkı ile vakf ve habs eyledim" (Yp. 41 - 42).

Kasabanın “mütemekkin olan tüccar-ı kaviyyü'l-iktidâr ve erbâb-ı sanâyi'in mün'imleri¹ ve mütemevvilleri ile mu'âmele-i Şer'iyye ve murâbaha-i mer'iyye ile mu'âmele” olunması, kayıtları vardır.

“Ve mu'âmele-i fakıyr ve müflis ve misâfir ve kadı ve müderris ve sipâh ve yeniçeri ve zu'amâ ve erbâb-ı timar ve hisar-eri ve sâdât ve nisoândan ve ümenâ ve mültezimân vesâyir ehl-i 'örf² tâifesinden ve kasaba-i mezbûre hâricinde olan Eflâk tâifesinden ve bi'l-cümle zâyi' ve telef ihtimâli olan yerlerden kemâl mertebe hazer ve ictinâb” olunmak; “Ve rehni olmayub kefl ile akçe taleb idenlere iki bin akçeden ziyade virilmeyüb her bin (akçe) başına bir kefl ahz oluna”

“Ve her re's-i senede³ zimem⁴ olan yerlerden ribh alındıktan sonra tecdîd-i mu'âmele olunub hâkimü'l-vakt huzûrunda sicil oluna Ve her üç sene tamâmında asl-ı mâl nâzır-ı vakf ma'rifetiyle zimem olan yerlerden ahz olunub istikamet ile ma'rûf kimesnelere tekrar zimem olub, vech-i Şer'i üzere mu'âmele olundıktan sonra hâkimü's-Şer' huzûrunda sicil oluna Ve bi'l-cümle vakf-ı mezbûr mütevellisi olan kimesne nâzır-ı vakf ma'rifeti ve tescil-i Şer'i⁵ olmadan mâl-i vakfdan bir ferde akçe virmeye⁴³”

4) Faizle işledilip geliri ile bir hayır işi yürütölmek üzere para yatırmak suretiyle tesis edilmiş olan vakfların mâhiyetine, sermayelerinin mukdar ve işledilme tarzına âid bazı misaller üzerinde yapmakta olduğumuz tetkikler arasında, üç bin Riyalî gurus vakfeden Abdullah Efendi isminde birinin vakfiyesinde kayda değer bazı tamamlayıcı bilgilere de tesadüf etmiş bulunuyoruz :

Diğer vakfiyelerde gördüğümüz gibi, bu vakfiyede de vakıf şartlarının kat'iyet kazanması için, vâkıf bu şekilde bir vakıf tesisi teşebbüsünden vaz geçmiş gözükerek, hakimın huzurunda mütevellî ile şekli bir münakaşaya girmiş ve bu münakaşa esnasında vakfedilen şeyin faizle işledilmek üzere ikrâz edilecek “para” gibi kolaylıkla istihlâk ve telef olur cinsden bulunuşunun vakfın ebedî olarak devam edebilmesi prensibine aykırı düştüğü kanaatine vardığını ve bu sebeple “dinâr ve dirhemın vakfının ‘adem-i cevâzına kaani’ olan imamların re'yine” uyarak para vakfı sûretiyle yaptığı tesisten vazgeçmeğe karar verdiğini söylemiştir.

Vâkıfın bu tereddüd ve itirâzına karşı mütevellî, bir çok mu'teber kitaplarda ve makbûl fetvâlarda, İmam Züfer'in re'yine uygun olarak, para vakfının câiz olduğunu ve İslâm memleketlerinde tatbikatın bu yolda cereyan etmiş bulunduğunu belirtmiş ve ayrıca vakfedilen parayı içindeki altın ve gümüş mukdarı değişmeyen sağlam bir para

⁴³ Vakıf paraların zayı' olmasını önlemek için vakfı yapanların almış oldukları çeşitli tedbirlere rağmen, türlü sebeplerle bu şartların yerine getirilmediği ve dolayısıyla, borcunu ödemeye kudreti olmayan bir takım müflis şahısların elinde pek çok vakıf veya yetim paralarının zâyi' olduğu görölmektedir. Bu hususta bazı misaller vermek mümkündür :

Saray kapucularından Mahmud Beğ vefat ettiği zaman borçlarının 100 000'i mütecâviz ve mevcut mirasının 71 559'u aşkın olduğu görölmüştür. Bu sebeple, sekiz kadar vakıf müessesesinden (sağlam bir rehine bağlanmış olanlar müstesnâ) büyük bir kısmı alacaklarını ancak 1/4 nisbetinde bir hisse şeklinde ('Ani'l-guremâ)⁶ tahsil edebilmişlerdir (Scl. 35, yp. 40).

Aynı müşahedeyi Mustafa ismindeki bir yeniçeri için de yapmak mümkün (Scl. 35, yp. 40) olduğu gibi aynı sicilin 43, 48, 51 ve 70 ci ve 37 numaralı sicilin 18 ve 62 numaralı yapraklarında kayıtlı sipahi, yeniçeri ve kadılar da müflis olarak ölmüşler ve vakıflardan aldıkları borç paralarının ancak bir kısmını onların mirasından ödemek mümkün olmuştur. (Krş. No. 72/a).

1) منعملىرى 2) اهل عرف 3) راس سنهده 4) ذم 5) تسجيل شرعى 6) من الغرما

esâsına bağlamak sûretiyle, “*derahîm ve denanîr*’in¹ ‘*ayn*’² menzilesine *tenzîl olunan emsâl-i mütedâvile ve dâimesi in’idâm ve inkûta*’dan *sâlim ve carî olup ma’nây-i te’bîd*³ *sâbit ve carî*..” *olabilir* ve hattâ bu bakımdan kıymetli maden olarak mikdar ve ‘ayarı sâbit kalacak sağlam bir paranın, zamanla harâb ve tâmile muhtaç ve yangın tehlikesine de ma’rûz bulunmayacağı için, kıymetlerini devamlı olarak kaybedecek olan binalara nazaran *daha elverişli* sayılabileceğini ileri sürmüştür.

Bu münakaşanın sonunda kadı, para vakfının cevâzını kabul etmiş olan içtihadları diğerlerine tercih ederek, imamlar arasında ihtilâflı bir meselede kendi tercih re’yini belirtmiş ve netice olarak Abdullah Efendinin tesis işine başlarken tasarlamış olduğu şekliyle bahis mevzuu vakfın sıhhatine ve vâkîfin bu tesisden vaz geçemeyeceğine hükmetmiştir.

Bu münakaşanın aydınlatmış olduğu esaslar dahilinde paranın zamanla kıymetini kaybetmesi tehlikesine karşı vakıfnâmede, zamanında kullanılan paranın isim ve ayarı ne olursa olsun, ikraz muâmelelerinin, kıymet ve ‘ayarı hiç değişmeyecek farz ve kabul edilmiş olan sağlam bir para üzerinden şu şekilde yapılması şart koşulmuştur :

“*Meblâğ-ı mevkuf der-zimmet* olundukda Riyalî gurus virilüb ba’dehû istiyfâ⁴ olundukda yine virilen mikdar Riyalî gurus alınıp her ‘asırda râyic olduğu üzre *hisâbınca akçe alınmayub*, ‘*ayniyle Riyalî gurus alına* ve bir sene vâcib olan ribh dahi istiyfâ olundukda her on gurusu bir buçuk Riyâl gurus alınıb gayrı alınmaya..” ve bu şartlara uymamak yüzünden “*asl-ı vakfa noksan târî*⁵ ve zarar ve husrân râci’ olur ise, mütevellî zâmin⁶ ola”⁴⁴ (Scl. 37, yp. 45).

Fâizle işletilen paralara ve türlü yollardan borçlanmalara âit mukavelelerde akçenin kaydedilmiş olan miktarlarının, para ayarının bozulması ile, kıymetden düşmesi veya vakit-vakit baş vurulan *ayar düzeltmesi* (sikke tashîhi) neticesi kıymetlerinin artması, borçların ödeme şekillerinde ortaya ihtilâflar çıkarmakta ve ekseriya, borç akdinin yapıldığı tarihteki akçenin altın veya ayarı tamam bir gurusu nazaran kıymeti üzerinden ödenmesi lâzımgelceği hakkında mahkemeler karar vermekte ve muâmele yapılmaktadır :

Meselâ, Korucu Doğan vakfına 19 700 akçe borçlu olarak Belgrad’da ölmüş olan *bölük başı* Hacı Husrev’in mirascıları, bu borcun akçenin ayarının çok bozuk olduğu bir “*züyûf akçe*” devrine âit olduğunu ileri sürerek, borç miktarından 5 200 akçesinin düşülerek vakfa yalnız 14 500 akçe ödenmesi lâzım geldiğine dâir mahkemeden 3-12/Eylül/1607 (Ca. ortaları s. 1016) tarihli bir Hücet almışlardır (Scl. 21, yp. 29).

Aynı şekilde Ömer Beğin karısı, kocasından “*cihet-i karz-ı Şer’iden*” alacağı olan yedi bin akçenin vaktiyle “*her ikiyüz kırk akçesi bir altuna râyic olub* te’âtîsi memnu’ ve

⁴⁴ “İstirbâh ve istiğlâl için virilen gurusun *hîn-i edâda misli* (‘*aynı*’) *alına, kıymeti ve nev’-i âharı alınmaya*” şeklindeki ihtiyatî şartları, benzeri diğer vakıfnâmelerde de bulmaktayız.

Meselâ, *müteferrika Behmen Ağa* isminde birisi, 2 562,5 kıt’a tâtü’l-‘ayar Riyalî gurusu bu şartlarla vakfetmiş ve bu paranın gelirinin bir kısmının kendisinin dört ve ölen karısının da dört azadlı câriyesine günde iki akçe verilmesine ve bir kısmını da bu paranın ikrâzı karşılığı alınacak *rehin eşyayı muhâfaza için bezzâzistanda kiralananak bir dolabın kirasına* tahsis etmiştir (Scl. 33, yp. 56).

1) دراهیم و دنانیرك 2) عين 3) معنای تأیید 4) استیفا 5) طاری 6) ضامن

eyâdî-i nâsdan misli munkatı' *kâsid akçe*'¹ cinsinden olduğunu tasrih ederek davâ etmiştir (S. sonları s. 1053) (Scl. 30, yp. 10).

Netekim, 1059 yılı Rebî'u'l-âhır başları (14-23/Nisan/1649) tarihli bir mahkeme kararında da, 24 400 "kâsid akçelik" bir borcun "cedîd akçe" olarak karşılığı 16 266 akçe hesap edilmiş bulunmaktadır (Scl. 33, yp. 50). 16 Ocak 1645 tarihli diğer bir mahkeme kararında da, Emine Hatun'un *mehr-i müecceli* olan 30 000 "atıyk" akçe, "hîn-i 'akid'de altundan kıymeti olan 120 altuna" göre hesap edilip ödenmiştir (Scl. 31, yp. 29). (Ayrıca bk. No. 59/a, 59/b).

Türk Tarih Kurumu

1) تعاطیسی ممنوع و آیادی ناسدن مثلی منقطع کاسد اقچه

ASKERÎ SINIF MENSUPLARININ ÇİFTLİKLERİ HAKKINDA

Tetkik ettiğimiz muhalefat listelerinin pek çoğunda teferruatlı çiftlik kayıtlarının bulunması, bu belgelerin bize Türkiye iktisat tarihinin mühim bir konusu olan *büyük ziraat işletme tipindeki çiftliklerin teşekkülü, genişliği, işletme tarzı ve ziraat istihsalde işgal ettikleri mevkiin ehemmiyeti* . . gibi bahisler hakkında aydınlatıcı bilgiler verebilecek bir değerde olduğunu göstermektedir.

Gerçekten, bu suretle biz, muayyen bir bölgede ve belirli tarihler arasında, askerî sınıf mensuplarının köylerdeki ziraat işleriyle olan ilgilerinin mâhiyeti ve çevrelerinde bu maksatla giriştikleri faaliyetlerin şumulü hakkında bir fikir edinebilmekteyiz. Ayrıca, bu çiftliklerin bina ve tesisleriyle, işletme araçlarına, çift hayvanlarının miktar ve nevelerine, ekili toprakların genişliğine veya anbarlarda mevcut tahıl çeşit ve miktarlarına ait *envanterler* mahiyetindeki bilgiler dolayısıyla, bahis mevzuu ziraat işletmeleri büyük bir kısım husûsiyetleri ile canlandırabilmekteyiz⁴⁵.

Büyük ziraat işletmelerin teşekkülü :

Kanunnamelerden edindiğimiz nazarî bilgilere göre, bir yeniçerinin, bir "sipahi oğlanı"nın veya bir çavuşun büyük şehirlerin civarı ma'mur köylerde büyük çiftlikler veya hayvan yetiştirecek ağıllar, mer'alar elde etmesi, peynir, yağ . . gibi süt mahsulleri imali için mandıralar kurması . . kolay olmaması lâzımgelir. Bu gibi tasarruflar,

⁴⁵ Sicillerde tetkik ettiğimiz ve bazılarını buraya aynen derc etmiş olduğumuz belgelerden öğrendiğimize göre, bahis mevzuu çiftlikler umumiyetle büyük bir ziraat işletme için lüzumlu tesis ve binalarla, çift aletleri ve hayvanları, anbarlarda mevcut zahire ve bazı hallerde çiftliğin demirbaş malzemesi mahiyetinde olan *kullar*'ı ihtiva etmektedir.

Satışlarda ve miras taksimlerinde *çiftliğe tâbi ziraat arazisi* ekseriya bahis mevzuu olmamaktadır. Ancak bazı nadir hüccetlerde ayrı bir usul ile, (yani Mirî Arazî'nin *tasarruf ve intikal* hükümlerine uygun olarak) sipahinin izniyle, bu arazinin yalnız "tasarruf hakkı" muayyen bir bedel ödenerek çiftliği satın alan kimseye yapılmış olan devir ve "ferağ" muâmesi aksetmiş bulunmakta ve bu gibi satışlardan elde edilen meblâğlar, miras taksim tablosunun dışında bırakılarak yalnız mirî araziden *tapu hakkı sahipleri* olan mirasçılara tahsis edilebilmektedir.

Bu nevi kayıtların büyük ehemmiyeti, bâzen devir ve "ferağ" yapılan toprakların kaç kile tohum ekmeğe müsait bir yüz ölçümünde olduğunun ve bu ferağ bedelinin miktarının da zikredilmiş olmasıdır. Bu suretle muayyen kıymette veya çift hayvanı sayısı malûm bir çiftliğin ziraatiyle meşgul olduğu toprakların büyüklüğü hakkında bir fikir edinmek ve bu devirdeki Türk Beğlerinin çiftliklerinin büyüklüğünü hesap etmek mümkün olacaktır. 54/b ve 54/c numaralı belgeler, bu bakımdan ehemmiyetli görülerek metinler kısmına aynen alınmışlardır. 54/a numaralı belge ise, bir mülk telâkkî edilmediği için Şer'î miras hukuku tatbik edilmeyen Mirî arazi'de ancak sipahinin müsaadesiyle yapılabilen böyle bir devir ve "ferağ" muamelesine benzer bir işlemin "icâreteynli" vakıflarda bir bahçe veya dükkânın *mütevell* izniyle nasıl devir edilebileceğini göstermektedir.

askerî sınıf mensuplarının türlü resimlerden muafiyet ve imtiyazlı durumları dolayısıyla, reayanın vermekle mükellef oldukları vergilerin mahsulünden devletin veya devleti temsil eden sipahinin gelirinin azalmasına sebep olacağı ve elinden toprağı alınarak ırgatlaşan köylünün devlet için kaybolmuş sayılacağı için, türlü tedbirlerle önlenmek istenmiştir :

Mirî arazi rejimi, köylünün elindeki ziraat topraklarının Şer'î miras kaidelerine tâbi tutularak parçalanmasını, gelişigüzel parsellenip satılmasını veya vakfedilmesini, borç için zaptedilmesini ve netice olarak küçük çiftçi işletmelerinin hayatiyeti ve vergi ödeme kabiliyetini tehlikeye koyarak ortadan kaybolmalarını önleyici kaideler koymuştur⁴⁶.

Mirî arazinin ancak muayyen şartlar altında başkalarına "devir ve ferâğı", (işletme bütünlerinin parçalanmamasında ve imtiyazlı kişilerin eline geçmemesinde yakın alâkası bulunan) sipahi'nin nezaret ve müsaadesiyle yapılabilmektedir. Mirasçı bulunmayan hallerde, ma'kul bir *tapu bedeli* vererek araziyi bütüncü devralmak hakkına sahip olan kişilerin sırası da kanunlarla tesbit edilmiştir.

Aynı esaslardan hareket edilerek, köylerde düzenli bir istihlal hayatının ve hayvancılığın mühim bir rüknü olan köy halkının müşterek malı mer'aların gelişigüzel ziraata açılarak ve hariçten getirilecek sürüleri otlatarak tüketilmesi, reaya için köylerde mevcut geçim imkânlarının daraltılması da kanunnamelerde menedilmiştir:

"Kadimden zirâat ve hrâset olunan yerler, sonradan yaylak ve kışlak ve mer'a olmak ve üzerine ağıl ve mandıra ve çiftlik ihdâs etmek câiz değildir, Şer'le men' olunur".

"Ve kadimî mer'â alınub satılmak ve bağ ve bağçe gars olunmak ve evler ve damlar ve mandıra ve ahur ve değirmen vesair ebniye ihdâs olunmak ve tapu ile verilmek ve ziraat ve hrâset olunmak câiz değildir. *Cümleden mer'a mukaddemdir Şer'le hedm ve men' ve def' ittirülüb zaman mürûruna itibar olunmaz..*".

"*Bir köy halkının kadimî davarları yürütüğü mer'aları olsa sâhib-i tîmar ol mer'âyı tapuya virmek câiz değildir. Ve ol köy halkının şöyle rizâları olub ittîfak ile virüb zirâ'at iderseler, sonra gelenler geru da'vâ itseler mer'âlığa hükm olunur, (bu kadar zamandır zirâ'at olundu) demek fayda virmez, cümleden mer'â mukaddemdir Zira köy halkına mer'a lâzımdır, elbetde mer'âsız olmaz". (Arşiv Genel Müdürlüğü Kitaplığındaki Kanunnâme).*

Kanunnamelerin çoğunda mevcut olan benzeri kayıtlar ve bu yazının metinler kısmının sonunda, 95 numaralı belge olarak, aynen neşrettiğimiz kanunnâme fıkralarının ısrarla ve açık olarak müdafaa ettiği prensiplere rağmen, memlekette hâkim olan içtimaî ve iktisadî düzenin bozulması, iç-ışyanlar ve asayişsizlik, kontrolünü kaybetmiş olan fiyat hareketleri.. gibi tesirlerle, tahminlerimize göre, bilhassa XVI ncı asrın ikinci yarısından itibaren büyük ziraî işletme tipindeki çiftlikler askerî zümre mensuplarının elinde daha büyük hızla teşekküle devam etti. Ve neticede; *inflation* devirlerinin vurgunları, *faizcilik* ve mültezim kâr ve soygunculuğu ile *kazanılan servetlerin emin ve verimli bir yatırım sahası olarak ziraata tevaccüh etmesi* ve ağır vergiler altında ezilerek ekonomik varlığı zayıflamış olan ve ucuz kredi kaynaklarından da mahrum bulunan fakir köylü halkın elinden murabahacılık yoluyla (Bk. s. 37 ve 166) tarlalar *alınarak büyük çiftlikler* kurulmağa başlanmış olması, Türkiye'nin *an'anevî ziraî nizamının* bozulmasına ve bu yüzden topraklarını kaybedip tasfiye edilmeğe başlayan eski müstakil çiftçiler yerine zen-

⁴⁶ Bak. Ömer Barkan, Türk Toprak Hukuku tarihinde Tanzimat ve 1274 (1858) tarihli Arazi Kanunnâmesi. Tanzimatın yüzüncü yıl dönümü dolayısıyla neşredilen kitaptan ayrı bası, 1940. s. 23-31, 63-71 ve bilhassa "Arazi Kanunnâmesinin çiftliklere ait hükümleri" s. 91-95.

gin çiftlik sahibi mütegalibe bir bey veya ağa sınıfı ile bu sınıfın emrinde *ırgatlaşan* topraksız köylüler kaim olmağa başladı. Ziraî bünyenin bu şekilde değişmekte olması, devletin veya devleti temsil eden timar sahiplerinin gelirini kurutmakta olduğundan, bu cereyanı önlemek için vakit vakit köklü ve şümüllü tedbirler almaya teşebbüs edilmesine sebep oldu.

1018 B. (30 Eylül 1609) tarihinde bazı Anadolu vilâyetlerine tamim edilmiş olan bir '*adaletname*'⁴⁷ zamanın devlet adamlarının gözüyle ve anlayışıyla ziraî bünyedeki bu

⁴⁷ Ehemmiyeti büyük olan benzeri '*adalet fermanları*'nın en mühimlerinden biri olan bu belge, evvelâ, *Çağatay Uluçay* tarafından "Saruhan'da Eşkîyalık ve Halk Hareketleri" isimli kitabının I inci cildinde (s. 208-214) neşredilmiştir (İstanbul 1944). Uluçay'ın tamimin, Manisa Kadı Sicillerinde mevcut (Aydın, Saruhan ve Mentеше sancakları Beğlerine gönderilmiş) bir suretinden naklettiği bu adaletname fermanı, son zamanlarda *Mustafa Cezar* tarafından, (Başbakanlık Arşivindeki) Mühimme Defterlerinden (No. 78 s. 899) alınarak, fotoğrafı ile birlikte tekrar neşredilmiştir (Osmanlı Tarihinde Levenderler, İstanbul 1965, Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları, No. 28, s. 386-393).

Prof. Mustafa Akdağ'ın Celalî İsyancıları hakkındaki muhtelif yazılarında ve bilhassa "Kuruluş ve inkişaf devrinde *Türkiyenin İktisadî Vaziyeti*" adlı etüdlerinde ayrıca değerlendirmiş olduğu bu *adaletnâme*-nin, vergi mütezimlerinin soygunculuğundan ve eşkıya tâkibi için yapılan askerî hareketlerden köyünü terk edenlerin *boş kalan tarlalarını işgal* suretiyle kurulmuş olan çiftliklerle alâkalı kısımları şunlardır :

".. siz ki Beğler-Beği ve Sancak Beğlerisiz mücerred celb ve ahz için mübalâğa atlu ile bizzat kalkub vilâyet üzerine çıkub devir eyleyüb. . re'âyânın ve berâyânın müft ve meccânen at ve katır ve deve ve kul ve esbâb ve malların ve arpa ve saman ve odun ve otluk ve koyun ve kuzu ve tavuk ve yağ ve bal vesâyir me'külât kısmın çeküb alub ve bunun emsâli nice *salgun*'lar *salub* cebren ve kahren mübalâğa mal cem' idüb ve hasarınızı dahi had'den ziyâde ve voyvodalarınıza *iltizâme virme*kle anlar dahi mübalâğa atlu ile. .

Eğer siz ve eğer voyvodalarınız eşkıya ve ehl-i fesâdın hakkından gelmeyüb mâlin alub ruhsat verdiğiniz için eşkıya ve ehl-i fesâd dahî yüz bulub fırka fırka olub anlar dahi bir taraftan re'âyâ ve berâyâ üzerine müstevlî olub fevka'l-had zulüm ve te'addî eylemekle re'âyâ ve berâyâ yerlerinde karara mecâlleri olmayub bi'z-zarûre firâr ve terk-i diyâr eyledükleri ecilden nice karyeler harâb ve vîran olmağın :

Ba'zı Beğler-Begiler ve Beğler ve kuzât ve müderrisîn ve müteferrika ve çavuş ve Bölük halkı ve yeniçeri ve kapucu vesâyir kul tâifesinden ve eshâb-ı timar ve vilâyet halkından sâhib-i kudret olanlar, ol asıl re'âyâsı firar eylemiş karyelere mülk-i mevrûsları gibi mutasarıf olub, murâd eyledikleri yerde evler ve ahurlar binâ idüb çiftler ve kullar ve hizmetkârlar ve koyun ve sığır getirüb müstakil çiftlik edinmekle anların havfinden re'âyâsı yerlü yerlerine varmağa kaadir olmayub,

Ol-makuule karyenin nüzül ve *avâriz hanesi* dahi bozulduğundan gayri, **ol çiftlik hademesinin zulmünden ve davarlarının te'addisinden** etrafında olan karyeler dahi ma'mûr olmamağa sebep olub re'âyâ ve berâyaya bu makuule zulüm ve ta'addînin nihayeti olmadığı sem'-i Humâyûnuma vusûl bulmuşdur İmdi. .

Anun gibi re'âyâsı zulüm ve te'addîden firâr eyliyen karyelerde **bin sekiz tarihinden beru çiftlik tutanlar, her kim olursa olsun, binâ eyledükleri evleri ve ahurları kendüler kal' idüb hizmetkâr ve çiftlerin ve koyun ve sığırların kaldırub ol karyeden alâkaların bi'l-küllüye kat' eyliyeler ki işbu sene *semâne aşere ve elf* Muharreminin guresinden üç yıla değin yerlerine varan re'âyânın çiftlikleri vesâyir mülkleri her kimde ise kendülerine teslim olunmak bâbında hatt-ı humâyûnumla fermân-ı 'alışanım sâdir olub *her diyâra* bu bâbda müekked ahkâm-ı şerife irsâl olunmuşdur. Her kim "ben bu karyede mâl harc eyledim, evler ahurlar binâ idüb mesken tutdum ve **ol çiftliği sâhib-i arzdan tapu ile aldım**" deyu **ol karyeden alâkasın kat' eylemez ise, re'âyâ ve berâyâ yerlerinden ihtiyarlarıyla firar eylemiş değillerdir, zalemenin zulüm ve te'addiyâtından firar eylemişlerdir, anların çiftlikleri vesâir emlakî tapuya veri(1)mez, vebâlleri kendü boyunlarına. Anun gibi çiftlik sâhipleri muhkem habs olunub eşedd-i siyâset ile haklarından gelinmek (üzre) ahvâlleri Dergâh-ı Mu'allâma 'arz olunmak emrim olmuştur. . .**".**

çözülüşün hakikî sebeplerinden diğeri mühim birini ve neticede hasıl olan durumun vehameti karşısında devletin ne kadar sert tedbirlere baş vurmak mecburiyetinde kaldığını göstermektedir.

Adaletname'nin çok açık ve belâgatlı olan ifadesinden anlaşılacağı veçhile, askerî ümeranın teftiş veya eşkıya takibi bahanesiyle ve kalabalık bir maiyet halkı ile vilâyet üzerine devre çıkıp halka türlü *salgunlar salması* ve zulm etmesi yüzünden köyler harap olmuş ve bu suretle beylerin zulmünden kaçan köylünün boş bıraktığı topraklar bir kısım askerî sınıf mensupları tarafından işgal edilip yerlerinde çiftlikler kurulmuştur⁴⁸. Bu halin devlet için yıkıcı tesirleri gözönünde tutularak, adalet fermanı'nın neşri tarihinden evvelki son on yıl içinde bu suretle tesis edilen çiftliklerin sahiplerinin köyleri derhal terketmesi, çiftlik binalarının yıktırılması ve toprakların eski sahipleri olan köylülere verilmesi kat'î bir lisanla ve şiddetli ceza tehditleri altında emredilmektedir.

Askerî sınıf mensuplarının çiftliklerine dâir örnekler:

Bu etüd'ün metinler kısmında yayımlanmış olan 39/a, 39/b, 54/a, 54/b, 54/c, 62/a, 63/a, 65/b, 68/a, 73/a, 75/b, 80/a, 80/b numaralı belgeler, tetkik ettiğimiz Kadı Sicillerinde tesadüf ettiğimiz *çiftlik satışlarına âit hüccetler* arasından seçilip birer örnek olarak buraya *aynen* alınmışlardır. Muhallefât listeleri'nin çoğunda ve bu arada bilhassa 24, 27, 33, 35, 53, 56, 67, 74, 78 ve 87 numaralı olanlarında da çiftliklere âit zengin bilgiler vardır. Bu tarihlerde Edirne kazaları köylerinde mevcut çiftliklerin binaları, ziraî tesisleri, hayvan ve âletleri hakkında bilgi edinmek isteyenlerin doğrudan doğruya bu belgelere müracaatları mümkündür.

Aşağıya dercedilmiş olan kayıtlar ise, çiftlik satışlarına âit diğeri hüccetler arasından alâka çekici bulduğumuz, fakat yerden tasarruf için, buraya aynen alamadığımız diğeri bazı *belgelerin hulâsaları*'dır :

1) Edirne'de ölmüş olan İbrahim Paşa'nın Karaca isimli köydeki çiftliği : *İç kısımda* iki kerpiç binalı süflî evi ve üç sofayı ve *hamamı* ve bir çatma anbarı ve su-kuyusunu; *dış kısımda*, iki kerpiç binalı süflî evi ve bir çardağı ve *eğme* demekle ma'rûf bir ahurı ve bir çatma ahurı ve anbarlarındaki tahmînen yirmi mud buğday ve yirmi beş mud çavdarı ve hayvanları ile Ali Beğ isminde birine *elli bin akçeye* satılmıştır (Scl. 21, yp. 74).

2) Edirne sarayının *Yeni Bağçe* demekle ma'rûf bağçelerinde usta olan Ahmed Beğ'in ikiyüz bin akçeyi aşan bir değerinde tahmin edilen mirası arasında Dâye Hatun köyünde bir de çiftlik vardır. Ahmed ustanın karısından başka mirascısı bulunmadığından ve kadın kocasının mirasının ancak dörtde birini alabileceğinden, mirasın

⁴⁸ Ankara'daki Tapu ve Kadastro Arşivinin Eski Kayıtlar kısmında muhafaza edilen 79 numaralı Biga Mufassalî Defterinin (Selim II. devri) 48 inci varakında mevcut bir kaydın da ispat ettiği gibi; vergi toplayanların zulmü, eşkıya soygunları ve umumî emniyetsizlik yüzünden halkın köylerini terk edip kaçması kadar, "*ta'ûn*" (veba) gibi bulaşıcı hastalıkların sebep oldukları *kitle halindeki ölümler veya halkın salgundan kaçıp gitmeleriyle bazı köylerin boşalmış ve ziraat arâzisinin terkedilmiş olmasının da* hususî şahıslara âit çiftlik veya mandıralar şeklindeki büyük ziraî işletmelerin teşekkülüne sebep olmaktadır.

Bahis mevzû kayda göre, Aklıkcı (diğeri ismiyle Mihci) köyünde "muhkem *ta'ûn* olup ehâlîsi etraf kurâya perişan olub karye bir miktar hâliye olmak ile *mütegallibeden* mezbûr Yusufun babası kalub *karye-i mezbûre yerinde sığır ve koyun mandırası ihdâs idüb* ikiyüz miktardaki camûs ve kara-sığır ve bin 'aded koyun idinüb *mer'â ve mezâri'i çiğnedüb re'ayâya zulüm olmak ile cem' olmağa kaadir olmadıkları* ecilden karye hâliye kalub sipahilere yılda akçe *resm-i otlak ve kışlak* virirler imiş. ."

geriye kalan kısmına *Hassa bağçelerde hizmet edenlerin Beytümâline "emin" olan Sinan Ağa* el-koymuş ve çiftliği satışa çıkararak Mustafa Beğ isminde birine *yüz yirmi bir bin akçeye* satmıştır.

Çiftlik binalarının anbar, ahur, çardak, fırın, bınar.. gibi kısımları yanında; anbarlarda üçyüz seksen kile buğday, dörtyüz altmış kile arpa, dörtyüz yirmi kile darı, üçyüz kile yulaf vardır. Muhtelif cins çift hayvanları ve Rus asıllı bir gulâm ile bir cariyeye ve on iki dönümlük bir bağ da bu satışa dahildir (Scl. 25, yp. 10).

3) Edirne'de oturan Hasan Ağa ölünce mirası, büyük oğlu Mustafa Beğ namındaki *cümdî*'ye ve kızına kalıyor. Fakat, Hasan Ağa'nın Süheyl Ağa Vakfına "asl-ı mâl ve murâbaha-i Şer'ıyyeden" mevcut yirmi dört bin ikiyüz akçelik borcunu ödeyebilmek için Dâye Hâtun köyündeki çiftliği ile on iki dönümlük bağı satılığa çıkarılmış ve alacaklı vakfın mütevellisi tarafından *yirmi altı bin beşyüz akçeye* satın alınmıştır.

Hüccetin son kısmında oğul Mustafa Beğ'in, "babamın taht-ı tasarrufunda olub tasarrufu *bi-hasebi'l-kanûn* bana intikaal iden... çayırların ve mezârî'in dahi *hakk-ı tasarrufun* sekiz (yüz) elli akçe mukabelesinde *sâhib-i arz ma'rifeti* ile müşterî-i merkum Mehmed Ağaya *fârîğ* oldum" şeklindeki ifadesinin kaydedilmiş olmasından, tarlaların tasarruf hakkının münhasıran kendisine intikaal etmiş olduğu anlaşılmaktadır (Scl. 33, yp. 80).

4) Edirne sâkinlerinden Mustafa Çelebi'nin ölümünden sonra borçlarının ödenbilmesi için, Üsküdar nâhiyesine tâbi Ahi köyündeki çiftliği "tahmînen sekiz keyl tohum istî'âb eder *arpalığı* ile" *on beş bin akçeye* Mehmed Çelebi isminde birine satılmıştır (Scl. 35, yp. 33).

5) Mustafa Çavuş'un oğlu Ahmed Çelebi'nin Koca Hızır köyündeki çiftliği, Mahmud Ağa isminde birine, *otuz bir bin akçeye* satılmıştır. Satış hücceti içinde çiftlik binalarının oldukça teferruâtlı bir tasviri vardır :

İç kısmı : Önü sofa ve ardı kilâr geçme odayı, bir bâb tahtânî çatma evi ve ortası sofalı ve üstü çardak iki karşılı tahtânî evleri ve *bir furunu* ve *bir kerpiç matbah ocağını* ;

Dış kısmı : "kebîr kapu üzerinde *vâki* tuğladan *masnû* çardağı¹ ve önü *on beş kiriş* sundurmali ve taş nerdibânlı, ortası kursaklı² bir kebîr anbarı" .. ve tûli kırk adım kerpiç samanlığı.. ve üç bâb tahtânî hizmetkâr odasını ve *dizme* ta'bir olunur bir buzağı damını ve ardında *vâki* sığır *saya'sını*³ .. ve furunu ve tahmînen on dönüm mikdârı hadiykayı.. ve çiftlik-i mezbûrın önünde dâyir bir göz karaca değirmeni ve kebîr harman yerini" (Scl. 35, yp. 33).

6) Edirne Sarayı'nın Ağası İsmail Ağa, Maraş köyündeki iki dolabı, *güllük* ve *kirazlığı* ve diğer meyve ağaçlarını, sekiz göz anbarı, üç evi ve bir ahurı ihtivâ eden mülk bağçesini Halil Beğ isminde birine *yirmi sekiz bin akçeye* satarken; bağçe ile birlikte aynı köyde mevcut bulunan bir kısmı dokuz kıt'a, diğeri *İki-çiftlik* demekle ma'rûf on sekiz kıt'a tarla guruplarının *tasarruf haklarını* da, *sâhib-i arz ma'rifeti*yle, aynı Halil Beğ'e *iki bin akçeye* "tefviz"⁴ ediyor (Scl. 36, yp. 30).

7) Sipahi Seyyid İbrahim Ağa, Mîr 'Alisi nâm karye'de *vâki* çiftliğini *elli bin akçeye* satmıştır. Satılan çiftlik binalarının ve eşyasının belli-başlıları şunlardır :

1) کبیر قہو اوزرنده واقع طوغلهدن مصنوع چارداغی

2) قورصاقل

3) صایهسنی

4) تفویض

İç kısmı : Beş göz bir çatma anbarı ve ortası sofalı iki bâb tahtânî evleri ve furını ve bir çatma ahurı ve küçük odayı ve tuğladan yapılmış bir *güğercinliği*,

Dış kısmı : Bir kebîr çatma samanlığı ve kebîr çatma ahurı ve bir küçük anbarı ve iki karşılı çatma tahtânî odayı ve fevkaanî tahta-bendi ve bir küçük ahurı ve bınarı müstemil; bir buçuk mud ekilmiş buğday, üç buçuk mud ekilmiş arpa ve bir mud çavdarı; dört araba ve alâti ile mükemmel beş saban ve *üç mükemmel pulluğu*.. ve yirmi sekiz baş hergele, on bir baş kara-sığır ineği, yanları buzağılı dört baş su-sığırı ineği, üç çift su-sığırı öküzü ve beş çift kara-sığır öküzü ve altı dönüm bağıyla.. (Scl. 36, yp. 59).

8) Edirne Sarayı bağçelerinin baş kâhyası olan Ahmed Ağa ölünce, mirası Ali Çavuş ve Mehmed Beğ isimli iki oğlu ile iki kızı arasında taksim edildiği zaman oğulların hissesine seksen sekiz bin altı yüzer akçe düşmüştü. Bu iki oğul hisselerinin *yüz yirmi bin akçesine tuta*, babalarının Tatar isimli köyde mevcut çiftliğini "cümle mevâşi ve mezârî" ve tevâbi'i ile" kendilerine tahsis ettirdiler. Bahis mevzûu çiftlik bu mu'ameleyi tesbit eden hüccetde şu şekilde tarif edilmektedir :

Ve muhavvata-i dahilîyyesi, beş bâb fevkaanî odayı ve orta sofayı ve iki yan sofayı ve iki şehnişini ve tahtında üç göz çatma anbarı ve tahtanî iki odayı ve bir kilârı ve beş göz çatma anbarı ve iki göz çatma diğer anbarı ve diğer dört göz çatma anbarı ve bir kerpiç kilârı ve *hadiykayı* ve bınarı ve kenîfi,

Ve muhavvata-i hâriciyyesi, biri-birine geçme iki kerpiç odayı ve önünde sofayı ve *iki başı ocaklı bir kerpiç ahuru* ve diğer iki çatma ahuru ve diğer nısfî çatma ve nısfî kerpiç ahurı ve iki sundurmayı ve *orta-kapı* dibinde bir kerpiç odayı ve kerpiç samanlığı ve bınarı ve *dolabı* ve *harman yerini* ve çalı sığır ağılını müstemil olan *çiftlik* içinde mevcut otuz re's sagıyr ve kebîr su-sığırı ineklerini ve yüz üç sagıyr ve kebîr kara-sığır ineklerini ve dört çift kara-sığır öküzlerini ve beş çift su-sığırı öküzlerini ve on iki re's yundlarını ve bir re's bargiri ve on dört re's merkebi,

Ve yüz yirmi keyl mevrû' buğdayı ve on beş keyl mevrû' çavdarı ve doksan keyl mevrû' arpayı,

Beyinlerinde ma'lûme âlât-ı çift ve arabalarını *cem'an yüz yirmi bin akçe* kıymete takvîm olunan eşyâyı.. (Scl. 38, yp. 87).

9) Filibe'de oturan Husrev Beğ oğlu Memi Çavuş'un Edirne'de Firuz Ağa mahallesinde *Kadirîler Zaviyesi* civarındaki evleri, bir dolab, iki bağçe, bir köşk, mermer musluk, anbar ve ahırları ve bir dönüm miktarda bağçesiyle Yörük Beği Ebûbekir Ağa'ya yetmiş beş bin akçeye satılmıştır.

Bu satışta dikkati çeken nokta, *evlerin yanında on mud tohum alacak yüz-ölçüsü büyüklükteki tarlaların da satışa idhal edilmiş olmasıdır*. Hüccete nazaran, *rakabesi* Süleyman Paşa evkafına âid olan bu tarlaların *tasarruf hakkı*, vakfin mütevellîsi ma'rifetiyle ve *on bin akçelik bir bedel* mukabilinde, evlerle birlikte Ebûbekir Ağa'ya devr ve *tefvîz* edilmiş olmasıdır (Scl. 33, yp. 27).

Ebûbekir Ağa, bir kaç gün sonra, aynı mahalleden şehnişinli, önünde bir evleklik bağçesi, su-kuyusu, fırını, altı kurnalı bir hamamı, bir *soba-odası* ve bir su-dolabı bulunan diğer büyük bir evi de Bostancıbaşı Sinan Ağa bin Aydın'dan elli bin akçeye satın almıştır (Scl. 33, yp. 28).

10) Edirne'de ikamet eden Hacı Mehmed Ağa'nın Sazlı-dere köyünde kerpiç odayı, ahırları ve samanlığı ve çatma anbarları, iki *su-dolabı kuyusu*, bir kerpiç *saya'yı* ve "otuz dönüm muktârı *bağçe yerini* müstemil olup çiftlik ta'bîr olunan mülk men-

zilini" tafsilâtlı bir şekilde tarif eden hüccetin içinde, çift hayvanlarından ve ekili veya anbardaki tahılın miktar ve nevi'lerinden başka şu eşya zikredilmiş bulunmaktadır :

"Ve kebîr iki tâbeyi ve bir kazgan ve bir bakrac ve iki tencere ve bir kazma ve iki bel-küreği ve iki çapa ve iki tırpan ve dört saban timuru ve *mükemmel pulluk* ve iki yularlu keser ve bir destere ve eğe timuru ve bir keser ve üç araba ve üç harman döğeni ve mevrû' yüz altmış keyl buğday ve *kara tereke*. . ve bir kebîr küp ve dört sağıyr küp ve iki araba miktarı kereste. ." (Scl. 40, yp. 19).

Mirî arazi rejiminin bu devirde hâlâ tatbik edilmekte olan bâzı hükümleri ve çiftlikler :

Büyük ziraî işletme tipindeki çiftliklerin teşekkülüne mâni olacak tedbirlerden mühim bir kısmının *mirî arâzi rejimi* hükümleri olabileceğini yukarıda kaydetmiştik. Reayânın elinde bulunan ziraat arazisi, küçük çiftçi işletmeleri (re'ayâ çiftlikleri) şeklinde muhafazasını temin için, bu nevi' arazi islâm miras hukukunun parçalayıcı tesirlerinden kurtarılmış bir halde (hususî bir takım *intikaal* kaideleri gereğince⁴⁹) *mirasçuların adedi azaltılarak*, umûmiyetle evlâdlar arasında ve ekseriya *müşâ' ve müşterek* olarak tasarruf ettiriliyordu. Aynı maksatla, fazla parçalanmadan bütüncü tasarruf edilen ve ekseriya bir çift öküzle işledilebilir bir yüzölçümünde bulunan re'ayâ çiftliklerinden alınan "çift resmi" ile, "yarım çift" veya yarım çiftten daha küçük yüz-ölçümündeki toprakların sahiplerinden alınan benzeri *resimler*'in kaybolmasına mâni olabilmek için, bu gibi toprakların "intikaal", devir ve "ferâğ" muâmelelerinin bu topraklarda "sâhib-i arz" vaziyetinde telâkki edilen ve bu resimlerin tahsilâtı ile şahsen alâkalı bulunan sipahilerin (*haslar*'da voyvodaların ve vakıflarda mütevellilerin) "ma'rifetiyle", yâni onların *kontrol ve müsa'adesiyle* cereyan ettiğini bilmekteyiz⁵⁰. (BK. 54/b-c, 63/d, 65/a-b, 73/a, 75/b ve 80/b).

⁴⁹ Ö. Barkan, Türk Toprak Hukuku tarihinde Tanzimât ve 1274 (1858) tarihli Arazi Kanunnâmesi, 1940. s. 24

⁵⁰ Re'ayânın zira'at topraklarını ele geçirerek büyük ziraî işletmeler şeklinde *çiftlikler tesisine mâni olmak için alınmış olan tedbirlerden bir kısmını*, bu toprakların yeni sahiplerini o toprakları vaktiyle tasarruf etmekte olan re'ayânın mükellef olduğu vergileri ödemeğe mecbur etmek şeklinde ifade etmek mümkündür. Aşağıdaki ferman sûretinde, cizye vergisi mükellefi Hristiyan re'ayânın ziraat arazisini ele geçiren fırsat düşkününü nüfuzlu kişilerin, yeniçeri, sipahi. . gibi imtiyazlı bir askerî sınıf mensûbu dahi olsalar, bu vergiyi ödemeğe mecbur tutulmalarını ve bu kat'î emre rağmen ödememek husûsunda inad edenlerin, gerekli te'dîb muâmelesinin yapılabilmesi için, hüviyyet ve adreslerinin merkeze bildirilmesini istemektedir. Benzeri tedbirlerin müessir bir şekilde tatbiki, her halde zaman ve mekân şartları ve alâkalıların şahsiyetleri ile alâkalı olarak, her vakit mümkün olamamıştır :

".. ba'zı kurâ keferesi celây-ı vatan itmekle ve *zira'at iddikleri yerleri ve tasarruf iddikleri baştinelerini yeniçeri ve sipahi ve gayri keferesine tâifesinden ve âhar kimesneler tasarruf idüb haracı* kullarım cizye cem'ine vardıklarında celây-ı vatan iden keferenin cizyelerini yerlerin tasarruf idenlerden talep eylediklerinde 'inad idüb virmezler imiş.

Siz ki vilâyet kadılarısız, bu makuule terk-i diyâr idüb *zira'at eyledikleri yerlerin ve baştinelerin âhar kimesneler tasarruf idüb cizyelerin edâ eylemedikleri vâkı' ise*, anın gibi celây-ı vatan iden keferenin Defterde mukayyed olan cizyelerin yerlerin tasarruf iden eğer yeniçeri ve sipâh ve gayri kimesnelere bî-kusûr talep ve mezkûrân haraccı kullarıma kabz ve zabt itdürüb mâlime noksan gelmekden be-gayet ihtirâz idesiz, temerrüd (ve) 'inad idüb virmeyenleri isimleriyle ve iştihârlarıyla ve sâkin oldukları yerleriyle mufassal ve meşrûh yazub Kapuma 'arz eyleyesiz. ." (Scl. 15, yp. 154, 280).

Aynı usul ve mecburiyetlere *'avâriz salgunları* münasebetiyle de tesadüf etmekteyiz. Bu vergilere *matrah* teşkil edecek olan *re'âyâ çiftliklerini* ellerine geçirmiş olan askerî sınıf mensupları, o köylerin sipahi beği dahi olsalar, hisselerine düşen nispetler üzerinden ödemelere iştirake mecbur tutulmaları lâzım gelirdi. Merkezden gönderilen benzeri emirlerin tatbikatta alacağı şekiller ayrıca tetkika şâyandır.

Burada tetkik konumuz olan miras taksimi defterlerinin tanzim edildiği devirlerde (1545-1659) *mirî arâzi rejiminin esas prensiplerinin dayanağı olan timar sistemi, bünye ve mâhiyet itibarıyla büyük bir gevşeme ve dağılma yoluna girmiş olmakla beraber, bahis mevzûu kaidelerin şeklen ve kısmen de olsa, el'ân tatbik mevkiinde olduğunu gösteren bazı kayıtların aynı Kassam Defterlerinden çıkartılarak burada zikredilmesinde fayda ummaktayız. Bu kayıtlardan bir kısmı, sipahilerin zira'at toprakları üzerindeki kontrol haklarının, "sipahiden tapuya almak", "tezkire ve tapunâme" ile tasarruf etmek usullerinin devamını ve tatbik şekillerini gösteren misallerdir :*

1) "Veçh-i tahrîr-i sicil oldur ki,

Karye-i Akbaş ehâlisi Meclis-i Şer'a hâzırın olub karyemiz sipahisi olan Mehmed Çelebi Karamanlar nâm karye kurbunda olan Karakaya cânibinde Nehr-i Arda ve Batacık ve Macar tarlasıyla mahdûd olan *hâlî yerleri*, âhar kazadan ba'zı kimesneler zira'at itmek istedikde, *bizim mer'âmuzdur* deyu ve *biz zira'at eyleriz* deyu mezbûr sipahiden *tapuya aldık*, elimizde *tezkire* ve *tapunâme* vardır, diyicek, *tapunâmelerine nazar olundukda* fi'l-vâki' veçh-i meşrûh üzere bulunub bi't-taleb kayd-ı sicil olundu.

Tahrîren fî evâhir-i M. s. 987" (Scl. 15, yp. 75).

2) "Veçh-i tahrîr-i sicil oldur ki,

Sultan karyelerine *câbi* olan Bâli bin 'Abdullah karye-i Küçük-kozlucu'da sâkin olan Maro bint Miho mahzarında mezbûr Mihonun *altı kut'a tarlası ki 'inde'l-ehâli ma'lûmü'l-hudûddır*, *tapuya müstahak* olub mezbûre Maroya üçyüz akçe *resm-i tapu'sın* alub virdim, didikde Maro dahi aldım deyüb bi't-taleb kayd-ı sicil olundu

Tahrîren fî evâil-i Ra. s. 987" (Scl. 15, yp. 90).

3) "Karye-i Kara Dimo sipahisi fahrü'l-akrân Mehmed Çelebi karye-i mezbûre

sınurunda iki kut'a tarla hâlî ve mu'attal kalub tapuya müstahak olduğu ecilden 'inde'l-ehali ma'lûmü'l-hudûd olan iki kut'a tarlanın kanun üzere resm-i tapusın alub Yusuf'a virdim, didikde mezbûr Yusuf tasdiyk eyleyüb talebiyle bu vesika tahrîr olunub yedine vaz' olundu

Tahrîren fî evâsıt-ı s. 987" (Scl. 15, yp. 81).

4) "Veçh-i tahrîr-i sicil oldur ki,

Karye-i Kovancılar'dan Arslan bin İhtiyar Meclis-i Şer'a hâzır olub Akbınar sınırında vâki' olan . . . mahdûd bir kut'a tarla ki Hamza Beğ tasarrufunda olub *fevt olub tapuya müstahak oldukda*; Dîvâne Hudâverdi, *sipahi ma'rifetiyle* seksen akçe tapusın verdim, diyicek sipahi dahi verdim diyicek, bi't-taleb sebt-i sicil olundu

Tahrîren fî evâsıt-ı B. s. 986" (Scl. 15, yp. 21).

5) "Veçh-i tahrîr-i sicil oldur ki,

Fahrü'l-emâsil ve'l-akrân Çirmen Beği Mustafa Beğ dâme 'izzehu'nun *voyvoda'sı* Memi voyvoda Meclis-i Şer'-i Mutahharaya hâzır olub nefsi Çirmen sâkinlerinden fahrü'l-akrân Hüseyin Beğ ibn-i Sinan Beğ nâm kimesne muvâcehesinde tahrîr-i merâm kılub kasaba-i Çirmen sınırında *Yancıkçı çiftliği* demekle ma'rûf *çiftliğün sahibi vefat idüb vârisleri olmaduğu ecilden 'inde'l-ahâlî ma'lûmü'l-hudûd mezbûr çiftlik tapuya müstahak olub* merkuum Hüseyin Beğin *kırk akçe (?) resm-i tapu'sun* alub virdim ki ba'de'l-yevm zikr olan *çiftliğe* tarlalarıyla ve *çayyrlarıyla* mutasarrıf olub kimesne mâni' ve dâfi' olmaya, diduği mezbûr Hüseyin Beğ talebiyle sebt-i sicil olundu

Tahrîren fî evâhir-i M. s. 988" (Scl. 15, yp. 156).

6) "Veçh-i tahrîr oldur ki,

Bahşı Subaşı Meclis-i Şer'a hazır olub Kaya bin Ca'fer mahzarında didi ki, bir kıt'a tarla ki . . . Burun dimekle ma'rûf 'inde'l-ehâlî ma'lûmü'l-hudûd yirmi yıldan mütecâviz halî ve mu'attal olub *bi-hasebi'l-kanun tapuya müstahak* olduğu mezbûr Kaya'nın *kırk akçe* resm-i tapusın alub virdim, tasarrufunda ola, bi-vech kimesne dahl eylemiye, mezbûr Kaya kabul idüb talebiyle kayd-ı sicil olundu.

Fî evâsıt-ı R. s. 987" (Scl. 15, yp. 210).

7) "Veçh-i tahrîr-i sicil oldur ki

Karye-i Beş-tepe sâkinlerinden Pasko veled-i Boğdan nâm zimmî Meclis-i Şer'-i Şerife Niko nâm zimmîyi ihzâr idüb, takrîr-i da'vâ idüb mezkûr Niko'(ya) *iki bin dört yüze, üç yıl va'deyle, beş tarla bey' idüb*, ba'dehû va'desine hilâf idüb benden cebirle akçesin aldı, bana zulümdür, tarla gerekmez, hakkım alıvirin, didikde hükm olunub muhzıra teslîm olunub sicil olundu.

Tahrîren fî evâsıt-ı Z. s. 986" (Scl. 15, yp. 50).

Usulüne uygun olarak, *sipahi* (yahud *cabl* veya *voyvoda*) marifetiyle tapusu alınarak devir ve "ferâğ" edilmiş olan ziraat arazisi ile ilgili kayıtlar yanında, bu usullere şeklen de olsa uyulmadan yapılan, *ziraat arazisinin başı-boş bir şekilde serbest alış-verişiyle, hususî çiftliklerin teşekkülüne yol açmış olması muhtemel bulunan muâmelelere ait bazı ip-uçları veren kayıtlar da* mevcuttur. Bunlar arasında dikkati bilhassa çeken cihet, bağ ve bağçe gibi mülk telâkkî edilen toprakların bu bahane ile kolaylıkla ziraat arazisi haline sokulabilmeleri ve üzerlerinde ağaç kalmadığı halde mülk toprak statüsü sürdürülerek *sipahînin izni ve tefvîz şartları..* şeklindeki kayıtların ortadan kaldırılmış bulunmasıdır.

Meselâ, Çöke nahiyesine tâbi Kaya nâm karye sâkinlerinden Hamza Beğ'in mirası arasındaki bir çiftlik ve *bu çiftliğe tâbi ziraat arazisi, bağçe (hadyka) ismi altında şu şekilde doğrudan doğruya satılmıştır :*

"Merhûmun cümle-i muhallefâtından . . . iki çatma samanlığı ve bir çatma anbarı ve iki tahtanî evi ve diğer anbarı ve ahurı ve bi'r-i mâyi müstemil olan menzili

Ve yine karye-i mezbûre kurbında olan hadyka'yı ve *hadyka-i mezbûre içinde mevrû' olan altı keyl buğday ve dört keyl çavdarı ve altı keyl şa'îri vesâir tevâbi' ve levâhukı ile . . ."* (Scl. 21, yp. 15).

Bazı hallerde, *baltalık* tâbîr edilen ve dağdan, ormandan şahısların baltaları ile açtıkları veya açtıklarını iddia ettikleri ziraat arazisi için (Şer'î bazı hükümleri tefsîr yoluyla) mülk toprak statüsü tatbik edilmiş olması da muhtemeldir. Aşağıya derc ettiğimiz kayıt, bu hususta bir misâl teşkil edebilir. Bu kayıtda bahis mevzûu çayır ve tarla sipahi ma'rifeti olmadan, alelâde bir mülk gibi satılmıştır :

8) "Veçh-i tahrîr-i sicil oldur ki,

Karye-i Sorkunlu'da sâkin olan Mahmud bin Murad Meclis-i Şer'a hâzır olub takrîr-i kelâm idüb didi ki,

Karye-i Bunduklu'da bir kıt'a tarlam ki *babam Murad kendü açub baltalığıdır*, fevt oldukda irsle bana intikaal itmişdir, işbu bâis-i sicil olan tarlalarıyla . . . Mehmed bin Ca'fer'in *almış akçesin alub . . . mahdûd olan tarlamı ve çayırımı bey' eyleyüb* teslîm-i mebî' ve kabz-ı semen eyledim, didikde mezbûr Mehmed dahi bi'l-muvâcehe mezbûr Mahmudu tasdiyk idüb talebiyle kayd-ı sicil olundu

Tahrîren fî evâhir-i B. s. 986" (Scl. 15, yp. 13).

Aynı şekilde *hasıllık* ta'bir edilen ve hakikî mâhiyetini lâıyıkıyla anlıyamadığımız bir kısım arazinin mülk arazi sitatusüne tâbi tutulmak istenildiği de tahmîn edilebilir. Aşağıdaki kayıtlardan birinde bu "hasıllık" tabiri geçmektedir.* Fakat her iki kayıtda da *çiftlik yeri, tarla ve çayır satışları, "sîpâhi ma'rifeti" kaydı olmaksızın, doğrudan doğruya kaydedilmiştir :*

9) "Vech-i tahrîr-i sicil oldur ki,

Karye-i Yeni'de sâkin olan Bazarlı ve karındâşı Yorgi, İnebeğ, Ergiri nâm zimmîler Meclis-i Şer'a hâzırân olub takrîr-i kelâm idüb didi ki, *babamızdan irs-i Şer'yle intikaal ile müşâ' ve müşterek iki kıt'a tarlayı* ki Çavuş tarlasıyla ve Ferhad Beğ tarlasıyla ve Nasuh Beğ tarlasıyla ve taryık-ı 'âmla mahdûddur ve diğer tarla ki müşterî-i mezbûr tarlasıyla ve Hasan Çelebi ve Hüseyin Çelebi bin Okcı tarlasıyla mahdûd olan *tarlaları hakk-ı tasarrufumuzu ikiyüz yetmiş akçeye mezbûr Muslihiddîne bey' eyledik*, teslim-i mebi' ve kabz-ı semen eyledik, didiklerinde mezkûr Muslihiddîn tasdiyk idüb talebiyle kayd-ı sicil olundu

Tahrîren fi evâil-i Z. s. 986" (Scl. 15, yp. 25)

Çifte kiralı (icâreteynli) vakıf 'akarlarda satış ve "intikaal" hükümleri:

Mirî arâzi statüsüne tâbi ziraat arazisinde toprağın "sâhib-i arz" vaziyetinde olan *has* veya timarın sahibi beğler veya onların mümessilleri vasıtasıyla; vakıflarda ise, vakfın mütevellisi "marifetiyle" ve mu'tedil bir "bedel" ödenerek devir ve "ferâğ" edilebildiğini; çiftliklerin *mülk* olarak muâmele gören menkuul ve gayr-i menkuul her türlü bina ve malzemesi dışındaki ziraat topraklarının da aynı şekilde *ayrı bir usul ile* satıldığını ve mirascılar arasında hususî intikaal kaidelerine göre paylaştırılmakta olduğunu yukarıdaki misallerle öğrenmiş bulunuyoruz.

Mirî araziye tatbik edilen bu hususî kurallar, hakikî sahiplikleri vakıflara âit olan, fakat tasarruf ve kullanma hakları, bir peşin kira (icâre-i mu'accele) ile âdeta satın alınan, sonra da sembolik bir aylık kira ile elde tutulan vakıf ev veya dükkânlar için de tatbik edilmektedir. Bu sûretle, ölenin mirası arasında bu şekilde tasarruf edilmekte olan mallar mevcut olduğu takdirde; bu gibi tasarruf hakları, mirî arâzinin tasarrufuna âit haklar gibi, Şer'î miras taksîmi kaideleri dışında kalarak, yalnız erkek veya kız evlâdlara *intikaal* etmekte, bu hakların satışı da vakfın mümessilinin (mütevellînin) müsaade ve murâkabesi altında ve bir *ferâğ* hakkı alınarak, yeni sahiplere *devir* ve *tefvîz* edilebilmektedir. (BK. No. 54/a, 55, 62/c, 65/b ve 66).

Tetkik ettiğimiz Kassam Defterlerinde benzeri muâmeleleri aksettiren bazı kayıd ve hüccetler mevcut bulunmaktadır. Bunlardan bazılarını aşağıdaki şekilde hulâsa edebiliriz :

1) Metinler kısmına aynen almış olduğumuz 985 yılı Ca. ortaları (27. VIII—5 IX. 1577) tarihli bir hüküm sûretine göre; İstanbul esnafı Divan'a mürâcaat ederek,

*) "Vech-i tahrîr-i sicil oldur ki karye-i İbcili'de sâkin olan Veli bin Sâlih Meclis-i Şer'de hâzır olub Ferhad Beğ (bin) 'Abdullah mahzarında takrîr-i da'vâ idüb karye-i mezbûrede bir çatma ev tevâbi' ile ki mahdud emlâkiyle ve bir çatma damıyle, iki çift kara - sığır öküzüyle, iki inek ile dört dönüm *hasılıgıy*'le, iki çiftliğiyle, iki kıt'a çayırı ile iki bin akçeye bey' itdim. Teslim-i mebi' ve kabz-ı (semen eyledim) didikte mezbûr Ferhad (Beğ) bi'l-muvâcehe tasdiyk idüb talebiyle sicil olundu *Tahrîren fi evâsıt-ı N. S. 996" (Scl. 15, yp. 21).*

tâmir ve muhafazaları kendilerine büyük masraflara mâl olmuş bulunan vakıf dükkânlarının, ölümlerini müteâkıp *yalnız erkek evladlarına* intikaal edebileceğine dâir verilmiş olan son hükmün kendileri için büyük haksızlıklara sebep olduğunu ileri sürerek, daha evvel 8 Ca. 978 tarihinde çıkarılmış olan fermanla da bahş edilmiş olduğu veçhile, *bu hakkın kız evlâdlar için de tanınmasını* rica etmişler ve bu ricaları kabul edilmiştir (No. 21/a).

Diğer bir hükme göre de, evkafa âid dükkân ve mahzenlere *icâreteynli* olarak tasarruf edenler ölünce, oğul veya kızları mevcut olduğu takdirde, bu akarlar kendilerine *intikaal* edecek ve mütevelliler, ancak ölenin evlâdları bulunmadığı takdirde, bu gibi akarları istediklerine yeniden kiraya verebileceklerdir (15 Ca. 990) (Scl. 16, yp. 59).

2) Hacı Mehmed kızı Fahrünnisâ Hâtun'un mirası arasında bulunan Kasım Paşa Evkafından altmış akçe kiralı (icâre-i müecceleli) dört na'iband dükkânının *hakk-ı tasarrufu*, oğlu Mehmed Çelebi ile kızlarına intikal etmişti. Buraya aynen aldığımız hüccete göre, kızlar, na'iband dükkânları üzerindeki babalarının tasarruf haklarından hisselerine isabet eden kısmını, mütevellinin izniyle, erkek kardeşleri Mehmed Çelebi'ye *on bir bin akçe* mukabilinde devir ve *tefütz* etmişlerdir (No. 62/C).

3) *Voynuk Baştinesi* statüsüne tâbi bir evin (ki Edirne şehrindeki hıristiyan evlerinden çoğu böyledir) vakıf dükkânlarda ve mirî arâzi rejiminde olduğu gibi *intikaal-i âdi* kaidelerine göre mirascılara geçtiği anlaşılmaktadır (Scl. 31, yp. 31). (BK. No. 72).

4) Edirne sâkinlerinden Hacı Pervâne öldüğü zaman, Şer'î mirascıları arasında karısı, iki kızı ve kardeşinin oğlu mevcut bulunduğu halde, *icâreteynli* olarak tasarrufunda bulunan vakıf dükkânlarının *tasarruf hakkı* sâdece kızlarına *intikaal* etmişti (Scl. 28, yp. 48).

5) Hasan Beğ'in mirası arasında bulunan icâreli vakıf dükkândan karısına bir hisse ayrılmamış, evlâd arasında da 'âdi intikaal kaidelerine göre müsâvi olarak paylaştırılmıştır (Scl. 35, yp. 63).

Çiftliklerin ücretle çalışan işçileri :

Çiftliklerdeki iş-gücünün büyük kısmının, *bazı nâdir hallerde* tesadüf edilüp çiftliğin demir-baş işletme malzemesi olarak çiftlikle beraber alınıp satılan kadın veya erkek köleler yanında, umumiyetle "ecîr", "ırgad" . . gibi isimlerle kaydedilen ve yerine göre "orakçı" "bekçi" "sığırçı" diye de çalıştırıldıkları iş sahaları tasrih edilerek anılan, *ücretli işçiler* tarafından temin edilmektedir. Bu gibi ücretli işçilerin mevcûdiyeti, angaje edilmiş şekilleri ve ücretlerinin miktarı çok defa miras dâvalarında ölenin borçları arasındaki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Meselâ, Edirne sâkinlerinden İbrahim Beğ'in mirası taksim edildiği sırada, kendisiyle vaktiyle senelik bir iş-mukavelesi yapılmış olan beş ırgad, alacaklarını mahkeme huzûrunda ayrı-ayrı aşağıdaki şekillerde da'vâ ve ispat etmişlerdir :

"Mahmiyye-i Edirne nevâhîsinden Ada nâhiyesine tâbi' Kulaklı nâm karye sükânından işbu sâhibü'l-kitâb Atanaş veled-i Dimitri nâm zimmî mahfil-i kazâda . . da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb müteveffây-ı mezbûr İbrahim Beğ'in karye-i mezbûrede vâki' *çiftliğinde beni 1052 senesinde iki bin akçe ücret ile istiyecâr idüb* ba'de'l-in'ikaadi'l-icâre sene-i mezbûrede edâ-i hizmet itdüğümde yedinden sekiz yüz elli akçe alub kabz idüb zimmetinde bin yüz elli akçe hakkım kalmıştır . . ." (Scl. 30, yp. 46) (Bk. s. 178, 217, 291, 363, 412 ve 430).

Aşağıdaki hüccet de, bir beğın kâhyası tarafından üçyüz akçe ücretle çalışmak üzere bir işçi ile akdedilen bir mukavelenin sûretini vermektedir. Bu mukavelede müddet, yapılacak işin mahiyeti ve işçinin hakkı olan yiyecek ve elbise gibi yardımlar . . tafsilâtlı bir şekilde zikredilmemiş, her halde örf ve âdetlerle malûm farzedilmiştir :

“Veçh-i tahrîr-i sicil oldur ki,

Karye-i Buldu'da sâkin olan Ferhad Beğın kethudâsı olan Mahmud Kethudâ karye-i mezbûrede sâkin olan Hamza'yı mezbûr Ferhad Beğe ücrete *üçyüz akçeye nefsinî icâreye dutub* kayd-ı sicil olundu

Tahrîren fî evâil-i R. s. 987” (Scl. 15, yp. 99).

Türk Tarih Kurumu

VI

ASKERİ SINIF MENSUPLARININ TİCARET VE SANAYİ İLE İLGİLERİ

Tetkik mevzuumuz muhalefat listelerinin sahibi askerî sınıf mensuplarından çoğunun ve bunlar arasında bilhassa bir kısmı henüz aktif askerî hizmet çağında olduğu aşikâr yeniçeri, "sipâhi oğlanı", silâhdar ve çavuş. . gibi padişahın Hassa ordusunu teşkil eden Kapı Kulu bölükleri mensuplarının bu devrede kasaba ve köylere yerleşmiş bir halde yaşayarak zirâatle olduğu kadar ticaret ve sanayile de meşgul bulunmaları, *izahı güç ve üzerinde durulması gerekli mühim bir problem* teşkil etmektedir.

Şimdiye kadar muhtelif kaynaklardan, bilhassa İstanbul'da yeniçerilerin muhtelif sanayi kollarında, ticaret ve nakliyat işlerinde kendi sınıf imtiyazlarının ve ocaklılık gayret ve tesanüdünün zoruyla nasıl bir mevki sahibi olduklarını, ortalığı haraca kestiklerini, çarşı ve pazarda kâr ve kazançla meşgul olduklarını ve bu halin Türkiye'de esnaf cemiyetlerinin ve belediye nizamlarının bozulmasında ne derecede kötü bir rol oynamış olduğunu öğrenmiş bulunuyorduk⁵¹. Yüzlerce benzerleri arasından seçip te buraya aldığımız belgeler de, bu hususu bütün katiyet ve vâhameti ile teyit edecek vaziyettedir.

Gerçekten, Osmanlı sultanlarının bu kadar titizlikle devşirip yetiştirdikleri talimli meslek ordularının askerleri, ne zamandan itibaren İstanbul'daki kışlalarından çıkıp memleketin en uzak köşelerindeki köy ve kasabalara kadar dağılmışlar ve oralarda bir iş tutup yerleşebilmişlerdir? Yağhane, debbağhane veya fırın işletmeciliği, değirmencilik, mumculuk, saraçlık gibi sanatlar; bozahane ve kahvehane sahipliği; deri, keten, şap, kereste ticareti, vergi mültezimliği. . ne zamandan itibaren, ne için ve nasıl bu sahaların yabancısı olması lâzım gelen bu harp adamlarının eline geçmiştir? Bilememekteyiz. Bu halin şümülünü ve devrin çarşı-pazar nizamı ve sanayi hayatının düzeni ve verimliliği üzerine yaptığı kötü tesirleri rakamlarla ölçmek ve tespit etmek de mümkün olmamaktadır. Askerlerin mi ticaret ve sanat işleriyle meşgul olmağa başladığı, yoksa ticaret ve sanayi ile meşgul kişilerin mi, bu sınıfın imtiyaz ve muafiyetlerinden ve 'ulûfe gelirinden faydalanmak için, asker yazıldığı da tetkike değer bir mesele halinde ortada durmaktadır.

Kapı Kulu ocaklarının nizamlarına ait risalelerde⁵² "Hünkâr kulu olan kimesne

⁵¹ Prof. Sabri Ülgener, "İktisadî İnhitat Tarihimizin Ahlâk ve Zihniyet Meseleleri" İktisat Fakültesi yayınlarından, 1951. s. 146-148, 171.

Prof. Mustafa Akdağ, Yeniçeri Ocağının Bozuluşu, Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, cild V, sayı 3. Reşat Ekrem Koçu, Yeniçeriler. İstanbul 1964. s. 291.

⁵² Bk. İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi, Esat Efendi Kitapları No. 2068 yp. 6, 12, 33. (I. Ahmed zamanı)

san'at ehli olmak Kanun değildir. Zira, san'atı olan üç-dört akçeden ötürü sefere gitmez, bunda kârına meşgul olur”.

“Ezelden yeniçeri evlenmek kanun değildi. Ancak çorbacılar evlenür idi ve padişaha arz olunmadan evlenmez idi. Yeniçerilik ergenlik ile olduğu için Odalar bina olunmuştur. Ol ecilden Kul-oğlu az olurdu” gibi hatıralar yad edilmekte, fakat *vaktiyle padişahın izniyle ancak ihtiyar ve emekli olanlar evlenirken*, şimdi ‘Acemi Oğlanlarının bile evlenme müsaadesi alabilmek için çorbacılarına bir altın *seccade bahası* ve oda-başıya da don, gömlek vermelerinin kâfi geleceği de esfle kaydedilmektedir. Aynı şekilde bu risaleler tatlı bir masal gibi, birinci Selim veya Kanunî gibi padişahlar devrinde orduda padişahın atının kırılan gemini tamir edecek bir askerin çıkmasına karşı, ordunun nizamı bozulmuş diyerek sultanların gösterdiği tepkiyi kaydetmektedirler.

Fikrimizce, zihnin her müessese için kusursuz ve ideal bir örneğin mazide bulunduğunu tasavvur etmek ihtiyacından gelen benzeri kanaatlara katılmamak lâzım gelir. Boş zamanlarını ve fırsatları kıymetlendirmesini bilen herkes için bazı sanatları bir amatör olarak öğrenip tatbik etmek pekâlâ mümkündür. Ayrıca yeniçerilerin, Acemi Oğlanlığı devrinde Ocağa bağlı türlü atölyelerde, devlete ve büyük vezirlere ait inşaatta çalıştırılırken bazı sanatlarla ülfet etmiş olması mümkündür. Mimar Sinan gibi bir üstadın yeniçerilikten, yayabaşılıktan gelmiş ve Ocaktan çıkmış olduğunu unutmamak lâzımdır.

Diğer taraftan, merkez ordusunu takviye maksadıyla son zamanlarda bu orduya devşirmelerin dışında gelişigüzel adam alınması ve bu gibilerin gözü açılmış, iş bilir çarşı-pazar erbabı olması, esnaflıkla askerliğin aynı şahıslar elinde toplanması neticesinin hasıl olmasına yardımcı olmuş olabilir.

Bir müddet sonra 70-80 bin kişilik muazzam kitlesiyle devletin üzerinde korkunç bir baskı kuvveti haline gelen bu Ocaklar halkı, devletin bütün gelir kaynaklarını bir imtiyaz olarak kendi sınıflarına inhisar ettirmek ve memleketi müştereken istismar etmek yolunu buldular :

Türlü vergilerin toplanması işi, mültezimlikler, mübaşirlik; taşralardaki vüzera kapı ve konaklarında kapıcıbaşılık, odabaşılık, mahkemelerde muhızrlık .. gibi mevkiler, yasakçılık, kollukçuluk.. gibi vazifeler hep onların inhisarına geçti. Bu kısım askerî sınıf mensuplarının tüccar, iş-adamı, sanayici olarak cemiyet hayatında imtiyazlı bir mevki almak için yaptıkları mücadelede de, çok defa kaba kuvvete, zümlerinin dokunulmazlığına, imtiyaz ve muafiyetlerine dayandıkları da söylenebilir.

Yukarıda 47 numaralı taban notunun bulunduğu yerde bahis mevzuu ettiğimiz ‘*adaletname*’nin bir bahsinde halka yaptıkları zulmün bazı çeşitleri hakkında bilgi verilen mütegalibe bir zorba sınıfının “ticaret yapıyoruz” bahanesiyle tatbik ettikleri soygunculuk şekillerini bahis mevzuu askerî zümlerinin ticaret usullerinin kaba ve ilkel bazı örnekleri olarak mütalaa edebiliriz :

“Ve **zaleme tâifesinden ba‘zı kimesneler** re‘âyânın üzerine hâh-nâ-hâh kimi birer nacak ve kimi birer ‘arakiyye ve bu makuule ba‘zı nesne birağub mukabelesinde **damızlık** deyu birer koyun ve birer kovan veyahud ikişer üçer kile tereke cem‘ idüb

Ve ba‘zı zaleme dahi karyelere yük ile üzüm ve meyve getirüb evden eve gönderüb mukabelesinde birer kile arpa ve birer yüksaman ve otluk ve odun cem‘ idüb

Ve ba‘zı kimesne dahi koyun ve sığır getirüb karyelerde boğazlayub **kimesne et istemez iken evden eve birer ikişer vakıyye et gönderüb mukabelesinde birer ikişer kile tereke cem‘ idüb virmeyenlere muhkem darb ve let eylemekle**, anun gibi koyun ve sığır getüren zaleme tâifesine

“gettirdüğün koyun ve sığırı bizüm karyemizde boğazlama, al git” deyu cümle karye halkı beşer onar kile tereke virüb bu tâife dahi re‘âyâya bu veçhile zulüm iderler imiş “Re‘âyâ ve berâyâdan bu tariykile celb ve ahz olunduğuna kat‘â rizây-ı humâyûnum yokdur. Bu veçhile re‘âyâ ve berâyâya zulüm idenleri her kim ise muhkem habs idüb ahvâlin ‘arz eylesiz ki getirülüb müebbed küreğe konula”

“Ve nice muhtekirler dahi hâricden satılmağa gelen me‘kûlât ve sâyir metâ‘ı eshâbı isteduği yere getirüb vilâyet halkına satmağa komayub, karşı varub, cebren ve kahren ednâ baha ile elinden alub, diledüğü yere getirüb der-mahzen idüb vilâyet halkına eksik kile ve endâze ile üç-dört bahasına satmağla, eshâbı getirdüğü me‘kûlât ve melbûsâtı isteduği yerde satmağa ve ehâli-i vilâyet sâhiblerinden değer bahasıyla almağa kaadir olmayub üç dört bahasına alub bu bâbda dahi re‘âyâya ve berâyâya zulüm olur imiş...”

Metinler kısmında aynen neşrettiğimiz (No. 95) 951 tarihli bir ferman suretinin 11 numaralı fıkralarında da ticaretle meşgul bazı askerî sınıf mensûplarının kendileri için bir hak olarak tanıtmak istedikleri *gümriük muâfiyetleri*’nin mâhiyeti ve ortaya attığı meseleler hakkında bir fikir verecek kayıtlar mevcuttur.

Askerî sınıf mensuplarının ticaret ve sanayi’le meşgul olduklarına âit örnekler:

Edirne askerî kassamına âit tereke defterlerinden çıkarıp burada aynen neşrettiğimiz muhalefât listeleri içinde *askerî sınıf mensuplarının servetlerinin terekkiüb tarzı ile bir iş-adamı sıfatıyla memleketin ziraat ve iktisadî hayatında oynadıkları rolün ehemmiyeti* hakkında son derecede dikkate değer bilgiler mevcuttur.

Bu arada, *büyük ziraat işletmeler kurmuş olanların yanında*; bilhassa kadı, müderris ve imam.. gibi ilmiyye sınıfı mensupları da dahil, umumiyetle *fâizcilik ve kredi muâmeleleri ile karışık gelir kaynaklarından* veya sahibi oldukları han, değirmen, fırın ve imalât-hane.. gibi mülklerin kiralarından faydalanmakta olan gelir-yeyici askerlerin; ipek, yün, keten, kahve ve bahârat ticaretiyle, saraçlık, mûtaflık, kunduracılık, debbağlık.. gibi sanatlarla meşgul olan; meyhâne, bozahâne.. işleten veya *sermaye* vererek türlü işletmelerin kârına iştirak eden yeniçeri, sipahi, silâhdar ve kapıcı-başı.. gibi fa‘al hizmet sahibi askerî sınıf mensuplarının mevcut olduğunu gösteren kayıtlar pek çoktur.

Metinler kısmında aynen neşrettiğimiz *muhalefât listeleri* içinden bilhassa 4, 9, 11, 24, 25, 26, 29, 30, 33, 35, 38, 52, 56, 60, 61, 62, 66, 67, 69, 78, 84, 85 numaralı olanlar, askerî sınıf sîtatüsünün muâfiyet ve imtiyazlarından faydalananlardan çoğunun geniş ölçüde ticaret ve sanayi işleriyle meşgul olduğunu ispat edecek delilleri ihtivâ etmektedir. Bu hususta yukarda numaraları kaydedilen listelere ve bu listelerden her biri hakkında yazdığımız *takdim yazıları*’na mürâcaat edilebilir.

Fakat, bahis mevzûu devirlerin *ekonomik ve sosyal yapısıyla ekonomi hayatının ajanlarının psikolojik çehresini tespit bakımından* ehemmiyeti büyük olan bu mevzûun daha fazla aydınlatılabilmesi için, yer darlığı yüzünden buraya aynen alamadığımız, diğer ba‘zı mühim muhalefât listelerinin bu bakımdan enteresan bulduğumuz kayıtlarını *hulâsa* olarak vermek lüzumunu hissettik. Bu kayıtlar burada, çıkarıldıkları siciller ve buldukları yerlerin yaprak numaralarıyla kaydedilmiştir :

1) *Şeyh Ali Efendi*’nin muhalefâtı arasında bulunan mallar kendisinin tam manâsıyla ve geniş ölçüde *ticaretle meşgul bir tarikat adamı* olduğunu göstermektedir :

126,5	kiyye kalb ¹ kahve, fî 82=10	372	1	kiyye karanfil	180	
19	" fındık kahve "	50=	950	1	kiyye timur-Hindî	105
113	" duhan, fî 21	= 2	373	200	dirhem kara günlük	65
26,5	" mazi, fî 22	=	583	39	kiyye hınna, fî 3	= 117
6,5	" sükker, fî 48	=	312	3	hüzme çerçeve kâğıdı	357
16	" 'arak ² sabunu fî 20=	320			(Scl. 37; yp. 13) (Kırş. No. 67).	

1/a) İlmiyye sınıfından bir müderris veya kadı olması lâzımgelen *Mehmed Efendi*'nin 134 668 akçelik mirası arasında *üç köy ahâlisinden borç olarak tahsil edilen 42 400 akçe* mevcuttur (Scl. 31, yp. 16).

2) *Uzunca-ova Hasköyü kadısı Mehmed Efendi*'ye âit 277 680 akçelik muhalefât listesi içinde 40 bin akçe değerinde bir *çiftlik*, 2 kantar sâde-yağ (2 640)*, 105 okka peynir (840) vardır.

Kadının ba'zı vakıflardan ve *eytâm akçesi*'nden almış olduğu borç para miktarının 48 183 akçeyi bulmuş olması da türlü bakımlardan kayda şayân görülmektedir (Scl. 23, yp. 92).

3) Bir askerî sınıf mensûbu olduğu halde büyük ölçüde deri ve debbağlık malzemesi ticaretiyle meşgul olan *Seyyid Hasan*'ın 597 757 akçelik mirasının terekküb tarzı dikkate değer görülmektedir :

Haffâflar Sokağı'nda ve Tâcirler Çarşısı'ndaki dükkânlar; 61'i kırmızı ve 26'sı sarı sahtiyân (3 835)*; debbağlık veya sarraclıkla meşgul kişilerde 120 000 akçe ile ayrıca lök bahâsından 37 bin akçe alacağı vardır (Scl. 21, yp. 19).

4) Edirne'de sâkin *Müderris Ahmed Efendi*'nin 586 397 akçelik mirasına, mirascısı olmadığı için, Beytü'l-mâl emîni tarafından el-konulmuştur. Muhalefât listesi içinde dikkati çeken belli-başlı maddeler şunlardır :

Neftî ferâce, bâ-post-ı sammur	5 200	Yağmurluk ma'a kebe	1 000
Siyah ferâce, bâ-post-ı sammur	6 350	695 sikke-i Hasene, fî 120	=83 400
Yeşil çuka kürdiye	1 000	965 kebîr guruş, fî 80	=77 200
Siyah ferâce bâ-post-ı sammur	4 600	30 Zolata guruş, fî 50	= 1 500
Altun kuşak, 24 miskal, fî 205	4 920	Hurde akçe,	89 540
Sof ma'a post-ı vaşak	2 700	Sahîhü'l-'ayar Osmanî, fî 10	=85 600
Kebîr kalıçe	1 900	Der-zimmet-i 'Ayîşe Hâtun	30 000
Sîm kılıç	3 000	(Scl. 25, yp. 127), (15 C. s. 1035)	
Çatma yorgan	3 300		

5) Edirne'de oturan *Hatîp Mehmed Efendi*'nin 112 890 akçe değerinde tahmin edilen mirası içinde *zengin bir kütüphane* dikkati çekmektedir. Bu kitaplar arasında Sofî-zâde hattıyla bir Ebussu'ud Tefsîri 10 000, Şeyh-zâde Tefsîri 12 000; bir cild Kaamus 2 000 ve bir Kur'ân 2 500 akçe kıymetli olarak kaydedilmiştir (Scl. 27, yp. 14).

* Bu kısımda mûtarıza içinde kaydedilmiş olan rakamlar, bahis mevzuu eşyanın akçe olarak kıymetini vermektedir.

1) قلب 2) عرق

6) *Müderriş Mehmed Efendi*'nin 73 835 akçe tutan mirâsı içinde 28 000 akçesi kitaplarının kıymetidir.

Müderrişin elbiselerinin çeşitleri ve yüksek kıymeti ve diğer bazı kıymetli eşya da dikkati çekmektedir :

Çimenî ferâce, bâ-post-ı sincâb (2 500); muvahhidî çimenî ferâce bâ-post-ı sincab (2 000); zerdâve paçası kürk (5 000); sîm buhurdân (2 000); sîm gülâbdân (1 000); kalîçe-i kebîr (3 000) (Scl. 28, yp. 69).

7) Dimetoka'da oturan *müderriş Ahmed Efendi*'nin 8 köy halkından 80 000 akçe kadar alacağı var. Bunlardan Saltuklı köyü ahâlisinin borcu olan 2 000 akçe, "berây-ı nevyâfte" olarak kaydedildiğine göre; bu vergiyi ödeme çağına yeni yetişenlere ilk def'a olarak tarhedilen *cizye* vergisi borçlarını ödeyebilmek için ikraz edilmiş paralar olabilir ve her halde fâizsiz değillerdir (Scl. 37, yp. 59).

8) Edirne'de Mustafa Paşa Hanında ölmüş olan Hacı Hamza oğlu *Abdurrahman Efendi*'ye âit bulunan muhalefât listesinde şu kayıtlar mevcuttur :

Beyaz Urfa bezi	20 'aded, fî	250 =	5 000
Kırmızı Diyarbekir bezi,	185 'aded, fî	150 =	27 750
Bursa çatması kumaş	5,5, fî	16 Riyâl =	8 260
Bursa dolaması kumaş,	8 top , fî	22 Riyâl =	23 820
Al ipek,	14 'aded, fî	230 =	3 220
Rengâmiz Londra çuka,	3,5 pastav,	=	18 000
Hav,	55 vakıyye, fî	4 Riyâl guruş =	20 900
Şamatur lök,	61 kıyye, fî	70 =	4 270

Müteveffây-ı mezkûrun zimem-i nâsdan alacakları 486 011 akçedir. (Scl. 42, yp. 23).

9) *Mehmed Hâltfe*'nin 62 151 akçelik mirası arasında bir keresteci dükkânı'nın aşağıdaki malları bulunmaktadır :

	'Aded	fî	Kıymet		'Aded	fî	Kıymet
Tekne	56	19	1 064	Balta tahtası	36	7	252
Tekne	46	11	506	Çam teneke	68	—	745
Kayan	17	3	51	Çam sırığı	35	3	105
Padavra	600	14	84	Kızıl-ağaç tahtası	20	14	280
Harman döğeni	11	60	660	Tezgâhlık	20	9	180
Araba kanadı	3 çift	78	234	Çam tenekesi	200	—	220
Çam tahtası	15 'aded	6	90	Balta tahtası	22	3,5	77
Def'a tekne	12	16	192	Bokluk küreği	100	—	270
Yayık	3 'aded	13	39	Uhlamur teneke	160	—	190
Yastağaç	4 'aded	5	20	Kavak tahtası	30	7,5	250
Fırın küreği	70	4,5	320	Pelid tahtası	84	4	336
Araba tahtası	9 çift	35	315	Araba dingili	55	9	495

(Scl. 42, yp. 63).

10) Mustafa Ağa'nın oğlu *İbrahim Efendi*, *ilmiyye sınıfından olduğu halde* 178 763 akçelik serveti arasında elli bin akçe değerinde bir *çiftlik* ile bozahâne; hasırcı, fuçıcı ve bakkal dükkânları; yağhâne ile içindeki âletler, etmekçi fırını ve bu fırında *on bin akçelik sermayesi mevcuttur*⁵⁸ (Scl. 36, yp. 69).

11) Edirne civârında Sazlı-Dere köyünde oturan *Osman kethudâ* isimli râcil'in (yeniçeri'nin) 184 bin akçelik mirası arasında 600 koyun (24 000); 91 sikke-i Hasene (15 470); muhtelif köylerde 70 kadar kişide çoğu *susam bahâsından* alacak (20 840), 14 dönüm bağ (5 400) vardır (Scl. 31, yp. 71).

12) Edirne'de ikamet eden "67 inci cemâatden" *Mustafa Beşe* ibn 'Abdullah isimindeki yeniçerinin 132 071 akçelik mirası içinden 62 420 akçesi köydeki çiftliğine âittir. Ayrıca 146 koyun (14 600) ve 74 keçiden (5 920) ibaret bir sürüsü vardır. Bunların yanında şehirde 32 bin akçe değerinde iki yağhane ve bu yağhanelerde istihşâl edilmiş olması lâzım gelen 14 600 akçelik şîrugaan yağı mevcuttur (Scl. 21, yp. 51).

13) *Cündî Ahmed Çelebi*'nin Postalcılar Çarşısında bulunan dükkânındaki malların bazıları, onun fi'ilî olarak postal îmalî ile meşgul bir kunduracı olduğunu göstermektedir :

70 'aded siyah meşin,	fî 10,5 =	665
70 'aded siyah sahtiyân,	fî 18 =	1 960
13 çift <i>rüzgâr ulusu</i> ¹ sahtiyân postal,	fî 10 =	130
32 çift kirîshâne meşin postal,		384
3 çift meşin postal,		54
(Scl. 36, yp. 74).		

14) *Cündî Mehmed Beg*'in mirası arasında bir *berber dükkânı*'nın her türlü malzemesi mevcuttur :

Leğen ma'a satıl, köstere, 3 sünnet usturası, 3 âyine, 15 ustura, 2 kebîr âyine, 3 köhne peşkir, 5 münakkaş makrama, 11 sakal tarağı, 6 boynuz, 6 kerpeden ve menegene, bakır hokka, 3 bıçak, 1 yelpâze, 1 bileği, 13 ustura, 2 makas, 2 peştemal, 1 kapaklı tas ve 1 köhne makrama (Scl. 36, yp. 73).

15) Sağlığında Edirne'de ikamet etmekte iken Şark Seferi'nden dönüşde (?) Erzurum'da ölmüş olan Hasan Ağa isimindeki *cündî*'ye âit bulunan 459 067 akçalık muhalefât listesi; bilhassa böyle bir askerî silâhları ve teçhizatı bakımından zengin malûmatı ihtivâ etmektedir :

Biri 6, diğeri 3 bin akçelik iki gümüş kılıç; gümüş gaddâre (2 500), gümüş hançer (700), gümüş topuz ve topuzluk (2 005); "mükemmel cevherdâr tüfenk" (400), diğeri tüfenk (400); Şamvâri eğer (350); sîm reşme² ma'a başlık (800), altun işlemeli özenği (1 250), zırh (1 000); çadır perdesi (100), seferî sahan (120), demir sandık

⁵⁸ Bu gelircilerin bir kısmının serveti gerçi bazan bu gayr-i menkullerin sâdece kirasından ibârettir. Fakat ekseriyâ burada gördüğümüz gibi, aynı *dükkânların işletme sermayesini temin ederek kârına iştirâk* etmektedirler. Askerî sınıf mensûplarının iktisadî hayata katılmalarının hususî bir şeklini temsil eden ve sermayenin oynadığı rolün mâhiyetini gösteren bu misaller bir hayli çoktur. Hüseyin Beşe isimli diğeri bir yeniçerinin de bir bakkal dükkânında on bin, diğeri bir bakkalda da dört (bin) akçe sermayesi vardır. (Scl. 35, yp. 60). (Bk. No. 88).

1) روزکار اولوسی

2) رشمه

(300); Yeşil atlas câme (1 200), Kırmızı sof ferâce (800); 2 dorı at (2 000), 1 al aygır (2 000), 4 katır (8 000), kaplan postu (300); Kahve tepsi ve sandığı (300); her biri 230 akçe değerinde 31 Sikke-i Hasene.

Ayrıca, 30 bin akçe değerinde bir *çifliği*, David isimli bir Yahudiye kumaş bedeli olarak 9 600 akçe ve *Eski Saray Gilmânlarının Nukuud-ı Mevkufesi*'ne 32 bin akçe borcu vardır.

İstanbul'da Yakob nâmındaki Yahudiden her biri 120 akçe değerinde 300 Riyâlf guruş (36 000) alacağı ile oğluna daha evvel *hibe* etmiş olduğu 40 600 akçe değerindeki at ve silâhlarla at takımları. . bu hesaba idhal edilmemiştir (Scl. 27, yp. 6).

16) "Ebnâ-i Sipâhiyân Cema'atinden" Nakkaş-zâde nâmıyla meşhur *Ahmed Beğ*'in 51 220 akçelik mirası arasında 94 kıyyesi 300'er ve 43 kıyyesi 240'ar akçeden cem'an 38 520 akçelik 137 okka *sâfi çivid*'in mevcut olması, bu zümreye mensup bir askerin de ticaretin türlü şekilleriyle nasıl meşgul olabildiğini göstermektedir (Scl. 23, yp. 15).

17) Edirne'de ikamet eden *Ahmed Beşe* ismindeki *yeniçeri* İstanbul'da Kilidciler Hanı'nda öldüğü zaman, muhalefâtı arasında ticaret maksadıyla indigi bir handa ölen bir tüccarın eşyaları mevcuttu :

143 Tiftik kuşak, fî 15	2 145	102 zirâ' uçkur bezi, çuka kenarı	255
32 dolama kuşak, fî 25	800	35 kıyye 100 dirhem benefş çuka kenarı	1 400
6 deste Haleb peştemalı, fî 100	600	2 700 zirâ' Londra çuka kenarı	2 000
2 deste kebîr çengelli kuşak, fî 100	200	20 kıyye afyon, fî 200	4 000
1 deste orta çengelli kuşak,	60	38 'aded Haleb kuşağı, fî 25	950
2 deste sağıyr çengelli kuşak, fî 40	80	(Scl. 36, yp. 39)	

18) Mahmud Beşe isimli bir *yeniçerinin* de mecmûu 100 855 akçelik serveti içinden on altı bin akçelik evi ve dükkâm ve otuz bin akçe kadar nakid parası yanında 42 859 akçesi "Müteveffây-ı mezbûrın *kazzâz dükkâm*'nda mevcut olan ibrişim ve ipek ve düğme ve gaytan vesâir *kazzâz âlâtı*" olarak kaydedilmiş bulunduğu göre; Mahmud Beşe'nin açıkca ipek ve ipekli eşya ticareti ile meşgul olduğu anlaşılmaktadır (Scl. 42, yp. 7).

19) Yeniçerilerin her türlü ticarî muâmelelerle serbestçe meşgul olduklarını göstermek bakımından, mirasçı bırakmadan ölen "*Dergâh-ı Âlî yeniçerilerinden*" *Hasan Beğ*'in mirasına Edirne'de "*Yasakçı-baş olub tâife-i mezkûrına müte'allik Beytü'l-mâle emîn*" olan *Mehmed Subaşı* tarafından el-konulduğu zaman, ölenin sağlığında diğer iki arkadaşı ile kurmuş oldukları bilinen "*şirket-i 'inân*" ın sermaye ve kazancından müteveffânın hissesine düşecek meblâğı da *mirî*'ye alabilmek için mahkemeye müracaat edilmiş olması dikkati çekmektedir (Scl. 47, yp. 47).

20) Zengin ve nüfûzlu bir askerin halk ile ne gibi malî ve iktisadî münâsebetler sağlıyabileceği hakkında bir fikir edinmek için aşağıdaki misaller zikredilebilir :

Osman isimli bir *yeniçerinin* mirasçuları, ölenin hayatta iken Yani isimli bir hırs-tiyanla bir anlaşma yaparak hâlen bu zimmînin zabtında olup müteveffây-ı mezbû-

rın mülkü bulunan *mandıra*'larla onları işletmesi neticesi hâsıl olan *faide*'de (*kâr*'da) *şerik* olduklarını ortaya sürmüşlerdi. Yani ise, "cemî' sermaye benimdir" diye inkâr edince, vârisler ispat edememişler, fakat araya mutavassıtlar girip kırk bin akçeye sulh olmuşlardı (Scl. 25, yp. 86).

21) Ticaret maksadıyla seyahatte iken katledilmiş (el-maktûl fî tarykı't-ticâre) olarak kayıtlı bulunan Edirne sâkinlerinden *Osman Beşe* isimli bir yeniçeri'nin mirası içinde bulunup Edirne'ye nakledilen (her okkası 47,5 akçe hesâbınca) 700 okkası 33 200 akçe değerinde *külçe bakır* mevcuttur. İstanbul'da bulunan bu bakırın Edirne'ye nakli için çocukların vasîsi tarafından harc-ı râh, gümrük ve *resim* olarak 4 407 akçe sarfedildiği anlaşılmaktadır.

85 969 akçelik miras bırakmış olan yeniçeri Osman Beşe'nin muhtelif kimselere ve mahallesinin '*avâriz vakfi*'na 40 000 akçe kadar borçlu olması da, ticarî muâmelelerinde kredinin ehemmiyetli rolü hakkında bir fikir vermektedir. (Scl. 35, yp. 64).

22) Edirne'de mukîm *İbrahim Beşe* bin Hüseyin isimli bir yeniçerinin 197 131 akçelik mirası içinde 36 bin akçelik evi, 1 605 akçe değerinde "mükemmel" bir tüfengi ve 1 500 akçelik doru bargiri yanında; beheri 130 akçelik 363 'aded beyaz, ve beheri 200 akçelik 25 'aded kırmızı *velençe*, (cem'an 52 190 akçelik) ticarî mal mevcuttur ve bu malların arabalarla Sofya'dan getirilmesi için 9 500 akçe sarf edilmiştir*

Hacı Rıdvan isminde birine 90 bin ve İstanbul'da *yeniçerilerin Oda Vakfi*'na 20 500 akçe borçlu bulunması da, yeniçeri İbrahim'in bahis mevzûu ticarî muâmelelerle ilgili olması lâzımgeldiğini gösterir. (Scl. 27, yp. 12).

23) *Hacı Şaban Beşe* isimli bir *Cebeci*'nin yekûnu 309 849 akçe tutan mirası içinde *Hac* seyahatinden beraberinde getirdiği 93 miskal büyük-boy *top inci*'ye 27 600 ve diğer inciler için 22 bin akçe kıymet takdir edilmişti. Ayrıca 180 Sikke-i Hasenesi (25 740) ve 36 Frengî altını (7 200) mevcuttu. *Cebeci Şaban Beşe*'nin "mumcular ve sabuncular"da olan alacaklarının yekûnunun 90 bin akçe olması da, kendisinin büyük çapta çeşitli ticaret işleriyle meşgul olduğunu göstermektedir (Scl. 42, yp. 2) (Bk. No. 82).

24) Silivri kasabasında vefat eden *Mehmed Beşe*'nin, başka mirascısı olmadığı için, *Edirne'de yeniçerilerin Çorbacısı olan Mehmed Ağa'nın el-koyduğu malları* arasında 12 300 akçe değerinde 610 okka yağ vardır :

Kapanda	148 kıyye, fî 20 = 2 960
Mehmed Çelebi'de	159 kıyye, fî 20 = 3 180
İmârete verilmiş	<u>303</u> kıyye, fî 20 = <u>6 160</u>
	610 12 300

(Scl. 35, yp. 51)

25) Edirne sâkinlerinden *Mehmed Beşe* nâm *râcil*'in 75 644 akçe tutan mirası içinden 57 894'ü *üç köy halkına dağıdılmış mahlût tereke bahasından alacak* olarak kaydedilmiştir (Scl. 31, yp. 76).

* "Müteveffây-ı merkuum İbrahim Beşe fevt oldukda Sofya cânibinde bir kaç araba velençeleri olmağla mahmiyye-i mezbûreden tekrar araba tutulub ve ücret ile beş nefer kimesne tutulub zikr olan velençeleri mahmiyye-i Edirne'ye idhal için irsâl olundukda cem'an vâki olan *harc-ı râh* ve *ücret-i araba* ve *hizmetkâr* . . ."

26) *Bazı yeniçerilerin köylerdeki çiftliklerinde geniş ölçüde ziraat işleriyle meşgul buldukları* anlaşılmaktadır (Bk. 15 numaralı taban notu). Meselâ, Dimetoka kasabasında oturan ve sicilde “*Ferah Beğ* ibn Abdullah, *er-râcil*” olarak kayıtlı bulunan bir yeniçerinin 242 549 akçelik mirasının *terekküb tarzı* bu hususta dikkati çekmektedir :

Bir köyde üç çatma anbarlı taş ahur ve binalı ev ve kilârn kıymeti (30 000); dört göz değirmen (80 000); anbarlarındaki buğday ve arpa (62 000); 60 mudra sirke (1 600).

Yeniçerinin miras işi dolayısıyla İstanbul’dan gelmiş olan “yeniçeri yoldaşları-na”⁵⁴ ve “Rum-ili Ağası’na” *hizmet nâmı* altında 6 000 akçe ile araba kirası verilmiştir (Scl. 21, yp. 87).

27) *Bostancı-başı Hasan Ağa*, Edirne Sarayı mensûbu mühim şahsiyetlerin *bölgenin iktisadî ve içtimâî hayatında işgal ettikleri mevki* hakkında iyi bir misâl vermektedir :

Hâne	100 000	Yeşil çuka, bâ-post-ı sammur	7 000
Çiftlik	60 000	Köhne al sof, bâ-post-ı bacak-ı	
3 değirmen	23 000	sammur	1 500
Büyük-Oba denilen köyde		4 sîm Firengî kılıç	8 000
4 <i>egrek</i> yaylak	8 000	1 sîm Firengî gaddâre	1 000
6 Kebîr tüfek ma‘a silâh	3 000	Sîm raht ma‘a reşme	4 000
3 Sîm zırh, 1 zırhpâre ve		5 sîm balta, 2 sîm külünk	1 000
3 kolçak	3 000	(Scl. 42, yp. 65)	

28) *Saray Ağalarından Mustafa Ağa ibn Yusuf*, üç bâb hallaç dükkânı ile iki ekmecki fırını ve fırın ile kullanılan bir un ve bir tuz anbarını; bir evini, beş na‘lband dükkânını, bir ahurı ve altı-üstlü odaları; iki yağhâne, bir han ile ona muttasıl bir na‘lband dükkânını, arpa ve otluk mahzenlerini; iki berber dükkânını ve 8 izbe ve dört aded odalarını; *ayvalık, muşmulalık* ve bağçelerini vakf ediyor (Scl. 28, yp. 38).

⁵⁴ Yeniçeriler nerede olur ise olsun, *ocaklılık gayreti, sıkı bir teşkilât ve dayanışma ruhu içinde himaye ve alâka görmektedir*. Dul karıları ve yetimlerini himaye için mirasına el-koyamak üzere merkezden Yeniçeri Ağası’nın mektubu ile *yoldaşlar* gönderilir, kanunî mirascı bırakmadan ölenlerin malları belli-başlı şehrilerde mevcut yeniçeri zabıtları (serdârı) tarafından zabdedilip merkeze gönderilirdi.

Nitekim, yeniçeriler zabıtları ve 83’cü Cema‘at’de *şorbacı* olan ve *Beğzâde* denmekle meşhur bulunan *Mehmed Subaşı* Edirne’de öldüğü zaman, muhalefâtı *yeniçeri Ağası Bayram Paşa’nın bir mektubu ile gönderilen mezkûr cemâatin Oda-başısı ve vekil-harcı ile diğer beş yeniçeri yoldaş* tarafından Edirnedeki *Yeniçeriler Serdârı Hamza Beğ*’den teslim alınmıştır (Scl. 25, yp. 60).

Aynı suretle, *Mahmud* isimli bir yeniçerinin karısından başka mirascısı olmadığından, mirasın kadının hissesinden geriye kalan dörtde üçünü almak için, “Tâife-i mezbûrenin Beytül-mâlini kabza memur ‘umdetü’l-a‘yân Hasan Ağa” müdahale etmiş, eşya listesinin tanzimi ve eşya satışları, İstanbul’dan gönderilen *mumcu Ali Beşe’nin* “marifetiyle” yapılmıştır (Scl. 29, yp. 22).

Aynı şekilde *Ramazan Beşe* isimli bir yeniçeri de Edirne’de öldüğü zaman mirasına *Edirne Muhafızı* olup “Dergâh-ı ‘Âlî Yeniçerileri zabıtları ve zümre-i mezbûreden bilâ vâris vefat edenlerin muhalefâtını kabza memur” Mehmed Ağa zapt etmiştir. (Scl. 36, yp. 39).

Aynı teşkilât ruh ve anlayışı içinde *Hassa Çayır Koruyucuları’ndan* “bilâ vâris vefat edenlerin muhalefâtını Edirnedeki *çayır emîni ve Saray bağçelerinin mirascısı olmayan* “usta”larının mirasını da “bi’l-fi‘il *bostancıbaşı* olup mahmiyye-i mezbûrede vâkı‘ *Hadâyık-ı Hassa hizmetine müt’eallık olan Beytül-mâli ahz ve kabza memur*” Sinan Ağa almakta idi (Scl. 25 yp. 13), (Scl. 31, yp. 29).

29) Edirne'de oturan ve *Hac yolunda vefat eden Ahmed* isminde bir askerî sınıf mensûbu, tam manâsıyla bir *keresteci dükkânı*'na sahiptir.

Mecmû' serveti olan 13 741 akçe içinde keresteci dükkânındaki belli-başlı eşyanın nev'i, mikdar ve fiyatları aşağıya çıkarılmıştır :

Mertek, 14 'aded, fî 4	56	Harman döğeni, 10 'aded, fî 90	900
Izun tahta, 47 'aded, fî 17	329	Çam tahtası, 8 'aded, fî 5	40
Ihlamur sırtığı, 59 'aded, fî 4	240	Kapu tahtası, 20 'aded, fî 8	160
Kanad, 35 'aded, fî 5	160	Çam tahtası, 42 'aded, fî 4	168
Dingil, 12 'aded, fî 5	60	Gönder sırtığı, 85 'aded, fî 3	255
Kayın ağacı, 5 'aded, fî 2	100	Kürek, 37 'aded, fî 3	104
Teneke tahtası, 165 'aded, fî 3	165	Kapu tahtası, 9 'aded, fî 10	90
Ihlamur sırtığı, 14 'aded, fî 8	172	Bıçkı tahtası, 6 'aded, fî 3	18
Hatıl ağacı, 8 'aded, fî 13	91	Çam tahtası, 45 'aded, fî —	180
Ihlamur ipi, 57 'aded, fî 2	114	Beşik, 2 'aded, fî 25	50
Gergef, 3 'aded, fî 15	45		

(Scl. 23, yp. 109)

Muhallefât listesi içinde Ağaç Pazarı'ndaki dükkânı 1 200, evi 5 000 akçe değerinde olarak kaydedilmiştir.

Elbiseleri : Kırmızı yelek, kırmızı ve mor iki çakşır, beyaz ve kırmızı iki velençe, uzun yenli yeşil ferâce, Arab pabucu ve mor dolama. .

30) Edirne'de ikamet eden Veli Hâce oğlu *Murtaza Çelebi*'nin 448 370 akçeyi bulan muazzam serveti içinde At-Pazarında mevcut 15 bin akçe değerindeki iki bağçesi dikkati çekmektedir : Bu bağçelerden *mirî* için 5 600 akçelik gül satın alınmıştır. Mirası arasında 1 300 kıyye gül-suyu (13 000) nun mevcut bulunması bu bağçelerde gül yetiştirip gül-suyu istihsâl ve ticareti ile de meşgul olduğunu göstermektedir.

Murtaza Çelebi'nin işgal sâhası gül-suyu istihsal ve ticaretine de inhisar etmektedir. Muhalefât listesinde 120 bin akçe kıymetinde 2 000 'aded büyük ve 45 bin akçe değerinde 1 500 aded küçük sahtiyânın kayıtlı bulunması, kendisinin büyük bir *kösele tüccarı* olduğunu da ispat etmektedir.

Murtaza Çelebi'nin biri üç kepenkli ve dört bin akçe değerinde, diğeri iki bin akçe değerinde iki *tâcir dükkânı*, bir berber dükkânı ve büyüklü-küçüklü üç evi mevcuttur. Ayrıca, 93 bin nakid akçesi ve 11 bin akçe değerinde 1 100 dirhem gümüşü mevcuttur (Scl. 28, yp. 7).

31) Bir askerî sınıf mensubu olarak muâmele gören *Abdi Çelebi*'nin 58 319 akçe tutarında olan mirası arasında yer alan aşağıdaki mallar, kendisinin *ipek veya ipekli kumaş ve eşya satışı* ile meşgul bir *kazzâz* olduğunu göstermektedir :

2 160 dirhem rengâmîz ipek (7 460), 210 dirhem güvezî ibrişim ipek (1 050), 100 dirhem miskî kuşaklık ibrişim (2 400), 15 top kılâpdân (300), 64 miskal kılâpdân (1 403), 100 dirhem rengâmîz kuşaklık ibrişim (3 500), 11 deste ferâce düğmesi (550), 15 çift sırmalı yağmurluk çaprazı (240), 2,5 deste Selânik düğmesi (180) ve 11 deste ferâce düğmesi.. (Scl. 23, yp. 10).

32) Dimetoka kasabasında sâkin *Za'im Piri Çelebi*'nin 134 300 akçelik mirası içinde, 1 000 akçelik gümüş kılıcı ve 22 000 akçelik gümüş *raht* ve şîşi yanında; dört göz değirmen (40 000); çiftlik hayvanları, anbar mevcudu, yük bargirleri ve *timar mahsulünden muhtelif köylerdeki alacakları* (20 000) buna mukabil 75 871 akçe kadar borcu olması da *malî durumunun pek iyi olmadığını* göstermektedir (Scl. 21, yp. 71).

33) Hakikî hüviyeti lâıkiyle belirtilmemiş olan fakat her-hangi bir şekilde askerî sınıf mensûbu olarak muâmele görmüş bulunan *Hacı Musa* isminde birinin 273 530 akçelik mirası arasında *bir demirci tüccarı'nın mağazası'nda* bulunması mümkün olan çeşitli malzeme mevcuttur :

145 kantar çubuk demiri (49 300), 32 000 ayak at-na'lı (64 000), 70 000 at-na'lı mihî (35 000), 15 maşa ve gelberi ve kantarlarca çeşitli çiviler, 100 çapa ve kürek.. (Scl. 21, yp. 39).

34) Edirne'de ikamet eden *Mehmed Çelebi*'nin mirası, 143 475 akçe olarak hesaplanmıştır. Bu hesaba *Yıldırım Han vakfından bir "mukata'a" yı iltizâmına almak için* yatırmış olduğu 47 000 akçe de dahildir.

Bu kayda göre, *Mehmed Çelebi'yi mültezimlik işleriyle meşgul olduğunu tesbit edebildiğimiz nâdir misallerden biri* olarak gösterebiliriz ve dikkate şâyân olanı, kendisinin bu işle meşgul olmak için muhtelif şahıslardan ve yetimlere âit paralardan 114 525 akçe kadar borç para almış bulunmasıdır.

Mehmed Çelebi'nin 2 500 akçe değerinde bir gümüşlü kılıcı ve 1 550 akçelik bir gümüşlü şîşi mevcuttur (Scl. 28, yp. 64).

35) Diğer bir yeniçerinin mirasından *mirî'ye borcu için* 87 000 akçenin alınmış olduğunun kayıtlı bulunması, *bu yeniçerinin de iltizâm işleriyle meşgul olduğunu* göstermektedir (Scl. 29, yp. 19).

36) *Mehmed Beğ*'in 355 008 akçe kıymet takdir edilmiş olan mirası arasında silâh, teçhizat ve elbiseleri bilhassa dikkati çekmektedir :

Dımsıkî topuz	191	"Cevherdâr" tüfenk	3 000
Sîm kemer-i raht 10 505	6 100	Sırma üsküf ma'a <i>yünlük-i</i> ¹ sîm	3 000
Sîm hançer	1 100	Al aygır at	4 100
Sîm topuz ma'a topuzluk	4 100	Doru egrec ² at	4 200
Kırmızı iskarlat çuha ferâce	1 960	Doru bargir	2 300
Dımsıkî topuz	191	2 kır bargir	6 250
Sîm gaddâre	2 050	Mükemmel koçı	3 050
Sîm kemer-i kılıç	9 000	(Scl. 28; yp. 73)	

37) Varad seferinde ölmüş olan *Hacı Bâli Beğ*'in mirası arasında bilcümle eşyasıyla 35 bin akçelik bir "debbağ dükkânı" ve 9 bin akçe değerinde yüz 'aded sahtiyânı mevcuttur (Scl. 34, yp. 121).

38) 'Ali Beşe oğlu *Hasan Çelebi*'nin serveti içinde *bir ekmekçi fırınından dörtde bir hisse* (3 000); ve *fırının sermayesi* olarak 5 850 akçe, *Küçük Pazardaki "ağaççı" dükkânı*

1) يوكلك

2) اكرج

(4 000) ve dükkânın kerestesinde olan sermayesi 30 000 akçe kıymetinde takdir edilmiştir (Scl. 40, yp. 36).

39) Edirne'de oturan ve 413 287 akçelik bir miras bırakmış olan *Ali Beğ*'in servetinin tereküp tarzı hakkında verilmiş olan bilgi de enteresandır :

240 bin akçe, *iki çiftlik ve çiftliğe bitişik yağhane, bozahane ve bağçe* ile iki göz değirmen ve 42 baş çiftlik hayvanlarının bedelidir. Ali Beğ'in evi 80 bin akçe kıymetindedir. Çiftliklerdeki ziraat âletleri arasından 5 bağ çapası (40); 3 çalı tırpanı (30); 3 dikel (45); 5 kazma (50), 2 mükemmel pulluk (200) ve 5 mükemmel araba (800) dikkati çekmektedir (Scl. 40, yp. 33).

40) Edirne sâkinlerinden *Osman Çelebi*, ticaret maksadıyla gittiği Ruscuk kasabasında ölmüştür. 321 311 akçelik mirası arasında, 140 bin akçesi 105 kantarlık *büyük bir parti sâde-yâğ stoku*'ndan gelmektedir. Bu yağların Edirne'ye nakli için arabalara kira olarak 4 620 akçe ve diğer masraflar için 1 200 akçe sarfedilmiştir. Ayrıca yağ satışlarından alacakları (3 000) olduğu gibi; elinde bir yağhane (1 200), 5 fiçı *şerîş yağı* (9 000) de mevcuttur.

Osman Çelebi'nin Edirnedeki evinin kıymeti 56 bin akçe takdir edilmiştir. Kendisinin *bakkal Nikola'da 15 bin akçe "sermayesi"* mevcuttur. Kırmızı atlas kaftanı 1 000, sansar paçası postu ile yapılmış al çukası 3 000 akçe değerindedir (Scl. 42, yp. 75).

41) Edirne sâkinlerinden Hacı İbrahim oğlu *Ebûbekir Ağa*'nın serveti, zamanının züüf³ akçesiyle 2 136 740, ("cedîd" sağlam akçe ile 498 999) akçe idi⁵⁵ :

Bu servetin 728 bin akçelik mühim bir kısmı alacaklardan ibaretti. Bu alacakların da 450 bini'nin "*darphâneci yazıcı*"dan alınan meblâğ" olarak kayıtlı olması, Ebûbekir Ağa'nın *darphâne işletmesine her-hangi bir sıfatla sermaye koymuş* olduğunu gösterdiği gibi ayrıca "*Yahudi Avrahamdan*" 220 bin, "*Yahudi Menteş oğlundan*" da 43 bin akçe alacaklı bulunması, bu teşebbüste adı geçen Yahudilerle iş-birliği yapmakta olduğunu tahmin ettirmektedir.

Ebûbekir Ağa'nın bu alacakları yanında, beheri 350 akçelik 225 Flori (78 750); tanesi 250 akçelik 412 Kâmil gurusu; tanesi 150 akçelik 63 'aded Zolota (9 450), 19 bin dirhem eski Osmanî akçe ve külçe olarak 291 900 akçe ve yine, 7 190 dirhem külçe gümüş (107 925); 135 bin akçelik hurda *çil akçe* ve diğer bâzı paralarla nakid mevcudu da 735 425 akçeye yükseliyordu.

Bu suretle saydığımız bâzı mühim alacakları ve nakid mevcudu yanında, Ebûbekir Ağanın gelir kaynağı olarak başka mühim emlak ve 'akaarı ve ticaret eşyaları hemen yok gibidir. Mirası arasında dikkati çeker olarak 240 bin akçelik bir eviyle, 45 bin akçe değerinde 46 dönüm bağı ve 13 950 akçe değerinde 90 kıyye kahve zikredilebilir. Bunlara, birisi 30 bin, diğeri 19 bin akçe değerinde iki köleyi ve 7 bin akçe değerindeki bir cariyeyi ilâve etmek de mümkündür.

⁵⁵ Bahis konumuz Ebubekir Ağa'nın, 1028 yılı başında yapılmış olan bir *sikke tashîhi* ameliyesini idare etmiş olan zât olması lâzım geldiğini bize Doçent Dr. H. Sahillioğlu hatırlattı. Bk. Naima II: s. 170, Sicill-i Osmanî I, s. 173. (Bk. No. 92)

Ebûbekir Ağa'nın muhalefât listesinde bunlardan başka, 16 500 akçe değerinde al bir at ile 18 bin akçelik gümüş at-takımları; 7 bin akçelik bir gümüşlü kılıç, 10 bin akçelik gümüşlü bir kılıç kemeri, 4 bin akçe değerinde bir gümüş topuz ve topuzluk; siyah ve kula bargiri ile 31 bin akçelik "mükemmel" bir koçı arabası; sammur kürklü kırmızı kadifeden bir ferâce (12 000), kırmızı kadife şalvar (2 000), kırmızı kadife kavuk (500); yeşil kadife kaftan (5 250) ve lâciverd çuha ferâce (2 256) vardır.

Yukarıda kaydettiğimiz gibi, 700 bin akçeyi mütecâviz alacağı bulunan Ebûbekir Ağa'nın 800 bin akçe kadar borcu vardı. Bu borçlardan zevcesi Fatıma Hâtun'a âit olan mühim kısmı, *evâil-i Za. 1033* tarihli muhalefât listesinde 457 110 (yeni akçe ile 226 976) akçe olarak hesaplanmıştır. Aynı yerde bulunan bir hüccet sûretinden öğrendiğimize göre ise, bu para "1 021 tarihinde dokuz buçuğu bir dirhem kat' olunur sahîhü'l-'ayâr akçe râyiç olduğu hinde" 321 920 akçe olarak istikraz edilmişti. Diğer borçlar ise, 135 bini Müstedâm isminde birinin yetimlerine âit akçeden, 40 bini kendi azâdlı kölesi Hacı Süleyman'dan, 19 500'ü Za'fran-oğlun'dan, 8 bini de bir Yahudi'den alınmıştır (Scl. 25, yp. 78).

42) "Ticaret tarikiyle diyâr-ı Venediğe gittikde anda vefat eden Davud Beşe nâm râcil'in zevce-i metrûkesi 'Ayışe Hâtun", Kadı'nın huzûrunda, ölen zevcinin kendisini yedi sene evvel bırakıp gittiği zaman (mahkeme kararıyla) bir cariyeye ile birlikte kendisine *nafaka* olarak günde onar akçe tâyin edilmiş olduğunu, bu hesaba göre müteveffânın yedi sene için 25 bin ikiyüz akçelik *nafaka borcu* bulunduğunu; 6 bin akçe mehr-i müecceli ile birlikte bu alacağının 31 200 akçeyi bulduğunu, şâhidlerin ifadesi ile ve bu borcu her-hangi bir şekilde almadığına dâir yemin ederek isbat etmiş bulunuyor.

Aynı yerdeki diğer bir hüccet kaydından da, Davud Beşe'nin beş sene evvel evini karısına on beş bin akçeye satmış bulunduğu anlaşılmakta olduğundan ticaret maksadıyla Venedik'de bulunan yeniçerinin işlerinin pek yolunda gitmediği söylenebilir (Scl. 31, yp. 51).

43) Bir satış muâmelesini tesbit eden bir hüccet sûreti, bu satışın yapıldığı 15 Ca. 1049 (13 Eylül 1639) tarihlerine doğru Edirne'de bazı zengin Hıristiyanların servetinin mâhiyeti ve genişliği hakkında bir fikir verecek malûmatı ihtivâ etmektedir :

Edirne'de Sarayın Bostancı-başısı olan ve tetkik ettiğimiz sicillerdeki diğer kayıtlardan da, emsâli diğer Saray mensupları gibi, muazzam bir servet toplamış olduğu anlaşılan Sinan Ağa, hangi malî operasyonlar ve kombinezonlarla, daha evvel nasıl ele geçirdiğini bilemediğimiz bir takım meyhanelerle bu meyhanelerde satılmakta olan rakı veya şarabın istihsâlinde kullanılan üzümü yetiştiren muhtelif bağları (cem'an 112 dönüm), *Torgo veled Duka* isimli bir Hıristiyana 623 bin akçeye satmıştır.

Alıcı, bu paranın 60 bin akçesini derhal ödediği gibi, geriye kalan 563 bin akçeyi de 240 gün zarfında ödemeği taahhüd etmiş ve bu taahhüdünde otuz kadar Hıristiyan kendisine kefil olmuştur ⁵⁶.

Tetkik konumuz hüccet'de satışları bahis mevzûu meyhaneler hakkında şu îzahat mevcuttur :

⁵⁶ Aynı sicilin 64 ncü yaprağındaki diğer bir hüccete göre, geriye kalan bu borç ta Sinan Ağaya 15 M. 1050 tarihinde tamamiyle ödenmiş bulunmakta idi.

Edirne kal'ası "dahilinde Hıristos mahallesinde vâki'... yirmi kirişli bir bâb meyhaneyi ve fevkinde çardağı ve tahtında bir bâb mahzeni ve yine hudûd-ı mezkûre dâhilinde vâki' *baştine*¹ demekle ma'rûf bir bâb meyhaneyi ve binarı ve dut ağacını ve yine hudûd-ı mezkûre dahilinde vâki' beş kirişli bir bâb tahtânî meyhaneyi ve çardağı ve mahzeni ve muhavvatayı² müstemil olan mülk meyhanelerini ve içinde mevcut olub beyinlerinde 'ilm-i Şer'î ile ma'lûm alâtdan dokuz 'aded *kilindir*'³lerini ve bir *halkoz*⁴ ve iki 'aded *karteli*'⁵ ve üç 'aded tencereyi ve bir bakır kazganı ve iki 'aded bakracı ve beş 'aded ağaç *sitili*'⁶ (satıl) ve bir şırahâneyi ve kebîr yirmi 'aded fuçuları ve kebîr kazganı ve iki 'aded kebîr *bugone*'⁷yi cemf' tevâbi' ve levâhıkıyla.." (Scl. 28, yp. 48).

44) Nâfe postu kaplı mor kürdiyyesi ve kara kılıcı ile varlıklı bir *voynuk*⁸ zâbiti olması lâzımgelen *Voynuk Kostantin*'in Edirne'de Bit Pazarı'nda bir *kürkcü dükkânı* vardır ve İstanbul'da sattığı 2 600 'aded sincab kürkü için beşer akçeden 13 bin akçe almıştır. Bir Hıristiyandan beheri 85 akçe değerinde 200, diğer birinden de 100 kıt'a Kebîr gurusu alacağı vardır (Scl. 35, yp. 39-40). (Bk. 69, 70)

45) Edirne sâkinlerinden *Mehmed Beğ oğlu Ahmed Çelebi* öldüğü zaman *Mısırda ki adamı elinde bulunan keten, 14 şuval içinde ve 298 kantar ağırlığında idi* ve bu keten partisi'ne, her kantarı 900 akçeden, 268 200 akçe değer takdir edilmişti (Scl. 28, yp. 65).

46) Yeniçeri *Mahmud Beğ'in azadlı eski kölesi olan Hacı Zulfikar*'ın *Haffaflar Çarşısı'*nda "İcâreli üç kemerde vâki' beş kepenk" haffaf (kavaf) dükkânı vardır ve dükkânda mevcut belli-başlı eşyanın çeşitleri ve fiyatları şöyle kaydedilmiştir :

Çift

44 sağıyr ve kebîr merdâne çizme, fî	60 = 2 640
138 sağıyr ve kebîr pâybûş, fî	28 = 3 864
26 zenne topuk mesti, fî	17 = 442
30 hurde pâybûş, fî	8 = 240
9 varakıl pâybûş, fî	20 = 180
77 merdâne mest, fî	18 = 1 386
33 beyaz meşin mest, fî	10 = 330

Haffaf Hacı Zulfikar'ın 15 bin akçe alacağı ve 19 bin akçe borcu ve masrafı çıkmıştır (Scl. 36, yp. 54).

47) Askerî zümre mensubları içinde bilhassa *bazı büyük rütbeli ve devrin ticarî ve malî spekülâsyonlarına angaje askerî ümerâ'nın ekseriya borçlu olduklarını ve malî durumlarının bozuk bulunduğunu* tesbite yarıyacak misâller de mevcuttur :

Edirne'de oturan *Mustafa Beğ* isimli bir *râcil*'in 431 849 akçe değerinde bir miras bırakmış olmasına karşılık, 208 354 akçelik borcu vardı. Mirasın mühim bir kısmını da alacakları teşkil ediyordu : Meselâ, 95 bin akçe Hassa-anbar emîninden, yüz bine yakın bir mikdarını şehirdeki bazı sanatkâr veya tüccarlardan, 60 bine yakın bir kısmını da *on kadar köyün ahâlisinden* (Scl. 23, yp. 104) alacaklı idi.

1) باشتنه 2) محوطه 3) كلندر 4) خلقوز 5) قارتل 6) سيتل 7) بوغونه 8) وينوق

Aynı şekilde *Mehmed Çelebi* isminde bir za'ım, hemşiresi Fatıma nâm yetîmenin vasîsi Perviz Beğden, her biri 65 akçe değerinde 923 Flori ile beş Osmanî (cem'an altmış bin akçe) % 15 faizle borç alıyor ve bu paraya mukabil Vardar Yenicesi kazasına tâbi Kadıköyde'ki çiftliği ile, Yenice'deki evini *rehin* vaz' ediyor. Usturumca ve Petriç kazalarındaki köylerdeki timarlarından kendisine âit olan hukuk-ı Şer'iyeye ve rûsûm-ı 'örfiyyenin tahstli ile bu borcu ödemeye tahsîsi için Mahmud Çavuş isminde birini vekil ta'yîn ediyor (15 Ca. s. 999).

Aynı za'ım, Perviz kethudâdan aldığı 18 bin akçelik bir borç için de bir gümüş tırkeş ile gümüş bozdoğanı *rehin* vaz' ediyor (Scl. 16/B, yp. 59).

Türk Tarih Kurumu

VII A Ç I K L A M A L A R

Burada neşrettiğimiz *muhallefat listeleri* tertib bakımından umumiyetle dört kısımdan teşekkül etmektedir :

I. Listelerin başlığı:

Ölenin ismi ile babasının adı ve çok defa sarih olarak zümre veya mesleği; Beğ, Paşa, Efendi, Seyyid, Hacı veya Çelebi. . gibi unvan ve lakabları; öldüğü yer ve sağlığında ikamet ettiği köy veya kasabanın adı, mirasçılarında her birinin isim ve yakınlık derecesi bu kısımda kayıd ve tesbit edilmiş bulunmaktadır. Ölenlerin medenî hallerine, âile yapısına, içtimaî menşelerine, meslek ve zümre hususiyetlerine âit olarak yukarıda (s. 10-12) tetkik etmiş olduğumuz 2, 3 ve 4 numaralı cedveller bu bölümde mevcut bilgilerden faydalanılarak tertip edilmiştir.

Başlığın son parçası, terekenin tesbit ve muhallefat listesinin resmen tanzimi işinin hangi tarihte yapıldığını göstermektedir. Bu kısımda, *hicri-kamerî* tarihler, tarafımızdan *milâdî-şemsî* tarihlere çevrilerek mûtarıza içinde metne ilâve edilmiş, *kamerî* ayların adları ve seneler, bu maksatla umumiyetle kullanılmakta olan, aşağıdaki hususî işaretler ve rakamlarla verilmiş bulunmaktadır.

M. Muharrem	B. Receb
S. Safer	Ş. Şaban
Ra. Rebî'ulevvel	N. Ramazan
R. Rebî'ulâhır	L. Şevvâl
Ca. Cemâziyelevvel	Za. Zilka'de
C. Cemâziyelâhır	Z. Zilhicce

II. Ölene âit malların envanteri:

Bu bölümde ölene âit her türlü mal ve alacakların cinsi, mikdar ve kıymetleri tesbit edilmiştir. Tarafımızdan ayrı-ayrı numaralanıp sütunlar halinde alt-alta sıralanmış olan bu mallar arasında her türlü elbise ve silâh çeşitleri ile ev ve mutfak eşyaları; anbarların zahire mevcudu ve dükkânlardaki ticarî mallar; ev, dükkân, değirmen, bağ, bağçe. . gibi gayr-i menkuller; atölye ve çiftliklerdeki türlü araçlar, köle ve hayvan miktarları; ticarî münâsebetlerden veya faizle işletilmek üzere ikraz edilmiş paralardan doğan alacaklar mevcuttur.

Dellâllar vâsıtasıyla ve arttırma usûliyle satışa çıkartılarak veya bilir-kişiler tarafından tahmîn ve takdir yoluyla kıymeti tâyin edilen ve bâzen hakıykatın paraya

çevrilmiş olan bu malların, bilhassa kullanılmış olanlarının, her zaman hakiki kıymetleri ile kaydedildiği söylenemez ise de, *miras taksiminde alâkalı olanların dikkat ve kontrollerinin onların hakıykatine yakın bir şekilde değerlendirildiklerini kabul etmemize müsâittir*. Bu sebeple bu malların “yekûn” hanesindeki mecmû kıymetini, ölenin mirasının hakıykata yakın mukdarı olarak kabul edebiliriz.

Bununla beraber listelerin bu kısımlarında kayıtlı bulunan malların sahiplerinin sağlıklarında tasarruflarında bulunan bütün mal ve mülklerini teşkil etmiş olduğu ve bu itibarla *muayyen bir meslek veya askerî zümre mensûbu bir kişinin bütün malı ve maddî varlığını gösterdiği her zaman iddia edilemez* :

a) Bilhassa ticaret maksadıyla yapılan seyahatler esnasında, hac veya sefer yolculuklarında ölenlere, bir han köşesine konmuş tüccar mallarına âit tereke listelerinde ölenin kendi memleketinde veya alâkalı olduğu muhtelif bölgelerdeki bütün mal ve alacaklarının hepsinin bulunmaması mümkündür.

b) Âile içinde karı-koca arasındaki *mal-ayrılığı prensibi* dolayısıyla, kadına âit malların ölenin muhalefat listelerine girmemiş olması, *âilenin hayat seviyesi, malı ve maddî imkânları* hakkında yanlış bir fikir verebilecek bir mâhiyet arz etmektedir.

c) Ölenlerden bazılarının mallarından bir kısmını *daha sağlığında* evlâtları arasında *hibe yolu ile* münâsip şekilde paylaşmış, kızlarına çeyiz olarak, oğullarına sünnet olurken veya evlenirken ehemmiyetli bağışlar yapmış, hayır işlerine gelir sağlamak üzere vakıf tesisler vücade getirmiş, bazı mirascılar lehine, onları miras taksiminde kayırmış olmak için hileli bir şekilde “borç ikrarı”nda bulunmuş olmaları da mümkündür.

d) Umûmiyetle, sahiplerinin ölümünden sonra serbest kalmak şartıyla azâd edilmiş kölelerle *çocuk anası* kabul edilmiş cariyelerin tereke listelerine sokulmamış oldukları da görülmektedir.

e) Sahiplerinin mülkü addedilmediği ve Şer‘î miras usullerinden farklı hususî “intikaal” kaidelerine tâbi tutuldukları için ziraat arazisi tarlalar ile “icâreteynli” denilen vakıf ev ve dükkânların *tasarruf kıymetleri* de bu listelerde görülmemektedir.

f) Ölene âit mallardan bir kısmının bazı mirascılar veya alâkalılar tarafından zapt edilmiş veya bazı kişilerin elinde gizli kalmış olması da her zaman mümkündür.

Bu gibi muhtemel eksikliklerine ve Kadı’askerlere âit *kısmet resimleri* gelirini artırmak için *kassam*’larının yapmış olması muhtemel şişirmelere rağmen, burada neşr ettiğimiz *muhalefat listeleri*’ni tetkik mevzuu edilecek *âile veya zümrelerin malı ve maddî imkânları hakkında* bilgi vermeğe müsait emsâlsiz değerde belgeler olarak kabul edebiliriz.

Tereke listelerine âit “kıymet” rakamları “yekûn” hanelerinde toplandıkları zaman bulunan rakamların, bazı hallerde bu listeleri tertib edenler tarafından verilmiş olan rakamlara uymadığı görülmektedir. Bu farklılıkların hepsinin, umûmiyetle pek büyük rakamları hatâsız bir şekilde toplamasını bildikleri malûmumuz olan, kâtiplerin bir hesaplama hatâsından ileri gelmiş olması kabul edilemez ise de, bâzı hallerde yanlış hesaplama ve maddî hatâ’nın mevcudiyetini kabul etmek mecbûriyeti de vardır. Bununla beraber bu hususta en büyük sebebin bizim okuyuşumuzda aranması lâzım geldiği de söylenebilir : Arap rakamlarında nokta halindeki sıfırların yarattığı yanlışla

tehlikesi ile dikkatsiz bir şekilde yazılmış bazı rakamların (meselâ 2 ile 3, 6 ile 9 ve 4 rakamlarının) ayırd edilmesindeki güçlükler; yahut vaktiyle hakikî hesapların tesbit edildiği listeler ile bu listelerin sûretlerinin elimizdeki defterlere kâtipler tarafından aktarılması esnâsında yapılması mümkün kopye yanlışlıkları, üzerinde çalıştığımız fotokopilerde bâzı rakamların iyi çıkmamış olması, ve nihayet 39 veya 52 numaralı listelerdeki yekûn rakamları hakkında verdiğimiz izahlarda belirtilen şekillerde bizce her zaman bilinmeyen hususî bâzı sebepler, bu uygunsuzlukları doğurmuş olabilir.

Belgelerin neşrinde biz, terekeye âit “kıymet” yekûnlarında bu sûretle -ufak farklar dışında- tesbit etmiş olduğumuz dikkati çeken büyük ayrılıkları, yekûn rakamının yanında (—) yahut (+) işaretleriyle göstermeği münâsip gördük. Bu açıklamalarda kâtibin verdiği “yekûn” rakamına nazaran bizim bulduğumuz rakam daha büyük ise *aradaki fark* (—), daha küçük ise (+) işareti ile gösterilmiştir. Eşya ve malların kıymetlerini bildiren rakamlardan mûtarıza içinde verilmiş olanlar, tarafımızdan hesaplanıp bulunmuşlardır. Mikdar ve fiyatları ayrı ayrı ve açıkca belirtilmiş olduğu halde, kıymet rakamları iyi hesap edilmemiş olan bâzı yerlere de bir soru işareti konmuştur.

III. Borç ve Masraflar Fashı :

Miras bırakılan malların mecmu kıymet yekûnlarından mirasçılara taksimi gereken miktarları bulabilmek için, ölenin teçhiz ve tekfin masraflarını, borçlarını, mirasın mahkemece tesbit ve taksimi dolayısıyla ödenmesi gereken her türlü harç ve resimleri⁵⁷ ölenin -bırakacağı mirasın üçte birini aşmamak şartı ile- yapmağa hakkı olan vasiyetleri çıkarmak lâzım gelmektedir.

Muhallefat listelerinin “minhâ” başlığını taşıyan kısmı, bu borç ve masrafları saymaktadır.

IV. Miras Bölüm Tabloları :

Ölünün borçları, her türlü masraflar ve vasiyetleri çıktıktan sonra geriye kalan miktarın, mirasçılardan arasında Şer’î miras kaidelerine göre dağıtılması ameliyesi bu kısımda yapılmış bulunmaktadır. Muhallefat listelerinin başlık kısmında isimleri ve akrabalık dereceleri yazılmış olan mirasçılardan her birinin hissesine isabet eden miktarlar burada ayrı ayrı kaydedilmiş bulunmaktadır.

* * *

Yüzlerce benzerleri arasından seçtiğimiz muhallefat listelerinden 95 kadarını, belgeler kısmında, nadir bazı istisnâlar dışında, aynen ve tam olarak veriyoruz.

⁵⁷ Kanunnâmelere göre (Bk. 3 numaralı taban notu) *binde on veya onbeşi* tecavüz etmemesi gereken *resm-i kısmet*, bizim burada neşrettiğimiz muhallefat listelerindeki hesablara göre, pek nadir hallerde bu nisbetleri muhafaza edebilmiştir (No. 1, 11, 36).

Diğerlerinde açıkca binde yirmi ve yirmi beş gibi yüksek nisbetlerde hesaplanmış (No : 3, 8, 9) ve bilhassa 1607 tarihinden sonra (bir arada yekûnları ayrıca *resm-i kısmet*’e yaklaşan bir rakam tutan) *İhzâriyye*, *Kâtibiyye*, *Kassâmiyye* ve *Huddâmiyye* nâmı altında muhtelif yeni resimler ihdâs ve açıkca *resm-i kısmet*’ten ayrı olarak hesablara ithal edilmiştir (Bk. No : 24, 26, 28, 36).

Bu resimlerin hesablanmasında (ölenin borçları, cenaze masrafları ve vasiyetleri çıktıktan sonra) *mirasçılara taksim edilmek üzere elde kalan rakamların yerine, bürüt olarak miras rakamının* hepsinin esas tutulması da *resm-i kısmet*’in ve diğer benzeri resimlerin nisbetini arttırmış bulunmaktadır.

Bu maksatla *belgeler kısmı*'nda evvelâ, liste gurublarının çıkarıldığı *tereke defterleri*'nden her birini ayrı fasıllar halinde, tavsif ve ihtiva ettikleri muhalefat listelerinin *ay ve senelere göre dağılımlarını* tablolar halinde göstermiş bulunuyoruz.

Bu açıklamalardan sonra, her fasılda benzerleri arasından örnek olarak seçilip sıra ile neşr edilecek olan *muhalefat listelerinden her biri ayrı-ayrı hulâsa ve dikkati çeken yönleri ile takdim edilmektedir*. Aynı defterlerden çıkarılmış olan bazı *hüccet* suretleri de, buldukları yerlerin yaprak numaraları sıralarına göre, muayyen yerlerde kaydedilmiş ve kendilerinden evvel gelen muhalefat listelerinin sıra numaralarını takib eden a, b, c harfleriyle işaretlenmiş olarak numaralanmışlardır.

Bu kısımda belgelerin sıhhatla okunup Türk alfabesi ile tesbiti işi bir hayli güçlükler arz etmiş ve bu yüzden kusurlu olmuştur :

Çeşitli eşya, âlet veya ticarî malların çok def'a noktasız *Arap harfleriyle* ve devir, bölge ve listeyi kaleme alan şahısların *lehçe ve telâffuz tarzını aksettiren, kararsız ve bozuk bir imlâ, ihmal edilmiş bir yazı ile tesbit edilmiş olan isimlerini doğru-dürüst okuyup tanımak* ve latin harfleriyle *en münasip okunuş şeklini tesbit* etmek bizim için kolay olmamış, bütün gayretlerimize ve *Fazıl Işıkoğlu* gibi tanınmış bir arşivist ve paleograf arkadaşımızın yardımlarından geniş ölçüde faydalanmış olmamıza * rağmen, muhtemel olarak bir çok hatalı okuma şekillerinin kalmasına mâni olunamamıştır.

Muhalefat listelerinin arapça terkipler ve imlâ şekilleriyle fazla yüklü ve farsça terkip ve istilahlarla karışık bir halde buldukları yerlerde bu hususta fazla titiz olanların hoşuna gitmeyecek şekilde Arapçanın *i'râb* kaidelerinin dışında bazı tasarruflar yapmağa mecbur oluşumuz, metni Türk okuyucusu için daha aydınlık bir hale sokmak için ihtiyar edilmiş olarak kabul edilmelidir.

Belgelerin Arab harfleriyle aynen neşri şekli de, biraz daha ilmî ve kolay gözükmesine rağmen, onlardan faydalanmak isteyenlerin adedini azaltır endişesiyle tercih edilememiştir.

Her bakımdan kusursuz ve tam bir metin neşri hazırlayamamış olmamızın sebeplerinden birisinin de, devre aid sanatların kullandığı âlet, malzeme ve tekniğe ait istilahlarla; kumaş ve elbise nevelerine, ev ve mutfak eşyalarının hususiyetlerine; bahârâtın ve manifatura eşyasının çeşitlerine ait sistemli bazı tetkiklerin daha evvel yapılmamış olması, bu sahalarda tesadüf ettiğimiz terimlerden izahını elde mevcut lugat kitaplarında bulabildiklerimizin de umumiyetle *teknik yönleri ve manâları ile ve mevzûun hususiyetlerine vakıf bir şekilde* izah edilmiş bulunmamasıdır.

Bu sebeble, her biri ayrı bir ihtisas ve araştırma mevzuu olan türlü hazırlık çalışmalarının daha evvel yapılmamış olduğu bir sahada, bizim burada yaptığımız gibi, çok cebheli ve hacimli bir malzeme yığını kıymetlendirmeye teşebbüs etmemizin müsamaha ile karşılanabileceğini ümit etmekteyiz. Tetkik mevzuu *belgelerin, daha sıhhatli, ince ve uzun tahlillere tâbi tutamadığımız bu yarı-işlenmiş halleriyle dahi*, Türkiye tarihinin pek mühim iktisadî ve içtimaî meseleleri için büyük bir verimlilikle hemen kullanılabilir bir zenginliği ve belâgati haiz bulunmaları da bu ümidimizi arttırmaktadır.

* Bu yardımların değeri buraya kaydedebileceğimiz teşekkürlerle ödenemeyecek kadar büyüktür.

Diğer taraftan şu hususu da belirtmek icab eder ki, bu dergideki yayınlardan maksadımız hususî bir gurub arşiv malzemesini okuyucularımıza tanıtmak ve onların mahiyet ve kıymeti ve kullanılma tarzları hakkında bazı aydınlatıcı izah tecrübelerine girişmekten ibarettir. Bu belgelerin daha tam bir tahlil ve değerlendirme tecrübesine daha başka yerlerde ve türlü vesilelerle girişmeyi biz de düşünüyoruz. Bu sebeble, böylesine zengin ve kıymetli bir vesika yığınının daha uygun bir halde yayınlanabilmek için sıra ve zaman beklemesinin caiz olamayacağı kanaati ile bu işe teşebbüs etmiş bulunuyoruz.

Türk Tarih Kurumu

TEREKE DEFTERLERİ

Türk Tarih Kurumu

Türk Tarih Kurumu

I

İstanbul'da Topkapı Sarayı Müzesi arşivlerinde muhafaza edilmekte olan *Edirne sicilleri*'nin 2 numaralı, 12 x 33 cm. boylarında 145 yapraklı bir defterdir. İçinde 1545 yılının 17 Kasımı ile (13 N. 952) 1550 senesinin 13 Şubatı (25 M. 957) arasındaki 4 sene ve 4 ay zarfında mirasları Edirne *askerî kassam*'ı tarafından tesbit ve taksim edilen, erkek veya kadın, *askerî* zümreye mensup 307 kişiye ait *muhallefat* kaydı vardır.

Aşağıdaki cetvelin tetkikinden anlaşılacağı veçhile, bahis konusu 307 kaydın senelere ve aylara göre erkek ve kadın olarak dağılışı şöyledir :

1545 yılının (Kasım-Aralık) iki ayında 10, 1546 yılında 101, 1547 yılında 84, 1548 yılında 40, 1549 yılında 60, 1550 yılının (Ocak-Şubat) iki ayında 12.

	1545			1546			1547			1548			1549			1550		
	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.
Ocak				7	2	5	4	2	2	5	2	3	6	5	1	6	5	1
Şubat				9	6	3	16	7	9	2	2	—	8	7	1	6	3	3
Mart				9	5	4	6	4	2	—	—	—	10	9	1			
Nisan				10	7	3	7	4	3	7	2	5	5	5	—			
Mayıs				10	8	2	11	5	6	2	2	—	1	1	—			
Haziran				10	7	3	4	2	2	5	3	2	2	2	—			
Temmuz				10	8	2	3	2	1	7	3	4	4	2	2			
Ağustos				5	4	1	12	9	3	2	2	—	4	3	1			
Eylül				4	3	1	5	4	1	2	—	2	4	3	1			
Ekim				12	8	4	10	7	3	2	2	—	6	3	3			
Kasım	3	1	2	4	—	4	2	2	1	1	—	—	—	3	3			
Aralık	7	2	5	11	4	7	4	1	3	6	5	1	7	6	1			
Yekûn	10	3	7	101	62	39	84	48	36	40	23	17	60	49	11	12	8	4

Erkek 193
Kadın 114
307

Bu seneler zarfında mirası Edirne *askerî kassam*'ı tarafından tesbit ve taksim edilmiş olup bu defterde kayıtlı bulunan 307 kişinin, (123'ü erkek ve 89'ü kadın olmak üzere) 207'si evli idi. Geriye kalanlardan, ikisi çocuk olmak üzere, 53 erkek ve 23 kadının (cem'an 76'sının) mirascıları arasında karı, koca veya çocuk kaydı mevcut

olmadığına göre, onların henüz evlenmemiş olan gençler veyahut karı veya kocası daha evvel ölmüş olan ve çocukları bulunmayan yaşlılar olması lâzım gelir.

Mirası taksim edilen çocuk sahibi 167 ana veya babadan 52'si 1, 52'si 2, 36'sı 3, 15'i 4, 7'si 5 ve 5'i 6 çocuklu olarak, cem'an 389 çocuk mirasçı bırakmışlardır.

Dikkate şayan diğer bir nokta da, evli iken ölen 123 erkekten yalnız 13'ünün öldükleri zaman *iki kadınla evli* olduğu tesbit edilmiş, geriye kalan 110'unun mirasçıları arasında ise, o sırada evli oldukları tek birer kadın kayıtlı bulunmuştur.

Bu defterde mirasları kayıtlı bulunan *askerî sınıf mensuplarının menşeleri'ne ait bilgiler* de üzerinde durulmağa değer görülmektedir :

195 erkekten 65'inin baba adlarının "Abdullah" olarak kaydedilmiş olması dolaşısıyla (bu devirlerde müslüman bir babadan doğduğu halde "Abdullah" ismini taşıyan şahısların da mevcut bulunmasına rağmen) bu "Abdullah oğulları" ndan çoğunun *hıristiyan asıllı devşirmelerden veya azatlı kölelerden* geldikleri, veyahut *serbest bir şekilde müslümanlığı kabul etmiş eski hıristiyanlar* oldukları kabul edilebilir. Bunların içinden kölelikten gelmiş olanları, *devşirme acemi-oğlanları* arasından yetişmiş bulunanlardan katî olarak ayırmak ekseriya mümkün olmamaktadır. Ancak mirasçıları arasında eski sahiplerinin (mevlâ'larının) veya bu sahiplerin yakın akrabalarının kayıtlı buldukları haller, kölelikten gelenlerin teşhisi hususunda katî bir delil teşkil edebilmektedir. Bu gibi kayıtlar ise çok azdır. (Krş. 2 numaralı cedvel s. 12).

Aynı müşküller, defterde mirası kayıtlı bulunan askerî sınıfa mensup veyahut tâbi 114 kadın arasından babasının adı "Abdullah" olarak kaydedilmiş olan 22'sinin menşenin sarih ve katî olarak tayini hususunda da mevcuttur. Fakat, bunların içinden azâd edilerek bir askerle evlenmiş eski cariyeler yanında, askerî sınıftan birisiyle evlenirken müslümanlığı da kabul etmiş bulunan hıristiyan kızlarının, kendi hür iradeleriyle müslümanlığı kabul etmiş olan askerî sınıf mensubu hıristiyan erkeklerden daha fazla olduğu tahmin edilebilir.

* * *

"2" numaralı Edirne *kadı sicili*, askerî sınıfa mensup 307 miras taksim kaydını ihtiva etmektedir. Biz bunlar içinden türlü bakımlardan dikkate değer bulduğumuz 9 kaydı burada *aynen* neşrediyoruz. Bu seçimi yaparken, mümkün olduğu kadar, *hüviyeti lâıykıyla tayin edilebilen şahısları ve bunlar arasından da ayrı zümre ve tiplere nümune teşkil edebilecek durumda olup da terekelerini teşkil eden malların listeleri içinde zengin ve çeşitli kayıtlara sahip bulunanları* vermeğe gayret etmiş bulunuyoruz.

Bu suretle burada neşredilmek üzere seçtiğimiz bazı örnek *muhallefat listelerinin tavsif ve takdimi* için, onların, *ölenin şahsiyeti ile ihtiva ettikleri malların mahiyet ve ehemmiyeti bakımından bazı hususiyetlerini* numara sırasıyla ve hulâsa olarak kayıt ve işaret ediyoruz:

1) Padişahın Kapu Kulu Ocakları'ndan ve *Altı Bölük* sipahileri grubundan bulunan *Silâhdar*'lar zümresinden olan Halil'in, Edirne şehrinde de evi (172)* bulunmakla beraber, Kırklar-ili kazasının Bahşiler köyünde yerleşip orada ziraatla meşgul olduğu anlaşılmaktadır.

* Mütarıza içindeki rakamlar, muhallefât listesindeki sıra numaralarını göstermektedir.

Gerçekten muhalledat listesinin 1-29 numaralarında bu köydeki çift hayvanlarıyla koyunları; 30-37 numaralarda köydeki ev, ahır ve ziraat araçları; 147-150 numaralarda da anbarlarındaki zahire mevcutları kayıtlıdır. Listede ayrıca bir "çiftlik" kaydı mevcut bulunmamakla beraber; yukarıda zikri geçen ziraî tesis ve araçlarla 174-176 numaralı kayıtlarda tespit edilmiş olduğu veçhile, tarlalardaki ekili tohumlar, fiili olarak *kuruluşu tamam bir ziraî işletme* karşısında bulunduğumuzu göstermektedir.

Silâhdar'lar zümresinden Halil'in ayrıca muhtelif köylerde bağları (144-146), bahçesi (151) ve bir de *şaraphane'sinin* (139) mevcut bulunması da, *köylerdeki ziraat alâka ve meşguliyetlerinin şumûlünü* göstermektedir.

Muayyen bir hizmet süresi sonunda azat edilmek üzere kendileriyle bir mukavele yapılmış (kitâbete kesilmiş) olan üç köle ile (40-42) bir arap cariye (156) nin bu ziraat işletmenin belli başlı iş-gücünü temin ettikleri tahmin edilebilir. Listenin sonunda bir cariyenin kızına 1500 akçe vasiyet edilmiş olmasının kaydedilmiş bulunması da dikkati çekmektedir.

2) Bu listenin sahibi, Edirne civarındaki bir köyde ikamet eden bir *timarlı sipahi'*dir. Muhalledat listesi, bundan evvelkinde olduğu gibi, bu *sipahi'nin* köydeki evi, ziraat aletleri, hayvanları ve anbarındaki tahıl miktar ve çeşitleri hakkında malûmatı ihtiva etmektedir.

3) Bu liste, Manol isimli bir hıristiyana aittir. Sahip olduğu *şaraphane'den* bağlarının (4) mahsuliyle şarap imalâtçısı durumunda olduğu anlaşılan Manol'ün Edirne'deki üç evi ve bir dükkânından başka, Edirne civarındaki Bosna köyünde de bir evi vardır.

Bazı iş-adamlarına büyük meblâğlar ikraz edebilecek durumda olması da (17-19), kendisinin *oldukça varlıklı ve ticaret-malî alâkalara sahip* bulunduğunu göstermektedir.

Eşyaları arasında bir kılıç ve bir eğer takımı ile iki katır bulunan ve bu deftere alındığına göre bir askerî sınıf mensubu bulunması lâzım gelen bu varlıklı hıristiyanın bir *voynuk* zabiti olması mümkündür.

4) Muhalledatın sahibi Hâce İshak, 757 279 akçelik büyük bir miras bırakmış bir kumaş ve elbise tüccarıdır. Bezzazistan'da ve Halil Paşa Ham'nda muhafaza edilmekte olan çeşitli mal stoklarından başka, listenin IV. bölümünde yarım milyonu müteceviz alacakları arasında "Frenk'ten gelen" veya "Frenk'e giden" *yabancı tüccarlarla ticarî münasebetleri* kayıt ve tespit edilmiştir (90, 93, 95).

Edirne şehrinde evleri olduğu gibi, köylerde bir çiftliği (67) ve ayrıca diğer bir çiftlik satışından da alacağı (75) vardır.

Rüsûm ve âşarının tahsildarlığını iltizamla (amel'e) aldığı bir köyden elde ettiği gelire ait kayıttan (69) kendisinin *mültezimlik* işleriyle meşgul olabilecek şekilde malî güce ve alâkalara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeplerle askerî sınıfa ithal edilmiş olmak için haiz bulunması lâzım gelen unvan veya hizmetlerin tayini bizim için *güç bir asker veya memurdan ziyade, güçlü bir tüccar ve iş-adamı* karşısında olduğumuzu söylemek mümkündür.

5) *Bölük-başı* Sinan'a ait çift hayvanlarını (138-165), büyük bir keçi ve koyun sürüsünü (166), kalabalık bir erkek ve kadın köleler grubunu (167-173), anbarlardaki zahire mevcudu ile çeşitli alacakları da ihtiva eden bu liste, *yüksek rütbeli bir yeniçeri zabitinin köylerdeki faaliyeti ve ziraat işleriyle olan ilgileri* hakkında bir fikir vermektedir.

6) Padişahın Kapu Kulu Ocakları zümrelerinden biri olan *Sipahi Oğlanları* cemaatine mensup bulunan Behram Bey, Edirne şehrinde ikamet eden ve civar köylerden birinde de evi, değirmeni, çift hayvanları ve âletleriyle, koyun sürüleri ve hububat anbarları bulunan bir asker olarak üzerinde durulmağa değer görülmüştür.

7) Sultan Beyazid II.'nin Ergene (Uzun Köprü) deki vakıf tesislerinin mütevellisine ait bulunan bu listede kayıtlı olan ve değeri 338 000 akçe tahmin edilen mirasın 104 bini bu zatın alacaklarından, 79 bini Kili kazasındaki koyun ve keçi sürüleriyle bu sürülere ait yaylak ve kışlaklardan, 122 240'ı Edirne ve İstanbul'daki emlakten gelmektedir.

400 parça halinde tespit edilen ve mecmu kıymeti 32 944 akçe tahmin edilen ev ve mutfak eşyası ve elbiselere ait uzun liste içinden, yerden tasarruf maksadiyle, yalnız mühim gördüğümüz 41 kadarı listemize alınmış, diğer eşyanın tahmini kıymet yekünü 42 numarada tek bir kayıt halinde verilmiştir.

8) Bu listenin sahibi, bir askerî sınıf mensubu addedilerek bu sicile alınmış olmakla beraber, bir 'attar dükkânının sahibidir. Bu dükkânda mevcut *baharâtın nevi*, *miktar ve kıymetleri* enteresan görüldüğünden, uzun ve okunması güç liste aynen ve mümkün olduğu kadar doğru olarak burada verilmeğe çalışılmıştır.

9) Listenin sahibi Hacı Yunus, mutaf (mûy-tâb) denilen ve kıldan yular, çul, ip, torba, semer ve diğer çeşitli koşum takımlarını imal edip satan bir san'atkârdır. Fakat bu işleri atölyelerinde (*kârhane*'lerinde) büyük ölçüde yaptırdığı için *büyük bir tüccar ve iş-adamı hüviyetini* de haizdir. Nitekim, bu eşyadan bir kısmını ordunun ihtiyacı için Mirî Hazineye satmıştır (V/7).

Muhallefat listesinin rehinli veya rehinsiz olarak yapılan ikrazlara veya kredili satışlara ait olan kısmının 42. numarasında, bir atölyede (*kârhanede*) çalışan "kâfirlere" verilmiş olan 1000 akçenin kaydedilmiş bulunmasını, Hacı Yunus'un *atölyelerinde çalıştırdığı işçilere para ve malzeme dağıtarak büyük ölçüde imalât işini teşkilâtlandırmış olduğunun bir alâmeti* olarak kabul etmek mümkündür.

Muhallefât : el merhum Halil bin Üveys, 'an zümre-i Silâhdârân
El-müteveffâ fî karye-i Bahşiler, 'an kaza-i Kırkkilisa (yp. 17-18)

El-vâkı' fî 5 S. s. 953 (7 Nisan 1546).

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Koca su-sığırı	220	34) Bir al aygır	800
2) Su-sığırı ineği	380	35) Bir kır tay	450
3) Su-sığırı tosunu	300	36) Bir çatma ev ve bir ahur ve bir dökme ¹ dam	2 000
4) Koca su-sığırı ineği	135	37) Bir dam ve samanlık, sa- manıyle ve <i>arpalık</i>	2 000
5) İki su-sığırı ineği	800	38) Bir 'araba, kanat ve bo- yunduruk	120
6) İki su-sığırı döğesi	360	39) Köhne at 'arabası	100
6/1) İki kara-sığır öküzü	300	40) Dokuz yüz elli üç Safe- rinin guresinden Hü- seyin nâm gulâmın <i>be- del-i kitabel'i</i>	2 000
7) İki kara-sığır öküzü	310	41) Gurre-i mezbûreden 'Ali nâm gulâmın dört bu- çuk yıllık <i>bedel-i kitabel'i</i>	1 000
8) Kara-sığır ineği	125	42) Ve Pervânenin dahi üç yıllık <i>bedel-i kitabel'i</i> 'ni, gurre-i mezbûreden	700
9) Kısır inek	80	43) Bir dülbend	30
10) İki koca kara-sığır öküzü	150	44) 'Araba	60
11) Bir kısır inek	125	45) Kavuk	10
12) İki kara-sığır öküzü	235	46) Ankiş ²	12
13) Bir tosun	85	47) Gemsiz oyan	10
14) Kara-sığır ineği	115	48) İki gömlek	20
15) Bir tosun	100	49) Üç uçkur	20
16) Bir ak inek, buzağısıyla	105	50) İki köhne don	6
17) Bir inek, buzağısıyla	120	51) Kiçe	18
18) İki tosun	300	52) Bir dülbend	48
19) Bir inek, üç re's dana	200	53) Bir köhne çalma	6
20) İki gökçe düge	130	54) Alaca boğça	18
21) Diğer iki gökçe düge	110	55) Köhne şalvar	5
22) Bir inek, tosunuyle	150	56) Köhne 'abayı	16
23) Alaca inek, buzağısıyla	170	57) Bir nacak	8
24) Üç buzağı ve bir inek	160		
25) Bir inek, buzağısıyla	135		
26) Bir çift su-sığırı öküzü	800		
27) Bir çift su-sığırı tosunu	450		
28) Bir çift su-sığırı öküzü	600		
29) Yüz on re's ganem	2 000		
30) İki saman damı	500		
31) İki dam ve bir köhne bağçe	400		
32) İki köhne 'araba	30		
33) Bir dam	100		

1) دوکە

2) اککش

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
58) Bozdoğan	17	98) Kayış	3
59) İki çini çanak	10	99) Külünk ⁴	3
60) Bir bıçak	15	100) İki kayış	4
61) Kadife kırmızı mücevveze	90	101) Üç çapa	12
62) İki köhne mücevveze	10	102) Bir tencere, iki kefgir	56
63) Akçe tahtası	6	103) Büyük tava	91
64) Köhne yapuk ³	4	104) Bir güğüm	51
65) Bir kebe	50	105) Küçük tava	20
66) Börk-i destâr	2	106) Bakraç	20
67) Köhne ferâce	20	107) Diğer bakraç	31
68) Akçe kisesi	4	108) Kazgan	65
69) Köhne kırmızı ferâce	41	109) Bir hereni	20
70) Köhne kutu	5	110) Bakrac	17
71) İki Yanbolu kebesi	130	111) Bir hereni	25
72) Bir kebe dahi	70	112) Tabak-ı sofra	32
73) Köhne câmedân	4	113) İki küçük tepsi	4
74) Köhne kebe	31	114) Bir tepsi bir sahan	17
75) Köhne kilim	20	115) Üç küçük sahan	15
76) Dokuz zirâ' penbe bezi	36	116) Bir leğence, iki tava, iki kefgir, bir tas	20
77) On bir zirâ' bez dahi	46	117) Pîsûs ⁵ (pîh-sûz)	5
78) Ketan ipliği	60	118) Bir hereni	12
79) Bir büyük kilim	100	119) Hurdevât	12
80) Diğer kilim	75	120) Bir sepet yük ipi	8
81) Bir kilim	150	121) Bir tepsi	17
82) Bir kilim dahi	90	122) Rişte-i penbe	12
83) Diğer bez	18	123) İki tencere	5
84) İki küçük kilim	70	124) On 'aded galbur	6
85) Bir köhne kilim	16	125) Köhne boğça	2
86) Bir çadır	200	126) Köhne çadır	15
86/1) Bir çift garar	25	127) Altı arşun bez	30
87) Yularlı keser	6	128) İki kavis	3
88) Beş 'aded orak	8	129) İki köhne sofra	10
89) Çerağ yağı	25	130) Köhne oyan	5
90) İki balta, bir keser, bir kayış	10	131) İki köhne semer	15
91) İki peşkir	30	132) Beş 'aded saban timuru	20
92) Dört timur	12	133) Bir tulum peynir	23
93) Köhne sepet	1	134) Bir eğer	50
94) Üç balta	15	135) Bir pâre timur	10
95) İki tırpan	5	136) İki kolan	6
96) Bir kile	6	137) Üç 'aded tekne	21
97) Bel, timur	2	138) Yük ipi	4

3) ياپوق

4) كالککک

5) پيسوس (پيهسوز)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
139) Şarabhâne	60	159) Bir anbar	200
140) İki döğen	40	160) Gümüş hâtem	50
141) Kumkuma	5	161) Bir mühür	6
142) Üç orak	2	162) Köhne yen ⁷	10
143) Enek ⁶	15	163) İki yasdık	20
144) Karye-i Tatarda bir bağ	700	164) Nîmçe-i ⁸ Dımışkî 2	50
145) Karye-i Yeni'de bir bağ	600	165) Bir dülbend	100
146) Karye-i Bahşiler'de bir pâre bağ	600	166) Erkek gatur (Katır)	500
147) Şa'ır, mud 5, fi 6	600	167) Dişi gatur	400
148) Darı, mud 2,5	250	168) İki yasdık kılıfı	20
149) Çavdar mud 2,5	250	169) Bir yorgan	40
150) Gendüm, mud 4, fi 8	640	170) Ketten bezi, bir pâre	70
151) Karye-i Hafsa'da bağçe	2 000	171) Ketten bezi, bir pâre	10
152) Bir çit anbar	200	172) Şehirde bir ev	2 000
153) Def'a anbar	200	173) Nakid	1 200
154) Def'a anbar	250	174) Ekilmiş yulaf, 6 mud	480
155) Bir bileği taşı	130	175) Ekilmiş çavdar, 2 mud	160
156) 'Arab câriye	450	176) Şa'ır-i mevrû', 1 mud	100
157) Beşyüz 'aded kerpiç	100	177) Nakid	180
158) Mengene	50	Yekûn	34 816

Minhâ :

Techiz ve tekfin 150; Deyn-i Süleyman 2 440; Deyn-i Hüseyin 60; Deyn-i Ramazan 100; Deyn-i Minnet 100; Deyn-i Mahmud Hâce 66; Deyn-i Tilki Ali 80; Deyn-i Hızır Beğ 50; Deyn-i Ahmed 50; Deyn-i 'Ali 30; Mehr-i zevce 3 000; Vasiyyet 1 000; Vasiyyet li'l-bint li'l-câriye⁹ 1500

Yekûn 8 626

El-bâki	26 190
Resim	262
Harc-ı ma'kuul	238
El-bâki	25 600

Hisse-i zevce	3 204
Hisse-i bint	3 000
Hisse-i bint	3 000
Hisse-i bint	3 000
Hisse-i bint	3 000

Hisse-i bint	3 000
Hisse-i Balı Subaşı	3 000
Hisse-i Pirî Çelebi	3 000
Hisse-i uht	1 500

6) الكك
10) اخوه

7) يك

8) نيمچه

9) البنت للجارية

Muhallefât : Manol bin Todoridis, el-müteveffâ fî Kostantaniyye el-mah-rusa El-mütemekkin fî hayatihi fî mahalle-i Ayadimitri, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye (yp. 33)

Mâte ve tereke'l-ümm el-med'uvve Perapiye¹ ve'z-zevce el-med'uvve Asnine² (?) ve'l-ibneynü's-sagireyn el-med'uvveyn Savasdoplu³ ve Yorgi ve'l-benâtü's-selâse es-sagiyrât el-med'uvvât Pelayine⁴ ve Raline⁵ ve İrine⁶

El-vâkı' fî evâsıt-ı B. s. 953 (7-16 Eylül 1546) :

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
1)	El-menzil fî'l-mahalleti'l-mezbûre	40 000	12)	Kılıç	100
2)	El-menzil fî mahalle-i Aya-postol	8 000	13)	Eyer, oyan	150
3)	El-menzil fî mahalle-i Aya-dimitri ⁷	5 000	14)	Şaraphâne ve fuçular, cem'an	1 000
4)	El-menzil fî karye-i Bosna, min tevâbi'ı Edirne el-mahmiyye	4 000	15)	Hâne esbâbı	2 000
5)	El-kerm ⁸ , fî tevâbi'ı Edirne, 60 dönüm	40 000	16)	Gümüş kadeh	200
6)	El-bagaleyn ⁹	1 000	17)	Tavukcular Kapısında bir dükkân	5 000
7)	Çuka kaftan, 5 'aded	1 500	18)	Der zimmet-i Rum Mustafa	77 000
8)	Dolama kaftan, 5 'aded	1 000	19)	Der zimmet-i 'Alilüye, 'an Kara Ferye	10 000
9)	Gömlek ve don, 5 'aded	200	20)	Der zimmet-i Aleksi, takyeci	11 000
10)	Sark ¹⁰ kuşağı, 2 'aded	300		Yekûn	207 950
11)	Kuşak-ı ibrişim, 2 'aded	500		Minhâ	47 950
				El-bâki beyne'l-verese	160 000
		<u>Resim</u>			<u>Resim</u>
	Hissetü'l-ümm	26 666		Hissetü'l-bint	16 190,5
	Hissetü'z-zevce	20 000		Hissetü'l-bint	16 190,5
	Hissetü'l-ibn	32 381		Hissetü'l-bint	16 190,5
	Hissetü'l-ibn	32 381			81

1) پرپیہ
5) رالیئہ
9) البغلین

2) اصینہ
6) ارینہ
10) صارق

3) سواسدوپلی
7) ایو دمتری

4) بلایینہ
8) الکرم

Muhallefât : el-merhum Hâce İshak bin 'Abdürrezzak, el-müteveffâ fî mahalle-i Köhne Kadı (yp. 84)

El-vâkı' fî gurre-i M. s. 955 (13 Şubat 1548).

I.

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Miskî atlas kaftan	350	23) Köhne minder	20
2) Mo(r) iskarlat çuka ferâce	450	24) Bakır güğüm, 4 'aded	400
3) Sof kaftan	200	25) Leğen, 2 'aded	150
4) İki yalun ¹ kaftan	200	26) Tencere, 3 'aded	100
5) 'Abayi köhne çatma	50	27) Hereni, 4 'aded	50
6) Seccâde	50	28) Kazgan, 1 kıt'a	100
7) İki demürlü sandık-ı köhne	100	29) Tas, 3 'aded	45
8) Tabak-ı İznik, 11 'aded	110	30) Tâbe, 3 'aded	100
9) Fagfurî tabak, 2 'aded	60	31) İbrih-i köhne	5
10) Fagfurî çanak, 2 'aded	60	32) Tepsi-i kuzu	50
11) İki kılıç, gümüşlü	1 200	33) Kepçe ma'a kefgir	15
12) Dolama-i penbe 638, fî 40 25	520	34) Sahan-ı çarhî, 9 'aded	270
13) Çuka-i Selânik, 68 'aded	7 480	35) Kalay sahan, 3 'aded	100
14) Pirehen ² , deste 18 'aded	2 160	36) Kalay tepsi, 7 'aded	100
15) Don, deste 22 'aded	1 760	37) İki tabak-ı sofra	50
16) Sürmaî kuşak, 6 'aded, fî 5	30	38) İki Türki sahan	40
17) Çuka-i Selânik, 6 zirâ'	120	39) Tepsi, 5 'aded	100
18) Taky-e-i münakkaş, 106 'aded	1060	40) Fenar-ı köhne	5
19) İki döşek	100	41) Tâbe-i kebab	30
20) Bir köhne yasdık	15	42) İki bakır sini	200
21) Yeşil kadife münakkaş yorgan	300	43) Kalıçe-i kebîr	100
22) Muhayyer ³ yorgan	150	44) Gümüşlü kemer	1 500
		45) Hızırlık köyünde bir pâre bağ	1 500
		Yekûn	46 555

II. Bezzâzistanda olan esbâbı beyân eder :

46) Gülgünü ⁴ kemha-i Bursa	280
47) Sireng-i ⁵ 'Acem, 2 'aded	500
48) Dû-havî ⁶ Firengî kırmızı kadife, 12 zirâ'	1 500

1) يالون

2) پيرهن

3) مخير

4) کلکونی

5) سرنک

6) دو خاوی

	<u>Kıymet</u>
49) Sâde münakkaş kadife, 1 kıt'a	500
50) Altunlu münakkaş kadife,	700
51) Çuka köhne câme	120
52) Münakkaş kadife câme	300
53) İbrişim ve ipek, 15 lodra	800
54) Bir mıkdar siyah tafta	150
55) Dört kemha câme	1 800
56) Sireng-i ⁵ 'Acem	250
57) Çârkezî Bursa kuşağı, 7 'aded	350
58) On dane penbe Bursa kuşağı	150
59) Dülbend-i Kenbil (?) ⁷ , 8 'aded	500
60) Muhayyer, 25 'aded	1 100
61) Sof, 2 kıt'a	60
62) Der kîse	43 600
	<hr/>
	Yekûn 52 660

III. Halil paşa Hanı'nda olan esbâbı beyân eder :

63) Muhayyer, 41 'aded, fî 30	7 230
64) Çuka-i Firezne ⁸ , 23 pastav, fî 400	9 200
65) Bıçag-ı Üngürüs ⁹ , 31 deste, fî 25	775
66) Çuka-i Verenos ¹⁰ , 1 pastav	1 000
	<hr/>
	Yekûn 18 205
67) Çiftlik	35 000
68) Şehirde Köhne Kadı mahallesinde olan evleri	40 000
69) 'Amel'e ¹¹ alınan köyden hâsıl	9 000
70) Sikke-i Hasene 684	40 356
	<hr/>
	Yekûn 124 356

IV. Zimem-i mümkünü'l-husûl :

Der-zimmet-i :

71) Kethüdâ-i karye-i Bosna	4 400
72) Kefere-i Fekle	5 000
73) Na'iband	1 000
74) Pulâd kul Hüseyin	413
75) Evrenos, 'an bahâ-i çiftlik	1 500
76) Papas veled-i Kosta, karye-i Hasköy	500
77) Dimitri veled-i Yorgi, karye-i Telli Burgaz	400
78) Takyeci Ferhad	1 000
79) Şemsi Hâtun	1 400
80) Elif Hâtun	100
81) Emir Efendi	1 800

7) کنبیل

8) (Firenze) فرزنه

9) اونکورس

10) (Verona?) وردنوس

11) عمل

	Kıymet
82) Mehmed Beğ bin Mesih Paşa	10 000
83) Dimo veled Todor	1 000
84) Morduhay Yahudi dükkânında	90 000
85) Köyde kâin Büyük dükkânda	100 000
86) Şirîn Hâtun	200
87) Balta-oğlu Memi Hüseyin Çelebi ve Mustafa Çelebi	590
88) Edhem Hâce	1 100
89) Seydi Ahmed Efendi Engürî	60 000
90) Firenge giden Şahkan (?)	50 000
91) Mehmed Çelebi, Emin-i Şehr-i sabık	16 200
92) Ca'fer Kethüda	49 000
93) Firenkden gelen'de	27 000
94) Hazret-i Mehmed Paşa yecerallahu mâ-yeşâ ¹²	34 000
95) Çerino ¹³ nâm Firenk	59 000
	<hr/>
	Yekûn 515 503
	Cem'an 757 279

Minhâ :

Techîz ve tekfîn ve harc-ı ta'âm ve dellâliyye

10 000

El-bâki beyne'l-verese 747 279

Hisse-i ibn 186 819 4 670
 Hisse-i ibn 186 819 4 670
 Hisse-i ibn 186 819 4 670

Hisse-i bint 93 409 2 335
 Hisse-i bint 93 409 2 335

12) يسر الله مايشا

13) چرينو

Muhallefât : el-merhum Sinan bin 'Abdullah ser-bölük El-müteveffâ fi karye-i Karaca, min tevâbi'-i Edirne el-mahrusa 'An ibn Mustafa ve bint Fatıma ve zevceteyn Şirin ve Mahi

El-vâkı' fi 18 Ra. s. 955 (27 Nisan 1548)

	Kıymet		Kıymet
1) Çuka-i neftî ma'a'l-ferv ¹	442	29) Dimi döşek	60
2) Çuka-i kırmızı dolama	238	30) Tava-i kebîr	46
3) Miyanbend-i Tokat ²	190	31) Tava-i sagıyr	34
3/a) Hayalî kemha	130	32) Kilim	42
4) Bir çift yen-i ³ çuka	15	33) Çerak	15
5) Çuka-i siyah ma'a'l-ferv	181	34) Çantay-ı köhne	4
6) Diğer miyanbend	61	35) Maşa	5
7) Kadife câme	350	36) Tahra ⁶	1
8) Kırmızı çuka ferace, köhne	90	37) Bir çift çuval	33
9) Maî kapama bogası	61	38) Kırmızı benek yorgan	250
10) Yorgan-ı altunlu sürmâyî ⁴	426	39) Ferâce-i mor, köhne	64
11) İki çalma, köhne	19	40) Bir tepsi	11
12) Peşkir	46	41) Sahan-ı Türki	12
13) Üç makrama ve bir miyanbend-i köhne	33	42) Tas	10
14) Kazgan	8	43) Diğer satıl ¹¹	43
15) Kazgan-ı kebîr	221	44) Eyer-i köhne	38
16) Leğen ve ibrik	17	45) Licam ⁷	21
17) İplik, üç buçuk vakıyye	51	46) Yorgan-ı beledî, köhne	35
18) Fıraş-ı kebîr	62	47) Kalıçe	58
19) Diğer fıraş	46	48) Minder-i köhne	17
20) İplik, dört buçuk vakıyye yüz dirhem	180	49) Bakrac	19
21) Bâlin	16	50) Hereni-i sagıyr	20
22) Hareni	28	51) İki sahan	28
23) Satıl	59	52) Tepsî-i diğer	11
24) Kebîr kebab demiri	29	53) Tırpan	6
25) Kalıçe-i köhne	29	54) Bel-kürek	8,5
26) Diğer kalıçe-i köhne	12	55) İki câmedân	10
27) Kebe-i Selânik ⁵	57	56) Kebe-i Yanbolu	58
28) Kilim	67	57) Minder	36
		58) Diğer minder	16,5
		59) Hareni	13,5

1) مع الفرو

5) سنالك (?)

2) نقاط

6) تحره

3) بيكك

7) لجام

4) سرمائی

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
60)	Bakrac	19	99)	Mücevveze	5,5
61)	Orak	14	100)	Kırmızı çuka pâresi, küçük	4
62)	Kolan	9	101)	İki yasdık-ı köhne	27
63)	Minder	45	102)	Maşa	3
64)	Kebe-i köhne	25	103)	İki boyun demiri	3
65)	Bir çift sahan	52	104)	Çuka-i mor kapama, köhne	76
66)	Sini	73	105)	Sandık	22
67)	Çanak-ı türâb	3,5	106)	Çini bardak	2
68)	Üç nacak	30	107)	Satıl ¹¹	18
69)	Şerekî ⁸ , nısıf	15	108)	Maşraba	4
70)	Benek yorgan	155	109)	Çader-i şeb	18
71)	Minder	50	110)	Tâc ¹²	3
72)	Kepenek	30	111)	Diğer satıl	8
73)	Kilim-i köhne	37	112)	Davlunbâz, köhne	1
74)	Kebe-i köhne	21	113)	Kubur ma'a's-sihâm	11
75)	Kılıc	121	114)	Diğer kubur ma'a'sihâ- mihî ¹³	4
76)	İki dikel ve üç çapa	25	115)	Pekmez	50
77)	Tencere ma'a kapak	33	116)	Sirke	28
78)	Çul-ı köhne	12	117)	Dört küp	80
79)	Çini tas ve bardak	10,5	118)	Hatab	200
80)	Hardal	50	119)	Cullah âleti	30
81)	Havan	15	120)	Şarabhâne	40
82)	Kepçe ve tava	18	121)	Tekne	7
83)	Çörek-otu	28	122)	El-değirmeni	10
84)	Kebe-i Selânik	64	123)	Eyer-i köhne	19
85)	Kalıçe	43	124)	Üç turpan	5
86)	Basma minder	51	125)	Sahan	100
87)	Maşraba	7	126)	Döğen, 7 'aded	51
88)	Çerag-ı köhne	4	127)	Dikel ¹⁴	41
89)	Üç pâre sürmaî altunlu pârecik, küçük	36	128)	Otluk	61
90)	Kolan ve kabza ⁹	16	129)	Üç 'araba çalı	3
91)	Üç gönlek ¹⁰ ve üç don ve üç uçkur	90	130)	Yedi 'araba ve yedi bo- yunduruk ve yedi çit ağacı	370
92)	İki dimi yasdık	32	131)	Üç mud ve beş kile dakıyk	455
93)	Yasdık, 'abayîden	52	132)	Ve karye-i mezbûre kur- bunda iki pâre kerm ¹⁵	1 000
94)	Basma yasdık	24	133)	Köhne 'abayi	17
95)	Sürmaî altunlu yasdık	135	134)	Diğer 'abayî çuka, köhne	9
96)	Bir kadife yasdık-ı köhne	26	135)	Tahta	24
97)	Yasdık-ı küçük	6	136)	Bulgur, 3 kile	24
98)	Çini çanak ve bardak	6			

8) شرکی (?)

12) تاج

9) قبضه

13) مع سهامه

10) ككلك

14) دكل

11) صتل

15) كرم

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
137) Sabun	30	174) Diğer su-sığırı ineği	350
138) Özengi	1	175) Ve iki himar	120
139) Seccâde-i kûçek	12	176) Beşyüz kırk dört re's ga-	
140) Yasdik-ı köhne	4	nem ve yüz re's keçi, biri	
141) Peşkir	34	biri üzerine yirmi beşer ak-	
142) İki çalma, köhne	34	çeye ve ikiyüz doksan bir	
143) Tas-ı hammam	12	re's kuzu, oğlak mahsûb	
144) Burgu ve nacak	9	değil, iki hafta mikdarı me-	
145) Dülbend	107	zad olunub semeni ¹⁸ on	
146) Kaalî-i kebîr	170	altı bin yüz akçede karar	
147) Çalma-i köhne	37	edüb bey' olundu	16 100
Bey' olunan hayvânât :			
148) Bir su-sığırı, çift	1 110	177) Gulâmü'l-med'uvv Rüs-	
149) Diğer su-sığırı, çift	810	tem Macarıyyü'l-asıl	1 800
150) Diğer su-sığırı, çift	705	178) Ferhad nâm gulâm, Macar	2 000
151) Diğer su-sığırı, çift	450	179) Pervâne nâm gulâm	1 700
152) Diğer su-sığırı, çift	600	180) Şîrmerd nâm gulâm	1 800
153) Kara-sığır, çift	310	181) Kadem nâm câriye	2 200
154) Diğer kara sığır, çift	395	182) Devlet nâm câriye, Bosna	1 800
155) Diğer kara sığır, çift	365	183) Selver nâm câriye-i Bos-	
156) Diğer kara sığır, çift	130	naviyye	2 100
157) İki su-sığırı ineği	700	184) Der anbar hinta : on üç	
158) Bir su-sığırı ineği	350	mud altı kile, her kile ba-	
159) Bir kara-sığır ineği	110	hası altışar akçe ikişer pul-	
160) İki kara-sığır ineği, dana-	130	dan, on akçe baş	1 635
sıyla		185) Der-anbar şa'ır, yirmi mud	
161) İki kara-sığır ineği, buzağılı	77	on dokuz kile	1 596
162) İki kara-sığır ineği, buzağılı	116	186) Der-anbar daru: altı mud,	
163) Diğer kara sığır	161	kilesi dörder akçeye ve on	
164) Diğer kara sığır, danasıyle	82	akçe daha baş	490
165) Diğer kara-sığır ineği	81	187) Sünter ¹⁹ der-anbar, üç mud	
166) Bir kara-sığır danası	15	altı kile, her kile bahası	
167) Üç re's inek-i kara-sığır		dörder akçeden, on akçe baş	315
ve bir buzağı ve on dana	356	187/a) Ekilmiş şa'ır ve hinta ve tuh-	
168) Feris ¹⁶	285	ne ve çavdar ve ulaf ve	
169) Sekiz kısrak ve bir aygır		kaplıca ve sünter	3 550
ve dört tay	2 300	Zimem-i mümkün'-husûl ²⁰	
170) Bir çift su-sığırı	310	Der zimmet-i :	
171) Diğer su-sığırı dügesi ¹⁷	160	188) Durgud mehter, 'an karz	3 000
172) Diğer su-sığırı dügesi	170	189) Tulum 'Ali, 'an karz	2 000
173) Bir su-sığırı ineği	310	190) 'Ali Bölük-başı, 'an karz	1000
		191) 'Ali Bölük-başı kayını Kurd	1 000

16) فرس

17) دكسى

18) ثمنى

19) سونتر

20) ذمم ممكن الحصول

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
192)	Sarrac Süleyman Beğ, 'an karz	1 000	197)	Koçu Bölük-başı, 'an karz	1 000
193)	Baykuş Ahmed, 'an karz	1 600	198)	Dede Bali, 'an karz	250
194)	İbrahim Çelebi bin Hasan, 'an karz	1 000	199)	Bâli Beğ, 'an karz	200
195)	Durgud çelebi bin Sinan, 'an karz	600	200)	Dağlı Hasan, 'an karz	100
196)	Na'alband 'Ali ma'a na'alband İskender, 'an karz	1 000	201)	İskender seyis, 'an karz	100
			202)	Der-kîse mevcut bulunan, merhumun mevtinden sonra	23 600
			Yekûn (+69)		91 069

Minhâ :

Et-techîz ve't-tekfîn (—); El-mehrü's-sâbit li'z-zevce Şirîn bint 'Abdullah 1 000, Ve'l-mehrü's-sâbit li'z-zevce Mâhi bint 'Abdullah 600; El-vasıyyetü's-sâbitetü'l-mu'ayyene 1 500; Dellâliyye 611 Sarrafiyye ve hammâliyye 26; Ed-deynü's-sâbit, bi-şehâdet 'Abdi bin 'Abdullah ve Şirmerd bin 'Abdullah: Li-çoban Todorov veled . . .²¹ 230, Li-çoban İstebfo veled Ziko 220, Li-çoban . . .²² 230; Ed-deynü's-sâbit Mustafa Bi-şehâde Pirî Çelebi bin Ahmed ve el-Hâc 'Ali bin Ahmed 3 310; Ücret-i çoban ma'a bâc 128

Yekûn 7 855
El-bâki (+256) 83 470

21) (؟) مصد

22) (؟) بنردی طادلو

Muhallefât: el-merhum Behram Beğ bin 'Abdullah, min Ebnâ-i Sipahiyan El-müteveffâ bi-mahalle-i Çokalca, min mahallât-ı Edirne el-mahrûsa 'An zevce Muhibbe bint Ahmed ve bint Fatıma
(yp. 88)

El-vâkı' fî 6 Ca. s. 955 (13 Haziran 1548)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kırmızı çuka ferâce	381	32) Nîmten-i kadife	55
2) Kırmızı kadife	480	33) Çuka-i mor ma'a'l-ferv	641
3) Dorı feres	1 670	34) İki destmâl, üç uçkur ve	
4) Feres-i kır	670	iki makrama	35
5) Teğelti ma'a serc ¹	260	35) Kırmızı çuka ferace ıskarlat	381
6) Çizme	23	36) Mor çuka ma'a'l-ferv	450
7) Belik ² ve siper	387	37) Kaba miskî kadife	350
8) Kebe-i Selânîk	40	38) Dülbend	75
9) Sirenk ³ kaba	480	39) Destâr-ı köhne	3
10) Câme-i beyaz	16	40) Kadife şalvar	71
11) İki gönlek, don-ı gök	32	41) Yağmurluk çuka	191
12) Yasdık, küçük	13	42) İki dülbend	126
13) Börk, imâme	21	43) Licam	22
14) Beş dane tor ⁴ yünü	10	44) Maşraba ma'a'l-zarf	15
15) Kebe-i Yanbolu	35	45) Bir sahan ve iki tepsi	40
16) Tasmakârî ⁵ beyaz kaba	57	46) Çerge-i köhne	10
17) Abayî, cedîd	210	47) Yorgan ma'a çaderşeb	50
18) Abayî, köhne	50	48) Üç kebe-i Yanbolu	150
19) Kebe-i beyaz, iki don ve iki gönlek	102	49) Kalıçe	120
20) Hayme, on dört hazinelü	225	50) Kilim-i köhne	30
21) Sofra, köhne	10	51) Yasdık ma'a minder-i köhne	50
22) İki çenber kolanı	10	52) Bir çift börek tepsisi	40
23) Licam	150	53) İki tava-i kebîr	200
24) Cübbe	121	54) Hareni	30
25) Ve 'abaf çultar ⁶	37	55) İki tencere	120
26) Dülbend, köhne	64	56) Türki sahan-ı kebîr	40
27) Diğer dülbend	64	57) Bir sahan-ı köhne ve iki tepsi-i küçük	20
28) Diğer dülbend	72	58) Demir göğüm	60
29) Camedân	4	59) Bakır ibrik	20
30) Bir çift seped, meşinli	102	60) Bakrac	15
31) Kuşak-ı kemhâ	160	61) Kuzu tavası	60

1) سرچ

2) بلك

3) سرنگ

4) طور

5) تصمه كارى

6) چولتر

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
62) Na'alband suntuacı ⁷	3	96) İki şarabhâne	45
63) Çuval keçe	10	97) Bir meşk ¹³ ma'a koga	150
64) Kilim-i köhne	10	98) İki ibrik-i bakır	(905)
65) Sini sepedi	1	99) Bağ	700
66) Bir kazgan-ı sagıyr	40	100) Menzil, fi karye-i Şeha-	
67) Matra	5	beddin Paşa'da ekilmiş şa-	
68) Diğer ibrik-i bakır	40	'ir ve hinta ve tuhne ¹⁴ ve	
69) Kebab demiri	10	çavdar ve sünter, selâsün	
70) Selver nâm câriye	1 000	elf	30 000
71) Faik nâm gulâm	2 000	101) Ahur fi mahalle-i Çokalca	5000
72) Bür ⁸ der anbar, 7 mud	1 200	102) Şeyh Mehmed bin Pirî ha-	
73) Darı bir buçuk mud, der-		life'de, 'an karz	800
anbar	120	103) Dere Köy'de olan değir-	
74) Ulaf	50	men	30 000
75) Çavdar	160	104) İkiyüz yirmi altı re's ga-	
76) Hatab	100	nem, beher ganem yirmi	
77) Tahta	46	ikişer akçe Meblâğ	4 972
78) Dakıyk der anbar, bir mud	200	105) Ve yüz re's kuzı, her kuzı	
79) Mûy-ı ma'az ⁹	10	on beşer akçeye Meblâğ	1 500
80) Hurdevât-ı hâne	100	106) Ve otuz dokuz re's ma'az	
81) Beş yığın otluk	500	ve on beş oğlak mahsûb de-	
82) Dört çift esbâbı	120	ğil, beher ma'az ⁹ yirmişer	
83) Bir kırba	15	akçe	780
84) Nemek, altı kile	30	107) Altı re's feres	600
85) Tarhana	75	108) Bir çift su-sığırı	1 500
86) On vakıyye kettân-ı Mısır	70	109) Diğer su-sığırı, bir çift	1 200
87) Dört deste Şem'-i revgan	40	110) Diğer su-sığırı öküzü, bir	
88) Yirmi iki vakıyye zebîb-i ¹⁰		çift	1 600
siyah	33	111) Dört su-sığırı ineği	1 200
89) Erik, vakıyye beş	5	112) İki su-sığırı düğesi ¹⁵	300
90) Resen	10	113) Bir boğa, beş tosun su-sığırı	1 200
91) Bir kantar dühn ¹¹	300	114) Kara-sığır öküzü, bir çift	350
92) 'Asel ¹²	25	115) Dört kara-sığır ineği	500
93) Dört araba, ikisi kanatlı	480	116) Beş düğe, kara-sığır	150
94) Def'a yağ, yirmi vakıyye	40	117) Sekiz tosun-ı kara-sığır	300
95) İskemle	10		
		Yekûn (+905)	100 036

Minhâ :

Et-techîz ve't-tekfîn 500; El-mehrû's-sâbit li'z-zevce bi'l-yemîn 3 000;
Dellâliyye 164

El-bâki 96 372

Minhâ: Resm-i askerî 2 049(?)

El-bâki beyne'l-verese (—360)93 963

Hissetü'l-bint 82 218

Hissetü'z-zevce 11 745

7) صوتراجی

8) بر

9) موی معز

10) زبیب

11) دهن

12) عمل

13) مشک

14) طحنه

15) دوکھی

Muhallefât : el-merhum Muslihiddin bin Abdullah el-mütevelli bi-Ergene El-müteveffâ bi-mahalle-i Vizeli Çelebi, min mahallât-ı Edirne el-mahrusa 'An zevceteyn Fatıma bint Abdullah ve Hasnâ bint Abdullah ve selâse ebnâ Hasan ve Hüseyin ve Mehmed ve binteyn Hacı ve Emine (yp. 77)

El-vâkı' ft 12 C. s. 955 (19 Temmuz 1548)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Zeytûnî sof ma'a post-ı sammur	1 020	23) Bir kuzu tepsisi	31
2) Kırmızı ıskarlat çuka ma'a post-ı zerdeva	1 000	24) Yeşil kadife başlı yorgan	350
3) Yağmurluk çuka-i sürmaî	400	25) Yeşil çuka, ma'a post-ı tilki	129
4) Zeytunî sof kaba	270	26) Siyah feres ²	500
5) Siyah sof kemhâ, astarlı	371	27) Gümüşlü seyf	600
6) Sürmaî kutnî ¹ kaba	171	28) Kır feres	215
7) Zeytunî kutnî câme	181	29) İlyas nâm gulâm-ı Macar	1 200
8) Âsümanî muhayyer kaba	330	30) Yusuf nâm gulâm	1 800
9) Siyah ıskarlat çuka	430	31) Cârîye Hafsa	1 700
10) Miskî kutnî kaba	103	32) Bardak-ı şarab, 14 'aded	10
11) Beyaz dolama	60	33) Gümüş zincir, 28 dirhem	877
12) İki neftî kapama-i köhne	79	34) Kirpas, 13 zirâ'	91
13) Neftî kutnî kaba	240	35) Kirpas, 6,5 zirâ'	26
14) Zeytunî kutnî kapama	127	36) Bir şaraphâne-i köhne	20
15) Sürmaî sof kaba	270	37) At arabası, köhne	150
16) Mor çuka ma'a post-ı tilki	904	38) İki bakır içinde gülâb ve bir kumkuma içinde gülâb	400
17) Mor çuka ıskarlat ma'a post-ı zerdeva-i köhne	450	39) Gül firunı	100
18) Bogası kaba ma'a post	57	40) Post-ı zerdeva, nâ-temam	550
19) Beyaz bogası kaba	132	41) Kitab-ı 'Âşık Paşa, Türkî	80
20) Kebe-i beyaz-ı köhne	27	42) (Alınmamış olan eşyanın kıymeti yekûnı)	(17 293)
21) Siyah kutnî câme	180		
22) Bir güllaç tavası	20	Yekûn	32 944

Merhumun Edirne'deki zimemi :

(Der zimmet-i) :

1) Revganî ³ Bekir Çelebi bin Bali, 'an mahalle-i Mehmed Ağa	5 500
2) Habbâz Hasan bin Abdullah Arnavud, 'an mahalle-i Yıldırım	2 000
3) Todoros veled Arslan, 'an mahalle-i Papa Palor	3 000

1) قطعی 2) فرس 3) روغنی

	Kıymet
4) Kebeci Kasım bin Abdullah, 'an mahalle-i Hızır Ağa	1 000
5) Kebeci Muslı bin el-Hac Sinan, 'an mahalle-i Sitti Hatun	4 000
6) Kürkci Yorgi Mihal, 'an mahalle-i Ayo Yani Piremetikoş ²	2 500
7) Habıbe bint Hacı İsa, 'an mahalle-i Zen-i Saruca Paşa	500
8) Yusuf bin 'Abdullah Kiremidî, 'an mahalle-i Vizelü Çelebi	1 000
9) Hayyat meyhaneci Foti Dimitri, 'an mahalle-i Hıristos	2 500
10) Nikola Marten, 'an karye-i Bosna	1 000
11) Kalafatçı Yusuf bin 'Abdullah, 'an mahalle-i Köse Balaban	1 000
12) İstefanos bin Bayramlı, 'an mahalle-i Hacı İslâm	5 000
13) Emir Şah veled-i Tur Ali, 'an karye-i Tatar	500
14) Hüseyin bin 'Acem, 'an karye-i Ya'kub	500
15) Mahmud, Kethuda-i Mezið Beğ, 'an mahalle-i Vizelü Çelebi	500
16) Rum Arkiros veled-i Yani, 'an mahalle-i Ayapostol	3 000
17) Küçük Korucu, 'an karye-i Kilisalu	500
18) Âyineci Nasuh bin 'Abdullah, 'an mahalle-i Fındık Fakih	3 000
19) Gümüş bin Arkkosta ³ , 'an mahalle-i Hammam-ı 'Abdullah Beğ	1 000
20) Hayyat Kerim bin 'Abdullah, 'an mahalle-i Vizelü Çelebi	1 000
21) Yordes bin Marko, 'an mahalle-i Hıristos	5 000
22) Apostol bin Nikola, 'an mahalle-i Uditre ⁴	2 000
23) El-Hac Ahmed, 'an mahalle-i Dârüssiyâde	1 000
24) Fotine bint Duka, 'an mahalle-i Hammam-ı Abdullah Beğ	2 000
25) <i>Der beyân-ı merhum Muslihiddin Beğ bi-kaza-i Kili :</i> Ganem-i sağmal, 800 'aded; kuzu, 900 'aded; yoz 757 'aded; keçi 223 'aded; oğlak, 330 'aded	
Cem'an rüüs-ı ganem ve keçi ve kuzu : 3 010	
Bahâ-i mezkûr ganem, <i>yaylası yeri ve kışlası yeriyle</i> : seb'un elf ve tis'a âlâf dirhem	(79 000)
26) Mihal veled Yorgi, 'an mahalle-i Hammâm-ı Abdullah Beğ	500
27) Kiremidci Mahmud bin 'Abdullah, 'an mahalle-i Vizelü Çelebi	2 000
28) Neccâr Dimitri veled Andirye, 'an mahalle-i Aya Duhatini	4 000
29) Rum Hıristovulos Papas veled Yani	3 000
30) Şücâ' Yusuf bin 'Abdullah, 'an mahalle-i Mezið Beğ	1 000
31) Ayişe Hatun bint (—), 'an mahalle-i Vizelü Çelebi	500
32) Harun veled Salamon, 'an cema'at-ı Portakal	3 000
33) Kürkci Filpe veled İstefanos	1 000
34) Karagöz sabûnî veled İsâ, 'an mahalle-i Ali Dırâz	2 000
35) Mihal Papa, 'an mahalle-i Aya Duhatini	3 000
36) Yahudi Sabbağ Arslan veled Abraham	5 000
37) Takyacı Hasan bin (—), 'an mahalle-i İbrahim Paşa	2 000
38) İshak veled 'Abdullah, 'an karye-i Tatar Öyüklü	500

2) بره متفوش (؟)

3) ارق قوسته

4) او دیتره

	<u>Kıymet</u>
39) Başmakçı Yani bin İstemad, 'an mahalle-i Aya Yani Piremetikoş	2 000
40) Dolabçı Salih bin 'Abdullah, 'an mahalle-i Mezid Beğ	1 000
41) Çukacı Abraham veled İsmail el-Yahudi	2 200
42) Zevce-i Kürkci, 'an mahalle-i Vizelü Çelebi	1 000
43) Bayazıd sakka, 'an mahalle-i Vizelü Çelebi	1 000
44) Kasab Memi Çelebi bin Salavâtî, 'an mahalle-i (—), 'aşere âlâf dirhem	10 000
45) Mihâl Küçük Manol mâkiyânî, 'an mahalle-i Ayapostol	4 000
46) Istoyo mâkyânî veled Manol, 'an mahalle-i Ayapostol	2 000
47) Yardım bin Yusuf, 'an mahalle-i el-Hâc Saferşah	3 000
48) İshak bin Salamon, 'an cema'at-ı Aragon	2 000
Yekûn-ı zimem	<u>104 700</u>
49) Bahâ-i hane, bi-mahalle-i Vizelü Çelebi	30 000
50) Bahâ-i bağ ma'a köşk	5 000
51) Bahâ-i dükkân der bazar-ı Çukacılar	25 000
52) Bahâ-i bağçe-i Dolablı	9 000
53) Bahâ-i hane der İstanbul, fî mahalle-i Sultan Bayezid tâbe serâh	50 000
54) Der kise akçe	<u>3 240</u>
Cem'ân	<u>338 884</u>

Minhâ :

Et-techîz ve't-tekfîn 660; El-mehrû's-sâbit li'z-zevce Fatıma bint Pîr Mehmed 2 000; El-mehrû's-sâbit li'z-zevce Hasnâ bint Abdullah 4 000; Ed-deynü's-sabit li-Kaya bin Sinan 5 060; Ed-deynü's-sabit li-Ahmed Ağa, bi-şehâde Pîr Mehmed bin Hayreddin, el-imam ve Ali bin Hızır ve kardeşi Rüstem, bi-mahzar-ı Mustafa bin Hayreddin el-vasıyyü'l-muhtâr, 'an kibel-i Muslihiddin bin 'Abdullah el-müteveffâ 'işrîn elf dirhem 20 000; El-vasıyyetü's-sâbite li'l-hacc, 'inde'l-kadi'l-kebir bi-Edirne 3 500; El-vasıyyetü's-sâbite 2 000; El-vasıyye li'l-ıskaat ve tesbih 400; El-vasıyyetü's-sâ (bite) li-Kassâm 200; El-vasıyyetü's-sâbite li-emîri'l-.... 100; El-vasıyyetü's-sâbite li-Mevlâna Abdurrahman 100; El-vasıyyetü's-sâbite li-mu'takihî Husrev bin Abdullah 500; El-vasıyyetü's-sâbite li-mu'takihî⁵ Davud bin Abdullah 300; El-vasıyyetü's-sâbite li-Aslı Hatun ma'a Uruc Hatun 300; Ed-deynü's-sâbit li-Ferhad bin 'Abdullah min'el-harcü's-sâbit li-imzâ-i muhasebe-i Şah Sultan, a'tâ'l-kadi'l-kebir⁶ bi-Edirne li-selâsi sinîn 240; El-vasıyyetü's-sâbite li-ümm-i veledihî Sadeb bint 'Abdullah 1 000; El-vasıyyetü's-sâbite li-ümm-i veledihî Habîbe bint 'Abdullah 1 000; El-vasıyyetü's-sâbite li-mu'takihî Hurşid bin Abdullah 500; El-vasıyyetü's-sâbite li-mu'takatihî Humâ bint 'Abdullah 400; El-vasıyyetü's-sâbite li-mu'takatihî Gülrûh bint 'Abdullah 300; El-vasıyyetü's-sâbite li-mu'takihî Tutî bint 'Abdullah 200; El-vasıyyetü's-sâbite li-mu'takatihî Şahî bin 'Abdullah 200; Dellâliyye 610; Kirâ-i 'araba 26

Yekûn	<u>43 896</u>
	294 988
Resm	<u>7 375</u>
	187 613

Hisse-i zevce	17 975	Hisse-i ibn Mehmed	62 915
Hisse-i zevce-i uhrâ	17 975	Hisse-i bint	31 457,5
Hisse-i ibn Hasan	62 915	Hisse-i bint	31 457,5
Hisse-i ibn Hüseyin	62 915		

5) لمتمته

6) اعطى القاضى الكبير

Muhallefât: el-merhum Rüstem bin 'Abdullah el-'attar El-müteveffâ
der mahalle-i Veliyüddin der Enderûn-ı Hisar 'An zevce ve
ibn ve bint-i vâhîde Müfredât-ı tereke el-merhum (yp. 115)

El-vâkı' ft 5 B. s. 956 (30 Temmuz 1549)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kebe-i köhne 1	28	31) Havan-ı büzürk 1	75
2) Tencere 1	25	32) Tencere-i kebîr	90
3) Tîr ve keman	21	33) Tencere-i diğér 1	99
4) Tas-ı (k)ebîr 1	32	34) Pîrehen ve zîr-câme 1	21
5) Şem'dân 1	8	35) Destâr-ı köhne 1	23
6) Benek zîr-câme 1	4	36) Mermer havan 1	13
7) Dûlbend örtüsü 1	35	37) Kebe-i köhne 1	7,5
8) Boğça-i köhne 1	3	38) Fırın-ı gülâb 1	190
9) Şalvar 1	25	39) Çini tabak-ı köhne 3	9
10) Çini sahan 1	3,5	40) Hokka-i meksûr 2	17,5
11) Eğer ve teğelti	52	41) Terencubin ³ ve na'na murabbası	33
12) Destâr 1	54	42) Sina-i mekkî ve limon şa- rabi	27
13) Kebe-i köhne 1	26	43) Kebe-i köhne 1	15
14) Bakrac 1	20	44) Emlec ³	37
15) Licam 1	11	45) İlbîz (iblis) dırnağı ⁴ ve şibit ⁵	26
16) 'Abay-i köhne 1	37	46) Horasanî ve kasnı ⁶ ve sa- bur	27
17) Kebe-i köhne 1	35,5	47) Kefgir ve kepçe	22
18) Hareni 1	25	48) Istuhduz ⁷ perverdesi ve fe- lâsife	61
19) Tencere 1	25	49) Hokka-i hâlî 2	15
20) Maşraba 1	8	50) Hokka-i kebîr 1	80
21) Çini sahan 1	7	51) Istuhduz ⁷ ve tencere	78
22) Kebe-i köhne 1	15	52) Tepsi 1	11
23) Şem'dân 1	18	53) Asl-ı fû ⁸ ve hâlî kutı 1	15
24) Tencere 1	40	54) Hokka-i hâlî 2	23
25) Yen ¹ , 1 çift	40	55) Müshil ve cüvâriş-i Cali- nus ¹⁰	28
26) Miyânbend ve makrama	21		
27) Kaali 1	80		
28) Alaca câme, köhne 1	20		
29) Mor ferace ma'a post 1	103		
30) Diğér ferace-i mor 1	160		

1) بيك

2) ترنجبین

3) املج

4) البیز (ابليس) درنغی

5) شبید

6) قضی

7) استقودز (استقودز)

8) فو

9) جوارش

10) جالینوس

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
56) Hokka-i hâlî 2	7,5	58) Hokka-i hâlî 1	15
57) Handır ¹¹ (Handiros ?) ve devâ-i misk	15	59) Akakya ¹² seliha gafet ¹³ ve mürr-i Mekki ¹⁴	45,5
60) Destere 1			7
61) Kumkuma 1			35
62) Çini hokka 2			36
63) Kızılıcık murabbâsı ²⁰			60
64) Calinus ¹⁰ ve mîzan ve kutu			58
65) Tiryak-ı erba'a ve 'ûd-ı ham ¹⁵ (?) ve kutu ve hokka-i hâlî			75
66) Usebid ¹⁶ (?) ve hokka ve levz-i mürr ¹⁷			37
67) Kutu ve huni ve tas			12
68) Kantar ve hokka			45
69) Hokka-i gülâb ve şarab-ı 'unnâb			455
70) Nakdiye-i mevcut der dükkân			30
71) Devâ-i hiltût ¹⁸ ve mermer-i somakî			29
72) Kara pehlivan ve hokka-i hâlî			52
73) Sandal-ı 'abur ('abîr) ¹⁹			40
74) Tas-ı kebîr 1			53
75) Havuç murabbâsı ²⁰ ve şarab-ı tuffah ²¹			27,5
76) Hokka-i kebîr			56
77) Varak der nebât ²²			17,5
78) Habbü'l-âs ²³ ve kefgir			17
79) Sandal ve cüvâriş ²⁴ ve devâ-i misk			48
80) Mevizec ²⁵ ve tohm-ı piyaz ve haşîş ve kand-i bahrî ²⁶			39
81) Hurdevât-i heîle-i ²⁷ siyah ve bezr-i benc ²⁸			46
82) Kalîçe 1			21,5
83) Haşîş ve boş (berş) dürbidî ²⁹			18,5
84) Itrifil ³⁰ ve bezr-i kettân ve ikli'l-melik ve papadya ve hindüba kökü			18
85) Tohm-ı çörek ve zaç-ı kibrız ve maî ve hardal ve zencebil			37,5
86) Karhi ³² ve habbü'l-gar ³³ ve hurdevât ve dühn-i sezâb ³⁴ (sedâb)			43
87) Kemmûn ve berk-i mersin ³⁵ ve beneşşe kökü ve Yunan balı ve hurdevât			30,5
88) Sıçan-otu ve kumkuma ve çini hokka-i sagıyr			16
89) Handır ³⁶ ve eftimûn ³⁷ ve hurdevât			23

11) خندر (خندروس)

12) اقايا

13) سليحه غافت

14) مرمكى

15) خام (?)

16) عزبد (?) (اوسبید)

17) لوزمر

18) حلتيت

19) عبور (عبير)

20) مریامی

21) شراب تفاح

22) ورق درنیات (?)

23) حب الانس (?)

24) جوارش

25) موزج

26) قند بحری

27) هلیله

28) بذر بنج

29) بوش (?) دربیعی

30) آترفیل

31) اکلیل الملك

32) قرحی (?)

33) حب الغار

34) دهن سزاب

35) برک مرسین

36) خندر

37) افتمون

	<u>Kıymet</u>
90) Ayva şarabı ve dühn-i zambak ve dühn-i sezâb ³⁴	41
91) Türbid ³⁸ hurdası ve sinâ-i Mekki ve dühn-i yâsemin ve dühn-i kar' ve hurdevât	61
92) Tohm-ı gâv-bâbüneci ve boy ³⁹ ve 'üd-ı belâsamî ⁴⁰ ve hokka-i hâlî	34,5
93) Demü'l-ehaveyn ⁴¹ , besbase ⁴² , kakule ⁴³ ve na'natü'l-hes ⁴⁴ hurde calinus	52
94) Habbü'l-gar ³³ , şakakul murabbâsı ⁴⁵ ve şarab-ı Dinarî ⁴⁶ ve hâlî hokka ve hurde	86
95) Itrifil ⁴⁷ ve şakankur ⁴⁸ ve sünbül-i Hindî ve helile-i siyah-ı Rûmî ve kulb ⁴⁹ ve ka'r-ı kereviz ⁵⁰	120,5
96) Cevz-i Hindî, behmen-i ⁶³ ahmer ve sandal ve garikun ⁵¹ ve verd-i Menije ⁵² , hâlî hokka ve hurdevât	109
97) Hâlî hokka, asl-ı ⁵³ hindibâ ve şahtere ve putrak ⁵⁴ ve habbü'l-gar ve bezrü'l-hûre ⁵⁵	54
98) Habbü'l-gar ve sezâb ve ociz-i Mekki ⁵⁶ ve müst-i bahrî ⁵⁷ ve hurdevât	17
99) Surencar-ı sa'ad ⁵⁸ ve tohm-ı sezâb ve milh-i enderânî ⁵⁹ ve tohm-ı fesleğen ve sezâb hurdesi	68
100) Habb-ı zırnîh, mürr-i safî ⁶⁰ ve katarmiz ⁶¹ sebz ve tiryak-ı Akşemseddin	92
101) Rummân-ı hâımız ⁶²	16
102) Kumkuma-i kebîr	82
103) Şakakul-ı Şamî, hokka ve dühn-i verd ve gülâb ve hurde	47,5
104) Behmen ⁶³ ve hilitit ⁶⁴ ve bezr-i duku ⁶⁵ ve habb-ı belesân ve 'üdü's-salîb ⁶⁶	40
105) Lisan-ı 'usfur ⁶⁷ ve habb-ı mukavvî ve gülnar-ı Mısırî	31
106) Hâlî kutu ve bezr-i hatmi ve ikflî-i melik ve hurdevât	43,5
107) Kumkuma-i kebîr	57
108) Kumkuma ma'a gülâb	138
109) Kurtuman ⁶⁸ ve bezr-i gülbez ⁶⁹ , keşrü'l-vendâne ⁷⁰ ve ebirenc ⁷¹ ve habbü'l-hadar ⁷²	50,5
110) Karanfil ve Kâbilî ⁷³ ve na'na' murabbâsı ve sabun	— ?

38) تربد	39) کاو بابونجی و بوی (?)	40) عود بلسافی	41) دم الاخوين
42) بسبامه	43) قاقوله	44) نعمة الخس (?)	45) مریاسی
46) شراب دیناری	47) اطرفیل	48) شقنقور (سقنقور)	49) قلوب
50) قمر کره وز	51) غارقون	52) ورد منیزه	53) اصل
54) شاه تره و بوتراق	55) بذر الخوره	56) اوچیزمکی	57) مست بحری
58) سورنجار (صورتجان) سعد	59) ملح اندرانی	60) مرصافی	61) قدره میز (قطرمیز)
62) رمان حامض	63) بهمن	64) حلتت	65) بذر طوقی
66) عود الصلیب	67) لسان عصفور	68) قرطمان	69) بذر کلبز
70) کشر الوندانه	71) ابرنج (ابرنج)	72) حب الحضر (حضرا)	73) کابلی

	<u>Kıymet</u>
111) Aftinin (Aftimûn ⁷⁴) ve tıyn-ı Ermeni ⁷⁵ ve hurde isadromilyon ⁷⁶ ve bezr-i düle (tüle) ⁷⁷	33
112) Habb-ı kâkenc ve habb-ı sü'al ⁷⁸ ve mercan-ı ahmer ve sandal	79
113) Bezr-i hatmi, hokka-i âhen ve şarab-ı verd ve benefşe hamîresi ⁷⁹	85
114) 'Asel, 3 fuçı	600
115) Hurdevat-ı hane-i kilar	200
116) Fuçı-i hâli 16	36
117) Furun-ı verd ⁸⁰ 1	150
118) Kır bargir	450
119) Der zimmet-i 'Abdurrahman	45
120) Hanut ⁸¹ der sük-ı 'Attarîn	8 150
121) Dâr-ı süknâ ⁸² ma'a'l-hudûd der mahalle-i mezbûre	12 000
Yekûn (—277)	<u>26 386</u>

Minhâ ihrâcât :

Techîz ve tekfîn 300, Vasıyyet-i sâbite, teslim 1 000; Deyn-i sâbit li-vakf-ı Nasuh Beğ, teslim 1 100; Deyn-i sâbit li-Receb Çelebi 1 261; 'An bahâ-i 'asel 1 261; Deyn-i sâbit li-vakf-ı Dîvane Sinan Beğ 600; Deyn-i sâbit li-Nâzır Çelebi 1 020; Deyn li-Hacı Pîri 27; Deyn li-Geyvan 55; Deyn li-Şeytan Yasef Yahudi 20; Deyn li-Dirâz Yasef Yahudi 35; Deyn li-Küçük Yahudi Hayım 70; Kirâye-i 'araba ...; Hammaliyye 7; Berây-ı sicil ve sûret 42; Dellâliyye-i esbâb-ı dükkân ve han ve 'asel 192; Mukata'a-i dükkân 48; Li-Yahudi-i diğér 25; Deyn-i sâbit li-mehr-i zevce 1 000

Yekûn-ı düyûn	<u>6 800</u>
El-bâki	19 581
Er-resm, minhâ	<u>— 490</u>
El-bâki beyne'l-verese	19 091

Hisse-i zevce	2 386 3 f.
Hisse-i ibn	11 136 3 f.
Hisse-i bint	5 568 2 f.

74) افتمون (افتيمون) 75) طين ارنى 76) اسادره مليون (سپرونيون) 77) درله (توله) 78) حب كاكنج وحب سمار (سعال؟) 79) خميره سى 80) فرون ورد 81) حانوت 82) دار سكتنا

Muhallefât : el-merhûm Hacı Yunus bin 'Abdullah el-mûytâf (b),
el-mûteveffâ der mahalle Dede Fîruz 'An ibneyn Ahmed ve Mehmed
ve binteyn Hazîma ve Fatîma (yp. 132)

El-vâkı' fi 19 *Za. s.* 956 (9 *Aralık* 1549)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kaali 1	40	34) Sofra-i köhne 1	6
2) Kaali 1	70	35) Kilim 1	53
3) Beyaz kebe 1	41	36) Göğüm 1	40
4) Balin-i münakkaş 1	23	37) Torba 2	14
5) Tepsi-i kebir 1	70	38) Alaca çarşeb 1	17
6) Buşurî ¹ kemhâ minder 1	44,5	39) Alaca miyanbend, 'an kirpas 1 11	11
7) Şamî tas 1	14	40) Takye-i kavuk, köhne 3	9,5
8) Tepsi-i küçük 1	60	41) Börk 1	7,5
9) Bakrac-ı köhne 1	7,5	42) Yorgan-ı köhne 1	17
10) Sahan-ı küçük 1	10	43) Sini 1	50
11) Alaca Mısırî câme	281	44) Teğelti 1	8
12) Kebe 1	40	45) İnbat ² 1	8
13) Döşek 1	83	46) Sağrı başmak, çift 1	17
14) Sahan 2	60	47) Yedekdeş ³ 1	5
15) Gümüşlü kılıç 1	211	48) Kilim 1	360
16) Tas 1	15	49) Tava 1	21,5
17) Kaali 1	34	50) Köhne kaali 1	14
18) Kebe 1	38	51) Tepsi 1	15
19) Oyan 1	6	52) Babuc 1	5
20) Oyan-ı köhne 1	4,5	53) Peşkir	25
21) Tencere 1	29	54) Bozdoğan 1	16
22) Tas-ı Şamî 1	23	55) Siyah ferace ma'a post-1 köhne 1	75
23) Bakrac-ı küçük	7	56) Hareni ma'a kapak 1	37
24) Şem'dân 1	5	57) Leğen-i yed 1	14,5
25) Kefgir 1	7	58) Maşraba-i köhne 1	8
26) Miyanbend-i 'Acemî 1	91	59) Dibli tas 2	30
27) Pirehen-i köhne 1	8	60) Pirehen 2 ve zir-câme 2	41
28) Minder 1	22,5	61) Yorgan-ı köhne	30,5
29) Kazan 1	80	62) Kazan-ı kebir 1	114
30) Tepsi-i küçük 2	24	63) Tencere ma'a çanak 1	80
31) Maşraba 1	10	64) Destâr-ı köhne 2	65
32) Kırmızı ferace çuha 1	245	65) Çultar ⁴ 1	19
33) Minder 1	21		

1) پوشوری

2) انبات

3) يدكدهش

4) چولتار

		Kıymet II. Tafsil-i metrûkât der mahzen-i merhum :	
			<u>Kıymet</u>
66)	Kebir tava 1	80	
67)	Mor ferace çuha 1	306	
68)	Yorgan 1	37,5	1) Siyah palas ma'a havud-pûş ⁹ , 'aded 522, fî 17
69)	Mor dolama çuha câme 1	272	8 874
70)	Alaca muhayyer câme 1	140	2) Boz katır torbası, bağı ile, 'aded 410, fî 5
71)	Neftî ferace ma'a post	116	2 050
72)	Bakrac 1	10	3) Has at torbası, 'aded 340, fî 5
73)	Havan 1	12	1 700
74)	'Abayî ferace-i çuka-i köhne	48	4) Siyah çul-1 esb ve havud, 'aded 202, fî 24
74/a)	Eyer	102	4 848
75)	Destâr 1	108	5) Havud ma'a aşırma ¹⁰ , 'aded 210, fî 12
76)	Destâr-1 köhne 1	22	2 520
77)	Uçkur 1	5	5/a) Ak ökçeli havud ma'a aşırma, 'aded 50, fî 14
78)	Çultar-1 'Arabî 1	40	700
79)	Tas der mahzen 1	30	6) Siyah harar-1 deve, çift 80, fî 24
80)	Eyer yapuğu ⁵ , köhne 1	15	1 920
81)	Sanduk 2	30	7) Boz harar-1 deve, çift 170, fî 19
82)	Hiyme, 5 'araba	200	3 230
83)	Sacayak 1	5	8) Boz çul, 'aded 90, fî 19
84)	Tas 1	10	1 710
85)	Fanus 1	10	9) Götlük-i üstür, katır ¹¹ , 'aded 17, fî 18
86)	Geyme 1	5	306
87)	'Arakiyye 1	5	10) Nevâle torbası, 'aded 170, fî 2,5
88)	Marçıl ⁶ , 'an nukra 22	100	425
89)	Zincir 'an zer, küçük 1	600	11) Aşırma-i katır, 'aded 11, fî 18
90)	Altun bilezik-i küçük, çift 1	800	198
91)	Gerdan 1	200	12) Siyah çul-1 esb, 'aded 100, fî 24
92)	Meftûl 1	300	2 400
93)	Küpe, 'an zer, 1 çift	120	13) Boz çul-1 esb, 'aded 101, fî 19
94)	Hâtem, 'an nukra 1	20	1 919
95)	Bâzubend-i nukra 1	30	14) Siyah tay çulu, 'aded 15, fî 10
96)	Raht-1 dendan ⁷ , 'an nukra 1	4	150
97)	Pul, 'an zer 20	30	15) Bargir başlığı, 'aded 200
98)	Çaprast 1	5	160
99)	Gümüş maşraba 1	340	16) Tay çulı, boz, 'aded 4, fî 9
100)	Zencir-i küçük 1	200	36
101)	Gümüşlü kılıç 1	600	17) Harar kulbı, deste 13,5, Beher deste, 'an 35
102)	Hurde-i nukra ⁸	10	472
	Yekûn	7 553	18) Siyah kazıl ¹² yumak 83, fî 13
			1 079
			19) Urgan, 'aded 150, fî 4
			600
			20) Gırbal, 'aded 8, fî 4
			32
			21) Boz kazıl yumağı, 'adet 37, fî 10
			370

5) ایریابوغی

6) مارچین (؟)

7) راحت دندان

8) نقره

9) پلاس مع هاود پوش

10) اشرمه

11) کوتلك اشتر، قتر

12) قزبل

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
22) Boyalı şal, kıt'a 37, fi 30	1 110	32) Boz çuval, 283 'aded, fi 19	5 377
23) Beyaz şal, 25 kıt'a, fi 22	550	33) Boz torba, 200 'aded, fi 4	800
24) Siyah tay çulu, 35 'aded, fi 10	350	34) Teğelti, 3 'aded	30
25) Boz çul-ı tay, 64 'aded, fi 9	576	35) Dikilmiş şal, 3 'aded	30
26) Siyah torba, 10 'aded, fi 5	50	36) Kıl urgan, 459 'aded, fi 4	1 836
27) Boz harar, 154 çift, fi 19	2 926	37) Boz harar, 52 çift, fi 19	988
28) Siyah çul, 412 'aded, fi 24	9 888	38) Siyah kazıl, yumak 55, fi 13	715
29) Boz çul, 11 zirâ', 55 'aded, fi 19	1 045	39) Keçe-i çul, 7 'aded, fi 4	28
30) Siyah çul, 10 zirâ', 100 'aded, fi 13	1 300	40) Harar kulbı, 40 deste, beher deste, fi 30	1 200
31) Siyah torba, 30 'aded, fi 5	150	41) Pay-bend, 117 'aded, fi 1	117
		42) Cüb-ı hatab ¹⁸ , 7,5 çift	25
		43) Köstek, 14 deste	112
		Yekûn (+4 464)	69 366

III. Tafsil-i metrûkât der dekâkin-i merhûm-ı mezbûr :

1) Siyah çul, zirâ' 11 'aded, fi 24	264	30) Geyme teğelti, 4 'aded	12
2) Tay çulu, siyah, 3 'aded	30	31) Pây-bend, 6 'aded	6
3) Boz tay çulu, 3 'aded	24	32) Köstek, 6 'aded	6
4) Şerekî pelâs ¹⁴ , 3 'aded	30	33) Sağrı-pûş, 3 'aded	9
5) Şerekî havud-pûş ⁹ , 1	18	34) Semer kolanı, 3 'aded	9
6) Pûştin ¹⁵ kolanı, a'lâ 7	28	35) Diğer karın kolanı, 3 'aded	18
7) Kantarma, 15 'aded	45	36) Pây-bend, 1 deste	10
8) Su-sığırı yuları, 6 çift	30	37) Çenber kolanı ma'a kıyasa ¹⁷ , 1 'aded	5
9) Yular-ı esb, 3 'aded	9	38) Torba-i siyah berây-ı esb-ı has, 2 'aded	100
10) Harcî torba bağı, 1 deste	7	39) Kendir yular, 3,5 deste	17
11) Urgan-ı kendir, kulaç 6, 80 'aded	64	40) Semer keçesi, 1 'aded	3
12) Urgan-ı kendir, kulaç 7, 34 'aded	68	41) Boz harar, 1 çift	19
13) Dikilmiş siyah torba, 20 'aded, fi 4	80	42) Siyah kazıl yumağı, 1 'aded	13
14) Urgan-ı kendir, kulaç 5, 65 'aded	52	43) Dezgâh'da torba 2	6
15) Diğer urgan, kulaç 7, 14 'aded	28	44) Havı (d)-pûş der dezgâh 1	15
16) Yün heğbe, 13 'aded	104	45) Dezgâh, tarağı ile, 3 'aded	210
17) Kıl heğbe, 5 'aded	35	46) Kaşağı, 19 'aded	29
18) Kıl urgan, 2 deste	40	47) Has at torbası, 12 'aded	48
19) Kaşağı, 57 'aded	75	48) Gerdâne, 16 'aded	16
20) Çuha kefesi ¹⁶ , 1 deste	5	49) Denk ipi, 35,5 vakıyye, fi 10	355
21) Çenber kolanı, 5 'aded	6	50) Kuyruk, 4 'aded	16
22) Köstek, 2 deste	16	51) Silgi ¹⁷ 32 'aded	25
23) Karın kolanı, 1 deste	60	52) Aşırma, 12 'aded	5
24) Pûştin ¹⁵ kolanı, harcf, 5 'aded	15	53) Kaşağı, 16 'aded	16
25) Paldım, 1 deste	13	54) Eğer kolanı, siyah, 10 'aded	40
26) Dikilmiş şal, 1 'aded	14	55) Karın kolanı, 1 deste	60
27) Peçe-i esb, 4 'aded	4	56) Ma'az kefesi ¹⁸ , 1 deste	10
28) Silgi 7	7		
28) Kefe 7	7		

13) حطب (حطب)

14) شرک پلاس

15) پوشتین (پوشتان)

16) کفہسی

17) قیاسه

18) معز کفہسی

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
57) Arab yuları bağı, 10 'aded	7	107) Tıraş torbası, 18 deste dikilmemiş	720
58) Kendir yular, 1 deste	5	108) Yün heğbe, 11 'aded	88
59) Yük ipi, 1 vakıyye	10	109) Has at torbası, bağ ile 11 deste	440
60) Torba, 1 deste	20	110) Siyah çul, 11 zira', 9 'aded, fi 24	216
61) Kantarma, 13 'aded	93	111) Siyah tay çulu, 10 zirâ', 21 'aded	210
62) Paldım, 1 deste	13	112) Boz çul, 10 zirâ' 35 'aded	420
63) Dikilmiş şal-ı rengâmiz, 2 'aded	48	113) Boz torba, 24 deste	440
64) Alaca kereki ¹⁹ , 1 'aded	15	114) Siyah torba, dikil(me)miş, 3 deste	120
65) Siyah torba, bağ ile 1 'aded	40	115) Aşırma-i üstür, 1	15
66) Oyan-ı 'Arab, gem'i ile 1	10	116) Siyah kazıl ¹² yumağı, 40 deste, fi 13	520
67) Zincir, 1 'aded	1	117) Boz kazıl yumak, 13 'aded, fi 10	130
68) Boz çul, 37 'aded	444	117/a) Siyah tay çulu 12 'aded, fi 10	120
69) Boz çul, 7 'aded, 6 zirâ'	98	118) Torba, 27 deste, 2 'aded	554
70) Siyah çul, 19 'aded, 11 zirâ'	1 638	119) Hatab-ı üstür, 3 çift	12
71) Siyah harar, 14 çift, 11 zirâ', fi 20	280	120) Kıl urgan, 298 'aded, fi 4	1 192
72) Boz harar, bâ-kulb ²⁰ , 2 çift	30	121) Harar kulbı, 5 deste, fi 35	175
73) Beyaz 'aba, 1 'aded, 10 zirâ'	15	122) Çenber kolanı, 30 deste	360
74) Kıl heğbe, 18 'aded, fi 7	126	123) Siyah karın kolanı, 39 deste, fi 60	2 340
75) Yün heğbe, 14 'aded, fi 8	112	124) Has at kolanı, 12 deste	240
76) Sağrı-pûş-ı beyaz, 6 'aded	18	125) Gırbal-ı cev, 4 'aded	16
77) Puştın kolanı, a'lâ, 5 deste	250	126) Gözer ²² , 3 'aded	6
78) Boz torba, 1 deste	30	127) Kaşağı, 15 'aded	22
79) Göz-bend kolu, katır, 1 kıyye	15	128) Kıl heğbe, 3 'aded	21
80) Harcı postın, 4 'aded	10	129) Yün heğbe, 1 'aded	7
81) Bargir bağı, 2 deste	4	130) Kefe ¹⁸ , 7 'aded	7
82) Has at bağı, 2 deste	8	131) Rengâmiz ip, 14 vakıyye, fi 10	140
83) Köstek, 3 deste	24	132) Kantarma, 34 'aded	102
84) Kıl urgan, 361 'aded, fi 4	1 444	133) Eyer kolanı, 1 deste	30
85) Sicim, 3 'aded	12	134) Gürz, 3 'aded	6
86) Bargir bağı, 14 deste	28	135) Gırbal 1 'aded	4
87) Şamî tas, 1	12	136) Köstek, 3 deste	24
88) Kefe ¹⁸ , 1 'aded	35	137) Kayış yular, 1 deste	30
89) Çenber kolanı, 5 'aded	6	138) Has at kolanı, 5 deste	100
90) Karın kolanı, siyah 2 'aded	5	139) Silgi, 12 'aded	8
91) Eyer kolanı, 6 'aded	28	140) Kantarma ma'a zincir, 1 'aded	8
92) Boz torba, 8 'aded	16	141) Öküz yuları, 3 'aded	15
93) Torba-i ester, bağ ile 3 'aded	52	142) Eski keçe 1	5
94) Kendir urganı, 4 'aded, 8 kolaç	8	143) Kebe-i köhne, 1 deste	6
95) Kendir urganı 9	9	144) Şerek-i esb ²³ , 1 'aded	15
96) Tay çulu, siyah 10 'aded	100	145) Sicim ma'a gerdâne, 2 'aded	6
97) Puştın kolanı, harcı, 136 'aded	340	146) Sarracı keçe 1	7
98) Puştın kolanı, a'lâ, 4 deste	200	147) Bargir bağı, 7 deste	14
99) Havud-pûş, 8 'aded	114	148) Dikme teğelti, 4 'aded	40
100) Götlük-i katır	15	149) Karın kolanı, dikilmiş, 1 deste	25
101) Ak şal tamam, 2 kır'a	36	150) Boyalı şal, 1	25
102) Havud yüzü siyah, 11 'aded	22	151) Yün heğbe 3	21
103) Ak aşırma-i üstür ²¹ , 7 'aded	13	152) Harar kulbı, 3 'aded, fi 35	105
104) Havud, 24 'aded	240	153) Yumuşak teğelti, 3 'aded	21
105) Torba-i ester-i siyah, 3 'aded	120	154) Harcı teğelti, 3 'aded	6
106) Boz torba, 3 deste	120	155) Siyah tay çulu, 1 'aded	10

19) كركى

20) باقولب

21) اشتر

22) كوزر

23) شرك اسب

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
156) İp yular, 3 deste	15	183) Eyer kolanı, 5 'aded	15
157) Boz çul, 28 'aded, fi 19	532	184) Kantarma, 4 'aded	12
158) Boz harar, 5 çift, fi 19	95	185) Silgi, 12 'aded	8
159) Götlük-ı katır 1	18	186) Boz çul, 1 'aded	19
160) Has at torbası, 1 deste	50	187) Çenber kolanı, 1 'aded	5
161) Urgan-ı kendir, 7 deste	70	188) Kayasa ¹⁷ , 1 deste	8
162) Tıraş ²⁴ torbası, siyah, 9 'aded	36	189) Sıgır-pûş, 4 'aded	8
163) Harar kulbı, 1 deste	35	190) Silgi, 12 'aded	15
164) Siyah çul, 10 zirâ', 9 'aded	117	191) Urgan-ı kendir, 7 'aded	7
165) Siyah çul, 11 zirâ' 8 'aded, fi 24	192	192) Kıl urgan, 4 deste, fi 40	160
166) Katır torbası, 1 deste	50	193) Çenber kolanı, 4 'aded	6
167) Boz çul-ı köhne 2	16	194) Bınar zinciri 1	10
168) Şereki-i cedîd 1	40	195) Dergâh ma'a raht, 3 'aded	210
169) Harcı torba, 1 deste	20	196) Zincir-i köhne 4 'aded	6
170) Urgan-ı kendir, 22 'aded	22	197) Gerdâne, 5 'aded	5
171) Şereki-i köhne 2	30	198) Siyah torba, 4 'aded	16
172) Mutallâ ²⁵ keçe, 16 'aded	48	199) Urgan, 10 'aded	10
174) Kebe-i köhne, 15 'aded	20	200) Pây-bend, 8 'aded	8
175) Katır torbası, 1 deste	50	201) Köstek, 5 'aded	5
176) Puştın kolanı, 5 aded	15	202) Perde, 3 'aded	15
177) Harar-ı boz, 7 çift, fi 19	133	203) Kazıl, 1 vakıyye	4
178) Boyalı pelas, 5 'aded	25	204) Paldım 60	6
179) Boz çul, 3 'aded	36	205) Harar-ı köhne, 2 çift	12
180) Dikme teğelti, 1 'aded	10	206) Civardiz ²⁶ 10 'aded	5
181) Tay çulu, boz, 3 'aded	36	207) Kendir urganı, 7 'aded	7
182) Tıraş ²⁴ torbası, boz, 7 'aded	24		
		Yekûn (—1225)	18 824

IV. Tafsil-i müfredât-ı meblâğ-ı merhum, der zimem-i nâs bi'r-rehin ve gayrı

<i>Der zimmet-i (No. 1-46):</i>	<u>Meblâğ</u>		<u>Meblâğ</u>
1) Gulâm-ı Hacı 'Ali	2 000	15) 'Acemi	60
2) Kaya Bâli	80	16) Kaasım	60
3) Hüseyin bin 'Abdullah	920	17) Kaasım Beğ	500
4) Mustafa bin Mehmed	1 000	18) Urum Mehmed	1 000
5) 'Abdullah, gümüşlü kılıç (rehin)	300	19) Ferruh (teslim)	50
6) Cennet Hatun	1 000	20) Kuyumcu Hamza Bâli	1 600
7) Sitti Hatun	600	21) Muhzır Kaasım	100
8) İskender Beğ	1 400	22) Bekir Çelebi	3 000
9) Tayyibe Hatun	300	23) Davud	70
9/a) Zâhide Hatun	40	24) Kirişci 'Ali Bâli	300
10) Fâtıma Hatun	200	25) Yusuf	340
11) Celâl Beğ (teslim)	1 070	26) Kara Receb	1 600
12) Yahudihane ²⁷ (teslim)	1 000	27) Yağcı Hasan	10 000
13) Fâtıma Hatun	500	28) Hacı İskender	5 000
14) Gubarî Çelebi	3 000	29) Ahmed Sofi	7 260

24) ترش

25) مطلا

26) جوارديز

27) يهودی خانه

	<u>Meblâğ</u>		<u>Meblâğ</u>
30) Memi bin Ahmed	3 300	41) Türk 'Ali	1 000
31) Na'alband Hasan	1 000	42) <i>Küffâr der kârhane-i Gölcü</i>	1 000
32) Kara 'Ali	1 200	43) Çuhacı Hacı, 'an baha-i	
33) Gümüşlü 'Ali	400	esbâb	250
34) Kadifeci-oğlu	2 000	44) Ramazan bezzâz helvacı	1 000
35) Nasuh	500	45) Huşam, yeniçeri	200
36) İmam-ı mahalle-i mezbûre	1 200	46) Der zimem-i küttâb-ı Cev ²⁸	
37) Müytâf Kurd	396	berây-ı Mirî, ber-müceb-i	
38) Bostan, imam	300	tezkire-i iyşân	<u>12 767</u>
39) Müytâf Yusuf	1 000		
40) Husâm Beğ	4 000	Yekûn	75 863

V. Tafsîl-i kıymet-i 'akar-ı merhum ve nakdiyye :

	<u>Meblâğ</u>		<u>Meblâğ</u>
1) <i>Kârhane</i> ma'a dâr-ı merhum	15 000	5) Diğer nakdiye, 200 'aded	
2) Hane-i diğer der mahalle-i mezbûr	4 000	sikke-i Hasene	12 000
3) Dekâkîn der sûk-ı müytâ-biyân, 4 bâb	22 000	6) Diğer nakdiye	24 000
4) Nakdiye-i merhum	4 875	7) 'An baha-i raht der hizane-i mirî	<u>28 896</u>
		Yekûn	110 771
		Cem'an	286 963

Minhâ :

Techîz ve tekfîn 500; Vasıyyet 2 000; Dellâliyye 96; Kiraye-i 'araba 5	<u>2 061</u>
El-bâki	284 364
Minhâ resm-i askerî	<u>7 009</u>
El-bâki beyne'l-verese	277 353

Hisse-i Ahmed 92 451
Hisse-i Mehmed 92 451

Hisse-i Hazıma 46 225 4 f.
,, Fatıma 46 225 4 f.

28) كتاب جو 29) عمار

II.

Topkapı Sarayı Müzesi arşivlerinde muhafaza edilmekte olan *Edirne Kadı Sicilleri*'nin "4" numaralı 11 x 31 Cm. boylarında 87 yapraklı bir defterdir. İçinde 15 Şubat 1553 (1-10 Ra. 960) ile 11 Ağustos 1555 (13. S. 962) tarihleri arasında 2 sene 2 aylık zaman içinde mirasları Edirne *askerî kassam*'ı tarafından tesbit ve taksim edilmiş olan, erkek veya kadın, askerî sınıfa mensup 168 kişiye ait muhalefat kaydı vardır.

Aşağıdaki cetvelin tetkikinden anlaşılacağı üzere, bahis mevzuu 168 tereke kaydının tarihlere göre yayılış şekli şöyledir :

54'ü erkek ve 24'ü kadınlara ait olmak üzere cem'an 78 kayıt 1553 yılının 11 ayına; 44'ü erkek ve 34'ü kadınlara ait olmak üzere, cem'an 78 kayıt 1554 yılına ve 6'sı erkeklere ve 6'sı kadınlara ait olmak üzere, cem'an 12 kayıt 1555 yılının ilk iki ayına aittir:

	1553			1554			1555		
	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.
Ocak	—	—	—	3	2	1	9	5	4
Şubat	3	3	—	9	7	2	3	1	2
Mart	12	8	4	8	5	3			
Nisan	—	—	—	5	3	2			
Mayıs	16	11	5	6	2	4			
Haziran	3	3	—	2	2	—			
Temmuz	6	4	2	5	4	1			
Ağustos	4	3	1	11	5	6			
Eylül	4	1	3	6	3	3			
Ekim	9	6	3	8	4	4			
Kasım	12	8	4	3	2	1			
Aralık	9	7	2	12	5	7			
Yekûn	78	54	24	78	44	34	12	6	6

Erkek 104
Kadın 64
168

Bu defterde kayıtlı bulunan 168 kişinin 104'ü erkek ve 64'ü kadındır. 64 kadından 6'sı ve 104 erkekten 22'sinin babası "Abdullah" olarak kaydedilmiş ve bunlardan birinin de azat edilmiş eski bir köle olduğu açıkça tesbit edilebilmiştir. Defterlerde babalarının isimleri bu suretle "Abdullah" olarak kaydedilmiş olan askerî zümre men-

suplarının, istisnaları da bulunmakla beraber, umumiyetle sonradan müslüman olmuş hristiyan çocukları olduğu kabul edilebilir ise, tesbit ettiğimiz rakamlar bize, bu devirde *askerî sınıf mensupları arasında* erkeklerde devşirme acemi-oğlanlıktan veya kölelikten; kadınlar arasında da azat edilmiş cariyelikten veya askerî sınıftan bir müslümanla evlenirken diğlerini de değiştirmiş olanlardan gelen *eski hristiyanların nisbetini* vermektedir.

Tetkik mevzuumuz "4" numaralı *tereke defteri*'nde kayıtlı bulunan askerî sınıf mensubu kişilerin *medenî hallerine gelince*; erkeklerden 104 üzerinden 47'sinin öldükleri zaman "evli" buldukları, mirascıları arasında karılarının mevcudiyetinden anlaşıl-maktadır. 11'inin ise, kayıtlı çocukları olduğu halde, mirascıları arasında karılarının mevcut bulunmayışı, onları "dul" kabul etmemizi icabettirmektedir. Aynı delillere göre, 45 erkeği de "bekâr" kabul etmek lâzım gelmiştir. Defterde ayrıca bir erkek çocuk da "ma'sum" olarak kayıt ve işaret edilmiştir.

Aynı şekilde kadınlar arasında, 64 üzerinden 42'si öldükleri zaman "evli" 8'i "dul", 12'si "bekâr" ve 2'si "ma'sum" durumunda idiler.

Aynı kayıtlara göre, evli olan erkeklerden 47 üzerinden yalnız 2'sinin *iki karısı* olması ve geriye kalan 45'inin ise, öldükleri zaman yalnız bir karı ile evli bulunması dikkati çeken bir husus olarak ayrıca kayda şayan görülebilir.

* * *

"4" numaralı *tereke defterinde* kayıtlı bulunan 168 *muhallefat listesi* içinden dikkate değer ve tipik birer nümune olarak seçip aşağıya (10-14 numaralar halinde) aynen derçettiğimiz "5" kaydın hususiyetlerine gelince, onları aşağıdaki şekilde hulâsa edebiliriz :

10) *Voynuk mirlivası* Sinan Bey'e ait olan bu liste, kıymetli atları, silâh ve at-takımları, köleleri ve katarla develeri (12, 273-275) .. ile bu rütbeden bir harp adamının seferî hallerde her zaman elinin altında bulunması lâzım gelen bir kısım zarurî eşyayı belirtmek bakımından mühim olmakla beraber; *cetvelin (âdet olduğu veçhile) teçhiz ve tekfin masrafları, vasiyet, borçlar ve miras bölümü tablolarıyla tamamlanıp bağlanmamış olmasından da* anlaşılacağı veçhile, mirliva'nın maddî ve malî varlığının tamamını ihtiva etmemektedir. Ölenin ikamet ettiği ve öldüğü yerin listenin başında tasrih edilmemiş olması da bu kanaatimizi kuvvetlendirmektedir. Memleketinde evleri, bağ, bahçe, çiftlik, değirmen.. gibi mülkleri; koyunları ve çift hayvanları; borç ve alacakları bulunduğu kuvvetle tahmin edilebilir.

11) Listenin sahibi 858 953 akçelik büyük servet terketmiş olan bir *çuha tüccarıdır*. Listenin 1-14, 105, 106, 133 numaralı kayıtlarında, *satışını yaptığı yerli ve yabancı çuha ve kumaşların nevi'leri, miktar ve fiyatları* belirtilmiştir. Alacak listesinde görüldüğü veçhile, ayrıca yapıtığı satışlarından da ehemmiyetli bir gelir sağlamakta olduğu gibi (52); bir bezirhane dükkânında da 10 000 akçelik sermayesi vardır (50).

Çuha tüccarımızın Edirne'ye tâbi Piravadi köyünde büyük bir çiftliğinin (51) mevcut oluşunu da kayda değer görmekteyiz.

Yarım milyon akçeden fazla tutan *alacaklar* listesinde (1-49) ise, *okunması ve tanınması güç türlü yabancı isimler* arasında bir kethuda ile bey veya paşa gibi devrin büyük-leri yanında, iş-adamları, tüccarlar ve voyvodalar da vardır.

Bu şartlar altında tetkik mevzuumuz *çuhacı Hacı*'nin askerî sınıftan sayılmış olmak için haiz bulunduğu sıfat ve ehliyetleri tayin etmek güç olmaktadır.

12) Bu liste, Edirne civarındaki köylerden birinde yaşayan *fakir bir subaşı*'nin elbise ve eşyalarıyla malî durumunu göstermek bakımından alâka çekici görülmüştür.

13) Sağlığında Edirne şehrinde ikamet etmekte olan *Silaht* (silâhdar) Cafer Çelebi'nin, muhallefat listesinin başlığında, *seferde ölmüş* olduğunun kaydedilmiş bulunması, hususî bir ehemmiyet arz etmektedir. Zira, bu ve benzeri olarak mevcut diğer birçok kayıtlar sayesinde biz, yalnız Timarlı Sipahiler'in değil, *padişahın Kapu Kulu Ocakları halkından büyük bir kısım ulûfeli askerlerin de (hizmet gününe intizaren devlet merkezinde veya kışlalarında el-altında hazır bulunacak yerde) henüz aktif sefer hizmeti ile mükellef tutuldukları bir yaşta, yani (emeklilik çağlarını beklemeden) evlenip uzaklardaki köy ve kasabalara yerleşmek ve oralarda ziraat ve ticaretle meşgul olarak askeri hizmet dışı faaliyetlerinden büyük gelirler sağlamak hak ve imkânlarına sahip olduklarını* sarahatle tesbit edebilmekteyiz.

Hızır Çelebi'nin mirasına ait listenin 1-101 numaraları arasında kayıtlı bulunan mallar, böyle bir askerin sefere gittiği zaman yanında bulundurması âdet ve zarurî olan eşyanın neler olabileceğini göstermektedir. Geriye kalan ve bir kısmı Edirne'de bezzazistanda satılmış olan uzun eşya listesi (1-446) içinden, yerden tasarruf gayesiyle, bir seçim yapılmak mecburiyeti hissedilmiş ve bu arada umumiyetle her terekede rastlanan bazı vasıfsız mallar listeden çıkarılmıştır. Listedenden çıkarılmış olan eşyanın tahminî kıymetlerinin umumî yekûnu, tek bir madde halinde 447 numara olarak hesaplara ilâve edilmiştir.

Silâhdarlar zümresinden olduğu ve henüz *aktif sefer hizmeti* ifa mükellefiyetine tâbi bulunduğu halde Edirne'de yerleşmiş olan Cafer Çelebi'nin, şehirdeki dükkânlarından (443-444) başka, Edirne civarındaki Kiremitli köyünde çiftliği (445), çift hayvanları (397-413) ve araçları; anbarlarında da külliyetli tahıl (391-423), saman ve kuru ot stokları, değirmen hissesi (424) vardır. Bu alâkaları, kendisinin ziraatla geniş ölçüde meşgul olmak imkân ve fırsatlarına sahip olduğunun en büyük delili addetmek mümkündür.

14) Diğer bir çok emsâli gibi, askerî sınıfa mensup oluşunu icabettiren unvan ve vazifelerini kat'iyetle tayin etmek bizim için mümkün olmayan Hasan Çelebi, hakikî mânasiyle bir tüccar durumundadır ve kendisine ait muhallefat listesi, bu devirde Edirne'de *ticaretle meşgul bulunan bir şahsın aynı zamanda alâkadar olabileceği ticaret metâllarının çeşitliliği* hakkında bir fikir vermeğe müsait bir zenginliktedir.

Gerçekten Hasan Çelebi, çuha, çelik, bakır, kalay, afyon, Hindistan-cevizi, günlük. . . ticaretiyle aynı zamanda ve bir arada alâkadar olabilmektedir.

Muhallefât : el-merhum Sinan Beğ, emîr-i livâ-i Voynuk, el-müteveffâ
'An zevce ve binteyn (yp. 1)

El-vâkı' fî evâil-i Ra. s. 960 (15-24 Şubat 1553)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Esb-i doru	2 755	31) Def'a licam-ı köhne	4
2) Şimşir-i mufaddad ¹	1 750	32) Doru bârgir	875
3) Kırmızı kadife câme	750	33) Serc-i Selimî-i neftî ma'a tabilbâz	82
4) Tabilbâz-ı ² Dımışki	51	34) Sürmayî atlas câme	310
5) Def'a tabilbâz	14	35) Kebe-i Yanbolu, tiftik	140
6) Kırmızı çuka nîmten	295	36) Doru aygır, kör	655
7) 'Abayî-i zerbaft	516	37) Kır bargir	280
8) Kutnî eyin-i zeytunî	341	38) Hasnâ nâm câriye	2 790
9) Esb-i kır	1 800	39) Serc-i Rumeli-i köhne	36
10) Sepet-i üstür ³ , 1 çift	45	40) Siper-i hezâren	310
11) Doru aygır	850	41) Meşrebedân, 2 'aded	15
12) Üştür, 1 katar, beher üş- tür, fî 1700	10 200	42) Kefişdân ⁶	16
13) Yapuk	298	43) Alât-ı serc	3
14) Torba-i siyah, 5 'aded	20	44) Toka-i serc ⁷	5
15) Mor çuka teğelti	75	45) Gilâf-ı tîr, 2 'aded.	5
16) Al aygır	1 020	46) Garar, 1 çift	20
17) Serc-i ⁴ Selimî-i nârenci, ma'a tabilbâz	265	47) Sofra-i Bulgarî	107
18) Siper-i hezâren ¹²	380	48) Kırmızı çuka ferâce ma'a postîn-i zerdeva	418
19) Çetir ⁵ , tacirli, hazine 18	1 100	49) 'Abayi-i serâser	495
20) Kalıb-ı kubur ma'a sinebend	2	50) Kilim-i köhne	33
21) Seped-i beyaz, 4 'aded	54	51) Mermer-i somaki	120
22) Tabilbâz	42	52) Köhne yapuk ⁸	1
23) 'Abayî-i zerbaft	430	53) Külâh, destâr	24
24) Miskaalf, kıt'a 2	32	54) Garar-ı üstür ³ , 5 çift	121
25) Sanduk, 1 çift	288	55) Dizlik	4
26) Mor çuka teğelti	60	56) Tas-ı ester, 2 'aded	45
27) Serc-i Rumeli	55	57) Licam	45
28) Teğelti	13	58) Maşraba	24
29) Licam-ı köhne	19	59) Kalîçe-i büzürk	531
30) Def'a serc-i ⁴ Rumeli	101		

1) مفصض

5) چتر

2) طبل باز

6) کفشدان

3) اشتر

7) توفه سرج

4) سرج

8) یاپوق

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
60) Minare ⁹	31	96) Def'a sinebend	31
61) Def'a minare	26	97) Kalıb-ı tafta	1
62) Na'l-i esb-i beyaz ma'a veted, 168 ayak, beher yüz fî 81	136	98) Özengi, 1 çift	20
63) Na'l-i esb-i siyah, 200 ayak, beher yüz fî 61	122	99) Serc-i Rumeli	101
64) Kırmızı çuka ferâce ma'a pustîn-i kumral	276	100) Kırba-i köhne	17
65) 'Abayî-i 'Acem-i pelenk ¹¹	416	101) Serc-i Selîmî-i nârencî	74
66) Kırmızı çuka teğelti	71	102) Kırba-i cedîd	69
67) Al bargir	500	103) Tîr, 58 'aded	80
68) Kalîçe-i köhne	151	104) Gılaf-ı sandık-ı çuka, 2 'aded	13
69) Teğelti	17	105) Kilim-i köhne	26
70) Def'a teğelti	16	106) Miskî kemha câme	581
71) Kubur-ı sağrı	41	107) Demren ¹² 4 'aded	46
72) Def'a kubur-ı sağrı	38	108) Çil tay	270
72/a) Def'a kubur-ı sağrı	40	109) Serc-i Selîmî-i neftî	111
73) Def'a kubur-ı sağrı	41	110) Garar-ı siyah-ı köhne, 1 çift	13
74) Bardag-ı İzünik (İznik) 22	7	111) Sofra-i Bulgarî	105
75) Kubur-ı Bulgarî	15	112) Kırmızı çuka şalvar	261
76) Kilim-i cedîd	73	113) Kilim-i cedîd	68
77) Kırmızı çuka ferâce	505	114) Serc-i Selîmî, kumaş	83
78) Çil bargir	375	115) Âhen-i decace ¹⁴	13
79) Bulgarî bir çift	77	116) Kırmızı kadife balîn-i serc	80
80) Çul-ı serc	59	117) Def'a kırmızı kadife balîn-i serc	50
81) Serc-i Selîmî-i nârenci	185	118) Def'a kırmızı kadife balîn-i serc	75
82) Sipre-i hezâren ¹²	503	119) Boz sağrı	76
83) Belik, 1 çift	22	120) Doru tay	600
84) Garar-ı köhne	6	121) Serc-i Rumeli, kırmızı	86
85) Kırmızı kadife ferâce	1 080	122) Camedân-ı büzürk	71
86) 'Abayî-i 'zerbaft	480	123) Çetir ¹⁵ , 12 hazine	411
87) Pervâne nâm gulâm	2 270	124) Garar, 1 çift	15
88) Mahmud nâm gulâm	2 900	125) Çuldâr-ı münakkaş	501
89) Serc-i Selîmî-i maî, köhne	24	126) Kırmızı atlas câme	700
90) Serc-i Rumeli-i köhne	49	127) Miskaalî zıibun-ı maî	71
91) Şimşir-i mufaddad ¹	804	128) Sehpa-i destâr	24
92) Sürmaî barânî çuka	390	129) Sehpa-i destâr-ı diğeri	24
93) Başlık-ı licam-ı Bulgarî, 3 'aded	41	130) Çil bargir	350
94) Bozdoğan-ı Dımışkî	320	131) Torba-i boz, 6 'aded	24
95) Sinebend	14,5	132) Keman-ı cedîd	130
		133) Keman-ı cedîd-i diğeri	157
		134) Licam	84

9) مناره

10) وتد

11) پلنك

12) هزارن (خیزران)

13) دمرن

14) اهن دجاجه

15) چولدار

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
135) Gâm-ı licam ¹⁶ 2	13	175) Teğelti	31
135/a) Def'a gâm-i licam	36	176) Def'a teğelti	16
136) Sepet-i beyaz, 4 çift	49	177) Şimşir-i mufaddad	285
137) Al bargir	605	178) Kırmızı çuka ferâce	350
138) Serc-i Selmî-i peleng, köhne	22	179) Kilim	48
139) Teğelti, 2 'aded	13	180) Sofra-i köhne	20
140) Şiş-i âhen	23	180/a) Nacak	13
141) Sinebend-i köhne, 2 'aded	27	181) Sepet-i üstür, 1 çift	45
142) Garar, 1 çift	19	182) Yapuk	70
143) Sımad-ı Bulgarî	152	183) Demren, 2 'aded	14
144) Bakkamî kemha câme	412	184) Kalıçe	251
145) Bayrak, 4 'aded	6	185) Cebe-i ayine ²¹ ma'a kolçak	400
146) Saru tafta pâresi ma'a bo- gası pâresi	12	186) Fıstıkî sof ferace	325
147) Pâybind-i esb, 13 'aded	15	187) Altunlu pâre	141
148) Fânus-ı âhen	10	188) Kırmızı kadife, 2	107
149) Pustîn-i köhne	3	189) İznik ²² bardağı	12
150) Torba-i siyah, 5 'aded	23	190) Yapuk-ı köhne	5
151) Mor ıskırlat çantay	70	191) Hurdevât	16
152) Pisûs	13	192) Çizme-i siyah-ı sahtiyân	21,5
153) Zırh	480	193) Kesük çizme-i köhne-i sağrı	12
154) Hurdevât-ı belik ¹⁷	15	194) Başlık-ı licam, 2 'aded	100
155) Tas-ı tabılbaş-ı köhne	4	195) Siperkeş, 3 'aded	4
156) Fânus-ı köhne	4	196) Gâm-ı licam ¹⁶	10
157) Pisûs ¹⁸	22	197) Hurdevât-ı kayış	3
158) Halka, 10 'aded	4	198) Kırmızı kadife don	50
160) Serc-i Rumeli-i köhne	38	199) Kırmızı kadife bâlin-i serc	90
160) Kırba-i köhne	29	200) Keçe-i Senalik (Selânik)	35
161) Sağrı kamçı-i esb	18	201) Def'a keçe-i Senalik (Se- lânik)	36
162) Turre ¹⁹ , 5 'aded	42	202) Nacak	20
163) Sofra-i Bulgarî	111	203) Def'a nacak	12
164) Gılâf-ı tır ²⁰ , 3 'aded	23	204) Teber	13
165) Yapuk-ı köhne	4	205) Torba-i siyah, 5 'aded	22
166) Kilim	50	206) Kebe-i Yanbolu	96
167) Licam-ı köhne	7	207) Maşraba	12
168) Kebe-i Yanbolu	56	208) Özengi, 1 çift	11
169) Tas-ı berber	24,5	209) Çul-ı serc	40
170) Peşkir-i köhne	6	210) Bardag-ı İznik ²²	14
171) Destâr	103	211) Koğa, 2 'aded	23,5
172) Kîse-i tüfenk	9	212) Mor çuka çantay	32
173) Çuka benevrek ^{20/a}	37	213) Garar, 1 çift	18 ⁽²⁾ _{pu}
174) Serc-i 'Arab-ı nârencî	50		

16) كام لجام

17) بلکک

18) بسوس

19) طره

20) غلاف تير

20/a) بنورك

21) جبة آيينه

22) ابرونيك (?)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
214)	Sofra-i Bulgarî	66	248)	Seped-i üstür, 1 çift	45
215)	Mor çuka şalvar iskarlat	156	249)	Kilim-i sürh-i cedîd	66
216)	'Abayî-i zerbaft	180	250)	Miskî kadife câme	700
217)	İmrozî kebe zıibun	61	251)	Gerdâne-i esb, 4 'aded	5
218)	Keçe-i Senalik (Selanik)	51	252)	Çetir kolanı, 3 'aded	21
219)	Kilim-i köhne	27	253)	Sağrı çizme-i siyah	50
220)	Gâvsâle, nîm	14	254)	Sağrı çizme-i siyah-ı köhne	22
221)	Gâm-ı damak	6	255)	Sarı çizme sahtiyân-ı köhne	18
222)	Kebe-i Yanbolu	47	256)	Kırmızı müzevvece-i kadife, 4 'aded	100
223)	Yapuk	91	257)	Destâr, 2 'aded	160
224)	Destâr	99	258)	Satul-ı esb	74
225)	Def'a destâr	80	259)	Futa-i karabuğra ²⁴	28,5
226)	Behram nâm gulâm	2 700	260)	Girde baliş ²⁶	46
227)	Garar, 5 çift	130	261)	Kilim-i cedîd	65
228)	Çenber kolanı, 2 çift	11	262)	Hilâ-i ²⁵ köhne	30
229)	İskemle	16	263)	Semer keçesi	6
230)	Lâciverd kutnî câme	140	264)	Keçe-i tırâş	12
231)	Cebe-i âyine ²¹ ma'a kolçak	520	265)	Torba-i tıraş, siyah	2,5
232)	Selîmî egrim ²⁷	10	266)	Kırmızı müzevvece-i kadife 2	67
233)	Debbe	21	267)	Def'a kırmızı müzevvece-i kadife, 5 'aded	72
234)	Dırpan, 3 'aded	3	268)	Destâr, 2 'aded	100
235)	Kayış pâreleri	2	269)	Lâciverd çuka dolama	110
236)	Bozdoğan	123	270)	Çuka çağsır, maî	36
237)	Mahmuz-ı sîm, 2 çift ma'a soya ²³ ve toka	320	271)	Destâr, 2 'aded	160
238)	Sağrı belik, 2 çift	8	272)	Haydar nâm gulâm	3 000
239)	Licam-ı köhne	22	273)	Üştür ³ , 1 katar, fi 2 315 13	890
240)	Köstek ma'a pây-bend	13	274)	Def'a üstür, 1 katar, fi 1 900	11 400
241)	Somakî mermer-i müdevver	120	275)	Üştür 1	700
242)	Câmedân 2	36	276)	Mustafa nâm gulâm	2 700
243)	Yapuk-ı köhne	6,5	277)	İlyas nâm gulâm	2 200
244)	Def'a yapuk	6,5			
245)	Destuvâne	18			
246)	Masad ma'a ege ²⁸	33			
247)	Çuka kenarı	26			
					(95 250,5)

23) صویه

24) قره بوغره

25) خلاء

26) کرده بالش

27) اکرم

28) مصادمع ایکه

Muhallefât : el-merhum Çukacı Hacı, el-müteveffâ fi mahalleti's-Sabuniyyin bi-Edirne 'An selâse benin ve binteyn ve zevce (yp. 3)

Vaka'a't-tahrîr fi 17 Ra. s. 960 (3 Mart 1553)

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
1) Çuka-i Firezne ¹ , 54 pastav, beher pastav fi 500	27 000	20) Tâbe-i pekmez ma'a gö- ğüm-i köhne, 10,5 kıyye, fi 20	210
2) Çuka-i Firezne diğەر, 260 pastav, beher pastav fi 500	130 000	21) Tencere ve bâdye ve ta- bak-ı sofra ve gayrı, 16,5 kıyye, fi 20	330
3) Çuka-i kırmızı, yetmiş çile, 120 zirâ', beher zirâ' fi 35	4 200	22) Tepsî-i büzürk-i harcı 1	60
4) Çuka-i neftî, 120 zirâ', be- her zirâ' fi 54 (?)	6 180	23) Tencere, gülâbdan, 5 kıy- ye 200 dirhem, beher kıyye fi 20	110
5) Çuka-i yeşil, 10 zirâ', fi 54	540	24) Gülâbdân 1	80
6) Çuka-i benefşe, 44 zirâ', fi 90	3 960	25) Kazgan ve gül fırını ve tâ- be-i büzürk ⁴ ve tepsî ve leğen ve kepçe ve tas, 12 kıyye, fi 12	144
7) Çuka-i Firezne, 2 pastav, fi 500	1 000	26) Havan 1	30
8) Çuka-i kazzâziyye-i Selâ- nik ² , 48 zirâ'	600	27) Tas-ı kalay, 2 'aded	10
9) Çuka-i Londura-i Selânik, 28 zirâ', fi 33	924	28) Sahan-ı küçük-i çarhî, 1 çift	90
10) Maî ferace	170	29) Tas, 2 'aded	25
11) Kemha, 2 zirâ'	10	31) İbrik ma'a tas-ı köhne	25
12) Kemha, 25 zirâ', fi 40	1 000	32) Maşraba 1	30
13) Çuka-i Selânik, pâre	5	33) Pîsûs 1	15
14) Çuka-i Selânik 2,5 zirâ', fi 30	75	34) Dûlbend 2	294
15) Sanduk, 4 'aded	200	35) Pustfın-i vaşak	420
16) Kalıçe-i köhne, 3 'aded	100	36) Dûlbend, 2 'aded	290
17) Tâbe-i ³ pekmez-i köhne, 9 kıyye, fi 16	149	37) Sahan-ı kalay, 1 çift	93
18) Köhne kazgan ma'a hur- devât, 9 kıyye, fi 16	149	38) Müzevvece 1, ma'a kavuk 1	9
19) Köhne hereni ma'a tâbe-i büzürk, 8 kıyye, fi 16	128	39) Dûlbend, 2 'aded	286
		40) Dûlbend-i diğەر, 2 'aded	302
		41) Dûlbend-i diğەر, 2 'aded	295
		42) Mikras-ı ⁵ büzürk, 3 'aded	40

1) (Firenze) (?) فرزنه 2) سنالك (?)

5) مقراص

3) تابه

4) بزرك

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
43) Sahan-ı kalay, 3 'aded	110	82) 'Abayî 1	15
44) Sımat ⁶ 1	76	83) Yapuk 1	40
45) Kebe-i Yanbolı 1	26	84) Sandık	32
46) Makrama-i münakkaş, 4 'aded	27	85) Ravend	115
47) Makrama-i hamam 1	9	86) Dülbend, 2 'aded	338
48) Dülbend, 2 'aded	303	87) Dülbend, 2 'aded	336
49) Dülbend, 2 'aded	300	88) Dülbend, 2 'aded	314
50) Çini tabak, 3 'aded	25	89) Kadife, 22 zirâ', fî 50	1 100
51) Zeyn ⁷ 1, ma'a teğelti 1	40	90) Sürma' kadife, zirâ' 12, 'aded 60	720
52) Gümüş satır	27	91) La'l-i hurda	106
53) Köhne destmâl 1	6	92) Misk, 5 çekirdek	2
54) Çini tabak, 3 'aded	55	93) Dülbend, 2 'aded	292
55) Diğer çini tabak 3 'aded	40	94) Dülbend, 2 'aded	304
56) Sof câme 1	115	95) Dülbend, 2 'aded	290
57) Sahan-ı kalay, 6 'aded	220	96) Ferâce-i benefş ¹⁰ 1	180
58) Sımat 1	17	97) Kırmızı kadife, 29,5 zirâ' fî 60	1 770
59) Bakrac 1	23	98) Kalıçe-i sagıyr 1	41
60) Gülâbdan-ı köhne	6	99) Seyf 1	670
61) Dâne-i lü'lû ⁸ , 14 miskal, beher miskal, fî 130	1 820	100) La'l, 4 'aded	840
62) Dülbend, 2 'aded	308	101) Dülbend, 2 'aded	320
63) Dülbend, 2 'aded	314	102) Dülbend, 2 'aded	316
64) Dülbend, 1	168	103) Dülbend, 2 'aded	328
65) Pâre-i kadife-i Göynük 1	26	104) Dülbend, 1 'aded	150
66) Pâre-i çalma 1	26	105) Kadife, 20 zirâ'	1 250
67) Hâre 1	250	106) Kırmızı kadife, 56 zirâ', fî 60	3 360
68) Dülbend 1	170	107) Dülbend, 2 'aded	255
69) Tabak-ı çini, 2 'aded	22	108) Kalıçe 1	350
70) Sırça üsküre, 2 'aded	13	109) Zircâme ma'a uçkur	27
71) Çini tabak 1	40	110) Pîrechen 1	20
72) Terazı, 2 'aded	45	111) Lü'lû, 1 dizi, 3 miskal, fî 186	558
73) ⁹	86	112) Tabak 1	31
74) Çini tabak, 2 'aded	35	113) Tepsi-i küçük 9	91
75) Çini üsküre, 2 'aded	15	114) Çini tabak, 2 'aded	81
76) Dülbend, 2 'aded	292	115) Tabak, 2 'aded	100
77) Boğça	2	116) Sof câme, 1 'aded	205
78) Cam 1	63	117) Çini tabak, 2 'aded	100
79) Hokka-i çini, 6 'aded	100		
80) Demür kazgan, 1	16		
81) Ravend-i Çinî, 7 kıyye	135		

6) سباط

7) زين

8) لؤلؤ

9) ماون (?)

10) بنفش

Kıymet

118) Barânî çuka 1	186	Der beyân-ı muhallelât-ı merhum-ı	
119) Şiş-kebab tâbesi	56	mezbûr ki der-zimem-i nâs	
120) Tâbe-i dest 1	24	<i>Der zimmet-i :</i>	Kıymet
121) Pîrehan-i hamam 1	14	1) Tatar 'Ali	3 800
122) Göğüm 1	39	2) Süleyman Beğ	59 000
123) Perverde-i zencebil	134	3) Arslan Beğ	47 400
124) Hâk-i pîrûze ¹¹	40	4) Kubad Beğ	34 000
125) Üsküre ma'a çini tabak	116	5) Hacı Husrev	35 000
126) Külâh-ı barânî 1	14	6) Hacı Üveys-i Edirnevî	1 740
127) Yan torbası 1	7	7) ... ¹² , Eflâkî	5 400
128) Miyânbend-i beyaz, köh- ne 1	25	8) Andiryos, Eflâkî	3 000
129) Pîrehan ma'a zîrcâme	23	9) Istato, Yanbolu	2 000
130) Kebab ocağı 1	70	10) Turası Sofi	1 710
131) Cübbe 1	100	11) Bugdan ¹³	1 800
132) Lü'lû, 1 dizi, 2 miskal, baş 2, fî 60	122	12) Yorgi Todore, Eflâkî	5 200
133) Sof-ı siyah, 300 kî't'a	32 000	13) Lika bin Mihâl	10 500
134) Nakid	1 866	14) Manyas el-yahudi	600
135) Sikke-i Hasene 267	16 000	15) Hacı Ahmed Kalanîsî	3 480
136) Dülbend, 'aded (—)	274	16) ... ¹⁴	5 400
137) Dülbend, 'aded 2	300	17) Ferhad Beğ	1 800
138) Dülbend, 2 'aded	292	18) Istanos Silistire	600
139) Dülbend, 2 'aded	316	19) Husrev, ber-veçh-i emanet	107 000
140) Dülbend, 2 'aded	294	20) Ustafan Milo	5 400
141) Kadife, 4,5 zirâ'	235	21) Yano Lâzari	5 400
142) Tabak ma'a üsküre	48	22) Mirho Voyvoda, def'a	47 000
143) Köhne beyaz kaftan, 1 'aded	20	23) Reis Hâce-oğlu	725
144) Kebab demiri, 1 'aded	8	24) Nazar Beğ	1 301
145) Köhne fanûs, 1 'aded	7	25) Mehmed Paşa bin Yahya Paşa	2 758
146) Dülbend, 2 'aded	300	26) Mehmed Beğ sihamî	3 675
147) Terazi, 1 'aded	35	27) Memi Çelebi el-kalanîsî	1 000
148) Tabak, 2 'aded	20,5	28) Fethi Çelebi bin Hayred- din Beğ	1 000
149) Çini tabak, 2 'aded	60	29) Dragumon Mahmud Çe- lebi	3 000
150) Kutnî kapama, 1 'aded	115	30) Sinan Beğ der-karye-i Bos- na, tâbi'-i Hayrabolu	517
Yekûn	253 135,5	31) Istamad, hayyât	448
		32) Gulâm-ı Nasuh Beğ	290
		33) Mehmed Çelebi Yanyavî	3 836

11) خاك پيروزه

12) دوسه اوسه (?)

13) لمويله (?)

14) درودومه (?)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
34) Brano	20 000	46) Mehmed Çelebi Zagravî	223
35) Paşay-ı Şam	25 000	47) Bola-i sagıyr	225
36) Derviş Beğ	11 000	48) ... ¹⁵	20 000
37) Kosta, hayyat	2 400	49) Bali Beğ bin Malkoç	6 700
38) Bayram	450	50) Sermaye be-dükân-ı Bezirhâne	10 000
39) Yakob, yahudi	10 620	51) Kıymet-i çiftlik ma'a'l-hudud der karye-i Pıravadı tâbi'-i Edirne	50 000
40) Kosta Ahyoluh	11 600	52) Bahâ-i yapağı	15 000
41) Kethüdâ-i üsturân ¹⁷	3 000		
42) Ferhad Beğ	10 000	Yekûn	605 818
43) Arabacı başı	3 000		
44) Memi Şah Beğ	660	Cem'an esbâb-ı fûruhte ¹⁶	
45) Sinan Beğ	160	ve zimem-i nas	858 953

Minhâ :

Dellâliyye 404; Resm-i askerî 9 033

El-bâki 9 437
849 514

Minhâ :

Hisse-i zevce	106 189	2 f.	Hisse-i ibn	185 831	2 f.
Hisse-i ibn	185 831	2 f.	Hisse-i bint	92 915	5
Hisse-i ibn	185 831	2 f.	Hisse-i bint	92 915	5 f.
El-bâki beyne'l-verese			6 f.		

15) (؟) امن دوه

16) اسباب فروخته

17) اشتران

**Muhallefât : el-merhum Nasuh Subaşı, el-müteveffâ fi karye-i
Üsküdar, min tevâbi'-i kaza-i Edirne 'An zevce ve 'an ah li-eb Tereke-i
merhum-ı mezkûr (yp. 33)**

El-vâkı'ü't-tahrîr fi evâil-i Za. s. 960 (9-18 Ekim 1553)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kilim 1	20	26) Tas 1	4
2) Siyah ferace ma'a postîn	60	27) Çavdar, 2 mud	80
3) Siyah câme-i sirenk ¹	240	28) 'Alef, mud	120
4) Bârânî-i çuka	150	29) Kapluca, 7 mud	240
5) Âsumânî câme-i sirenk	130	30) Gendüm, 30 mud	3 000
6) Siyah kadife câme ma'a postîn	120	31) Bağ, 2 kit'a	2 000
7) Şalvar-i çuka	20	32) Kara-sığır, 2 çift	650
8) Münakkaş çuka ferâce-i köhne	240	33) İnek, 2	180
9) Miyânbend-i 'Acem	80	34) Otluk, 4 araba	60
10) Destâr-pûş ²	1	35) Şa'ır, 8 mud	480
11) Şimşir-i Zagra 1	25	36) Saman, 30 çit	450
12) Kalıçe-i köhne	30	37) Samanlık 2 •	500
13) Kavuk 2	8	38) Araba 3	100
14) Çantay-ı köhne	4	39) Saban ma'a âlât 3	30
15) 'Abayî-i köhne	5	40) Nadas, 4 mud	400
16) Serc-i Rumî	60	41) Dam 2	120
17) Licâm-ı köhne	4		
18) Bozdoğan	2	Der-zimmet-i : (No. 42-49)	
19) Destâr-ı köhne	41	42) Hatun, 16 keyl gendüm	80
20) Pîrehen ve zîrcâme	30	43) Nasuh, 'an bahâ-i ganem ⁴	872
21) Miyânbend-i beyaz	5	44) Şah 'Ali-oğlu, 'an bahâ-i esb	300
22) Tas-ı şa'ır	5	45) Kara Deli-oğlu Mahmud	150
23) Anbar 2	700	46) Deli Kılılı Mustafa	110
24) Araba-hâne ³ 1	460	47) Şahlı-oğlu	130
25) Kazgan 1	20	48) Paskal, 10 keyl gendüm	50
		49) Mustafa Çelebi, gendüm 15	75
		Yekûn	12 641

Minhâ deyn-i sâbit :

Be-zevce-i hod⁵, ez-mehr 5 000; Be-vakf-ı Sinan Paşa 400; Be-Mahmud 400;
Be-sâhib-i çiftlik 80; Be-Yusuf, mine'l-ücret 220

Minhâ :
Hisse-i zevce 1 613 3 L.
Hisse-i ah li-eb 4 832 5 L.

Yekûn 6 100
El-bâki 6 541
Minhâ : er-resmü'l-'askerî — 98
El-bâki 6443

1) سرنك (سرنك) 2) دستار پوش 3) عربخانه 4) غنم 5) خود

Muhallefât : el-merhum Hızır Çelebi bin Hacı Seferşah es-silâhî,
el-müteveffâ fi's-seferi's-sultânî Es-sâkin hâle hayatihî fi mahalle-i
Hayyat 'Abdullah bi-Edirne 'An ibneyn İlyas ve Durmuş
ve zevce (yp. 73)

Vaka'a't-tahrîr fi 19 Z. s. 961 (8 Kasım 1554)

	Kıymet		Kıymet
1) Şiş-i simî ¹	675	31) Makrama ma'a kise	30
2) Bozdoğan-ı simî	129,5	32) Sih-renk yen ⁶ , çift 1	17
3) Sadak ² ma'a keman	97,5	33) Çuka yen, çift 1	45
4) Siper	112,5	34) Miyânbend-i beyaz	15
5) Kırmızı ferâce ma'a postin	217,5	35) Destvâne	3
6) Kebe-i Yanbolu	78	36) Kalçın, çift	6
7) Keçe-i Selânik-i köhne	22,5	37) 'Aba çagsır	7,5
8) Yorgan	165	38) Kirpas çagsır	6
9) Rûy-i bâlîn ³	30	39) Kaşık 11	7,5
10) Çaderşeb 2	54,5	40) Kolan	5
11) Zıbun 2	23,5	41) Çizme, 2 çift	30,5
12) Kırmızı bârani ma'a kese	367,5	42) Mesh	5
13) Kavuk 1	12,5	43) Sof câme	63
14) Müzevvece ma'a kavuk	70,5	44) Pirehen 6	120
15) Destâr-pûş 3	85,5	45) Zircâme ⁷ 5	77
16) Kırmızı şalvar	203,5	46) Köhne miyânbend-i kirpas	17
17) Sürmaî kemha câme	279,5	47) Makrama, 4 'aded	65
18) Mor ferâce	450	48) Miyânbend-i mavi	15
19) Boğça	26	49) Destmâl 7	54,5
20) Serc	75	50) Şahdüstûr ⁸ 3	36
21) 'Abayi	144,5	51) 'Arakıyye-i beyaz 5	4
22) Zincir-i simî	682,5	52) Uçkur 4	22,5
23) Destvâne ⁴ , 1 çift	11,5	53) Boğça 3	28,5
24) Destâr-ı köhne ma'a boğça	575	54) Börk-i ⁹ destâr 2	55,5
25) Başlık-ı simî 2	568,5	55) Destâr-pûş	65
26) Burunsalık-ı simî	322,5	56) Dizge ¹⁰ , 1 çift	7,5
27) Sinebend-i simî	532,5	57) Fanus	10,5
28) Sorgucluk-ı ⁵ simî	84,5	58) Keçe	12,5
29) Miyânbend-i 'Acem	122	59) Tas ma'a çanak	36
30) Futa 2	24,5	60) Tas-ı esb	24,5

1) شیش سیمی

2) صداق

3) روی بالین

4) دستوانه

5) صورغوجلق

6) سەرنەك يەكك

7) زیر جامه

8) شاه دستور

9) برک

10) دیزگه

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
61) Mütze ¹¹ , 1 çift	9,5	83) Bakrac	30
62) Köhne yen, 1 çift	5	84) Sahan 1	35
63) Sofra 2	11,5	85) Tepsi	7
64) Peşkir 1	8	86) Pîsûs	7,5
65) Çantay 1	16	87) Kalıçe	58,5
66) İbrik 1	15	88) Kilim-i köhne	16
67) Minare 1	28,5	89) Doru aygır	1 200
68) Çetir kolamı	8	90) Doru ester	1 260
69) Semer ipi	6	91) Kır ester	840
70) Hebge (Heğbe)	9,5	92) Kantarma	11,5
71) Çetir	180	93) Kır bargir	300
72) Garar, 3 çift	100	94) Ester-i kula	600
73) Tokmak	5	95) Na'1 8	16
74) Tırpan	4	96) Kutu ma'a boğça	10
75) Kantarma	14	97) Kalbur	3
76) Tas	30	98) Sepet, 1 çift ma'a kilid	60
77) Maşraba ma'a gılaf	17	99) Hilâ ¹²	15
78) Cübbe	45	100) Neftî dolama	120
79) Keş-i köhne	7,5	101) Nakid	4 678
80) Torba kirpas 2	3	Yekûn-i esbâb-ı fûruhta ¹³	
81) Kiriş-i ibrişim	4	der sefer-i humâyûn ve	
82) Şem'i bâd (yel)	5	nakid	16 934

II. Der beyân-ı muhallefât el-merhum el-mezbûr ki fûruhte şud der bez-zâzistân-ı Edirne :

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Şimşir-i mufaddad	1 035	122) Âhen-i kebab	3
2) Kebe-i alaca	50	124) Mor çuka ferace	576
4) Çerak	15	132) Şem'i 'asel, 7 kıt'a	51
10) Güldân 3	7	152) Fanûs-ı âhen	13
11) İskemle-i pîsûs-ı kâfirî ¹⁴	120	153) Çini hokka 1	15
12) Gül furunu	140	154) Gülâb ma'a göğüm	127
16) Şem'i 'asel 7	32	156) Nasuh nâm gulâm	3 510
20) Eğin-i ¹⁵ kemha-i Efrencî	670	210) Selimî serc ma'a teğelti ¹⁶	70
25) Ferahnâz nâm cariyе	2 000	222) Miyzan ma'a derahîm	24
32) Kâse-i çub 7	8	223) Dizge ¹⁷ , 1 çift	5
59) Kaalçe-i büzürk	481	233) Şimşir-i mufaddad	683
84) Destâr-pûş-ı münakkaş	145	234) Tepsi-i bere ¹⁸	67
85) Fıstıklı atlas câme	270	236) Maşraba-i sîm	506
86) Postîn-i vaşak	790	246) Mor çatma kadife firaş	277
97) Fagfurî tabak 2	24	(Kaydı atlanmış olanlar) (22 995)	
116) Lâlezâr nâm cariyе	2 750		37 459

11) موزه

12) حلا

13) اسباب فروخته

14) پیوس کافری

15) اکن

16) سرچ مع تکلی

17) دزگه

18) بره

	Kıymet		Kıymet
256) Meşin kese	4	412) Su-sığırı öküzü, 1 çift ma'a	1 060
257) Yağlık-ı münakkaş	3	413) Kara-sığır düğesi 1	60
259) Zincir-i sîm	1 111	414) Gendüm, 70 mud, fî 5,5	7 700
262) Tepsi-i sîm	548	415) Erzen, 10 mud, fî 3,5	700
263) Kavis	7,5	416) Cev, 20 mud, fî 4	1 600
264) Fanûs	25	417) Def'a cev, 6 mud, fî 3,5	420
269) Şatranc	3	418) Der-anbar 'alef ve çavdar,	300
275) Kemer-i simî	280	5 mud	
277) Kadeh-i sîm 2	174	419) Der-anbar gendüm, 13 mud,	1 430
297) Kebe rikâb-ı 'Arab, 1 çift	36	fî 5,5	
300) Köhne kırba 2	7	422) Giyah-ı huşk ²⁰ der karye-i	1 000
324) Tenef ¹⁹	7	Kiremüdlü	160
330) Licam-ı simî	50	423) 'Araba-i esb	160
331) Tabılbaş	10	424) Hisse-i âsiyâb der karye-i	4 500
333) Bozdoğan-ı köhne	4	Kiremüdlü	68
366) Togulga 3	18	425) Dikme kese 1	60
368) Na'al 37	21	426) Hurdevât-ı hâne	15
371) Boyunduruk-ı âhen	7,5	427) Tekne	12
377) Köstek 5	3	428) Sanduk	10
387) Sahan-ı Türki 2	18	429) Diğer sanduk	35
391) 'Araba 5	360	430) Kûze ²¹	60
392) 'Araba kanadı, 1 çift	50	431) Müşk-i sakka ²²	1 500
393) Bel 3; teber 4; sahan 5,		432) Yâsemin nâm cariye	150
dikel 3; burğu 6; destere 1,		433) Tâbe-i büzürk	40
kazma 2	120	434) Tâbe-i dest ma'a sahan,	50
394) Hurdevât-ı hane	180	kefgir	30
395) 'Araba	140	435) Kazgan	5
396) Kalî-i köhne	3	436) Sahan, 1 çift	40
397) Su-sığırı ineği	135	437) Tâbe-i kebab	10
398) Su-sığırı düğesi	110	438) Gögüm ma'a gülâb	30
399) Su-sığırı ineği 2	500	439) Tas	30
400) Su-sığırı tosun 2	300	440) Tâbe-i baklava, 1 çift	100
401) Kara-sığır tosun 2	300	441) Satır 12	500
402) Su-sığırı ineği	260	442) Bâb-ı âhen 2	11 000
403) Su-sığırı düğesi 2,		443) Hisse-i dükkân	18 000
404) Su-sığırı ineği 1	400	444) Dükkân der Bâb-ı Kulle-i	12 000
405) Kara-sığır öküzü, alaca	1 200	diğer	30 000
406) Kara-sığır düğesi 1	50	445) Çiftlik der karye-i Küre-	12 000
407) Kara-sığır ineği, alaca 1	70	midli	
408) Kara-sığır öküzü	70	446) Ed-dâr ma'a'l-hudûd der	30 000
409) Köhne kara-sığır ineği	70	mahalle-i mezbûre	
ma'a düğesi		447) Kaydı atlanmış olanlar	(89 682)
410) Su-sığırı öküzü, 1 çift	1 000	Yekûn	153 123
411) Kara-sığır öküzü, 2 çift	600		

19) تنف

20) كياه خشك

21) كوزہ

22) مشك سقا

Minhâ :		Kıymet	Kıymet	
1) Dellâliyye		823	13) li-Hurşid Hâtun	2 000
2) Et-teçhîz ve't-tekfîn	1 400		14) li-vakf-ı Fatıma Hâtun	8 000
3) Berây-ı harc-ı çiftlik	2 200		15) Li-vakf-ı Nefise Hâtun	8 000
Ed-deynü's-sâbite :			16) Ed-deyn	1 200
4) Li-İbrahim Çelebi	4 000		17) Ed-deyn	300
5) Li-Seyyid İbrahim	775		El-vasıyyetü's-sâbite :	
6) Li-eytâm-ı Hayreddin Beğ	1 500		18) Li-mu'takihî ²³ Hudâverdi	2 000
7) Li-Davud	1 300		19) Li-Hüseyn mu'takihî	500
8) Li-Mustafa Çelebi	5 142		20) Li-Sinan Ağa	600
9) Mehmed Çelebi	5 142		21) Li-'Ali Bâli	780
10) Sittî Hatun	2 571		22) Er-resmü'l-'askerî	1 500
11) Li-zevcetihi mine'l-mehr	5 000		Yekûn	56 733
12) li-benât-ı Seyyid Mehmed	2 000		El-bâki	93 340

Minhâ :

Hissetü'z-zevce	12 042	(11 633)	Hissetü'l-ibn	42 192	(40 714)
Hissetü'l-ibn	42 192	(40 714)			

Sümme teveffâ ahad (ü'l-) ibneyn ve tereke ümmen ve ahan li-eb ve ümm²⁴

Asl-ı mâl 42.192

Minhâ er-resm 642

El-bâki 41.550

Minhâ :

Hisse-i ümm 13.835 5 p.

" eh li-eb ve ümm 27.672 2 p.

23) لعنقه

24) ثم توفي احد ابني وترك اماً و اخاً لاب وام

Muhallefât : el-merhum Hasan Çelebi bin Hacı İskender, el-müteveffâ
fi mahalle-i Hacı Sefer Şah bi-Edirne (yp. 77)

Vaka'a't-tahrîr fi evâhir-i şehri M. s. 962 (21-30 Aralık 1554)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Muhayyer, 240 'aded, fi 25,5(?)	5 040	14) Çuka-i Selânik-i kırmızı, 420 zirâ', fi 12,5	5 250
2) Çuka, 5 pastav, fi 420	2 100	15) Gülkârî çuka-i sobraman, 10 zirâ', fi 40	400
3) Miyânbend-i Burusa 10, fi 18	180	16) Çelik, 35 kantar, fi 410	14 350
4) Diğer miyânbend-i Burusa, 10, fi 12	120	17) Günlük, 75 vakıyye, fi 4	450
5) Makrama, 80 'aded, fi 15	1 200	18) Cevz-i merce ² 155 vakıyye, fi 12,5	1 937,5
6) Diğer makrama, 100 deste, fi 46	4 600	19) Cevz-i Hindî, 10 kıyye, fi 64	640
7) Makrama-i kulak, 150 deste, fi 20	3 000	20) Cevz-i unî ³	450,5
8) Destâr-ı Kenbil ⁵ , 10 'aded, fi 80	800	21) Mis ⁴ , 90 kantar, fi 484	43 560
9) Destâr-ı İrmenek ¹ , 10 'aded, fi 50	500	22) Sof-ı ham, 10 'aded, fi 20	200
10) Destâr-ı mermer-şâhî, 5 'aded, fi 150	750	23) Mis ⁴	500
11) Afyon, 250 kıyye, fi 67	16 750	24) Der-zimem-i nâs	37 500
12) Kalay, 40 kantar, fi 900	36 000	25) Hâne	12 000
13) Kırmızı çuka, 200 zirâ', fi 50	10 000	26) Nakid	10 170
		Yekûn	208 448
		Minhâ: Er-resm-i 'askerî	—3126
		El-bâki	205 322

Minhâ :

Hisse-i ümm 41 064 3 f.
Hisse-i ah li-ümm 41 064 3 f.

Hisse-i uht li-eb 123 193 1 f.
Bâki 1 pul

1) كسل (?) 2) جوز مرجی 3) جوزاوی 4) مس 5) كسل (?)

III.

Edirne'nin 10 numaralı *Kadı Sicili*, 15×42 Cm. ölçülerinde 63 yapraklı bir defterdir ve içinde Edirne *askerî kassam*'ı tarafından 1566-1571 yılları arasındaki beş senelik bir zaman içinde tesbit ve tevzi edilmiş olan 197 *muhallefat listesi* kaydı mevcuttur.

Bu kayıtların sene ve aylara göre dağılımı, aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir :

	1566			1567			1568			1569			1570			1571		
	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.	Mevc.	Erk.	Kad.
Ocak				5	2	3	—	—	—	1	1	—	1	1	—	8	5	3
Şubat				4	2	2	3	3	—	7	3	4	5	4	1	7	6	1
Mart				9	6	3	1	—	1	4	1	3	4	4	—	4	1	3
Nisan				3	2	1	5	3	2	—	—	—	6	5	1	1	1	—
Mayıs				2	2	—	2	2	—	1	—	1	2	2	—	5	2	3
Haziran				4	3	1	—	—	—	3	3	—	—	—	—	2	1	1
Temmuz				3	1	2	4	3	1	5	5	—	2	2	—	7	3	4
Ağustos				—	—	—	4	2	2	1	1	—	1	1	—	—	—	—
Eylül				6	4	2	2	1	1	4	2	2	9	7	2	—	—	—
Ekim				5	3	2	—	—	—	8	5	3	2	2	—	2	2	—
Kasım	3	3	—	3	3	—	—	—	—	1	1	—	6	5	1	—	—	—
Aralık	7	7	—	—	—	—	3	2	1	5	4	1	5	4	1	—	—	—
Yekûn	10	10	—	44	28	16	24	16	8	40	26	14	43	37	6	36	21	15

Erkek 138
Kadın 59
197

Bu defterde *tereke*'leri kayıtlı bulunan 138 erkekten 89'u öldükleri zaman evli, 5'i dul ve 44'ü bekâr durumunda idi. Aynı şekilde terekeleri bu defterde kayıtlı 59 kadından da 31'i evli, 8'i dul, 19'u bekâr ve 1'i "ma'sum" idi. 89 evli erkek arasından yalnız birinin, öldüğü zaman, iki karısı vardı. Diğerleri yalnız bir karı ile evli idi.

Aynı suretle terekesi bu defterde kaydedilmiş olan 138 erkekten 61'inin ve 59 kadından 10'unun babalarının adı "Abdullah" olarak tesbit edilmiş olması, onların sonradan müslüman olmuş askerî sınıf mensupları olduğunu gösterebilir.

Evli veya dul ana ve babaların ölümlerinden sonra tertip edilen mirascı listelerinde çocuk kaydı olan 110 vak'a içinde aile başına isabet eden çocuk adedi bakımından şöyle bir tasnif yapılabilmektedir :

49 ana veya babanın yalnız birer çocuğu, 25'inin 2 şer, 16'sının 3 er, 11'inin 4 er, 4'ünün 6 şar, 2'sinin 7 şer ve yalnız birinin 8 olmak üzere, cem'an 245 çocuğu vardır.

10 numaralı tereke defterinden örnek olarak seçtiğimiz "4" muhalefat listesinde ayrıca kayda değer bulduğumuz bazı hususiyetler şunlardır :

15) Bu liste, ait olduğu "Abdullah Oğlu" Hüsrev'in mirasçuları arasında kendisini azad eden efendisi (mevlâsı) de bulunduğu için, kölelikten gelme bir asker olduğu kat'î olarak tesbit edilebilen nadir misallerden biri olarak seçilmiştir.

Bu suretle, vaktiyle kendisinin de bir köle olduğu anlaşılan, Hüsrev'in şimdi bir cariyesi (15) ve bir gulâmı (41) vardır.

Listede Edirne'deki Keçeciler Çarşısında iki dükkânı (59) ve bu dükkânlarda mevcut keçe ve teğelti nev'inden kıymeti oldukça ehemmiyetli bir yekûn tutan malların kaydedilmiş bulunması (83-85), Hüsrev'in bilhassa keçe yapımı ve satışı işleriyle meşgul olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, 84 numaradaki "çiftlikteki hayvanlar" kaydından, bizzat kendisinin veya karısının civar köylerden birinde mevcut bulunması lâzım gelen çiftliği sayesinde ziraat işleriyle de alâkalı olmak fırsatını bulduğu anlaşılmaktadır.

Listedeki hesapların, âdet olduğu veçhile, yapılan cenaze masrafları, ölünün vasiyet ve borçları ve miras taksimi tablolariyle kat'î bir şekilde kapatılıp tamamlanmamış olması, tetkik konumuz listedeki malların kendisinin bütün malî varlığını kapsayıp kapsamadığı hususunu şüpheli bırakmaktadır.

16) Bu liste de, bundan evvelki gibi, birçok bakımlardan tamamlanmamış durumdadır. Gerçekten, listede mevcut mallar, Çavuşbaşı Mehmed Bey'in pahalı merasim elbiseleri (17, 21, 34, 45, 76), silâhları (20, 50, 54, 77, 82, 158), köleleri (161, 165, 12-16, 125), katarla at ve develerinden (1, 2, 3-11) müteşekkil ve bir vazife ifası için seferî bir halde bulunduğu zamanlarda kendisine ve maiyeti halkına lüzumlu bulunan eşyadan ibaret olsa gerektir.

Üç oğlu olduğuna göre, her halde bir yerde bir evi, belki de bağ ve bahçeleri, dükkânları, ticarî muameleleri, borç ve alacakları da mevcut olması icabederdi.

Çavuşbaşı Mehmed Bey'in Edirne'de ne münasebetle bulunduğu ve orada ne için ve nasıl katledilmiş olduğu da malûmumuz değildir. Bu sırada çıkmış olması muhtemel bir isyan veya karışıklık esnasında bir eşkiya grubunun baskınına uğrayarak veya rakipleri tarafından öldürülmüş olması mümkündür. İstanbul'dan gönderilen bir padişah fermanı ile katledilerek bazı mallarının müsadere edilmiş olması da hatıra gelebilir.

17) İmam Abdi Halife'nin Muhalefat listesinde dikkati çeken hususiyet, bu zatın servetinin mühim bir kısmını halka faizle para vermek işinde kullanmakta olmasıdır.

Gerçekten, imamın alacakları listesinin birinci kısmında, 50'ye yakın kimse ile olan muamelelerinde, ikraz edilen paranın aslı ile faizinden hasıl olan meblâğdan bir kısım ayrı ayrı gösterilmiştir. İkinci bölümde (56-99) ise, ikraz edilen meblâğın yanında "murabaha" dan hasıl olan kısım her ne kadar ayrıca işaret edilmemişse de; bu ikrazlardan çoğunun rehin bırakılmış bir mal karşılığı yapıldığı (21 kadar taban notu halinde sıraladığımız kayıtlardan) anlaşılmağa, geniş çapta bir para ikraz işini bir Emniyet Sandığı gibi teşkilâtlandırmış olan imam'ın bu ikrazları faizsiz olarak yaptığı düşünülemez.

18) Ne sıfatla veya ne gibi hizmetler mukabili askerî sınıfa mensup olarak muameleye tabi tutulduğu anlaşılamayan Abdülkadir'i Dobruca'da, bazı Anadolu bölgelerinde ve Edirne civarında geniş ölçüde kumaş ticareti, faizle ('an karz ve mura-baha) para ikrazları veya kredili satışlar yapan; *bazı ticaret şirketlerine ortak olarak (a/1, c/2 'an tariyk-ı mudarebe) para yatırmış* olan ve 357 594 akçelik servetine mukabil 168 800 akçelik bir borç bırakan *büyük bir iş-adamı* olarak enteresan bulmaktayız.

18/a) Faizcilğin diğer bir şekli de bedeli tamamiyle ödendikten sonra iade edilmek vaat ve taahhüdü ile (bey' bi'l-vefâ) evini veyahut çiftliğini borç para verene satmaktır. Satın alan bu evi veya çiftliği kiralamakta ve verdiği paranın faizini bu kira bedelleri ile temin etmektedir. Birçok hallerde para bulmak için malını satmış olanın, bu defa aynı malı kiracı olarak kullanmakta devam etmek suretiyle paranın faizini *kira nâmı* altında kiracı olarak ödemek şekli (bey'bi'l-istiglâl) dikkati çekmektedir. Buraya aldığımız hüccet suretinde, satışın bu hüviyeti açıkca zikredilmemiş olmakla beraber, *çiftliğini bütün işletme araçları ile beraber ikiyüz altına satıp kullanmağa devam edebilmek için seneliğini otuz altına kiralamış olan* birisinin bu nevi bir borçlanma şeklini tespit eden bir mukavelenin örneği görülmektedir.

18/b) İstanbul'da Davud Paşa mahallesinde ölmüş olan Ali Ağa'nın Angeliye isimli bir hıristiyan kadından (karz cihetinden) bin beşyüz akçe alacağı vardı. Bu borç vaktinde *ödenmediği için* olacak, Angeliye'nin Edirne'nin Ada nahiyesinde bulunan "iki yer evini ve bir sofa ve bir sundurmayı müstemil olan bir bâb menzili" Ali Ağa'nın vekili olan Üzümcü Hoca tarafından Sofya isimli başka bir kadına bin beşyüz akçeye satılıp ikiyüz akçe de teslim alınmıştı. Bu defa Ali Ağa'nın vekili Üzümcü Hoca da öldüğünden, geriye kalan bin üçyüz akçelik alacağın Üzümcü Hocanın vasîsi Mehmed Çelebi tarafından tamamiyle tahsil edilip zikri geçen evin yeni sahibi Sofya'ya teslim edildiğini tespit eden bir hüccetin sureti olan bu belge, *borç alınan para için rehin olarak verilmiş olan bir evin, borcun ödenmemesi halinde, nasıl satılmış olduğunu* göstermektedir.

Münferit bazı listeler

19) Daha ziyade *hüccet*'lere mahsus bir *kadı sicilli* olan 11 numaralı defterden alınan bu miras listesi, Rumelinde Köstendil Livası Sancakbeyi iken vefat eden Yunus Bey'e ait bulunmaktadır. Liste aslında pek uzun ve dağınık olduğu için, bir kısım eşya (1-14 numaralı kayıtlarda olduğu gibi) gruplar halinde bir araya toplanmış veya her terekede rastlanması mümkün olan 269 parça basit ve vasıfsız ev veya mutfak eşyası da ayrı ayrı yazılmayıp listenin sonundaki 264 numarada (57 784 akçelik bir umumî değer yekûniyle) bir tek kayıt halinde topluca verilmiştir.

Yerden tasarruf gayesiyle yapılan bu değişiklik dışında tam olarak verilmiş olan muhallefat listesinde bir sancak beyi'nin ve maiyeti halkının silâhları ile lüzumlu eşyaları, yük ve binek hayvanları ve bazı harp levazımı hakkında kıymetli bilgilerin mevcut olduğunu zannediyoruz.

Listede mevcut 720 000 akçe değerindeki 12 000 altın ile (260-262), 36 000 akçelik nakit paraya ait (263) kayıtlar da *bir sancakbeyi'nin malî gücü* hakkında bir fikir vermeğe yarayabilir.

Listenin sonuna ilâve ettiğimiz *kısa fakat dokunaklı bir ifade ile kaleme alınmış olan vasiyetnâme* de dikkati çekecek bilgileri ihtiva etmektedir :

Sancakbeyi bu vasiyetnamesiyle *kendisiyle silâh arkadaşlığı yapmış olan sadık bazı köleleri*'nin kendisinin ölümünden sonra azat edilmesini istemekte ve cariyeleri arasında kendisinden çocuk sahibi (ümm-i veled) olan üçüne 15 000'er akçe bağışlamaktadır.

Bu uzun listede mevcut malların sancakbeyi'nin bütün servetini teşkil edip etmediği hakkında mevcut şüphe ve tereddütlerimiz aynı defterde bulunan bazı hüccet suretleri tarafından da teyit edilmiş bulunmaktadır :

Meselâ, defterin 18'inci yaprağındaki bir hüccete göre, Yunus Bey Dimetoka kazasına tabi Lütü Paşa köyündeki *çiftliğini ölümünden evvel oğullarından Osman ve İbrahim Beylere hibe etmiştir*. Aynı surette, yukarıda bahis mevzuu ettiğimiz kısa vasiyetname'sinde de "İstanbul'da olan evleri" nin satılıp bir hayır işine sarfedilmesini istemekte idi. Halbuki, ancak bu vesilelerle bahis mevzuu edilmiş bulunan çiftlikle "İstanbul'daki evler" muhalefat listesine girmemiştir. Bu suretle, ölümünden evvel yaptığı hibe, vasiyet veya vakıf yollarına açık bulunan tasarruflarla mallarından daha başkalarını da kendi hususî arzularına göre dağıtmış olması ve bu sebeple de bu gibi malların liste dışı bırakılmış bulunması pek a'lâ mümkündür.

Bahis mevzuu muhalefat listesinin tarihi, âdet olduğu veçhile, listenin başlığında belirtilmemiş ise de, defterdeki kayıtların yazılış tarihlerinin sırasına bakılırsa, bu listenin 979 yılı Zilka'de'si içinde yazıldığı anlaşılmaktadır.

19/a—A) Arslan Beğ'in Kulaklı Tekke köyündeki mescidine "onu onbir buçuğa mu'âmeleye verilmek" üzere para vakfedişinin mahkemece tescili,

B) Köyün imamının bir "çatma anbar" rehin ederek bu paradan ikiyüz akçe borç aldığı mahkemece tescilli,

C) Vakıf paradan daha başka kimlerin, hangi şartlarla ne kadar ödünç aldığı gösteren bir muhâsebe cedveli.

19/b) Sinan Beğ'in bir köyde binâ ettirdiği câmi'e gelir sağlamak için fâizle işlemlenmek üzere vakfettiği paraların kimlere, hangi şartlarla, nasıl ikraz edildiğini gösteren bir Muhâsebe Defterinin mahkeme tarafından tasdikli sûreti, böyle bir tesisin köylerdeki faaliyetini göstermektedir.

20) 16 numaralı sicilden alınmış olan ve Bosna köyünden askerî sınıf mensubu bir hıristiyana ait bulunan bu muhtasar kayıt, bu çeşit nadir vesikalardan biri olduğu için, buraya bir nümune olarak alınmıştır.

21) Yine 16 numaralı sicilden alınmış olan bu kayıt, bir köy mescidine ait vakıf paralarından rehin mukabili borç alınan miktarların, kimlere ne gibi eşya karşılığı verildiğini göstermek bakımından ehemmiyetli görülerek buraya alınmıştır.

21/a) İstanbul Kadısına hitâben verilmiş olan bir hüküm sûreti, çifte-icareli kira ile tasarruf edilen vakıf dükkânların sahiplerinin ölümünü müteâkıp yalnız erkek-evlâdlarına intikaal edebileceğine dâir son verilen emre karşı, kız-evlâdların bu hakdan mahrum edilmesinin bu dükkânları tasarruf edenler için büyük haksızlıklara sebep olacağına dâir yapılan bir şikâyeti aksettirmektedir.

22) 20 numaralı sicilden alınmış olan bu liste Hâce Sinan adlı bir tüccara aittir. *Bu sicilin askerî kassam'a ait olmadığı anlaşılmakla beraber, diğer listelerde bulunmayan bazı eşya fiyatları hakkında kıymetli malûmat verdiği için buraya alınmıştır.*

Muhallefat : el-merhum Husrev bin 'Abdullah, el-müteveffâ fi mahalle-i Zincirli Kuyu bi-Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce ve bint ve mevlâ (yp. 19)

El-vâkı' fi şehri Ra. s. 975 (Eylül 1567)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kalıçe	99	32) Eğer-i Mansurî ²	200
2) Kilim	57	33) Bogası köhne kaftan	62
3) Bakrac	18	34) 'Abayî-i köhne	20
4) Çini safâ ¹	16	35) Zıbın-ı köhne	26
5) Postîn-i kurd ma'a ferace	177	36) Dülbend ağacı	7
6) Keçe-i Selânik	176	37) Çantay	25
7) Kırmızı nîmten ma'a kürk	305	38) Sof yen	12
8) Kalıçe-i kebîr	380	39) Def'a çantay-ı çuka	25
9) Yeşil çuka ferâce	480	40) Tencere-i küçük	23
10) Kilim	56	41) Yusuf nâm gulâm	2 500
11) Kapaklı tas	200	42) Kebe-i köhne	46
12) İbrik	36	43) Topuz	25
13) Çini bardak	2	43 ^a) Köhne yasdık	12
14) Asumânî velençe	102	44) Köhne yapuk ³	7
15) Yâsemîn nâm câriye	2 500	45) Yüz-i yasdık	7
16) Döşek	121	46) Köhne dülbend	28
17) Sahan-ı dendânlı, ferd ⁴	41	47) Def'a köhne dülbend	4
18) Demür fanus	12	48) Dülbend örtüsü	6
19) Kefgir, kepçe	17	49) Kebe-i Yanbolu	83
20) Câmedân	17	50) Şem'dân-ı 'asel, 2 'aded	39
21) Peşkir	28	51) Sofra-i köhne	60
22) Kavuk	3	52) Dülbend	118
23) Siyah çuka ferace ma'a kürk	724	53) Tepsi, çift	62
24) Yorgan	129	54) Tencere-i küçük	18
25) Kapu perdesi	38	55) Sahan, kefgir	18
26) Tencere-i küçük	19	56) Leğen	9
27) Şem'dân	14	57) Oyan ma'a sinebend	160
28) Dülbend	32	58) Börk-i destâr	12
29) Sandık	165	59) Dükkân der sük-ı Keçeci-ler, 2 'aded	3 340
30) Kepenek	80	60) Kılıc-ı sîm	1 500
31) Tas-ı esb	31		

1) صفا

2) منصورى

3) ياپوق

4) فرد

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
61) Oyan ma'a sinebend, gü- müşlü	420	73) Kuşak	73
62) Kazgan	139	74) Mor çuka şalvar	210
63) Basma yasdık-ı köhne	18	75) Çarşeb-i beyaz, 2 'aded	38
64) Kapu perdesi	30	76) Nacak-ı küçük	6
65) Sini-i nuhas	167	77) Satır	5
66) Neftî Bağdadî kutnî kaf- tan	347	78) Def'a satır	4
67) Kebîr tencere	91	79) Kumkuma	40
68) Çarşeb-i beyaz	34	80) Çanak, 3 'aded	3
69) İbrik	26	81) Eğer-i Rumî	60
70) Tabak, 3 'aded	12	82) Behâ-i hayvanât der <i>çiflik</i>	1 000
71) Kürk-i siyah	67	83) Behâ-i keçe der (dü)kkân	4 000
72) Dölbend	79	84) Behâ-i esbâb der dükkân	1 600
		85) Behâ-i keçe ve teğelti ve gayrı	3 635
			<u>26 633</u>

Türk Tarih Kurumu

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
117) Hayme-i muşamma'	600	148) Kutnî-i Bağdadî-i sincabî	
118) Serâser-i sûrh sâde, cedîd	2 900	câme, ma'mûl	406
119) Atlas-ı sürmaî câme, ma'mûl	400	149) Atlas-ı sûrh câme, ma'mul	561
120) Şalvar-ı kadife-i sûrh, nâ-tamam	1 800	150) Atlas-ı sebz-i Burusa, ma'mul	544
121) Keçe-i 'Acem, kebîr	610	151) Destâr-ı köhne, 2 'aded	160
122) Câme-i Aglatî-i ⁸ siyah	300	152) Atlas-ı sûrh ferace-i mî-rahûrî	645
123) Kutnî Hindî-i lâciverdî, nâ-tamam	230	153) Kutnî-i erguvânî câme, nâ-tamam	326
124) Atlas-ı sûrh câme-i cedîd	790	154) Oyan-ı zer (ü) sîm ma'a zincir-i sîm	1 565
125) Mesih nâm gulâm	2 200	155) Hâre-i sürmaî ma'a ferv-i sammur	1 505
126) Keçe-i Selânîk	545	156) 'Abayi-i zer çatma	535
127) Kemhâ-i sincabî câme-i Burusa	340	157) Sof-ı mor şalvar	150
128) Atlas-ı elmasî	129	158) Kılıc-ı sîm	1 710
129) Kemhâ-i beyaz câme-i Burusa	277	159) Destâr-ı köhne, 5 'aded	312
130) Şilte ⁸ ma'a astar	28	160) Oyan-ı lâciverdî-i sîm ma'a zincir-i sîm	1 990
131) Atlas-ı sürmaî câme, ma'mûl	710	161) Geyvan nâm gulâm	5 000
132) Oyan-ı zer(ü) sîm	240	162) Ahmed nâm gulâm	3 000
133) Kelûserî-i ¹⁰ lâciverdî	8	163) Rıdvan nâm gulâm	5 000
134) Destâr-ı köhne, 5 'aded	361	164) Ayas nâm gulâm	5 000
135) Keçe-i Selânîk	158	165) Pervîz nâm gulâm	5 000
136) Nîmten-i serâser-i sûrh	2 800	166) Kebe-i Yanbolu, 8 'aded	1 350
137) Kutnî-i Bağdadî-i kemmunî, ma'mûl	455	167) İki sofrâ sahan-ı dendanî, 10 'aded	540
138) Nîmten-i atlas-ı sebz, ma'mul	905	168) Tencere, 2 'aded	160
139) Keçe-i Selânîk	452	169) Seccâde-i beyaz	106
140) Atlas-ı turuncî câme-i Burusa	443	170) Kalîçe-i küçük, köhne	28
141) Atlas-ı mor câme, ma'mûl	444	171) Sepet-i Bulgarî, çift	300
142) Keçe-i Selânîk	102	172) Sepet, 1 çift	165
143) Keçe-i Selânîk	102	173) Çuka ferâce-i sûrh, ma'a postîn-i kurt	1 400
144) Atlas-ı sûrh yen, çift	89	174) Atlas-ı sûrh câme, ma'mul	560
145) Atlas-ı sûrh yen, çift	151		
146) Kemhâ-i sûrh ma'a ferv-i sammur	1 770		
147) Câme-i atlas-ı sebz, ma'mûl	563		
			(253 712)

8) اغلاطى (?)

9) شيلته

10) كلونرى (?)

Muhallefât: el-merhum 'Abdi Halife el-İmam, el-müteveffâ bi-mahalle-i Gümlü-oğlu bi-Edirne el-mahmiyye, mâte 'An zevce, Âfitâb ve ibneyn Mahmud ve Ahmed (yp. 27)

El-vâkı' fî evâil-i L. s. 975 (30 Mart - 8 Nisan 1568)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Bahâ-i kitab	820	24) Çalma ² , köhne	25
2) Nakid akçe	220	25) Beyaz seccade	10
3) İç-edik ³ ma'a başmak	61	26) Çalma, köhne	1
4) Seccade	80	27) Çüb-ı Çini ³	3
5) Mücevveze	5	28) Sandık-ı siyah	115
6) Demür hurdeleri	2	29) Tepsi-i nuhas	110
7) Asümânî zıbun	20	30) Tencere-i küçük	20
8) Asümânî kaftan	25	31) Tepsi	16
9) Kilim	127	32) Tepsi, ibrik	15
10) Kebe-i Yanbolu	28	33) Şem'dân	5
11) Sürmaî kebe, küçük	28	34) Demür-i kebâb	7
12) Kalıçe	157	35) İç-edik, çift	6
13) Nemed	72	36) Tepsi-i nuhas	45
14) Pîsûs ²	12	37) Sahan, çift	50
15) Leğen-i köhne	10	38) Çalma	19
16) Tencere	62	39) Kilim-i köhne	40
17) Kadife yasdık	33	40) Asümânî kapama, ma'a	
18) Çuka ferâce ma'a kürk	120	beyaz zıbun	25
19) Kürk-i köhne	12	41) İbrik ma'a maşraba	32
20) Çengel	4	42) Sandık-ı küçük	8
21) Minder-i köhne	30	43) Nakid der kîse, 'an yed-i	
22) Âsümânî çakşır, köhne	5	Behram	220
23) Kaftan-ı köhne	11	Yekûn	2 716

Minhâ :

Dellâliyye 43; Mehr-i müccel 1 000; Der zimmet-i vasî Hasan Çelebi ibn Ahmed, 'an bahâ-i kitab 820

(1 863)

El-bâki der kîse

853

1) ایچ ادیک

2) پوسوس

3) چوب چینی

Bir al mukaddem kuşak ve üç sim kadeh, iki nâ-tamâm işlenmiş boğça ve bir fısdıki en ⁴ Bağdadî kutnî, sahipleri nâ-ma'lûm olduklarına binâen mevkufluca ⁵ durur, sahipleri ma'lûm olduktan sonra akçeleri alınub dâyinlere teslim oluna ve bundan ma'dâ iki vezne-i zer ve gümüş mühür ve bir dükkân kilidi ve bir köhne yan devâdî ⁶ ve iki sanduk bey' olunduğı zamanda dâyinlere taksim oluna

	'An yed-i	'Ani'l- asl	'Ani'r- ribh		'An yed-i	'ani'l- asl	'Ani'r- ribh
1)	Vefâ Hâce el-imam	500	75	29)	Davud çingene	120	24
2)	Behram Beğ	780	30	30)	Leylâ çingene	120	17
3)	Zeyni Hâtun	—	72	31)	Elekci Mustafa çingene	360	90
4)	Vefâ Hâce, el-imam	300	45	32)	Karaoğlan	—	225
5)	Kulfal çingene	420	27	33)	Davud çingene	120	24
6)	Haydar çingene	300	23	34)	Sarac Kara 'Ali	—	45
7)	İbrahim	400	100	35)	'Aynî Hâtun	600	51
8)	Mustafa bin İbrahim	1 700	54	36)	Hacı Seydi	1 080	287
9)	Mustafa Çelebi el-mezbûr	2 000	395	37)	İbrahim, el-bakkal	—	179
10)	Yahudi Yani (?)	120	15	38)	Davud çingene	240	15
11)	Ferhad, ed-dellâl	150	24	39)	Mahi çingene	630	180
12)	Mustafa çingene	600	40	40)	Mehmed bin Hasan	4 000	—
13)	Mustafa çingene el-mezbûr	200	5	41)	Deveci Mehmed	1 000	—
14)	Kadına ⁷ çingene	220	19	42)	Sinan Beğ	1 120	325
15)	Arslan çingene	360	125	43)	Hadice Hâtun, 'an karye-i Akpınar	60	18
16)	Hacı Sinan bezzâ-zistânî	120	27	44)	Yahudi İlya	300	45
17)	Sarrac Ahmed	1 600	100	45)	Bâli çingene	1 000	413
18)	Mustafa çingene	300	43	46)	Marula bint Çavuş	175	82
19)	Hasan çingene	60	4	47)	Mücellid Muslı	240	15
20)	Hasan çingene el-mezbûr	200	8	48)	Kazzaz Mahmud	—	625
21)	Mümine Hâtun bint Bayezid	400	60	49)	Bakkal Mustafa bin Ali	—	1 250
22)	Bâli bin Mehmed	1 000	25	50)	Mihal veled Andırya, kethudây-ı nasârîn ⁹	2 000	700
23)	Nebi bin Davud	500	70	51)	Der kîse nakid	—	399
24)	Sefer çingene	500	250	52)	Def'a, der kîse nakid	—	1 081
25)	Elmas Ağa, berây-ı deyn-i kuyumcu Arslan	3 000	100	52 ^a)	Def'a, der kîse nakid	—	1140
26)	Yahudi Seleme ⁸	500	40	53)	Def'a, der kîse nakid, kem akçe	—	134
27)	Davud çingene	600	38	54)	Def'a, der kîse gurus, nakid akçe 13, kıymet	—	100
28)	Davud çingene	480	27	55)	Def'a, der kîse nakid sikke 11, kıymet	—	660
					Nakid akçe	—	5

4) ان

8) سلمه

5) موقوفهجه

9) نصارين

6) يان دواتی

7) قاده

Der-zimmet-i : ('ani'l karz¹⁰)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
56)	İbrahim bin Mahmud, el-bakkal	600	74)	Yahudi Arslan ibn Kulak, 'An cemâ'at-i Aragon ⁹	1 500
57)	Kara-oğlan ve şeriki Ferhad	1 200	75)	Çingene Bâli ibn Mustafa	2 000
58)	Şüca' Çavuş ¹	9 000	76)	Şirmerd bin 'Abdullah ¹⁰	600
59)	'Atâ Çelebi ibn Emirzâde	1 500	77)	Kara Hasan bin Yusuf, el-Kassab	375
60)	Yağcı Mustafa	1 000	78)	Mahmud bin 'Abdullah, el-kazzaz	5 000
61)	Yahya	3 000	79)	Behram bin 'Abdullah	2 200
62)	Ahmed Çelebi, el-kadı bi-kaza-i Argirikasrı	3 000	80)	Hasan Çelebi	2 249
63)	Ferhad bin 'Abdullah	200	81)	Mustafa bin 'Ali, el-bakkal	10 000
64)	Ramazan bin 'Abdullah	200	82)	Bâli Sofi, kazzaz	1 000
65)	Mahmud bin 'Abdullah, 'an karye-i Saltıklı	250	83)	Güzelce Babaoğlu ¹¹	100
66)	Doğan çingene 'An karye-i Körler ²	300	84)	Arnavud Sinan Dede	300
67)	Bâli Sofi ³	180	85)	Bâli Sofi, kazzaz ¹²	200
68)	Çingene Ririne (?) ⁴	240	86)	Zaim Hasan Çelebi ¹³	1 800
69)	Kaftancı Pîrf Çelebi ⁵	800	87)	Hacı Murad bin 'Abdullah	423
70)	Zeyni Hâtun ⁶	500	88)	Şah-ı Hübân, zenn-i Bâli çingene ¹⁴ , 'ani'l-asıl 'ani'l-rihb	200 185
71)	Çingene Mustafa ⁷	185	89)	Mihri bint İnebeğ ¹⁵	240
72)	'Ali bin Mustafa 'An mahalle-i Kovacılar ⁸	480	90)	Macar çingene ¹⁶	180
73)	Lutfullah	100	91)	Mehmed bin Mahmud	180
			92)	Sitti bint Çevre ¹⁷	777

¹ Ber-müceb-i Huccet-i Şer'iyye, bağçesi rehn-i makbûzdır¹⁴.

² İncili sakındırık¹¹, rehn-i makbûzdır.

³ Bir cebe¹² bilezik, rehn-i makbûzdır.

⁴ Bir dane mor ferâce, rehn-i makbûzdır.

⁵ Üç pâre kaftan, rehn-i makbûzdır.

⁶ Bir toma¹³ çârşeb ve bir balın ve bir sürmaî minder ve bir kırmızı minder rehn-i makbûzdır.

⁷ Bir pâre bez ve bir gömlek ve bir kuşak rehn-i makbûzdır.

⁸ Bir Mushaf-ı Şerif ve iki çift küpe ve iki hatem rehn-i makbûzdır¹⁴.

⁹ Bir zincir, bir züflük ve bir çift küpe rehn-i makbûzdır.

¹⁰ Ber müceb-i huccet-i Şer'iyye evi rehn-i makbûzdır.

¹¹ Bir altun zincir, rehn-i makbûzdır.

¹² Bir kırmızı ferâce ve bir mukaddem kuşak rehn-i makbûzdır.

¹³ Bir tas¹⁵ takye ve bir zincir-i sîm rehn-i makbûzdır.

¹⁴ Rehin iki gümüşlü bıçak ve bir çift altun mengüş rehn-i makbûzdır.

¹⁵ Beş dane gümüşlü düğme ve bir tek gümüş bilezik rehn-i makbûzdır.

¹⁶ Bir tek küpe ve bir altun boğmak ve bir zer ve gümüş pâreleri rehn-i makbûzdır.

¹⁷ Bir serâser kaftan ve bir dikme makrama ve bir siyah (—)

10) عن القرض

11) سقندرق

12) جبه

13) طومه

14) رهن مقبوضدر

15) طاس

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
93) Masula bint Çavuş ¹⁸	75	97) Hüseyin bin 'Abdullah ²¹	1 920
94) Yorgi, kethudâ-i nesarâ ¹⁹	500	98) 'An bahâ-i çuka	288
95) Uveys ²⁰	115	99) Mehmed Beğ	960
96) Kayyım-ı Câmi'-i 'Atıyk	300	Yekûn (+ 1469)	101 794
		Cem'an	102 647

Minhâ :

Kirâ-i dükkân, harc-ı ma'kul 962; 2 huccet 50; Harc-ı ma'kul 60; Sûret-i defter 25

Yekûn 1 277

El-bâki 101 370

Minhâ :

Deyn-i Mahmud Çelebi, el-Kadı bi-kazâ-i Usto(l)ni Belgrad, ber-müceb-i huccet-i Şer'iyye²²

65 000

Deyn-i Sitti Hâtun, ber-müceb-i huccet-i Şer'iyye²³

55 785

¹⁸ Bir kırmızı kemhâ kaftan, rehn-i makbûzdır.

¹⁹ Hurda nakışlı kaftan, rehn-i makbûzdır.

²⁰ Bir tek küpe, rehn-i makbûzdır.

²¹ Bir altun zincir, rehin.

²² Zimemden ve nukuud'dan teslim 50 685

²³ Zimemden ve nukuud'dan teslim 50 685

Türk Tarih Kurumu

'An muhallefât : el-merhum 'Abdülkadir bin Timur El-müteveffâ
bi-mahalle-i Tarakçı bi-Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce ve
ibn İbrahim ve selâse benât Safiye ve Kadem ve Kamer (yp. 34)

El-vâkı' fî M. s. 977 (16 Haziran - 15 Temmuz 1569)

I

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Rıdvan nâm gulâm	7 500	31) Sahan-ı dendânî, ferd	24
2) Yeşil çuka ferace, ma'a pû- şiş-i zerdeva	845	32) Maî Bağdadî kutnî kaftan	180
3) Keçe-i Selânik	50	33) Tepsî-i harcî	14
4) Kalıçe	166	34) Safa-yı nuhas ¹	17
5) Hereni	28	35) Döşek-i beledî	85
6) Mor kutnî kaftan	88	36) Kalıçe-i küçük	40
7) Kalıçe-i köhne	31	37) Sandık, ferd	16
8) Yorgan-ı çatma-i sürh	74	38) Kepçe-i cûb	8
9) Tepsî-i yahmı 2	46	39) Dölbend-i köhne	32
10) Sini-i kebîr	40	40) Dölbend	65
11) Tepsî-i küçük	18	41) Beyaz basma minder	39
12) Don, gömlek	37	42) Yasdık-ı çatma	86
13) Dölbend-i köhne 3	25	43) Kilim	49
14) Maî mukaddem kuşak	115	44) Dibli tas 2	14
15) Uçkur-ı köhne, 2	8	45) Sahan-ı dendânî, çift	85
16) Sandık	45	46) Sâde-i beyaz	36
17) Leğen, ibrik	67	47) Don	16
18) Kebe-i Yanbolu, köhne	26	48) Pâre-i çatma	6
19) Mor çuka ferace	360	49) Şem'dân	7
20) Velençe-i âsümanî	72	50) Tepsî-i küçük	3
21) Minder-i kadife-i çatma, köhne	90	51) Kalıçe-i küçük	26
22) Basma yasdık	21	52) Kalıçe	76
23) Sahan, çift	39	53) Sini-i nuhas	156
24) Gömlek-i beyaz	18	54) Kalıçe	171
25) Peşkir-i Hindî	20	55) Sahan-ı dendânî, çift	69
26) Şalvar-ı sürh	36	56) Börk-i destâr	10
27) Döşek-i beledî	86	57) Döşeme-i hamam	13
28) Keçe-i Selânik	100	58) Çatma	36
29) Kilim-i köhne	5	59) Kavuk	16
30) Kilim-i köhne	40	60) Örtü-i destâr	17
		61) Makrama-i beyaz	1
		Yekûn (— 135)	11 374

1) صفای نخاس

II

a) Der-beyân-ı zimem-i nâs der Belgrad

Der-zimmet-i :	<u>Kıymet</u>
1) Mehmed bin 'Ali, 'an taryk-ı mudarebe ²	44 000
2) İsa ve 'Ali 'An bahâ-i kirpas-ı penbe ³	7 000
3) Muğlalı Mehmed 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	7 400
4) Boynu-yoğun Ahmed 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	1 970
5) Kesik Musa 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	<u>3 600</u>
Yekûn	63 980

b) Der-beyân-ı zimem-i nâs, 'an vilâyet-i Dobruca

Der-zimmet-i :	
1) Denizci Mustafa 'An bahâ-i kirpas, sâkin-i Tulca	6 360
2) Benli Receb 'An bahâ-i kirpas-ı penbe, sâkin-i (—)	3 600
3) Pîr Ahmed sâkin-i Bazarcık 'An bahâ-i kirpas-ı penbe ³	1 860
4) Bekir Çelebi ibn 'Abdullah, sâkin-i Harman Ova 'An behâ-i kirpas-ı penbe	8 000
5) Halil bin Ahmed, sâkin-i Şumlu 'An bahâ-i kirpas ³	1 800
6) Bekir bin Hâce Bahar, sâkin-i Şumlu 'An bahâ-i kirpas	1 800
7) Osman, sâkin-i Yanbolu 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	1 860
8) Nurullah sâkin-i Yanbolu 'An bahâ-i çuka ve karz ⁴	6 800
9) Bali, sâkin-i Baba 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	1 680
10) İskender, sâkin-i Baba 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	1 800
11) Davud, sâkin-i Yahşi Halife 'An bahâ-i kirpas-ı penbe ve karz	7 000
12) Mustafa bin Hasan, sâkin-i Hırsova 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	1 815
13) Kara Veli, sâkin-i.... boğı ⁵ , 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	1 800
14) Yörük Veli, sâkin-i Bazarcık 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	1 850
15) Ca'fer, sâkin-i Bazarcık 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	3 000
16) Bıyıklı Memi, sâkin-i Gölci 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	3 800
17) Musa Halife ve Mahmud, sâkin-i Balcık 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	3 630
18) Bali ve Musa ve Ahmed, sâkin-i Aydonat 'An bahâ-i çuka ve karz	3 500
19) Felek Mustafa, sâkin-i Bazarcık 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	2 300
20) Habib ve Şa'ban 'An bahâ-i kirpas-ı penbe, sâkin-i Bazarcık	2 000
21) Tur Musâ, sâkin-i Bazarcık 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	2 500
22) Köle Mustafa 'An bahâ-i kirpas-ı penbe, sâkin-i Bazarcık	2 400
23) Nazar Sofu, sâkin-i Bazarcık 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	1 100
24) Osman, sâkin-i Bazarcık 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	<u>1 815</u>
Yekûn	74 070

2) عن طريق مضاربه

3) کرپاس پنبه

4) قرض

5) کبه بوغی (?)

c) Der-beyân-ı zimem-i nâs⁸ der-vilâyet-i Anadolu

Der-zimmet-i :		Kıymet
1)	Sefer, sâkin-i Karasu 'An karz ve murabaha ⁶	3 300
2)	Mehmed bin Veli, sâkin-i Yenişehir 'An karz ve murabaha	11 400
3)	Davud, sâkin-i Nazilli, 'An karz	4 000
4)	Mahmud bin Rahman, sâkin-i Karasu 'An bahâ-i çuka ve karz	13 300
5)	Der-zimmet-i Kara Yahşi, sâkin-i Nazilli, bi-taryk-ı mudarebe	16 000
6)	Kara Hamza bin 'Ali, sâkin-i Karasu 'An karz ve murabaha ⁷	6 720
7)	Çakır Yusuf bin Budak, sâkin-i Nazilli 'An karz ve murabaha	10 200
8)	Katırcı Dursun, sâkin-i Balyanbolu 'An karz ve murabaha	1 150
9)	Mehmed bin Nesimî, sâkin-i Yenişehir 'An karz ve murabaha	12 750
10)	Küçük 'Ali, sâkin-i Nazilli 'An karz ve murabaha	3 000
11)	Şa'ban, sâkin-i Nazilli 'An karz ve murabaha	6 600
12)	'Abdülkadir bin 'Ali, damad-ı merhûm 'Abdülkadir 'An karz ve murabaha	22 000
Yekûn		110 420

d) Der-beyân-ı zimem-i nâs⁸ 'an Edirne

Der-zimmet-i :		
1)	Geyvan ve Hacı Mehmed 'An karz ve murabaha	12 250
2)	'Abdi Hâce 'An karz ve murabaha	11 500
3)	Mevlây, şişeci 'An karz ve murabaha	8 000
4)	Kör Budak, der livâ-i Eflâk 'An bahâ-i bogası	20 000
5)	Kılıçcı Hasan 'An karz	2 000
6)	Yahudi Yasef 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	2 000
7)	Yahudi İbrahim 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	4 000
8)	Yahudi Musa 'An bahâ-i kirpas	4 000
9)	Hacı Hamza ve Hacı 'Ali 'An karz ve murabaha	22 000
10)	'Ali Hâce 'An karz ve murabaha	9 000
11)	Bekir 'An bahâ-i kirpas-ı penbe	3 000
Yekûn		97 750
Cem'an		357 594

Minhâ :

Li-vakfî'l-merhum 'Abdülkadir der Cami'-i 'Atıyk 43 000; Vasıyyet-i merhum 15 000; Resm-i 'Askerî 4 800; Deyn-i müsbet li-beyânî'l-müteveffâ 90 000; Deyn-i müsbet li-mehr-i zevcetihi 16 000

Yekûn (68 800)
El-bâki 188 794

Hisse-i zevce	23 599	Hisse-i bint	33 039
Hisse-i ibn	66 078	Hisse-i bint	33 039
Hisse-i bint	33 039		

6) عن قرض و مراجه

7) مضاربه

8) ذمم ناس

No. 18/a

Oldur ki Fethi Çelebi ibn Hayreddin nâm kimesne mahmiyye-i Kostantantiyye'den Davud Paşa mahallesinde fevt olan merhum ve mağfurunleh Ali Ağa ibn İskender'in tenfiz-i vasiyyetine ve merhum-ı mezbûrun Ümmühanî ve Hadice nâm sağıyrlerinin vasiyy-i muhtârı olan Rıdvan Beğ ibn Abdullah muvâçehesinde bi-tav'ihî ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb tarih-i kitabdan üç yıl mukaddem mezbûr Ali Ağaya mahmiyye-i Edirne tevâbi'inden Çöke nâhiyesinde karye-i Yervadin'de vâkı' olub ahâlî-i karye katında ma'lûmü'l-hudûd olan *çiftliği cemî'-i âlâtiyle ikiyüz sikke altuna bey' idüb yine yılda otuz altın icâreye almış idim* Hâlen zimmetimde meblâğ-ı merkuumun aslı iki yüz altındır ve merkuum çiftliğin icâresinden ki üç yıllık icâredir doksan altın, cem'an ikiyüz doksan altındır, hâlen zimmetimde bâkidir, didikde vasiyy-i merkuum Rıdvan Beğ dahi mukîr-i mezbûrî cemî'-i kelâmında tasdiyk ve kabul eyleyicek mâ vaka' bi't-taleb kayd-ı sicil olundu (Scl. 11, yp. 50). (Gurre-i Ca. 980 — 9 Eylül 1572)

No. 18/b

Mahmiyye-i Edirne'de Firuz Ağa mahallesinde fevt olan *Üzümcü Hâce ibn İbrahim*'in vasiyy-i muhtârı olan Mehmed Çelebi ibn Hasan nâm kimesne Meclis-i Şer'de Sofya bint Kosta nâm zimmiyye mahzarında takrîr-i kelâm idüb

Tarih-i kitabdan bir buçuk yıl mukaddem Edirne tevâbi'inden Ada Nâhiyesinde Kara-ağaç nâm karyede vâkı' olub cevânib-i erba'ası tariyk-i 'âm'la mahdûd olan iki yer evini ve bir sofa ve bir sundurmayı müştemil olan bir bâb menzil ki

Mahmiyye-i Kostantaniyyede *Davud Paşa mahallesinde fevt olan Ali Ağa bin İskender*'in *Angeliye bint Yâni* nâm zimmiyyede *karz cihetinden* bin beşyüz akçesi olub *merkuum akçe mukabelesinde zikr* olunan menzili mezbûr Ali Ağanın vekil-i Şer'isi olan mezbûr *Üzümcü Hâce*, vekâleti hasebiyle, *alub kabz idüb mezbûre Sofya'ya* 1 500 akçeye *bey' idüb*, 200 akçesini alub kabz idüb bâki 1 300 akçe kalmış idi Hâlen vesâyetim hasebiyle meblâğ-ı merkuumu alub kabz idüb menzil-i mezbûrî merkuum Sofyaya teslim eyledim, deyücek merkuume Sofya mukîr-i . . . cemî' kelâmında tasdiyk idüb mâ vaka' bi't-taleb kayd-ı sicil olundu (Scl. 11: yp. 55). (10 C. li - s. 980 — 18 Ekim 1572)

Muhallefât : el-merhum Yunus Beğ el-müteveffâ hâle kevnihî¹ emir bi-liva-i Köstendil, fî vilâyet-i Rumeli el-ma'mure Mâte ve tereke mine'l-verese min ebnâ-i'z-zükûr 'Ali Beğ ve 'Ömer Beğ ve İbrahim Beğ ve Ahmed Beğ ve Bekir Beğ ve Mahmud Beğ ve Mehmed Beğ ve Osman Beğ ve min benâtihi Cemile ve Hadice ve Nefise ve Emine

(Za. 979) (16 Mart - 14 Nisan 1572) (yp. 60 63)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) 78 tolga ²	11 669	30) İnek	80
2) 56 zırh	9 122	31) Erz, 20 keyl, fî 14 (?)	1 200
3) 15 cebe-i âyine ³	837	32) 'Asel, 85 vakıyye, fî 7	605
4) 7 çadır	3 484	33) Revgan-ı sâde, 32 vakıyye, fî 8	256
5) 7 tencere	517	34) Şeker, 2 kelle	143
6) 6 tepsi	120	35) 22 hoşâb kaşığı	39
7) 11 dülbend	990	36) Cam tas	130
8) 10 boğça	296	37) 8 ağaç çanak	30
9) 2 kavuk	58	38) Seped-i müzevve ¹⁰	80
10) 5 seccade	724	39) 5 katar cemel	6 060
11) 4 keçe-i Selânik	481	40) 5 katar cemel	6 000
12) 50 sırik-ı ⁴ tolga	250	41) 5 katar cemel	5 450
13) 5 şapta ⁵	196	42) 5 katar katır	6 500
14) 6 tabıl gergisi ⁶	37	43) Al bargir	1 000
15) Sorguç topu	40	44) Doru bargir	820
16) Avadanlık ⁷	4	45) Bargir-i kâtib İbrahim	900
17) 23 demren	48	46) Bargir-i Geyvan	351
18) 10 köhne sandık	352	47) Doru bargir	250
19) 25 sırik	75	48) Bargir-i Cemşid	400
20) Sûrnây-i gergedan ⁸	120	49) Bargir-i aşçı	200
21) Orta tepsi	84	50) Eğer	65
22) 4 kefgir kepçe	33	51) Çapa-i na'iband	47
23) Havan, bâ-deste ⁹	33	52) Bargir	1 200
24) Tepsi-i kebab	6	53) Bargir-i aşçı	330
25) Kantar	40	54) Bargir-i Geyvan	430
26) 19 keçi, fî 18	702	55) Bargir-i odun	320
27) 23 re's ganem, fî 20	460	56) Bargir-i kula	600
28) 25 re's ganem, fî 14	350	57) Kantarma	5
29) 18 re's ganem	360		

1) حال کونه

2) تولغه

3) جبه ایینه (?)

4) سریق

5) شاپته

6) طبل کرکیسی

7) اوادانلق

8) صرناه کرکدان

9) یادسته

10) سپد مزوه

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
58) Demür köstek	4	99) Fetvalar	41
59) Çenber kolanı 2	20	100) Risale-i satranç	10
60) Deve-i şa'ir ¹¹	1 440	101) Sine-bend	94
61) Deve-i maye ¹²	1 200	102) 'Aşık Paşa	265
62) 5 katır	2 500	103) Lügat-ı muntehab	62
63) Palandüz	20	104) Tarih-i Âl-i Osman	92
64) Havut başı ¹³	10	105) Kanunnâme	72
65) 10 çift köhne harar	47	106) Tarih-i Taberî	1 670
66) Bargir kolanı	250	107) Tefsîr-i Türkî	610
67) Cemel-i Edirne	3 900	108) Selimnâme	133
68) Bargir-i 'araba	500	109) Manzum İskendernâme	31
69) Katır at	620	110) Kısas-ı Enbiyâ	230
70) Otağ	1 100	111) Baytarnâme	12
71) Çadır kilar	800	112) Şer'atü'l-islâm	11
72) Köhne gönlek	75	113) Lügat-ı Sıbyân ve bir kitab	6
73) Âbhane	101	114) Câmi'ü'l-ahbâr	120
74) Hayme-i haymana	35	115) Süleymannâme	640
75) Rüstemî yeşil câme	550	116) Meşin harar	16
76) Kayış-ı özengi	20	117) Miskî kemha nîmten	400
77) Fener örtüsü	15	118) Tirkeş ma'a yan ¹⁵	615
78) Köhne mifreş ¹⁴	70	119) Çuka çultar	325
79) Tirkeş, bâ-tîr	82	120) Câme-i kemha-i sürh	705
80) Tavla	52	121) Çeşm-i Bülbül nîmten, bâ- post-ı siyah	400
81) Sof nîmten	150	122) Rüstemî atlas	520
82) Yeşil nîmten-i Dubrovnik	440	123) Beyaz çuka nîmten	200
83) Dolama	405	124) Hakî ¹⁶ ok 57	65
84) Kitab-ı rüya	100	125) Harar-ı meşin 2	26
85) Kitab-ı fal	14	126) Paftalu eğer ma'a kolan	205
86) Kitab-ı mesele	16	127) Firengî 'arakiyye	73
87) Manzum Vikaye	31	128) Hal-i divan	600
88) Varak-ı Gülşah	13	129) Atlas dolama	410
89) Hayat-ı ebedî	47	130) Yelpaze kuyruk	12
90) Tefsir-i Türkî	71	131) Mücevveze kılıfı	201
91) Tuhfetü't-tâlibîn	30	132) Aşçı Yusuf	4 505
92) Envârü'l-'âşıkîn	60	133) Gulâm Ca'fer	3 050
93) İskendernâme	71	134) Cârîye	1 900
94) Hayatü'l-cenân (?)	22	135) Cârîye	6 000
95) Bir kitab	4	136) Gulâm Nasuh	7 000
96) Mushaf-ı şerif	905	137) Gulâm Yusuf	4 750
97) Kelâm-ı kadîm	815	138) Gulâm Geyvan	3 700
98) Yusuf ve Züleyha	60		

11) شعير

12) مایه

13) هارود باشی

14) مفرش

15) یان

16) خاکی

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
139) Gulâm İskender	5 150	179) Neftî çuka, bâ-postîn-i kurd	780
140) Keçe-i destâr	17	180) Safa, bâ-ser-i sîm 3	2 788,5
141) Keçe-i Selânîk-i sûrh	140	181) Çuka-i sebz, bâ-postîn-i zerdeva	1 730
142) Postîn-i Dubrovník 3	360	182) Hotoz, bâ-tob-ı sîm	201
143) Sofra-i şem'dan	11	183) Zil	95
144) Köhne Selimî eğer	156	184) Maşraba, bâ-gılâf	1 000
145) Esbâb-ı hammam	76	185) Bayrak	101
146) Sîm tepsi 4	1 575	186) Câme-i serâser	1 340
147) Maî atlas, bâ-post-ı üşek ¹⁷	300	187) Câme-i atlas-ı fıstıkî	450
148) Mir'at-ı Dımışkı	4	188) Kemha-i sûrh câme	21 021
149) Kâğıd-ı mücellid	15	189) Tulga-i merhum	940
150) Sorguç bâ-gılâf 41	3 560	190) Kadife-i sebz, bâ-postîn-i sammur	1 895
151) Çuka-i yüz çile, 8 zirâ', fı 290 2	320	191) Destar 2	700
152) Maşraba-i sîm 2; 185 dir-hem 9 baş, fı 4,5	881,5	192) Siyah kadife, bâ-postîn-i üşek	1 735
153) Çeşm-i Bülbül câme	411	193) Altmış-çile mor çuka	344
154) Kutnî-i Bağdadî-i sebz	390	194) Destvâne ¹⁸	301
155) Neftî çuka, 4 zirâ'	437	195) Seyf	4 300
156) Serâser câme	1 720	196) Sîm kemer	1 050
157) Tas-ı sîm, bâ-kadeh-i sîm, 5	1 505	197) Pîrehan-i hammam	200
158) Şem'dan-ı sîm	1 783	198) Sîm bazubend	150
159) Mor çuka, bâ postîn-i üşek ¹⁷	1 850	198) Kepade ¹⁹	160
160) Makrama-i Hindî	15	199) Miyanbend-i 'Acem	130
161) Sof-ı sûrh şalvar	108	200) Keçe-i destâr	39
162) Başlık	330	201) Makrama-i Siroz 2	120
163) Sarı atlas câme	452	202) İnce zırh	630
164) Gem, bâ-licam-ı sîm	410	203) Pûşîş-i esb	65
165) Sîm özenği	860	204) Kadife-i sûrh, bâ-postîn-i üşek	2 810
166) Kolçak 2	106	205) Hançer-i sîm	460
167) Sîm hotoz	95	206) Bazubend-i sîm, bâ-bazubend-i zerrîn	545
168) Serâser câme	2 015	207) Sîm zincir	466
169) Diplî sîm üsküre	1 742	208) Çuka-i sebz, bâ -postîn-i zerdeva	1 370
170) Sîm zincir 2	1 029	209) Turna teli	80
171) Tabılbâz	65	210) Sîm tabılbâz 2	2 001
172) Keman	30	211) Üsküf	390
173) Kadife-i sûrh câme	1 300	212) Sîm tuğluk	240
174) Kolçak 3	30	213) Kavis ²⁰	10
175) Siyah çuka-i yüz-çile, 8 zirâ'	1 440	214) Müzehheb tulga	245
176) Yapuk	720		
177) Münakkaş geyim	31		
178) Mor ferace	405		

17) اوشك

18) دستوانه

19) كپاده

20) قوس

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
215) Kaşağı	5	245) 30 vakiyye peynir	65
216) Arka kaşağı	30	246) Çadır-ı 10 hazine, 2	1 200
217) Mikras-ı şem' 2	65	247) Eğer, bâ-özengi-i sîm	910
218) Mor çuka şalvar	155	248) Sancak bargiri	900
219) Alât-ı berber	385	249) Nakkare-zen ²⁴ Hasan	4 800
220) Sorguç, bâ-gılâf	264	250) Seyf-i merhum	2 900
221) Atlas-ı sebz, bâ-postîn-i üşek 4	700	251) Kula bargir	1 200
222) Mühr-i zerrîn	330	252) Eğer-i sîm	1 910
223) Mühr-i sîm	44	253) Gulâm Küçük 'Ali	7 500
224) Cevz-i Hindî	20	254) Surna ²⁴	150
225) Güderi	20	255) Yeşil çuka, bâ-postîn-i zerdeva	2 000
226) Pusula bâ-minber ²¹	51	256) Kürklü miskî kemha	265
227) Erz, 2 kile	240	257) Kapucu Hasan	1 000
228) Araba bargiri 2	1 000	258) Sîm eğer	2 000
229) Harar, 9 çift	360	259) Tulga-i müzehheb	305
230) Bâzdâr ²² Ferah	250	260) Nakid sikke-i Hasene	5 000 (300 000)
231) Şapta ²³	60	261) Nakid der-kîse, sikke-i Haşene 5 000	(300 000)
232) Dobus 2	604	262) Def'a nakdiye, sikke-i Hasene, ez dest-i Hasan	Kethudâ 2 000 (120 000)
233) Kemha-i miskî, 12 zirâ'	708	263) Nakdiye der m., mevcud der hazine bud Meblâğ	36 000
234) Maî atlas nîmten	460	264) (269 kalem muhtelif eşyanın değeri, cem'an)	57 525
235) Zırh-ı merhum	2 010		Cem'an 1 142 634
236) Kolçak-ı Dımışkî	320		Minhâ masraf 96 024 ¹
237) Otağ, bâ-muşamma'-i bez 2	860		Sahhü'l-bâki 1 055 000 ²
238) Sâyeban-ı bez	800		
239) Gulâm Ca'fer	3 600		
240) Maî atlas ferace	460		
124) Gök aygır	2 000		
242) Cemel, 6 katar	72 000		
243) Keçe-i destâr	61		
244) Licam, bâ-silsile-i sîm 2	2 260		

Minhâ:

Hisse-i Ali Beg	105 500
Hisse-i Bekir Beğ	105 500
Hisse-i Ömer Beg	105 500
Hisse-i Osman Beğ	105 500
Hisse-i İbrahim Beğ	105 500
Hisse-i Ahmed Beğ	105 500

Hisse-i Mehmed Beğ	105 500
Hisse-i Mahmud Beğ	105 500
Hisse-i bint, Nefise Hatun	52 750
Hisse-i bint, Hatice Hatun	52 750
Hisse-i bint, Cemile Hatun	52 750
Hisse-i bint, Âmine Hatun	52 750

¹ Zikrolan meblâğdan üç ümm-i veledi ²⁵ olan câriyelere ber-müceb-i vasiyyet-i merhum onbeşer binden cem'an kırk beş bin akçe verildi.

² Bu çıkarma işleminde 8 390 akçe bir farklılık vardır, izah edilemiyor.

21) پصوله با منبر

22) بازدار

23) شابطه

24) نقاره زن

24) صورنا

25) ام ولد

* * *

İmdi gördüm ki bu dünyanın sebâtı yok, pes lâzım oldu ki vasiyet idvüz :

Evvelâ vasiyetim budur ki, şol kullarım ki benimle Nahcivan seferin eylemiştir, anları *cümle âzad eyledim* ve ellerinde olan esbâb, eğer atdır ve eğer gayridir, cümlesin anlara *temlik* eyledim, kimesne mâni' olmya Ve ellerinde berât-ı Şahî olanları, anlar dahi *cümle mu'takıdır*²⁶ vereseden kimesne dahl idüb rencide etmiye.

Ve hâliyâ *ümmü'l-veled*'im olan câriyelere, onlardan herbirine sülüs malımdan onbeş bin akçe verile.

Ve çiftlikde olan evler Osman ile karındaşlarına *hibe* olunub verilmişdir Ve yukaru olan evler 'Ali Çelebi ile karındaşlarına verilmişdir Ve kasaba-i Silistre'de olan evler 'Ömer'e verilmişdir.

Ve İstanbul'da olan mülk evlerim bey' olunub bir hayra sarf oluna Ve hâliyâ bi'l-fi'ıl *ağalık*'ta olan kullarım cümle âzad olmuşdır.

Ve vasiyy-i muhtârım Mustafa Kethuda ola ve oğullarım kendülerine kimi ihtiyar iderler ise anı vasi ideler, ammâ oğlancıklarımı kullarım komıyalar, vasiyetimi yerine getirüb 'amel ideler, şöyle bileler.

Ve's-selâmü 'aleyhim²⁶.

Türk Tarih Kurumu

26) معتقد

والسلام عليهم (27)

No. 19/a

A) Vech-i tahrîr-i sicil oldur ki

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Arslan Beğ hazretleri dâme 'ızzehu Çirmen kazasına tâbi' Kulaklı Tekke mescidine bin altı yüz râyıcı'l-vakt nakid akçe vakf idüb meblâğ-ı merkuumu on'un on bir buçuğa mu'âmeleye virüb meblâğ-ı merkuumin murâbahası'ndan yevmî yarım akçe mezbûr mescidin imamına şart idüb bâkisini mesâlih-i mescide vakf itdim, didüğü mezkûr Arslan Beğ'in vekil-i Şer'isi olan fahrü'l-akrân Mustafa Çavuş takriri ile sebt olundu *Tahrîren ft evâil-i Ra. 988* (16-25 Nisan 1580) (Scl. 15, yp. 262).

B) Vech-i tahrîr-i sicil oldur ki

Karye-i Kulaklı imamı olan Veli bin Mustafa Meclis-i Şer'a hâzır olub Arslan Beğün mesâlih-i mescid için vakf itdüğü akçeden ikiyüz akçe aldım, halâ zimmetimdedir ve otuz akçe çuka bahâsı'ndan Bu mukabelede bir çatma anbar rehindir, didüğü sicil olundu *Tahrîren ft evâil-i Ra. 988*.

C)

Der zimmet-i :	'An bahâ-i		Rehin	Kefil bi'l-mâl
	Meblâğ	çuka		
Mustafa, fi karye-i mezbûre, 'an vakf-ı mezbûr	200	30	Bağ	'Ali Piriñçi
'Ali bin Memi, fi karye-i mezbûre, 'an vakf-ı mezbûr	200	30	Sâkin olduğı ev	Mustafa
'Abdi bin Yusuf, fi karye-i mezbûre, 'an vakf-ı mezbûr	200	30	Anbar	'Abdurrahman
'Abdurrahman bin İsmâ'il, fi karye-i mezbûre, 'an vakf-ı mezbûr	200	30	Çatma ev	'Abdi bin Yusuf
Mehmed bin Dede, fi karye-i mezbûre, 'an vakf-ı mezbûr	200	30	Çatma dam	Turgud
Ramazan bin Turgud, fi karye-i mezbûr, 'an vakf-ı mezbûr	200	30	Çatma dam	Mehmed bin Dede ve Muslı
Muslı bin İbrahim, fi karye-i mezbûr, 'an vakf-ı mezbûr	200	30	Anbar	Ramazan bin Turgud
	<u>1400</u>			

No. 19/b

VECH-İ TAHRİR-İ SİCİL OLDUR Kİ, FAHRÜ'L-EMÂSİL VE'L-AKRÂN SİNAN BEĞİN ZUHR-İ ÂHİRETİYYÜN¹ EFREM'DE BİNA EYLEDÜĞİ Câmî'-i şer'finin vakfı olan zimemin ve mukdar-ı nukuudun beyân idüb MÜTEVELLÎ OLAN HACI HÜSEYİN MA'RİFETİYLE Bİ'T-TALEB SEBT-İ SİCİL OLUNDI *Tahrîren ft evâst-ı B. s. 986* (13-22 Eylül 1578) (Scl. 15, yp 18)

Şühûd : Sadık Halîfe, Behram Çelebi, Yusuf (bin) 'Abdullah, Hasan el-muhzir ve gayrihim
Karye-i Rum Efremi, vakf berây-i câmî-'i'l-mezbûr

Der zimmet-i :

- 1) Atanoz veled-i Yorgi, Yorgi veled-i Boğdan, Dimo veled-i İstemad Meblâğ 800 + bahâ-i çuka Meblâğ 80. Sâkin oldukları evleri ve bağları rehn-i makbuzdur² ve birbirine kefil bi'l-mâl olmuşlardır.
- 2) Baba Tirno ma'a Polyo veled-i Luka Meblâğ: 500 + ribh Meblâğ 50. Sâkin oldukları evleri rehn-i makbuzdur ve kefile li-küllü minhimâ 'ale'l-ahari bi'l-mâl³.

1) ذخراخرتیچون

2) رهن مقبوضه

3) وكفل لكل منها على الآخر بالمال

- 3) Nino veled-i Dimo, Lala birader-i O, meblâğ : 1 100 Kefile li-küllî vâhid 'ale'l-âhari bi'l-mâl ve'l-beyteyni'l-lezeyni fihimâ rehnen makbuzan ⁴, rıbh 110.
- 4) Yani veled-i Niko, Dimo veled-i Kosta ve Birço veled-i Martin Meblâğ : 900, kefile bi'l-mâli küllin minhum li'l-âhar, *evleri ve bağları rehn-i makbuz*.
- 5) Yani veled-i Menekşo, Todoru veled-i Arkir ve Nino Yorgi Meblâğ : 1 100 birbirine kefil bi'l-mâl ve *evleri ve bağları rehn-i makbuz*.
- 6) Pasko veled-i Mihâl, fi Kara Bağ, Meblâğ : 400
- 7) Pavlo *neccâr*, fi Kara Bağ Meblâğ : 300, bağ rehin
- 8) Pireşkova, fi Kara Bağ Meblâğ : 300, bağ rehin
- 9) Miho veled-i Yani, fi Berkican Meblâğ : 300, kefil bi'l-mâl
Niko veled-i Miho

No. 19/c

MÜTEVELLÎ SÜLEYMAN BEĞİN VASIYYETNÂMESİDİR VASIYYETNÂME-İ FAKIYR
SÜLEYMAN İBN 'ABDURRAHMAN 'An Gurre-i Ca. S. 987
(27 Temmuz 1576)

a) Evvelâ bir vasiyyetim budur ki :

Livâ-i Köstendil'de Kıratova kazasında Dolarak nâm karyede *Kinez Dimitri* didikleri meşhur kâfiriden *akçamıza tuta* otuz bin râyicü'l-vakt akçeye aldığımız *çiftlik* vakt-i tahrîrde içinde olan öküz ve inek ve buzağı ve üç kıt'a bağ, köyün karşısında bağçesiyle ve otuz 'aded ma'lümü'l-hudûd tarlasıyla ve evleriyle ve anbarıyla *sene 969 da vakt-i tâ'unda* ⁵ azâd itduğüm orta boylu buğday renklü çerkesiyyü'l-asl İbrahim bin 'Abdullah nâm mu'takıma otuz bin râyicü'l-vakt akçeye satdım Sene 981 Saferinde meblâğ-ı mezbûru alub kabz eyledim, mülküdür kimesne mâni' olmyalar, olurlarsa Allahın lâ'netine ve Resûlün şefâ'atinden mahrûm olalar.

b) Vasiyyet-i diğeri budur ki :

Livâ-i mezbûrdan kazâ-i mezkûrda Kaltişte nâm karyede yine mezkûr *Kinez Dimitri'nin miriye olan deyniçün emr-i Şertfle* Ustrumcalu Hasan Çavuş mezâda koyub nefsi Köstendil İlhasında sâkin olan Afacan-zâde 'Ali Çelebi yirmi bin akçeye satub alub ve bu fakıyr dahi çiftlik-i mezbûru mezbûr Afacan-zâde 'Ali Çelebi'de olan yirmi bin *akçemize tuta* alub Edirne Kadısı olan Ahi-zâde Efendi'den huccet alınmışdır Çiftlik-i mezbûrun evi, evi ardında bir köhne bağ vardır birağılmışdır, andan gayri dahi iki kıt'a bağı vardır ve yüz *altmış dönüm çayır ve sekiz yüz dönüm tarlaları* vardır ve cânib-i garbinda Dernek bağçesi vardır, hudûd etrafında olan kurâ halkının ma'lûmlarıdır ve Kıratova'dan Çolak Mustafa Çelebi ve kâtib Mahmud Çelebi ve Kuzı Bâli ve diğeri mu'takım Ferhad bin 'Abdullah ve vilâyet halkının ekseri bilür, anı dahi el'ân içinde olan koyunu ve öküzü ve inek ve buzağı cümle tavarları *dokuz yüz yetmiş beş senesinde İstanbul'da tâ'un olub azâd itduğüm* kısa boylu ak benizli dudağı benlü, tez söyler Üsküb'de aldığım Rıdvan bin 'Abdullah Bosnaviyyü'l-asl nâm mu'takıma çiftlik-i mezbûru yirmi bin râyicü'l-vakt akçeye satdım, sene dokuz yüz seksen bir Saferinde meblâğ-ı mezbûru alub kabz eyledim, çiftlik-i mezbûr mülküdür, nefsi Kıratova'da bir evi ve hâlâ bindiği demir - kır atları ve elinde olan esbâbına ve rahtına kimse değmiye, cümlesi anın olsun, kimesne mâni' olmya, olurlar ise Allahın lâ'neti üzerlerine olsun ve Resûlün şefâ'atinden mahrum olsun, mâni' olanın elim yakasında kalsun.

c) Vasiyyet-i diğeri budur ki :

Hayrebolu kazasında da Tatarlu nâm karyede bi-hasebi's-Şer' ve'l-kanun *taşu ile ve sekiz bin akçeye aldığım çiftlik*, içinde ahuru ve anbarı ile ve ma'lümü'l-hudûd olan *tarlaları ile ve çayır ve korusu ile* dokuz yüz yetmiş sekiz senesinde İstanbul'da tâ'un olub azâd itduğüm kısa boylu sarışın Üsküb'de aldığım Piyâle bin 'Abdullah Hirvatıyyü'l-asıl nâm mu'takıma dört bin râyicü'l-vakt akçeye satdım, meblâğ-ı mezbûru alub kabz eyledim ve bundan ma'adâ kendünün bindiği atını ve esbâbını nesi var ise kimesne mâni' olmya, bir nesnesin almyalar, alurlarsa Allahın lâ'neti üzerine olsun ve resûlün şefâ'atinden mahrum olsunlar.

4) كفل لكل واحد على الاخر بالمال والبيتين اللذين فيها رهنا مقبوضا

5) وقت طاعونده

d) Vasıyyet-i diğer budur ki :

Hâtunum ki mu'takamdır, yüz Filori nikâhı vardır, nizâ' olunmayub vireler ve kendüye nasihat olunmuşdur, gezüb eğlemez, helâl-zâdedir Mâlimden elinde olduğu elinin içinden ve elinde bulunan esbâb elinden alınmasun, alurlarsa Allahın lâ'neti üzerine olsun.

e) Vasıyyet-i diğer budur ki :

Perviz bin 'Abdullah nâm orta boylu saruşın yassı burunlu Macarıyyü'l-asıl, ben ölmezden kırk gün evvel mâlimden azâd olsun, *sermayelik* bin akçe virsünler Mâlimden bindüğü bârgir ve elinde virdüğüm esbâbdan bulunan elinden hiç nesnesi alınmasun, almyalar, alırlarsa Allahın lâ'netine ve Resûlün şefâ'atinden mahrûm olalar.

f) Vasıyyeti diğer budur ki :

Rıdvan nâm uzun boylu kurgaz¹, kara yağız Hırvatıyyü'l-asıl, ben ölmezden kırk gün evvel mâlimden azâd olsun, *sermayelik* bin akçe virsünler, mâlimden bindüğü bârgir ve elinde virdüğüm esbâbdan bulunan hiç bir nesnesi alınmasun, almyalar.

g) Vasıyyet-i diğer budur ki :

'Abdullah bin 'Abdullah nâm içim uzun boylu yassı burunlu saruşın Urûsiyyü'l-asıl *ben ölmezden kırk gün evvel mâlimden azâd olsun, sermayelik* bin akçe virsünler. Mâlimden virdüğüm bârgir ve elinde olan esbâbdan bulunan elinden bir nesnesi alınmasun, almyalar.

h) Vasıyyet-i diğer budur ki :

Mu'takım Ca'fer Urûsiyyü'l-asıl azâd olmuşdur, mâlimden sermayelik bin akçe virsünler, du'â eylesün.

i) Vasıyyet-i diğer budur ki :

Kıratova tevâbi'inde Jelzenice nâm karye kurbunda ve köyün hudûdunda *gayet a'lâ, tarladır, tahminen on beş dönüm yer vardır eviyle, yine Kıratovadan yanımda hizmet eden Receb nâm hizmetkâra vireler* Okur yazar, kitab almak için mâlimden bin akçe virsünler ve elindeki esbâb anın olsun, kimesne incitme-ye, incidirler ise Allahın lâ'netine ve Resûlün şefâ'atinden mahrûm olalar.

j) Vasıyyet-i diğer budur ki :

Kıratova'lı Rıdvan iyi hizmetkârdır, emekdârdır. Altı yıldır hizmetümedir, ana dahi mâlimden *sermayelik* bin akçe virsünler Bindüğü bârgir kendünüdür ve ben virdüğüm esbâbdan elinden bir nesnesini almayalar, alurlar ise Allahın lâ'netine ve Resûlün şefâ'atinden mahrûm olalar.

k) Vasıyyet-i diğer budur ki :

Vardar Yeniceli Ahmed eyü hizmetkârdır, emekdârdır, dört-beş yıldır hizmetimdedir Ana dahi mâlimden *sermayelik* bin akçe virsünler Mâlimden bindüğü bârgir ve elinde virdüğüm esbâbdan bulunan bir nesnesini almyalar, mübârek olsun Ve kardaşı Hüseyin ol-dahi eyü hizmetkârdır Ana dahi mâlimden bir bârgir virsünler Virmiyecek olurlar ise Allahın lâ'netine ve Resûlün şefâ'atinden mahrûm olsun.

l) Vasıyyet-i diğer budur ki :

Novabırda'lu Hasan el-meşhûr *voynuk*, eyü hizmetkârdır, üstâd berberdir, yedi sekiz yıldır emekdârdır Ana dahi mâlimden *sermayelik* bin akçe virsünler Ve bir bârgir dahi virsünler, virmiyecek olurlar ise Allahın lâ'netine ve Resûlün şefâ'atinden mahrûm olalar

m) Vasıyyet-i diğer budur ki :

Sülüs mâlimden Hacc-ı Şerif için sekiz bin akçe vireler.

n) Vasıyyet-i diğer budur ki :

Mu'ayyene bin beşyüz akçe iskaat ve beşyüz akçe tesbih ola Vasıyyet Molla Husrevle 'amel oluna ve ruhum için günde iki akçe Yâsin-i Şerifi Şeyh Muslihiddin İpsalalı okuyalar, mâdem ki kayd-ı hayâtdır Bunlardan sonra câmi'-i şerif imamlarından biri okuya (Scl. 13, yp. 2-3).

Şühâdü'l-hâl :

Şeyh Muslihiddin bin Yakub İpsalayt

Hasan bin Hamza el-hatib-i Muradiye

Seyyid 'Ali bin Seyyid Hüseyin, el-Hattıyb-i Sultan Bayezid

Mustafa bin Musâ, el-imam-ı Cami'-i Cedid

Mehmed bin Musâ, imam-ı Cami'-i Şerif-i Cedid

Mehmed bin Mustafa, el-hatib Ahmed bin Nasuh

Muslihiddin, el-müezzın-i cami'-i cedid; Ahmed bin 'Ali

Ibrahim Dede; Hudâverdi Beğ; Buhurî-i Câmi'-i Cedid

1) قورغز

Metrukât : el-merdûd Nastro veled-i Yani bi-karye-i Bosna, min tevâbi'-i Edirne mâte hüve 'An zevcetihi Kortisa bint Dimitro 'An selâse benât ve 'an hamil (yp. 128)

El-vâkı' tahrirühâ fi evâsıt ı şehr-i Za. s. 989 (18-27 Aralık 1581)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Çatma hâne 2	2 000	8) Kara-sığır öküzü 2	600
2) Anbar	2 000	9) Saman, 20 çit	200
3) Bağçe	6 000	10) Bargir 1	200
4) Hınta, 2 mud	480	11) İnek	200
5) Çavdar 6 mud	600		
6) Hâne der-mahalle-i Ristoz	4 000	Yekûn	18 280
7) Hurdevât	2 000		
Minhâ :			
Resm-i kısmet ve sûret-i defter ve ihzâriyye ve huccet-i vesâye ve sicil-i vekâle		El-bâki	471 17 809
Hisse-i zevce	2 226		
El-bâkî beyne'l-evlâd :	15 582 (x)		

x Merdûd-ı mezbûrun zevcesi hâmile olmağın metrukâtından zevce hissesin ihrâc idüb bâki olan meblâğ haml'in zuhûrunadek te'hîr olunub evlâdı beyninde taksim olunmadı Vaz'-ı hamil oldukda eğer erkek olursa *li'z-zekeri misle hazz'l-ünseyeyn*¹ hisabinca ve eğer kız olursa 'ale's-seviyye taksim oluna

¹ للذكر مثل حظ الانثيين

Teslim be-Hasan bin İskender, mütevellî-i vakf-ı meşhid-i Mustafa Beğ der karye-i Hamza Beğlü 'An zaman-ı merhûm Hasan Beğ, mütevellî-i sâbık 'An yed-i emîn-i Beytü'l-mâl-i Hassa-ı Edirne

El-vâkı' fî gurre-i S. s. 990 (25 Şubat 1582)

Der zimmet-i :	<u>Meblâğ</u>
1) 'Osman Beğ ibn Timur, der mahalle-i Yancıkçı Şahin, fî 27 N. li-sene 989 <i>El-merhûn</i> ¹ çuka-i sürh	150
2) Hasnâ Bola, der mahalle-i Su (cı ?) Derviş, fî 15 Ra. li-s. 899 <i>El-merhûn</i> : Yasdık yüzü, 4 yorgan-ı küçük 1, beşik bezleri 3	200
3) 'Ayşe Hâtun, zevce-i Sinan müezzîn, fî 15 Ra. li-s. 989 <i>El-merhûn</i> : ferâce-i mor	150
4) Emine bint Sinan, der mahalle-i Kasab 'Aziz, fî 8 N. li-s-989 <i>El-merhûn</i> : Hâtem ² 2, yasdık 1	100
5) Hasan bin Hüseyin el-haffaf, der mahalle-i Kasab 'Aziz, fî gurre-i B. li-s. 989 <i>El-merhûn</i> : Mai sof	400
6) Ahmed bin 'Abdullah, fî 20 R. li-s. 989 <i>El-merhûn</i> : Dûlbend-i cedîd	100
7) Dimo veled Miko 'An gurre-i Ra. li-s. 989 <i>El-merhûn</i> : Bilâzik... 2, miskal 24,5	1 000
8) Mahmud Başa, dellâl-i Bezzazistânî, fî gurre-i C. li-s. 989 <i>El-merhûn</i> : Gerdan-ı zer 1	250
9) Receb Mustafa, destâri der mahalle-i Hacı Sarraf, 15 N. li-s. 989 <i>El-merhûn</i> : Levh-i zer 1, gerdân-ı zer 1, zülüflük 8 'aded, küpe 2	500
10) Receb el-mezbûr, fî 10 Ra. li-s. 989 <i>El-merhûn</i> : İncüler, kutu ile	100
11) Hubyar veled-i Arslan, zerker, fî 10 Ra. li-s. 989 <i>El-merhûn</i> : İncüler 5 miskal, zincir bukağı, 5 miskal, küpe 2	1 000
12) Nasuh bin Mûsa el-haffaf, der mahalle-i Noktacı 'An gurre-i N. li-s. 989 <i>El-merhûn</i> : Zincir-i zer, 7,5 miskal	350
Teslim be-mütevellî-i mezbûre, ber-rehn-i Hatun-ı 'Ali Çelebi Nakdiyye	315
Cümle	4 615

1) المهون

2) خاتم

No. 21/a

İstanbul Kadısına hüküm ki,

... Mahrûsa-i İstanbul'da vâkı' olan *erbâb-ı hiref* ve ahali-i dekâkin Âsitâne-i Sa'âdetime gelüb *bundan akdem* kendü malları ile dekâkin ve mehâzin binâ idüb vefât itdüklerinde *oğullarına ve kızlarına intikaal idüb eytâma* sebab-i ma'aş olur idi

Ba'dehu "kızlara dükkân ve mahzen virilmeye" deyu mütevellilere ahkâm-ı şerife virilmekle hâl-i hayatlarında mâmeleklerin dekâkin ve mehâzine virenler vefat eyledikde yetimleri şiddet-i ihtiyaçla muhtâc ve zelile oldukların bildürüb *kızlarına dahi virilmek bâbında istid'ây-ı inâyet* itdüklerinde 978 Cemâziye'l-ülâsının sekizinci gününde kızlarına dahi virilmek için hükmi humayûn virildüğin bildirüb müceddeden hükmi-i şerifim taleb eylemeğin

Buyurdum ki : Hükmi-i şerif-i vâcibü'l-ittibâ'ım vusûl buldukda emrim üzere eğer Ayasofyadır vesâyir ecdâd-ı 'ızâm enâre'l-lallahu burhanihim evkafı ve eğer sâyir *evkafa müte'allık dekâkin ve mehâzin ve kâgir binâ ve gayrıdır anın gibi müste'cirleri vefât eyledüklerinde oğullarına ve kızlarına icâre-i mu'ayyene-i câriye ile virdürüb mütevellileri ol-bâbda dahl ve ta'aruz itdirmeyüb müste'cirlerden fevt olub evlâdı kalmayanların dekâkin ve mehâzîn vesair evkafa müte'allık yerleri muktezâsınca Şer'-i Şerif üzere vakf tarafından mütevelliler zabt ve kabz idüb Şer'-i Şerife muhalif iş itdirmeyesin (16 numaralı Mühimme Defteri, yp. 187). *Evâst-ı Ca. 985* (27 Temmuz — 5 Ağustos 1577)*

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum Hâce Sinan ibn el-Hâc Erzel, el-müteveffâ bi-mahalle-i Mehmed Ağa min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce med'uvve Ümmühanî bint Mehmed ve ibneyn med-uvveyn Mustafa ve Mehmed (yp. 21)

El-vâkı' tahriruhâ fi evâil-i Ca. s. 1012 (7-16 Ekim 1603)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Tiğ-bend ¹ kuşak, 26 'aded	600	32) Köhne destmâl, 2 'aded	12
2) Haleb çenberi, 51 'aded	428	33) Köhne kebe	26
3) Tire çenberi, 9 'aded	32	34) Şamî köhne peşgir	60
4) İplik kuşak, 5 'aded	55	35) Köhne muhayyer kaftan	60
5) Dezgâh, 10 'aded	10	36) Bakrac, 2 'aded	180
6) Dülbend bôrki, 6 'aded	210	37) Köhne kürdî	110
7) Tiftik kuşak, 14 'aded	704	38) Köhne Yanbolu kebesi	73
8) Mısrî peştemâl, 2 'aded	164	39) Köhne dülbend, 2 'aded	165
9) İstanbul çenberi, 45 'aded	283	40) Mor ferâce	550
10) Makrama 1	70	41) Lâcüverd kürklü ferâce	506
11) Dülbend 1	189	42) Değirmilik sarık, 39 'aded	408
12) Haleb makraması, 6 'aded	135	43) Kebîr tencere	207
13) Boğça, 3 'aded	63	44) Yük perdesi	81
14) Peştemâl, 8 'aded	146	45) Köhne alaca kaftan	190
15) Kuşak, 12 'aded	336	46) Kebîr göğüm	200
16) Deve tüyü kuşak 1	15	47) Kılıc-ı köhne	40
17) Musul dülbend, 4 'aded	296	48) Köhne Rüstemî kaftan	93
18) Astarlık bogası, 19 'aded	2 090	49) İki yay ve bir kubur	80
19) Beyaz bogası, 1	140	50) Mai muhayyer	190
20) Çenber-i Bağdad, 20 'aded	160	51) Edük, 1 çift ve başmak, 1 çift	85
21) Kırmızı iplik, 1 vakıyye	250	52) Heğbe	22
22) Külâh-ı Mevlevî, 101 'aded	616	53) Keser ve çekiç	21
23) Tire ² makraması, 8 deste	312	54) Kazgan 7	202
24) Kise-i hamam, 67 'aded	194	55) Köhne dülbend bôrki	15
25) Siyah kutı, 1 'aded	18	56) Köhne kuşak	48
26) Destmâl, 6 'aded	36	57) Bıçak	25
27) Alın çenberi, 6 'aded	78	58) Mikras ³	17
28) Musul çenberi, 10 'aded	76	59) Köhne bâlîn ⁴	10
29) Beyaz tiftik kuşak 2	54	60) Pağ uç	62
30) Deve-tüyü kuşak 2 'aded	25	61) Kirpas, 6 zirâ ⁴	52
31) Beyaz kürk	105	61/a) Köhne zırh çakşırı	15

1) تیغ بند

2) تیره

3) مقراص

4) بالین

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
62) Köhne sanduk	10	66) Muhayyer	29
63) Beyaz 'arakıyye	8	67) İcâre-i mu'accele-i dük-	
64) Astar, 16 endâze	66	kân, der çarşûy-ı 'Ali Paşa	
65) Hurdevât	40	Meblâğ	12 000
		Yekûn (— 500)	23 348

Minhâ el-ihracât :

Techîz ve tekfîn 512; Ed-deynü's-sâbit 'aleyh: li-Nâsiriddin Çelebi ibn Mehmed¹, 'an bahâ-i metâ'-ı Haleb 6 000; Ed-deynü's-sâbit 'aleyh: Li-Mehmed ibn el-Hâc Yahya², mine'l-karzı'ş-Şer'î³ 310; Li-Mahmud bin el-Hâc Sinan⁴, min bahâ'il-empti'a 1 400; Li'l-Hâc Muharrem ibni'l-Hâc 'Ömer⁵, 'an bahâ'il-empti'a 2 700; Dellâliyye 200; Resm-i kısmet 240; Kassâmiyye 100; Kâtibiyye 80; Harc-ı ma'kul 100; İhzâriyye 90; Sûret-i defter 40; Huccet-i kuzât 40

Yekûn 12 042
El-bâki beyne'l-verese 11 306

Hissetü'z-zevce 1 537
Hissetü'l-ibn 5 324

Hissetü'l-ibn 5 324
El-bâki 5

Türk Tarih Kurumu

¹ Bi-şehâde İbrahim bin el-Hâc Ahmed ve Abdü'l-Baki ibn 'Ali.
² Bi-şehâde 'Abdurrahman bin Ahmed.
³ Bi-şehâde Zekeriyya ibn el-Hâc Mehmed ibn el-Hâc 'Ömer.
⁴ Bi-şehâde el-Hâc 'Osman ibn el-Hâc 'Ali ve Mustafa bin 'Abdullah.
⁵ Bi-şehâde Zekeriyya ibn el-Hâc Hasan ve el-Hâc Mehmed ibn el-Hâc...

IV

Aynı şekilde Topkapı Sarayı Arşivlerinde muhafaza edilmekte olan 21 No. lu *Edirne Kadı Sicili* 14 x 41 cm. boylarında 89 yapraklı bir defterdir. 1607-1609 yılları zarfında Edirne *Askerî Kassamı* tarafından tertip edilmiş olan 136 *Muhallefât listesi*'ni ihtiva etmektedir.

Bu 136 kaydın sene ve aylara göre dağılımı aşağıdaki cedvelde gösterilmiştir :

	1607			1608			1609		
	Mevcut	Erk.	Kad.	Mevcut	Erk.	Kad.	Mevcut	Erk.	Kad.
Ocak	7	6	1	7	4	3	4	3	1
Şubat	9	8	1	4	3	1	1	1	—
Mart	8	7	1	7	5	2			
Nisan	2	2	—	9	5	4			
Mayıs	10	8	2	6	3	3			
Haziran	6	5	1	6	4	2			
Temmuz	3	3	—	5	1	—			
Ağustos	6	4	2	4	5	1			
Eylül	6	4	2	3	2	1			
Ekim	6	3	3	9	3	4			
Kasım	—	—	—	2	5	—			
Aralık	4	3	1	2	2	1			
Yekûn	67	53	14	64	42	22	5	4	1

Bu defterde *Tereke listeleri* tespit edilmiş olan askerî sınıf mensubu 136 kişiden 99 u erkek, 37 si kadındır.

Bu 99 erkekten 74 ü öldükleri zaman evli, 5 i dul, 18 i bekâr ve 2 si de "ma'sum" (küçük çocuk) durumunda idiler. 37 kadından da 28 i evli, 7 si bekâr ve 2 si "ma'sum" olarak kaydedilmiştir.

Evli olan 74 erkekten yalnız ikisi öldükleri zaman ikişer kadınla evli idi. Diğerlerinin ise birer karısı var idi.

99 erkekten 28 inin, 37 kadından da 8 inin babalarının adı "Abdullah" olarak kaydedilmiştir.

136 kişiye âit *muhallefat listeleri* arasından seçtiğimiz 5 ini aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür :

23) Vaktiyle Edirne'de Eski Cami evkafı mütevelliliğini de yapmış o duğu anlaşılan Cafer Çelebi'ye ait *Muhallefât listesi*'nde birkaç kayıt halinde topluca bir arada verilmiş olan diğer mallar yanında *iki parti kahve dikkati* çekmektedir.

Kendisinin *borçlarına ait zengin listenin* muhteviyatı ve bu borçların muayyen nispetlerde hem nakit para ve hem de elde mevcut kahve stoklarından aynen bir hisse olarak ödeniş şekli ve *borçların çoğunun altı kadar vakıf tesisinin faizle işletilen paralarından istikraz suretiyle temin edilmiş olması*, enteresan misaller teşkil etmektedir.

24) Bekir Beşe adlı bir *yenigeri*'ye ait bulunan bu liste, *bir köyde yerleşmiş olan bir yenigerinin orada faizci bir iş-adamı olarak çalışma tarzı* hakkında kıymetli bilgileri ihtiva etmektedir :

Köylüyü, onlara tahıl, koyun veya sığır vererek borçlandırmakta ve *çok muhtemel olarak* bu yoldan ve rehin olarak kabullendiği tarlaları zapt etmek suretiyle ziraat arazisini genişletmektedir (37-52). Kendisinin bu köyde büyük bir gül bahçesi (4,5), bağları (3,6) olduğu gibi, tarlalarında ekilmiş tahıl miktarını bildiren rakamlardan (13-17) ve çift hayvanları miktarından yapmakta olduğu ziraatın vüs'ati hakkında da bir fikir edinilebilmektedir.

25) *Timurlu sipahi* Hasan Bali'ye ait olan bu liste, sipahinin yerleşmiş olduğu köydeki ev, anbar ve ahır gibi tesislerini, bahçelerini (5,6), çift hayvanlarını, koyunlarını, kölelerini, oğlu ile birlikte kaydedilmiş olan bir câriyeyi (23), ekilmiş olarak tarlada veya anbarda mevcut bulunmuş tahıl cins ve miktarlarını göstermek bakımından entesesan görülmüştür. Aynı sipahinin Edirne şehrinde de evleri vardır (27).

Timarlı sipahinin 28-47 No. lı kayıtları ihtiva eden alacak listesi de, *borçlandırma usul ve muameleleri* bakımından, ilgi çekici malûmatı ihtiva etmektedir :

Çoğu çift hayvanları satışlarından meydana gelen borçlanmalar umumiyetle 2-3 sene vâdelidir. Bazılarında kefil de gösterilmiş (29) veya No. lı kayıta görüldüğü üzere bir bahçe rehin verilmiştir. Borcun bazan bütün bir köy halkının zimmetinde (46) oluşu da ayrıca dikkati çekmektedir.

Sipahinin mirasçıları arasında bulunan oğlunun (Hüseyin Beşe, er-râcil) *yeniçeri* oluşu da dikkate değer görülmektedir.

25/a) Bir çiftlik satışından doğan alacak da'vası.

26) Edirne şehrinde ikamet etmekte olan saray kapıcılarından (bevâb-ı sultanî) Abdullah oğlu Hacı Mahmud, silâhları ve merasim elbiseleriyle dikkati çeken bir *asker* veya *memur* olduğu kadar, demir çubuk, saban demiri, nal, mih, enser, zincir. . gibi malzeme satan büyük bir *demir tüccarı*'dır. Na'lbûrlar Çarşısı'nda ve Kapan'da dükkânları vardır (51,52). Elinde 344 okkalık bir parti pamuk ta bulunmaktadır (57). *Piyasada ve iş sahasındaki alacaklar ve borçlar listesi de bu büyük demir tüccarının kredi münasebetlerini nasıl tanzim etmekte olduğunu ve işlerinin vüs'atini* göstermek bakımından entesesan malûmatı ihtiva etmektedir :

Büyük bir demir ve demirden eşya i'nal sahası olan *Samakov bölgesinde, herhalde yaptığı büyük sipariş partilerine avans olarak, demircilere 76 300 akçe gibi muazzam bir meblâğı dağıtmış* (1,2) gözükmesi; ticaretini yaptığı nal ve mih. . gibi malların geniş ölçüde sürümünü temin maksadıyla Edirne'den başka İstanbul, Balıkesir, Gelibolu, Dimetoka, Perambolu, Malkara. . bölgelerindeki *na'lburlara veya na'lbând ustalarına yaptığı kredili satışlardan ve mal göndermekten alacaklı* gözükmesi ve bu kredilerin 656 636 akçelik serveti üzerinden 269 542 akçe gibi mühim bir nispette olması; bunun yanında, çoğu vakıf tesislerinin mûtedil ve resmî bir faizle işletilmek üzere ellerinde bulundurdukları paralardan istikraz edilmiş (2, 5, 8, 13, 19) olmak üzere 225 768 akçe kadar borç bırakmış olması, Türkiye'de bu tarihlerde böyle bir *iş-adamının malî durumu ve ticarî münasebetleri* hakkında kıymetli bilgiler olarak gösterilebilir.

Listenin kenarına sonradan ilâve edilmiş olan bir kayda göre, saray kapıcılarından olup demir ticareti ile meşgul olan Hacı Mahmud'un piyasada alacaklarından bir kısmının, aradan iki sene geçmiş olmasına rağmen, henüz tahsili mümkün olamaması yüzünden muhalefat listesinin yeniden tanzimine zaruret hasıl olduğu ve bu sebeple

miras taksimine esas teşkil etmesi lâzım gelen hakikî listenin "sicilin 47 inci varakında" (defterde 81 inci yaprak) kayıtlı bulunduğu anlaşılmalıdır. Bu izahat, bizim burada neşrettiğimiz muhalefat listesinin (miras taksim tablosu ile) ne için tamamlanamamış olduğunu da izah etmektedir.

Bu kaydın işaret ettiği veçhile, tahsil edilmesi mümkün olan alacakların durumuna göre yeniden tanzim edilmiş olan listede Hacı Mahmud'un alacaklarından 50 750 akçesinin tahsil edilemediği anlaşılmalıdır.

27) Abdullah oğlu Mustafa Başa isimli yeniçeri, Edirne'de ikamet etmesine ve orada iki yağhane işletmekte olmasına rağmen, köylerde de çiftlikler (126, 127) ve boş topraklar (erazi-i hâliye) (125) satın alarak ziraatla meşgul olmaktadır. Bu sebeple, tarlalarında ekilmiş tohum olarak veya anbarlarında bol miktarda çeşitli tahıl bulunmaktadır. Yeniçerinin köylerdeki alacaklarına ait listenin 146 ve 147 No. larındaki "yurt" satışları ve diğer bazı kayıtlardaki hayvan satışları ile borçlandırılmış köylülerin bulunması da ayrıca dikkati çekmektedir. Bu kabıyl alacaklarına mukabil yeniçeri Mustafa, ikamet ettiği mahallenin 'avarız akçası vakfına ve diğer bazı vakıf tesislerine borçludur.

28) Sağlığında Edirne civarında 'Ayıntablı köyünde oturan, fakat Mısır diyarında Reşid kasabasında öldüğü anlaşılan *timarlı sipahi Mahmud Beğ oğlu Mustafa Çelebi*, kalabalık çift hayvanları (5,29); atları ve 1500 koyunu; köyde saz veya kiremit örtülü dam, anbar veya ahırları; köleleri; değirmen ve bağları; anbarında mevcut tahıl miktarları ile hakkında oldukça tafsilâtli bir şekilde malûmat edindiğimiz büyük bir ziraat işletmenin sahibi gözükmektedir.

Muhalefat listesinin II nci bölümünde *bu bölgedeki timarını teşkil eden dört köyden aldığı mahsullerin nevi, miktar ve fiyatlarının* kaydı da mevcuttur.

Alacaklar kısmında (III.) *kendilerine tahıl dağıtılarak borçlandırılmış olan köylülere* ait kayıtlar yanında, bir parti "abayi" malından (16), yapağı satışından (18) ve "timar akçesi" nden (17) olarak kayıtlı bulunan alacaklar da vardır.

Listenin sonunda küçük kızına babasının mirasından tercihan hangi malların ayrıldığını gösteren kayıtlar, miras taksimlerinde (*mirasçuların durumuna göre kendilerine en münasip malların tahsisi maksadıyla*) riayet edilen bazı teamüllerin mevcudiyeti ve mahiyeti hakkında bir fikir vermektedir.

28/a) Uzunca bir müddet torunlarının vasîsi olarak onlara âit paraları fâizle işletmiş olan bir büyük anne'nin mahkemece tasdik edilen muhasebesi, bu paralardan kimlere, hangi şartlarla ne kadar para ikraz edilmiş olduğunu ve tahsil edilemeyen mikdarları göstermektedir.

Muhallefât : el-merhûm Ca'fer Çelebi bin Yusuf El-müteveffâ bi-mahalle el-merhûm Sultan Selim Han, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce el-med'uvve Fâtıma bint Halil Çavuş ve ibn el-'amm el-med'uv Mehmed Beğ ibn Hasan Ve'l-verâse münhasıra fihim¹ (yp. 13)

Vaka'a't-tahrîr fî evâsıt-ı Za. s. 1015 (10-19 Mart 1607)

	<u>Kıymet</u>
Muhallefât : el-merhûm el-mezkûr	28 200
'An bahâ-i kahve, 75 kıyye, fî 50	3 750
Def'a kahve, 465 kıyye, fî 80	<u>37 200</u>
Yekûn	69 150

Minhá el-ıhracât :

Berây-ı techîz ve tekfîn 3000; Deyn-i müsbet, li-Hacı Mahmud el-haffâf, bâ-rehn-i makbûz 8 500; Dellâliyye-i esbâb ve gayrı 1000; Resm-i kısmet 1000; Kas-sâmiyye 400; Kâtibiyye 400; İhzâriyye 150; Sûret-i Defter 40

Yekûn 14 490

Merhûm-ı mezbûr mahmiyye-i Edirne'de vâkı' Câmi'-i 'Atıyk evkafı mütevellîsi oldukda evkaf-ı mezbûre 'imâreti için cânib-i mirîden emr-i şerîf ile ahz eyledüğü yüz bin akçeden hâlen zimmetine zuhur idüb muhassıl-ı emvâl³ olan zührü'l-emsâl⁴ Hasan Ağa kabz eyledüğü meblâğ :

	9 000
Yekûn	<u>23 490</u>
El-bâki li't-taksim beyne'l-guramâ ⁵	45 660
Nakid :	8460
Kahve :	465 kıyye (37.200)

		<u>Hisse</u>	
		<u>Nakid</u>	<u>Kahve</u>
1) Deyn li-vakf-ı Münevver Hâtun, bi-talebi'l-mütevellî	5 000	550	30
2) Deyn li-vakf-ı Râbi'a Hâtun, bi-talebi'l-mütevellî Yusuf bin 'Abdullah	5 500	605	33
3) Deyn li-İbrahim Paşa, mine'l-karz	2 000	220	12
4) Deyn li-Hacı İbrahim Çelebi	900	99	5,5
5) Deyn li's-Seyyid Mehmed Çelebi, mine'd-deyni's- Şer'î	7 800	858	47
6) Deyn li-zevceti'l-merhumi'l-mezbûr, mine'l-mehri'l-muahhar ⁶	8 000	880	48

1) الوراثه منحصره فيهم 2) رهن مقبوض 3) محصل اموال 4) ذخر الامثال
5) للتقسيم بين الغرما 6) من المهر الموقر

		Hisse		
		Nakid	Kahve	
7)	Deyn li-zevceti'l-merhumi'l-mezbûr, mine'l-karz	4 000	440	24
8)	Deyn li-vakf-ı kılıccı Balaban	8 000	880	48
9)	Deyn li-vakf-ı sîmkeş Mahmud Çelebi	6 430	710	39
10)	Deyn li-kazzâz Sofu	600	66	3,5
11)	Deyn li-Yahudi, 'an bahâ-i takye	180	20	1
12)	Deyn li-Asiye Hâtun, mine'd-deyni's-Şer'î	7 300	810	44
13)	Deyn li-vakf-ı Ca'fer Çelebi	5 000	550	30
14)	Deyn li-vakf-ı Fazlullah Paşa	6 745	745	40,5
15)	Deyn li-Seyyid Mehmed, el-hatip	540	60	3
16)	Deyn li-Hasan, el-kebabî	500	55	5
17)	Deyn li-vakf-ı Şahabeddin Paşa	4 000	440	24
18)	Deyn li-Mihal ez-zimmî	4 000	440	24
	Yekûn-ı düyûn	76 500		(Kıyye)
	Hisas ⁷		8 428	461,5
	El-bâki		32	3,5

Muhallefât : el-merhûm Bekir Beşe ibn 'Abdullah, er-râcil El-müte-veffâ bi-karye-i Kara Ağaç bi-nâhiye-i Ada, min nevahî-i Edirne Mâte ve tereke ibneyn sagıyreyn med'uvveyn Mustafa ve İsmâ'il ve zevce med'uvve Hati bint 'Abdullah el-hamil¹ Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 21)

Vaka'a't-tahrîr fî evâhir-i M. li- s. 1016 (18-27 Mayıs 1607)

	<u>Kıymet</u>
1) Hâne der karye-i mezbûre	4 000
2) Def'a hâne ve harman-yeri der karye-i mezbûre	3 500
3) Bağ der hadd-i karye-i mezbûre, 2 dönüm	1 000
4) Bağçe der karye-i mezbûre	20 000
5) Bağçe-i mezbûreden hâsıl olan gül bahâsı	2 000
6) Def'a bağ der kurb-ı bağçe	400
7) Kara-sığır öküzü 3 (sağırlar için alıkonulmuşdur)	1 800
8) Su-sığır öküzü, 1 çift	4 000
9) Su-sığır düğesi 1	1 800
10) Kara-sığır ineği 2, ma'a dana 2 (sağırlar için alıkonulmuşdur)	1 200
11) Doru yund	600
12) Buğday der anbar, 3 mud, fî 50	3 000
13) Mezrû' buğday ve sünter, 2 mud, zı'feş ² 4, fî 50	4 000
14) Mezrû' 'alef, 15 mud, zı'feş 30, fî 13	390
15) Çavdar-ı mezrû', 1 mud, zı'feş 2, fî 30	1 200
16) Mezrû' arpa, 1 mud, zı'feş 2, fî 15	600
17) Mezrû' darı, 1 keyl, zı'feş 2, fî 30	60
18) Sim gönlek	840
19) Muhattem ³ kuşak	100
20) Münakkaş makrama 2	100
21) Tîr-ü keman ⁴	170
22) Uçkur 2	53
23) Sâde kılıç	431
24) Mor dolama	770
25) Kürdî	140
26) Kırmızı yelek	410
27) Kırmızı çakşır	520
28) Der zimmet-i Andirye veled-i Yani, 'an karye-i mezbûre	12 500
29) Der zimmet-i Manol veled-i Yanko, 'an karye-i Doğançı (1)	7 400
30) Der zimmet-i Manol veled-i Apaz	480
31) Der zimmet-i İstefo veled-i Yani, 'an bahâ-i çavdar (1)	370
32) Merkeb	930
33) Der zimmet-i Kiryako veled-i Paraskeva, 'an bahâ-i ağnâm 21	2 300
34) Der zimmet-i Mihâl veled-i İstemad, 'an karye-i Doğançı Budak (2)	3 000

1) الحامل

2) ضعفش

3) محتم

4) تیروکان

1 Teslim şud. 2 Karye-i Kara Ağaç'da 'Ali bin 'Abdullah meblâğ-ı mezbûre kefil olmuşdur.

		Kıymet
35)	Der zimmet-i Angel veled-i Laz, 'an bahâ-i su-sığırı öküzü (3)	3 000
36)	Der zimmet-i Papa Hırısto veled-i Filbo, 'an karye-i Kara Ağaç, 'an bahâ-i arpa	1 200
		Yekûn
		83 828
37)	Tuba nâm zimmîden alınan <i>tarla</i> ⁵ , 1 kıt'a	600
38)	Pezıga nâm zimmîden alınan <i>tarla</i> , 1 kıt'a	500
39)	Orgoza'dan alınan tarla ki Kabaklık derler, 1 kıt'a	300
40)	Yalancı Kasım'dan alınan tarla, 2 kıt'a	2 400
41)	Kırısó'dan alınan tarla, 1 kıt'a	800
42)	Kokona nâm zimmîden alınan tarla, 1 kıt'a	200
43)	Margiriti nâm zimmîden alınan tarla, 1 kıt'a	400
44)	Kiro'dan alınan tarla, 1 kıt'a	400
45)	Yani <i>mahlûli'nden</i> ⁶ alınan tarla, 1 kıt'a	500
46)	Kiryâki veled-i Yorgi mahlûlinden alınan tarla, 1 kıt'a	600
47)	Maco veled-i Kurd mahlûlinden alınan tarla, 1 kıt'a	635
48)	Sivasî mahlûlinden alınan tarla, 1 kıt'a	500
49)	Kiryozî'den alınan tarla, 1 kıt'a	600
50)	İbrahim'den alınan tarla, 3 kıt'a	1 000
51)	Yıldırım Han vakfından alınan tarla, 1 kıt'a	100
52)	Hayrullah Çelebi mahlûlinden alınan tarla	2 500
53)	Terzi Kosta'dan alınan tarla, 1 kıt'a	500
54)	Def'a Orgoza'dan alınan tarla, 3 kıt'a	1 100
55)	Terzi Yorgi'den alınan tarla, 1 kıt'a	500
56)	Kolani nâm zimmîden alınan tarla, 1 kıt'a	400
		Yekûn
		14 035
Cem'an muhalledfât ve mezâri'den (—941)		97 858

Minhâ el-ihracât :

Teçhiz ve tekfin 800; İstanbul'dan gelen yoldaşa verilen 720; Deyn-i müsbet li-zevceti'l-mezbûre mine'l-mehri'l-muahhar⁷, meblâğ (4) 4 000; Dellâliyye 310; Sarrafiyye⁸ 50; Resm-i kısmet ma'a sûret-i defter ve huccet-i vesâyet 2 500; Kassâmiyye 1 000; Kâtibiyye 1 000; İhzâriyye 400; Huddâmiyye 100; Huccet-i 'itaknâme⁹ ve sâir harc Meblâğ 140

Yekûn

10 120

El-bâki: mine'l-muhalledfât

72 802

Ve mine'l-mezâri'¹⁰

14 035

Hissetü'z-zevce Meblâğ 9 100 (5)

Hissetü'l-ibn Mustafa : Mine'l-muhalledfât 21 234, mine'l-mezâri'^c

4 678

Hissetü'l-ibn İsmâ'il : Mine'l-muhalledfât 21 234, mine'l-mezâri'^c

4 678

Hissetü'l-hamil : Mine'l-muhalledfât 21 234, mine'l-mezâri'^c

4 678

Merhûm-ı mezbûrın muhalledfâtından bâlâda mezkûr olan oğulları Mustafa ve İsmâ'il'e ve *hamil* hissesine intikal eden cem'an altmış üç bin yediyüz iki akçe mukabelesinde ta'yin olunandır ki vasîleri olan Solak Ahmed Beğ talebiyle tahrîr olundu :

(Yukardaki 1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 28, 33, 34, 35 ve 36 numaralarda yazılı eşya ve alacaklar).

³ Meblâğ-ı mezbûr sene *hamse 'aşere ve elf* Şevvali guresinden üç sene tamâmına değin *her (yıl) bin akçe vermek üzere müecceldir.*

⁴ Bi-şehâde Mahmud Halife bin Kaasım ve Mehmed bin Mustafa.

⁵ Mezbûreye muhalledfatdan hissesidir *Tarlalarda mezkûrenin alâkası ol(ma)mağın* hisse verilmemiştir.

5) تارله 6) محلولندن 7) من المهر الموحخر 8) صرافيه 9) حجت عتاقنامه 10) من المزارع

**Muhallefât : el-merhûm Hasan Bâli ibn Süleyman et-timari, el-mü-
teveffâ bi-karye-i Adalı, min tevâbi'-i Kazâ-i Çirmen Mâte ve tereke
zevce med'uvve Mülâyim bint 'Abdullah ve ibnen kebîren med'uvven
Hüseyn Beşe er-râcil ve binteyn kebîreteyn med'uvveteyn Dal ve Sitti
ve ibneyn sagıyreyn med'uvveyn Mehmed ve Ahmed ve bint sagıyre
med'uvve Fatıma Ve'l-verâse münhasıra (yp. 23)**

Vaka'a't-tahrîr fî evâil-i S. li-s. 1016 (28 Mayıs-6 Haziran 1607)

	Kıymet
1) Çatma hâne, çatma anbar (üstü çardak), kerpiç ahur, tahta binalı oda	20 000
2) Def'a çatma hâne, çatma anbar, çatma ahur	20 000
3) Def'a çatma hâne 1	3 000
4) Def'a çatma hâne, nâ-tamam	6 000
5) Amrudluk bağçesi	2 000
6) Kozluk bağçesi 3, kiraslık 1, Ağa-oğlu bağçesi 1, Dışbudaklık nâm bağçe 1, Hızircık nâm bağçe 1, Na'alçacı bağçesi 1	4 000
7) Ağnâm 218, fî 80	17 460
8) Merkeb	400
9) Bargir 2	1 500
10) Yund 1	500
11) Kula katır	500
12) Kara-sığır öküzü, 1 çift	2 200
13) Su-sığırı, 1 çift	3 500
14) Def'a su-sığırı, 1 çift	3 000
15) Def'a su-sığırı, 1 çift	3 000
16) Def'a su-sığırı, 1 çift	3 000
17) Su-sığırı öküzü	400
18) Kara-sığır ineği 7, fî 500	3 500
19) Tosun 3, fî 500	1 500
20) Dana 10, fî 200	2 000
21) Gulâm, be-nâm-ı Hızır	5 000
22) Gulâm, be-nâm-ı Rıdvan	4 000
23) Cârîye, be-nâm-ı Canfedâ ve sagıyr oğlu Geyvan	5 000
24) Çavdar der anbar, 8 mud, fî 20	3 200
25) Mezrû' çavdar ve sünter ve arpa, 5 mud, zı'feş 10, fî 20	4 000
26) Mor ferâce ma'a post-ı tilki, mor dolama, def'a mor dolama, köhne eğîn ¹ kürkü	2 000
27) Hâne der mahalle-i Yıldırım Han bi-Edirne	12 000
28) Der zimmet-i Apostol der karye-i Mar'aş, 'an bahâ-i camûs (Her sene iki bin sekiz yüz akçe haklaşmak üzere dört seneye varınca müeccel- dir, sah ²)	14 000

1) اکین

2) صح

<i>Der zimmet-i :</i>		Kıymet
29)	Kirtesi der karye-i Mar'aş, 'an bahâ-i camûs (<i>kefil</i> Todore, üç sene tamâmına müeccel)	8 000
30)	Yani veled Kalya der karye-i mezbûre (Damadı takyeci Ca'fer kefil olub karye-i merkuumede olan <i>bağçesi dahî rehindir</i> ve meblâğ-ı mezbûr iki seneye müecceldir)	4 600
31)	Sadoafo veled-i Kethuda der karye-i mezbûre, 'an bahâ-i öküz (iki sene müecceldir)	2 400
32)	'Ali bin Hasan der karye-i Ebceli, 'an bahâ-i öküz (Oğulları Ahmed ve Mahmud kefillerdir ve iki sene müecceldir)	6 000
33)	Rıdvan bin 'Abdullah der karye-i mezbûre, 'an bahâ-i öküz (İki seneye müecceldir)	3 400
34)	Hasan bin Salih der karye-i mezbûre, 'an bahâ-i öküz (İki seneye müecceldir)	2 000
35)	Bayezid bin Yusuf, der karye-i Ebceli, 'an bahâ-i öküz (İki sene müecceldir)	2 000
36)	Memi Beşe bin 'Abdullah der karye-i mezbûre, 'an bahâ-i öküz (İki sene müecceldir)	2 000
37)	Ömer bin Ferhad der karye-i Tosun, 'an bahâ-i öküz (İki seneye müecceldir)	1 400
38)	Bulgar Hasan, der karye-i Eşikli, 'an bahâ-i öküz (damadı Mehmed ve Mehmed karındaşı Yusuf kefillerdir, iki seneye müecceldir)	6 000
39)	Husâm bin Nasuh der karye-i Salılar, 'an bahâ-i öküz (oğlu kefil olub iki seneye müecceldir)	2 500
40)	Andiriye, 'an karye-i Sarıyâr, 'an bahâ-i öküz	3 000
41)	Ramazân bin Durgud, 'an karye-i Kulaklı, 'an bahâ-i öküz (İki seneye müecceldir)	1 400
42)	Mûsa bin 'Abdullah ve 'Ali bin Mustafa, 'an karye-i Kulaklı	7 700
43)	Çoban Tolu, der karye-i Uzıc	3 500
44)	Nikola der karye-i Köse Evhadlu	1 500
45)	Aşçı Mehmed, der Edirne, 'an bahâ-i öküz	2 000
46)	Ehâlî-i karye-i Deve Deresi	1 100
47)	Hurdevât-ı hâne	1 000
Yekûn		<u>208 760</u>

Minhâ el-ihracât :

Techiz ve tekfin 3 000; Ebceli mescidi vakfina olan deyn 1 060; Hasan nâm *ırgad*'a deyn 600; El-Hâc Hüseyin nâm kimesneye semsem bahasından deyn 1 000; Küçük Piyale Beşe deyn 2 200; Ömer nâm kimesneye deyn 900; Bekir Çelebi'ye deyn 5 000; Karagöz nâm zimmi'ye deyn 290; Deyn-i müsbet li-Hâtice ibne el-Hâc Yusuf, bi-şehâde Hamza bin Veli ve İlyas Beğ ibn 'Abdullah ve Ahmed Beşe ibn 'Abdullah 50 000; Deyn li-Mustafa Çelebi 400; Deyn li'z-zevceti'l-mezbûre, mine'l-mehri'l-muahhar 2 000; Deyn li'z-zevceti's-sâbika, mine'l-mehri'l-muahhar 2 000

Yekûn 68 450
El - bâki 140 310

Yüz kırk bin üçyüz on akçedir.

No. 25/a

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Şah Melek mahallesi sâkinlerinden olub bundan akdem vefat eden merhum Husâm Beğ-zâde Mehmed Ağa nâm müteveffânın sulbî kebîr oğlu Nu'man Beğ Mahfil-i Kazada müteveffây-ı mezbûrun diğeri oğlu Mustafa Çavuş muvâcehesinde takrîr-i da'vâ idüb :

Leskofçe kazâsına tâbi' olub babam müteveffây-ı mezbûr hâl-i hayatında mu-tasarıf olduğı Kodguvar³ nâm ze'âmetde vâki' olub beynimizde ve lede'l-ehali⁴ hududu ma'lûm olan çiftliğini bin on beş senesinde vâki' olub keyli beyinlerinde ma'lûm olan bir yıllık mahsûlü ile oğlu mezbûr Mustafa Çavuşa safka-i vâhide⁵ ile üçyüz bin akçeye bey' idüb ol-dahî iştirâ ve kabul idüb meblâğ-ı mezbûrdan babam mezbûr Mehmed Ağaya hal-i sıhhatinde otuz bin akçe nakid ve elli bin akçesi mukabelesinde biri siyah 'Arab ve üçü Eflâkıyyü'l-asıl dört re's gulâm ve iki su-sığırı çifti ve üçyüz re's koyun virüb zimmetinde ikiyüz yirmi bin akçe bâki kalmış iken hâlen mersûm Mustafa Çavuş babam ile benim bu makule mu'amelem olmamışdır deyu virdiklerini kabz idüb bana Şer'le 'âid olan hissemi virmede 'inad ve muhâlefet ider, suâl olunub ihkak-ı hak olunmasın taleb iderin, deyüb 'inde's-suâl merhum Mustafa Çavuş cevâbında babam müteveffây-ı mezbûr ile hâl-i hayatında zikr olunan çiftliğe ve mahsûle müte'allık beynimizde bey' ve gayrı vâki' olmamışdır, deyu şirâyı inkâr idicek mezbûr Nu'man Beğden da'vâsına mutâbık beyyine taleb olundukda ityân-ı beyyineden⁶ 'âciz olmağla

Mezbûr Mustafa Çavuş babam müteveffây-ı mezbûrdan hâl-i hayatında sene hamse 'aşere ve elf'de vâki' olub keyli⁷ beyinlerinde ma'lûm olan bir yıllık mahsûlü ile zikr olunan çiftliği safka-i vâhide⁵ ile üçyüz bin akçeye iştirâ idüb meblâğ-ı mezbûrdan otuz bin akçe nakid ve elli bin akçesi mukabelesinde biri siyah 'Arab ve üçü Eflâk dört re's gulâm ve iki su-sığırı çifti ve üçyüz re's koyun virüb bâki zimmetinde ikiyüz yirmi bin akçe kalmadığına yemîn eylesün didikde mezbûr Mustafa Çavuş dahî vech-i meşrûh üzre Yemîn-i bi'l-lâhi'l-'azîm⁸ itmegin mâ vaka'⁹ kayd olundu.

Fî evâil-i S. li-s. 1016 (28 Mayıs - 6 Haziran 1607) (Scl. 21 yp. 23).

Şühûd :

'Ali bin Veli Mahmud Beğ bin Mustafa 'Ali bin Mustafa
Baba Yusuf bin 'Abdullah

3) قودغوار (؟)

7) كیل

4) لدى الاحال

8) يمين بالله العظيم

5) صفقه واحده

9) ماوقع

6) اتيان بينه

Muhallefât : el-merhûm el-Hâc Mehmed bin 'Abdullah el-bevvâbü's-sultânî, el-müteveffâ bi-mahalle-i Çukacı Hacı, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce Âmine bint Mustafa ve binteyn-i sagıyreteyn med'uvveteyn Fâtıma ve Râbi'a Ve'l-verâse münhasıra fihinne (yp. 34)

Vaka'a't-tahrîr fî evâhir-i C. s. 1016 (13-21 Ekim 1607)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne der mahalle-i mez- bûre	64 000	28) Kazgan	300
2) Üsküf	930	29) Bağ der mevzi'-i Helvacı, 2 dönüm	2 000
3) Sım kılıç	3 300	30) Demür çubuk, 150 kantar, fî 340	51 000
4) Lâciverd ferâce	55	31) Demür-i saban 468, fî 25	11 700
5) Yeşil ferâce ma'a postîn-i sansar	3 020	32) Zincir 203	1 624
6) Özensi, 1 çift	700	33) Katır yuları 7	50
7) Kırmızı muhattem kuşak	100	34) At mihı, beşer vakıyye 144 000, beher bin 90	13 000
8) Mor yağmurluk	860	35) At mihı, dörder vakıyye 90 000, fî 80	7 200
9) Dülbend-i köhne	25	36) Kara-sığır mihı 105 000, fî 70	7 350
10) Diz çakşırı	32	37) Padavra enserisi ² 160 000, fî 30	4 800
11) Çuka yen, çift	110	38) Hurda kulak enserisi 12 500, fî 100	1 250
12) Mor dolama	170	39) Tahta enserisi 6 000, fî 70	420
13) Kırmızı çizme	170	40) Onar vakıyye kulak ense- rîsi 4 000	880
14) Mor çakşır	128	41) Sekiz vakıyye kulak ense- rîsi 9 000	900
15) Mai kaftan-ı Bağdadî	655	42) Kara-sığır na'lı, rüzgâr ³ 430 (?), fî 90	3 900
16) Sım raht ¹	2 500	43) Fırın kapağı 9	720
17) Çul sâde raht	110	44) Su-sığırı na'lı, rüzgâr ³	600
18) Dülbend ve kavuk	41	45) Kazma 14	140
19) Dülbend-i cedid	172	46) Sacayak, 2,5 kantar	1 500
20) Lâciverd ferâce	550	47) Maşa, 29 kıyye	468
21) Yeşil yelek	220		
22) Mor köhne ferâce ma'a postîn-i tilki	700		
23) Kalıçe 2	3 000		
24) Keçe 2	1 500		
25) 7 sahan, 1 tepsi	640		
26) Tencere 3	300		
27) Göğüm 3	360		

1) سیم رخت

2) پداوره اکسریسی

3) روزکار

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
48) Merkeb burunsalı ⁴ 7	50	54) Sarı atlas	600
49) Fena ⁵ çelik, 336 kıyye	3 360	55) Nakdiyye	118 000
50) At na'lı ve katır na'lı 16 000, fî 530, kantar 53	28 090	56) Gulâm, be-nâm-ı 'Ali er- Rusî ⁶	5 000
51) Dükkân der-sûk-ı Na'lbür	2 500	57) Penbe, 344 kıyye, fî 78	26 832
52) Dükkân der-sûk-ı Kapan	5 000		
53) Kır bârgir	3 010	Yekûn (+ 502)	387 094

**Merhûm-ı mezbûrun zimem-i nâsda olan
meblâğın 'ale'l-infirâd beyan eder :**

1) Samakova'da olan meblâğ	48 300
2) Miğalkara'daki el-Hâc İbrahim yediyle Samakova irsâl olunan	28 000
3) İstanbul'da olan zimem	4 370
4) Perambolu ⁷ nâm kasabadan katırcı el-Hâc Davud'a	1 360
5) Fekele nâm karyeden Halil Beğ er-râcil zimmetinde	160
6) 'Ali Paşa çarşusunda Ahmed Beşe zimmetinde	4 000
7) Karaca nâm karyeden bevvâb Hüseyin Beğ zimmetinde	240
8) Dârülhadîs mütevellîsi 'Ömer Beğ zimmetinde	128
9) Balıkesri nâm kasabadan el-Hâc Hamza zimmetinde	80
10) Balıkesri'den el-Hâc Mehmed'de	140
11) Perambolu nâm kasabadan Pirincci-oğlu katırcı Ahmed'de	90
12) Perambolu'dan ⁷ katırcı el-Hâc Yusuf'da	200
13) Perambolu'dan Beğ-köy'lü Mustafa zimmetinde	500
14) Perambolu'dan katırcı Süleyman bin 'Osman'da	500
15) Perambolu'dan katırcı el-Hâc 'Osman'da	900
16) Perambolu'dan katırcı İsmâ'il'de	3 000
17) Perambolu'dan katırcı 'Ali ve birâderi İsmâ'il'de	2 000
18) Perambolu'dan katırcı el-Hâc 'Umran'da	4 000
19) Perambolu'dan katırcı Yusuf ibn el-Hâc 'Abdi'de	1 000
20) Perambolu'dan katırcı Umur'da	180
21) Ergene - köprüsünden Na'lbând Siyamî'de	320
22) İpsala'da na'lbând Muslı şâkirdi Mehmed'de	590
23) İpsala'da debbağlar kethudası Süleyman'da	300
24) Havass-ı Mahmud Paşa'da karındaşlar olan na'lbândlar'da	370
25) İpsala'da na'lbând Yusuf'da	2 300
26) İpsala'da na'alband üstâd Ridvanın şâkirdi İbrahim'de	2 825
27) Def'a çelik bahasından, 20 kıyye	400
28) İpsala'da na'lbând Bâli oğlu Ahmed Çelebi'de	5 970
29) İpsala'da Mahmud Beşe'de	2 410
30) İpsala'da na'lbând Himmet'de, mezbûr Ahmed Çelebi kefil	1 700
31) Piladenlü İskırlad nâm zimmi'de	1 565

4) برونسالتق

5) فنا (؟)

6) الردوسى (؟)

7) پرامبولیدن

	<u>Kıymet</u>
32) Def'a Iskırlad'ın ortağı Hiro Papa'da	853
33) Ketentlü'dan Kosta zimmetinde	1 725
34) Ketentlü'den Keno zimmetinde	1 240
35) Çekirdeklü'den Praçkova (?) zimmetinde	1 000
36) Gelibolu'da Mustafa Çelebi'de	11 310
37) Gelibolu'da Murad Beşe'de	25 500
38) Migalkara'dan 'Ali birâderi Hüseyin zimmetinde	3 425
39) Dimetoka'dan Piro oğlu Mehmed zimmetinde	515
40) Dimetoka'dan üstâd Musa oğlu Mehmed zimmetinde	120
41) Ortağı Yusuf'da	620
42) Dimetoka'da üstâd Musa'nın şakirdi 'Ali zimmetinde	1 100
43) Dimetoka'da Küçük Hasan'da	1 120
44) Def'a	180
45) Dimetoka'da üstâd Süleyman şakirdi zimmetinde	140
46) Dimetoka'da üstâd Hasan'da	2 060
47) Unkapanı çarşusunda sâkin Sefer Beşe'de	1 600
48) Mezbur Sefer Beşe'nin kayını 'Ali Çelebi'de	4 000
49) Hafsalı na'lband Hasan'da	400
50) At 'arabacısı taşçı Muslı'da	1 800
51) Def'a at mihî bahâsından	1 200
52) Hafsalı na'lband Mehmed Beğ ve na'lband üstâd Hasan zimmetlerinde	1 000
53) Def'a Mehmed Beğ ve üstâd Hasan zimmetlerinde	440
54) Ma'alkaralı üstâd Muslı'da	640
55) Migalkaralı Molla Ca'fer'de	300
56) Kaygan'da na'lband Sefer'de	900
57) Migalkaralı na'lband üstâd 'Osman'da	660
58) Migalkaralı üstâd Hüseyin'in karındaşı 'Ali zimmetinde	1 020
59) Migalkaralı na'lband Bengi 'Ali'de	680
60) Migalkaralı na'lband sağır Hasan'da	3 760
61) Migalkaralı na'lband Hasan oğlu Hüseyin zimmetinde	355
61/a) Migalkaralı üstâd Zünnûn'da	415
61/b) Migalkaralı üstâd Rum 'Ali'de	3 400
62/c) Migalkaralı üstâd Zülfikar'da	445
62/d) Migalkaralı üstâd Zülfikar alıvermiş, kalan Hüseyin'de	705
62/e) Migalkaralı Ramazan-oğlu el-Hâc Bâli'de	855
62) Migalkaralı üstâd Rıdvan'da	835
63) Yeni-Köprü başında üstâd 'Abdünnebi'de	3 990
64) Zındandibi'nde tekye mukabelesinde üstâd Musa'da	415
65) Çorlu'da Dîvane na'lband'da, (bakkal 'Ali, gelen yeniçeri kefil)	2 000
66) Silivri'de Dimitri bakkal'da	8 820
67) Ruscuklu Geyvan'da	3 030
68) Bergos'da üstâd Mahmud'da	410
69) Zındandibi'nde na'lband üstâd Nasuh'da	1 000
70) Küçük 'Ali nâm bakkal zimmetinde	450

	<u>Kıymet</u>
71) Mihal-Köprüsünde na'iband Ahmed ve Receb zimmetlerinde	460
72) Mar'aşlı 'Ali Beşe'de	460
73) Dükkânlar Ardı'nda demürçi Yani zimmetinde	2 160
74) Def'a	60
75) Zındandibi'nde üstâd Hasan zimmetinde	200
76) Mar'aşlı Arslan'da	290
77) Lefke'de Yoranda Arslan'da	4 820
78) Lefke'de Kurd Bâli zimmetinde	2 800
79) Derviş nâm kimesne zimmetinde	1 020
80) Forsana zimmetinde	630
81) Lefke'de Karagöz-oğlu zimmetinde	3 160
82) Evren biraderi Niko zimmetinde	820
83) Ağaç Bazarı'nda Fethi-oğlu zimmetinde	1 290
84) Mar'aşlı Kasım'da	1 200
85) Ağaç Bazarı'nda Kurd Bali'nin eniştesi Sefer'de	220
86) Ağaç Bazarı'nda bukağı işleyen Mansur'da	1 200
87) Ağaç Bazarı'nda Arslan'da	1 170
88) At 'arabası demiri işleyen Derviş ibn Hasan'da	7 260
89) Ağaç Bazarı'nda Çiçek nâm kimesne zimmetinde	4 040
90) Mezbûr Çiçeğin karındâşı Evren zimmetinde	345
91) Ağaç Bazarı'nda Kurd-oğlu Mehmed'de	960
92) Tüfenkci-oğlu Mehmed'de	1 858
93) Ağaç Bazarı'nda Memi şâkirdi Karagöz'de	550
94) Ağaç Bazarı'nda Memi zimmetinde	4 480
95) Mezbûr Memi'nin şakirdi Hüseyin zimmetinde	2 344
96) Hacı Bâli hısımlı Hasan'da	110
97) Arpa eminlerinde	500
98) Arpa emîni Emir Efendi zimmetinde	830
99) Hacı İbrahim oğlanı'nda	270
100) Keçeci 'Arab zimmetinde	100
101) Küre-Kapu ⁸ 'da Ağa Mehmed zimmetinde	40
102) Bostancıbaşı Hüseyini demekle ma'ruf olan Hüseyin Çelebi zimmetinde	260
103) Ağaç Bazarı'nda Satı nâm kimesne zimmetinde	180
104) Çingene Hudâverdi zimmetinde	1 000
105) Yavacı ¹ Hüseyin Çelebi zimmetinde	500
106) Dabbağ el-Hâc Hüseyin zimmetinde	200
107) Arâste'de Kebkebir Şeyh zimmetinde	150
108) Basmacılar'da Sofu nâm kimesne zimmetinde	160
109) Lefke'de Kara Demür zimmetinde	660
110) Mar'aşlı Mihal oğlu Viko zimmetinde	1 300
111) Mar'aşlı Fotor ve Kosta zimmetlerinde	3 000
112) Sofya'lı Seferde	260
113) Ağaç Bazarı'nda Halil oğlu Sinan zimmetinde	970
	<hr/>
	Yekûn-ı zimem (+924) 269 542
	Cem'an zimem ve gayrı 656 636

1) یوه جي

Minhâ : el ihracât :

	<u>Kıymet</u>
1) Vasıyyet-i mu'ayyene li't-tehîzi'l-merhûm el-mezbûr	8 000
2) Deyn-i müsbet li-vakf-ı Husrev Ağa, bi-şehâde Ahmed Beğ bin 'Abdullah ve Hüseyin bin Mustafa Bi-talebi'l-Hâc 'Ali bin Veli, el-kaim-makami'l-mütevelli, bi-mahzari'l-vasî Hâce Hâtun ibneti Husrev	8 400
3) Deyn-i müsbet Timur bin Mahmud, bi-şehâde Arslan bin Hasan ve Cihan bin Mustafa, bi-mahzari'l-vasıyyı'l-mezbûr	7 000
4) Deyn-i müsbet li-Hasan bin Yunus, bi-şehâde Bâli bin 'Abdullah ve Arslan bin Hasan, bi-mahzari'l-vasıyyı'l-mezbûr	2 050
5) Deyn-i müsbet li-vakf-ı Kürd Hoca, bi-şehâde Mümin bin Hasan ve Mehmed bin Mustafa, bi-talebi'l-mütevelli Durmuş Çelebi, bi-mahzari'l-vasıyyı'l-mezkûr	8 050
6) Deyn-i müsbet li-vakf-ı 'avârız-ı mahalle-i Çukacı Hacı, bi-şehâde Mehmed Halife bin Seyfullah ve üstâd 'Ali bin Veli, bi-talebi'l-mütevelli Mustafa Halife ibn Mehmed, bi-mahzari'l-vasıyyı'l-mezbûr	8 000
7) Deyn-i müsbet li-vakf-ı mescid-i mahalle-i Çukacı Hacı, bi-şehâdeti's-şâhideyni'l-mezbûreyn, bi-talebi'l-mütevelli Mustafa Halife el-merkum, bi-mahzari'l-vasıyyı'l-mersûm	6 000
8) Deyn-i müsbet li-vakf-ı mesâlih-i Çeşme-i mahalle-i mezbûre, bi-şehâdeti's-şâhideyni'l-mezbûreyn, bi-talebi'l-mütevelli bi-mahzari'l-vasıyyı'l-mezkûr	5 920
9) Deyn-i müsbet mine'l-icareti'l-menzil, el-vâkı' bi'l-mahalleti'l-mezkûre, bi-şehâdeti's-şâhideyni'l-mezbûreyn bi-mahzari'l-vasıyyı'l-merkuum	2 475
10) Deyn li-Hacı 'Ali oğlanı Ahmed'e	2 200
11) Deyn li-Ahmed Beşe	4 000
12) Büyük Rıdvan'a deyn	1 700
13) Deyn-i müsbet li-vakf-ı 'avârız-ı mahalle-i 'Alemdârân, bi-şehâde Mustafa Halife ibn 'Abdünnabi ve Süleyman bin Mehmed	1 300
14) Deyn li-Hâce Hatun, bi-şehâde el-Hâc Süleyman bin 'Abdullah ve el-Hâc Rıdvan bin 'Abdullah	8 800
15) Miho nâm zimminin eytâmına olan deyn	20 000
16) Deyn li-Hacı Süleyman bin 'Abdullah	13 000
17) Deyn li-Ahmed Efendi el-müderris	4 960
18) Deyn-i müsbet li-Ahmed bin Abdünnabi, bi-şehâde el-Hâc Mümin bin Hasan ve el-Hâc Süleyman bin 'Abdullah	5 500
19) Deyn li-vakf-ı Bostancı-Başı	57 500
20) Kamer Hâtun'a ve Hâce Hâtun'a olan deyn	36 000
21) Deyn li-Derviş Beğ	3 000
22) Deyn li-Niko veled-i Sağol	1 910
23) Deyn li-zevceti'l-mezbûre mine'l-mehri'l-muahhar, bi-şehâde Ahmed Çelebi bin 'Ali ve el-Hâc Musa ibn Hasan, bi-mahzari'l-vasi	8 000
24) Düyûn-ı müteferrika	2 000
Yekûn	225 765
El-bâki	430 871

Minhâ :

Resm-i kısmet 4 000; Kassâmiyye 2 000; Kâtibiyye 2 000; İhzâriyye 350; Delâliyye 1 000

Yekûn 9 350*

El-bâki li't-taksim beyne'l-verese 421 521

*Muhallefât listesinin kenarında şöyle bir kayıt vardır :

"Defter-i mezkûrda zimem olan meblâğın tahsiline mübaşeret olunub iki sene mikdar sa'y olundukda ba'zısı tahsil ve ba'zısı tahsile mecâl olmamakla defter-i mezkûr tekrar tahrir olunub kırk yedinci kâğıdın sahife-i yesârında mukayyeddîr, anınla 'amel oluna".

- a) Mine'n-nukuud ve semeni'l-menzil
ve gayrühâ 151 979
b) El-bâki mine'z-zimem 269 522

	<u>Mine'n-nakid</u>	<u>mine'z-zimem</u>
Hissetü'z-zevce, es-sümün	19 000	33 693
Hissetü'l-bint	66 489	117 924
Hissetü'l-bint	66 489	117 924

Bu kaydın uyarması üzerine bahis mevzuu yeni liste sicilin 81 inci yaprağında bulunmuştur :

“Defter oldur ki, mahmiyye-i Edirne mahallâtından Çukacı Hacı mahallesi sâkinlerinden olup 1016 Cemaziyel'âhırında vefat eden bevâb-ı sultanî merhum el-Hâc Mehmed ibn 'Abdullah nâm müteveffânın veraseti zevcesi Âmine bint Mustafa'ya ve kızları Fatıma ve Râbi'a nâm sağıyrelere münhasıra olmağın müteveffâ-i mezbûrun hîn-i vefatında muhalledâtı icmâlen tahrir ve defter olundukda zimem-i nâsda mâl-i vâfiri olup tahsili lâzım olmakla tarih-i mezbûrdan bu ân'a gelinceyedeğın tahsil olunan zimem ile sair esbâb ve demür bahâsından ba'de'l-ihracât cem'an hasıl olan nukuud'dır kî beyân ve 'ayan olunur :

	<u>Meblâğ</u>	250 000
Bahâ-i hane der-mahalle-i mezbûre		64 000
		<u>314 000</u>

Minhâ :

		<u>Nakid'den hisse</u>	<u>Haneden</u>
Hissetü'z-zevce, es-sümün	39 250	31 250	8 000
Hissetü'l-bint	137 375	109 375	28 000
Hissetü'l-bint	137 375	109 375	28 000

Mukaddemâ tahrir olunan defterde mestûr olup tahsili mümkün olmayan zimemdir ki zikr olunur : (Bizim neşrettiğimiz listede aşağıdaki numaralarda kayıtlı bulunan alacaklar kısmen veya tamamen tahsil edilememiştir :

3, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 39, 41, 45, 46, 47, 72, 67, 68, 88, 97, 99, 105 ve diğerk bazı küçük meblâğlar.

Yekûn 50 750

Muhallefât : el merhûm Mustafa Paşa ibn 'Abdullah er-râcil¹ el müteveffâ bi-mahalle-i Beğlerbeği, min mahallât-ı Edirne el-mah-miyye Mâte ve tereke zevceteyn med'uvveteyn Âmine bint 'Abdullah ve 'Âyişe bint 'Abdullah ve selâse benîn med'uvvîn Mehmed ve Hasan ve Hüseyin ve binteyn sagıyreteyn med'uvveteyn Âmine ve Ümmü-hanî ve selâse benîn med'uvvîn 'Abdurrahman ve 'Abdülkerîm ve İbrahim Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 63)

Vaka'a't-tahrîr fi evâhîr-i Z. min şuhûr-ı S. 1016(7-16 Nisan 1608)

(Mukaddemâ tahrîr olunub lâkin *kayd'da sehv*³ olmakla bu mahalle kayd olundu)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Tâbe-i kebîr	162	26) Beyaz çârşeb	60
2) Göğüm	30	27) Hereni	48
3) Kapaklı tas	50	28) Kefgir	16
4) Kaşıklar	34	29) İçlik	32
5) Bir kuşak	23	30) Börek sinisi	150
6) Çuka ve dikdik ²	130	31) Satır	6
7) Bargir	126	32) Kefçe	20
8) Sahan ve tepsi	240	33) Göğüm	100
9) Tâbe-i sagıyr	71	34) Destâr	201
10) Havan	40	35) Leğen, ibrik	137
11) Demür sini	163	36) Kürklü çuka	154
12) Göğüm	98	37) Yağhane, der mevzi'-i Ta-	
13) Çanak	20	rakıcı Çeşmesi	25 000
14) Bez, 9,5 zirâ', fi 10 (?)	102	38) Diğer yağhane der mev-	
15) Kebab demüri	12	zi'-i Saraçhane, ma'a dük-	
16) Kılıç	312	kân-ı bakkal	25 000
17) Kürklü ferâce	215	39) Hane der-mahalle-i Beğ-	
18) Döşek	170	lerbeği	10 000
19) Tencere	60	40) Şirugan	12 300
20) Çağşır	183	41) Nısif dükkân, der-mahalle-i	
21) Çantay	12	Çakır Ağa	1 600
22) Kavuk	13	42) Nakd-i 'Osmanî	4 235
23) Kalıçe	700	43) Anabu nâm karyede sâkin	
24) Döşek	160	olan yeniçeriden alınan	1 200
25) Tas	52	44) Kılıç	1 300

1) الراجل

2) ديكك

3) قيده سهو

	Kıymet		Kıymet
45) Cârîye	4 000	86) Keçi ma'a oğlak 31(?), fi 107 9	844
46) Çakşır	300	87) Der anbar buğday, mud	
47) Kefgir ve tepsi	55	15, keyl 41; çavdar 19 mud,	
48) Garar	70	15 keyl, fi 14	14 040
49) Sahan-ı küçük	16	88) Daru, 15,5 keyl	540
50) Bakrac	30	89) Yund-ı doru ma'a çul	1 500
51) Mor ferâce ma'a post-ı		90) Kara-sığır ineği	800
kurd	1 050	91) Doru tay	2 400
52) Yağmurluk	265	92) Bakrac	23
53) Bakrac	85	93) Çavdar unu, 8 keyl	140
54) Leğen	110	94) Katır	2 000
55) Kazgan	146	95) Kara sığır tosunu	830
56) Eğer	200	96) Semsem, 12 keyl, fi 120	1 920
57) Kazgan	177	97) Def'a semsem, 2 keyl	320
58) Beyaz eğin kürkü	52	98) Kula yund	1 300
59) Kapama	170	99) Kara-sığır ineği	800
60) Tırkeş ve tırhâ 4	100	100) Kara-sığır öküzü, çift 1	1 700
61) Gümüslü biçak	265	101) Kara-sığır tosunu	800
62) Diğer gümüslü biçak	136	102) Su-sığır tosunu, 1 çift	3 000
63) Mor yelek	325	103) Su-sığır düğesi	1 100
64) Kırmızı kilim	340	104) Doru tay	3 000
65) Göğüm	160	105) Kazma ve saban	45
66) Tüfenk	420	106) Saban demiri	16
67) İncülü kuşak	70	107) Hatıl	10
68) Gümüş bukağı	56	108) Ağaç saban	20
69) Tâbe-i kuzı	103	109) Satıl 6	30
70) Matara 5	30	110) Def'a saban	8
71) Tepsi-i yahni	41	111) Kazmalar	87
72) Tepsi	26	112) Semsem, 2 keyl	320
73) Beyaz kuşak	30	113) Un	160
74) Kırmızı sahtiyân	10	114) Çavdar unu	140
75) Sepet	87	115) Düge	160
76) Demirli sandık	34	116) 'Araba	600
77) Alaca kuşak	80	117) Su-sığır	1 600
78) Alaca kilim	172	118) Kara-sığır ineği	300
79) Sepet	80	119) Su-sığır ineği ma'a dana	1 200
80) Kırmızı yelek	44	120) Su-sığır ineği	2 200
81) Doru yund ma'a tay	2 760	121) Çapa	9
82) Su-sığır ineği ma'a dana	2 000	122) Buğday, 1 mud, fi 28	560
83) Bargir	2 400	123) Bir katır damı	170
84) Düge	460	124) Kula tay	800
85) Kör öküz	615		

4) تیرکش و تیرها

5) مطهره (مطره)

6) سطل

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
125)	Kadı nâm karyede vâkı ⁶ olub Elvanzâde'den iştirâ olunan <i>arz-ı hâliye</i> ⁷	700	138)	Def'a ağnâm 100, fî 136	13 600
126)	Kalaycı nâm kimesneden <i>çiftlik</i> ve <i>çayır</i>	1 000	139)	Şa'ban, 'an karye-i Deli İlyas, 'an bahâ-i yund	1 650
127)	'Âbide Hatun'dan iştirâ olunan <i>çiftlik</i>	2 600	140)	Halife, 'an karye-i (-), 'an baha-i yund	1 400
128)	Mezrû' sünter ve buğday, 4 mud, zı'feş ⁸ 8, fî 28	4 480	141)	Def'a Halil zimmetinden, tay bahâsından	1 500
129)	Çavdar-ı mezrû', 1 mud, zı'feş 2, fî 14	560	142)	Eymir, 'an karye-i m., 'an bahâ-i yund	1 700
130)	Mezrû' arpa, 16 keyl, zı'-feş 32, fî 10	320	143)	Uğraş çingene, 'an karye-i Kulaklı, 'an baha-i yund	1 800
131)	Sünter ve buğday der-anbar, 34 keyl, fî 28	950	144)	Salahattin oğlu Mehmed, 'an baha-i inek	700
132)	Çavdar, 52 keyl, fî 14	728	145)	Mano Hasan, 'an karye-i Kadı, 'an bahâ-i inek	800
133)	Kara-sığır öküzü, 1 çift	1 600	146)	Musa ve oğlu, 'an karye-i Kadı, 'an bahâ-i yurt	200
134)	Kara-sığır öküzü, 1 çift	1 500	147)	Osman, 'an karye-i Kadı, 'an bahâ-i yurt	300
135)	Döğen 4	200			
136)	Demir pulluk ¹¹	50			
137)	Yaylakda olan ağnâm 48, fî 70	3 380		Yekûn	198 935

Minhâ el-ihracât :

1)	Deyn li-vakf-ı Beğlerbeği, bi-şehâde Şeyh 'Abdullah bin 'Ali ve İbrahim bin Himmet, bi-taleb-i câbî el-Hâc Mehmed bin Hasan <i>Mu'âmele</i> ⁹ , fî 11 şehr 750	Meblâğ 6 000
2)	Deyn li-Esmâ Hâton ibne Mustafa, bi-şehâde Şeyh 'Abdullah bin 'Ali ve Mustafa ve Mehmed, mine'l-Karziş-Şer'î	Meblâğ 6 000
3)	Deyn li-vakf-ı <i>avâruz-ı</i> mahalle-i Beğlerbeği, bi-şehâdeti'l-mezbûrân, bi-taleb-i mütevellî el-Hâc Mehmed bin Hüseyin <i>Mu'âmele</i> , fî 4 şehr 150	Meblâğ 3 000
4)	Deyn li-vakf-ı mahalle-i Devletşah, bi-şehâdeti'l-mezbûrân, bi-talebi'l-mütevelli Şeyh 'Abdullah bin 'Ali <i>Mu'âmele</i> , fî 4 şehr 150	3 000
5)	Deyn li-zevceti'l-mezkûre, 'ani'l-mehri'l-muahhar	1 000
6)	Deyn li-zevceti'l-uhra ¹⁰ , bi-şehâdeti'l-mezbûrân, mine'l-mehri'l-müeccel	400
7)	Merhûm-ı mezbûrın ruhuna tilâvet-i Kur'an için verilen	150
8)	Tarakçı Çeşmesi kurbunda olan <i>yağhâne</i> mukata'asından... zâde vakfına edâsı lâzım olub <i>yüz seksener akçe</i> hisâbı üzere yedi aylık mütevellisine teslim olunan	1 260
9)	Dellâliyye-i esbâb ve koyun ve keçi ve câriye ve buğday ve çavdar	2 454
10)	Deyn li-Hacı Piyale	320
11)	Köprü vakfına olan deyn	1 580
12)	Deyn li-vakf-ı karye-i Kadı	400
13)	Çiftlikde hizmet eden ırgatlardan Mehmed ve Hasan ve Musa ve Mustafaya <i>ecr-i</i> 'l-mezbur, fî şehr 8	2 400

7) ارض خاليه

8) ضمعتش

9) معامله

10) اخرى

11) بولق

TEREKE KEFTERLERİ

179

14) Düyün-ı müteferrika	850
15) Suver-i Defter	32
16) Resm-i Kısım	2 400
17) Kassâmiyye	1 000
18) Kâtibiyye	1 000
19) İhzariyye	400

Yekûn

34 335

El-bâki li't-taksim

beyne'l-vereseti'l mezkûrûn 164 600

Hissetü'z-zevceteyn, sümün 20 575

Hissetü'l-ibn Abdü'l kerim 20 575

Hissetü'l-ibn Mehmed 20 575

,, ,, İbrahim¹ 20 575

,, ,, Hüseyin 20 575

,, bint Âmine 20 287,5

,, ,, Hasan 20 575

,, ,, Ümmühanî² 10 287,5

,, ,, Abdurrahman 20 575

Bâlâda mezkûr olan Abdurrahman ve Abdü'lkerim nâm sagiylere intikal eden cem'an altmış-
bir bin yediyüz yigirmi beş akçenin elli bin akçesine iki yağhane verilüb ve yedi bin akçe muka-
belesinde bâlâda mezkur olan haneden yedi bin akçesi havale olunub bâki kalan meblağ dahi
Mahmud Beşe bin Ahmede teslim olundu.

Türk Tarih Kurumu

¹ Mezkûrların karındaşı Hüseyin vâsisi olmakla ona teslim olundu.

² Mezkûre Ümmühanî isterim deyu hissesini talep ettikde vekili ve zevci olan Mehmed Beşe'ye teslim olundu.

Muhallefât : el-merhûm Mustafa Çelebi ibn Mahmud Beğ et-timari, el-müteveffâ bi-kasabati Reşid mine'd-diyâri'l-Mısriyye, es-sâkin hâle sıhhatihi bi-karye-i 'Antablı, bi-nâhiyeti Ada, min nevahî-i Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevceteyn med'uvveteyn Râziye bint Hüseyin ve Âşiyânşah bint Hamza ve binten sagıyreten med'uvveten Turdı ve uht li-eb ve ümm Mihman bint Mahmud Beğ Ve'l-verâse münhasıra fihinne (yp. 78)

Vaka'at-tahrîr fî gur-re-i şeh-r-i N. li-s. 1017 (9 Aralık 1608)

I

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Derviş Beğ nâm kimesne- de emânet olub ahz olu- nan	50 000	15) Def'a dana	500
2) <i>Timar akçesinden</i> mezbûr Derviş Beğ'de emânet olub kabz olunan	70 000	16) Hurde dana 11, fî 20	2 200
3) El-Hâc Hızır nâm kimes- nede emânet olub ahz olunan	48 000	17) Su-sığırı çifti 1	4 000
4) Der zimmet-i mezbûr el- Hâc Hızır	28 500	18) Def'a su-sığırı çifti	2 500
5) Kara-sığır ineği ma'a bu- zağı	600	19) Def'a su-sığırı çifti	4 000
6) Def'a kara-sığır ineği ma'a buzağı	600	20) Su-sığırı öküzü	1 000
7) Def'a kara-sığır ineği ma'a buzağı	600	21) Su-sığırı tosunu, 1 çift	4 000
8) Köhne kara-sığır ineği	600	22) Su-sığırı ineği ma'a buzağı	1 200
9) Düğe ¹ Kara-sığır ineği	600	23) Def'a su-sığırı ineği	2 400
10) Def'a düğe kara-sığır ine- ği	800	24) Def'a su-sığırı ineği, köhne	500
11) Def'a düğe inek	400	25) Su-sığırı düğesi, 2	1 100
12) Kara-sığır tosunu	600	26) Su-sığırı tosunu 1	500
13) Def'a 3 tosun	1 500	27) Kara-sığır öküzü, 1 çift	2 000
14) Dana kara-sığırı	600	28) Def'a kara-sığır öküzü	1 000
		29) Def'a kara-sığır öküzü, 1 çift	1 800
		30) Siyah bârgir	1 500
		31) Beyaz bârgir	2 000
		32) Yund 5	3 000
		33) İkişer yaşında tay 2	1 600
		34) Birer yaşında tay	600
		35) Aygır	1 000
		36) Ağnâm, 1500 re's ² , fî 70	105 000
		37) Merkeb	400
		38) Saz örtülü çatma dam	1 000

1) دوکه

2) رأس

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
39)	Kiremid örtülü çatma ahur ma'a oda	3 000	72)	Peynir tulumu 9, kıyye 120 (?), fî 6	2 400
40)	Çatma ahur ve sundurma ma'a saman	10 000	73)	Yağ tulumu 4, kıyye 120, fî 20	2 400
41)	Def'a saz örtülü çatma dam	1 200	74)	Tuz, 4 mud, 25 keyl	2 000
42)	Çatma anbar	2 400	75)	Bulgur, 8 keyl, fî 40	320
43)	Otluk, 4 yığın	2 000	76)	Tarhana, 10 keyl, fî 50	500
44)	Der anbar buğday, fî 25, mud 23	11 500	77)	Don ve gömlek	200
45)	Der anbar arpa, fî 10, 8 mud	1 600	78)	İçeruda olan anbar, buğday 7 mud, fî 25	3 500
46)	Mor ferâce ma'a post-1 cilkafa ³	2 000	79)	Çavdar der anbar, 4 mud, fî 12	960
47)	Mavi kemha kaftan	800	80)	Çatma anbar, üstü çardak	8 000
48)	Mor ferâce	1 800	81)	Çatma hane 2	10 000
49)	Yeşil ferâce ma'a post-1 köhne	400	82)	Hurdevât-ı hane	1 500
50)	Eğer	600	83)	40 araba odun	1 500
51)	Şiş (şebeş) ⁴	120	84)	4 araba ve âlât-ı çift	2 000
52)	Gaddâre	120	85)	Behram nâm gulâm-ı Macar	4 000
53)	Varil-i küçük	20	86)	Gulâm be-nâm-ı Hüseyin, Eflâk	5 000
54)	Peşkir	30	87)	Gulâm be-nâm-ı Pervîz, Hirvad	5 000
55)	Sofra	30	88)	Bağ der hadd-i karye-i mezbûr, 2 kit'a, 3 bölüm	2 000
56)	Tâbe-i pekmez 2	600	89)	Dört göz değirmen, der kurb-ı karye-i Sarı Hızır	70 000
57)	Sahan 9	360	90)	Değirmen ocağı	2 000
58)	Tas	20	91)	Değirmen anbarında olan buğday, 20 mud, fî 25	10 000
59)	Demür şiş	20	92)	Değirmen anbarında olan çavdar, 3 mud, fî 12	720
60)	Tâbe-i pekmez	120	93)	Mezrû' buğday, 2 mud, zı'feş ⁵ 4, fî 25	2 000
61)	Tencere	60	94)	Mezrû' arpa, 1 mud, zı'feş 2, fî 10	400
62)	Kazgan-ı küçük	120	95)	Mezrû' çavdar, 6 keyl, zı'feş ⁵ 12, fî 12	144
63)	Bakrac	100			
64)	Def'a bakrac-ı küçük	30			
65)	Göğüm	80			
66)	İbrik	20			
67)	Tâbe-i köhne	20			
68)	Sacayak	8			
69)	Kazgan	300			
70)	Çadır	800			
71)	Mai yorgan	200			
				Yekûn (—2950)	523 672

3) جلقانه

4) سس (?)

5) ضمفش

II

Merhum-ı mezbûrun timar mahsulî'dir ki beyân olunur :

Mahsûl-i karye-i Köprülü :

Buğday, 13 mud, fî 22	5 720
Çavdar, 9 mud, 14 keyl, fî 12	3 328 (?)
Arpa, 1 mud, 19 keyl, fî 12	468
'Alef, 2 mud, 9 keyl, fî 12	588

Mahsûl-i karye-i Papas :

Buğday, 2 mud, fî 22	1 760
Kara tereke, 5 mud, fî 12,	1 200

Mahsûl-i karye-i Akçe Alan :

Buğday, 3 mud, fî 22,	1 320
Kara tereke, 4 mud, fî 12,	960

Mahsûl-i karye-i Sipahiler :

Buğday, 15 mud, fî 22	6 600
Kara tereke, 15 mud, fî 12	3 600
Yekûn	25 544

III

**Merhûm-ı mersûmın zimem-i nâs'da⁶ olan
meblâğdır ki beyân olunur :**

Der zimmet-i :**Kıymet**

1) Musa, 'an karye-i 'Ayıntablı	140
2) Hüsâ(m) bin Zünnûn, 'an karye-i Kulaklı	140
3) Perviz 'Abdullah, 'an karye-i 'Ayıntablı	64
4) Çoban 'Ali, 'an karye-i (-)	40
5) Korucu İlyas, 'an karye-i 'Ayıntablı	140
6) 'Abdülcelîl, 'an karye-i 'Ayıntablı	50
7) Arslan bin Süle, 'an karye-i mezbûre	80
8) Hamza bin Musa, 'an karye-i mezbûre	40
9) Bayram bin 'Abdullah, 'an karye-i mezbûre	80
10) Durmuş bin İsa, 'an karye-i mezbûre	400
11) Mehmed bin Şa'ban, 'an karye-i Helvacı-i Kebîr	141
12) Memi bin Şah Bâli, 'an karye-i Sımavna ⁷	144
13) Mustafa bin Memi Sar, 'an karye-i Sımavna ⁷	116

6) ذمم ناسده

7) صماوینه

14)	'Abdülcelil bin Şah Bâli, 'an karye-i Sımavna	240
15)	Sağır-oğlu, 'an karye-i Dilsiz	224
16)	Hüseyin, 'an mal-i 'abaî	17 000
17)	Pervîz Çavuş, 'an akçe-i timar	40 000
18)	Fireško el-Yahudi, 'an baha-i yapağı	5 750
19)	Mustafa Yeniçeri, 'an karye-i Sımavna	500
20)	Rado ez-zimmî, 'an karye-i Kayaöyük	1 400
21)	Aslavin, 'an karye-i Papas	800
22)	Yani veled Barbaro, 'an karye-i Doğanca, 10 keyl çavdar, fî 55	550
22/a)	Çulha-oğlu 'an karye-i Doğanca, 10 keyl çavdar, fî 55	550
23)	Istoyani dolapçı, 'an karye-i mezbûre, 10 keyl çavdar, fî 55	550
24)	Kiro-oğlu, 'an karye-i mezbûre, 5 keyl çavdar, fî 55	275
25)	Miho Mutafce, 'an karye-i mezbûre, 6 keyl çavdar, fî 55	330
26)	Dolapçı, 'an karye-i mezbûre, 5 keyl çavdar, fî 55	275
27)	Yani karısı, 'an karye-i mezbûre, 2 keyl çavdar, fî 55	110
28)	Bayram, 'an karye-i Ayıntablı, 4 keyl buğday, fî 70	280
29)	Iskırlati, 'an karye-i Döğenci Budak, 'an baha-i öküz	1 580
30)	Mahmud, 'an karye-i Ayıntablı	150
	Yekûn	71 812
	Cem'an	621 028

Minhâ el-ihracât :

Merhûm-ı mezbûrun ylında ta'am tabh olunmak için ifrâz olunan 3 000; Merhûm-ı mezbûrun kendü cami'i vakfına olan deyn 9 200; Deyn li-zevcetihi Raziye el-mezkûre mine'l-mehri'l-müeccel 4 000; Deyn li-zevcetihi'l-uhra Aşiyânşah el-mezbûre mine'l-mehr 6 000; Koyunun ra'y⁸ eden çobanlara olan deyn 3 570; Deyn li'l-Hâc Yusuf 300; Deyn li-Hasan Halife ve Mahmud Çelebi 1 000; Deyn li-Hasan-i ahar el-merhûm el-mezkûr 2 000; Duyûn-ı sâire 5 300; Deyn li'l-Hâc Hızır 770; Resm-i kısmet 14 500; Kassâmiyye 6 000; Kâtibiyye 6 000; İhzâr-ıyye 2 000; Huddâmiyye 700; Süret-i defter 100

Yekûn	64 440
El-bâki li't-taksim	
beyne'l-verese	556 588

Hissetü'l-bint, en-nısf	278 294
Hissetü'z-zevceteyn, es-sümün	70 390

Hissetü'l-uht	207 904
---------------	---------

* * *

Sağıyre-i mezbûrenin hissesine ta'yin olunan eşyadır ki beyân olunur :

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>		
1)	Dört göz değirmen (89)*	70 000	3)	Pervîz nâm gulâm (87)	5 000
2)	Değirmen ocağı (90)	2 000	4)	Değirmen anbarında olan buğday, 20 mud, fî 25(91)	10 000

* Mu'tarıza içindeki rakamlar, bahis mevzuu malların yukardaki muhalledat listesinin I. kısmındaki kayıt sıra numaralarını vermekte olup tarafımızdan tesbit edilmiştir.

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
5) Zimem-i nâs'da olan meblâğdan hisse	36 000	15) Eski bağ der hadd-i kar-ye-i mezbûre (88)	1 000
6) Bâlâda mezkûr olan Tobralu ve Papas ve Akça Alan ve Sipahiler nâm kurâ ehâlisi zimmetlerinde olan tereke bahâsı	25 544	16) Tâbe-i pekmez (60)	300
7) Der zimmet-i el-Hâc Hızır	28 500	17) Sahan 9 (57)	360
8) Saz örtülü çatma dam (38)	1 000	18) Tas (58)	20
9) Kiremid örtülü çatma ahur ma'a oda (39)	3 000	19) Demür şiş (59)	20
10) Çatma ahur ve sundurma (40)	8 000	20) Tâbe-i pekmez-i küçük (60)	120
11) Def'a saz örtülü çatma-dam (41)	1 200	21) Tencere (61)	60
12) Çatma anbar (42)	2 400	22) Kazgan (62)	120
13) Çatma anbar, üstü çardak (80)	8 000	23) Bakrac (63)	100
14) Çatma hâne (81)	10 000	24) Bakrac-ı küçük (64)	30
		25) İbrik (66)	20
		26) Tâbe-i küçük (67)	20
		27) Sacayak (68)	8
		28) Kazgan (69)	300
		29) Mai yorgan (71)	200
		30) Su-sığırı ineği ma'a buzağı (22)	1 200
		31) Kara-sığır buzağı	600
		32) Sikke-i Hasene 526, nısıf gurus (-) Meblâğ	63 160
		Yekûn	278 282

No. 28/a

(Nesli Hâtun isminde bir büyük anne (Scl. 21, yp. 89), uzunca bir müddet vasîsi bulunduğu torununa âit paraların muhâsebesini mahkeme huzûrunda verirken; kimlere, hangi şartlar altında ne mukdar borç para ikrâz edildiğini ve bu paralardan hangilerinin tahsili mümkün olmadığını açıklamaktadır) :

I) (vasî büyük anne zamanında ikraz edilen) :

<u>Borçlunun adı</u>	<u>miktarı</u> (akçe)	<u>Rehin alınan eşya</u>
Nisâ Hâtun	1 000	Bir tek bilezik ve bir altunlu yasdık
Dolabcı-kızı	1 000	Bir tek bilezik
Şeyh-kızı Beği (İmâret kurbunda)	1 000	Bir sarı atlas ve dört hâtem ve bir tek bukağı
Sipâhi Ken'an Beğ	4 000	Bir gümüş zincir ile bir kemer-i kılıç
Uncu-kızı Fahri Hâtun	1 000	(—)
Zimmî Eflâk (Kayapa köyünden)	1 500	(—)
Vasil (Kayapa köyünden)	50	(—)
Beğzâde	200	Bir sini

Şehir Emîni Mustafa Ağa	12 000	Kendi mührü ile bir kese içinde yüz sikke
Na'ılcı Timur-oğlu	100	İki sahan, bir tepsi
Uncu Sefer Beğ Hatûnu	4 000	İki kılıç, bir sîm topuz ve bir sîm raht ve başlık ve oyan
Sipahi Hacı Beğ	1 500	Bir çift bilezik
Tahsil olunub yeni vasiye teslim olunan Yekûn	27 800	

II) (Oğlu za'ım 'Ali Çelebi zamanında rehinsiz olarak verilmiş olup kısmen veya tamâmen tahsil edilmeyen) :

	Tahsil olunan	Aslı
Yorgi veled Toma, (Kayapa köyünden)	1 100	1 100 (*)
Komano veled Küçük Kosta, (Ortakçı köyünden)	700	1 000 (1)

	Tahsil olunan	Aslı
Çoban Tomas (67 koyun bahasından)	1 000	8 500 (2)
Çoban Veba (?), 'ani'l-karz	1 000	1 700 (3)
Işıklı Veli babası	400	1 000 (4)
Hacı-Beğ hemşiresi, 'ani'l-karz	---	2 000 (5)
Halil Hoca, imam	---	2 000
Hamza, Yâsemîn'in kocası	---	1 000
Solak Ahmed Beğ	---	2 400
Uncu-kızı Fahri Hâtun	---	400 (6)
Ahmed Beğ, 'an behâ-i gulâm	---	2 500 (7)
Nesli Hâtun	---	3 300 (8)
		(24 800)

* Tahsil olunmuştur 1) Meblâğ-ı mezbûrdan yediyüz akçesi tahsil olunub bâkisini inkâr itmekle tahsile mecâl olmamıştır; 2) Bin akçesi tahsil olunub bâkisini inkâr itmekle tahsil olunmamıştır; 3) Bin akçesi tahsil olunub bâkisini inkâr itmekle tahsile mecal olmamıştır; 4) Dört yüz akçesi tahsil olunub bâkisini inkâr etmekle tahsil olmamıştır; 5) İnkâr etmekle bir akçesi tahsil olunmamıştır; 6) Aslı 1 400 akçe olub bin akçesi tahsil olunduğu bâlâda işaret olunub, dört yüz akçesini inkâr etmekle tahsile mecâl olmamıştır; 7) Zikr olunan gulâmı merhum-ı mezbûrın validesi Nesli Hâtun kendü mülkü olduğunu Şer'le isbât idüb kabz etmekle semeni olan meblâğ merhum Ahmed Beğ üzerinden sâkit olmuştur; 8) Meblâğ-ı merhum mezkûre Nesli Hâtundan suâl olundukda, merhum-ı mezbûrın zevce-i metrukesi olan Sâliha zimmetindedir, deyu inkâr ile cevap virmekle tahsil olunmamıştır.

Edirne 'Askerî Kassamı'na âit bulunan 23 numaralı sicil, 15×40 boylarında 115 yapraklı bir defter halindedir ve içinde, aşağıdaki cedvelde görüleceği üzere, 114'ü erkek ve 39'u kadın olmak üzere, cem'an 153 kişiye âit muhallelât listesi bulunmaktadır :

Aylar	1603			1604			1605			1606		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	1	1	—	11	7	4	5	5	—
Şubat	—	—	—	—	—	—	6	4	2	4	1	3
Mart	—	—	—	—	—	—	5	4	1	9	8	1
Nisan	—	—	—	—	—	—	2	2	—	4	2	2
Mayıs	—	—	—	—	—	—	8	8	—	7	2	5
Haziran	—	—	—	1	—	1	6	4	2	2	2	—
Temmuz	1	1	—	1	1	—	8	8	—	7	4	3
Ağustos	—	—	—	1	1	—	3	3	—	6	4	2
Eylül	—	—	—	1	—	1	2	—	2	6	4	2
Ekim	—	—	—	8	6	2	3	2	1	2	2	—
Kasım	—	—	—	6	5	1	10	8	2	4	3	1
Aralık	—	—	—	6	5	1	1	1	—	6	6	—
Yekûn	1	1	—	25	19	6	65	51	14	61	43	19

Erkek : 114

Kadın : 39

Cem'an : 153

Bu listeler içinden burada aynen neşretmek üzere seçtiğimiz 10 tanesiyle 5 hüccet suretine âit dikkati çeken hususiyetler aşağıdaki şekilde hulâsa edilmiştir :

29) Askerî sınıfa mensup oluşunun sebep ve alâkası lâıkiyla malûmumuz olmayan tereke sahibi, çok zengin bir *kuyumcu* ve ortaçağ tipi bir nevi *bankacı* dır.

Listede 162-350 numaralar arasındaki kayıtlar, bu devirde büyük bir *kuyumcu* dükkânında mevcut bulunabilecek *altın, gümüş ve kıymetli taşlardan yapılmış türlü zîynet eşyasının nevi ve vasıfları ile fiyatlarını belirtmekte* olmak bakımından ehemmiyetlidir.

Listenin diğer mühim bir bölümü ise "*Zimem-i nâs'ta olan akçasının rehinidir*" başlıklı II. kısmıdır. Gerçekten, tetkik mevzuu mirasın sahibi olan *kuyumcu*, mevcut servetini ve meslekî bilgisini daha fazla kıymetlendirmek için dükkânını bir *Emniyet Sandığı* gibi teşkilâtlandırıp, halka *rehin mukabilinde faizle kredi* temin usullerini kullanmaktadır ve bu bölümde *yekûnu 466 994 akça tutarında 203 ikrâz muamelesinin kimlerle, hangi miktarlar üzerinden ve ne gibi rehin eşyası mukabili yapıldığı tahkik edilebilmektedir.*

Aynı rehin bırakılan eşya listesi, bir kuyumcu dükkânından rehin mukabili ödünç para alma zaruretinde kalacak durumda olan *bir kısım halkın ellerinde bulunması mümkün kıymetli eşyanın seviye ve çeşitleri* hakkında da bir fikir vermeğe müsait bulunmaktadır.

Bankacımızın muhalefatı listesinin sonuna eklenen ve birinci liste yapılırken kaydedilmemiş eşya ve alacaklara ait bulunan 117 994 akçelik ikinci bir liste de, diğer bazı kıymetli eşya kayıtları arasında, ikraz edilmiş olan paraların faizinden alınmış bulunan (murabaha-i mevcûde) 50 000 akçe (36) ile; henüz tahsil edilmemiş faizlere (murabaha-i gayr-i me'hûze'ye) ait diğer bir 50 000 akçe alacak olarak kayıtlı bulunmaktadır.

Kuyumcu dükkânını bir *Emniyet Sandığı* gibi kullanan *bankacı*'mızın borçları arasında bazı yetim çocukların veya zengin kadınların faizle işletilen paralarından (8-12) veya vakıf tesislerinden (7) (her halde ehven ve resmî faiz fiyatı üzerinden) temin edilen kredilerin kaydedilmiş olması da *devrin bankerlerinin kullandıkları paraların kaynaklarından bir kısmını* meydana çıkarmaktadır.

30) *Seyyid ve çavuş* unvanlarını taşıyan tereke sahibi, Edirne'de Tâcirler Sokağı'nda, Meyve Kapanında ve daha başka mevkilerdeki dükkânları (60,65-69), Rüstem Paşa Hanındaki mahzen ve odası, bir başhane ve bozahanedeki hisseleri (71) ve evleriyle *zengin bir gelirci* hüviyeti arz etmektedir.

Kürklü merasim elbiseleri ile zengin gardrobu ve 1873 aded altını ihtiva eden para stoku, terekenin dikkati çeken bir özelliğidir.

Kendisinin Filibe'deki pirinç ziraatı veya ticareti ile alâkası bulunduğu da söylenebilir (63,70). Edirne civarındaki bir köyde bir de çayırı vardır (72).

31) Edirne'de ikamet eden ve büyük bir tüccar olan Hacı Ferhad'a ait bulunan bu liste, mirasının yalnız *kazzâz'lara verilmiş olan ipek ve kılâbdanın bedelleri ile ilgili* bulunmaktadır. Kendisinin aynı şekilde *çuhacılar*'dan da alacakları olduğu ve diğer mülklerinin de vaktiyle ayrı bir defter halinde listesi tanzim edilmiş bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeplerle çok noksan olduğu anlaşılmış olmasına rağmen bu liste, bu tarihte bazı ipek nevelerinin fiyatları hakkında bilgi vermesi bakımından enteresan görülerek buraya aynen alınmıştır.

31/a) Dergâh-ı 'Âlî çavuşlarından Mustafa Çavuş'un kölesi Handan, mahkeme huzurunda efendisinin hayatta ve sıhhat halinde iken kendisini "ölümünden kırk gün evvel azat olsun" diyerek, ölüm şartına bağlı bir *mukayyet tedbir 'akdi* ile azat etmiş olduğunu; fakat ölümünden sonra mirasçılarının böyle bir akdin kendisine bahşetmiş olduğu hürriyet hakkını tanımak istemediklerini iddia ve iddiasını şahitler vasıtasıyla ispat ederek, kölelikten azat edilmiş sayılacağına ait olan bir hüccet aldı.

32) Edirne'de ikamet eden Mustafa Başa isimli yeniçerinin, Timurhanlı köyünde sahip olduğu çiftliğin (1) binaları, çift hayvanları, elde mevcut tahıl miktar ve neveleri (9-13) ve koyun sürüleri (82) ile bu köydeki ziraat işlerine geniş ölçüde yatırım yaptığı anlaşılmaktadır. Köleleri (2-6) kendisinin kıymetli elbiseleri, silâhları, gümüş at takımları ve kılıç kemerleri (65) ile de buraya alınmağa değer görülmüştür.

33) Dimetoka'da ikamet eden Bayram Beğ'in "dağda olan çiftliğinde vâki muhalefatı" arasında iki değirmen, evler, çift hayvanları ve bilhassa köleleri (II. 18-26)

1) مراحمه غير مأخوذه

dikkati çekmektedir. Ayrıca Dimetoka'da 210 başlık bir koyun sürüsü ve bir değirmen ocağı (1,3) mevcuttur.

Muhallefat listesinin III. bölümünde kendisinin 81 yerdeki alacaklarının ayrı ayrı ve tafsilâtlı bir şekilde kaydedilmiş olması, Bayram Beğ'in köylerdeki ziraat işleri yanında çok çeşitli ve bazılarının mahiyeti bizim için karanlık kredi muameleleri ile de meşgul olduğunu göstermektedir :

Gerçekten, bu kayıtlar arasında Şaphanedeki Hasan Çelebi (3), Esirci Kurd (8), Börekçi Mustafa (63), Şahbalı Çeribaşı (67) . . gibi *muhtemel iş adamları yanında*; koyun için Sultanyeri ve Dağarlı köyleri "ahalisine" (13,21), (cizye borçlarını ödeyebilmeleri için olacak) Kestanelik köyü "ahalisine" (14), Hasköy çingenelerine (20) ikraz edilmiş büyük meblâğlar da mevcuttur.

Bu ikrazların köy halkının veya bütün bir cemaatin tümüne (ahalisine) birden hangi şartlar altında ne tarzda yapıldığı, ödemenin şekilleri; bütün bir köy halkının veya cemaatin müşterek mes'uliyetlerinin mahiyeti . . gibi meseleler, ayrıca aydınlatılması gereken konular olarak, meydana çıkmış bulunmaktadır.

33/a) Portakal cemaatından Yako adlı bir Yahudi, Üngürüs seferinde vefat eden Receb Beğ'in sefere çıkmazdan evvel kendisinden on bin akçe ödünç aldığını ve bu paranın üç bin akçesinin bağlar mahsulünden kendisine ödendiğini, geriye yedi bin akçe alacağı kaldığını iddia ve mirasçılarının vekilinden bu parayı dava ediyor. Yako, iddiâsını isbat sadedinde Receb Beğ'in bu borcu itiraf ettiğini duymuş olan üç kişiyi şahit olarak dinleterek ve borcun kendisine herhangi bir şekilde ödenmediğine yemin ederek mahkemeden alacağının mirastan ödenmesine âit karar alıyor.

34) Bu listenin ait bulunduğu Meryem Hatun, 23 No. lu Kadı Sicilinin 22 inci yaprağında kayıtlı terekenin sahibi Pervîz Çavuş'un karısı idi ve Meryem Hatun ölünce, Pervîz Çavuş ölen karısının babaları-bir kızkardeşi ile evlenmişti.

Pervîz Çavuş'un muhallefat listesinde pek çok çift-hayvanı ve anbarlarında fazla miktarda tahıl bulunmasına ve ölümünden sonra yapılan masraflar arasında, "çiftliğe" sayıma gideceklerin bineceği arabanın kirası ve *ayak ücretleri* kayıtlı olmasına rağmen, çiftlik kaydı mevcut değildi. Burada tetkik konusu olan muhallefat listesinden öğrendiğimize göre, Pervîz Çavuş'un işlettiği çiftlik, karısı Meryem Hatuna ait bulunmakta idi (39). Aynı sicilde listemizin karşısında bulunan bir *huccet* suretinde bu çiftliğin binalarının tavsifi mevcut bulunmakta olduğundan, huccetin bu kısmı da *taban notu* halinde listemize ilâve edilmiştir.

Bu sebeple tetkik mevzuumuz listede dikkati çeken hususlardan biri, Meryem Hatunun ziynet eşyalarının ve elbiselerinin yüksek kıymeti yanında, *kadın olduğu halde terekesi arasında böyle bir çiftliğin mevcut bulunmuşu* ve bazı tereke kayıtlarında şahısların *fi'lt* olarak tasarruflarında çiftlikler mevcut olduğu halde bu çiftliklerin mülkiyeti aile efradından birine ait olduğu veya daha evvel mirasçılardan bazılarına hibe veya vasiyet edilmiş buldukları için, muhallefat listesine alınmadıklarını göstermektedir.

34/a) Edirne'de sakin sipahi oğlanlarından Mahmud Beğ'in ölümünden sonra karısından başka mirasçısı olmadığından, muhallefatının bir kısmının Beytül-mâle kalması icap etmişti.

Bu sebeple, Beytü'l-mâl Emîni sıfatıyla muhalledfâta el-koymuş olan Mustafa Beğ, tüccar tâifesinden İbrahimi mahkemeye ihzar ve davacı olarak, Mahmud Beğ'in ölümünden evvel kendisine satılmak üzere verdiği, her biri sekiz yüz akçe değerinde, dört çuha şalvarın bedelini istedi. Tüccar İbrahim ise cevabında, Mahmud Beğ ile olan ticarî münasebetlerinin çok daha şümüllü olduğunu, sağlığında Mahmud Beğ'e her biri on bin sekiz yüz akçe kıymetinde, cem'an otuz iki bin dördüyz akçeye üç pastav çuha satmış olduğunu, buna mukabil Mahmud Beğ'in borcunu ödemek için kendisine dikili halde iki *mellûta*, altı çuha yağmurluk ve dokuz bin akçe nakit para ile bahis mevzuu dört çuha şalvarı vermiş olduğunu iddia ve bu iddiasını itimat edilir kişilerin şahadetleri ile ispat etti.

Bu hüccet bize Edirne'de ikamet eden ve Kapı-kulu ocaklarından Sipahi Oğlanları zümresine mensup bir asker olan Mahmud Beğ'in, satın aldığı kumaşları hususî atelyelerinde veya kendi hizmetinde çalışan terzi ustaları vasıtasıyla diktirip hazır elbise halinde satan bir tüccar rolünde olduğunu göstermektedir.

35) *Bostancıbaşı* Süleyman Ağa'ya ait bulunan bu miras listesi 1 217 816 akçelik muazzam bir serveti ihtiva etmektedir. *Bostancıbaşı*'nın serveti arasında dikkati çeken en büyük zenginlik, samur kürklü ve ipekli elbiseler (10-58), kıymetli at-takımları ve atlar (136-144) dır. Bıraktığı servet arasında, nakit para olarak da (zamanın râyici ile 282 000 akça değerinde) 2 350 altın mevcuttur ki bu miktar bu defterde rastladığımız en büyük altın stoklarından birini teşkil etmektedir.

Bostancıbaşı'nın Hacıdoğan köyündeki çiftliği (170), 2561 koyunu (163-164) ve anbarında yalnız buğday olarak 68 mud gibi büyük bir yekûn tutan tahılın mevcudiyeti (165) ise, kendisinin ziraat işleriyle de büyük bir alâkası olduğunu göstermektedir. Bu alâkalarla köye girmiş olan bu zengin askerin köy halkına yaptığı para ikrazı işleri de tetkike değer malûmatı ihtiva etmektedir :

Gerçekten 171-207 No. lar arasında yazılan ikraz kayıtları arasında hususî şahıslara verilen ödünç paralar yanında buğday için Zağra bölgesi "reâyâsına" (171), Hacıköy "ahalisine" (172), Dimetoka'ya tâbi Çekirdekli köyü "ahalisine" (193), Sirem köyü "ahalisine" (194) büyük meblâğların ikraz edilmiş olması, yukarıda (33 No. lu liste için) ortaya koyduğumuz meseleler dolayısıyla, üzerinde durulmağa değer görülmektedir.

36) Bir vakfın *mütevelli*'si olan Hâce Mehmed'in, Edirne'de ikamet etmesine ve orada debbağlık ile meşgul bulunmasına (2-5) rağmen, Doğancı köyünde bir çiftliği (10), çift hayvanları ve anbarlarında tahılı mevcuttur.

Borçları arasında birtakım vakıf tesislerinden ve bilhassa bizzat *mütevelli*'si bulunduğu Karakaş vakfından faizle ödünç alınmış büyük meblâğlar mevcuttur. Borçlanmalardan bazılarında *mazı* ve *lök* gibi debbağlık için lüzumlu malzemenin kredi ile satın alınışları rol oynamıştır.

37) Edirne'de evi ve hamamı olan ve Timurhanlı köyünde büyük bir çiftliği, diğer bir köyde de bağçesi ve fırını bulunan (2,3) *müteferrika* Mehmed Ağa Belgrad'da ölmüştür. Muhalledfatı arasında 37 933 akçe değerinde bir parti çuhanın bulunmasından (4) kendisinin ticaretle de meşgul olduğu anlaşılmaktadır. Fakat bir "beğzade" olan bu "müteferrika" nın malî durumu pek düzgün değildir. Çünkü bıraktığı miras

kadar borcu da vardır. Birçok vakıf müesseselerinden ve yetimlere ait paralardan faizle ödünç almıştır (6, 7, 11). Bir yahudiye şeker ve kahve bedelinden (8), Mustafa Çelebi'ye şeker ve çuha bahasından (9), Arslan Beğ'e cübbe ve elbise satışından (5) borçludur.

38) Mısır'da Bulak'da vefat etmiş olan Mustafa Ağa'nın Edirne'de üç evi (1-3), Baraklı Ilıcası köyünde büyük bir değirmeni (4), diğer bir köyde bir bağı (12) ve benzeri diğer alâkaları mevcuttur. Eğer doğrudan doğruya ticaret maksadıyla gitmedi ise, Mısır'da bir vazife ile bulunduğu sırada fırsattan istifade bazı ticarî münasebetler tesis ettiği ve miras listesinden anlaşıldığı veçhile, *12 çuval içinde 190 kantar gelen ve kıymeti 166 440 akça olarak takdir edilen bir parti keteni*, Türkiye'ye sevk edilmek üzere, satın almış olduğu görülmektedir.

Muhallefat listesinin Mustafa Ağa'nın *kimlerden ne gibi miktarlar üzerinden alacaklı* olduğunu gösteren 5-10 No. lu kayıtlar da bu ticarî alâkaların genişliğinin bir delili olarak kabul edilebilir.

Aynı şekilde borçlarına ait kayıtların 8 inci maddesinde yukarıda bahis konusu keteni satın almak ve satmak için kurulan bir *mufavaza şirketi*'nin ortaklarından Hâce Rıdvan'a 12 500 akçe borçlu olduğu; satın alınan ketenin Türkiye'ye sevki için sarf edilen gemi navlunu için 12 276 akçe (14), bu ketenin gümrüğü için 6 300 akçe (15), *şirket ortağı* aynı Rıdvan Beğ'in vekili Kurd Beğ'e borçlandığı anlaşılmaktadır.

Mustafa Ağa, azat ettiği üç cariyesine ikişer bin akçe vasiyet etmiştir (1-3). Faizle işletilen bazı eytâm akçelerinden (5) ve vakıf paradan (13) ödünç almıştır.

Muhallefat listesinin hemen arkasında, babasından kısa bir müddet sonra vefat eden oğullarından Mehmed Ağa'ya ait diğer bir liste daha mevcuttur. Evli olduğu için oldukça yaşlı olması icabeden bu oğlun terekesi içinde babasından intikal eden mirastan başka hemen hiç bir şey yok gibidir. Bundan başka, *bu zengin babanın hayırsız ve belki de müsrif oğlu*, başta babasının vakfına ait paralardan olmak üzere (3), birçok yerlere ve bu arada çuha bahasından İbrahim Beğ'e (5), peynir bahasından bir yahudiye (11) ve at parasından Hacı Ramazan'a (2) borçlu durumdadır.

39) Muhallefat listesinin ait bulunduğu *Ömer Beğ'in hayatına dair edindiğimiz bilgiler*, listenin ihtiva ettiği malların nevi ve fiyatları kadar ehemmiyetlidir :

Gerçekten, aynı sicilin 95 inci yaprağında kayıtlı bulunan bir hüccet suretine göre Ömer Beğ, 1010 yılında iştirak ettiği Avusturya seferinden dönüşünde bir sancak beğliğine atanmış, fakat bu sancağın tasarrufu, her halde bu devirde hâkim olan büyük kargaşalık dolayısıyla, mümkün olamamıştır. Bu durum karşısında kendisine son defa Teke Sancağı *dirlik* olarak verilmiştir. Ömer Beğ, oğlu Osman Beğ ve maiyeti halkı ile birlikte, bu dirliği teslim almak üzere Teke İline vardıkta, orada da eski sancak beği Muslı Beğ'in mukavemeti ile karşılaşmış ve Muslı Beğ tarafından tertip edilen bir eşkiya baskınında evvelâ oğlu ve daha sonra da kendisi katledilmiştir*.

Bu durumda, kendisi için büyük masrafları mucip seferlere iştirak ettiği halde, devlet tarafından verilen dirlikleri zapt ve tasarruf etmek imkânından mahrum bırakılmış olan bir sancak beğinin malî durumunun pek yerinde olmayacağı aşikârdır.

* Bu haller, bahis mevzuu senelerde, *Türkiye'de merkezî devlet otoritesinin ne kadar zayıflamış olduğunu, asayişin bozukluk derecesini ve idarî karışıklığın vehametini göstermektedir*. Tetkik ettiğimiz Kassam Defterlerindeki kayıtlara göre, aynı senelerde Edirne'de ve civarı köy ve yollarda aynı şekilde katledilmiş diğer bir takım askerlerin mevcudiyeti de bu hususu teyit etmektedir.

Gerçekten, aynı hüccet suretine göre, Ömer Beğ 1010 hicrî yılının Muharremi başında Avusturya seferine giderken geride bıraktığı kalabalık ev-halkının geçim masraflarını kendi parasından ödemesi için hemşiresi Mü'mine Hatun'la hususî bir anlaşma yapmak mecburiyetinde kalmıştır. Bu anlaşma gereğince Mü'mine Hatun, o sene zarfında 89 660 akçe; 1012 senesi için 94 210 akçe ve "sefer-i merkumdan gelüb (—) sancağı zaptına gidüb tasarrufi müyesser olmyan sene ki 1013 dir" 47 518 akçe ve "1014 Şa'banında mezbûr Ömer Beğ'e Teke İli Sancağı tevcih olunub, lâkin zapta gidüb tasarrufi müyesser olmayub eşkıya yedinde katlolunduğu haberi sene-i mezbûre Zilka'de evâhirinde vâsıl olmakla, ol sene dahi 11 aylık mühimmâtı harcı için 30 450 akçe ki cem'an 255 830 akçe" sarf etmiş, buna karşılık o ân'a kadar bu paranın ancak 47 400 akçesini geri alabilmiştir.

Bu durum karşısında Mü'mine Hatun, yaptığı masrafların mahkeme huzurunda "müfredâtı defterin ibraz" etmiş ve bu hususta hiç bir veçhile "hile ve hüd'a etmedüğüne de yemin" ederek bu alacaklarının Ömer Beğ'in mirasından ödenmesi lâzımgeldiğine dair mahkemeden karar almıştır. Gerçekten, bu borç muhallelfat listesinde Ömer Beğ'in borçları arasında kaydedilmiş bulunmaktadır.

Aynı sicilin 98 inci yaprağındaki diğer bir hüccet sureti de Ömer Beğ'in hayatının diğer bazı hususiyetlerini açığa vurmaktadır :

Bu hüccete göre, Ömer Beğ'in mirasçıları mahkeme önünde babalarının vaktiyle Hacı İbrahim adlı bir tüccara kendi hesabına satılmak üzere vermiş olduğu bilinen "yedi denk sof ve yirmi denk boğası" den mürekkep bir parti malın bedelini dâva etmişlerdir. Hacı İbrahim ise, mezbûr Ömer Beğ'le aralarında "boğası ve sof ve sair kul ve câriyeye müte'allik nice mu'amele vâki" olduğunu, fakat Ömer Beğ'le vaktiyle "hesaplaşıp zimmetini ibrâ-i 'âm ile ıskaat eyledüğüne, tarih-i kitaptan beş ay mukaddem zikrolunan Teke İli Sancağını zapta gider oldukda, müslümanlar huzurunda dahi i'tiraf" ettirdiğine dair olan ifadesini ispat edecek şekilde şahitler göstererek bu iddiayı reddetmiştir.

Bu gibi deliller, devrin askerî sınıf mensuplarından büyük bir kısmının ve bu arada bazı sancak beylerinin *işgal ettikleri mevukilerin arz ettiği fırsat ve imkânlardan faydalanarak buldukları yerlerde ticarî alâkalar tesis ettiklerini ve geniş ölçüde malî muamelelere giriştiklerini göstermektedir.* Nitekim Ömer Beğ'in muhallelfat listesinin sonundaki borçlar faslında aynı Hacı İbrahim Beğ'e 50 000 akçe borçlu gösterilmiş olması, kendisinin bu Hacı İbrahim'le çok daha geniş ticarî ve malî münasebetlerle şirket halinde olduğunu açığa vurmaktadır.

Ömer Beğ'in şahsına ait olan bu mütalalardan sonra, doğrudan doğruya muhallelfat listesinin tahliline geçecek olursak; bu listenin tam olmadığı ve bu sebeple normal olarak bir sancak beyinin varlığını bütünü ile aksettirmediği iddia edilebilir.

Gerçekten, bu listenin ev, değirmen, çiftlik ve zahire gibi malları ihtiva etmeyişi normal bir hal sayılamaz. Bu hususta Teke İli baskınında katledildiği zaman da Ömer Beğ'in bir kısım servetinin yağma edildiği düşünülebilir. Bütün bu sebeplerle tetkik mevzuumuz muhallelfat listesine noksan gözüyle bakmak lâzım gelir. Nitekim listenin sonundaki bir kayda nazaran da Ömer Beğ'in evlerinin ve kızı Ümmühanî nezdinde alıkonulmuş olan üç cariye'nin bedeli bu listedeki hesaba katılmış değildir. *Bütün bu eksiklikler ve muhallelfat listesindeki hesapların tam kat'î olarak bağlanamamış olması, sancak beyinin çok bozuk ve karışık olan malî durumunun ve sergüzeştli hayatının bir neticesi* telâkki edilebilir :

Aynı listeye göre, Ömer Beğ'in Sefer Çelebi isminde birinden ve Tatar Ali Beğ'den ödünç para alabilmek için 23 110 akçe değerinde bazı kıymetli eşyasını rehin vermiş olması (88), borçlar bölümünde Hacı İbrahim'e 50 000, Hacı Receb'e 8 000, Hüseyin Çelebi'ye 20 200 ve nihayet kızkardeşi Mü'mine Hatuna 208 438 akçe borçlu gözükmesi ve 137 251 akçelik mirastan bu borçların yalnız 125 116 akçesinin ödenebilmiş olması da Ömer Beğ'in malî durumunun ne kadar bozuk olduğunu göstermeğe kâfidir. Bu hesaplara göre mirastan geriye kalan 12 135 akçe değerindeki mallardan 11 027 akçelik bir kısmının Ömer Beğ'in kızı Ümmühanî elinde bulunması da ayrıca bir mesele teşkil etmektedir. Bu vaziyete göre, bir kısmı ödendikten sonra geriye kalan 161 522 akçelik borcun ve diğer mirasçılarının hisselerinin nasıl ödeneceği bilinmemektedir.

39/a) Mehmed Ağa'nın mirasçılarını teşkil eden karısı, iki kızı, ana-baba-bir kardeşi ve oğullarının Timurhanlı köyündeki çiftliği "cemi' levâhık ve tevâbi'i ile" Kırk Kilise kazasının Ulûfeciler köyünden *cüddî* Arslan Beğ'e 30 000 akçeye sattıklarını gösteren bu hüccet, çiftlik binaları ile, çiftlikteki hayvanların, eşya ve aletlerin tafsilâtını vermek bakımından ehemmiyetli görülmüştür.

Sicilin aynı sahifesinde derc edilmiş olan diğer bir hüccet suretinden anlaşıldığına göre, aynı çiftlik yeni sahibi Arslan Beğ tarafından *üç gün sonra sekiz bin akçe kâr ile* 38 000 akçeye Hacı İbrahim isminde bir şahsa satılmıştır. Dikkate şayan olan bu satış, bize kadın ve çocuk mirasçılarının haklarını korumak için müzayedeli satışların süresi ve 'aleniyeti hakkında alınmış olması lâzım gelen çeşitli tedbirlere rağmen, türlü hal ve şartlara göre, arazi alış-verişlerinde kârlı spekülasyon imkânları ve bu hususta nüfuzlu bazı şahsiyetlerin oynaması muhtemel roller hakkında bir fikir vermektedir.

39/b) Mehmed Beğ'in ölümünden sonra üç küçük çocuğu ile karısı Fatıma Hâtun kalıyor. Kadın kocasının terekesinden 12 000 akçelik "mehr-i müecceli" ni alabilmek için, Kadı Köyü'ndeki çiftliği satışa çıkartıyor. Müzayede ile satışta 11 000 akçede kalan çiftlik "mehr-i müecceli mukabelesinde takas" ediliyor ve Fatıma Hâtunun bundan böyle istediği gibi tasarruf edebileceği bir "mülk-i müşterâsı" oluyor ve muâmele çocukların vasîsi Hacı Yusuf önünde mahkemece tescil ve tasdik edilmiş oluyor (Bk. 62/a).

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
55) Rûy-i bâlîn ⁴	83	96) Göğüm	253
56) Yeşil ferace, bâ-post-ı zerdeva	2 480	97) Dülbend	196
57) Don ma'a gömlek	91	98) Kîçe	318
58) Münakkaş sofra	80	99) Yasdık	21
59) Dülbend börki	29	100) Seccâde-i köhne	34
60) Döşek	200	101) Demir sini	225
61) Yorgan	300	102) Yeşil kaftan	425
62) Kalîçe	411	103) Çini tabak 4	71
63) Tor ⁵ çakşır	251	104) Tâbe-i pekmez	151
64) Kazgan	1 000	105) Velençe	125
65) Sacayak	40	106) Eğe	66
66) Dülbend	101	107) Tencere	302
67) Sanduk	172	108) Kırmızı velençe	161
68) Yorgan	1 440	109) Kebe yağmurluk	151
69) Rûy-i bâlîn	75	110) Kavuk	20
70) Mor dolama	560	111) Dülbend	125
71) Yasdık	320	112) Yasdık	70
72) Döşek	260	113) Beyaz kebe	182
73) Minder	85	114) Sofra	110
74) Eğer	317	115) Tepsi-i kebir	86
75) Keçe	421	116) Şem'dân	36
76) Kadife yasdık	668	117) Diğer şem'dân	105
77) Tas	20	118) Kılıç	500
78) Safa ³	40	119) Kazgan ma'a kapak	400
79) Tâbe	39	120) Sarı atlas kaftan	700
80) Alaca kaftan	221	121) Yasdık	52
81) Kazgan	114	122) Keçe	160
82) Yasdık	40	123) Tepsi 3	155
83) Kalîçe	335	124) İbrik	68
84) Sofra	32	125) Kılıç	550
85) Tencere	32	126) Yorgan	210
86) Şalvar	525	127) Sofra	35
87) Don ma'a gömlek	139	128) Göğüm	160
88) Gülâb göğümü, vakıyye 25	1 000	129) Maşraba	271
89) Yasdık	76	130) Beyaz kaftan	530
90) Dülbend örtüsü	34	131) Kırmızı ferâce	600
91) Sandık	70	132) Gülâb göğümü	1 200
92) Yel ⁶ mumu	12	133) Yasdık	35
93) Minder	70	134) Kebe	135
94) Kalîçe-i kebir	1 900	135) Tencere	40
95) Peşkir	133	136) Tencere-i kebir	300
		137) 'Abayî	172

3) صفا

4) روی بالین

5) تور

6) یل

Muhallefât : el-merhum Sünbül Hasan bin Hüseyin, el-müteveffâ bi-mahalle-i Kürd Hoca, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke ibneyn sagıyreyn med'uvveyn Ahmed ve Mustafa ve bint sagıyre med'uvve Saliha ve bint kebîre med'uvve Hadice ve zevceteyn med'uvveteyn Ceyhun bint 'Abdullah ve Râziye bint 'Abdullah Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 5-7)

Vaka'a't-tahrîr fi evâsıt-ı Ş. min şühûr-ı s. 1012 (14-23 Ocak 1604)

I

Asl-ı mâl :

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kırmızı yorgan	770	27) Tepsi 2	207
2) Sahan 2, tepsi 2	225	28) Tâbe-i küçük	6
3) Serpûş 2	60	29) Ferâce ma'a post	700
4) Sım kılıç	2 025	30) Sım raht	4 800
5) Sıne-bend	120	31) Safa ³	61
6) Sincefli ¹ makrama 2 ve dökme makrama 2 ve don, yağlık 1	1 440	32) Döşek	260
7) Sımkeş alâtı	1 200	33) Eşe	100
8) Sahan ve tepsi 5	330	34) Tencere	31
9) Diğer sahan ve tepsi 5	330	35) Göğüm	108
10) Dikme yüz yasdığı 3	700	36) Yağmurluk	1 351
11) İncü yaka	300	37) Kebe	150
12) Kîse-i mushaf	80	38) Yorgan	99
13) Döşek	135	39) Leğen ma'a ibrik	180
14) Minder	74	40) Raht	320
15) Kalıçe-i kebîr	1 900	41) Tâbe-i pekmez	276
16) Bukâğı	19	42) Don ma'a gömlek	120
17) Keçe	105	43) Yay ma'a kandil	87
18) Kebab demiri ve tâbe	150	44) Yasdık	45
19) Garar-ı köhne	200	45) Döşek	103
20) Değirmen taşı	100	46) Sahan-ı sofra	96
21) Meşin kürk	120	47) Bakrac	86
22) Mangal	100	48) Diğer bakrac	66
23) Kuyumcu sanduğı	100	49) Keçe	285
24) Minder	68	50) Bogası 1	91
25) Eyin kürkü ²	300	51) Çini sahan 2	184
26) Sofra	111	52) Kadife yorgan	1 155
		53) Sahan ma'a tepsi	325
		54) Tepsi-i börek 3	900

1) سنجفلی

2) اینکورکی

3) صفا

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
55) Rûy-i bâlin ⁴	83	96) Göğüm	253
56) Yeşil ferace, bâ-post-1 zerdeva	2 480	97) Dülbend	196
57) Don ma'a gömlek	91	98) Kîçe	318
58) Münakkaş sofra	80	99) Yasdık	21
59) Dülbend börki	29	100) Seccâde-i köhne	34
60) Döşek	200	101) Demir sini	225
61) Yorgan	300	102) Yeşil kaftan	425
62) Kalîçe	411	103) Çini tabak 4	71
63) Tor ⁵ çakşır	251	104) Tâbe-i pekmez	151
64) Kazgan	1 000	105) Velençe	125
65) Sacayak	40	106) Ege	66
66) Dülbend	101	107) Tencere	302
67) Sanduk	172	108) Kırmızı velençe	161
68) Yorgan	1 440	109) Kebe yağmurluk	151
69) Rûy-i bâlin	75	110) Kavuk	20
70) Mor dolama	560	111) Dülbend	125
71) Yasdık	320	112) Yasdık	70
72) Döşek	260	113) Beyaz kebe	182
73) Minder	85	114) Sofra	110
74) Eger	317	115) Tepsî-i kebîr	86
75) Keçe	421	116) Şem'dân	36
76) Kadife yasdık	668	117) Diğer şem'dân	105
77) Tas	20	118) Kılıç	500
78) Safa ³	40	119) Kazgan ma'a kapak	400
79) Tâbe	39	120) Sarı atlas kaftan	700
80) Alaca kaftan	221	121) Yasdık	52
81) Kazgan	114	122) Keçe	160
82) Yasdık	40	123) Tepsi 3	155
83) Kalîçe	335	124) İbrik	68
84) Sofra	32	125) Kılıç	550
85) Tencere	32	126) Yorgan	210
86) Şalvar	525	127) Sofra	35
87) Don ma'a gömlek	139	128) Göğüm	160
88) Gülâb göğümü, vakıyye 25	1 000	129) Maşraba	271
89) Yasdık	76	130) Beyaz kaftan	530
90) Dülbend örtüsü	34	131) Kırmızı ferâce	600
91) Sandık	70	132) Gülâb göğümü	1 200
92) Yel ⁶ mumu	12	133) Yasdık	35
93) Minder	70	134) Kebe	135
94) Kalîçe-i kebîr	1 900	135) Tencere	40
95) Peşkir	133	136) Tencere-i kebîr	300
		137) 'Abayî	172

3) صفا

4) روى بالين

5) تور

6) يل

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
138) Kazgan	610	170) Hurdevât incü, 27,5 miskal,	
139) Sîm bilan 7, 70 dirhem, fî 8	560	fî 31	847
140) Kebe	131	171) İncü, 5 miskal, fî 65	325
141) Kilim	56	172) İncü, 7 miskal, fî 51	357
142) Tüfenk ma'a raht	365	173) Altun bilezik, çift, 30 mis-	
143) Tas	50	kal, fî 110	3 300
144) Kefgir	40	174) Altun gerdan 2 ve kol ba-	
145) Tepsi	41	ğ 1, 29 miskal, fî 88	2 552
146) Muhattem kuşak	340	175) Altun kol bağı, 1 çift, 11	
147) Gülâb kapağı	140	miskal, çekirdek 3, fî 100	1 117
148) Mâi kebe	128	176) Gümüş, 318 dirhem, fî 7,	
149) Çantay	12	6 pul	2 423
150) Tencere-i küçük	29	177) Sîm kadeh 5, sîm çingene	
151) Çuka di(k)dik ⁸	615	bileziği, 1 çift; sîm hâtem	
152) Macar tufengi	60	4, 220 dirhem, fî 7, 2 pul	1 595
153) Kadife zâr ⁹	3 000	178) Hurdevât-ı gümüş, 25 dir-	
154) Sîm kılıç	1 800	hem, fî 6, 2 pul	156
155) Yorgan başı	200	179) Cevherî hâtem 17	651
156) Mor kürdf	400	180) Def'a gümüş, 30 dirhem,	
157) Sansar kürklü lâciverd fe-		fî 7, 6 pul	216
râce	1 200	181) La'al hâtem 3	1 500
158) Terzide olan kürdiye	600	182) La'al ¹¹ taşı ve yakut 5	1 465
159) Gülâb göğümü 11	11 000	183) Pîrûze, 12 çift	123
160) Hane ve bağçe ve bağ *	50 000	184) Gümüş, 24 dirhem, fî 6	96
161) Dükkân der sük-ı Kuyum-		185) Bâzû-bend	10
cıyân	3 000	186) Su altunu, 4 miskal, fî	
162) Altun tahta bilezik, 19		140	540
miskal, fî 90	1 805	187) Gümüş, 19,5 dirhem	156
163) Def'a altun bilezik çift, 44		188) Sırma gümüş, 8 dirhem	64
miskal	2 350	189) Kutu 1	10
164) Gümüş zincir, 149 dirhem,		190) Çûb gerdân ¹² 2, kafes ¹³	
fî 7	1 018	gerdân 1	751
165) Sırma gümüş, 1 588 dir-		191) Kafes ¹³ incü gerdân, 5	
hem, fî 9	14 292	miskal, çekirdek, fî 51	255
166) Küpe	300	192) Zülüflük, 4 miskal, fî 86	344
167) Hurdevât altun, 7 miskal,		193) Kebîr incü, yarım dirhem,	
6 çekirdek, fî 60	580	2 miskal, fî 165	385
168) Sikke altun 8 Meblâğ	960	194) Altun zincir, 10 dirhem,	
169) Tesbîh incü 8	6000	3 çekirdek, fî 130	867

* Zikrolunan hâne, bağ ve bağçe mersûmûn Ahmed ve Mustafa ve Saliha ve Hadice beyinlerinde müşterektir.

7) سیم بیلان
11) لعل

8) دکنک
12) چوب کردان

9) زار
13) قفس

10) نخته

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
195)	Külçe gümüş, 725 dirhem, fî 8, 5 pul baş 37	6 289	222)	Altun bukağı bilezik, çift, 14 miskal, fî 91	1 288
196)	Taş evi 4	123	222/a)	İncü, 2 miskal, 1 denk, fî 366	764
197)	İncü, 16 miskal, fî 72	1 128	223)	İncü, 22 miskal, fî 78	1 718
198)	Altun bilezik, 10 miskal, fî 105	1 050	224)	İncü, 14 miskal, fî 69	966
199)	Tel, 240 dirhem, fî 16	3 840	225)	Altun tahta bilezik çift, 14 miskal, 1 denk, fî 115	1 610
200)	Beyaz tel, 67 dirhem, fî 12	814	226)	İncü, 17 miskal, fî 69	1 071
201)	Altun pul, 13 miskal, yarım dirhem, fî 96	1 280	227)	Cebe bilezik, 13 miskal, 1 dirhem, fî 84	1 115
202)	Altun sorguç ¹⁴ 1	1 400	228)	Hurdevât-ı gümüş, 34 dirhem, fî 6	204
203)	Altun hurdesi	405	229)	Gümüş hâtem 5	150
204)	Gümüş taş-evi	103	230)	Mükemmel zülüflük, 30 miskal, fî 140	4 300
205)	Kafes incü, 9 miskal 3 dirhem, fî 90	840	231)	Pâre zincir, 7 miskal, yarım dirhem, fî 131	967
206)	Altun bilezik, çift, 26 miskal yarım dirhem, fî 101	2 660	232)	İncü, 28 miskal, fî 73	2 044
207)	Altun saç-bağı, 3 miskal	312	233)	İncü, 4 miskal, fî 40	160
208)	Alınlık 9, 1 miskal, 1 dirhem	120	234)	Bilân zincir (i) 3, 30 miskal, baş 10, fî 100	3 010
209)	Gümüş düğme, 18 dirhem, fî 4	120	235)	Altun bilezik, 20 miskal, fî 106	2 120
210)	Gümüş zülüflük, 30 dirhem	590	236)	Beyaz klabdon ¹⁵ , 10 miskal, fî 12	120
211)	İncü, 32 miskal, fî 70, baş 6	2 245	237)	Sîm çingân bilezik, 5 çift, 311 dirhem, fî 7	2 177
212)	Sîne-bend, 34 miskal	4 100	238)	Altun bukağı 3, 17 m. fî 103	1 758
213)	Bâzû-bend taşları	80	239)	Zülüflük ve alınlık, 4 miskal, 0,5 dirhem, fî 85	375
214)	Altun sîne-bend, 9 miskal, yarım dirhem, pul, fî 103	943	240)	La'1 küpe 1	387
215)	Gümüş sorguç 6, fî 96	576	241)	Küçük bilezik, m. 3,5	308
216)	Sîm maşraba 3, 467 (?) dirhem, sîm kadeh 1, fî 9	3 207	242)	İncü, 29 m., fî 77	2 233
217)	Altun bilezik, çift, 18 miskal, fî 100	1 914	243)	İncü, 9 miskal, fî 62, 3 baş	561
218)	Küçük külçe 2, 195 dirhem, fî 8,5	1 657	244)	İncü, 6 miskal, fî 64	384
219)	La'1 yâkut, 24 'aded	200	245)	Altun gerdân 30 miskal, 0,5 dirhem, fî 88	1 790
220)	Altun sîne-bend, 9,5 miskal	798	246)	Altun bilezik, 14 miskal, fî 103	1 262
221)	Altun, 5 dirhem	360			

14) سورغوج

15) قلابدون

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
247)	Samsa ¹⁶ gümüş, 48 dirhem, fî 8	388	278)	Sırma altunu, 24 (?), kutu 9	93 093
248)	Altun zülüflük, 12 miskal, 4 çekirdek, fî 72, baş 7	944	279)	İri incü	3 100
249)	Zülüflük, enselik, m. (-), fî 85	1 232	280)	Def'a incü	1 000
250)	Zülüflük saç-bağı, incülü, 4 miskal, 1 dirhem	327	281)	Def'a incü	3 200
250/1)	Küpe, 1 çift	132	282)	İncü, m. 21	714
251)	Pirûze 9	44	283)	İncü, 6 miskal	300
252)	Su-altunu, 11,5 miskal, fî 140	1 600	284)	Altun halhal, 26 miskal	2 575
253)	Altun taş-evi 19	600	285)	Altun pul, 29 miskal	2 736
254)	İncü, 34,5 miskal, fî 35, baş 6	1 210	286)	Cevherî hâtemler 27	922
255)	İncü, 25 miskal, fî 27, baş 77	680	287)	Altun bilezik 28	2 703
256)	İncü, 16 miskal, fî 35	578	288)	La'l ve yâkut 9	322
257)	İncü, 46 miskal, fî 41	1 886	289)	İncü, 65 miskal	1 410
258)	Cebe bilezik, 29 miskal, 1 denk, fî 103	3 000	290)	İrü incü, 2,5 miskal	680
259)	Cevherî bilezik, 1 çift	1 607	291)	Altun halhal ve gerdân, 29 miskal	3 515
260)	Tahta bilezik, 20 miskal, fî 91	1 840	292)	Gümüş taş-evi, 5 çift	705
261)	Hurde gümüş 178	1 033	293)	Gümüş saç-bağı, 8 çift	408
262)	Sırça taş	100	294)	Altun incü, 12 miskal	1 680
263)	Def'a sırça taş	99	295)	İncü, 6 miskal	480
264)	La'l hurdası	261	296)	Hurde incü,	75
265)	Altun zincir, 20 miskal,	2 590	297)	Gümüş, 80 dirhem	720
266)	Altun saçbağı, 14,5 mis- kal	1 103	298)	Kutu 4	12
267)	İncü tesbih	6 000	299)	Hurdevât	10
268)	Altun halhal, 37 miskal	3 800	300)	Gümüş, 3 dirhem	18
269)	Cevherî pul, 15 miskal	1 115	301)	Altun hurde, 45 miskal	3 600
270)	La'l taş 10	140	302)	Altun, 64 miskal	5 170
271)	Zülüflük ma'a enselik 12	1 205	303)	Hurdevat taş	100
272)	Gümüş düğme 33	134	304)	Hurdevat incü	400
273)	Küpe, 1 çift	120	305)	Gümüş, 300 dirhem	1 500
274)	İncü, 6 miskal	1 709	306)	Sîm çingâne bilezik 14	1 190
275)	Altun halhal ¹⁷ , 55 miskal,	5 644	307)	Altun, 4 miskal	240
276)	Sırma ¹⁸ , 20 miskal	220	308)	Gümüş, 156 dirhem	1 248
277)	Altun hâtemler, 59 miskal	5050	309)	İncü, 44 miskal	2 640
			310)	Def'a gümüş, 80 miskal	400
			311)	Altun, 29 miskal	1 707
			312)	İncü, 21 miskal	9 450
			313)	Örs	82
			314)	Kele ¹⁹	3
			315)	Kurşun kumkuma	17
			316)	Körük	51
			317)	Sandık	80

16) صامصه

17) خلخال

18) سرمه

19) كله

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
318) Kafes	200	330) Kantar	21
319) Deri ve minder ve kemhâ kalfçe ve akçe tahtası	100	331) Terâzû ma'a kutı	52
320) Bakır ocak	100	332) Diğer terâzu	80
321) Vezne	10	333) Sigle ²¹ ve maşa ve deriçe ²² ve kalıp	41
322) Gümüşlü gem	170	334) Kele ¹⁹	40
323) Gümüşlü mahmuz	515	335) Namlı ²³ hançer-i köhne	15
324) Demir hurdevâtı	80	336) Sanduk	80
325) Somak	66	337) Çekiç 3	31
326) Mikraz ve sair demür alâtı	51	338) Mahmuz	200
327) Dolab	20	339) Gılâf-ı nacak	31
328) Sava ²⁰	19	340) İncü ve altun 30	2 400
329) Örs	29	341) Def'a incü	700
		Yekûn (—5418)	354 173

II

Merhum-ı mezbûrın zimem-i nâsda olan akçesinin rehinidir ki meblâğı ile beyân olunur :

	<u>Meblağ</u>
1) Altun gerdân ve zincir, <i>rehin</i>	600
2) Altun bilân ⁷ zincir, <i>rehin</i>	600
3) Altun bilezik, Arnavud Ahmedin <i>rehnidir</i>	1 000
4) Altun gerdân	400
5) Altun sâde hâtem 5, taşlı hâtem 1, çingene küpesi 1 çift, <i>rehin</i>	800
6) Altun bilân zincir, <i>rehin</i>	700
7) Bâdem kaşlı hâtem ve altun gerdan ve bir gümüşlü bağa ²¹ hâtem	650
8) Altun gerdân	800
9) Cebe bilezik	1 000
10) Altun hâtem ve üç kat gerdân	1 000
11) Altun bilân zincir	1 000
12) Altun gerdân	900
13) İncilü altun zülüflük	6 000
14) Altun hâtem	180
15) Altun zülüflük ve bir çift üç ayaklı küpe	500
16) Altun boğmak ²⁵	600
17) Üç kat bahâsında gerdân	900
18) Altun enselik	1 000
19) Altun hâtem	400
20) Yemenî taşlı hâtem	87
21) Altun küpe, nâ-tamam	53

20) صاوه

24) بنه

21) سيكله

25) بوغمق

22) دريچه

23) نامل

	<u>Meblâğ</u>
22) Nâ-tamam küpe	53
23) Taşlı hâtem	50
24) Diğer hâtem	75
25) Altun zıhgir	35
26) Tek küpe	10
27) Altun hâtem	40
28) Bir çift küpe	20
29) La'1 taşlı hâtem ve tesbih incü, Orhan-zâde'nindir	160
30) Bir kebîr altun zincir bukağı	2 000
31) Diğer altun zincir bukağı	1 000
32) Sîm çingene bilezik	300
33) Sîm kadeh, altun zincir, altun gerdân, sâde hâtem, taşlı hâtem, sîm kadeh, sîm sîne-bend, sîm bilezik, sîm küpe	3 000
34) 'Arakiyye-i yün ma'a kırmızı kadife 'arakiyye	1 000
35) Sîm kadeh	771
36) Altun gerdân, incü küpe	1 200
37) Altun bilân zinciri, beyaz dikme çenber	1 500
38) Sîm kandil ma'a zincir ve miftah	2 500
39) Sîm ... ²⁶	6 000
40) Sîm maşraba 2, sîm tas 2	2 200
41) Altun bilezik ve halhal ¹⁷ cevherî kuşak	5 600
42) Sîm kadeh ve bıçak ve la'1 taş hâtem ve altun gerdân ve üç Burusa yasdığı	1 800
43) Beyaz tor ³² kuşak ve sîm kaşık, sîm kadeh 4, sîm maşraba ma'a tepsi ve sîm ayna	2 500
44) Sîm cam ve iki ayaklı sîm kadeh ve bir altun gerdân ve bir altun küçük sîne-bend	4 800
45) Bir çift 'Acem bileziği ve altun gerdân, sîm kadeh ve sîm cam	4 000
46) Sîm kadeh ve bir ayaklı kadeh ve bir altun gerdân ve zülüflük ve üç burma ²⁷ hâtem	7 600
47) Sîm Macar ²⁸ tepsi, sîm kadeh, yünlük ²⁹ altun bilezik, beyaz sâde ve dikme çenber	7 000
48) Altun sîne-bend ve 'anberîne ³⁰ ve zülüflük ve enselik	10 000
49) Yeşil bağlı altun 'anberîne	600
50) Maî arslan-ağzı kuşak ve serâser şebk(ül)âh ³¹ ve kürdî ve maî dikme ³⁶ makrama	3 600
51) Sîm câme ve 'arakiyye ve kadeh ve kırmızı tor ³² kuşak	1 000
52) Maî zenne gümüşlü kuşak, altun bukağı zincir	1 000
53) Bıçak ve tor ³² kuşak ve sîm maşraba ve altun küpe	2 000
54) Sîm maşraba ve sîm câme ve sîm kadeh, sîm tepsi, altun zülüflük	1 900
55) Mühürlü alaca bez içinde olan esbâb	3 600

26) رومونم (?)

27) بورمه

28) ماجر

29) يوكلك

30) عنبرينه

31) شبكاه (?)

32) تور

	<u>Meblâğ</u>
56) Sîm sîne-bend, sîm kadeh ve sîm kapone ³³ ve altun sîne-bend ve sîm maşraba kapağı	6 000
57) Sîm kadeh ve mâi ve sîm destmâl ve iki altun hâtem	1 200
58) Kırmızı dikme nezkeb ³⁴ , bir çift bilezik ve üç altun hâtem, sîm kadeh, beyaz dikme çenber	5 000
59) Sarı bağı zenne gümüşlü kuşak, bir çift bilezik, altı kıt'a incü ve zülüflük ve beş altun hâtem ve iki zincir	4 000
60) Altun hâtem 1, sîm kadeh 2, bir miktar kırmızı tafta makrama ve serâser kuşak 1 ve serâser yasdık 2	1 600
61) Cebe bilezik, maî muhattem kuşak, çift 1	785
62) Kırmızı dikme nezkeb ve rûy-ı balın ve sîm kadeh 3, sikke 16	720
63) Sîm cam ve sîm kadeh ve sîm susak ³⁵ 1	720
64) Sîm kadeh 1	800
65) Altun cebe bilezik, sîm susak, çift 1, ve sîm ayaklı kadeh	3 000
66) Kırmızı dikme ³⁶ nezkeb ³⁴ ve bir çift bilezik	1 440
67) Sîm maşraba 2, dikme çenber ve makrama ve siyah altunlu kuşak ve dikme çenber uçları, sikke 66, nakid 100	8 000
68) Altun bilân zincir ve bir bukağı zincir	4 500
69) Kırmızı dikme nezkeb	240
70) Saçaklı makrama	400
71) Sîm bilân	480
72) Alaca destmâl içinde altun sîne-bend ve bir çift bilezik ve bir çift la'1 taşlı küpe	3 600
73) Bir çift incülü küpe ve bir miktar altun sırma ve bir miktar bilezik teli	800
74) Beyaz dikme yakalı gömlek ve bir siyah dikme çenber ve bir çift cebe bilezik	2 250
75) Sîm düğmeler ve sîm küçük yünlük ²⁹	280
76) <i>Gök makrama içinde</i> altun gerdan, üç burma ile bir hâtem ve bir altun levh ve bir küçük sîne-bend, Kıbrıs - işi beş kat gerdan	7 400
77) Siyah dikme çenber, 28 'aded guruş	2 240
78) Bir çift cebe bilezik ve bir hâtem	2 000
79) Siyah dikme çenber ve bir altun bilân zincir ve bir gerdan ve bir çift tahta bilezik, guruş 72	5 760
80) Bir çift gerdan ve bir çift saç-bağı ve bir hâtem, 34 guruş	2 720
81) <i>Bir mühürlü bez içinde</i> bir miktar esbâb	2 400
82) Altun hâtem 5 ve bir zincir	3 000
83) Bir çift bilezik ve bir gerdan ve bir taşlı hâtem	8 000
84) Ve bir altun bilân zincir ve bir çift bilezik	600
85) Bir çift bilezik bir bilân zincir ve dört hâtem, 33 sikke, nakid 40	4 000
86) Altun bir bukağı, iki tob sırma, defe ³⁷ 500	1 200

33) قاپونه (؟)

34) زکب

35) صوصاق

36) دکه

37) دغه

	<u>Meblâğ</u>
87) Bir çift bilezik ve bir çift halhal, alaca makrama ile kutu içinde	3 500
88) Sîm kadeh, bir çift zünnar ³⁸ kuşak-ı nâ-tamam, guruş 8	640
89) Sîm maşraba 1 ve sîm kadeh 2	800
90) Kırmızı çakşır	500
91) Sîm cam maşraba 1 ve ayaklı kadeh 4	4 000
92) Sîm bıçak ma'a altun bilân zincir	1 000
93) Sîm kılıç bendleri	400
94) Sîm bıçak ve masad ³⁹ ve sîm iki kadeh	600
95) Sîm kadeh	300
96) Çift bilezik ve bir gerdan, guruş 20	1 600
97) Kırmızı dikme nezkeb, iki beyaz dikme çenber ve bir siyah çenber	2 000
98) Beyaz dikme makrama ve iki beyaz dikme gömlek ve beş hâtem ve bir saç-bağı ve on bir kadeh ve bir sîm cam ve sîm buhurdân	3 500
99) Sîm zincir ve mihmaz ⁴⁰ ve bir sîm bilân zinciri, guruş 50	4 000
100) Altun sîne-bend ve bir altun Kıbrıs - işi gerdan	3 900
101) Bilân zincir ve bir gerdan, sikke 26	3 120
102) Bir çift bilezik, bir bilân zinciri	1 800
103) Altun bilân zinciri ve bukağı zinciri, sikke 120	14 400
104) Deri kutu içinde bir bukağı zinciri	4 000
105) Bir altun sîne-bend	3 740
106) Def'a altun sîne-bend	320
107) Altun bilân zinciri	4 000
108) Def'a altun bilân zinciri, 47 guruş	3 760
109) Altun sîne-bend, 20 sikke, 22 guruş	2 160
110) Def'a sîne-bend	1 450
111) 3 bilezik, 1 gerdân	5 000
112) Altun bukağı zinciri	3 000
113) Siyah cevherî kadife 'arakıyye ve 'anber topları ⁴¹ ve altun hâtem	3 120
114) Kırmızı dikme nezkeb ve bir altun bilezik, bir sîne-bend	9 000
115) Altun zincir ve bir sîm kadeh	2 000
116) İncü zincir ve bir çift bilezik ve iki sîm kadeh	2 400
117) Sîm kadeh, sîm cam 2, sîm tahta bilezik 2	300
118) Üç sîm kadeh, bir çift altun bilezik, bir gerdan, iki küpe	2 000
119) Üç sîm kadeh, bir kırmızı dikme kese, bir zülüflük, bir gerdan, üç hâtem	3 000
120) Beyaz dikme çenber 2 ve bir sîm... ²⁶ ve iki altun cebe bilezik ve iki sîm kadeh ve bir serâser kuşak, 4 sikke	4 920
121) Sîm kadeh 3, bir kebîr gerdâne, bir miktar sırma altun	3 800
122) Siyah çenber üzere cevherî pul ve iki hâtem	2 000
123) Sîm kadeh ve bir çift tahta bilezik ve bir enselik	2 200
124) Sîm maşraba 1, sîm âyine 1, sîm kadeh 2, sîm tepsi 1 ve bir cevherî	

	<u>Meblâğ</u>
istefan ve bir altun sîne-bend ve bir çift altun bilezik ve bir meftül incü ve bir çift gök yakut küpe ve iki beyaz çenber ve bir beyaz makrama ve bir kırmızı nezkeb ve sürmaî nezkeb ve bir siyah çenber	18 000
125) Sîm tekbandli ⁴² zünnâr ³⁸ kuşak ve bir hamâil ⁴³ ma'a tılsım ⁴⁴	600
126) Sîm 'arakıyye ma'a kuşak	1 500
127) Cevherî istifan	1 200
128) Sîm kadeh ve sîm bıçak ma'a masad ³⁹	500
129) Bir altun zincir ma'a sîm kadeh	2 000
130) Altun sîne-bend ve hâtem ve yeşil üzere incülü nezkeb ve sîm âyine	3 000
131) Sorguç ve bir miktar yanık altun	4 000
132) Sîm kadeh 3, ve bir altun gerdân, guruş 32	2 560
133) Sîm kaşık ve bir sîne-bend pulı, 12 guruş	960
134) Sîm maşraba ve bir sîm ... ⁴⁵ ve iki sîm kadeh ve bir sîm cam, bir çift altun bilezik ve bir altun gerdan ve bir altun dikme kemer	4 800
135) Bir (a)yaklı ^{44/a} sîm kadeh	400
136) Sîm bıçak ma'a zincir ve 1 masad ³⁹ ve bir altun zincir	300
137) İki sîm ... ⁴⁵ ve üç sîm âyine kapağı	500
138) İki sîm ... ⁴⁵	5 000
139) Sîm maşraba 3, sîm kadeh 2 ve bir cevher(i) kuşak	4 000
140) Bir tek 'Acem bileziği, 10 sikke, 10 guruş	2 000
141) Altun zincir, 3 sikke	360
142) Bir çift bilezik	5 000
143) Bir altun gerdan	1 500
144) Bir altun bilân zinciri	1 200
145) Bir altun zincir, 16 sikke	1 920
146) Bir çift 'Acem bilezik	2 775
147) Cebe bilezik, 1 çift	960
148) Bir çift cebe bilezik ve bir bilân zinciri	2 500
149) Bir çift cebe bilezik	1 300
150) Bir 'Acem bileziği	1 000
151) Bir cebe bilezik	1 200
152) Bir çift tahta bilezik ve bir gerdan ve bir çift kumkuma küpe ve bir bâdem kaşlı hâtem, <i>bir siyah bez içinde</i>	2 000
153) Kırmızı dikme 'arakıyye	556
154) Sîm safâ 1 ve maşraba ve kadeh 8, susak 1, sîm cam 1, sîm tepsi 1	5 000
155) Kırmızı kemha kaftan, sîm kadeh, siyah çenber, bir sebîke pâresi altun ve bir gerdan ve bir zülüflük	6 900
156) Kırmızı atlas kaftan ve yeşil çatma döşek, sürmaî boğça içinde	2 000
157) Sîm kadeh, dikme beyaz çenber, kırmızı tor kuşak ve bir siyah dikme çenber	600
158) Sîm iki ... ⁴⁵	1 200
159) Siyah Rüstemî kaftan ve gümüş Rüstemî ve siyah kemha, 18 guruş	1 460

42) تکبندلی

43) حائل

44) طلسم

44/a) (؟) یقلى

45) (؟) رمونم

	<u>Meblâğ</u>
160) Siyah çatma yasdık 1, kırmızı çatma döşek 2	1 600
161) Sım devât ve sım kadeh ve beş Kıbrıs - işi çader-i şeb ve bir neftî Şam kutnusu ve kırmızı tafta çader-i şeb	2 000
162) Miskî fistan ve miskî kaftan, gümüş düğmeli	1 000
163) Mor yelek	500
164) Sım ... ⁴⁵ , beyaz çader-i şeb 2	1 000
165) Bir havaî kemha	600
166) Sım kadeh 2, altun hâtem 2, siyah dikme çenber ve siyah dikme incülü nezkeb ve beyaz dikme saçaklı makrama ve bir dikme gömlek yakası ve bir kırmızı Rüstemî atlas ve miskî fistan-ı kemha, 35 sikke	4 200
167) İki al tafta çader-i şeb ve iki ... ⁴⁶ çader-i şeb ve iki beyaz çader-i şeb ve bir sürmaî nezkeb dikme ve bir yakalı dikme gömlek ve bir sürmaî yasdık	2 250
168) Sım maşraba 1, zünnâr kuşak 1, sorguç 1, hâtem 1, kırmızı kemhâ kaftan	1 800
169) Bir siyah fistan ve bir dikme çenber kenarı	1 180
170) Bir sım maşraba	500
171) Kırmızı ve siyah dikme nezkeb	3 500
172) İki dikme yakalı gömlek ve sarı dikme nezkeb ve iki kırmızı çader-i şeb ve dört yakut ve la'1 taş	3 215
173) Yasdıklar	2 971
174) Der zimmet-i Süleyman Çelebi	7 710
175) Der zimmet-i tâcir el-Hâc Hasan	4 800
176) Alaca kaftan ve sürmaî Bağdadî kaftan ve çatma yasdık (Uzun Bâli hâtonunundur)	2 000
177) Lâciverd ferâce, beyaz kuşak, nısıf bogası, bir zirâ' kırmızı atlas (küçük Eminenündür)	1 000
178) Kırmızı uzun yenlü atlas kaftan, gümüşlü sine-bend	1 000
179) Der zimmet-i Kaya el-muhtesib, 'an bahâ-i sanduk	2 200
180) Der zimmet-i bakırcı Mehmed	2 100
181) Dimetokalı nâm hâton zimmetinde	3 000
182) Der zimmet-i el-Hâc Hurrem	710
183) Der zimmet-i el-Hâc Rıdvan (Mezbûrın bir istefanı ve la'1 taşlı üç hâtem <i>rehni</i> vardır)	2 000
184) Küçük sine-bend	500
185) Bir çift tahta bilezik, 14 miskal	700
186) İki nakışlı çenber	300

46) (?) دونه

	<u>Meblâğ</u>
187) Gümüşlü zenne kuşak	200
188) Sîm 'arakıyye, 29 dirhem	200
189) Sîm kadeh	280
190) Sîm maşraba 3, 310 dirhem	150
190/a) Münakkaş çarşeb	150
191) Sîm kadeh ve bir . . . ⁴⁵ (7 miskal, 0,5 dirhem) ve küçük sine-bend	1 500
192) Bir çift tahta bilezik (19 miskal, 1 dirhem) ve bir gerdan 6,5 miskal	3 000
193) Sîm kadeh 4, (114 dirhem)	500
194) Bir muhattem kuşak	200
195) Peşkir	50
196) Münakkaş boğça	150
197) Sîm kadeh (135 dirhem), 1 makrama, 1 hâtem, bir çift küpe	600
198) Kırmızı atlas kaftan	700
199) Münakkaş yüz yastığı 2	200
200) Sîm kadeh	200
201) Kırmızı Bağdadî	500
202) Küçük istefan, ma'a dara ⁴⁷ 45 dirhem	500
203) Dikme yaka ve bir hâtem	700
204) Sîm kılıç	800
205) Bir bilân zinciri	1 440
206) Kırmızı tuma çarşeb	300
207) Kıbrıs - işi zincir, 8 kat	2 200
208) Altun levh ve bir altun levh kırığı ve bir altun kumkuma küpe	880
208) Dört sîm . . . ⁴⁵	12 500
	<u>466 993</u>
Yekûn (— 843)	821 166
Cem'a'l-mecmû'	

Minhâ el-ihracât :

1) Vasıyyet-i mu'ayyene 21 500; 2) Dellâliyye-i esvâb 4 600; 3) Resm-i kısmet 12 000; 4) Kassâmiyye ve kâtibiyye 10 000; 5) İhzâriyye 2 000; 6) Huddâmiyye 500; 7) *Deyn li-vakf-ı el-Hâc Hasan, eş-şehîr bi-Koca Usta* 2 000; 8) *Deyn li-eytâm-ı Nişantacı Kızı* 13 000; 9) *Deyn li-eytâm-ı Bekir* 4 000; 10) *Deyn li-Âyişe Hâtun* 3 000; 11) *Deyn li'z-zevce Ceyhun el-mezbûre, mine'l-mehri'l-muahhar* 2 000; 12) *Deyn li'z-zevce Râziye el-merkuume, mine'l-mehri'l-muahhar* 2 000; 13) Bağçede olan iki *ırgada* benefşelikden⁴⁸ bâki kalan meblâğ 974; 14) *Ücret-i ırgad Yani ez-zimmi, fi 6 şehri*, 500; 15) *Ücret-i ırgad İstefan, fi sene* 1 1 300; 16) *Deyn-i neccâr* 80; 17) Un akçesinden olan *deyn* 455; 18) *Deyn li-Hamza* 400; 19) *Hammacı'ya* olan *deyn* 400; 20) *Kirâ-i dükkân* 80; 21) *Ücret-i kâtib* 1 000; 22) Mahalle-i mezbûrenin '*avârız* ve '*pasbân*' akçesinden Derviş Halife ibn Pîr Nazar, el-imam ve Mehmed bin Hasan ve Mehmed Çelebi ibn 'Abdi şehâdetleriyle merhumun zimmetine lâzım gelüb muhalledâtundan edâsına tenbih olunan meblâğ 31 150

Yekûn	<u>112 939</u>
El-bâki li't-taksim beynê'l-verese	708 227

47) طره 48) بنفشه لکدن

Minhâ :

Hissetü'z-zevceteyn Râziye ve Ceyhun	97 753
Hissetü'l-ibn Ahmed	203 490
Hissetü'l-ibn Mustafa	203 490
Hissetü'l-bint Hadice	101 745
Hissetü'l-bint Fâtıma	101 745

*Hurrîre mâ fîhi bi-ma'rifeti'l-fakıyr
Süleyman el-kassâmü'l-'askerî
bi-medîne-i Edirne el-mahrûse⁴⁹*

Merhum-ı mezbûr Sünbül Hasan muhallelâtından hîn-i tahrîrde defter-i mezkûre işâret olunmayan eşyasıdır ki zikr olunur :

Tahrîren fî evâhîr-i R. s. 1013

	Meblâğ
1) Sebîke-i altun, 46 miskal, fî 86	3 956
2) Üç sîm soya ⁵⁴ , 26,5 dirhem, fî 7	185
3) İncü-i kebîr 2	124
4) Def'a incü-i kebîr	123
5) Sîm çinge(ne) bileziği ve bir sîm kuşak 43 dirhem, fî 5	215
6) Kıbrıs bileziği, 30 miskal, 1 dirhem, fî 130	420
7) Emrûdî altun küpe, 1 miskal	95
8) Altun bilezik, 1 çift, 20 miskal, dirhem 1, fî 96	1 990
9) Gümüş zırhgir ⁵⁰ 2	10
10) Taşlu gümüş hâtem 1	18
11) Küçük altun bilezik, 3,5 miskal, fî 90	315
12) Takyenusî ⁵¹ iki altun, 2 miskal, 1 denk, fî 110	230
13) Kırık iki küpe pâreleri	40
14) Bir çift kırık küpe	40
15) Bir tek küpe	21
16) Gümüş bir hâtem	17
17) Bir altun hâtem ve üç incülü küpe	140
18) Altun hâtem 1	80
19) Sîm hâtem bir kırık küpe	80
20) Bir sîm taşlu küpe	50
21) Bir taşsız hâtem ve bir incü	49
22) Bir altun küçük hâtem	26
23) Altun bâzu-bend, 2 miskal, 1 denk	220
24) Altun hâtem 1	170
25) Bir çift kırık küpe ve dört zeberced ⁵²	70
26) İki çift bilezik ve bir zülüflük ve bir çift Bursa bukağısı, 74 miskal 1 dirhem (beş bin akçeye rehin imiş)	5 000

49) حرر مافيه بمعرفة الفقير سليمان القسم العسكري بمدينة ادرنه المحروسه

50) زهكبر

51) تقيه نوسى

52) زبرجد

27)	Altun hâtem	120
28)	Gümüş hâtem	40
29)	Beş incü	10
30)	Bir altun hâtem	40
31)	Gümüş 'arakıyye, 22 dirhem	110
32)	Gül-suyu göğümü 3	3 000
33)	Üç gül-suyu kazganı	1 000
34)	Sahan 2	100
35)	Bakrac	60
36)	<i>Murabaha-i mevcûde</i>	50 880
37)	<i>Murabaha-i gayr-ı me'hûze</i> ⁵³	50 000
38)	İki ayaklu incülü küpe, 1 çift	20
Yekûn (— 950)		117 994

Minhâ el-ihracât :

Berây-ı ücret-i *kâtib-i zimem*⁵⁵, fi miete elf dirhem 5 000; Ücret-i âhar-ı *kâtib-i zimem*, fi *sene-i kâmile* 3 000; Resm-i kısmet ma'a sûret-i defter ve temessükât-ı Şer'îyye 1 800; Kassâmiyye ve kâtibiyye 1 200; İhzâriyye 450; Huddâmiyye 118; Harc-ı müteferrik ve huccet-i lâzime 600; Bahâ-i kâğıd 22

Yekûn	12 190
El-bâki	105 804

Minhâ : Li't-taksim beyne'l-verese :

Hissetü'z-zevceteyn Ceyhun ve Râziye, es-sümün ⁵⁶	13 223
Hissetü'l-ibn	30 860
Hissetü'l-ibn	30 860
Hissetü'l-bint	15 430
Hissetü'l-bint	15 430

53) مراجعہ غیر ماخوذہ

54) صویہ

55) کاتب ذمم

56) الثمن

Muhallefât : el-merhum es-seyyid 'Abdü'l-mü'min Çavuş bin es-seyyid Ahmed Mâte fi mahalle-i Saruca Paşa, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Emine ve ibneyn sagıyreyn med'uvveyn es-seyyid 'Ali ve es-seyyid 'Abdülkaadir ve bint sagıyre med'uvve Bengihan Ve'l-verâse münhasıra fihim¹ (yp. 12)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yeumi'l-hâmis ve'l-ısrîn min Ca. s. 1013 (19 Ekim 1604)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Sarı ve mai kebe 4	600	29) Kömür 'araba	400
2) Ocak keçesi, Selânik 2	300	30) Çift 'araba	200
3) Döşeme keçe-i Selânik	300	31) Kilim 1 ma'a kebe 1	110
4) Sarı velense 1	150	32) Köhne 'araba	100
5) Harar, 6 'aded	180	33) 'Abayî-i Burusa	500
6) Döşek	120	34) Sürh ferâce	1 200
7) Yasdık 2	200	35) Çimenî ferace	1 500
8) İskemle 2	100	36) Sürh ferâce ma'a paçe-i sammur	3 500
9) Şem'dân	20	37) Mor ferâce ma'a post-ı tavşan	1 200
10) Sürh çizme	50	38) Mor çakşır	300
11) Akçe tahtası	5	39) Bace-i ³ sammur tahta	3 000
12) Gulâm, be-nâm-ı Ca'fer	4 000	40) Pâre sammur	60
13) Gümüşlü kılıç	3 000	41) Lâcuverd sof ferâce yektâ ⁵	500
14) Raht-ı sâde	200	42) Erguvan sof ferâce yektâ	500
15) Destâr 2	400	43) Kemmûnî ⁶ sof ferace, nâ-tamam	500
16) Kavuk 2	60	44) Sürh atlas câme	800
17) Serc ²	100	45) Mai atlas câme	120
18) Mai muhayyer câme	130	46) Yeşil ferâce	1 200
19) Yeşil ferâce ma'a bace-i ³ sammur	1 000	47) Mor ferâce	1 200
20) Tencere 2	200	48) Sofra	250
21) Kefgir, kepçe	50	49) Seccâde	200
22) Sahan ma'a sini	800	50) Kemer-i raht	4 200
23) 'Abayî	200	51) Sîm sürh	2 100
24) İbrişim beyaz kuşak	300	52) Hâne der mahalle-i mez-bûre	30 000
25) Hamam esvabı	300	53) Hâne der mahalle-i Manyas	9 000
26) Makrama	80		
27) Dülbend örtüsü	60		
28) Satıl-ı esb ⁴	100		

1) الوارثه منحصره فہم

5) یکتا

2) سرج

6) کوفی

3) باجه

4) صاتل اسب

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
54) Menzil ve havanın ⁷ der mahalle-i Papa Niko	20 000	66) Dükkân der kurb-ı Kapan-ı meyve	4 000
55) Demirli sandık, 1 çift	360	67) Dekâkîn-ı selâse der nezd-i Bazar	10 000
56) Firenk sanduğu	240	68) Dükkân der kurb-ı Kapan-ı hâlî	2 000
57) Hasır-ı Mısır	80	69) Def'â dükkân der kurb-ı han-ı mezbûr	2 000
58) Sandukca	100	70) Tohum 2, fî kaza-i Fülbe	1 000
59) Sikke-i Hasene, 1873 'aded 224	750	71) Bağ der Top-yolu	2 500
60) İcâre-i dekâkîn ve menzilin	1 000	72) Çayır der karye-i Kara Kaasım, min vakf-ı Sultan Selim Han (1)	
61) Der zimmet-i Nikola veled... ⁸	2 400	73) Hisse-i başhane ve boza-hâne der Yol (1)	
62) Der zimmet-i Dimitri veled İstemâd	3 300	Yekûn (+ 10 470)	347 055
63) Mahsul-i tohm-ı erz	1 200		
64) Mahzen ve oda der Han-ı Rüstem Paşa	5 000		
65) Dükkân der Sûk-ı Tacirler	2 000		

Minhâ el-ıhrâcât :

Berây-ı teçhîz ve tekfîn ve it'âm-ı fukarâ der-eyyâm⁹ 6 000; Deyn-i müsbet li'z-zevce'ti'l-mezbûre mine'l-mehri'l-muahhar¹⁰ 25 000; Deyn ber-müceb-i zimmet-i müteveffâ-i mezbûr 450; Deyn ber-müceb-i vasiyyet-i müteveffâ-i mezbûr 420; Resm-i kismet 4 500; Ve temessükât-ı¹¹ Şer'îyye 240; İhzâriyye 635; Hud-dâmiyye ve harc-ı müteferrika 470; Kassâmiyye ve Kâtibiyye 1 800; Ücret-i kadem ve sâir harc 460

Yekûn	39 975
El-bâki li't-taksim	
beyne'l-verese	307 080

Minhâ :

Hissetü'z-zevce Emine el-mezbûre, min gayri'd-dekâkîn ve't-tohum 35 260;³ Hissetü'l-ibn 'Ali el-mezbûr ma'a'd-dekâkîn ve't-tohum 106 941 (sagıyri mezbûre Handan nâm gulâm hibe olunmuşdur); Hissetü'l-ibn 'Abdülkaadir ma'a'd-dekâkîn ve't-tohum 106 941; (Sagıyr-ı mezbûre Yusuf nâm gulâm hibe olunmuşdur) Hissetü'l-bint Beğhan, ma'a'd-dekâkîn ve't-tohum 57 937; (sagıyre-i mezbûreye 'İnayet nâm cariyeye hibe olunmuşdur) (3)

¹ Bu iki kalemin kısmete idhal olunmamıştır

² Mezbûre Eminenin muhalefât-ı mezbûreden sümünü otuz beş bin ikiyüz altmış akçe idüb bin akçesi icâreden ve bin ikiyüz akçesi mahsul-i tohumdan ve yedi bin üçyüz yetmiş akçesi üç evden ta'yîn olunub yirmi beş bin altıyüz seksen akçesi nakidden verilmiştir

³ Sagıyre-i mezbûre Beğhan'ın cümle-i muhalefattan hisse-i Şer'îyyesi elli yedi bin dokuzyüz otuz yedi akçe idüb ikiyüz yetmiş beş Sikke-i Hasene ile yirmi dört akçe nakidden ta'yîn olunub vasîsi yedine teslim olunmuşdur ve üç evden on bin üçyüz yirmi beş akçe ve dekâkîn ve tohumdan sekiz bin dokuz yüz otuz üç akçe hisse ta'yîn olunub defterde takvim olunan esbâb ve Ca'fer nâm gulâm sıgar-ı mezkûrîn 'Ali ve 'Abdülkaadir ve Beğhan beyinlerinde li'z-zekeri misle hazzi'l-ünseyeyn müsterekdir¹²

7) خوانين
II) تمسكات

8) بردان (؟)
لذکر مثل حفظ الانثيين

9) در ایام

10) مهر المؤخر

Defter oldur ki, mahrûsa-i Edirne'de vâkı' Mehmed Ağa mahallesinde bundan akdem vefat eden el-Hâc Ferhad bin 'Abdullah nâm kimesnenin verâseti zevcesi ve vârisesi Fâtıma bint Mehmed ile sağır oğlu Mehmed'e munhasıra olub cümle muhallefâtı, çukacılar zimmetinde olan hukukundan ma'adâsı, tahrîr olunub müstakıl defter olunmuş iken kazzâzlar zimmetinde dahi harîr ve kılâbdân¹ bahâsından hukuku zuhûr etmeğın başka tahrîr ve tevzi' olunub defter-i âhar tahrîr olunmuşdur* (yp. 13)

Tahrîren fî evâsıt-ı S. li-s. 1012 (21-30 Temmuz 1603)

1) Der zimmet-i Receb Çelebi el-Kazzâz :

			<u>Kıymet</u>
İstanbul gügezîsi ² harîr,	3 lodra ⁵ ,	fî 430	1 290
Miskî ³ harîr,	6 lodra,	fî 325	1 645 (?)
Firengî harîr,	3 lodra,	fî 335	1 005
Heft-renk ⁴ harîr,	17 lodra,	fî 330	5 620
Kılâbdân ¹ , dirhem	43 'aded,	fî 16	448 (?)
Beyaz kılâbdan, dirhem	15,5 'aded,	fî 14	217
			<u>Yekûn (-205) 10 020</u>

2) Der zimmet-i Sofi :

Firengî harîr,	6 lodra,	fî 335	1 005 (?)
Heft-renk ⁴ harîr ve ibrişim	34 lodra,	fî 330	11 160
Miskî harîr,	4 lodra,	fî 370	1 080 (?)
Kılâbdân,	72 dirhem	fî 16	1 152
İstanbulî kırmızı harîr,	3 lodra,	fî 430	1 290
			<u>Yekûn 15 687</u>
			Sofi'ya teslim <u>5 500</u>
			El-bâki 10 187

3) Der zimmet-i Yusuf :

Kuşaklık harîr,	8 lodra,	fî 270	2 090
İstanbulî gügezîsi harîr,	1 lodra,	fî —	430
Firengî harîr,	8 lodra,	fî 335	2 680
Heft-renk, harîr,	45 lodra,	fî 330	8 850 (?)
			<u>Yekûn 14 050</u>

* Defter-i mezkûr bin on iki senesi Saferinde tahrîr olunub ol zamanda sicill-i mahfuza kayd olunmamış, bu mevzi'e kayd olundu (Bu listedeki kıymet rakamlarının çoğunun yanlış hesab edilmiş olması dikkati çekmektedir. Buna yakın hesap yanlışlarına bir de 59 ve 81 numaralı listelerde tesadüf edilmiştir.

1) غلابدان 2) كوكه زيسى 3) مسكى 4) هفت رنگ 5) لدره

			<u>Kıymet</u>	
4)	Der zimmet-i Kethuda :			
	Firengî harîr,	1 lodra, fî —	335	
	Heft-renk,	9 lodra, fî 330	3 000	
	Kılâbdân sarı,	9 dirhem, fî 16	144	
	Beyaz kılâbdân,	9 lodra, fî 14	133	
			Yekûn	3 612
5)	Der zimmet-i el-Hâc İbrahim :			
	Miskî ibrişim,	8 lodra, fî 270	1 160 (?)	
	Heft-renk harîr,	46 lodra, fî 330	9 180 (?)	
	Firengî harîr,	9 lodra, fî 335	3 015	
	Al harîr,	1 lodra, (—)	430	
			Yekûn	13 785
6)	Der zimmet-i Murad Halife :			
	İstanbulî kırmızı harîr,	3 lodra, fî 430	1 290	
	Miskî harîr,	6 lodra, fî 270	1 620	
	Sarı kılâbdân,	44 dirhem, fî 16	460 (?)	
	Firengî harîr,	3 lodra, fî 335	1 005	
	Heft-renk harîr ve ibrişim, 16 lodra, (dirhem		100	
	34 'aded, kıymet 100),	fî 330	5 280	
	Beyaz kılâbdân,	9 dirhem, fî 16	144	
	Def'a harîr,	25 dirhem,	75	
			Yekûn	9 974
7)	Der zimmet-i Mehmed Çelebi :			
	Miskî harîr,	6 lodra, fî 270	1 620	
	Al harîr,	25 dirhem,	75	
	Firengî harîr,	3 lodra, fî 325	1 050 (?)	
	İstanbulî harîr, 1 lodra, (34 dirhem, kıymet 100)		430	
	Heft-renk harîr,	14 lodra, fî 330	4 620	
	Sarı kılâbdân,	30 dirhem fî 16	480	
			Yekûn (—301)	7 974
8)	Der zimmet-i 'Abdünnebi :			
	İstanbul gügezîsi harîr, 1 lodra,		430	
			Yekûn	430
9)	Der zimmet-i İbrahim :			
	Miskî harîr, 8 lodra, fî 270		2 160	
	Al harîr, 25 dirhem,		75	
	Firengî harîr, 3 lodra, fî 335		1 005	
	İstanbulî gügezîsi, 3 lodra, fî 430		1 290	
	Harîr, 33 dirhem		100	
	Heft-renk harîr, 20 lodra, fî 330		7 200 (?)	
	Sarı kılâbdân, 39 miskal, fî 24		464 (?)	
	Beyaz kılâbdân, 7 dirhem nâkıs 1 denk		98	
			Yekûn (+ 100)	12 492

10) Der zimmet-i 'Ali Halife :	Kıymet	
Firengî harîr, 5 lodra, fî 335	1 675	
İstanbulî harîr, 1 lodra,	430	
Miskî kuşaklık harîr, 4 lodra, fî 270	1 080	
Harîr, 25 lodra, fî 330	8 250	
Sarı kılâbdân, 31 dirhem,	496	
Beyaz kılâbdân, 26 dirhem, fî 14	364	
Al harîr, 25 dirhem,	75	
	<u>Yekûn</u>	12 370
	Cem'an yekûn	<u>102 144</u>
Teslîm 'an yed-i Sofî ile'l-merhum el-mezbûr fî hâle hayatîhi ⁶		<u>5 500</u>
El-bâki		96 644

Minhâ :

Sülûs-i mâl ber-müceb-i vasiyyet-i merhum el-mezbûr
Mezbûr vücûh-ı hayrâta sarf için vasiyy-ı muhtâr olan Şa'ban Efendi hazır
olmamağın sagıyr-ı mezbûrun kibel-i Şer'den vasiyy-i mansubu olan 'Abdülkerim
Çelebi yedinde ibka olundu

32 214
64 428

Minhâ el-ihracât :

Resm-i kısmet 1 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve huccet-i vesâye ve nezaret 1 500;
Ücret-i kadem ve sâir harc-ı makbul 1 500; Gulâmiyye 260

Cem'an

4 260

El-bâki beyne'l-verese

60 168

Hissetü'z-zevce el-med'uvve Fatıma

7 521

Hissetü'l-ibn med'uvv Mehmed

52 647 (2)

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Mehmed Ağa mahallesinde bundan akdem
vefat eden merhum el-Hâc Ferhad bin 'Abdullah nâm müteveffânın cümle mu-
halledâtı zevce-i metrukesi ve vârisesi Fatıma Hâtun ile ibn-i sulbîsi Mehmed nâm
sagıyre beyinde taksim olunub ba'dehu Hadice nâm sulbiyye kızı tevellüd itme-
ğin mezbûr Mehmed'e hisse-i Şer'iyye deyu isnâ 'aşere ve elf Saferinin evâilinde
sicill-i mahfuza kayd olunan defterde doksan dokuz bin altıyüz doksan iki akçe
ta'yin olunub ve balâda mezkûr olan defterde elli iki bin altıyüz kırk yedi akçe ki
cem'an yüz elli bin üçyüz otuz dokuz akçe li'z-zekeri misle hazzî'l-ünseyeyn⁹ tak-
sim olunmuşdur

Hurrîre¹⁰ fî 10 şehr-i Ş. li-s. 1013

Asl-ı mâl :

152 399

Minhâ el-ihracât :

Resm-i kısmet ve kassâmiyye

3 050

El-bâki li't-taksim

(— 60) 149 289

¹ Meblâğ-ı mezkûrun sülûsü dahî kanun üzre ahz olunub vücûh-ı hayrâta⁷ ve mustehakkîn'e
sarfiyçün Kadı-'asker Efendi Hazretlerine irsâl olunmuşdur

² Vaka'a't-tahrîr bi-ma'rîfet-i'l-fakıyr ileyhi subhanehu¹¹ 'Abdülfevâh el-kassâmü'l-'askerî, bi-
medine-i Edirne el-mahmiyye, 'ufiye 'anhu¹²

6) فی حال حیوته

7) وجوه خیرات

8) مستحقین

9) للذکر مثل حظ الانثیین

10) حرر

11) الیه سبحانه

12) عنی عنه

Minhâ :

Hissetü'l-ibn Mehmed 99 826
Hissetü'l-bint Hadice 49 863

Sümme mâtet¹³ Hadice el-mezbûre ve tereket ümmen Fatma Hatûn ve ahan li-ebeveyn med'uvven Mehmed el-mezkûr Ve'l-verâsetü lehâ münhasıra fihima¹⁴

Hurrire fi'l-yevmi'l-âşir min şehr-i Ş. li-s. 1013

El-hissetü'l-müntekile min ebihâ el-müteveffâ el-mezbûr 49 863

Minhâ el-ihrâcât :

Resm-i kısmet 750; Süret-i defter 32; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve harc-ı müteferrika 750; İhzâriyye ve huddâmiyye 400

Yekûn 1 932

El-bâki li't-taksîm 47 931

Minhâ :

Hissetü'l-ümm 15 977
Hissetü'l-ah li-ebeveyn 31 954

31/a

Mahrûsa-i İstanbul sâkinlerinden olup Dergâh-ı Âli çavuşlarından Edirne'de vefat eden Dülgerzâde demekle şehîr olan Mustafa Çavuş nâm müteveffânın 'abd-i memlûki olan işbu râfi'ü'l-kitab¹ uzun boylu, çatık kaşlı, elâ gözlü, başında ve sağ kulağında eser-i cerahatı olup Eflâkiyyü'l-asl² olan Handan bin 'Abdullah mahfil-ı Şer'de müteveffây-ı mezbûrun sulbî oğlu olan 'Abdurrahman Çelebi ve ba'zı muhalledâtına mahmiyye-i mezbûrede Beytü'l-mâl-i Hassa emîni olup vâzî'u'l-yed olan fahrü'l-akrân Mustafa Beğ ibn 'Abdümennân mahzarlarında da'vâ idüb : seyyidim müteveffây-ı mezkûr hal-i hayatında ve kemâl-i sıhhatinde târih-i kitâbdan bir sene mukaddem benim için "mezbûr Handan bin Abdullah fevt olmazdan kırk gün mukaddem azâd olsun" deyu beni tedbir-i mukayyed³ ile tedbir idüb hâlen mezkûr fevt olup 'ıtkım muhakkak iken bana vâzî'u'l-yed olup beni furûht itmeğe râgıb olmuşlardır Ahvâlîm Şer'le görölüb icrâ-i Şer' olunmak taleb iderin didikde, gibbe's-suâl mezkûr 'Abdurrahman Çelebi ve emîn-i merkuum hâli minvâl-i meşrûh üzere olduğu ma'lûmumuz değildir, deyu tedbîr-i mezkûru inkâr idicek

Müdde'i-i mezbûrun takrîr-i meşrûhuna mutâbik beyyine taleb olundukda, 'udûl-i⁴ müslimînden olup zümre-i kuzâtdan fahrü'l-kuzât Mehmed Efendi ibn 'Abdurrahman ve Derse'âdet müteferrikalarından 'umdetü'l-a'yân Mustafa Ağa ibn 'Abdümennân ve Mehmed Çelebi ibn Hurrem el-Kâtib mahfil-i Şer'a li-eceli's-şehâde hâzîrûn olup münkirân-ı mezbûrân mahzarlarında gibbe'l-istîşhâd⁵ bast-ı merâm idüb fi'l-hakıyka müteveffây-ı mezbûr Mustafa Çavuş hâl-i hayatında mezkûr Handan için bir sene mukaddem, ben fevt olmazdan kırk gün evvel mâlimden azâd olsun, deyu tedbîr-i mukayyed ile tedbîr etdim, deyu kemâl-i sıhhatında bizim huzûrumuzda i'tirâf itdi Biz bu hususa şahidleriz ve şehâdet dahi ideriz, didiklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dîl hayz-ı kabûlde vâkı'a⁶ olıcak mezheb-i muhtâr üzere müteveffây-ı mezbûrun cümle mâlimden müdde'i-i mezbûrun 'ıtkına⁷ hükm olunub ve gibbe't-taleb işbu vesika ketb olunub yed-i tâlibe def' olundu (yp. 14).

Hurrire fi evâsıt-ı B. li-s. 1016 (1 - 10 Kasım 1607)

Şühâd-ı hâl :

Mustafa Çelebi ibn Mustafa
Baba Yusuf bin 'Abdullah, el-muhzır
'Ali Başe, et-tobî

Diğer Mustafa Çelebi bin Mehmed
El-Hâc Mehmed bin Mustafa, el-muhzır ve gayrihim

13) ثم ماتت 14) والوراثة لها منحصره فيهما

1) رافع الكتاب

2) افلاق الاصل

3) تدبير مقيد

4) عدول

5) غب الاستشهاد

6) بعد التمدليل حين قبوله واقعه

7) عتقته

Muhallefât : el-merhum Mustafa Beşe ibn Süleyman er-râcil¹ El-müteveffâ bi-mahalle-i Yaya Tîmurtaş bi-Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce med'uvve 'Âyişe bint Mehmed ve ibneyn med'uvveyn Süleyman ve Ahmed Ve'l-verâse lehu münhasıra fihim (yp. 21)

Vaka'a't-tahrîr fî evâsıt-ı Ş. min şuhûr-ı s. 1013 (2-11 Ocak 1605)

		<u>Kıymet</u>			
1)	<i>Çiftlik</i> der karye-i Timurhanlı, tâbi'-i Kazâ-i Edirne :			<u>Kıymet</u>	
	Hane 2; çatma ahur 4; çardak evi 2; su-sığırı öküzü 2 çift; kara-sığır öküzü, 2 çift; bağ der karye-i mezkûre, 2 kıt'a; kara-sığır ineği, 6 'aded; buzağı ma'a dana, 5 'aded; su-sığırı çulı, 4 'aded; siyah kebe 1; düğe 1; tâbe 1; harenî 1; tencere 1; sahan 1; 'araba 2; satıl-ı esb 1		(Kırk bin akçedir)	40 000	
		<u>Kıymet</u>			
2)	Gulâm be-nâm-ı Yakut	4 000	25)	Mor ferace ma'a post-ı sansar	3 105
3)	Gulâm be-nâm-ı Yusuf	5 000	26)	Telli destâr-ı cedîd	800
4)	Gulâm be-nâm-ı Geyvan	5 000	27)	Kırmızı çuka çakşır	600
5)	Gulâm be-nâm-ı Geyvan	5 000	28)	Tüfenk ma'a raht	335
6)	Cariye be-nâm-ı Peymâne	4 000	29)	Destâr-ı müsta'mel	360
7)	Kır at	5 000	30)	Kara bu(g)ra ⁴ peştemâl	100
8)	Yund 3, ma'a tay 2	2 000	31)	Döşeme-i hamam ma'a makrama	211
9)	Sünter, 1 mud, fi 70	1 400	32)	Köhne destâr ma'a kavuk	96
10)	Buğday, 5 mud, fi 80	8 000	33)	Kırmızı çuka yelek	571
11)	Şa'ır, 3 mud, fi 25	1 500	34)	Kırmızı kısa yenlü ferace	1 550
12)	Kapluca, 1 mud, fi 20	400	35)	Mor çuka yelek	315
13)	'Alef, 6 keyl, fi 30	120	36)	Kırmızı tor kuşak	1 010
14)	Sîm kılıç	2 480	37)	Nakışlı makrama 4	198
15)	Diğer sîm kılıç	2 000	38)	Alaca destmâl 2	44
16)	Sîm dikme raht	2 600	39)	Mor çuka eğer ma'a teğelti ⁵	600
17)	Sîm tepsi, 38 dirhem, fi 8, baş 10	310	40)	Uzun yenlü mor dolama ⁶	1 000
18)	Gümüşlü bıçak	101	41)	Gömlek ma'a don	85
19)	Köşelü külünk ²	480	42)	Cedîd gömlek	130
20)	Sîm varsak ⁸	1 800	43)	Kırmızı çakşır	400
21)	Üsküf-i zer	2 302	44)	Mor köhne çakşır 2	125
22)	Sîm yünlük ^{2/a}	650	45)	Nakışlı uçkur 2	40
23)	Rikâb-ı küft-zer ³	2 740	46)	Uzun yenlü yeşil ferace ma'a post-ı tavşan	1 000
24)	Sâde raht	227			

1) الرجال

2) كوشلو كولنك

2/a) يوكلك

3) كفت زر

4) قره بوره (بوغرا)

5) تكلتي

6) دولامه

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
47) Rikâb-ı küft-zer ³ çift	465	68) Serâser dikdik ⁹	3 000
48) Yük perdesi	502	69) Don, uçkur	60
49) Diğer yük perdesi	315	70) Gömlek-i cedid 3	390
50) Mai kadife-i Burusa yas- duğı 2	40	71) Vezne zarfi	85
51) Mor yağmurluk ma'a sım düğme ⁷ 10	2 320	72) Çuka 'arakıyye	40
52) İbrişim kuşak	100	73) Hamam gömleği	600
53) Tiftik kuşak	30	74) Beyaz çader-i şeb	40
54) Mai kemha şalvar yeleşi	500	75) Sım topuzluk	200
55) Gömlek ma'a don	110	76) Gümüslü bâzu-bend	120
56) Mor çuka at geyimi	1 000	77) Sım burunsalık ¹⁰	600
57) Kırmızı muhattem kuşak	800	78) Seped sanduğı	160
58) Yeşil çuka şalvar dolaması	436	79) Matara ¹¹	45
59) Destâr-ı cedid	800	80) Köhne sürh kilim ¹²	39
60) Diğer sım varsak ⁸	1 000	81) Hâne der mahalle-i Yaya Timurtaş	1 800
61) Sım hançer	600	82) Ağnâm, 'aded 185, fi 85	15 000 (?)
62) Kadife yorgan	1 000	83) Mahalle-i mezbûrda sâkin olduğu hanenin merhum-ı mezbûr me- remmâtına ber-veç-i tahmîn sarf eyledüğü	5 000
63) Peştemâl 3	188		
64) Seped sanduğı ma'a garar	1 000		
65) Sım kemer-i kılıç	12 000		
66) Sım kemer-i raht	12 000		
67) Diğer sım raht	3 000		
		Yekûn	175 192

Minhâ el-ihracât :

1) Berây-ı teçhiz ve tekfin ve it'âm-ı ¹³ fukara der eyyâm-ı mu'tâde ve sâyir vucûh-ı hayrâta ber-müceb-i vasiyyet	Meblâğ :	10 000
2) Berây-ı kirâ-i 'araba ve harc-ı râh be-tahsil-i ba'zı muhalledât der İstanbul	Meblâğ :	1 480
3) Tahsil olunan muhalledât için resm-i kısmet ve suret-i defter ve huçec ve ücret-i kadem nâmına ahz olunan	Meblâğ :	1 742
4) Mehr-i müeccel-i müsbet li'z-zevce el-mezbûre	Meblâğ :	4 000
5) Deyn-i müsbet li-vakf-ı Mustafa Ağa		5 620
6) Deyn-i müsbet li-vakf-ı 'avârız-ı mahalle-i mezbûre		1 150
7) Çiflik'de olan muhalledâtı tahrir için varılmak lâzım oldukda kirâye-i 'araba ve ta'âmiyye ¹⁴ ve harc-ı râh		500
8) Dellâliyye-i esvâb		610
9) Dellâliyye-i ganem ve hâne		336
10) Resm-i kısmet		2 250
11) Suret-i defter		32
12) Huccet-i vesâyet ve vekâlet ve vasiyyet		96
13) Kassâmiyye ve kâtibiyye		1 900
14) İhzarıyye		500

7) تکه	8) وارساق	9) دكدك	10) برونسلق
11) مطهره (مطره)	12) كلم	13) اطعام	14) طعاميه

15) Huddâmiyye		70
16) Sagıyreyn-i mezbûreyn hisselerini Ağa Hazretleri mektubuyle gelen Mehmed Başe nâm yoldaşa harc-ı râh		2 400
	Yekûn	<u>32 686</u>
	El-bâki	142 506

İşbu defter sutûrî¹⁵ dâhilinde mektub olan on bin akçe kıymetlû iki sîm kemer-i kılıç (65) ve on iki bin kıymetlû bir sîm kemer-i raht (66) ve üç bin akçe kıymetlû diğêr sîm raht (67) ve üç bin akçe kıymetlû serâser dikdik (68) ki cem'an otuz bin akçe olur, zikr olunan esbâbdan müteveffây-ı mezbûrun zevcesi mezbûre 'Âyişe, sagıyreyn-i merkuumeyne alıkonulmak üzere *kendüye âid olan hissesinden fâriğa* olmağın sagıyreyn-i mezbûreyn için hıfz olunub bâki kalan meblâğdan otuz bin akçe ihrâc olundukda el-bâki li't-taksîm beyne'l-verese

30 000
112 506

Minhâ :

Hissetü'z-zevce	14 063	2 pul
Hissetü'l-ibn	49 221	3 pul
Hissetü'l-ibn	49 221	3 pul

Muhallefât : el-merhum Bayram Beğ ibn Sevik¹, mâte fî Dimetoka ve tereke selâse zevcât med'uvvât Hadice bint 'Abdülkadir ve Rûveyde bint Mercan ve Safiyye bint 'Abdürrahman ve sitte benîn Mustafa ve Ahmed ve Mahmud ve Musa ve 'Abdülkadir ve 'Abdünebi ve binten med'uvveten Emine Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 24)

Vaka'a't-tahrîr fî'l-yevmi's-sâmin min şehri Ş. li-s. 1013 (31 Aralık 1604)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
I.					
1)	Ağnâm 210, fî 96	13 860	28)	Telâtîn serc ⁷	325
2)	Hane be-Dimetoka	8 000	29)	Kır seyishane ⁸	1 200
3)	Değirmen ocağı	10 000	30)	Al seyishane	1 200
4)	Alaca kilim	130	31)	Sürh yağmurluk	1 210
5)	Beyaz velençe	85	32)	Sim kılıç	2 310
6)	Münakkaş makrama 2	80	33)	Rikâb	230
7)	Rikâb, 1 çift	355	34)	Sürh Rüstemi atlas	330
8)	Kır at	2 300	35)	Sarı mest	30
9)	Köhne dülbend pâresi	10	36)	Destâr	210
10)	Beyaz velençe	95	37)	Kadife kavuk	90
11)	Mai dolama	200	38)	Münakkaş boğça	121
12)	Köhne mor çakşır	100	39)	Siyah yund	665
13)	Sürh ferâce, bâ-post-ı erneb ²	1 000	40)	Doru at	1 725
14)	Sim hançer	1 000	41)	Sarı çizme	42
15)	Mor dolama	860	42)	Tirkeş ma'a keman ve tîr	358
16)	Köhne serc ma'a teğelti	110	43)	Çimenî kürdi	600
17)	Köhne dikdik	90	44)	Mai çuka yelek	360
18)	Bargir	170	45)	Gulâm be-nâm-ı Ferhad	3 000
19)	Kahve ³ ma'a peştemâl	80	46)	Gulâm be-nâm-ı Rıdvan	310
20)	Mor kapañıç ⁴ , bâ-post	1 665	47)	Câriye be-nâm-ı Ceyhun	4 000
21)	Mor ferace	1 400	48)	Der zimmet-i Za'im-zâ- deler (rehn-i makbûz sim raht)	2 000
22)	Gömlek ma'a don ve uçkur	250	49)	Sahan	60
23)	Dülbend örtüsü	121	50)	Hazine çadır 10	800
24)	Telâtîn devât ⁵ ma'a ka- lemtırâş	51	51)	Garar 2	40
25)	Eyin ⁶ kürkü	151	52)	Kalemtırâş 1	3
26)	Sürh kilim	82			
27)	Öküz	400		Yekûn	64 493

1) سوك

5) ثلاثين دوات

2) ارنب

6) اين

3) قهوه

7) سرج

4) قباينجه

8) سيستانه

II. Merhum-ı mezbûrın dağda olan çiftliğinde vâkı' olub tahmîn olunan muhalledâtıdır ki zikr olunur :

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Değirmen der nehr-i Ber-gos	4 000	16) Diğer kazgan	500
2) Değirmen der nehr-i mezbûr, nısıf hisse	200	17) Sahan 7	640
3) Çatma hâne 3	3 600	18) Cârîye be-nâm-ı 'Ayşe	4 000
4) Anbar 2	1 000	19) Cârîye be-nâm-ı Canfeda	8 000
5) Hane der çiftlik	600	20) Cârîye be-nâm-ı Marya ¹⁴	2 500
6) Mismâr ⁹	600	21) Katır	800
7) Öküz, 6 'aded	3 000	22) Gulâm be-nâm-ı Behram	5 000
8) Çuka, 7 zirâ'	940	23) Gulâm be-nâm-ı Arzman ¹¹	5 000
9) Çimenî çuka	280	24) Gulâm be-nâm-ı Geyvan	5 000
10) Sîm kadeh 6	1 200	25) Gulâm be-nâm-ı Yusuf	5 000
11) Sîm zincir	120	26) Gulâm be-nâm-ı Pervâne	3 000
12) Keçe-i Selânik	3 000	27) Merkeb	400
13) Yund ¹⁰	450	28) Gâvhâ-i ¹⁵ sagıyr ve kebîr, ber-veçh-i tahmîn	3 500
14) Çuval	800	29) Bisat ma'a hurdevât-ı hane ve evânî ¹² ber-veçh-i tahmîn	6 000
15) Kazgan ma'a tâbe-i pekmez	1 000	Yekûn (+ 1 800)	71 930

III. Merhum-ı mezbûrın zimem-i nâsda olan meblâğını beyân eder

Der-zimmet-i (No. 1-80) :

1) Zeynel-zâdeler, der kazâ-i Yenice Karasu	2 500
2) 'Ali kethudâ, der karye-i Derzi Viran	1 800
3) Hasan Çelebi, der şabhane	1 500
4) Hasan kethudâ	700
5) Rıdvan, 'an bahâ-i katır	380
6) Saltı Dede, der zâviye-i Evhad Baba	1 272
7) Kurd, esirci	13 500
8) Koçı Başa	1 200
9) Bâli, 'an bahâ-i yund ¹⁰	480
10) Seferşah, 'an bahâ-i yund	300
11) 'Osman Beğ, der Dimetoka	1 200
12) İbrahim Çelebi, Baba-zâde	180
13) Ehâli-i ¹³ karye-i Dağarlar, berây-ı ganem	2 740
14) Ehâli-i karye-i Kestanelik, berây-ı cizye	6 000

9) مسجاری
13) احوالی

10) یوند
14) ماریه

11) ارضمان (?)
15) کاوهاء

12) اوانی

	<u>Kıymet</u>
15) 'Ali bin Habib	70
16) Ehâli-i karye-i Kozluca, <i>berây-ı ganem</i>	500
17) Çingenegân-ı Köprü	3 600
18) Ehali-i Bukaravan ¹⁴	1 000
19) Divâne 'Osman, 'an <i>behâ-i yund</i>	1 200
20) Çingenegân-ı Has-köy	10 000
21) Ehâli-i Sultan yeri, <i>berây-ı ganem, der 'uhde</i> ¹⁵	53 646
22) Berây-ı huccet-i 'atıyk	660(?)
23) Sefer Hoca	1 000
24) Hüseyin Beğ, Dağ-eri zâde	500
25) Hüseyin Beğ, Bataklı	600
26) Hasan kıpti	450
27) Bayazıd çingâne	250
28) Ali-Bali zâde Halil	120
29) Salih damad-ı Üveys	260
30) Menteş bin Cebraîl	40
31) Deli Umurca	500
32) Muharrem, der karye-i At-alanı	100
33) Mustafa çingene, 'an karye-i At-alanı	500
34) Mustafa Buçuk, kethudâ-i Bataklı	2 150
35) 'Ali, kethudâ-i Uzun Viran	300
36) Abdalân-ı Evhad Baba	490
37) Ahmed Çelebi, Kadı-zâde	720
38) Mustafa Çavuş, Kadı-zâde	600
39) Abdüsselâm Çelebi, der İpsala	120
40) Mustafa sürücü	80
41) 'Osman Hoca-zâde	120
42) Şa'ban Hoca	80
43) Süglün Çelebi	420
44) 'Abdülcelil Baha-zâde	300
45) Deveci Kara Hüseyin	500
46) 'Abdurrahman, el-kadı-i Sultan-yeri	200
47) Bâli Beğ	500
48) 'Abdurrahman Efendi, kadı-i Ahi Çelebi	600
49) Cihan-zâde, kıpti	1 200
50) Ehâli-i Kapucı-deresi	1 935
51) Sirem ^{16/a} , kefil bi'l-mâl Hasan Dede	2 210
52) Def'a Kocı Beğ	1 055
53) Nazlı Beğ	440
54) 'Ali Beğ ve Derviş Beğ	3 440
55) Turhan Hoca, imam-ı Mahmudlar	620

14) بوقره وان (?)

15) درعهده

16) كفيل بالمال

16/a) سرم

	<u>Kıymet</u>
56) 'Abdi Subaşı	3 000
57) Rum Mustafa Beğ	900
58) <i>Ehâli-i karye-i Simavna</i> ¹⁷	300
59) Berây-ı meremmet-i dolab-ı hammam-ı hazret-i Molla Selim, be- üstâd 'Abdünnebî, en-neccâr	1 000
60) 'İsâm Efendi	3 000
61) Dağlı Kara Hamza	140
62) Börekci Mustafa ve Mehmed Tatar	12 000
63) Def'a Börekci Mustafa	80
64) Zeynel-zâde, der Yenice	2 500
65) Paşalı, çeribaşı *	6 000
66) Şahbâli, çeribaşı *	10 000
67) Kanca Yusuf, çeribaşı, der kaza-i Gümülcüne	6 500
68) Mustafa Tatar, der Gümülcüne *	5 000
69) Kaya Başa der karye-i 'Ömerler ve İvez Çelebi ve Hasan Çelebi	6 240
70) Kara Mustafa, Derzi Viran	2 000
71) Malkoç, ' <i>an bahâ-i yund</i>	400
72) Ehâli-i karye-i Bilagon, berây-ı ganem, der ' <i>uhde</i> ¹⁵	6 000
73) Kara Mustafa, ' <i>an bahâ-i katır</i>	1 200
74) Kahveci Mehmed	200
75) Çoban çingene, akraba-i Sarı Oruc	1 660
76) 'Osman Beğ, İbrahim Efendi kayın atası	1 200
77) Divâne 'Osman, ' <i>an çingene-i Çanak</i>	6 000
78) Halil, Sinan Hocasâde	240
79) 'Abdurrahim ki 'Ali - Bâli Hâtunun almasıdır	600
80) Mehmed Çelebi, ' <i>ani'l-karz</i>	580
81) Nakdiyye, ' <i>an hizmetkâr</i>	2 400
82) Mustafa ve Paşalı	2 523
83) Memişah, çeribaşı	500
Yekûn III. (+ 6 802)	215 793
	I. 64 493
	II. 71 930
	Cem'an 352 216

Minhâ :

1) Berây-ı teşhiz ve tekfîn ve iskaat-ı salât ve it'âm-ı fukarâ der eyyâm-ı mu'tâde ¹⁸
ve harc-ı mürâsele ¹⁹ ve muhızır ²⁰ ve sadaka	3 000
2) Berây-ı şa'îr ve 'alef-i esbhâ ²¹ , fî 18	600
3) Deyn-i müsbet li-Hadice Hâtun, mine'l-mehri'l-müeccel	6 000
4) Deyn-i müsbet li-eytâm-ı Halime Hâtun	550
5) Deyn-i müsbet li-Safiyye Hâtun, mine'l-mehri'l-muahhar	2 000

* Bâ-huccet-i Şer'iyye

17) سمانه

18) اسقاط صلاة و اطعام فقرا در ایام معتاده

19) خرج مراسم

20) محضر

21) برای شمیر و علف اسبها

6) Deyn-i müsbet li-Rüveyde Hâtun, mine'l-mehri'l-muahhar	5 000
7) Dellâliyye-i esvâb ve esb ve ganem	800
8) Berây-ı hıfz-ı esbâb ve nukuud, fı 'ısrın yevmen	200
9) Be-cihet-i bahâ-i cübbe, ber-veçh-i sulh	400
10) Deyn-i müsbet	700
11) Berây-ı nâib ve huddâmiyye	300
12) Resm-i kısmet	4 500
13) Kassâmiyye ve kâtibiyye	2 780
14) Sûret-i defter	64
15) İhzâriyye	500
16) Berây-ı huccet-i vesâyet 2 ve nezâret 2 ve vekâlet-i m.	2 192
17) Berây-ı harc-ı râh-ı Süglün Çelebi	300
18) Deyn-i müsbet li-Mustafa Beğ Refik-zâde	3 330
	Yekûn 31 216
	El-bâki 231 000

Minhâ :

Hissetü'z-zevcât Hadice ve Rüveyde ve Safiye, es-sümün	40 125
Hissetü'l-ibn 6 × 43.211; Hissetü'l-bint	21 605,5
El-bâki, sehîm	3,5

No. 33/a

Mahmiyye-i Edirne Yahudilerinden Portakal cema'atından işbu râfi'ül-kitâb *Yako veled Şamویل nâm Yahudi* mahfil-i Şer'de mahmiyye-i merkuume mahallâtından Câmî'-i Kasım Paşa mahallesi sâkinlerinden olub hâlen Üngürüs seferinde vefât iden *Receb beğ ibn 'Abdullah nâm müteveffânın sulbî oğlu Mehmed nâm sagıyre kibel-i Şer'den vâsi* nasb olunan Hüseyin Beğ ibn 'Abdullah muvâcehesinde da'vâ idüb

"Müteveffây-i merkuum *Receb Beğe sefer-i mezbûre gitmezden mukaddem, kendü hâlis mâlimden, bi-tarıykı'l-karz onbin akçe virüb*, meblâğ-ı merkuumdan üç bin akçesini kendü seferde iken *bağları mahsûlünden* kayın atası merkuum Hüseyin Beğ yedinden ahz idüb, yedi bin akçesi zimmetinde bâki kalub hâl-i hayâtında meblâğ-ı merkuum vâcibü'l-edâ deyni olduğuna *müslümanlar huzûrunda* i'tirâf dahi itmişdir

Halâ meblâğ-ı merkuumu muhaleffâtından taleb iderin, suâl olunsın" didikde, gibbe's-suâl ve'l-inkâr¹ ve ba'de talebi'l-beyyine² 'udül-i müsliminden Ridvan Beğ ibn Mustafa *el-cündî*³ ve Mehmed Beğ ibn Ahmed *el-cündî* ve İskender beğ ibn 'Abdullah *el-cündî* mahfil-i Şer'a li-ecli's-şehâde hâzırûn olub münkir-i mezbûr muvâcehesinde gibbe'l-istişhâd edây-i şehâdet-i Şer'iyeye idüb :

Filhakiyka, müteveffây-ı merkuum Receb Beğ hâl-i hayâtında "*cihet-i karzdan*⁴ Yahudi merkuum Yako'ya yedi bin akçe lâzımü'l-edâ deynim vardı" deyu bizüm huzûrumuzda i'tirâf itdi, biz buna şahidleriz ve şehâdet dahi ideriz, didiklerinde şehâdetleri ba'de'r-ri'âyeti's-sübût⁵ makbule oldukdan sonra

Mezbûr Yahudi müteveffây-ı mezbûr zimmetinde bâki kalan yedi bin akçeden cüz'î ve küllî mezbûr Receb Beğ yedinden veya vekilinden ahz itmeyüb veyahud *hibe ve âhara havale itmedüğüne*, vechen mine'l-vücüh zimmetini ibrâ⁶ itmedüğüne *tahlif*⁷ olundukda meblâğ-ı merkuum yedi bin akçeyi muhaleffât-ı merkuumeden iyfâsına hükm olunub ve gibbe't-taleb kayd olundu. (Yp. 24)

Tahriren fi evâhir-i şehri Ş. li-s. 1013

Şuhûdü'l-hâl :

Mehmed Beğ ibn 'Abdi ez-za'im
Ferhad Ağa ibn 'Abdullah

Mustafa Beğ ibn Pervâne Çavuş
Baba Yusuf bin 'Abdullah

2) احضار

6) ابرا

3) الجندى

7) تحليف

4) جهت قرضدن

5) بعدالرعایت شرائط الثبوت

Muhallefât : el-merhume Meryem Hâtun ibne Mustafa Efendi ed-defteri, mâtet ve tereket zevcen med'uvven Perviz Çavuş ibn 'Abdullah ve ümmen med'uvve Câvidân Hâtun ve binten med'uvve Râbi'a Hâtun ve ehan li-eb med'uvven Mehmed ve uhten li-eb med'uvve Fatıma Hâtun Ve'l-verâse lehâ münhasıra fihim (yp. 26)

Vaka'ât-tahrîr fî evâhir-i şehri Ş. li-s. 1013 (12-20 Ocak 1605)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Murassa ¹ altun kemer kuşak	2 600	19) Serâser cibinlik ma'a bağırdağ ⁵	1 300
2) Cevherî bilezik, 1 çift	2 600	20) Serâser oğlancık yorganı	300
3) Cevâhir ile murassa' altun çaprast ² , 4 'aded	3 000	21) Beyaz nakışlı boğça	300
4) İncü meftûl ⁶	1 500	22) Diğer beyaz nakışlı küçük boğça	60
5) Murassa' altun seyf	1 200	23) Beyaz münakkaş boğça	140
6) Tesbih incü, 2,5 miskal	500	24) Kırmızı atlas nîmtene ⁴ ma'a post-ı tavşan	1 200
7) La'al küpe, 1 çift	1 000	25) Peşkir-i ibrişim	600
8) Altun Kıbrıs bileziği, 5,5 miskal	440	26) Kemha yen, 1 çift	80
9) Sîm buhurdan, 103 dirhem	1 030	27) Sarı atlas yen, 1 çift	120
10) Gümüş sepet, 55 dirhem	440	28) Alaca ibrişim kuşak	150
11) İncü ile mülemma ³ altun gerdan	15 000	29) Kırmızı çatma döşek	800
12) Diğer incü gerdan	1 000	30) Sürmağ çatma döşek	600
13) Altun pul, 2,5 miskal	200	31) İbrişim kuşak	200
14) Gümüş başmak, 100 dirhem	800	32) Havlı makrama 2	60
15) Altun 'arakıyye, 55 miskal	4 400	33) Sepet sanduk	60
16) Altun diğer 'arakıyye, 6 miskal, ber-veçh-i tahmin	720	34) Atlas donluk 3	3 600
17) Sürh atlas nîmtâne ⁴ ma'a post-ı kakım	1 000	35) Münakkaş çader-i şeb	500
18) Sürmağ münakkaş sofra	300	36) Münakkaş yorgan-başı	400
		37) Cariye be-nâm-ı Hidâyet	3 000
		38) Mehr-i müeccel der zimmet-i Perviz Çavuş	10 000
		39) Çiftlik der karye-i Mahf Pazarı, tâbi'-i kazâ-i Babay-ı 'Atıyk (1)	15 000
		Yekûn (-13 820)	62 380

1) مرصع
5) بنددق

2) چپر است
6) مفتول

3) ملمع

4) نيمتانه

Minhâ el-ihracât :

Resm-i kismet	1 000
Kassâmiyye ve kâtibiyye	1 000
İhzâriyye ve huddâmiyye	380

Yekûn	2 380
El-bâki li't-taksim	
Beyne'l-verse	60 000

Minhâ :

Hissetü'z-zevce	15 000	Hissetü'l-ümm	10 000
Hissetü'l-bint	30 000	Hissetü'l-eh	3 333,3 pul
Hissetü'l-uht	1 666, 5 pul		

1) ... merkume Râbi'anın hisse-i Şer'iyyesi otuz bin ve müvekkilesi mezbûre Câvidan'ın südüs hissesi onbin akçe ki cem'an kırk bin akçe olur meblâğ-ı merkur kırk bin akçe için vekil-i mezbûr Mehmed Beğ yirmi beş bin akçe beyinlerinde ma'lûm esbâb teslim olunub bâki kalan on beş bin akçeye merkuume-i mezbûrenin muhalledâtından Babaeskisi kazasına tâbi' Mahî Bazarı nâm karyede vâki' lede'l-ehali ve'l-cîrân⁶ ma'lûmü'l-hudud olub *kiremid örtülü iki kerpiç damı ve bir kulleyi⁷ ve iki çatma odayı ve sofayı ve iki küt'a çatma anbarı ve iki kerpiç ahurı ve karye-i mezbûre kurbunda bir küt'a koru lede'l-ehali ve'l-cîrân⁸ ma'lûmü'l-hudud olan bir küt'a bağı müstemil olan çiftliği* cümle tevâbi'i ile ta'yin idüb zikr olunan esbâbda ve çiftlikde müvekkilem mezbûre Fatıma Hâtunun 'alâkası ve medhali kalmamışdır Ba'de'l-yevm *keşfe mâ-yeşâ⁹* tasarruf eylesün didikde vekil-i merkur Yusufun kelâm-ı meşrûhunu vasıyy-i mesfûr Mehmed Beğ tasdik ve tahkik idicek vâki'-ı hâl gibbe't-taleb⁹ vukû'u üzre kayd olundu.

Tahrîren fî evâhir-i Ş. s. 1013

Aynı sicilin 25 inci yaprağında kayıtlı diğer bir hucdet suretinden anlaşıldığına göre Meryem Hatun ölmezden evvel kızı Râbia' için *cihaz* olarak kocası Perviz Çavuş ile birlikte aşağıdaki eşyayı vermişti :

"... müvekkilem merkûme Râbi'ânın validesi olub babası mezbûr Perviz Çavuş'dan mukaddem vefat eden merhume *Meryem Hatun* ve mezkûr Perviz Çavuş hal-i hayatlarında kızları müvekkile-i merkûmemi *ihzar idüb temlik ettikleri cihazdan* işbu Meclis-i Şer'de hazır olan saçaklı münakkaş on makrama ve onbeş nakışlı uçkur ve on aded alın-yağlığı ve nakışlı beş aded dülbend örtüsü ve iki mutallâ destmal ve onbeş nakışlı destmal ve yirmi aded nakışlı yağlık ve üç mutallâ yağlık ve on aded peşkir makraması ve on aded nakışlı yüz yasduğı ve sagıyr ve kebîr on aded nakışlı boğça ve üç aded nakışlı sofrası ve iki beyaz çader-i şeb ve bir peşkir-i leğen ve dört aded nakışlı çader-i şeb ve on üç aded gömlek ve on üç aded don ve dört çatma yasdik ve biri sürmayî biri kırmızı iki çatma döşek ve üç çatma minder ve bir demürlü sanduk mezbûr Perviz Çavuş vefat edince yedinde mazbut ve mahfuz olub vefatından sonra eşya-i mezbûreyi mezkûre Fatıma Hâtun ve vasıyy-i merkur Ferhad Ağa müvekkilem mezbûre için zabt ve kabz etmişler imiş. ."

No. 34/a

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından 'Âyişe Hatun mahallensinde sâkin iken vefât iden zümre-i *Ebnâ-i Sipâhiyân*'dan merhûm *Mahmud Beğ* ibn 'Ali nâm müteveffânın zevcesinden gayri vâris-i ma'rûfi olma- mağla, ba'zı muhalledâtı Beytül-mâle âid olmağın, hâlen *Beytül-mâl Emlni* olub muhalledât-ı merkuu- meye vâzi'u'l-yed olan fahrü'l-akrân *Mustafa Beğ* ibn Ca'fer Meclis-i Şer'-i Şerife *tüccar tâifesi*nden işbu rafi'ül-kitâb *İbrâhim Ahmed* nâm kimesneyi ihzâr ve mahzarında takrîr-i da'vâ idüb

6) لدى الاهالى والجيران

7) قلبي

8) كيف مايشاء

9) غيب العلب

Müteveffây-ı mezbûr hâl-i hayâtında mezkûr İbrahime bey' idivirmek için sekizer yüz akçe kıymetlü dört 'aded çuka şalvar virüb, mezkûr Mahmud Beğ vefat idüb zikr olunan dört şalvar mezbûr İbrâhim yed'inde kalub, biri zevcesine üçü Beytü'l-mâle âid olmağın emânet'im hasebiyle mezbûr İbrâhimden taleb iderin, su'âl olunsun didikde

Gıbbe's-su'âl merkuum İbrâhim cevâbında : "ben müteveffây-ı mezbûr Mahmud Beğ'e hâl-i hayâtında her pastav on bin sekizer yüz akçeye olmak üzere cem'an otuz iki bin dörtyüz akçeye üç pastav çuka bey' idüb, ol-dahî iştirâ ve kabz idüb semen-i merkuum mukabelesinde mülk-i mahzı olan esvâbdan her biri dörder bin akçeye olmak üzere iki melluta³ ve her biri üçer bin akçeye olmak üzere altı 'aded çuka yağmurluk ve her biri sekizer yüz akçeye olmak üzere dört 'aded çuka şalvar bana teslim idüb, ben dahî kabz ve teslim itdikden sonra, hâl-i hayâtında müteveffây-ı merkuum ile müslimîn beyninde husûs-ı merkuum hisab olundukda ba'de'l-hisâb mezbûr Mahmud zimmetine dokuz bin ikiyüz akçe lâzım gelmeğın, meblâğ-ı merkuumu dahî yedinden bi't-temâm ahz ve kabz eyledim, benim mezbûr zimmetinde ve anun benim zimmetimde bir akçe ve bir habbesi kalmadı" deyücek, mezkûr İbrâhim'den sıdk-ı makaaline⁴ beyyine taleb olundukda 'udûl-i müsliminden ve sikaat-ı muvahhidinden Ahmed bin 'Abdülkerim ve Selman bin Bayram nâm kimesneler mahfil-i Şer'a li-ecli's-şehâde⁵ hâzırân olub, müdde'î-i mezbûr muvâçhesinde gıbbe'l-istişhâd mezkûr İbrâhim'in makaaline mutâbıku'l- lafz ve'l-ma'nâ edây-i şehâdet-i Şer'ıyye itdiklerinde şehâdetleri ba'de-ri'ayeti şerâti'l-kabûl hayz-ı kabûlde vâkı'a oldukdan sonra emîn-i merkuum da'vâdan men' olunub ve gıbbe't-taleb işbu hurûf li-ecli't-temessük⁶ ketb olundu. (Yp. 31)

Tahrîren fi evâhir-i N. li-s. 1013 (10 - 19 Şubat 1605)

Şühâd :

Fahrî'l-kudât Mehmed Efendi,
el-kadı-i Yenice Kızıl-Ağac
Ca'fer bin 'Abdullah, bezzazistânî
El-Hâc Hasan bin Mustafa, müytâb

Mustafa bin Mustafa es-Sabbâğ, 'Ali Halife bin 'Abdullah
El-Hâc bin Ca'fer, el-münâdî, El-Hâc Mehmed bin Mustafa
Ve gayrihim

3) ملوطه

4) صدق مقالته

5) لاجل الشهاده

6) لاجل التمسك

Muhallefât : el-merhum Süleyman Ağa ibn 'Abdullah eş-şehireyn es-sagıyr ve'l-kebir Bostancıbaşı bi-medine-i Edirne el-mahrûse Mâte ve irtehalê ilâ cıvar-ı rahmetillahi te'âlâ¹ ve tereke zevceten metrûke med'uvve Hadice bint Hızır Ağa ve ibnen kebiren med'uvven İbrahim Çelebi ve ibneyn sagıyreyn med'uvveyn Mehmed Çelebi ve Mustafa, binteyn sagıyretêyn el-med'uvveteyn Fatıma ve Ümmihani ve bint-i kebîre med'uvve Rahime Hâtun Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 46)

El-vâkı' tahrîrühâ fi'l-yevmi's-sâni min şehr-i M. min şuhûr-ı s. 1014 (20 Mayıs 1605)

	Kıymet		Kıymet
1) Gulâm be-nâm-ı Yusuf	4 000	26) Gülgünî atlas nîmten	1 000
2) Gulâm be-nâm-ı Ken'an	4 000	27) Sof ferâce 3	3 000
3) Gulâm be-nâm-ı Handan	3 500	28) Yeşil atlas cebe donu 1	800
4) Gulâm be-nâm-ı Câker	3 600	29) Köhne atlas câme 4	4 000
5) Cârîye be-nâm-ı Şâkire	6 500	30) Kırmızı atlas ma'a post-1 vaşak 1	4 000
6) Cârîye be-nâm-ı Gülşen	6 000	31) Deve tüyü ferâce, ma'a post-1 sammur 1	12 000
7) Cârîye be-nâm-ı Münevver	6 000	32) Yeşil ferâce, ma'a post-1 sammur 1	12 000
8) Cârîye be-nâm-ı Sanuber	6 000	33) Erguvanî sof, ma'a post-1 sammur 1	12 000
9) 'Araba-i Koçı 2	8 000	34) Mor ferâce, ma'a post-1 sammur	12 000
10) Uzun yenlü serâser câme 13, fi 300	39 000	35) Tahta sammur 1	12 000
11) Kısa yenlü serâser câme 3	9 000	36) Tahta paça-i sammur 1	4 000
12) Kısa yenlü serâser câme 2	6 000	37) Kırmızı ferâce, ma'a post-1 sammur 1	3 000
13) Hâre (do)nluk ² 2	2 400	38) Cilkafa ³ , ma'a ferâce-i sebz 1	2 500
14) Serâser kuşak 1	500	39) Siyah eğin kürkü 2	2 000
15) Destâr-ı cedîd 5	2 500	40) Kürdiye-i köhne 2	2 000
16) Demürlü sanduk 2	2 000	41) Telâtîn 2	600
17) Kumaş-ı Sakızî (do)nluk 7	7 000	42) Beyaz bogası 1	500
18) Atlas (do)nluk 2	2 400	43) Çimenî sof, (do)nluk 2	1 250
19) Serâser (do)nluk 2	5 000	44) Mor ferâce 2	2 500
20) Çatma kadife câme 2	5 000	45) Kırmızı ferâce 1	1 500
21) Tellü kadife al câme 1	4 000		
22) Münakkaş çatma câme	1 200		
23) Beyaz nîmten 2	2 000		
24) Hâre ferâce-i cedîd 1	1 200		
25) Yeşil uzun yenlü ferace	1 200		

1) مات وارثه الى جوار رحمة الله تعالى

2) (طو) نلق (؟)

3) چلقانا

	Kıymet		Kıymet
46) Yeşil ferâce 1	1 250	86) Bıçak-ı sîm 2	2 000
47) Çimenî ferâce 1	1 500	87) Keman-ı münakkaş 2	600
48) Lâciverd ferâce 1	1 000	88) Raht-ı zerd-i cedfd 1	350
49) Siyah ferâce 1	800	89) Raht ma'a zincîr-i sîm ve licâm-i sîm ve bâzu-bend-i sîm	1 500
50) Kırmızı muhattem kuşak 1	500	90) Gaddâre-i sîm 1	1 500
51) Kırmızı çuka çakşır 1	250	91) Sâde kılıç 1	1 000
52) Destâr-ı borkî 1	100	92) Sarı raht-ı harîr-i köhne 1	120
53) Mor yağmurluk 1	4 000	93) 'Abayî-i köhne, 4 'aded	600
54) Pâre çuka-i sûrh, 6 zirâ', fî 200	1 950	94) 'Abayî-i müsta'mel, 1 'aded	1 600
55) Çuka-i lâciverd, 5 zirâ', fî 200	1 000	95) Raht-ı mai, mükemmel 1	300
56) Kavuk-ı destâr 5	150	96) Çuka-i sûrh 1, ma'a ri- kâb 1	1 000
57) Destâr-ı müsta'mel 8	1 000	97) Gaşiye 7, 2 kîta	3 000
58) Firengi sa'at 2	2 000	98) Câmecdân, 1 'aded	100
59) Sa'at-i küçük 1	200	99) Piştâhta 2 kîta	600
60) Keçe-i 'Acem 4	1 500	100) Micmer-i 10 sîm ve gülâb- dân-ı sîm ve hokka-pâre-i sîm 3	1 200
61) Velençe-i küçük 2	800	101) İbrik-i kahve, 3 'aded	300
62) Divan kebesi 4	800	102) Demürlü sandık, 2 çift	2 000
63) Alaca küçük keçe 1	200	103) Perde-i yük, 3 'aded	1 200
64) Beyaz kebe 2	240	104) Beyaz velençe, 5 'aded	600
65) Yasdik-ı münakkaş 1	500	105) Yorgan ma'a çarşeb 1	250
66) Girde baln 4 1	400	106) Döşek, 2 'aded	300
67) Velençe seccâde 2	600	107) Futa-i hamam, köhne 1	500
68) Keçe seccâde 1	150	108) Deri, 2 'aded	300
69) Hicazî seccâde 1	300	109) Kalîçe-i kebîr, 3 'aded	6 000
70) İbrîşim seccâde 1	1 200	110) Kalîçe-i sagıyr, 2 'aded	1 000
71) İskemli 1	250	111) Yan keçesi, 10 'aded	4 000
72) Kebe 3	360	112) Kırmızı velençe, 2 'aded	300
73) Def'a kebe 15, fî 250	3 750	113) Velençe-i Cezâyir, 1 'aded	800
74) İhram 2	800	114) Yan kebesi, 8 'aded	1 600
75) Kırmızı velençe 1	350	115) Kırmızı çultar 1	250
76) Mihbes 5 yorgan 2	500	116) Şarab-ı benefşe, 1 hokka	500
77) Mirveha-i 8 münakkaş 3	360	117) Hamîre-i 6 benefşe, bir mik- dar	120
78) Sa'at-ı rîyk 9	600	118) Eşribe-i mütenevvi'a, bâ- hokka-i nâ-tamam, 11 'aded	1 100
79) Âyine-i köhne 1	100	119) Kâse-i İznik, 8 'aded	80
80) İskemli 1	50		
81) Peşkir 5	2 000		
82) Dûlbend örtüsü 3	300		
83) Dûlbend peşkir 1	600		
84) Makrama-i Hindî 8	240		
85) Terazuy-i sagıyr 1	25		

4) کرده بالین

5) محبس

6) خیره

7) غاشیه

8) مروحه

9) ريك

10) مجمر

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
120)	Tabak-ı İznik, 4 'aded	120	158)	Seferî sahan, 6 'aded	360
121)	Kâse-i fagfurî, 2 'aded	350	159)	Demür debbe, 1 'aded	120
122)	Def'a kâse-i fagfurî, 13 'aded	910	160)	Çadır, 2 kit'a	2 000
123)	Tabak-ı münakkaş, 1 'aded	200	161)	Sikke-i Hasene-i mevcude, 2350 'aded, bi-hisab-ı Osmanî	282 000
124)	Fincan, 17 'aded	510	162)	Osmanî	35 600
125)	Tas-ı cam 1	150	163)	Ağnâm, 750 'aded, fî 110	82 500
126)	Tas-ı Kastamoni, 1 'aded	80	164)	Ağnâm-ı diğer, 1061 'aded, fî 102	108 220
127)	Tüfenk, 6 'aded	2 150	165)	Gendüm, 68 mud, fî 1200	81 600
128)	Mirveha-i kebîr, 1 'aded	200	166)	Sünter, 5 mud	5 000
129)	Sofra-i şem'dân, 2 'aded	100	167)	Çavdar, 16 mud	13 200
130)	Şem'dân-ı diğer, 3 'aded	150	168)	Erzen, 15,5 mud	12 400
131)	Fanus-ı seferî, 1 'aded	80	169)	Şa'ır, 10 mud, fî 28	5 600
132)	Sükker, kelle, 3 'aded	3 400	170)	Çiftlik der karye-i Hacı	50 000
133)	Maşraba, 2 'aded	100	Der zimmet-i : (No. 171-207) :		
134)	İskemli-i sagıyr 1	50	171)	<i>re'ayâ der vilâyet-i Zağra, berây-ı gendüm</i>	28 960
135)	Makrama-i havî ¹¹	150	172)	<i>ehâli-i karye-i Hacı</i>	12 000
136)	Siyah bargir, 1 re's	5 000	173)	Dimo zimmi, 'an karye-i Kozluca	2 000
137)	Esb-i doru, 1 'aded	4 000	174)	İspati ve Kavalçı-oğlu, der karye-i Hacı	1 250
138)	Esb-i al, 1 'aded	3 000	175)	Altun Hatun, el-kıptiyye	4 000
139)	Bargir-i kır, 3 'aded	4 500	176)	Dımışki, der karye-i İskender	1 050
140)	Doru tay, 1 'aded	2 000	177)	Yorgi zimmi, 'an karye-i Doğan-oğlu	1 000
141)	Ester-i kır, 1 'aded	3 000	178)	... (?) veled Yorgi, 'an karye-i Kozluca	1 000
142)	Doru bargir, 1 'aded	2 000	179)	Yâni ve Mihâl veledeyn-i Yorgi, der karye-i mezbûre	500
143)	Al bargir, 1 'aded	1 500	180)	Niko veled Yorgi, der karye-i mezbûre	1 000
144)	Def'a al bargir, 2 'aded	3 000	181)	'Osman Bölük-başı, der karye-i Karaca	2 000
145)	Sahan, 32 'aded, fî 100	3 200	182)	<i>Ehâli-i karye-i Mihaliç</i>	5 000
146)	Tepsi-i yahni, 13 'aded, fî 80	1 040	183)	Ali bin Mehmed, 'an bahâ-i camûs	3 500
147)	Tas-ı hoşâb, 4 'aded	400	184)	Polyo veled Dimo, 'an karye-i Doğan-oğlu	4 000
148)	Tepsi-i kebîr, 1 'aded	300			
149)	Demür sini, 1 'aded	400			
150)	Tepsi, 6 'aded	600			
151)	Kapaklı tas, 2 'aded	240			
152)	Sahan, 60 'aded, fî 50	3 000			
153)	Def'a tepsi-i yahni, 18 'aded, fî 45	720			
154)	Serpüş, 11 'aded	330			
155)	Bakrac, 6 'aded	600			
156)	Kazgan, 3 'aded	3 500			
157)	Seferî tencere, 5 'aded	1 000			

11) حاوی

	<u>Kıymet</u>
185) Kiro veled İspati zimmî, 'an karye-i mezbûre	1 000
186) Yorgo veled Talo, 'ani'l-karyeti'l-mezbûre	3 500
187) Diğer Yorgo, 'ani'l-karyeti'l-mezbûre, 'an bahâ-i tosun	4 000
188) Bayezid, 'ani'l-karyeti'l-ma'rûfe bi-Çömlek Köyü	5 400
189) Istapo veled Pondilo, der karye-i Doğan-oğlu	3 000
190) Dimo veled Manol, der karye-i Doğan-oğlu	2 616
191) Kını veled Pulo, der karye-i Doğan-oğlu	3 170
192) Yorgi veled Taranoş, der karye-i Fekele	3 800
193) Ehâli-i karye-i Çekirdeklü, tâbi'-i Dimetoka	12 100
194) Bartın, zimmî der karye-i Fekele	1 000
195) Yorgi veled Dimo ve Kostantin veled Yani ve Istemad veled İstati, çoban der karye-i Dâye Hatun, 'an bahâ-i ağnâm	31 600
196) Kosta veled Kiraye, der-karye-i Fekele, damad-ı Martin zimmî	2 500
197) Kurtcu Hacı, der karye-i Hızır Ağa, 'an bahâ-i ağnâm	16 200
198) Ehali-i Sirem, tâbi'-i Edirne	500
199) Dimo veled Yorgi, Velika veled Andriya, der karye-i İskender 'An bahâ-i ağnâm, bâ-kefâlet-i Kaasım Yeniçeri	2 650
200) Deranos, peynirci	1 000
201) Dimitri, 'an karye-i Fekele, 'an bahâ-i inek	1 600
202) Todoro veled 'Arab harrad ¹² , 'an karye-i Fekele	6 600
203) Cerkas Solindot, zimmî der karye-i Fekele	1 000
204) Veli bin el-baytar, 'an karye-i Doğan-oğlu	8 000
205) Teşno zimmî, çoban, der karye-i Fekele	3 695
206) Miho veled-i Oğan, 'an karye-i Kozluca	2 500
207) Todoro veled-i Yorgo, zimmî	3 000
Yekûn (—499)	<u>1 217 816</u>

Minhâ :

Vasiyet berây-ı techiz ve tekfin-i merhum-ı mersûm 15 000; berây-ı resm-i kis-
met-i 'askeriyye 30 425; berây-ı harc-ı ma'kul ve kassâmiyye ve kâtibiyye ve
ihzâriyye ve gulâmiyye 8 000

Cem'an 53 4 25
El-bâki 1 164 391

Hissetü'z-zevce Hadice, es-sümün ¹³	145 548, 6 pul
Hissetü'l-ibn İbrahim	226 408, 10 pul
Hissetü'l-ibn Mehmed	226 408, 10 pul
Hissetü'l-ibn Mustafa	226 408, 10 pul
Hissetü'l-bint Rahîme	113 204, 5 pul
Hissetü'l-bint Fatıma	113 204, 5 pul
Hissetü'l-bint Ümmühanî	113 204, 5 pul

El-bâki, 3 pul

12) حراط

13) الثمن

Muhallefât : el-merhum el-Hâc Mehmed bin 'Ali el-mütevelli 'alâ¹ vakfi'l-merhum Karakaş, el-müteveffâ bi-mahalle-i Saçlı 'Ali, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve 'Âyişe ibnetel-Hâc Ahmed ve ibnen kebîren med'uvven (—) ve ibnen sagıyren med'uvven Pîr Mehmed Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 71)

Vaka'a't-tahrîr fî evâsıt-ı Ş. s. 1015 (12-21 Aralık 1606)

	<u>Kıymet</u>
1) Hane der mahalle-i mezbûre	38 000
2) Kazgan-ı debbağ	3 500
3) Enbaşte ² ve hurdevât-ı dükkân-ı debbağ	1 100
4) Sahtiyân-ı nâ-tamam 400, fî 65	26 000
5) Tula ³ , 550 'aded, fî 35	19 250
6) Gulâm be-nâm-ı Ca'fer, diğér gulâm be-nâm-ı Ridvan	9 000
7) Cârîye be-nâm-ı Peymâne	4 400
8) Diğér cârîye, be-nâm-ı Beşâret	4 800
9) Bağ kıt'a, 2 dönüm, der karye-i Azadlu	1 000
10) Çiftlik, der karye-i Doğanca	1 000
11) Buğday, 15 keyl, fî 60	900
12) Bulgur 4 keyl, fî 60	240
13) Çavdar, 15 keyl, fî 30	450
14) Arpa, 1 mud, fî 20	400
15) Burçak, 1 mud, fî 20	400
16) Kara-sığır öküzü, 1 çift	1 800
17) Su-sığır öküzü, 1 çift	3 200
18) Diğér su-sığır öküzü, 1 çift	2 300
19) 'Araba 4	700
20) Def'a kara-sığır öküzü, 1 çift	1 260
21) Kara-sığır ineği 2	1 570
22) Su-sığır ineği 1	1 150
23) Hurdevât-ı saban ve sair âlât-ı çift	800
24) Mor ferâce ma'a post-ı göcen ⁴ , köhne	800
25) Lâciverd çuka, 16 zirâ', fî 100	1 600
26) Siyah ferâce	800
27) Mor yelek-i köhne	142
28) Beyaz çuka, 22 zirâ', fî 65	1 420
29) Kavuk 2	53

1) عل

2) انباشته

3) طوله

4) کوچن

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
30) Beyaz çuka, pastav 2	2 000	50) Tepsi 4	100
31) Def'a çuka-i beyaz, pas-tav 2	2 000	51) Maşraba 1	21
32) Kırmızı çakşır	135,5	52) Tas	40
33) Mor çakşır	170	53) Kepçe	132
34) Alaca kaftan	502	54) Sahan 2 ve tepsi 1	60
35) Dülbend-i köhne	165	55) Havan	266
36) Def'a dülbend	230	56) Bakrac-ı sagıyr	30
37) Lâciverd çuka, 13 zirâ', fî 80	1 040	57) Göğüm 1	70
38) Beyaz sade	141	58) Tâbe-i kebîr	255
39) Kırmızı tor ⁵ kuşak	660	59) Diğer tâbe	201
40) Mor çuka ferâce	710	60) Tâbe-i sagıyr	40
41) Dikme ⁶ kebe	300	61) Def'a tâbe	51
42) Dülbend örtüsü	240	62) Kefgir, sahan	35
43) Sini 2	285	63) Tas	51
44) Bakrac	60	64) Hereni	200
45) Tencere	70	65) Kara-sığır ineği, 1	600
46) Kebe 20	245	66) Def'a kara-sığır ineği, 1	490
47) Kılıc	110	67) Def'a kara-sığır öküzü, 1 çift	1 700
48) Def'a kebe	245	68) Tencere	4
49) Kazma	30	69) Kazgan	260
		Yekûn (+ 215)	141 800

Minhâ el-ihracât :

Techîz ve tekfîn 2 540; Deyn-i müsbet li-vakf-ı Selime Hâtun 10 000; Deyn-i müsbet li-ibni'l-merhum 'an mali'l-müntekıl ileyh min ümmihî'l-Merhum Fatma Hâtun, el-makbuz bi-yedi'l-merhum el-mezbûr, min ciheti'l-velâye 16 000; Deyn-i müsbet li-zevceti'l-merhum 'Ayşe Hâtun el-mezbûre, mine'l-mehri'l-mu-ahhar 17 000; Deyn-i müsbet li-vakf-ı Fatma Hâtun ibne Ca'fer 3 000; Deyn-i müsbet li-Hâce Teke ibn el-Hâc Mehmed min semeni'l-metâ' el-ma'rûf bi-lök⁷ 4 000; Deyn-i müsbet li-Hâc Yahyâ ibn el-Hâc Mustafa, min semeni'l-metâ' el-ma'ruf bi-mazi⁸ 3 300; Deyn li-vakf-ı Ganimeddin mine'l-Mukata'a 180; Deyn-i müsbet li-vakf-ı Karakaş 4 000; Deyn li-vakf-ı mahalle-i Hacı Doğan 2 000; Deyn li-uhti'l-merhum Na'ime Hâtun 2 000; Dellâliyye-i esbâb ve câriye ve hayvanât 530; Bâladâ mezkûr olan gulâm ve câriyelerin *resm-i pençik*⁹ için verilen meblâğ 740; Deyn li-'Abdullah el-bevvâb 600

Yekûn 65 890
El-bâki 75 910

Minhâ :

Resm-i kısmet ve sûret-i defter	1 275
Hüccet-i vesâyet	45
Kassâmiyye ve kâtibiyye	1 200
İhzâriyye	240
Huddâmiyye	45

Yekûn 2 805

Hissetü'z-zevce, es-sümün	9 138
„ ' l-ibn Mehmed	31 983,5
„ ' l-ibn Pîr Mehmed	31 983,5

- 5) تور 6) دکه 7) من ثمن المتاع المعروف بلوك
8) مازی 9) رسم پنچکی 10) لوك

Muhallefât : el-merhum Kiçi Beğzâde Mehmed Ağa el-müteferrika¹
El-müteveffâ bi-beldet-i Belgrad el-mahrûse Mâte ve tereke zevce
med'uvve Zahide bint İlyas ve binteyn kebireteyn med'uvveteyn
Âmine Hâtun ve Fatıma Hâtun ve ibneyn li-ah li-eb ve li-ümm el-med-
'uvveyn Hüseyin Beğ ve İsmail Çelebi, el-verâse münhasıra fihim
(yp. 76)

El-vâkı' tahrirühâ fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-ısrîn min şehr-i C. 1014 (11 Kasım 1605)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Menzil der mahalle-i Mahmud Ağa ma'a hamam	100 000	5) Mebî'a ² ber-veç-i tahmîn	37 933
2) Çiftlik der karye-i Timurhanlu, mükemmel	30 000	5) Ve'l-muhallefâtü'l-mebî'a, fi beldet-i Belgrad, bi-marifet-i vasiyyü'l-muhtâr, eş-şehîr bi-Uncı Muslı	30 000*
3) Hadiyahka ma'a fırın der karye-i Karaağaç	20 000	Cem'an meblâğ-ı mevcud	187 933
4) Muhallefât min çuka-i			

Minhâ : ed-deynü's sâbit 'aleyh

1) li-Ahmed Çavuş, el-mütevelli 'alâ vakfi's-Sultan Bayezid Han, bi-ikrari'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu ³ mine'd-deyni's-Şer'î	15 000
2) li'z-zevceti'l-mezkûre, bi-şehâde Ahmed Halife ibn Murad ve İbrahim ibn Mustafa, mine'l-mehri'l-müeccel	30 000
3) Dellâliyye-i esbâb ma'a 'akarât ⁴	4 268
4) li'l-Hâc Ahmed bin Husrev, bi-ikrari'l-vereseti'l-mezkûrîn, a'lâhu ³ mine'd-deyni's-Şer'î	3 475
5) li-Arslan Beğ ibn Hızır el-cündî, bi-şehâde Balî Çavuş ibn Orhan ve'l-Hâc Mehmed Husrev, min semeni'l-ferv ⁵ ve'l-elbiseti'l-meşriyye minhu ⁶	23 600
6) li-vakfi'l-merhum Ulâ Beğ el-makbûz, bi-hasebi tevliyyetihî ⁷ 'aleyh, bi-şehâde el-Hâc Ahmed ibn Husrev ve Ahmed Halife bin Mustafa, min asli'l-vakfi'l-mezbûr	12 000
7) li-eytâm el-med'uvveyn 'Ali ve 'Abdülkadir ibni'l-merhum 'Abdül-mümin, bi-ikrari'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu ³	28 200
8) li-Yagob veled-i Musa el-Yahudi es-sükkerî, bi-ikrari'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu, min semeni'l-kahve ve's-sükker el-müş(te)râ minhu	1 000

1) متفرقة 2) من چوقه مبيهه 3) اعلاه 4) عقارات
 5) من ثمن الفرو 6) والالبسة المشريه منه 7) بحسب توليته

* Buradaki yekûna alınmamıştır.

	<u>Kıymet</u>
9) li-Mustafa Çelebi eş-şehîr bi-Haşebî-zâde, bi-ikrâri'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu min semeni's-şey'il-mu'abber 'anhu bi-telâtîn ve's-sükker ve'l-çuka el-meşriy minhu ⁸	2 060
10) li-Hüseyn Beğ ibn Mustafa el-cündî, bi-ikrâri'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu ⁹ mine'l-karzi'l-haseni's-Şer'î	1 440
11) <i>li-vakfi'l</i> -merhum Han Ahmed, bi-talebi mütevellî Sarı Ahmed, bi-ikrâri'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu El-makbûz bi-yedihi bi-hasebi tevliyetihi	4 000
12) li-Ahmed Çelebi ibn Murad el-imam, bi-ikrâri'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu ⁹ , min vazifetihi'l-mu'ayyene	380
13) li-Âmine Hâtun, bi-ikrâri'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu, mine'l-karz	2 400
14) Zahide Hâtun, bi-ikrâri'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu, mine'l-karz	2 500
15) li-Ömer Beğ el-mütevellî, bi-ikrâri'l-vereseti'l-mezkûrîn a'lâhu, mine'l-karzi'l-haseni's-Şer'î	11 610
16) li-ecîrihi'l-has leh ⁹ el-med'uv Mustafa bin Sefer, min ücreti nefsihi ileyh, bi-ikrâri'l-vereseti'l-mezkûreyn a'lâhu	1 000
17) li-Hüseyn Beğ ve İsmail Çelebi ibney Mustafa Beğ, bi-tarıyki's-sulh ve'l-ibrâ ¹⁰ , el-makbûz bi-yedi'l-merhum el-mersûm bi-hasebi vesâyetihi 'aleyhimâ ¹¹	<u>45 000</u>
	Yekûn 187 933
	El-bâki li't-taksim beyne'l-verese *30 000

Minhâ :

Hissetü'z-zevce, es-sümün	3 750	Hissetü'l-ibneyn li-ah	
Hissetü'l-bint	10 000	li-ebeveyn, el-bâki	6 250
Hissetü'l-bint	10 000		

* Zikrolunan meblâğ merkuum vasiyy-i muhtârı olan Uncu Musli Beğ'in Belgradda makbûzu olandır.

8) المبرعته بتلاتين و السكر و الجوقه المشترى منه

9) لاجيره الخاص له

10) بطريق الصلح والابرا

11) بحسب وصايته عليهما

Muhallefât : el-merhum Halife Mustafa Ağa ibn 'Abdülmennân, el-müteveffâ bi-Bulak bi-Mısr-ı Kahire Mâte ve tereke zevce med'uvve Safiye Hâtun ibnet İsmâ'il Beğ ve ibnen sagıyren med'uvven Süleyman Çelebi ve binten sagıyreten med'uvveten Sâliha ve ibnen kebiren med'uvven Mehmed Ağa ve binten kebireten med'uvve Kerime, el-verâse münhasıra fihim (yp. 81-82)

El-vâkı' tahrîrühâ fi'l-yeumi'l-'âşir min şehri B. min şuhûr-ı s. 1014 (21 Kasım 1605)

	<u>Kıymet</u>
1) Hâne, der mahalle-i Hadım Firûz	80 000
2) Hâne-i diğér, der mahalle-i mezbûre	7 000
3) Hâne-i diğér, der mahalle-i Muradiye	12 000
4) Âsiyâb, der karye-i Baraklı Ilıcası	120 000
5) Der zimmet-i İbrahim Beğ ibn Mûsa el-cündî, mine'l-karz	30 000
6) Der zimmet-i İbrahim Beğ el-mezbûr, zabıt-i Âsiyâb der karye-i Baraklı Ilıcası, der Zağra-i Cedîd	41 250
7) Der zimmet-i reâyay-ı karye-i Kurtuna ve Ürlamış ve karye-i Ilıca, 'ani'l-karz (el-kefilü bi'l-mâl İbrahim el-mezbûr)	18 240
8) Der zimmet-i Mahmud Halife ibn Mustafa el-müezzin, min mahalle-i Hadım Firûz, mine'l-karz	10 000
9) Der zimmet-i el-Hâc İbrahim bin Hasan, eş-şehîr bi-Döşekci-zâde, mine'l-karz	36 000
10) Der zimmet-i 'Ali Ağa der bölük-i ağay-ı gönülliyân-ı Mısır, vasiyy-i muhtar-ı merhum-ı mersûm	48 000
11) Kettân, 21 çuval, 190 kantar, fî 920	166 440
12) Bağ, der karye-i Karı Pınarı, 4 dönüm	2 500
13) Gulâm, be-nâm-ı Handân	2 000
14) Cârîye, be-nâm-ı Sihirgâh	4 000
15) Kırmızı çuka ma'a postîn-i sammur	5 200
16) Kemer-i kılıc, sîm 1	3 200
17) Koçı ma'a bargir 2	7 000
18) Su-sığırı inegi 2	1 000
19) Yund-ı al ma'a tay	1 500
20) Tay-ı al yund	1 400
21) Mor çuka ma'a postîn-i cilkava 1	3 400
22) Sürmaî atlas ma'a postîn-i vaşak 1	5 650
23) Raht-ı sîm 1	2 000
24) Kılıc-ı sîm 1	2 000
25) Sîm raht 1	1 800
26) Çimenî çuka, ma'a postîn-i sammur	3 000

	<u>Kıymet</u>
27) Siyah kadife, ma'a postîn-ı vaşak 2	3 200
28) Serc-i sîm 1	2 400
29) Topuz-ı sîm 1	860
30) Mor atlas câme 1	880
31) Kalıçe-i kebir 1	2 000
32) Sîm zincir, 3 çift	3 500
33) Gaddare-i sîm 1	1 600
34) Şem'dân-ı sîm, 240 dirhem, fî 8	1 920
35) Yeşil Daraî ferace 1	860
36) Kirpas, 26 endâze, fî 15	380
37) Kirpas-ı kettân, 26 zirâ', fî 15	390
38) Sahan-ı kebir 41, fî 100	4 100
39) Kırmızı çuka ma'a postîn-i sammur	6 000
40) Hançer-i sîm 3	3 460
41) Serc-i sîm 1	2 550
42) Yeşil atlas câme 1	1 090
43) Diğer kettân bezi, 29 endâze, fî 17	495
44) (Atlanmış olan kayıtların mecmu kıymeti)	49 666
	<u>700 231</u>

Minhâ :

- 1) El-vasıyyetü'l-mu'ayyene li-câriyetihî'l-mu'taka¹ el-med'uvve Keşşâfe bint 'Abdullah Bi-şehâdeti'l-Hâc Ramazan bin 'Abdurrahman ve Mahmud Halife ibn Mustafa 2 000
- 2) El-vasıyyetü'l-mu'ayyene, li-câriyetihî'l-mu'taka¹ el-med'uvve Canfedâ bint 'Abdullah Bi-şehâdeti's-şâhideyni'l-mezkûreyn 2 000
- 3) El-vasıyyetü'l-mu'ayyene, li-câriyetihî'l-mu'taka¹ el-med'uvve Çeşbân bint 'Abdullah Bi-şehâdeti's-şâhideyn el-mezkûreyn 2 000
- 4) El-vasıyyetü'l-mu'ayyene, li-câriyetihî'l-mu'taka¹ el-med'uvve bi-Fettâne bint 'Abdullah el-müsbete² Bi-şehâdeti's-şâhideyn el-mezkûreyn fih 3 000
- 5) Ed-deynü's-sâbite 'aleyh, li-eytâmi'l-merhum Süleyman Ağa Bi-şehâdeti's-şahidîni'l-mezbûrîn li-nafakati's-sagireyni'l-mezkûreyn minh³ 10 000
- 6) Ed-deynü's-sâbit 'aleyh li-İbrahim Beğ el-cüнді Bi-şehâdeti's-şahidîni'l-mezbûrîn, min semeni'l-cübüni ve's-semni'l-meşriyeyn⁴ minh 8 832
- 7) Ed-deynü's-sâbit 'aleyh, li-İbrahim Beğ el-mezbûr ellezî hüve zabitu't-tâhun⁵ el-vâkı' bi-kurbı mine'l-karyeti'l-ma'rûfe bi-Baraklı Ilıcası, min semeni'l-haceri'l-müşterâ li't-tâhun⁶ el-mezkûr, bi-vekâletihî'l-mutlaka Bi-şehâdeti's-şahidîn el-mezbûrîn 16 950
- 8) Ed-deynü's-sâbit 'aleyh, li'l-Hâc Rıdvan bin 'Abdullah, eş-şerik bi's-şirketi'l-mufavada, bi-şirâi'l-kettân⁷ ve bey'ihî⁸ Bi-şehâdeti'l-Hâc Muzaffer bin 'Abdullah ve'l-Hâc Ca'fer ibn 'Abdullah, bi-taleb-i vekîlihî'l-mutlak, el-müsbet min mâli'l-müdârebe⁹ 12 500
- 9) Ed-deynü's-sâbit 'aleyh, li'l-Hâc Rıdvan bin 'Abdullah el-mezbûr, bi-şehâdeti's-şahidîn el-mezbûrîn min kirâi'l-harîm, bi-talebi vekîlihî Kurd Beğ el-bev-vâbü's-Sultanî 1 320

1) لجاریته المعتقه	2) المثبتة	3) لنفقة الصغیرین المذكورین منه
4) من ثمن الجبن والسمن	5) الذى هو ضابط الطاحون	6) من ثمن الحجر المشترى للطاحون
	8) من مال المضاربه	7) الشريك بشركت
المفاوضه بشراء الكتان
	9) وبيعه	

10) Ed-deynü's-sâbit 'aleyh, li's-sagiyr el-med'uvv Mustafa ibn Kaytas Mehmed Beğ Bi-şehâdeti'l-Hâc Ramazan bin 'Abdurrahman ve Mehmed bin Mustafa el-müezzin, bi-talebi vasiyyihi Mehmed bin Mehmed, el-makbûz bi-yedihi bi-hasebi vesâyetihi, hâl-i hayatihi	8 270
11) Ed-deynü's-sâbit 'aleyh, li-zevcetihi'l-mezkûre Safiyye Hâtun Bi-şehâdeti's-şahidîn el-mezbûrîn fih, mine'l-mehri'l-müeccel	10 000
12) Ed-deynü's-sâbit 'aleyh, li-Pervîz bin 'Abdullah Bi-şehâdeti's-şahidîn el-mezbûrîn fih, min semeni'l-hinta ve'd-dakiyk ve's-şa'ir	2 000
13) Ed-deynü's-sâbit 'aleyh, li-vakf-ı Hadım Firûz Bi-şehâde Mahmud bin Mustafa ve Pervîz bin 'Abdullah, min mukata'a-i menzilihi, el-kâin fî mahalletihi'l-mezkûre ve'l-kerm ⁹	755
14) Berây-ı <i>navl-ı sefine-i</i> ¹⁰ <i>kettân</i> , teslim 'an yed-i Kurd Beğ, el-bevvâbü's-sultanî, ber-müceb-i huccet-i Şer'îyye	12 276
15) Berây-ı <i>gümrük-i kettân-ı Mısır</i> ¹¹ , teslim 'an yed-i Kurd Beğ el-mezbûr, vekil-i Rıdvan el-mezkûr, çuval 21	6 300
16) Berây-ı hammaliyye-i kettân ve tahmil-i kettân, teslim 'an yed-i Kurd Beğ el-mezbûr	562
17) Berây-ı ücret-i <i>fidan-ı kettân</i> , teslim 'an yed-i Kurd Beğ el-mezkûr, vekil-i Rıdvan el-mesfûr	128
18) Berây-ı kirâ-i zemîn-i kettân-ı Mısır, teslim 'an yed-i Kurd Beğ el-mezbûr, vekil-i Hacı Rıdvan el-mesfûr	210
19) Resm-i kısmet	10 500
20) Kassâmiyye ma'a kâtibiyeye	10 500
21) İhâziyye ve huddâmiyye ve resm, berây-ı tahsil-i mâl-ı merhum-ı mersûm	5 300
22) Dellâliyye	8 000
23) Sûret-i defter	5 160
Yekûn (+ 1980)	135 543
El-bâki li't-taksim beyne'l-verese	564 688

Minhâ :

Hissetü'z-zevce, es-sümün	70 586 ¹	Hissetü'l-bint Kerime	82 350 ³
Hissetü'l-ibn Mehmed	164 700 ²	Hissetü'l-bint Saliha	82 350 ⁴
Hissetü'l-ibn Süleyman :	164 700		
a : Mine'n-nukuud	118 336		
b : mine'l-'akaar	46 364		

¹ Meblâğ-ı mezbûr yetmiş bin beşyüz seksen altı akçe vekili arpacı Mehmed Beğ elinden bi-tamamihi teslim olunmuşdur.

² Meblâğ-ı mezbûr nukuud ve 'akardan ta'yin olunmuşdur.

³ Meblâğ-ı mezbûr seksen iki bin üçyüz elli akçe vekili yazıcı elinden bi-tamamihi teslim olunmuşdur ve huccet-i Şer'îyye verilmişdir.

⁴ Meblâğ-ı mezbûr seksen iki bin üçyüz elli akçeden kırk altı bin sekiz yüz kırk bir akçesi vekfli İbrahim elinden vasîsi Safiyye Hâtuna teslim olunub huccet olunmuşdur.

9) والكرم

10) نول سفينه

11) كمرک كتان مصرى

Sümme mâte Mehmed Ağa el-mûmâ-ileyh ve tereke zevce med'uvve 'Âyişe bint 'Abdullah ve cedde-i sahiha med'uvve Zâhîde bint İsmâ'îl ve uhten li-eb ve li-ümm Kerîme Hâtun ve uhten li-eb med'uvve Saliha ve ahen li-eb med'uvven Süleyman Çelebi El-verâse münhasıra fihim

El-vâkı' tahrîrühâ fî'l-yevmi'l-mersûm li-seneti tarih-i minhü

1) El-hissetü'l-müntekle ileyh bi'l-irsi's-Şer'î, min ebihi'l-merhum el-mersûm	164 700
2) Çuka-i sebz ferâce ı	715
3) Mai köhne câme ı	263
4) Bâdincanî câme ı	553
Yekûn (-110)	166 121

Minhâ :

1) Et-techîz ve't-tekfîn li'l-merhum el-mersûm <i>Ed-deynü's-sâbit 'aleyh (No. 2 - 12) :</i>	10 000
2) Li'l-Hâc Ramazan bin 'Abdurrahman, bi-şehâde Mahmud bin Mustafa ve Mehmed bin 'Abdullah, min semeni'l-feres el-meşri minh	1 800
3) li-vakf-ı ebihi el-merhum Mustafa Ağa, bi-şehâdeti's-şahidîni'l-mezbûrîn, bi-talebi mütevellîhi Mahmud bin Mustafa, min asl-ı mâli'l-vakfi'l-mezbûr	2 000
4) li-Hasan bin Hüseyin, bi-şehâde el-Hâc Ramazan ibn 'Abdurrahman ve Süleyman Beğ ibn 'Abdullah, mine'l-karz	800
5) li-Süleyman Beğ el-cündî, bi-şehâde el-Hâc Ramazan bin 'Abdurrahman ve Mahmud bin Mustafa, min semeni'l-cuha el-meşriyye minh ¹²	3 800
6) li-Süleyman Ağa eş-şehîr bi-saraydâr, bi-şehâdeti's-şahidîni'l-mezkûrîn, min semeni'l-eşcâr ve'l-elvâh el-müşterâye li-kabri'l-merhum el-mersûm ¹³	274
7) li-Veli Dede bi-şehâdeti İbrahim bin Ferhad ve Mustafa bin Hüseyin mine'l-vazîfeti'l-mu'ayyene lehu li-tilâveti sûreti'l-Feth	180
8) li'l-Hâc 'Ali ed-dir'î ¹⁴ , bi-şehâdeti's-şahidîn el-mezbûrîn min semeni'd-dir' el-meşri minh	300
9) li-Yusuf el-kazzaz, bi-şehâdeti's-şahidîni'l-mezbûrîn, min semeni'l-harîr el-meşri minh	450
10) ez-zimmî el-med'uv Atanaş veled Dimo el-cuhî ¹⁶ , bi-şehâdeti's-şahidîni'l-mezbûrîn, min semeni'l-cuhî'l-el-meşri minh ¹²	620
11) li'l-Yahudi el-med'uv İsrail, bi-şehâdeti's-şahidîn-i'l-mezbûrîn, min semeni'l-cübün el-meşri minh ¹⁷	260
12) li-zevce'ti'l-mezkûr 'Âyişe Hâtun, bi-şehâdeti'l-Hâc Ramazan bin 'Abdurrahman ve Mahmud ibn Mustafa el-müezzîn, mine'l-mehri'l-müeccel	2 000
Yekûn	22 484
El-bâki li't-taksîm beyne'l-verese	143 637

Minhâ :

Hissetü'z-zevce 'Âyişe, er-rubu'	35 909 (1)	Hissetü'l-uht li-eb	9 975
Hissetü'l-ceddetü's-saliha Zahide, es-südüs	23 937 (2)	Hissetü'l-uht li-eb	19 950
Hissetü'l-uht li-eb ve'l-ümm mine'n-nukuud ve'l'akarât	53 864		

1 Meblâğ-ı mezbûr otuz beş bin dokuz yüz dokuz akçe vekili el-Hâc Mehmed Beğ elinden bi-tamamihi teslim alınub huccet olunmuşdur.

2 Meblâğ-ı mezbûr yirmi üç bin dokuz yüz otuz akçe vekili Yazıcı Mustafa elinden bi-tamamihi teslim olunub huccet olunmuşdur, bâki 2

12) من ثمن الجوخه المشرى منه	13) من ثمن الاشجار والالواح المشريه منه لقبر المرحوم المرسوم
15) الدرعى	16) الجوخى
	17) من ثمن الجهن المشرى منه

Muhallefât : el-merhum Ömer Beğ ibn Gazanfer el-maktûl, hâle kevnîhi¹ emîren bi-livâ-i Teke-ili be-vilâyet-i Anadolu Es-sâkin fi hâli sıhhatihi bi-mahalle-i Karaca Hacı bi-Edirne Mâte ve tereke binten kebîreten med'uvveten Ümmühanî ve binten sagıyreten med'uvveten 'Âyişe ve ibnen med'uvven 'Osman Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 100)

Vaka'a't-tahrîr fi evâsıt-ı şehri-i R. min şuhûr-ı s. 1015 (16-25 Ağustos 1606)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kelâm-ı Şerif 2	1 000	28) Çadır	1 000
2) Çekme sanduk	217	29) Seccade-i köhne	200
3) Mor çuka yağmurluk	1 400	30) Mor çakşır	370
4) Gümüşlü kılıç gilâfi	1 400	31) Def'a çadır	645
5) Beyaz kalıçe-i sagıyr	172	32) Kırmızı çuka ferâce	520
6) Sahan	340	33) Kırmızı kemha ferâce ma'a	
7) Seccâde	650	post-ı tavşan	1 500
8) Kırmızı çakşır	500	34) Sofra	170
9) Keçe-i Selânik	300	35) Gümüşlü devat	725
10) Kalıçe-i kebîr	1 600	36) Köhne bayrak	80
11) Mor sof	500	37) Kırmızı çakşır	500
12) Kırmızı kilim	485	38) Köhne 'Acem keçesi	255
13) Kebîr kalıçe	2 150	39) Sofra	660
14) Mısır alacası	960	40) Kırmızı çuka ferâce ma'a	
15) Sîm sîne-bend ma'a kılâde ⁶	1 200	post-ı Dubrovnik (?) ⁴	654
16) Demürli sandık, 1 çift	1 200	41) Siyah çuka ferace ma'a	
17) Keçe	240	post-ı üşek ²	9 000
18) Deve tüyü ferace ma'a		42) Tencere-i sagıyr	73
post-ı üşek ² , köhne	2 292	43) Çuka ferâce	1 110
19) Mor muhayyer ferâce	625	44) Sîm şem'dân, 290 dirhem,	
20) Katır rahtı	230	fi 9	2 600
21) Şarabî çuka ma'a post-ı		45) Mak'ad	100
zerdevâ	3 300	46) Kırmızı sof ferâce	900
22) Kebîr kalıçe	3 250	47) 'Alem ma'a boru	165
23) Sîm zincir, fi 7, der kîse		48) Göğüm	150
290	2 160	49) Meş'ale	35
24) Çadır havlısı ³	300	50) 'Înayet ⁵ Rüstemi kaftan	300
25) Siyah eyin kürkü	600	51) Mısır alacası	350
26) Kebîr kalıçe	5 000	52) Bakır debbe ⁷	80
27) Def'a kalıçe	3 000	53) Çatma sürmaî yorgan	1 300

1) حال كونه 2) اوشك 3) حولیسی 4) دوبرونیک 5) عنایت 6) قلاده 7) دبه

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
54) Neftî sof	500	74) Mısır alacası	1 000
55) Musluk	300	75) Kalıçe-i kebîr	4 500
56) Yeşil çuka ferâce ma'a post-ı sansar	3 360	76) Mor çuka ferâce, ma'a post-ı sansar	2 000
57) Murassa' hançer	1 240	77) Muhattem kuşak	205
58) Kalıçe	1 500	78) Hançer	370
59) Tencere	150	79) Cevarî be-nâm-ı Ziyba ve 'İnayet ve Nevcivân	18 000
60) Yeşil çatma yorgan	950	80) İnek 20, ma'a dana 1	1 200
61) Sahan 5	350	81) Koyun ve keçi 19	1 000
62) Sammur kürklü çuka fe- race	2 800	82) Def'a demirli sanduk 2	1 200
63) Sarı kemha ferâce ma'a post-ı tavşan	930	83) Mercan tesbih	800
64) Sîm gaddâre	2 360	84) Dülbend	300
65) Sîm raht-ı mükemmel	9 000	85) Beyaz kalıçe-i kebîr	3 000
66) Tencere	205	86) Timar mahsulünden olub Mehmed Beğ yedinden vâsıl olan	4 980
67) 4 sahan	320	87) Kezâlik timar mahsulün- den olub el-Hâc İbra- him yedinden vâsıl olan meblâğ	1 140
68) Bayrak	271	Yekûn (— 2 000)	123 381
69) Siyah ferâce	1 000		
70) Gümüşlü bıçak	700		
71) Tepsi	100		
72) Yeşil 'İnayet kaftan	787		
73) Sahan 5	350		

Ba'dehu merhum-ı mezbûrun *Sefer Çelebi*'de olan rehni ihrac olundukda andan fûruht olunan :

'Abayî 1800; Sîm özengi 2, 9 000; Sîm raht 5 400; Telli hâre kaftan 1 540; Mor hâre ferâce 900

Ba'dehu *Tatar 'Ali Beğ*'de olan rehin ihrac olundukda andan dahi fûruht olunan :

Mai çuka ferâce 1 270; Kırmızı kadife ferâce ma'a sammur paçası 3 200

Yekûn 23 110

Cem'an 146 491

Minhâ :

Resm-i kısmet 3 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve sâir harc-ı ma'kuul 3 000; İhzâriyye 800; Dellâliyye-i esvâb 2 440

Yekûn 9 240

El-bâki meblâğ 137 251

Deyn-i müsbet li-Hâc İbrahim, mine'l-karz Meblâğ 50 000; Teslîm	35 016;
Deyn-i müsbet li-Hâc Receb mine'l-karz Meblâğ 8 000, teslîm	5 860;
Deyn-i müsbet li-Hüseyn Çelebi, mine'l-karz Meblâğ 15 000, teslîm	14 000;
Deyn li-Hüseyn Çelebi el-mezbûr, 'an harc-ı Beytülmâl ve gayrı Meblâğ	5 200;
Deyn li-uhti'l-merhum Mümine Hâtun 208 438	
	Cem'an düyûn 286 638*

a) **Minhâ :**

Müderriş Ahmed Efendi'ye iysâl için teslîm	12 000
Sefer Çelebi'ye iysâl için teslîm	26 000
Tatar 'Ali Beğ'e iysâl için	7 000
Ziyba ve 'İnayet ve Nevciân nâm cevârî bahâsından teslîm	18 000
Nakid teslîm	4 240
Beyaz kalîçe bahâsından	3 000
	Cem'an teslimât mine'd-düyûn 125 116
	El-bâki min asli'l-mâl 12 135

b) **Minhâ :**

Merhûm-ı mezbûrun kızı Ümmühânî aldugı esvâb bahâsından zimmetinde olan meblâğ	11 027
Der zimmet-i 'Ali Çelebi el-kâtib	500
Merhumun <i>ümm-i veled</i> 'i zimmetinde	300

Bu zikr olunandan ma'âdâ merhum-ı mezbûrun Sefer Çelebi'de *rehin olub ihrâc olunan yirmi sekiz miskal incü* dahî altı bin akçe bahâya tutulub deyn için mezkûre Mümine Hâtuna teslîm olundu

c) **Merhum-ı mezbûrun kızı Ümmühânî aldugı esbâbı beyân ider :**

Çekme sanduk 217; Beyaz kalîçe-i sagıyr 172; Sahan 4, 340; Seccâde 650; Keçe-i Selânik 300; Çadır 645; Kırmızı kilim 485; Tencere 73; Sîm şem'dân 2 600; Göğüm 150; Siyah kaftan 350; Tencere 150; Sahan 5, 350; Tencere 205; Gümüşlü bıçak 700; Sahan 4, 320; Tepsi 100; Mısır alacası 1 000; Çatma yorgan 1 300; Timardan gelen dört bin dokuz yüz seksen akçeden mezbûre Ümmühânî'ye teslîm olunan meblâğ 500; Ba'dehu kalîçe akçesinden teslîm olunan meblâğ 300; Ba'dehu 'Osman Hâce yedinden teslîm olunan meblâğ 120	
	Yekûn 11 02

- d) Bu cümleden ma'dâ merhumun mahalle-i mezkûrda vâkî' olan evleri ve mezkûre Ümmühânî yanında kalan üç re's Peymâne ve Riftâr ve Cenâne nâm câriyeleri bahaya tutulmamışdır Anlar dahî görüldükde defter işâret oluna

* Yukarıdaki hesaplardan ölenin 137 251 akçe kıymet takdir edilmiş olan mirasına mukabil 286 638 akçe tutarında borcu bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu borcun (a) bölümündekilerle birlikte cem'an 125 116 akçelik bir kısmı alacaklılara "teslim" edilmiş ve geriye ödenmek üzere 161 522 akçe borç kalmıştır. Bu borca mukabil kızı Ümmühânî elindeki 11 027 akçelik eşya (c) ile, evler ve üç cariye (d) ve bazı kimselerdeki alacaklar ve altı bin akçe değerinde 28 miskaal rehin inci (b) mevcuttur.

No. 39/a

Bundan esbak vefat iden *Kiçi Beğ-zâde Mehmed Ağa* nâm müteveffânın verâseti zevce-i metrukesi Zâhîde bint İlyas nâm hatûna ve iki bint sulbiyyesi Emine ve Kerîme nâm hatûnlara ve 'usubeten¹ vârisleri olan li-ebev'ın karındaşı oğulları Hüseyin Beğ ve İsmâ'il Çelebi nâm kimesnelere münhasır olmağın

Mezbûrûn Meclis-i Şer'ede *Arslan Beğ ibn Hızır el-Cündî* mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm ve ta'bir-i 'an'il-merâm kılub merhum mezbûr Mehmed Ağadan irs-i Şer'ile bize intikal idüb Timurhanlı nâm karyede vâkı' ma'lûmü'l-hudûd

İki bâb taş ve kireç divarlı evleri ve mâbeyninde bir sofayı ve bir çatma anbarı ve üstünde iki bâb evleri ve samanlığı ve bir furunu ve bi'r-i mâ'yı² ve zâte eşçâr-ı müsmire olan muhavvatayı müştemil olub, bir cânibden Somuncu-zâde Mehmed Beğ ibn (—) mülkü ile ve bir cânibden *arpalık* ile ve iki cânibden taryık-ı 'âm ile mahdûd *çiftliği*

Dört re's su-sıgırı öküzleri ile ve iki re's kara-sıgır öküzleri ile ve üç re's kara-sıgır tosunu ile ve on re's buzağılu inekleri ile ve üç re's düğeleri ile

Ve Eflâkıyyu'l-asl *Ca'fer nâm 'abd-i memlûki ile*

Ve tahmînen on mud hubûbatı

Ve beynimizde ma'lûm cemî' âlât-ı çift ile

Ve iki kazgan ve sekiz 'aded sahan ve iki 'arabasıyle

Ve dört 'aded ma'lûmü'l-hudûd *çayrıları ile*, cemî' tevâbi'i ve levâhıkı ile cümle hisse-i Şer'iyyelerimizi mezbûr Arslan Beğe otuz bin akçeye *bey-i bât-ı³ saht-i Şer'i ile* bey'idüb, semen-i mezbûr otuz bin akçeyi bi't-tamâm ve'l-kemâl ahz ve kabz eyledik Ba'de'l-yevm zikr olunan *çiftlik mülk-i müşterâsıdır* keyfe-mâ-yeşâ ve yahtar⁴ mutasarrıf ola didiklerinde, mukurrûn-ı⁵ mezbûrûnu ikrâr-ı meşrûhunda el-mukarrun-leh el-mezbûr⁶ Arslan Beğ vicâhan tasdiyk ve şifâhan tahkiyk itdikden sonra işbu vesika-ı anika⁷ alâ mâ huve'l-hakıyka⁸ bi't-taleb ketb ve sebt olundu. (Yp. 75)

Tahrîren fi 26 Ca. s. 1014 (9 Ekim 1605)

Şühâd :

Fahrü'l-müderrişin el-kirâm Mustafa Efendi,
El-müderriş bi-medrese-i Oruç Paşa
Ahmed Halife ibn Mustafa, el-imâm
Ferruh Beğ, et-tâcir
Şa'ban Beğ ibn Mehmed, el-Haddâd
El-..... bi'l-mezâri' es-sultaniyye
Baba Mahmud bin Ahi, el-münâdi

Halebi-zâde Mustafa Çelebi, el-Halebi
El-hâc Mehmed bin Mehmed, et-tâcir
El-Hâc İbrahim bin Mehmed, el-Halebi
Süleyman Beğ ibn 'Abdullah
El-Hâc Mehmed bin Ca'fer el-münâdi
Baba Yusuf bin 'Abdullah, el-muhzır

1) عصبوبة

2) بئرما

3) بيع بات

4) كيف مايشا ويختار

5) مقرون

6) مقر له المزبور

7) اتيقه

8) على ما هو الحقيقه

No. 39/b

Edirne'de Mu'arrif Hâce mahallesinde bundan akdem vefat iden *Mehmed Beğ ibn Derviş* nâm müteveffânın evlâdından Mustafa ve Hadice ve Hurrem nâm sığara vasi-i Şer'î olan el-Hâc Yusuf bin Davud Meclis-i Şer'î-i Şerîfde müteveffây-ı mezbûr Mehmed Beğ'in zevce-i metrûkesi işbu hâmil-i hâzel-kitab *Fatma bint Gazanfer* mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm ve ta'bir-i 'ani'l-merâm kılub merhum-ı mersûm Mehmed'in düyûn-i kesresi sâbit olub

Muhallefâtundan Edirne Kazasına tâbi' Kadın-Köyü nâm karyede vâkı' lede'l-châli ve'l-cirân¹ ma'lûmü'l-hudud bir çatma evi ve beş göz çatma anbarı ve bir taş ahurı müştemil *mülk çiftliğini*

Bir çift su-sığırı ile ve bir re's kara-sığır ineği ile ve iki 'araba ile ve beynimizce ma'lûm olan ceml' çift âletiyle

Zarûret-i deynden sük-ı Sultânide beyne't-talibîn ve'r-ragıbîn bey' için 'arz olundukda ragabât-ı nâs munkatı'a² oldukdan sonra mezbûrenin üzerinde hakk-ı kararı ile karar idüb, on bir bin akçe karar idüb ... el-eytâm mezbûre Fatma bin dahi ziyade etmeğın mezbûre'ye on iki bin akçeye bey'-i bāt-ı³ Sahih-i Şer'î ile bey' edüb teslim-i mebi'-i mezbûr itdüğünden sonra semeni olan meblâğ-ı mezbûri mezbûre Fatma Hâtunun bi'l-müşafehe sâbit eyledüğü on iki bin akçe mehr-i müecceli mukabelesinde takas eyledim

Ba'de'l-yevm zikr olunan *çiftlik mezbûre Fatma Hâtunun mülk-i müsterâsıdır keyfe mâ teşâ ve tahtar⁴ mutasarrıfa ola* didikde vasiyy-ı mezbûr el-Hâc Yusuf'ın veçh-i meşruh üzre câri ve sâdir olan ikrâr ve i'tirafını el-mukarru lehâ el-mezbûre⁵ vicâhan tasdiyk ve şifâhen tahkiryk itdikden sonra işbu vesika-ı anika⁷ 'alâ mâ huve'l-hakıyka bi't-taleb tahrîr olundu (yp. 75; 29 Ca. 1014).

Şühâd :

Mehmed Şuhudî Efendi
ibn Musa, el-muhaddis⁶

Baba Ca'fer bin
'Abdullah, el-münadî

El-Hâc Bayram
bin Süleyman

El-Hâc Mehmed bin Mustafa

Baba 'Ali bin Mustafa

Baba Yusuf bin
'Abdullah ve gayrihim

No. 39/c

Sa'âdetlu ve fazîletlu (—) Efendi hazretlerinin huzûr-ı şeriflerine inhâ-i muhlisâne olunan budur ki :

Taht-ı kazâ-i 'adâlet 'unvanîlerinde sâkin ve mütemekkin olan yeniçeri yoldaşlarından yirmi beşinci bölükden Mustafa nâm yoldaş vefât idüb iki sağıyr oğlancıkları kalub odası tarafından hakk-ı eytâmı zabt ve kabz eylemekden ötürü bölük-i mezbûr yoldaşlarından Mustafa nâm yoldaş ta'yîn olunub huzûr-ı şerifiniz savbına⁸ irsâl olundu

Lede'l-vusûl müteveffây-ı mezbûrın öksüzlerine lâzım gelmeyüb furûhtı enfa' olan esbâb ve mülk ve emlâk ne ise ma'rifetintüz birle sük-ı⁹ sultânide ihtimâmen furûht ittirüb nukuud her ne hâsıl olursa der-kise olunub mumzâ¹⁰ ve mahtûm¹¹ defterintüz ile mühürlenüb mezbûr yoldaşın yedine teslim idüb cânib-i muhiblerine irsâl ve isâl buyurular Me'mûldur ki hakk-ı eytâmın üzerinden enzâr-ı 'âliyenüz mezbûl ve bi-dirig¹² buyurula Bâki hemîşe¹³ 'ilm-ü fazîlet der-sened-i sa'âdet yezdânî bâd¹⁴. (Yp. 115)

Muhibb-i muhlis Hasan, Ağa-i Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'Âli

I) لدى الاهالى والجيران	2) رغبات ناس منقطمه	3) بيع بات	4) كيف ماتشا و تختار
5) المقر لها المزبوره	6) المحدث	7) انيقه	8) صوبته
9) سوق	10) مضى	11) صوبته	12) بي دريغ
II) مختموم	13) هميشه	14) يزداى باد	

VI.

No : 40-48/a

Edirne Askerî kassamı'na ait olan 26 numaralı sicil, 14×41 cm. boylarında 97 yapraklık bir defterdir ve 1634-1637 tarihleri arasında yazılmış olup, 130 erkek ile 67 kadına ait bulunan 197 tereke kaydını ihtiva etmektedir. Bunların içinden seçtiğimiz yedi kayıt ile bir hüccet suretine ait özet aşağıya çıkarılmıştır:

Aylar	1634			1635			1636			1637		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak				8	5	3	14	11	3	8	7	1
Şubat				3	—	3	5	3	2	4	2	2
Mart				9	4	5	5	3	2	8	5	3
Nisan				12	7	5	4	3	1	6	3	3
Mayıs				3	—	3	4	3	1	—	—	—
Haziran				4	3	1	6	3	3	—	—	—
Temmuz				2	1	1	3	1	2	—	—	—
Ağustos	1	1	—	3	2	1	7	5	2	—	—	—
Eylül	2	2	—	10	8	2	10	8	2	—	—	—
Ekim	4	3	1	6	6	—	9	6	3	—	—	—
Kasım	4	3	1	4	3	1	5	4	1	—	—	—
Aralık	9	6	3	10	7	3	5	2	3	—	—	—
Yekûn	20	15	5	74	46	28	77	52	25	26	17	9

Erkek : 130

Kadın : 67

Cem'an : 197

40) Edirne civarında bir köyde oturan Ali Çavuşa ait olan bu muhalefat listesi, böyle bir askerin köylerde zirâatle olan alâkalarının şekil ve mahiyeti hakkında bir fikir vermeğe müsait malûmatı ihtiva etmektedir : Öküz, inek ve koyunlar (9); 13 kısarak (8), 30 çit saman (25); anbarlardaki tahıl (31-36); kilerindeki sadeyağ, bulgur, tarhana ve peynirin miktar ve fiyatları; değirmen (30) ve koyun "kışla" sında olan hisseleri (55).

41) Edirne'de oturan bir yeniçeriye ait olması lâzım gelen bu listede, ayrı bir alâka mevzuu olan çeşitli elbise ve silâhlar yanında; oldukça ehemmiyetli miktarlarda üç parti (47-49) sahtiyan ile nakit olarak mevcut külliyetli paranın miktar ve nevi'leri (1-5) dikkati çekmektedir.

Listenin sonuna ilâve edilmiş olan bir kayıtta, miras taksimi esnasında henüz tahsil edilmemiş alacaklara ait bulunan bir "zimem defteri" nden bahsedilmiş olması ve kendisinin de muhtelif şahıslara borçlu bulunması, meşgul olduğu *deri ticareti veya i'mali* sahasında oldukça geniş kredi muâameleleri yapmakta olduğunu göstermektedir.

42) Bu muhalefat listesi, İstanbul'da ölmüş olan sipahi (cündî) Halepli Hacı Mehmed beğın yalnız Edirne bezzâzistanına konulmuş ve Burgaz kasabasında Rüstem

Paşa hanında sâkin Şeyh Abdülkaadire emanet bırakılmış veya fâizle ikraz edilmiş alacak olarak mevcut ve tutarı dört yüz bin akçeyi aşan nakit paralarına aittir.

Listedeki bazı kayıtlara göre, demir, çivi ve yağ ticaretiyle meşgul olduğu anlaşılan Hacı Mehmed Beğin, İstanbul'da veya başka bir beldedeki ikametgâhında menkul yahut gayr-i menkul hakikî servetinin çok daha büyük olması lâzım gelir. Netekim İstanbul'da satılmış olan elli bin akçelik demir ile yağ ve enser'e ait bedeller de, buradaki hesaplara dahil değildir.

Muhallefat listesinin altında kayıtlı bulunan bir hüccet suretinde de, alacaklara âit listede mevcut malûmat daha etraflı bir şekilde tafsil ve izah edilmekte ve altı kese içinde altın, Kâmil guruş, Esedî guruş ve Zolota olarak mevcut paraların miktar ve piyasa değerleri verilmektedir.

43) Şark Seferi'nde ölen ve sağlığında Edirne'de oturan *kârban başı*'nın serveti elindeki nakit parası ile köydeki "soğanlık ve çiftliğinden" ibarettir.

44) Mustafa Ağa'nın kızı Fatıma Hâtuna ait bulunan bu miras listesi, bu devirde zengin bir kadının ziynet eşyaları (96-119), gardrobu (1-5) ve muhtelif ev-eşyaları hakkında bir fikir vermeğe müsaittir.

Fatıma Hâtun, son kocası *Musa ustadan* nikâh borcu olarak 16 000 akçe alacağı olduğu gibi (111), daha evvel evli bulunduğu *Ahmed Usta*'dan da 27 217 akçe miras ile 16 000 akçe "mehr-i müeccel" tevarüs etmiş bulunmakta idi (120-121). Fatıma Hatunun kendisinden evvel her iki kocanın taşımakta olduğu "usta"lık sıfatlarından bu zatların, Edirne'deki saray bahçelerinin ustaları oldukları tahmin edilebilir.

45) Tetkik mevzuumuz muhallefat listesinin 55 numaralı kaydında bir dükkânın hurdevâtından bahsedildiğine ve 40-52 numaralı kayıtlarda da sabun, tuz, pirinç, zeytin, nişasta, limon-suyu, badem, kızılıçık, ayva murabbası, dirhemleriyle birlikte terazi, sadeyağ ve zeytinyağ. gibi bir *bakkal dükkânı*'nda bulunması lâzım gelen malların miktar ve fiyatları tespit edilmiş olduğuna göre, saray kapıcılarından bahis mevzuu olan Mustafa Beğin Edirne'de bir bakkal dükkânı işlettiği anlaşılmaktadır.

46) Yeniçeri 'Abdullah Beşe'ye âit bulunan tereke, bakırcılar tâifesinden 60 000 (2), Akbınar köyü halkından 13 000 akçe (3) alacakları, bozahanesi (33), hibe ve vakıfları ile dikkati çekmektedir.

47) Bir yeniçeri olması lâzım gelen Mehmed Beşe, Edirne civarında Çisr-i Mustafa Paşa kasabasında oturmakta idi. Muhallefât listesinde çeşitli silâh ve elbiseler yanında, bir büyük ahır ve sabunhane (92) ile şiruganhaneden (93) ve yağhane kirasından (101) bahsedildiğine göre; Mehmed Beşe'nin yağ ve sabun i'mal ve satışı ile meşgul bulunması lâzım gelir.

Miras listesinde ayrıca bir *çiftlik kaydı mevcut bulunmamakla beraber*, böyle bir ziraî işletme için zarurî çift hayvanlarına (79-80), menzil, anbar, ahır. . gibi tesislere, bağ ve çayıra (83-84), büyük bir deve ahırına (89) ve anbarlarındaki tahıl mevcuduna (82-102) nazaran, Mehmed Beşe'nin geniş ölçüde ziraat işleriyle alâkalı olduğu da anlaşılmaktadır.

48) *Mirî balıkçılardan* olduğu için bir askerî sınıf mensûbu olarak muamele görmüş olan Yorgi, Edirne'de iki meyhane (1-2) işletmektedir. Civar köylerde mecmû'u 50 dönüm kadar tutan bağ ve bahçelere ve bir çok fuçuya sâhip bulunması (64-65), kendisinin geniş ölçüde rakı ve şarap i'mâliyle meşgul olduğunu göstermektedir.

48/a) Edirne Askerî Kassâmı nâibine gönderilen bir fermanda, padişah berâtı ile tekâlif-i örfiyyeden muâf olan balıkçı, derbendci, köprücü, yağcı, küreci ve ulakçı tâifelerinin askerî zümresinden sayıldıkları için miraslarının taksimi işinin kendisine âit olması lâzım geldiği bildirilmektedir.

Muhallefât : el merhum 'Ali Çavuş ibn Hamza Beğ el-müteveffâ Hâle kevnihî¹ sâkinen bi-karye-i Büyük Geredeli, min muzafât-ı havass-ı Mahmud Paşa Mâte ve tereke zevce med'uvve Safiye Hâtun ibne Ahmed Beğ ve ümmen med'uvveten Râbi'a Hâtun ibne 'Ali Beğ ve uhten li-ümm² kebire med'uvve Niyaz Hâtun ibne Müstedâm Beğ ve ahen li-eb ve ümm kebîr med'uv İbrahim Çelebi Ve'l-verâse münhasıra fihim³ (yp. 8)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yeumi'l-hâmis ve'l-ısrîn min C. li-s. 1044 (6 Aralık 1634)

	Kıymet		Kıymet
1) Çatma ahur, der karye-i mezbûre	3 000	24) Sahan 2	200
2) Yanı buzağılı kara-sığır ineği 3, fi 600	1 800	25) Saman, 30 çit, fi 50	1 500
3) Def'a kara-sığır ineği, çift 2, fi 500	1 000	26) Kuzı tâbesi 1	500
4) Kara-sığır öküzü, 2 çift, fi 800	3 200	27) Tencere 2	300
5) Kara-sığır danası 2	200	28) Nîm ⁷ kebe	50
6) Su-sığır öküzü, 1 çift	5 000	29) Bağ der karye-i Tatarlar, dönüm 10	1 500
7) Yağız bârgir 1	1 400	30) Nısıf göz <i>âsiyâb</i> der karye-i Kiremidli	10 000
8) Yund ⁴ ma'a damı 13, fi 1 000	13 000	31) Çavdar, 60 keyl, fi 30	960(?)
9) Ganem 155 re's, fi 80	13 400	32) Şa'ır, 60 keyl, fi 18	1 080
10) Çultar ⁵ 2	400	33) Buğday, 80 keyl, fi 30	2 400
11) Köhne kırmızı kebe 2	150	34) Sünter, 30 keyl, fi 16	600(?)
12) Köhne çultar 1	50	35) Mezru' buğday 12	360
13) Köhne siyah keçe 2	2 000	36) Darı, 55 keyl, fi 15	825
14) Köhne seped sanduk, 1 çift	250	37) Köhne Tatar eğeri	100
15) Yeşil çuka dolama	1 500	38) Tarhana, 2 keyl	100
16) Sîm raht	2 300	39) Bulgur, 2 keyl	100
17) Sîm şiş	1 000	40) Revgan-ı sâde, 10 kıyye, fi 30	300
18) Kırmızı çuka yelek	700	41) Köhne zîn-pûş ⁸	100
19) Sîm düğmelü yeşil melluta ⁶	2 000	42) Peynir tulumu, 30 kıyye, fi 10	300
20) Köhne mor çuka kürdiye 1	500	43) Kilim 2	100
21) Siyah tırkeş 2	200	44) Selvi sanduk 2	200
22) Kılıç	100	45) Sapan 2	40
23) Köhne destâr	100	46) Sapan demüri 2	100
		47) 'Araba 1	200
		48) Kazma	20

1) حال کونه

2) اختاً لام

3) والوارثه منحصره فيهم

4) یوند

5) چولتار

6) ملوطه

7) نیم

8) زن پوش

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
49) Balta 2	50	54) Keser	10
50) Tırpan	25	55) Müteveffâ-i merkuumun	
51) Yularlı keser	20	kışla'da olan hissesi	1 000
52) Yorgan 2	15		
53) Döğen	100	Yekûn	(- 3 205) 73 200

Minhâ el-ihraacât :

Li't-techîz ve't-tekfîn Meblâğ 5 500; Deyn-i müsbet li-zevcetihi'l-mezbûr, 'ani'l-mehri'l-müeccel Meblâğ 20 000; Deyn-i müsbet li-Mustafa, 'ani'l-feres Meblâğ 220; Deyn-i müsbet-i müteferrik. Meblâğ 3 000; Dellâliyye ve ücret-i kadem ve kirâ-i 'araba ve ihzâriyye ve sûret-i defter Meblâğ 1 000; Resm-i kısmet, Meblâğ 2 000

		Yekûn	<u>31 720</u>
		El-bâki li't-taksim	
		Beyne'l-verese	41 380
Hissetü'z-zevce	10 344	Hissetü'l-ümm	6 896
Hissetü'l-uht	6 896	Hissetü'l-ah	17 240 Bâki 4

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum Mehmed Beşe ibn Mustafa er-râcil, el-müteveffâ Min kabli sâkinen¹ bi-mahalle-i Gazi Hâce, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce med'uvve Fatıma bint Hüseyin ve ibnen sagıyren med'uvven İbrahim Ve'l-verâse münhasıra fihimâ² (yp. 10)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevm'ir-râbi' aşere, min B. li-s. 1044 (3 Ocak 1635).

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Sikke-i Hasene, 'aded 100	22 000	28) Mor yelek-i köhne 2	401
2) Riyal guruş, 'aded 90	10 800	29) Yeşil ferace	830
3) Esedî guruş, 'aded 23	2 530	30) Yorgan	310
4) Patka ³ , 'adet 202	1 616(?)	31) Orta keçesi	900
5) Mısrî pare, 'aded 110	330	32) Mor çuka ferace ma'a kürk	1 750
6) İplik 26	52	33) Sîm bıçak	372
7) Üsküf	2 015	34) Tüfenk	1 200
8) Kırmızı çuka yelek	700	35) Mor çuka çakşır-ı köhne	202
9) 'Acem kılıcı	900	36) Tor ⁶ kuşak	405
10) Dülbend-i müsta'mel	200	37) Gedeleş ⁷	220
11) Peştemâl 2	370	38) Dülbend 2	200
12) Neftî kebe	210	39) Maî ferace ma'a kürk	2 510
13) Tüfenk ma'a raht	1 320	40) Sîm raht ma'a bilân ⁸	2 400
14) Sepet	175	41) Yeşil ferace	1 820
15) Kırmızı velençe	222	42) Köhne mor çuka çakşır 2	300
16) Sîm raht	904	43) Alaca kilim	100
17) Köhne kırmızı çakşır	190	44) Cedîd dülbend ⁹ 7, fi 480	3 360
18) Havlı makrama	73	45) Sîm raht ma'a bilân	3 500
19) Def'a havlı makrama 2	140	46) Yeşil ferace ma'a post-ı sansar	3 500
20) Kırmızı velençe	200	47) Kırmızı sahtiyan, 153 'aded	13 550
21) Yeşil ferace ma'a kürk 1	750	48) Sarı sahtiyan, 360 'aded	12 636
22) Yan keçesi	400	49) Âsumanî sahtiyan, 121 'aded	4 280
23) Benefş ⁴ ferace	1 550		
24) Kırmızı çuka çakşır	850		
25) Muhattem ⁵ kuşak	655		
26) Kırmızı muhattem kuşak	1 000		
27) Gümüslü kuşak	1 705		
		Yekûn	106 584

1) من قبل ساكناً

2) فیما

3) باتقه (باقه)

4) بنفش

5) مختم

6) طور

7) کدلج

8) بلان

9) جدید دلبند

Minhâ el-ihracât:

Et-techîz ve't-tekfîn 6 600; Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre mine'l-mehri'l-müeccel Meblâğ 2 000; Deyn-i müsbet li'l-Hâc Rıdvan ibn'Abdullah Meblâğ 5 715; Deyn-i müsbet li-'Abdülganî bin Mehmed Meblâğ 1 600; Deyn-i müsbet li-Der-
viş bin el-Hâc Hasan Meblâğ 2 392; Deyn-i müsbet li'l-Hâc Hüseyin bin Veli
Meblâğ 3 000; Deyn-i müsbet li-Hüseyin bin 'Abdullah Meblâğ 855; Deyn-i müs-
bet li-'Osman Efendi Meblâğ 1 200; Resm-i kısmet Meblâğ 2 100; Kassâmiyye
ve kâtibiyye ve ihzârîyye ve huddâmiyye ve ücret-i kadem ve sûret-i defter Meb-
lâğ 1 400; Dellâliyye ve hammâliyye Meblâğ 1 400

Yekûn 28 262El-bâki li't-taksim
beynehümâ78 322

Hissetü'z-zevce	9 790
Hissetü'l-ibn	68 530

Müteveffâ-i mezburun on bin akçeden ziyâde *zimem defteri* bulunup lâkin tahsil olunması ma'lûm olmamağın defterde dâhil değildir, tahsil olundukda beyin-
lerinde kasm oluna

Türk Tarih Kurumu

Defter oldur ki : mahrûsa-i Kostantiniyye'de vefât iden el-Hâc Mehmed Beğ nâm sipahînin zâhirde vâris-i ma'rûfî olmamakla muhalledfâtı taraf-ı Mirî'ye 'âyid olub cümle muhalledfâtından mahmiyye-i Edirne bezzâzistânında ve sâir mevâzi'de ve zimemde olan nukuudı emr-i şerif-i 'âlişân ile bakı kulları'ndan ahz u kabza memur Mehmed Ağa ma'rifet-i Şer'î Şerîf ile ahz u kabz eylediği beyanındadır (yp. 20)

Hurrîre fî'l-yevmi's-sâbi', min Za. li-s. 1044 (24 Nisan 1635).

- I) Mahmiyye-i mezbûre bezzâzistânında sepet içinde bulunan dört kesedir :

Meşin kese içinde :

Guruş-ı Kâmil, 634 kıt'a, fî 120,
Esedî¹ guruş, 61 kıt'a, fî 110,

Meblâğ

76 080

6 710

Def'a meşin kese içinde :

Guruş-ı Kâmil, 397 kıt'a, fî 120,
Rubu', 960 'aded, fî 25,

47 640

24 000

Bir kese içinde :

Guruş-ı Kâmil, 700 kıt'a, fî 120

84 000

Def'a bir kese içinde :

Guruş-ı Kâmil, 374,5 kıt'a, fî 120,
Rubu', 424 'aded, fî 25,

44 940

10 600

Altun 2

420

- II) Mahmiyye-i Bergos'da *Rüstem Paşa Hanı*'nda sâkin Şeyh 'Abdülkaadir bin 'Abdülkerim'de emânet vaz' eylediği iki kesedir :

Bir kese içinde :

Guruş-ı Kâmil, 498,5 kıt'a, fî 120

59 820

Meşin kese içinde :

Zolota² ile Rubu' mahlût; Zolota, yetmiş beş ve rubu' yirmi beş hisâbınca

44 000

Guruş-ı Kâmil, 25 kıt'a; Esedî guruş, 5 kıt'a;

3 550

Hurde akçe ve yarım

925

- III) Der zimmet-i Şeyh 'Abdülkaadir el-mezbûr, 'ani'l-karz (1)

16 000

Revgan, 44 kıyye

— —

Yekserî³, 4 torba, 300 kıyye

— —

¹ Mezbûr Şeyh 'Abdülkaadirin tezkiresinde on dokuz bin akçe olub lâkin üç bin akçesi *murâbaha*⁴ olub ve iki kese emânet guruş teslim etmekle on altı bin akçe alınmıştır

1) اسدی

2) زولته

3) یکسری

4) مرابحه

Muhallefât : el-merhume Fatıma Hâtun ibne Mustafa Ağa, mâtet Sâkine bi-mahalleti'l-Hâc Kılavuz, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereket zevcen med'uvven Mûsa usta ve binten sagıyreten med'uvven Bâkiye bint Mûsa ve eben med'uvven Mustafa Ağa ve ümmen med'uvveten Rahıme Hâtun Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 64)

Vaka'a't-tahrır fi evâil-i Z. li-s. 1045 (7-16 Mayıs 1636)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
1)	Maî atlas kaftan ma'a incüli çapraz ve sîm düğme	6 000	31)	Kil kutusu 2	40
2)	Kırmızı atlas kaftan	1 200	32)	Tâbe-i dest	60
3)	Al tâbî ¹ kaftan	700	33)	Kulblı tâbe	100
4)	Şamî alaca kaftan	800	34)	Tencere-i kebîr 2	600
5)	Erguvanî kaftan	1 000	35)	Tencere	120
6)	Kırmızı ibrişim döşeme	600	36)	Göğüm	150
7)	Cengârî ² zıbun	300	37)	Börek tepsisi	250
8)	Kırmızı hâre zıbun	250	38)	Demür sini	200
9)	Mai hâre zıbun	400	39)	Tencere	150
10)	Münakkaş yasduk 10, fî 50	500	40)	Hamam leğeni	500
11)	Serâser yasduk 2	1 400	41)	Fanus demüri	50
12)	Çatma yasduk 2	350	42)	Mısır hasırı	120
13)	Dolama yasduk	500	43)	Hamam tası	150
14)	Serâser yasduk	800	44)	Yasduk gılâfi	600
15)	Münakkaş çarşeb	1 000	45)	Mor çuka ferâce	1 000
16)	Mor dolama minder 4, fî 900	3 600	46)	Humusî ³ peşkir	700
17)	Çatma kırmızı minder	400	47)	Serâser ocak yaşmağı	900
18)	Leğen örtüsü	1 500	48)	Hâre boğça	1 000
19)	Yeşil yorgan	1 700	49)	Serâser yorgan, ma'a basma başlık	4 000
20)	Yeşil başlı yorgan	3 500	50)	Serâser yorgan, ma'a mantarı ⁴ başlık	5 000
21)	Münakkaş sofrâ	800	51)	Beyaz minder gılâfi 7	500
22)	Çini tabak	45	52)	Beyaz minder çarşebi	300
23)	Yaldızlı tas	60	53)	Döşek gılâfi	70
24)	Ağaç sanduk	150	54)	Serâser yasduk 2	2 800
25)	Leğen, ibrik	300	55)	Alaca minder çarşebi	100
26)	Maşraba	250	56)	Beledî döşek yüzü	150
27)	Hoşâb tası	300	57)	Kırmızı atlas sagıyr yasduk	300
28)	Şem'dân 2	160	58)	Kırmızı zıbun	100
29)	Sahan 15, fî 100	1 500	59)	Sagıyr yasduk	2 000
30)	Leğen	100	60)	İncüli kuşak	3 000

1) تابی

2) چنگاری

3) حمصی

4) منطری

	Kıymet		Kıymet
61) Serâser döşek	3 000	96) Sîm âyîne	1 000
62) Serâser minder	1 400	97) Sîm raht kuşak	2 000
63) Çatma yasduk 2	600	98) Altun burma bilezik,	
64) Dolama yasduk	800	39 miskal, fî 180	6 430
65) Münakkaş çarşeb	1 700	99) Siyah ferâce	1 200
66) Sarı münakkaş boğça	500	100) İnci çaprazlı mai kaftan-ı	
66/a Beyaz tafta zibun	500	atlas	3 000
67) Hezâr-pare boğça	1 000	101) Misk kesesi	600
68) Siyah boğça	700	102) Altun sorguç	2 000
69) Münakkaş boğça	400	103) Toy ¹⁰ sorguç	2 000
70) Fanus gömleği	500	104) 'Anberîne-i altun	4 000
71) Münakkaş makrama 3	1 000	105) İncülü istefan ⁵	8 000
72) Münakkaş makrama 4	1 000	106) Altun enselik ma 'a zülüflük,	
73) Sırmalı makrama 4	1 800	35 miskal, fî 300	10 500
74) Sîm kolan kuşak	400	107) Saçbağı, 12 miskal, fî 250	3 000
75) Köhne boğça	100	108) Altun küpe 2	1 500
76) Sağıyr yüz yasduğı 2	80	109) Sîm buhurdanlık, 75 dirhem	600
77) Münakkaş uçkur 2	300	110) Sîm kılâbdân, 60 dirhem	400
78) Sırmalı uçkur 3	700	111) Der zimmet-i zevci'l-mezbûr	
79) Saçaklı makrama 8	1 000	Mûsa usta mine'l-mehri'l-	
80) Münakkaş divar		müeccel	16 000
makraması 9	900	112) Serâser döşek 2	6 000
81) Hamam makraması	600	113) Al makrama	100
82) Havlı hamam dõşemesi	150	114) Sîm na 'leyn ⁶	1 000
83) Peçe	400	115) Sîm kutu	1 500
84) Bez peşkir	150	116) Altun küpe ma 'a sîm zihgir ⁷	1 000
85) Dokuma çarşeb	300	117) Sîm sürmedân	150
86) Münakkaş makrama	200	118) Minder gılâfı	800
87) Dokuma makrama 2	150	119) Altun savadlı ⁸ kılıç	900
88) Don, gömlek 2	500	120) Müteveffât-ı mezbûrenin	
89) Dõşek gılâfı 3	600	bundan akdem fevt olan zevci	
90) Sağıyr yasduk 10	300	Ahmed usta'dan intikal eden	
91) Kebîr kalıçe 2	2 700	hisse-i Şer'ıyyesi	27 217
92) Sanduk 2	1 200	121) Ve zevc-i mezbûrdan mehr-i	
93) Köhne kilim	50	müecceli	16 000
94) Sağıyr keçe	60	122) Yeşil sîm düğmeli kaftan	2 000
95) Alaca kilim	150	123) Dolama zar ⁹	8 000
		Yekûn (+ 10 000)	217 962

Minhâ el-ıhrâcât :

Et-techîz ve't-tekfîn bi-tarıykı'l-vasıyye 12 000; Kassâm-ı sâbık'a resm-i kismet 5 000

Yekûn 17 000

Sahhu'l-bâkı lit-taksîm beyne'l-verese 200 962

Hissetü'z-zevce 50 240
Hissetü'l-eb 33 493

Hissetü'l-ımm 33 493
Hissetü'l-bint 83 736

5) استفان 6) نعلین
9) زار 10) طوی

7) زهکیر 8) سوادلی

Muhallefât : el-merhum Mustafa Beğ ibn Kaya el-bevvâb-ı Sultânî, mâte Sâkinen bi-mahalle-i Gazi Hâce, min mahallât-ı Edirne el-mah-miyye ve tereke zevce med'uvve Hadice bint 'Abdülkerim ve bint sagyre 'Afife ve ibn-i 'amm Mustafa bin 'Ali Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 73)

Tahrîren fi'l-yeumi's-sâmin min şehri R. s. 1046 (9 Eylül 1636)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Yeşil ferâce	720	29) Sırmalı yağlık	240
2) Tencere	102	30) Kemhâ kaftan	350
3) Miskî çuka ferace, bâ-post-ı sansar	2 650	31) Gömlek	130
4) Köhne keçe	83	32) Kadife kavuk	141
5) Mısır hasırı	130	33) Kebîr kefgir sahan	130
6) Don	3	34) Kırmızı çuka sağış ¹	830
7) Destâr	310	35) Çatma çakşır	14
8) Kırmızı muhattem kuşak	331	36) Köhne kebe	20
9) Dolama çuka	210	37) Köhne velençe	17
10) Neftî kebe	155	38) Münakkaş yağlık	61
11) Yeşil kadife kaftan	1 500	39) Dizge ² kuşak	20
12) Kırmızı atlas kaftan	1 500	40) Dahi sabun, kıyye 50, fî 20	1 000
13) Kilim	100	41) Eflâh tuzu ³ , kıyye 405, fî 2	810
14) Kaba, çuka kürklü ferace	700	42) Pirinç, 7,5 keyl	420
15) Köhne destâr	95	43) Zeytun, kantar 1	132
16) Kavuk	9	44) Nişasta, okye 50, fî 6	300
17) Köhne yorgan	50	45) Limon suyu, okye 70, fî 10	700
18) Tencere	70	46) Bâdam, okye 61, fî 30	1 830
19) Sepet sanduğı	155	47) Kızılçık 40, fî 1,5	60
20) Köhne kebe	32	48) Ayva murabbası	200
21) Alaca kaftan	100	49) Miyzan ma'a dirhem	500
22) Gömlek	77	50) Beyaz tuz, 20 keyl	360
23) Mai çuka ferace, bâ-post-ı dilkü	2 200	51) Revgan-ı sâde, okiyye 50, fî 24	1 200
24) Don	31	52) Zeytun yağı, 2 kantar, fî 880	1 760
25) Destâr	246	53) Nakid akçe	387
26) Sırma kolan kuşak	300	54) Bir mıkdar sicim	400
27) Bârgir ma'a eğer	505	55) Hurdevât-ı dükkân	500
28) Neftî kebe	131	56) Kara-sığır ineğı	700
		Yekûn	26 724

1) صاغیش

2) دیزکه

3) افلاح طوزی

Minhâ el-ihracât :

Techîz ve tekfîn 2 440; Resm-i kismet ve kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye ve harc-ı ma'kuul 1 735; Düyûn-ı müteferrika 404; Dellâliyye 280; Deyn-i müsbet, 'ani'l-mehri'l-müeccel li'z-zevceti'l-mezbûre 6 000; Deyn-i müsbet li-Hüseyn bin Hasan 480

		Yekûn	113 790
		El-bâki li't-taksîm beyne'l-verese	15 345
Hissetü'z-zevce	1 918		
Hissetü'l-bint	7 672		
Hissetü'l-ibn-i 'amm	5 754		

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum Bayram Beşe ibn 'Abdullah er-râcil¹, mâte Sâkinen bi-mahalle-i Hasan Paşa, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve 'Âyişe bint Hüseyin ve ibnen kebiren med'uvven Mehmed Ve'l-verâse münhasıra bihimâ² (yp. 75)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yeumi'r-râbi' ve'l-'ısrîn fi şehr-i Ra. li-s. 1046 (26 Ağustos 1636)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
1)	Hane, der mahalle-i mezbûre	150 000	17)	Dülbend	300
2)	Der zimmet-i tâife-i bakırcı	60 000	18)	Kebîr kalıçe	1 200
3)	Mevcud bakır	40 000	19)	Demür sini	300
4)	Der zimmet-i nâzır-ı ma'denci	37 000	20)	Kazgan	600
5)	Der zimmet-i ehâli-i karye-i Akbınar, tâbi'-i Dimetoka	13 000	21)	Göğüm	300
6)	Der zimmet-i Yahudi Yako	4 500	22)	Leğen ma'a ibrik	400
7)	Der zimmet-i Hüseyin Ağa Meblâğ	5 000	23)	Kebîr kuzu tepsisi	200
8)	Câriye, be-nâm-ı Pür-şive	7 000	24)	İbrik	100
9)	Câriye, be-nâm-ı Bağ-ı cenân	6 000	25)	Beledî döşek, ma'a yorgan	800
10)	Kırmızı çuka ferâce, ma'a post-ı zerdeva	5 000	26)	Kumaş yasduk 6	1 200
11)	Köhne Londura ferace, ma'a post-ı dilkü	1 500	27)	Cedîd yan keçesi	1 200
12)	Yeşil ferâce, ma'a post-ı zerdeva	1 500	28)	Cedîd Mısır hasırı 2	200
13)	Kadife kavuk	200	29)	Bargir	1 800
14)	Atlas kaftan, ma'a sîm düğme	800	30)	Simli bıçak	200
15)	Mercan tesbih	600	31)	Kara Kılıç	200
16)	Londura çakşır	350	32)	Kara şiş	100
			33)	Bozahâne, der kurb-ı Tahtakal'a	10 000
			34)	Köhne hane, der mahalle-i mezbûre	1 000
			35)	Nakid akçe	10 000
			36)	Hurdevât-ı hane	2 000
				Yekûn	364 550

Minhâ el-ihracât :

Lî't-tehîz ve't-tekfîn, bi-tarıykı'l-vasıyye 15 000; Deyn-i müsbet li-Hacı Koyun-sığırî (?) Mehmed 27 100; Mehr-i müeccel 6 000; Müteveffây-ı mezbûrun zevcesi 'Âyişe Hâtuna hanesi mukabelesinde hibe eylediği 20 000; Hasan Paşa Mahallesi 'avârızına vakf eylediği 1 000; Kadın vâlidesine hibe eylediği 5 000; Mülâyim nâm câriyesine hibe eylediği 3 000; Lârî cami'ine hasır akçesi 500; Mahalle-i mezbûre mu'allimhânesine hasır akçesi 500; Müteveffây-ı mezbûr Mehmed'e hibe eylediği hane mukabelesinde Meblâğ 20 000; Müteveffây-ı mezbûrın el-Hâc Koyun-sığırî Mehmede olan kırk bin sekiz yüz akçe deyn-i müsbeti mukabelesinde bedel-i sulh Meblâğ 30 000; Resm-i Kısmet 8 000; Kassâmiyye ve Kâtibiyye (ve) ihzariyye 1 000

Yekûn (— 2 700) 134 400
Sahhu'l-bâki 230 150

Minhâ:
Hissetü'z-zevce 28 768

Hissetü'l-ibn 201 382

1) الراجل 2) بها

Muhallefât : el-merhum Mehmed Beşe bin Mustafa, mâte Sâkinen bi-kasaba-i Cisir-i Mustafa Paşa ve tereke zevce med'uvve (—) — bûy bint Muslihiddin ve ebnâ el-med'uvvin Ahmed ve Mahmud ve Mustafa ve selâse benât 'Âyişe ve Mahbube ve Emine Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 95)

Tahrîren fi'l-yevni'r-râbi' 'aşer, min S. li-s. 1046 (11 Ocak 1637)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Nihâlî ¹ keçe	700	30) Kalkan	200
2) Beyaz kalîçe-i kebîr	2 700	31) Câmedân	90
3) Diğêr kalîçe-i beyaz-ı kebîr	1 705	32) Sâde yular	50
4) Beyaz velençe	120	33) Seferî sahan 5	400
5) Sarı kebe	350	34) Sahan-ı ayaklı 9, fi 120	1 080
6) Beyaz kebe	150	35) Leğence ve ibrik	300
7) Mai yan kebesi, cedîd 2	300	36) Seferî tas	100
8) Neftî kebe	150	37) Meyve tepsisi 4	300
9) Yan keçesi 2	400	38) Bakır miyzân	50
10) Destâr	200	39) Kapaklu tas	80
11) Sarı atlas kaftan	300	40) Tas	40
12) Yeşil kürdiye	700	41) Kebîr tâbe-i dest	151
13) Kırmızı çuka ferace	1 600	42) Hamam leğeni	300
14) Dimi 'anteri	100	43) Türkî tepsi	60
15) Cedîd dimi	100	44) Kulaklu tepsi-i kebîr	16
16) Şal	100	45) Tencere	342
17) Mor ferâce	1 000	46) Diğêr tencere-i kebîr	440
18) Mai kebe	120	47) Mısır hasır, cedîd	300
19) Heğbe	50	48) Kebîr sanduk	400
20) Sîm kemer, raht-ı kebîr	6 000	49) Seped sanduğı	140
21) Sîm kemer kılıç-ı kebîr	12 000	50) Şeb-külâh-ı yeşil	50
22) Diğêr sîm kılıç	1 660	51) Bıçak	20
23) Sîm tüylük ²	600	52) Dizgin ma'a gem	40
24) Sîm hançer 2	600	53) Safa ⁵	60
25) Dikme üsküf ma'a tüylükihi 2	500	54) Kantar	90
26) Gümüş-kûf ³ özengi, 1 çift	500	55) Göğüm	180
27) Gedeleş ⁴ ma'a keman	200	56) Kebîr miyzân ⁶ ve satur ve eğê demüri	200
28) Siyah 'Acem kılıcı	300		
29) Siyah kılıç 2	250		

1) نهال
5) صفا

2) تويلك
6) ميزان

3) كومش كوف

4) كدلج

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
57) Kebîr bozahâne kazganı	1 000	83) Bağ, der kurb-ı kasaba-i	
58) Çini tabak 2	40	Hafsa, dönüm 3,5	5 000
59) Sağıyr tas	60	84) Çayır, kıt'a 1, dönüm 50	1 000
60) Sağıyr tencere	50	85) Gulâm, be-nâm-ı Zülfikar	10 000
61) Tâbî şirvanî	1 200	86) Cârîye, be-nâm-ı Yâsemin	5 000
62) Mor çakşır	200	87) Babasından intikaal eden	
63) Destâr-ı köhne	80	menzil	6 000
64) Tâbî 7 dolama, sîm düğmeli	1 000	88) Çatma menzil ve anbar, 4 göz	
65) Don ve gömlek 2	200	ma'a ahur ve kilâr	30 000
66) Tâbî muhattem kuşak	300	89) Kebîr deve ahurı	8 000
67) Dikme kese	100	90) Çatma anbar, iki göz	8 000
68) Sîm çaprâz	250	91) Kerpiç çatma ahur	4 000
69) Sîm düğme 9	100	92) Kebîr ahur ve sabunhâne	9 000
70) Tek-bend kuşak	50	93) Şîruganhâne	20 000
71) Tencere	100	94) Kara Hüseyin yurdu menzil	5 000
72) Tencere	200	95) Hadyka ¹⁰ , ma'a menzil	5 000
73) Tencere 2	250	96) Sabunhâne kirası	200
74) Bıçak	100	97) 'Aba yapınca ¹¹	120
75) Sîm hâtem ve zihgîr ⁹	100	98) Kereste hatıl ¹²	150
76) Leğençe	70	99) Mertek 2	50
77) 'Araba 2, ma'a kanat 4	600	100) Hurdevât-ı hâne	3 000
78) Kebe	120	101) Yağhâne kirası	2 000
79) Kara-sığır öküzü, 1 çift	3 500	102) Şa'ir, 2 000 keyl, fi 20	40 000
80) Kara-sığır ineği, 3 re's, buzağı	2 000	130) Nakid akçe, def'a	33 580
3, dana	3 000	104) Zimem-i nâs ve nakid	44 980
81) Otluk, 8 depe, fi 300	1 200	105) Bayındırlı mahallesinde	
82) Buğday, 2 mud, fi 30	1 200	vâki' menzil	2 600
		Yekûn (-12 870)	286 614

Minhâ el-ibrâcât :

Li't-techîz ve't-tekfîn 3 521; Resm-i kısmet 10 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 5 000; Ücret-i kadem 2 000; li-mehri'l-müeccel 10 000; Deyn-i müsbet li-'Ali Şirvan Bi-şehâdet-i Hüseyin Beğ ve Mukadder Beğ 7 200; Deyn-i müsbet li-Receb ve Halil ve Hüseyin Beğ 4 050; Deyn-i müsbet li-İlyas Beğ 450; Düyûn-ı müteferrika 2 500; Deyn-i müsbet, hemşiresi kadına babasından intikaal eden hissesi mukabelesinde 5 666

		Yekûn	50 387
Hissetü'z-zevce	29 528	Minhâ li't-taksîm beyne'l-verese	236 227
Hissetü'l-ibn	45 932	Hissetü'l-bint	22 966
Hissetü'l-ibn	45 932	Hissetü'l-bint	22 966
Hissetü'l-ibn	45 932	Hissetü'l-bint	22 966

7) تابى
11) ياپنجه

8) تكبند
12) خاغل

9) زهكير

10) حديقه

Defter oldur ki, mirî balıkçı'lardan mahmiyye-i Edirne'de Aya Yani Piremikoz¹ (?) mahallesinde sâkin iken mürd olan Yorgi veled Dimitri nâm zimminin metrûkâtı li-ebeveyn kız karındaşları Tomani³ ve Adaki² ve Margarite nâm zimmiyyeler beyinde taksim olundukda tahrîr olundu (yp. 99)

Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî ve'l-ısrîn, fi şehri R. li-s. 1046 (23 Eylül 1636)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Menzil, der mahalle-i mezbûre ve meyhane	80 000	23) Halkoz ⁵	100
2) Balıkçı dükkânı ve meyhane	3 000	24) Kilindir ⁶	100
3) Bağ, der karye-i Kazgan, 1 kıt'a, 12 dönüm	12 000	25) Olta 3	75
4) Bağ, der karye-i Bosna, 1 kıt'a, 12 dönüm	12 000	26) Kebîr bakır sini	200
5) Bağ, der karye-i Burnutepe-lü ⁴ (?), 1 kıt'a, 12 dönüm	12 000	27) Şem'dan	50
6) Bağ, der karye-i Sabuncı, 1 kıt'a, 6 dönüm	6 000	28) Kantar 2	80
7) Bağçe, der karye-i Kızıllı, 4 kıt'a, 12 dönüm	12 000	29) Zibun-ı köhne 3	150
8) Kalıçe 3	400	30) Şirvani ⁷ (?)	200
9) Yan keçesi 3	200	31) 'Anteri	60
10) Münakkaş yasdık	180	32) Dimi çarşeb 2	200
11) Altunlu yasdık	200	33) Yük perdesi	120
12) Yorgan 3	700	34) Siyah turfe 7	500
13) Kebe	100	35) Siyah kalpak	400
14) Velence	100	36) Pûşîş ⁸	20
15) Yorgan-ı çatma 2	1 200	37) Çini maşraba	50
16) Döşek 3	600	38) Hereni	50
17) Yanbolu kebesi	700	39) Sanduk 4	360
18) Velence 7	700	40) Def'a 'anteri	100
19) Alaca kilim	200	41) Yüz yasduğı	20
20) Velence yasdık 2	120	42) Demür sanduk	400
20/a Minder	120	43) Göğüm	150
21) Sahan 13	1 000	44) Göğüm-i kebîr 3	720
22) Sahan 3	200	45) Tencere 2	200
		46) İbrik	60
		47) Kazgan	200
		48) Şem'dan	80
		49) Kerdel	40
		50) Tencere	8
		51) Bakrac 3	120

1) پرمیقوز (?)

2) اداکی

3) تومانی

4) مورى سەلو (?)

5) خلقوز

6) کلندر

7) شرواتە

8) پوشش

9) دکل

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
52) Bakrac 2	120	60) Maşraba	60
53) Tencere 2	150	61) Sanduk	60
Sahan 2	150	62) Dikel ⁹ 6	180
54) Tas 2	90	63) Bel	50
54/a Don	40	64) Tencere demüri	300
55) Sini	20	65) Fuçı 22	2 200
56) Tepsi 8	240	66) Diğ̃er kebîr fuçı 2	1 500
57) Tâbe ve maş̃a	20	67) Sehpâye ¹⁰	60
58) Kebab demüri	8	68) Sepis ¹¹	40
59) Kebe	120	Yekûn (+26 389)	180 330

Minhâ el-ihracât : mürd olduğu gün sarf olunan Akçe Meblâğ : 3 000

Resm-i kısmet

6 000

Emîniyye

600

Yekûn

9 600

El-bâki li't-taksim

beyne'l-verese

170 730

Hissetü'l-uht

56 910

Hissetü'l-uht

56 910

Hissetü'l-uht

56 910

No. 48/a

Kıdvetü'l-'ulemâi'l-muhakkıkıyn 'umdetü'l-fudalâ-i'l-müdekkıkıyn, el-muhtas bi-mezîdi 'inaye-ti'l-meliki'l-mu'in¹

Mahrûsa-i Edirne'de kassâm-ı 'askerî nâibi olan Mevlânâ (—) zîde fazlehu² tevki'-i refi'-i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki : A'lemü'l-'ulemâi'l-mutebahhirin, efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'in³ bi'l-fi'il Rumeli Kadı'askerim olan Nuh edâma'llahu ta'âlâ feza'iluhu⁴ tarafından Südde-i Se'âdetime 'arz-ı hâl idüb berât-ı şerîfimle tekâlif-i 'örfiyyeden mu'âf olanlar 'askerîdir, deyu kanun üzere virilen emr-i şerîfimle de musarrah iken berât-ı şerîfimle mu'afiyet üzere Hasbağçe mühimmâtına imdâd itmek üzere on iki nefer balıkcıdan biri mürd oldukda 'askerî olmamak üzere müdahale olunduğu i'lâm olunmağın

İmdi ol makuule Mâliye tarafından berât-ı şerîfimle mu'âf olan balıkcı ve derbendci ve köprücü ve yağcı ve küreci ve ulakcı tâifesinden biri fevt olsa toprak kadıları müdahale itmeyüb kanun üzere sen kısmet cylemek bâbında Fermân-ı 'Âlişânım sâdır olmuştur Buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan emrim ve kanun-ı kadim üzere tâife-i mezbüreden fevt olanları siz kısmet ibüb âharı dahl ü ta'arruz itdirmiyesiz Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerife i'timad kılasız (yâ. 99)

Tahrîren fî evâil-i şehri R. li-s. 1046 (2-11 Eylül 1636) Bi-makam-ı Kostantiniyye el-mahmiyye

9) دكل

10) سدپايه

11) سپس

1) زيد فضله 2) قدوة العلماء المحققين ، عمدة الفضلاء المدققين المختص بمزيد عناية الملك المعين

3) ادم الله تعالى فضائله 4) اعلم العلماء المتبحرين ، أفضل الفضلاء المتورعين

VII.

No. 49 - 53

Edirne askerî kassamı'na ait olan 27 No. lu sicil, 15×41 boylarında 70 yapraklı bir defter halindedir ve aşağıdaki cetvelde görüleceği üzere, 1635 - 1638 tarihleri arasında yazılmış olup, 67 erkek ile 40 kadına ait bulunan 107 tereke kaydını ihtiva etmektedir:

Aylar	1635			1636			1637			1638		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1
Şubat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—
Mart	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	4	6
Nisan	—	—	—	—	—	—	1	1	—	7	5	2
Mayıs	—	—	—	—	—	—	4	3	1	3	2	1
Haziran	—	—	—	—	—	—	3	3	—	9	4	5
Temmuz	—	—	—	—	—	—	5	4	1	4	1	3
Ağustos	—	—	—	—	—	—	6	2	4	10	5	5
Eylül	—	—	—	—	—	—	4	4	—	17	10	7
Ekim	—	—	—	—	—	—	6	5	1	1	—	1
Kasım	—	—	—	—	—	—	4	3	1	—	—	—
Aralık	1	1	—	—	—	—	7	6	1	—	—	—
Yekûn	1	1	—	—	—	—	40	31	9	67	36	31

Erkek : 67
Kadın : 40
Cem'an : 107

Bu kayıtlar içinden seçtiğimiz beşinin dikkatimizi çeken bellibaşlı hususiyetleri şunlardır :

49) *Seyyidler* zümresinden olduğu için bir askerî sınıf mensubu addedilmiş olan Ali Çelebi'nin muhalefatı arasındaki eşyanın (73-150) miktar ve neveleri tetkik edilince, manifatura ticaretiyle meşgul olduğu anlaşılmaktadır.

50) Edirne'de bir vakfın mütevellisi sıfatıyla askerî sınıf mensubu addedilmiş olması lâzım gelen Hacı Mahmud'un, Edirne'de Rüstem Paşa hanındaki mahzenlere konmuş olan eşyası arasında Ankara'dan gelmiş üç yük sof ile, mühim miktarda atlas ve çuha mevcuttur (kısım II). Bu çuhalardan bir kısmının yabancı menşeli olduğu ve

bilhassa "Venedikden geldiği" tasrih edilmekte ve borçları arasındaki kayıtlardan da "Venedikden gelen" bu çuhaların gümrüğü için 1 600 akçe, Ankara'dan gelen soflar için ise 4 400 akçe sarfedilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Kendisinin ayrıca Venedik'te olan eşyası arasında (kısım IV) yetmiş beş bin akçe değerinde 2,5 yük sof ile onbeş bin akçelik bir yük balmumu ve 115 altın nakit parası mevcut bulunduğu ve yabancı memleketlerle yapılan ticaretle ilgili olduklarını tahmin ettiğimiz dört Yahudi tüccardan cem'an 127 600 akçe alacaklı olduğuna nazaran, Venedik'le ticarî münasebetler kurmuş büyük bir iş-adamı karşısında olduğumuz anlaşılmaktadır. Yarım milyon akçeye yakın kıymette ticaret metâları bırakan bu tüccarın muhalefat listesinde zatî eşyasının ve gayr-i menkul iyrat kaynaklarının kayıtlarının mevcut bulunmayışı üzerinde durulmağa değer bir konu teşkil etmektedir.

51) Bir yeniçeri olması lâzım gelen Hızır Beşe'nin muhalefatı arasında Edirne'de işlettiği bir keresteci dükkânında mevcut malların (20-77) cins, miktar ve fiyatları hakkında verilen bilgiler dikkate değer görülmektedir.

52) Aynı şekilde bir yeniçeri olması lâzım gelen Hacı Şemseddin Beşe, ufak bir kütüphanesi (1-43) de olan zengin bir kumaş ve elbise tüccarıdır. Dükkânındaki çeşitli kumaşlarla, dülbend, zıbun, kuşak.. gibi elbise nevilerinin miktar ve fiyatları hakkındaki bilgiler türlü bakımlardan büyük bir kıymet arz etmektedir.

Bir milyon akçeye yakın kıymette bir miras bırakmış büyük bir tüccar olan bu yeniçerinin malları arasında bulunan Akpınar köyünde büyük bir çiftlik (80,208) ile seksen bin akçe değerinde "mükemmel" evi (79) de kayde değer görülmektedir.

Tutarı yarım milyonu bulan borçlarının çoğunun kendi sahasıyla ilgili iş-adamlarıyla tesis ettiği ticarî kredi münasebetlerinden ileri geldiği tahmin edilebilir.

53) *Cümdî* Ahmed Beğ, Edirne'de ikamet etmekle beraber, muhtelif köylerde mevcut anbarlarında ve köy halklarının zimmetinde (390-417) veya kendi çiftliğinde (262) mevcut tahıl miktar ve nevilerine dair verilen malûmatın zenginliği ile dikkati çekmektedir.

Ahmed Beğ'in bu kadar çok köyde bu kadar çok miktarda zahire sahibi oluşunun (borçları arasındaki bir kayda göre, yalnız kendi anbarlarında olan zahireyi ölçen ırgatlara verilen ücret 1 299 akçeyi bulmuştur) sebebi, bir timarlı sipahi olması icap eden Ahmed Beğ'in bu köylerden, kendi timarı dahilinde olmaları dolayısıyla, topladığı âşarın anbarlarda depo edilmesinden ileri gelmiş olabilir. Hususî şahısların (409-414) veya bütün bir köy halkının müşterek zimmetinde (407-417) olarak gösterilen hububatın da harman yerinde ölçülüp sipahinin hissesi tayin edildikten sonra alâkalı şahısların zimmetinde alacak olarak bırakılmış *a'şar* mahsulü olması mümkündür.

Muhalefat listesi pek uzun ve bazı yerlerde ehemmiyetsiz eşyayı saymakta olduğundan 260 numaraya kadar olan kısımdan, yerden tasarruf için, bazı kayıtlar alınmamıştır.

**Muhallefât : el-merhum es-Seyyid 'Ali Çelebi ibn Mehmed, el-mü-
teveffâ Min kabl hâle kevnihi sâkinen bi-mahalle-i Kenîse, min
mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Âmine bint
Ahmed ve ibnen sagıyren es-Seyyid Mehmed ve binten sagıyreten
şerife Hadice ve ümmen med'uvveten şerife Nefise bint es-Seyyid
Ya'kub Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 19)**

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâni ve'l-ısrîn, min Ca. li-s. 1047 (12 Ekim 1637)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kelâm-ı 'İzzet	300	29) Mîyzan 2, ma'a dirhem	200
2) Evrak-ı şerîf	120	30) Sahan 16, fî 120	1 920
3) Menzil der mahalle-i mezbur	50 000	31) Tepsi	120
4) Gulâm be-nâm-ı Yusuf	8 000	32) Göğüm	250
5) Cârîye be-nâm-ı Üftâde	12 000	33) Havan	120
6) Neftî kebe	200	34) Kantar	120
7) Mai kebe	150	35) Kumkuma ma'a gülâb	150
8) Narencî kebe	300	36) Kefgir sahan	80
9) Sagıyr yan kebesi	80	37) Kefgir, kepçe 2	50
10) Yasduk	120	38) Hamam leğeni	200
11) Kırmızı kilim	80	39) Tâbe-i dest 2	80
12) Tırnova kebesi	200	40) Tencere	120
13) Kırmızı çuka zîn-pûş ¹	500	41) İbrik	70
14) Neftî kebe	200	42) Leğen ve ibrik	250
15) Beyaz kebenek	100	43) Şem'dân 3	120
16) Alaca heğbe	30	44) İbrik	80
17) Mai post	60	45) Demür kavanoz	40
18) Sîm-kûf özengi, 1 çift	350	46) Kebâb tâbesi	80
19) Tüfenk ma'a raht	300	47) Demür sini	300
20) Börk	40	48) Pekmez tâbesi	400
21) Garar 3	110	49) Furun kapağı	120
22) Çenber-i köhne 1	20	50) Kazgan	400
23) Kapu perdesi	40	51) Kebîr tencere	300
24) Çizme	60	52) Kebab demürü	120
25) Debbe ²	200	53) Fanûs	50
26) Kebîr leğençe	150	54) Sîh-pâye 2	50
27) Tepsî-i kebîr	300	55) Sîm kılıç	1 200
28) Hoşâb tası, kapaklı, 1 çift	300	56) Kantar	100
		57) Sîm bıçak	250

1) زین پوش

2) دبه

	Kıymet		Kıymet
58) Mai yelek	200	95) Peştemâl 2	50
59) Mor kürklü ferâce	250	96) Leblebi kuşak	30
60) Köhne çakşır	80	97) Yapağı kaftan	150
61) Dimi şalvar	80	98) Kırmızı penbe ipliği, 23 top, fî 35	770
62) Kadife kavuk	100	99) Siyah kılıç	50
63) Destâr	80	100) Neftî bogası, 16 zirâ', fî 17	252
64) Alaca kaftan	400	101) Kaba ⁵ penbe ipliği, 7,5 okye, fî 40	300
65) Don, gömlek	120	102) Kebîr kaftan	300
66) Beyaz zıbus	50	103) Kebab demüri	120
67) Bez kuşak	80	104) Astar kıt'ası	60
68) Makrama 3	50	105) Gedeleş ⁶	100
69) Siyah kapama	150	106) Tabanca tüfenk	250
70) Tavuk 2	50	107) Garar 3	120
71) Çini kâse 10	100	108) Siyah yapınca ⁷	200
72) Bağ, der kurb-ı Mumcı Çeş- mesi, 1 kıt'a, 2 dönüm	2 000	109) Köhne velençe	40
73) Mısır peştemalı 122, fî 25	3 050	110) Beyaz çuval	40
74) Def'a Mısır peştemalı 50, fî 40	2 000	111) Resen ⁸ 2	20
75) Kara peştemalı 12, fî 25	300	112) Minder-i sagıyr	25
76) Şemle ³ 4	200	113) Sagıyr kantar	25
77) Çine ¹⁰ dülbendi 12, fî 35	420	114) Köhne alaca kilim	250
78) Barata ⁴ 40, fî 35	1 400	115) Minder yüzü	25
79) Çenber, top 12	240	116) Çivid, 29 vakıyye, fî 25	725
80) Alaca makrama 20, fî 7	140	117) Kırmızı iplik, top ⁹ 61, fî 35 2	135
81) Dimi, 44 zirâ', fî 9	394	118) Cedîd gömlek 18, fî 40	730
82) Kenevir bezi, 383 zirâ', fî 5,5	2 107	119) Def'a kırmızı iplik, top 19, fî 35	665
83) Penbe bezi, 313 zirâ', fî 9	2 817	120) Don 10, fî 30	300
84) Mısır makraması 300, fî 8	8 400(?)	121) Penbe bezi, 400 zirâ', fî 9	3 600
85) Kırmızı tekbend kuşak 30, fî 17	510	122) Dırama bezi, 400 zirâ', fî 9	4 176(?)
86) Alaca peşkir 3	180	123) Kenevir bezi, 289 zirâ', fî 5	1 445
87) Şal 9, fî 40	360	124) Anadolu bezi, 71,5 zirâ', fî 7	641
88) Beyaz astar 11, fî 52	578	125) Kenevir bezi, 272 zirâ', fî 5	1 360
89) Penbe ipliği, 2 okye	200	126) Beyaz dimi, 111 zirâ', fî 9	999
90) Don-ı cedîd 10, fî 30	300	127) Beyaz astar 4	210
91) Gömlek-i cedîd 14, fî 40	560	128) Çenberlik dülbend	100
92) Penbe bezi 162, fî 7	1 148	129) Peştemâl 86, fî 25	2 150
93) Cedîd gömlek 2	200	130) Def'a peştemâl 124, fî 25	3 100
94) Uçkur 6	72	131) Def'a peştemâl, 9 fî 45	405
		132) Çine dülbendi 14	490

3) شمله

7) پاپنجه

4) براته

8) رسن

5) قبا

9) طوب

6) كدلج

10) جنه (؟)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
133) Dülbend 5	500	142) Bogası 3	350
134) Barata 4 27, fî 35	945	143) Kenevir bezi, 40 zirâ', fî 5	200
135) Fes barata 27, fî 35	945	144) Yapağı kaftan	150
136) Peştemâl 9, fî 40	360	145) Hurde bogası	130
137) Peşkir 7	120	146) Alaca kilim	150
138) Şemle ve hurda	135	147) Miyzân ma'a dinhem	160
138/a Penbe ipliği, okıyye 5,5	470	148) Demür endâze	25
139) Makrama 24, fî 20	480	149) 'Araba keçesi	360
140) Dülbend	140	150) Miyzân, dirhem	100
141) Astar 3	190	Yekûn	143 178

Minhâ el-ihracât :

Li't-techiz ve't-tekfîn 6 000; Kabrini ta'mir için 4 000; Kadı'asker Efendiye verilen resm-i kısmet 4 000; Deyn-i müsbet li-şerife Nefise Hâtun ibnet es-Seyyid Ya'kub Bi-şehâde el-Hâc Yusuf bin 'Abdi ve el-Hâc Ca'fer 16 000; Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-müeccel 2 000; Harc-ı defter 90; Düyün-i müteferrika 310

		Yekûn	32 400
		El-bâki li't-taksîm beyne'l-verese	110 778
Hissetü'z-zevce	13 847	Hissetü'l-ümm	16 157
Hissetü'l-ibn	53 850	Hissetü'l-bint	26 925

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum el-Hâc Mahmud ibn el-Hâc Ahmed el-mütevelli li-vakf-ı ... Beğ, el vâkı' bi medine-i Edirne el-mahmiyye Mâte bi-mahalle-i Eskici Hamza, min mahallât-ı Edirne ve tereke zevce med'uvve Âmine Hâtun ibne (—) ve ibneyn kebîreyn Mehmed ve Mustafa ve ibnen sagıyren 'Ali ve bint kebîre med'uvve Fatıma Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 27)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi'l-'ısrîn, min Ca. li-s. 1047 (10 Ekim 1637)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hane der mahalle-i mezbûre (*)	25 000	28) Şerbetî tas	65
2) Sepet sanduğı	200	29) Sagıyr tepsi 2	60
3) Demür sini	300	30) Kefgir sahan	10
4) Leğen	210	31) Keçe	55
5) Tencere 5	670	32) Şem'dân	35
6) Kebîr tencere	310	33) Havan	90
6/a) Diğere tencere	60	34) Kantar	75
7) Tencere	60	35) Kara kılıç	75
8) Göğüm	240	36) Miyzân 2	60
9) Sagıyr göğüm	80	37) Bogası alacası 3	300
10) Kazgan	410	38) Muhattem kuşak	300
11) Pekmez tâbesi	300	39) Destâr 2	250
12) Tepsi 3	300	40) Don 2, gömlek 2	230
13) Tâbe-i sagıyr	120	41) Diğere gömlek	70
14) Tâbe	50	42) Dimi pâresi	200
15) Hereni	80	43) Bogası pâreleri	90
16) İbrik	50	44) Astar	20
17) Kahve ibriği	30	45) Makrama	30
18) Bakrac	60	46) Gömlek	40
19) Sih-pâye ¹ 2	20	47) Altun terâzûsı	10
20) Leğen	40	48) Dolama-i köhne	400
21) Iskara ²	10	49) Kürklü ferâce	I 105
22) Tâbe-i kebab	120	50) Köhne mor kürklü ferâce	200
23) Leğen ma'a ibrik	150	51) Çakşır	340
24) Sahan 5	300	52) Köhne kırmızı yapınca ³	70
25) Seferî sahan 2	270	53) Kebîr kalîçe	I 500
26) Yahni tepsisi	50	54) Kilim	160
27) Tas 3	110	55) Beyaz velençe	90

(*) Menzil-i mezbûr oğlu Mehmed'in hissesine ta'yin olunmuştur.

1) سه پایه

2) اسقره

3) یانجه

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
56) Köhne velençe	180	64) Alaca meşin 2	60
57) Köhne kebe	55	65) Döşek	100
58) Kırmızı velençe	30	66) Sofra-i köhne	30
59) Maşraba	30	67) Âsiyâb-ı dest	45
60) Köhne ihram	15	68) Hatab, 20 'araba	500
61) Heğbe	60	69) Satur	20
62) Yorgan	200	70) İskemle	20
63) Döşek yüzü	155	71) Hurdevât-ı hâne	800

II.

Müteveffâ-i mezbûrın mahmiyye-i mezbûrede vâki' *Rüstem Paşa Hanında der-mahzen olan eşya'sıdır* ki zikr olunur :

Kırmızı prankon ⁴ (?) çuka, 26 zirâ', fî 600	15 600
Post-ı sansar, 4 tahta	6 000
Atlas, 258 zirâ', fî 220	56 760
Venedik'ten gelen çuka ve Han'da çıkan 332 zirâ', 7 rubu', fî 370	123 164
Cevreb, 45 deste, fî 22	1 000
İplik kuşak 14, fî 30	430
Hamam makraması 2	150
Döşeme 2	200
Kırmızı kilim 3, fî 200	600
Engüriden gelen sof, 3 yük, fî beher yük 28 333	85 000

III.

Müteveffâ-i merkuumun *zimem-i nâsda⁶ olan akçe'sidir* ki verese beyninde taksim olunmuşdur :

Der zimmet-i Haydar-oğlu Yahudi Meblâğ	21 800
Der zimmet-i Elend ⁷ Yahudi Meblâğ	31 800
Der zimmet-i Asraf ⁸ Yahudi	42 000
Der zimmet-i Bıçakçı-oğlu Yasef Yahudi Meblâğ	32 000
Yekûn	454 368

Minhâ el-ihracât :

Et-techiz ve't-tekfîn Meblâğ 10 000; Deyn-i müsbet li'z-zevce'ti'l-mezbûre mine'l-mehri'l-müeccel 13 000; Resm-i kısmet 10 000; Kassâmiyye, kâtibiyye ve hud-dâmiyye 3 000; Müteveffâ-i mezbûrun *mahalle-i mezbûre 'avârızı'na vakf* eyledüğü 3 000; Mahalle-i mezbûre imamı Mehmed Efendi'ye vasiyyet eyledüğü 1 000; Mahalle-i mezbûre müezzini 'Ali Halife'ye vasiyyet eyledüğü 1 000; Mahalle-i mezbûre *çşmesine vasiyyet* eyledüğü 1 000; *Venedik'den gelen çukanın gümrüğü* 1 600; Engürü'den gelen eşyaya verilen *harc* 4 400

Yekûn	48 000
El-bâkî li't-taksim beyne'l-verese	406 368

4) پریقون (?)
8) اصرف

5) جورب

6) ذمم ناسده

7) الند (?)

	<u>Meblâğ</u>		<u>Meblâğ</u>
Hissetü'z-zevce	50 796	Hissetü'l-ibn	101 592
Hissetü'l-ibn	101 592	Hissetü'l-bint	50 796
Hissetü'l-ibn	101 592		

IV.

Müteveffâ-i mezbûrın *Venedik'de olan eşyasıdır* ki verese beyninde taksim olunmayıb resm-i kısmeti alınmışdır :

<i>Venedik'de sof, 2,5 yük, fi 30 000</i>	75 000
<i>Diğer Venedik'de şem'-i 'asel, 1 yük</i>	15 000
<i>Diğer Venedik'de sikke-i Hasene 75, fi 240</i>	18 000
Yekûn	108 000

Hissetü'z-zevce Meblâğ	13 500	Hissetü'l-ibn Meblâğ	27 000
Hissetü'l-ibn Meblâğ	27 000	Hissetü'l-bint Meblâğ	13 500
Hissetü'l-ibn Meblâğ	27 000		

Balâda mestûr olan yüz sekiz bin akçe mevcut olmamağın veresenin hisseleri ta'yin olunub 'ale'l-infirâd teslim olunmamışdır, gelen hisseleri ahz ideler, ve's-selâm

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum Hızır Beşe ibn Piri, er-râcil Mâte bi-mahalle-i Ya'kub Paşa, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce Ümmihani Hâtun ibne Mahmud Beğ ve ibnen sagiyren med'uvven Hüseyin ve binten sagiyreten med'uvveten 'Âyişe Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 29)

Vaka'a't-tahrir fî gurre-i Ş. li-s. 1047 (19 Aralık 1637)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Dükkân, der-sûk-ı Ağaç Pazarı	9 000	26) Meşe tahtası, 72 'aded, fî 10,5	756
2) Sîm yünlük ¹	570	27) Yirmikarış hatul, 22 'aded, fî 18	398
3) Kırmızı muhattem kuşak	650	28) Fınduk tahtası, 28 'aded, fî 16,5	462
4) Beğlik ² çuka Şirvanî	245	29) Boğazluk ⁴ 70, fî 20	1 400
5) Mai kürk	1 450	30) Dolab oluku, 1 'aded	200
6) Yeşil çuka ferâce	1 655	31) Der zimmet-i 'İvaz, 'an bahâ-i oluk ⁵	145
7) Tüfenk	405	32) Furun taşı	200
8) Mor çuka çakşır	426	33) 'Araba 'arşı ⁶ , 3 'aded, fî 30	90
9) Kara kılıç	400	34) Dolab eğrisi, 14 'aded, fî 40	560
10) Yanbolu kebesi	150	35) Kebir mina ⁷ (?), 5 'aded, fî 200	1 000
11) Kilim	200	36) Otuzkarış kiris, 7 'aded, fî 50	350
12) Sepet sanduğı	200	37) Ankiş ⁸ , 1 çift	40
13) Don, gönlek, 1 çift	200	38) Yirmi-karış direk, 7 'aded, fî 37	259
14) Sîm bıçak	300	39) Oluk, 5 'aded, fî 31	155
15) Kuşak-ı tiftik	50	40) Yirmi-karış hatul, 171 'aded, fî 9	1 549
16) Rehin olan şiş	150	40/a) Don, 6 aded, fî 66	396
17) Kırmızı çuka yelek	1 800	41) 'Araba kanadı, 13 çift, beher çift fî 121	1 573
18) Hurdevât-ı hane	500	42) Kızanlık tahtası, 54 'aded, fî 5,5, baş ³ 4	301
19) 'Araba, 1 'aded	400	43) Tahta 28, fî 5,5	155
20) Çam tenekesi, 564 'aded, fî 2,5, baş ³ 10	1 445	44) Tezgâhlık, 27 'aded, fî 11	299
21) Battal boy teneke, 263 'aded, fî 5,5, baş 4	1 488		
22) Kuşaklı sepet, 13 çift, fî 44	572		
23) Garar sepedi, 15 'aded, fî 13,5, baş 5	307(?)		
24) Dolab sepedi, 5 'aded, fî 43	215		
25) El sepedi, 16 'aded, fî 9	142		

1) يوكلك

2) تيلك (?)

3) باش

4) بوغازلوق

5) اولوق

6) آرشی

7) منا

8) انقش

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
45) Direk, 14 'aded, fî 41, baş 10	584	60) Saban, 15 'aded, fî 10	150
46) Çam sırığı ⁹ , 361 'aded, fî 3, baş 30	1 103	61) Tahta hurdası	27
47) Köstere ¹⁰ taşı, 16 'aded, fî 45	720	62) Demir taşı, 10 'aded, fî 40	400
48) Kısa-boy teneke, 189 'aded, fî 3,5	662	63) Gömlek taşı, 4 'aded, fî 30	120
49) 'Araba döşemesi, 140 'aded, fî 32 (?)	3 080	64) Kızak merteği, 10 'aded, fî 10, baş 3	103
50) Dingillik, 228 'aded, fî 6,5, baş 11	1 493	65) Uhlamur eli 3	45
51) Ceviz tahtası, 15 'aded, fî 38	573	66) Taş değirmen	16
52) Diğer ceviz tahtası, 5 'aded, fî 93	465	67) Kayın merteği 25	29
53) Uhlamur sırığı, 89 'aded, fî 3	267	68) Fenar kolu ¹² 25, fî 2,5, baş 4	66
54) Salıncak ¹¹ bununduruğu ¹³ , 1 çift	52	69) Ağaç sini, 6 'aded, fî 10	60
55) Kozluca, 152 'aded, fî 2, baş 30	334	70) Tırpan sapı, 45 'aded, fî 2, baş 3	95
56) Kiremid, 2000 'aded, beher yüz fî 20	400	71) Diğer tırpan sapı, 10 'aded, fî 2	20
57) Hurdevât mertek	70	72) Öreke, 5 'aded, fî 5	25
58) Bununduruk, 9 'aded, fî 10	400(?)	73) Kebîr tahta	13
59) Pulluk ¹⁴ sabanı, 5 'aded, fî 40	200	74) Uhlamur merteği, 4 'aded, fî 23	92
		75) Fınduk çibuğu	60
		76) Hurdevât-ı dükkân cem'an, baş 3	100
		77) Seped 2, fî 15	30
		Yekûn (+ 1 921)	46 983

Minhâ el-ihracât :

Li't-techîz ve't-tekfîn 5 000; Deyn-i müsbet li-zevceti'l-mezbûre 'ani'l-mehri'l-müeccel 10 000; Dellâliyye-i kereste 454; Dellâliyye-i esbâb 170; Ücret-i kadem 500; Resm-i kısmet 800; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 700; Sûret-i defter ve harc-ı vesâyet ve nezâret 100

Yekûn 17 724Sahhu'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese 29 259

Hissetü'z-zevce 3 657
Hissetü'l-ibn 17 070

Hissetü'l-bint 8 535

9) چام قرینى
10) کوستره
13) (Burunduruğı?) بنوندروغى

11) صالنجق
14) بلوق

12) فنار قولى

Muhallefât : el-merhûm el-Hâc Şemsüddin Beşe ibn Ahmed, er-râcil Mâte fî mahalle-i Sabuncı, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Rahime Hâtun ibnetü'l-Hâc Hayreddin ve benûn sagıyrûn med'uvvûn Mahmud ve Ahmed ve 'Ali Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 33)

Vaka'a't-tahrîr fî'l-yemmi's-sânî ve'l-'ısrîn, min şehr-i Ra. li-s. 1047 (14 Ağustos 1637)

I.

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kitâb-ı Firûznâme, 5 cild	1 150	28) Hikâye-i Semendun ⁶ 1	80
2) Tevârih-i Tabarî 1	605	29) 'Arabî hikâye 1	164
3) Fatih-i kulûb ¹ 1	66	30) 'Arabî siyer-i Nebî 1	110
4) Tevârih, ma'a tasavvufa mûte'allik ²	140	31) Kasîde-i Bürde	18
5) Esrâr-ı Envâr 1	90	32) Hikâye-i Ebü'l-müslim, 3 cild	330
6) Ravzatü'l-ahbâr ² 1	180	33) Hikâye-i Gerdenkeşân ⁷	70
7) Hamza-nâme, 6 cild	480	34) Divan-ı Nesimî 1	43
8) Futûhu'ş-Şam	81	35) Tefvik 1	83
9) Şerh-i Bedî'a 1	300	36) İ'lâmü'l-a'lâm 1	200
10) Tarih-i mülûk 1	50	37) Mekârim-i Ahlâk 1	160
11) Süleyman-nâme, 9 cild	1 000	38) Kahraman-nâme, 9 cild	950
12) Vâkıdî 1	164	39) Âdâb-ı menâzil 1	250
13) Ebyât-ı 'Arabî	22	40) Mevazi' 1	75
14) Tarih-i Haleb 1	95	41) 'Arabî kitab 1	38
15) 'Arabî mecmu'a	25	42) Siyer-i Nebî 1	36
16) Kitabü'l-hikem 1	54	43) Mecmu'a	150
17) Mecmu'a 1	70	44) Kara gaddâre 1	117
18) Pend-i 'Attâr	26	45) Gömlek 1	71
19) Hikâye-i Seyyid Battal, 1	150	46) Benefş çakşır 1	501
20) Tarihü Bağdad ²	200	47) Yan keçesi	250
21) Câmesb-nâme ³ 1	170	48) Dülbend 1	250
22) Mecmu'a 1	121	49) Gümüşlü varsak 1	605
23) Hulefâi'r-râşidîn 1	100	50) Köhne yan keçesi 1	59
25) 'Arabî kitab 1	200	51) Don ²	53
26) 'Anter-nâme ⁴ , 5 cild	335	52) Alaca kaftan ²	600
27) Mirsaadü'l-'İbâd ⁵ 1	110	53) Altun küpe 1	600
		54) Sırmalı kuşak 1	306
		55) Münakkaş kuşak 1	120

1) قلوب

2) روضة الأخبار

3) جامسینامه

4) عنترنامه

5) مرصاد الماد (?)

6) سمندون

7) حکایه کردنکشان

8) توفیق اعلام

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
56) Sîm kılıç 1	3 010	88) Haşhaşî ¹⁵ dülbend, 4 'aded, fî 240	960
57) Zıbun 1	70	89) Kapamahane ¹⁸ dülbend, 20 'aded, fî 500	9 600(?)
58) Dülbend 1	361	90) Şâmî dülbend, fî 580	1 080
59) Turuncı velençe 1	(—)	91) Muhayyer kaftan 3	900
60) Gömlek 1	90	92) Mısrî alaca kaftan 4	720
61) Maî muvahhidî ferâce 1	1 150	93) Şâmî alaca kaftan 2	600
62) Orta keçesi 1	702	94) İplik alaca kaftan 2	400
63) Kırmızı diz-çakşırı 1	112	95) Bogası kapama, 5 'aded	800
64) Kırmızı 'anteri 1	128	96) Çirîşkârî ¹⁷ , top 4	1 200
65) Don 1	19	97) Siyah bez 4	600
66) Benefş çuka yelek 1	1 440	98) Şamî, 'aded 10	200
67) Tüfenk ma'a raht	301	99) Alaca çarşeb 5	300
68) Neftî 'inayet kapama	726	100) Tire alacası 3	300
69) Bogası çakşır 1	105	101) Bogası kapama 1	150
70) Darçînî 'inayet kapama	791	102) Siyah kapama 1	300
71) Köhne zıbun 1	70	103) Köhne siyah ferace	300
72) Kadife yektaşî ⁹ (?) 1	253	104) Kirpas, 5 zirâ ^c	60
73) Hezarân 2	400	105) Sirenk ¹⁸ çakşır	120
74) Mor kürdiye, bâ-post-1 sa'leb ¹⁰	1 550	106) Berber makraması 16	160
75) Tâbî çintiyân 1	235	107) Haleb peştemalı, 1 deste	180
76) Yeşil çuka ferace, bâ-post-1 zerdevâ	4 955	108) Mor çuka, 2,5 zirâ ^c	1 000
77) Üsküf 1	3 500	109) Mai Londura çuka, 2,5 zirâ ^c	700
78) Sîm bilezik, 69 dirhem, fî 10	690	110) Silecek 1	100
79) Mükemmel menzil, der mahalle-i mezbûre	80 000	111) Astar 1	150
80) Çiftlik, der karye-i Akbınar	50 000	112) Havlı döşeme	200
81) Bârgir, 2 re's	4 000	113) Makrama 3	300
82) Un-1 buğday	1 900	114) Hâre kaftan 1	200
83) Bağ, der karye-i Topyolu ve Sarbân Çeşmesi, tahmînen 14 dönüm	6 000	115) Alaca zıbun 1	100
		116) Bogası zıbun 10, fî 90	900
		117) Bağdadî zıbun 8, fî 200	1 600
		118) Bursa atlas zıbun 10, fî 240	2 400
		119) Def'a zıbun 10	2 400
		120) Sirenk zıbun 4, fî 320	1 280
		121) Bağdadî zıbun, 7 'aded, fî 240	1 670
		122) Bağdadî zıbun, 20	4 000
		123) Müsemmen ¹⁹ , 7 'aded, fî 800	5 600
		124) Bağdadî, 9 'aded, fî 600	5 400
		125) Dârayi zıbun 32, fî 250	8 120(?)
		126) Bogası zıbun 11, fî 100	1 100
		127) Kırmızı sâde 1	200
		128) Sarı zıbun	130

II.

Müteveffâ-i mezbûrın dükkânında tahrîr olunan eşyadır:

84) Verengül ¹¹ dülbend, 'aded 24, fî 400	9 600
85) Mutallâ ¹² dülbend, 9 'aded, fî 480	4 320
86) Nîm-gül ¹³ dülbend, 20 'aded, fî 360	7 200
87) Baharî ¹⁴ dülbend, 20 'aded, fî 300	6 000

9) یکتاشی	10) پوست ثعلب
13) نیم گل	14) بهاری
17) چرشکاری	18) سدرنک

11) ورنکل (?)	12) مطلا
15) خشخشی	16) قیپخانه
19) شمن	

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
129)	Hâre kaftan	300	172)	Bogası zibun 3	340
130)	Bağdadî kaftan 10, fî 420	4 200	173)	Bogası kapama 3	450
131)	Sarı atlas kaftan 1	400	174)	Alaca kaftan 8, fî 160	1 280
132)	Küçük Bağdadî kaftan 5, fî 180	900	175)	Çit zibun alaca	300
133)	Def'a küçük Bağdadî kaftan 8, fî 80	640	176)	Cedid gömlek 1	300
134)	Mai dârayî kaftan	400	177)	Kapamahane dülbend 11, fî 500	5 500
135)	Küçük dârayî kaftan 3	900	178)	Makrama 1	25
136)	Def'a küçük dârayî kaftan 5	600	179)	Çirişkârî, 30 top	1 000
137)	İplik alacası 1	200	180)	Münakkaş çarşeb 1	1 000
138)	Haleb peştemalı, 1 deste	180	181)	Kılabdânlı boğça 1	1 000
139)	Alaca kuşak 8, fî 200	1 600	182)	Bağdadî pâreleri	400
140)	Dârayî, 23 zirâ', fî 75	1 725	183)	Bağdadî yen ²¹ , çift 6	300
141)	Sirenk, 33 zirâ', fî 130	(4290)	184)	Muhayyer	180
142)	Çirişkârî ¹⁷ , 8 top, fî 300	2 400	185)	Dârayî yen ²¹	200
143)	Ser-i Hindî, 13 top, fî 360	4 680	186)	Astar	100
144)	Çirişkârî, top 2	600	187)	Silecek	100
145)	Bürüncük, 400 zirâ', fî 28	1 120	188)	Yasduk, 7 çift	140
146)	Şile dülbendi 6, fî 360	2 160	189)	Bürüncük, 6,5 zirâ'	160
147)	Bogası 7	760	190)	Kirpas, 26 zirâ'	260
148)	Şam kuşağı 20	1 100	191)	Nakışlı sofra	300
149)	Miskalî bogası 14, fî 210	2 940	192)	Alaca 2	300
150)	Orta Şam kuşağı 2	500	193)	Çarşeb 3	180
151)	Çit, top 29, fî 180	5 200	194)	Kırmızı bogası 2	450
152)	Çirişkârî, top 2	500	195)	Siyah bez 1	150
153)	Yezdî alaca, 7 'aded, fî 280	1 960	196)	Perde	150
154)	Celeb kuşağı 17, fî 160	2 720	197)	Tire makraması	300
155)	Alaca 2	400	198)	Dülbend 1	250
156)	Haleb çiti 4	400	199)	Bogası pâreleri	200
157)	Gazze peştemal 3, fî 350	(1050)	200)	Nîm bogası-i beyaz	300
158)	Bursa peştemalı 4, fî 350	1 400	201)	Çit 3	180
159)	Kırmızı peştemâl 10	480	202)	Münakkaş peşkir	500
160)	Dârayî kaftan 6, fî 650	3 900	203)	Lekepürü beyaz bogası, 14, fî 600	8 400
161)	Sirenk çakşır	130	204)	Semenî ²³ bogası 3, fî 600	1 800
162)	Kırmızı bogası 2	200	205)	Fersepidî ²⁴ beyaz bogası, 42, fî 300	12 600
163)	Çenber 11	220	206)	Dükkân, der sük-1 'Ali Paşa, kepenk 2	(—)
164)	Vala, 35 zirâ' fî 35	1 225	207)	Def'a dükkân, der sük-1 mezbûre, kepenk 2	(—)
165)	Muhayyer, 22 'aded, fî 180	3 960	208)	Çiftlikde der anbar buğday, 4 mud, fî 40	3 200
166)	Pâre muhayyer	120		Der anbar şa'ir, mud 3, fî 20	1 200
167)	Al dülbend 22	1 300	209)	Küpe, dehen ²² 1	56
168)	Çit 1	360			
169)	Haleb çiti 1	100			
170)	Bogası kapama 3	450			
171)	Muhayyer kaftan 2, fî 300	600			

20) يك چفت

21) يك

22) دهن

23) ثمانى (?)

24) فرسپدى

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
210) Defa küpe, dehen ²⁶ 1	75	216) Zimem-i nâsda	60 000
211) Pîş-tahta 1	400	217) Der zimmet-i Lato veled	18 200
212) Akçe tahtası, 'aded 3	100	218) Der zimmet-i Dimo veled	28 500
213) Timur endâze 1	30	219) Beyaz bogası 2	200
214) Çatma hane ²⁵ , der Karye-i Paşa	4 500	220) Mısrî alaca 1	700
215) Der zimmet-i Abdünnebi, 'an bahâ-i gendüm	1 000	221) Tılsım-i sım, dehen ²⁶ 1	52
		222) Def'a dükkân der sük-ı mezbûre, kepenk 1	—
		Yekûn	995 781*

Minhâ el-ıhrâcât : Techiz ve tekfin**Deyn-i müsbet :**

li'z-zevceti'l-mezbûre 'ani'l-mehri'l-müeccel, bi-şehâde el-Hâc Mustafa ibn 'Abdülğani ve Fethullah 'Ali ibn Nasreddin	16 000
li'l-Hâc Mehmed, bi-şehâde Hüseyin Dâniş ibn Ahmed ve Hamza bin Mustafa	1 379
li'l-Hâc 'Abdülkaadir, 'an bahâ-i darı, bi-şehâde el-Hâc Mustafa bin 'Ali	10 893
li-'Abdurrahmân, 'an bahâ-i sirenk, bi-şehâde el-Hâc 'Abdülbaaki Çelebi ve Ahmed Çelebi	11 320
li-Dilâver Beğ, 'an bahâ-i dülbend, bi-şehâde Mehmed Çelebi ve Hamza Çelebi	2 080
li-Ahmed Çelebi ibn İsâ, bi-şehâde Hâce Murad ve el-Hâc 'Ali	18 740
li-Mustafa Efendi, bi-şehâde Ca'fer bin 'Abdullah ve Nasuh	7 625
li'l-Hâc Veli bin 'Abdullah, bi-şehâde Hamza bin Mustafa ve el-Hâc Mehmed	12 240
li-Hamza Çelebi ibn Mustafa, bi-şehâde el-Hâc Mehmed ve 'Ali bin Murad	6 699
li-Ahmed, bi-şehâde el-Hâc Mehmed ve Nasreddin	900
li'l-Hâc Mehmed, bi-şehâde 'Abdülbâki Çelebi ve el-Hâc 'Ali	123 200
li'l-Hâc Hayreddin, bi-şehâde el-Hâc 'Abdülkaadir Nasreddin Çelebi	195 000
li'l-Hâc Tâceddin, bi-şehâde Mahmud Çelebi ve el-Hâc 'Abdülkaadir	3 747
li-Nasreddin Çelebi, bi-şehâde 'Abdülbâki Çelebi ve 'Abdülkaadir	24 000
li-Receb bin Ca'fer, bi-şehâde el-Hâc Mehmed bin Musa ve el-Hâc İsâ Çelebi	4 840
li-vakf-ı imam-ı mahalle-i Sabuncı, bi-şehâde Ahmed Çelebi ibn Mehmed ve Hasan Çelebi ibn 'Ali	14 000
li-vakf-ı müezzin-i mahalle-i mezbûre, bi-şehâde Mustafa bin 'Abdüllâtif ve Hüseyin Çelebi	10 000
li-vakf-ı çeşme-i mahalle-i mezbûre, bi-şehâdeti's-şahideyn-i mezbûreyn	5 000
li-Kazzaz Zülfikar, bi-şehâde Ca'fer bin 'Abdullah ve Mustafa Çelebi	490
Resm-i kısmet	10 000
Kassâmiyye	1 115
Düyûn-ı müteferrika	5 000
Dellâliyye	1 380
li'l-Hâc Ca'fer bin (-), 'ani'l-Karzi's-Şer'i, bi-şehâde İbrahim Çelebi el-Hâc Ahmed, Kâmil Riyal gurus 500	10 000
	Yekûn
	500 448

El-bâki li't-taksim beyne'l-verese 95 333

* Bu yekûnun içinde 222, 206 ve 207 numaralarda kayıtlı bulunan ve listenin sonundaki izahlardan her birinin *tasarruf değerleri*'nin yüzer bin akçe olması lâzım gelen beş kepenk'lik üç *çifte icâreli* vakıf dükkânının kıymetlerinin de dâhil olması lâzım gelir. Fakat, sahiplerinin bu gibi vakıflar üzerindeki *tasarruf hakları*, diğer mülkler gibi, Şer'i miras kaidelerine göre bütün mirasçılar arasında taksim edilemeyeceği için, miras tablosunun tertibine esas teşkil eden miras yekûnu rakamına dahil edilmemiştir. Bu şekilde bir tashih yapıldığı takdirde dahi, listede mevcut kıymet rakamlarının yekûnu olarak bizim bulduğumuz 467 117 rakamı ile kâtibin verdiği 995 781 rakamı arasında (nereden geldiğini anılamadığımız) 28 664 akçelik bir fark mevcut kalmaktadır.

25) چاهه خانه

26) دهن

Hissetü'l-ibn
Hissetü'l-ibn

31 777
31 777

Hissetü'l-ibn

31 777

Müteveffâ-i mezbûr Şemsettin Beşenin Ali Paşa Sûkında vâkı' olub ücret-i müeccele ve icâre-i mu'accele ile olan yüz bin akçe kıymetli beş kepenk dükkânlarından bi-hasebi'l-kanun zevcesi mezbûre Rahtme Hâtuna hisse intikal itmekle ba'de edâ-i'd-düyûn bâki kalan doksan beş bin üçyüz otuz üç akçe oğulları sagıyrûn-ı mezbûrun beyinlerinde taksim olunub zevcesine hisse ta'yin olunmamıştır.

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum Ahmed Beğ ibn 'Abdullah el-cündî¹ Mâte, sâkinen bi-mahalle-i Hasan Paşa bi-Edirne ve tereke zevce med'uvve Neslihan bint Mehmed ve ibnen kebîren med'uvven Mehmed Beğ ve selâsete ebnâin sığaar med'uvvîn 'Abdülbaaki ve İbrahim ve Halil ve binten kebîreten med'uvveten Beğhan Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 47)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi's-sâbi', min Za. li-s. 1047 (23 Mart 1638)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
8) Firengî altun 84	—	192) Yahni tepsisi 1	85
9) Şerifî 271	—	195) Dûlbend örtüsü 1	500
10) Mu'âmele ² altun 6	—	202) Kapu perdesi 1	155
11) Riyâl guruş 169,5	—	203) Bez, 30 zirâ', fi 31,5	930
12) Esedî guruş 17	—	219) Fânus 1	47
13) Nakid akçe	10 630	220) İznik tabağı 3	42
14) Def'a nakid akçe	973	227) Hamam leğeni 1	62
15) Pâre bi-hisab-ı akçe	755	229) Fânus gömleği 1	170
26) Londura çakşır 1	540	230) Sîm kuşak 1	996
32) Sahan-ı kebîr 9, fi 124	1 116	231) Seferî tas 1	131
36) Post-ı âhu	105	232) Sîm raht 1	900
40) Burun tası 1	16	238) Mercan tesbih 1	1 500
56) Post-ı âhu 1	30	239) Kazgan-ı kebîr 1	1 505
98) Tüfenk 1	150	240) Kebîr kalıçe 1	2 300
104) Kır bârgir 1	1 300	246) Kebîr tâbe 1	1 285
106) Tavli ³ 1	317	247) Yumurta tâbesi 10	93
109) Pîşhun 1	200	248) Fânus 2	485
121) Devetüyü atlas kaftan 1	585	249) Seped sanduğı 1	107
126) Orta keçesi 1	1 405	250) Pencere demürleri, 146 kıyye	736
130) Al bârgir 1	1 640	251) Sîm raht	3 200
133) Zerdevâ kaplı yeşil kürk	2 450	253) Vezne 1	25
134) Gümüş-kûf ⁴ özengi 2	112	256) Üskülü ⁶ ipliği	480
135) Zemzemli bogası 1	600	258) Sâde kılıç 1	582
137) Şem'-i kâfur 1	10	260) Darı, 24 keyl, fi 30	720
151) Şem'-i 'asel, 30 dirhem	57	261) 'Alef, 20 keyl, fi 15	300
152) Yeşil dilkü kürkü 1	725	262) Merhum-ı mezbûrın <i>kilârın-</i> <i>da bulunub me'kûlât</i> dan verese- beyninde taksîm olunan eş- yanın bahâsı Meblâğ:	5 577
173) Bârgir-i seyishane ⁵ 1	1 300		
187) Çadır bezi 4	45		
191) Kirpas, 34 zirâ', fi 28	938		

1) الجندي

2) معامله

3) تاولی

4) كوشن كوف

5) سیسخانه

6) اسکولو (استیو؟)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
a: Merhum-ı mezbûrın mah- miyye-i mezbûreye tâbi‘ Tatar nâm karyede vâki‘ olub mukaddemâ <i>kebîr oğlu</i> <i>mezbûr Mehmed Beğe hibe</i> <i>eyledüğü çiftlikde</i> menkuul kısmından olub müteveffâ-i mezbûrın mülkü olan eşya- sıdır ki bu mahalden aşağı zıkr olunur:		293) Kile 2	50
		294) Köhne kalıçe 1	5
		295) Debbe 1	30
		296) Seccâde 1	50
		297) Siyah kebe-i köhne 1	11
		298) Alaca kebe	100
		299) Yularlı keser 1	50
		300) Hurdevât	145
		301) Bakrac 3	270
		302) Satıl 1	256
264) Semsem, 918 keyl, fî 120	110 160	303) Tas 1	50
265) A‘lâ gendüm, 1576 keyl, fî 36	56 736	304) Leğen 1	42
266) Evsat gendüm, 473 keyl, fî 30	14 190	305) Sahan 3	83
267) Sünter, 156 keyl, fî 30	4 680	306) Sahan 1	50
268) ‘Alef, 195 keyl, fî 15	2 925	307) Tâbe 1	70
269) Erzen, 180 keyl, fî 30	5 400	308) Tepsi	80
270) Çavdar, 105 keyl, fî 25	2 625	309) Safa tası	50
271) Şa‘ır, 1166 keyl, fî 18	20 988	310) Kazgan 1	351
272) Mezrû‘ buğday, 200 keyl, fî 36	7 200	311) Def‘a kazgan 1	280
273) Mezrû‘ sünter, 60 keyl, fî 30	1 800	312) Tencere	300
274) Mezrû‘ çavdar, 36 keyl, fî 25	900	313) Def‘a tencere 2	250
275) Mezrû‘ arpa, 120 keyl, fî 18	2 160	314) Tencere 1	300
276) Mezrû‘ ‘alef, 60 keyl, fî 15	900	315) Tas ma‘a sahan 1	80
277) Mezrû‘ kapluca, 60 keyl, fî 15	900	316) Tencere 1	50
278) Saman, 5 çift	1 500	317) Sih-pâye 2	50
279) Hâric-ez-hibe anbar, üstü çardaklı 3	15 000	318) Çapa 1	75
280) Kaz ma‘a bodı, 22 ‘aded	660	319) Kazma 3	60
281) Tavuk 12	60	320) Dikel	80
282) Kara-sığır ineği ma‘a buzacağı 12	3 600	321) Balta 1	90
283) Kara-sığır danası 17	3 400	322) Tırpan 2	44
284) Su-sığır öküzü 3	2 500	323) Hurdevât	41
285) Su-sığır ineği manda	3 000	324) Nohud, 11 keyl, fî 36	330
286) Kısırak ma‘a katır 8	4 000	325) ‘Araba 2	600
287) Kara-sığır öküzü 5	2 500	326) Şırahâne 3, mengene 1	460
288) 3 fuçı çörek-otu	30	327) Dögen	250
289) Ma‘a fuçı 1	80	328) Tuğla ma‘a kiremid, 2000 ‘aded	400
290) Köhne yorgan döşek 1	300	329) Kereste 5	400
291) Zincirler	120	330) Şırahâne 1	120
292) Saban demüri pulluk	200	b: Merhum-ı mezbûrın mah- miyye-i mezkûreye tâbi‘ <i>Or- takçı nâm karyede olan terekesidir:</i>	
		331) Buğday, 40 keyl, fî 36	1 440
		332) Arpa, 20 keyl, fî 18	360

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
333) 'Alef, 60 keyl, fî 15	900	363) 'Alef, 80 keyl, fî 15	1 200
334) Erzen, 20 keyl, fî 30	600	364) Odun, ber-veçh-i tahmîn 12 'araba	800
335) Akbınarda olan buğday, 80 keyl, fî 36	2 880	365) Kebîr sacayak 1	150
c: Merhum-ı mezbûrın Dime- tokaya tâbi ^c <i>Sınavna</i> ¹⁰ <i>nâm</i> <i>karyede olan terekésidir</i> :		366) Yeşil köhne kemha 1	40
336) <i>Gendüm-i a'lâ</i> , keyl 120, fî 36	4 320	367) Sim hançer 1	250
337) Çavdar, 160 keyl, fî 26(?)	4 000	368) Der zimmet-i Mehmed Beğ el-mezbûr, 'an bahâ-i glâf	1 300
d:		369) Bukağı	16
338) Kezâlik <i>Saltıklı'da olan tere-</i> <i>kesidir</i> : Buğday, 140 keyl, fî 36	5 040	370) Hamam tası 1	30
339) 'Alef, 40 keyl, fî 15	600	371) Dakiyk, ber-veçh-i tahmîn 20 keyl, fî 30	600
e: <i>Evide olan metrûkâtıdır</i> :		372) Ocak demüri	80
340) Pencere kapağı, 1 çift	600	373) Göğüm 1, tas 1	225
341) Cevizden musanna ^{c7} kapu ağacı, 1 çift, fî 150	300	374) Hurdevât-ı hadîd	15
342) Cevizden masnu ^c kebîr kapu, fî 350, 1 çift	700	375) Nuhas kukum ¹¹ ma 'a âb-ı zemzem	80
343) Bina taşı, 3 000 'aded, her yüzde 80	2 400	376) Köhne kalıçe 1	10
344) Pelid tahtası 43, fî 6	252	377) Buğday maa fuçı, keyl 1	50
345) Çam tahtası 4, fî 4	16	378) Yassı-ağaç 1	65
346) Teneke tahtası 380, fî 2,5	950	379) Diğér yassı-ağaç 2	20
347) Fuçı, örtüsüyle 1	600	380) Köhne tekne 2	10
348) Temel taşı 45, fî 3	135	381) Yağmumu, 5 kıt'a	30
349) Saban ma'a ok 6, fî 25	150	382) Kıyma tahtası 1	30
350) Cam sağrak ⁸ 100	400	383) Kebîr tekne 1	55
351) Cam, fî 8, 120	960	384) Garar, 14 çift	360
352) Hurda cam 89	100	385) Garar, 2	30
353) 'Alef, 40 keyl, fî 15	600	386) İbrik 1	40
354) Arpa, 120 keyl, fî 16	1 920	387) El tâbesi 1	20
355) Arpa, 95 keyl, fî 16	1 520	388) Tas 1	30
356) Arpa, 40 keyl, fî 16	640	389) Tas	50
357) Arpa, 20 keyl, fî 16	320	f: Merhum-ı mezbûrın mah- miyye-i mezbûreye tâbi ^c <i>Geredeli nâm karyede olan</i> <i>zimemi</i> :	
358) Arpa, 20 keyl, fî 16	320	390) Gendüm, 36 keyl, fî 50	1 800
359) Kebîr küp, 7	455	391) Çavdar, 9 keyl, fî 30	270
360) Fuçı 2	40	392) 'Alef, 7 keyl, fî 15	105
361) Pelid tahtası 4	24	393) Der zimmet-i Mihâl, <i>kefil</i> Turbali, mine'l-karz ⁹	1 525
362) Çam tahtası 20	8	394) Çavdar, 11 keyl, fî 30	330
		395) Şa'îr, 4 keyl, fî 20	80

7) مصنع

8) صغرق

9) من القرض

10) صماويته

11) قوقم

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
396) Erzen, 1,5 keyl, fî 30	45	413) Karye-i ... fî 30	...
g: <i>Karye-i Donuzcalı'da olan tereke zimemi:</i>		414) Der zimmet-i 'Ali Beğ, sâkin-i karye-i Kulaklı, 'an bahâ-i kapluca	525
397) Buğday, 23 keyl, fî 50	1 150	l: <i>Karye-i Çobanlı'da olan tereke zimemi:</i>	
398) 'Alef, 6 keyl, fî 15	90	415) Sünter, 3 keyl, fî 40	120
399) Şa'ır, 2 keyl, fî 20	40	416) Çavdar, 75 (?) keyl, fî 30	1 650
400) Sünter, 3 keyl, fî 40	120	417) Karye-i Doğca arzında tereke zimeminden bâki	830
h: <i>Karye-i Koymaz'da olan tereke zimemidir:</i>		418) Der zimmet-i Halı-oğlu Hüseyin, 'an bahâ-i gendüm, 16 keyl, fî 50	800
401) Buğday, 98 keyl, fî 50	4 900	419) Der zimmet-i 'Osman, sâkin-i karye-i Kulaklı, 'an baha-i çavdar	120
402) Sünter, 13 keyl, fî 40	520	420) Yeşil Killu'da, ma'a sîm 12 düğme	2 000
403) 'Alef, 19 keyl, fî 15	285	421) 1 sîm bâzû-bend, 1 dirhem(?)	400
i: <i>Karye-i Hacı Umur'da olan tereke zimemi:</i>		422) <i>Binası mülk boğçacı dükkânı, min mahalle-i mezbûr, 1 bâb</i>	6 000
404) Buğday, 43 keyl, fî 50	2 150	423) <i>Binası mülk kazgancı dükkânı, min mahalle-i mezbûre, bâb 1</i>	1 500
j: <i>Karye-i Ortakçı'da olan tereke zimemi:</i>		424) <i>Binası mülk çulha dükkânı ma'a oda, der mahalle-i m.</i>	1 500
405) Sünter, 14 keyl, fî 40	560	425) Hurdevât-ı sîm, 50 dirhem, fî 8	400
406) 'Alef, 22 keyl, fî 15	330	426) Atlanan 208 kaydın yekûn kıymeti	36 846
407) <i>Der zimmet-i ehâli-i karye-i Soğanlu, tâbi'-i Dimetoka</i>	70 000	Yekûn (+52 994)	557 122
408) Karye-i Kulaklı ve Bazarlı da olan zimem-i tereke bâkisi	1 115		
409) Der zimmet-i Derviş, sâkin-i karye-i Sarı Hızır, tâbi'-i Dimetoka, 'an baha-i gendüm	1 000		
k: <i>Karye-i Tatar'da olan tereke zimemi:</i>			
410) Gendüm, 23 keyl, fî 50	1 150		
411) Sünter, 10 keyl, fî 40	400		
412) Çavdar, 16 keyl, fî 30	480		

Minhâ el-ihracât : Meblâğ

Techîz ve tekfîn 6 120; Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-mü-eccel, bi-şehâde 'Osman Çelebi ibn Ahmed ve Ahmed Çelebi ibn Geyvan 6 000; Dellâliyye 1 625; Deyn-i müsbet li-Ahmed Çelebi, 'an bahâ-i kaytan ve ibrişim ve şerit 192; Deyn-i müsbet li'l-Hâc Murtazâ, 'an bahâ-i zebîb 483; Deyn-i müsbet, li-'Ali Çelebi, 'an bahâ-i Çuka, bi-şehâde Osman Ağa ibn Ahmed ve Mehmed Beğ ibn Ahmed Beğ 2 976; *Kurây-ı mezbûrda olan terekeleri keyl eden ırgadlara verilen ücret* 1 299; Düyûn-i müteferrika-i müsbeste, berây-ı kebe ve ...¹⁰ ve 'arakiyye 730; Deyn-i müsbet li-fahri'l-akran 'Osman Çelebi ibn Ahmed Bi-şehâde 'Ali Beğ ibn 'Abdullah, 'ani'd-deyni's-Şer'î, ber-müceb-i tezkire 13 500; Deyn-i müs-bet li-bintihî Beğhan Hâtun, 'an hissetihî'l-müntakule, min ümmiha'l-merkume

10) (?) ξξ

Saliha Hâtun, ber-müceb-ı defter-i kassâm-ı sâbık Bi-şehâde Mehmed Beğ ibn Ahmed ve Mûsa Beğ ibn 'Abdullah 14 276; Duyûn-ı müteferrika-i müsbeste li-Yahudi, berây-ı sincef 2 500; Resm-i kısmet 11 050; Kassâmiyye 3 500; Kâtibiyye ve ihzâriyye 650; Huddâmiyye 100; Ücret-i kadem, berây-ı karyeler 1 200; Harc-ı hucec ve defter 300; Düyûn-ı müteferrika-i müsbeste, berây-ı ham-mâliyye ve sâir ihracât 7 020

(Yalnız yetmiş dört bin altyüz otuz altı akçedir) Yekûn (+ 1 115) 74 636
Sahhü'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese 482 486

Hissetü'z-zevce Neslihan el-mezbûre	63 100
Hissetü'l-bint Beğhan el-ma'rûfe	43 816
Hissetü'l-ibn Mehmed Beğ el-mezbûr	93 816
Hissetü'l-ibn İbrahim el-mezbûr	93 816
Hissetü'l-ibn 'Abdülbâki el-mezbûr	93 816
Hissetü'l-ibn Halil el-mezbûr	93 816 Kesir 4

Türk Tarih Kurumu

IX.

No. 54 - 57

Edirne Askerî Kassamına ait olan 28 No. lu sicil, 15×41 boylarında 85 yapraklı bir defterdir. İçinde, aşağıdaki cetvelde görüleceği üzere, 1638-1640 tarihleri arasında yazılmış olup 80 erkek ile 55 kadına ait bulunan 135 tereke kaydı mevcuttur.

Aylar	1638			1639			1640		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak				7	3	4	3	2	1
Şubat				5	3	2	5	4	1
Mart				8	5	3	5	5	—
Nisan				4	3	1	6	3	3
Mayıs				2	2	—	9	5	4
Haziran				3	2	1	1	1	—
Temmuz				4	2	2	8	5	3
Ağustos				1	1	—	8	4	4
Eylül	6	4	2	2	2	—	6	3	3
Ekim	6	4	2	5	4	1	6	2	4
Kasım	12	4	8	1	1	—	3	1	2
Aralık	7	4	3	2	1	1	—	—	—
Yekûn..	31	16	15	44	29	15	60	35	25

Erkek : 80

Kadın : 55

Cem'an : 135

Bu kayıtlar arasından seçtiğimiz üçü ile diğer üç huccet suretine ait özet aşağıya çıkarılmıştır :

54) Edirne civarında bir köyde oturmakta olan Hacı Kalender Çelebi, bu köydeki çiftliği (3) ve değirmeni (8); muhtelif yerlerdeki bağları (4-7), şaraphane, menegene ve fiçileri (69); bir koyun sürüsü (81) ve çift hayvanlarıyla büyük bir ziraat işletmenin sahibidir.

Altın ve gümüş çeşitli paralardan müteşekkil büyük bir para stoku ve "zimem-i nâsda" doksan bin akçeye yakın alacağı ile altıyüz bin akçe kadar tahmin edilen bir servet bırakmıştır.

54/a) Edirne sakinlerinden Hacı Rıdvan vefat edince mirası küçük kızı ile zevcesine kalmıştı. Ölenin borçlarını ödemek ve küçüğün nafakasını temin etmek maksadıyla Edirne'deki bir sebzeçi dükkânı ile Bosna Köyü'ndeki yüz dönümlük bahçeyi

ve bu bahçenin içindeki altı-üstlü evleri, dolap kuyusu ile dolabı, iki çift kara-sığır öküzünü, bir beygir ve arabayı, üç harman dögenini ve *çeşitli çapa** ve âletleri tarlada ekilmiş bulunan beş kilelik arpayı satmak icap etmiş ve bu maksatla mahkemeden de izin alınmıştır.

Fakat “zıkr olan bahçe ile tasarruf olunagelen” şehirdeki sebzeçi dükkânı, Hacı Rıdvan’ın hakikî mülkü olmayıp Kasımpaşa’nın Hafsa’daki camii evkafına ait bulunmakta ve *icâreteynli* vakıf şeklinde tasarruf edilmekte idi. Bu suretle evvelâ bir peşin kira (icâre-i mu’accele) verilip *tasarruf hakları* satın alınmış ve ayrıca vakfa günde iki akçe bir *tecilli kira* (icâre-i mü’eccele) ödenmek suretiyle kullanılmakta bulunmuş idi. Bahçenin de yalnız ağaçları ile işletme bina ve araçları mülk olup, toprağı senede ikiyüz yirmi akçe kira ile (mukata’a-i zemin ile) vakfa ait bulunuyordu.

Bu şartlar altında bahçenin yalnız mülk olan ağaçları ile işletme bina ve araçları 96 000 akçeye Edirne’deki Saray bahçelerinin Bostancı-başısı Sinan Ağa Hazretlerine satılmış ve bu bahçede yetişen meyve ve sebzeleri satmak için kullanılan şehirdeki sebzeçi dükkânının ise yalnız “hakk-ı tasarrufu” “mütevellişi izniyle” ve “mukabele-i tefvizde altı bin nakid fiddî akçe” alınarak aynı şahsa devir ve “ferâğ” edilmiştir.

Bu misâlde *icâreteynli vakıf* dükkânların tasarruf haklarının mütevelli marifetiyle devir ve ferâğı muamelesinin büyük ziraî tesis ve işletmelere bağlı ziraat arazisinin (mirî arazinin) devlet namına kiraya verilmesine memur sipahilerin (sahib-i arzların) izniyle (çiftlik tesisleri ile birlikte) yapılan devir ve ferâğı işlemlerine benzemesi dikkati çekmektedir.

54/b) Manisa’da oturan Musa Paşa, Edirne civarında Ali Köyü’ndeki çiftliğini Hasan Beğ isminde birine 43 000 gümüş akçeye “bey-i kat’i ile” satmıştır. Mahkemece tesbit edilen satış senedine göre bu çiftlikte 1) Binalar; beş göz çatma anbar, üstü çardaklı ve içinde un anbarı bulunan kiremit örtülü kerpiç ev, biri kiremit ve diğeri saz örtülü iki kerpiç ahır, bir çit ahır, bir pınar ve bir harman yeri 2) çift hayvanları; 3) Kazgan, tencere, sahan . . gibi mutfak kapları; 4) Kaz veya tavuk gibi kümes hayvanları; 5) Araba, pulluk ve saban demiri . . gibi ziraat aletleri; 6) Döğülme üzere harman yerine nakledilmiş olan tahminen otuz mud kadar tahıl; 7) Balta, dikel ve çapa . . gibi ziraat aletleri ve 8) üç parça halinde 8 dönümlük bağları ihtiva etmektedir.

Hüccetinin “8” numaralı kısmından anlaşıldığına göre, mahkeme önünde, çiftlik bina ve araçlarının böyle mülk olarak satışına ilâve olarak; çiftliğin bulunduğu köy hududunda *seksen mud kadar tohum ekilmeğe müsâit yüz ölçüsünde altı kat’a tarla* ile on dönüm çayır ve Üsküdar sınırında tahminen *yirmi mud tohum alacak büyüklükte üç kat’a tarla*’nın kullanılma hakkı (hakk-ı tasarrufu) da çiftlikle birlikte Hasan Beğ’e 7 000 akçe mukabilinde *devir ve ferâğ* edilmiştir. Mahkeme kaydında da ihtimamla tasrih edildiğine göre, bu devir muamelesi bir mülk satışı mahiyetinde hukukî bir akit olmayıp, sadece mirî arâzinin tasarruf hakkının, “sâhib-i arz” izniyle devir ve “tefviz” inden ibarettir.

* *Çapa nevi’leri*’nin bakla, lahana ve sarmısak çapaları, “boğaz” çapası ve “büyük” çapa olarak ayrı ayrı vasıflandırılmış olması, bağçıvanlık işlerinin, kullanılan âletler bakımından, ileri teknik seviyesi hakkında bir delil sayılabilir.

Bir çiftliğin satışına ait böyle bir kaydın kanaatımızca büyük değeri, *bina ve tesisleriyle diğer işletme malzemesi ve satış fiyatı malûm bir çiftliğin işletmekte olduğu ziraat topraklarının yüz ölçüsüne ait sarih rakamlar vermiş ve bu genişlikte bir arazi için ödenmesi gereken «ferâğ» bedelini de tayin etmiş olmasıdır.*

Gerçekten, bu gibi ziraî tesislere (çiftliklere) tabi ziraat arazisinin, mirî topraklar rejimine göre, bir mülk olarak ölenin mirasçıları arasında paylaşılması caiz olmadığından ve kullanılma (*tasarruf*) hakkı yalnızca erkek (veya kız) evlâdlara intikal ettiğinden, *bu topraklara miras taksimi tablolarında tesadüf edilmemekte olması ve çok defa da çiftliklerin mülk olarak satış senetlerinde ayrıca kaydedilmemiş bulunmaları, buraya naklettiğimiz hüccette tesadüf edilmiş olan kaydın ehemmiyetini arttırmaktadır.*

54/c) Aynı şahsın diğer bir köyde mevcut daha küçük ikinci bir çiftliği de, Kadı Ahmed isminde birine, aynı şekilde çiftlik bina ve araçları ve iki dönüm bağı mülk olarak 13 500 akçeye satılmış ve çiftliğe bağlı ziraat arazisi ise, sadece kullanılma (*tasarruf*) hakkı ile ve yine “sahib-i arz marifetiyle” 1 500 akçeye devir ve “tefviz” edilmiştir. İkinci çiftliğe ait satış senedinde, çiftliğe bağlı olarak devredilen tarlaların yüz ölçüsünü tahmine yarayacak rakamın zikredilmemiş olması, birinci senetteki rahatın kıymet ve ehemmiyetini daha da arttırmaktadır.

54/d) Edirne sâkinlerinden Abdurrahman Çelebi, Çene Tatarı isimli köydeki çiftliğini *Kıptiyân Beği* İbrahim Ağa'ya kırk dört bin akçeye satıyor. Çiftliğe tâbi “kırk mud tohum alur tarlalar” ile çayırların tasarruf hakkını “tefviz” mukabili de on bin akçe alıyor.

54/e) Mirî koruculardan Dilâver Beğ “ticaret tarikiyle” Basra'da bulunduğu sırada ölüyor. Meydanda başka mirasçısı olmadığı için mallarına ve alacaklarına, “bu tâifenin Beytü'l-mâlini kabza memur” Mehmed Ağa (her halde Bostancı-başı) el-koymuştur.

Çoğu Yahudi olan borçlulardan alacakların bir kısmının keçe ve çuha olarak tahsil edilmiş olması dikkati çekmektedir. Listenin sonunda, Dilâver Beğ'in *muhasabe defteri*'nde gözüktüğü halde türlü sebeplerle tahsil edilemeyen alacaklar ayrıca kaydedilmiştir.

55) O tarihlerde İran'la yapılmakta olan Şark Seferinde ölmüş olduğu anlaşılan Abdülbâki Ağa (muhtemel olarak bir sipahi) Edirne'de oturmakla beraber, civar köylerde geniş ölçüde ziraatla meşgul bulunmaktadır :

113 baş çift hayvanı, 800 lük bir koyun sürüsü (98); çiftlik binaları (104, 105) çift aletleri, büyük bir bahçesi (100), anbarlarındaki külliyetli tahılı (99) bu hususu göstermektedir.

Abdülbâki Ağa'nın Edirne'deki evi 200 000 akçe değerinde emsaline az tesadüf edilen büyük bir konaktır (1). Kıymetli kürk ve elbiseleri ihtiva eden zengin gardrobu (38-47) ve silâhları (28-29, 30, 36, 48, 57) da ayrıca dikkati çekmektedir.

Asılları türlü vakıflara ait bulunan, fakat Abdülbaaki Ağa tarafından icareteynli vakıf halinde (icâre-i mu'accele ile) tasarruf edilen başhane, börekçi dükkânı ve diğer iş yerleri (odalar) gibi akarları da (her halde mütevellilerin müsaadesiyle) talibi olan

kişilere 100 000 akçeye *devir ve ferağ* suretiyle satılmış; fakat bu satışlardan elde edilmiş olan para, diğer mirasçılar arasında taksim edilen hakiki mülk malların satışından elde edilen mirastan ayrı olarak, muhallefat listesinin sonunda kaydedilmiş ve yalnız *oğullar* arasında paylaştırılmıştır.

56) Bir milyon ikiyüz elli bin akçe kadar büyük bir miras bırakmış olan Mehmed Beğ oğlu Ahmed Çelebi'nin, iki köydeki (220-230) çiftlik ve ziraî tesislerinden başka; keten, ve alaca ticaretinden mühim alacakları (205-213) ve 297 kantarlık büyük bir keten partisi (216); yarım milyonu mütecaviz akçe değerinde *Kâmil ve Esedî* guruşdan ibaret nakit para stokları ile ve muhallefat listesinin "ihracât" faslında "Mısır'da olan keteni getürmeğe" gönderilen Hasan Beşe'ye ödenen 10 000 akçe kaydı ile, Mısır'dan keten ithal eden çok zengin büyük bir tüccar olduğu anlaşılmaktadır.

Yerden tasarruf için 201 numaraya kadar olan kısımda 51 969 akçe tutarında 159 kalem eşya listeye alınmamıştır.

Bu zengin tüccarın vasiyetleri arasında iki mahallenin '*avâriş akçesi*'ne ve Meriç nehri üzerindeki ağaç köprüünün tamirine vakfettiği paralar, erkek kardeşinin küçük kızı Gevhre çeyiz için bıraktığı büyük bir servet dikkati çekmektedir.

Muhallefat listesinin sonunda Ahmed Çelebi'nin, son hastalığı esnasında altı kölesini, ölümünden sonra olmak kaydıyla (tedbir-i mukayyetle), azat ettiğini (müdebber ettiğini) gösteren "Hüccet" suretleri vardır ki bunlardan birisi burada aynen verilmiştir.

56/a) Mehmed Beğ oğlu Ahmed Çelebi'nin ölümünden sonra Hırvat asıllı kölesi Yusuf, kadiya müracaat ederek efendisinin ölümle neticelenen hastalığı esnasında kendisini *ölümünden sonra kaydı ile* (tedbir-i mukayyet ile) azat etmiş olduğunu ve miras bıraktığı malların üçte bir kıymeti bu arzusunu yerine getirmeğe müsait bulunması itibariyle vaziyetin tespit ve tescil edilmesini istemişti. Neticede mahkeme şahitleri dinlemiş ve davacının azatlı sayılmasına hükmetmiştir.

Aynı şahsın aynı iddialarla mahkemeden karar istihsal eden beş kölesi daha vardır ki, bunlara ait olan hüccetlerden onların sadece isimlerini ihtiva eden kısımları kayıd ve nakil etmekle yetinilmiştir.

57) Edirne'de ikamet eden bir doktora ait olan bu listede tıbbî müteallik bir kitap (17) ile doktorun dükkânındaki 50 kadar ilaç hokkası (43), büyük bir havan (40), gül-suyu istihsalinde kullanılan kazan ve güğümler (5, 9, 18) mevcuttur.

Listede ayrıca kayd edilmiş olan "çiftlikte olan hayvanlar" (44), çift aletleri (3, 8, 30) ve bir kısım tahıl (19) ise, doktorumuzun ziraî işlerle de alâkalı olduğunu göstermektedir.

Muhallefât : el-merhum el-Hâc Kalender Çelebi ibn Hacı Bayram Mâte fî karye-i Bunak, min tevâbi'-i Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve 'Âyişe bint Memi ve ibnen kebîren med'uvven Ahmed ve binten kebîreten med'uvve Fâtıma ve selâse benât sagıyrât med'uvvât Fâtıma ve Ümmihanî ve Âsiye Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp.11)

Vaka'a't-tahrîr fî evâhir-i C. li-s. 1048 (30 Ekim-7 Kasım 1638)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne, der mahalle-i Çokalca	90 000	25) Alaca kilim	500
2) Diğer hâne, der mahalle-i mezbûre	10 000	26) Yeşil muvahhidî ² ferâce, bâ-post-ı zıgın ³	3 000
3) Çiftlik, der karye-i mezbûre	35 000	27) Köhne yeşil Şirvanî, bâ-post-ı nâfe	1 200
4) Havlu'da bağ, 16 dönüm; Teleme başında olan bağ, 9 dönüm ve Fakir'de 5 dönüm Cem'an dönüm 30	29 000	28) Kırmızı cedîd çakşır	700
5) Yeni bağ, 15 dönüm; amrudlı bağ, 9 dönüm	24 000	29) Kırmızı yelek	400
6) Çerkes bağı, 5 dönüm	5 000	30) Köhne Bağdadî kaftan	260
7) Sarı Danişmend'de iki kıt'a bağ, 7 dönüm	5 000	31) Sîm kuşak	335
8) Değirmen, der karye-i mezbûre	5 000	32) Alaca kilim	525
9) Mai velençe	300	33) Alaca minder	100
10) Alaca yan keçesi	285	33/a Alaca minder	80
11) Şamî yorgan	305	34) Def'a alaca minder	90
12) Köhne kalîçe-i kebîr, 2 'aded	1 475	35) Beledî döşek	200
13) Orta keçesi	905	36) Def'a beledî döşek	325
14) Yeşil atlas kaftan	1 200	37) Def'a beledî döşek	300
15) Kahve rengi ferâce, bâ-post-ı sansar	4 000	38) Köhne kumaş yorgan	300
16) Dülbend	200	39) Def'a kumaş yorgan	410
17) Göğüm, 1 çift	700	40) Şamî yorgan	265
18) Sîm kemer-i raht	3 000	41) Beyaz tiftik kebe	350
19) Kebîr kalîçe-i cedîd	3 905	42) Köhne kilim	100
20) Sanduk, 1 çift	680	43) Köhne kumaş yasdık, 1 çift	305
21) Kadife kavuk	315	44) Seccâde	560
22) Gulâm, be-nâm-ı Yusuf	6 000	45) Gümüşlü kılıç	1 400
23) Alaca celayî ¹	2 900	46) Kara kılıç	300
24) Mercan tesbih	1 200	47) Kara şiş	80
		48) Tırkeş	200
		49) Tüfenk ma'a raht	425
		50) Köhne eğer	150
		51) Bakrac	80
		52) Börek tepsisi 2	160

1) جلابى

2) موحدى

3) زقن

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
53) Tâbe	80	90) Su-sığırı ineği, ma'a buzağı	1 100
54) Tencere, 4 'aded	400	91) Su-sığırı ineği, ma'a buzağı	1 000
55) Ayaklı sahan-ı sagıyr ve kebîr 15	1 000	92) Su-sığırı tosunu 1	350
56) Bakır sini	355	93) Gebe su-sığırı ineği	1 200
57) Küçük tepsi	37	94) Kısır su-sığırı ineği	950
58) Şem'dân	130	95) Su-sığırı ineği ma'a buzağı	900
59) Çuval 12	585	96) Sagıyr su-sığırı dügesi 2	300
60) Göğüm, 2 'aded	605	97) Yaralı su-sığırı dügesi	100
61) Bakrac	80	98) Su-sığırı dügesi	360
62) Küçük sini	90	99) Siyah aygır	1 800
63) İbrik, leğen	150	100) Yagır 4 yund	1 500
64) Def'a ibrik	65	101) Siyah yund ma'a tay	1 200
65) Mai velençe	305	102) Kara-sığır öküzü, 1 çift	2 500
66) Beyaz kilim	310	103) Kara-sığır tosunu, 1 çift	1 300
67) Kazgan	325	104) Def'a kara-sığır tosunu, 1 çift	1 200
68) Tâbe-i kebîr 2	700	105) Kara-sığır ineği, ma'a dana	400
69) Şarabhane ve mengene ve altı sagıyr ve kebîr fuçı	1 000	106) Kara-sığır tosunu 2	800
70) Kuvan, 30 'aded	1 000	107) Kara-sığır ineği ma'a dana	510
71) Buğday der-anbar, 16 mud, fî 35	11 200	108) Kara-sığır ineği ma'a buzağı	420
72) 'Alef, 15 mud	3 010	109) Kara-sığır ineği ma'a buzağı	460
73) Şa'ır, 9 mud, fî 12	2 160	110) Kara-sığır ineği ma'a buzağı	450
74) Sünter, 9 (?) mud, fî 32	4 500	111) Kara-sığır tosunu, 2 re's	1 000
75) Darı, 15 mud, fî 15 (?)	3 075	112) Kara-sığır ineği ma'a buzağı	400
76) Çavdar, 11 mud, fî 15 (?)	3 615	113) Kara-sığır ineği, kısır	550
77) Tuz, mud	1 200	114) Beyaz kısır inek ma'a dana	480
78) Mezrû' çavdar	450	115) Kara-sığır ineği ma'a dana	510
79) Saman ber-vehç-i tahmîn	2 000	116) Kara-sığır ineği ma'a dana	485
80) Zahîre, ber-vehç-i tahmîn	2 000	117) Kara-sığır tosunu, 1 çift	1 150
81) Ağnâm, 995 re's, fî 78 (?)	77 248	118) Koca-kara-sığır öküzü 1	400
82) Su-sığırı tosunu, 1 çift	1 200	119) Kara-sığır ineği	410
83) Su-sığırı dögesi 2	1 400	120) Kara-sığır inekleri, kısır 4 'aded	1 100
84) Su-sığırı ineği ma'a buzağı	1 150	121) Kara-sığır tosunu 2	1 100
85) Su-sığırı tosunu, 1 çift	2 350	122) Kara-sığır dügesi, kısır 3	700
86) Su-sığırı ineği, ma'a buzağı	1 200	123) Kara-sığır danası, 1	190
87) Su-sığırı tosunu, 1 çift	2 850	124) Kara-sığır ineği ma'a dana	300
88) Su-sığırı boğası	500	125) Kara-sığır sagıyr ve kebîr, 8 re's	4 000
89) Su-sığırı ineği, ma'a buzağı	1 000	126) Kara-sığır dügesi	100
		127) Kara-sığır ineği ma'a dana	300
		128) Kara-sığır ineği, ma'a dana	250
		129) Kara-sığır ineği,	260

4) ياغير

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
130)	Câriye bahâsından, Hüseyin Çelebi zimmetinde	8 000	135)	Bir kesede cedîd hurde akçe	30 000
131)	Câriye be-nâm-ı Yasemîn	5 000	136)	Bir kesede dahi müntehab akçe	32 000
132)	Guruş-ı Kâmil, 4 630 'aded	57 900	137)	Zimmem-i nâsda olan meblâğ, cem'an	89 895
133)	Rubu', 165 'aded	4 125			
134)	Altun, 11 'aded	2 751		Yekûn (—197)	634 844

Minhâ el-ihracât :

Techîz ve tekfîn ve Yedisine ve Kırkına 7 000; Deyn-i müsbet, li-Mehmed Ağa, 'an bahâ-i ganem 4 100; Deyn-i müsbet, li-vakf-ı 'avârız-ı mahalle-i Çokalca 5 750; Deyn-i müsbet, li-Seyyid Mehmed Çelebi 1 500; Deyn-i müsbet, li-Mehmed Çelebi 1 300; Deyn-i müsbet, li-Çukacı Ahmed Çelebi 870; Deyn-i müsbet, li-Çukacı Zülfikar Çelebi 800; Karye-i mezbûreye (va) sıyyet etdüğü 4 000; Dü-yûn-ı müsbete-i müteferrika 3 400; Dellâliyye ve sâir masarif-i müteferrika 2 000; Resm-i kısmet 15 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye 8 000; İhzâriyye ve huddâmiyye ve hucec ve kirâ-i 'araba ve sûret-i defter ve sâir harç 5 000; Deyn-i müsbet, li-zevceti'l-mezbûre, mine'l-mehri'l-müeccel 6000

Yekûn 64 720El-bâki li't-taksîm beyne'l-verese 570 124

Hissetü'z-zevce	71 266	Hissetü'l-bint	83 143
Hissetü'l-ibn	166 286	Hissetü'l-bint	83 143
Hissetü'l-ibn	83 143	Hissetü'l-bint	83 143

No. 54/a

Dârü'n-nasr¹ Edirne mahallâtından Sultan Selim mahallesinde sâkin iken vefat idüb verâseti sulbiyye-i sagıyre kızı Fâtıma'ya ve zevce-i menkûhası 'Âyişe bint 'Ali'ye münhasır olan *Hacı Rıdvan*'ın düyûn-ı kesire-i müsbete ve nafaka-i sagıyresine vefâ ider bağçe ve *dükkân-ı müste'cer*'den gayrı menkul akçalığı olmamağla *semen ve "bedel-i ferağ-ı"*² misilleriyle bey' ve tefviz'e izin suddüründen sonra

Müteveffây-ı mezbûrın zevcesi merkuume 'Âyişe tarafından hadîka-i âtiyetü'z-zikirden³ hissesini hisse-i sagıyre ile semen-i misliyle bey' ve semenden hissesine isabet iden meblâğı kabz ve iysale hasm-ı Şer'î . . . mahzarında nehc-i mu'teber-i mer'î üzre vekâleti sâbite olan sagıyre-i mezbûre Fâtımanın kibel-i Şer'îden mansub *vast'*si 'Ali Çelebi ibn Mehmed nâm kimesne Meclis-i Şer'î Şerîfden mahmiyye-i mezbûrede vâkı' *Hadîyka-i Hassa-i Sultanıyye'de bi'l-fiil Bostancıbaşı olan 'Umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim, Câmî'ü'l-mehamid ve'l-mekârim, bâ'is-i hâze'r-rakıym*⁴ *Sinan Ağa* hazretleri mahzarında vekâleten ve vesâyeten ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb

Müteveffây-ı mezbûrın düyûn-ı müsbete-i kesiresi olub, mahmiyye-i mezbûre muzafâtından Ada nahiyesine tâbi' Bosna nâm karye sınırında vâkı' bir tarafı Mehmed bin Perviz mülkiyle ve bir tarafı Etmekci Mehmed bin 'Abdullah mülkiyle ve tarafeyni tarıyk-ı 'âm ile mahdûd olub iki bâb fevkaanî ve bir bâb tahtânî evleri ve ahurî ve *bir dolabı ve dolab kuyusu* ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmireyi müştemil olub *arsasından* Ada nahiyesine senede ikiyüz yirmi akçe *mukata'a-i zemni* olan tahmînen *yüz dönüm mülk bağçesi*

Ve içinde mevcut olan iki çift kara-sığır öküzü ve bir bârgiri semeriyle ve iki 'arabası
Ve yetmiş yedi 'aded bellût tahtası ve bin altıyüz 'aded kiremid ve bin yüz tuğla

1) دارالنصر

2) بدل فراغ

3) حديقة اتية الذكر

4) عمدة الاماجد والاکارم جامع المحامد والمکارم باعث هذا الرقيم

Ve altı bakla çapası ve iki tırpan ve üç bel-kürek ve üç çatal-bel ve bir çalı tırpanı ve üç dikel ve iki boğaz çapası ve bir kazma ve yedi büyük çapa ve bir yularlı-keser ve bir ışık¹² ve bir kıskaç ve bir saban demüri ve beş lahna çapası ve dört boğaz çapası ve üç sarımsak çapası

Ve iki desti ve bir bakrac ve bir orak ve bir kamış ve iki el-keseri ve bir bıçkı destere ve tas ve bir ağaç tabak ve bir şinik ve iki nerdibân için direk ve iki cedîd saban ve bir çift yük sepeti ve yirmi dört mertek ve bir el-değirmeni ve bir 'arış ve üç harman döğeni

Ve müntefa'unbih⁵ mezrû' tahmînen otuz keyl arpasını zaruret-i düyûn-ı müsbete-i müteveffây-ı mez-bür için bey'e taraf-ı Şer'den me'zûn olduğum cihetden bey' için mecâlis-i talibîn ve mahafil-i ragı-bine kirâren ve mirâr-ı 'adîde sük-ı sultanîde müzâyede olunub inkıtâ'-ı ragabât-ı nâsdan sonra mûmâileyh Sinan Ağa hazretleri üzerinde doksan altı bin akçede karar idüb ve semen-i misli dahi olma-ğın vekâlet ve vesâyetim hasebiyle zikr olunan bağçenin mülk eşcarını ve binası ve eşyay-ı mezkûreyi safka-i vâhîde⁶ ile müşârünileyh Ağa hazretlerine doksan altı bin nakid râyic fi'l-vakt fiddî akçeye bey'-i kat'i ile bey' idüb semen-i mezbûr doksan altı bin akçeyi mumâileyh Sinan Ağa hazretleri yedinden bi't-tamâm ahz ve kabz itdikden sonra

Zikr olan bağçe ile tasarruf oluna gelmek ile müteveffây-ı mezbûrın mahmiyye-i mezbûrede 'Abacılar Hanı kurbunda merhum Mehmed Paşa oğlu merhum Kaasım Paşa rûhiyçün kasaba-i Hafsada binâ eyledüğü câmi'-i şerif evkafından bir tarafı Fâtıma Hâtun dükkânıyla ve bir tarafı 'Ali Çelebi dükkânıyla ve Nuh Çelebi dükkânlarıyla ve bir tarafı tariyk-ı 'âm ile mahdûd olub "icâre-i mu'accele"⁷ ve yevmî iki akçe "icâre-i müeccele"⁸ ile taht-ı tasarrufunda olan bir bâb sebze-i dükkânı "hakk-ı tasarrufu"⁹nu "mütevelli'si izniyle" mumâileyh Sinan Ağa hazretlerine, vesâyetim hasebiyle tefvîz⁹ idüb, anlar dahi tefevvuz ve kabz itdikten sonra mukabele-i tefvîzde yedinden altı bin nakid fiddî¹⁰ râyic akçe alub kabz eyledim ba'del-yevm zikr olunan bağçe müşârünileyh Ağa hazretlerinin muntazam silk-i mülk-i sarîhi ve tasarruf-ı dükkân dâhil-i havze-i hakk-ı sarîhi olmuşdır, keyfe-mâ-yeşâ ve yahtar¹¹ mütasarraf olsun dedikde, gib-be't-tasdik vicâhen mâ-hüve'l-vâkı' bi't-taleb ketb olundu Tahrîren fi evâsıt-ı M. li-s. 1049 (13-22 Mayıs 1639) (yp. 45)

Şuhûdül-hâl :

Mehmed Ağa ibn 'Ali, kâtib-i Kapan

'Ali Beğ ibn 'Abdurrahman

Hasan Paşa Ser-Bazar-ı Meyva

'Ali Çavuş ibn İbrahim

Hasan Beğ ibn Habib

Mehmed Beşe ibn 'Osman ve gayrihim

No. 54/b

Vilâyet-i Anadolu'da medîne-i Magnisa sâkinlerinden Fahrû'l-ümerâi'l-kirâm Mûsa Paşa ibn el-Hâc Mehmed Meclis-i Şer'de bâ'isü'l-kitâb Hasan Beğ ibn Mustafa muvâcehesinde ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb

Mahmiyye-i Edirne muzâfatından Üsküdar nâhiyesine tâbi' Ahi nâm karyede etrâf-ı erba'ası arz-ı hâliye ile mahdûd olub beş göz çatma anbarı ve üstünde çardakı ve bir kiremid örtülü bir kerpiç hâneyi ve içinde on un anbarı ve bir kiremid örtülü kerpiç ahurı ve bir saz örtülü kerpiç ahurı ve bir çit ahurı ve pınarı ve harman yerini müştemil olan çiftlik ta'bîr olunur mülk menzilimi

Ve içinde mevcut olan sekiz re's kara-sığır öküzünü ve dokuz re's kara-sığır ineğini ve on iki re's buzağıyı ve on re's kara-sığır tosunu ve üç re's kara-sığır düğesini ve iki re's hurde tosunu ve bir re's kara-sığır boğasını

Ve üç tencereyi ve bir tası ve yirmi vakiyye kebîr kazganı ve dört 'aded sahanı ve bir yahni tep-sisini

Ve on sekiz kazını ve yüz 'aded tavuk ve pilici

Ve üç cedîd 'arabayı ve bir puluk ve bir destiyi ve üç sahan demürünü ve iki kebîr küptü ve beş hurde küptü

Ve hâlen gelmiş harmanda mevcut olan tahmînen otuz mud mahlût terekeyi

Ve üç odun baltasını ve üç dikeli ve dört çapayı

5) منتفع به

6) صفقه واحده

7) اجارة معجله

8) مؤجمله

9) تفويض

10) فضى

11) كيف ما يشاء ويختار

12) اشقى

Ve karye-i mezbûre sınırında vâkı' üç kıt'a sekiz dönüm mülk bağımı safka-i vâhide¹ ile mezkûr Hasan Beğe kırk üç bin nakid râyic fi'l-vakt fidd-i ceyyid akçeye bey'-i kat'î ile bey' idüb kabz-ı semen ve teslim-i mebi' eyledüğünden sonra

Karye-i mezbûre haddinde taht-ı tasarrufumda olan tahminen seksen mud tohum isti'ab ider altı kıt'a tarlanın ve on dönüm çayırın ve Üsküdar sınırında tahminen yirmi mud tohum isti'ab ider üç kıt'a tarlaların hakk-ı tasarrufunu sâhib-i arz ma'rifetiyle mezbûr Hasan Beğe tefûz idüb ol-dahî tefevvuz² ve kabul eyledikten sonra mukabele-i tefûzde yedi bin akçe alub kabz eyledim

Ba'de'l-yevm zikr olan çiftlik-i mezbûr ve içinde mevcut olub bâlâda zikr olunan eşyanın mecmû'ı mezbûr Hasan Beğın mülk-i müştêrâsıdır, keyfe-mâ-yeşâ mutasarrıf olsun didikde gıbbe't-tasdik vicâhan mâ-huve'l-vâkı' bi't-taleb ketb olundu (yp. 14).

Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî min şehri R. li-s. 1049 (2 Ağustos 1639)

Şuhûdü'l-hâl :

İzzetli ve sa'âdetli Sinan Ağa hazretleri

Fahrü'l-kuzât Ahmed Efendi ibn el-Hâc Mehmed

Fahrü'l-emsâl 'Osman Ağa ibn el-Hâc Ahmed

..... Mehmed er-râcil

Arnavud-zâde Ahmed, er-râcil

Müstecâb Çelebi ibn Muharrem

Mehmed Çelebi ibn Mustafa Efendi

No. 54/c

Vilâyet-i Anadolu'da medîne-i Mağnisa sâkinlerinden fahrü'l-ümerâi'l-kirâm Mûsa Beşe ibn el-Hâc Mehmed Meclis-i Şer'de râfi'ül-kitâb fahrü'l-kuzât Ahmed Efendi ibn el-Hâc Mehmed mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb

Mahmiyye-i Edirne muzâfatından Üsküdar nâhiyesine tâbi' Kayı nâm karyede vâkı' etrâf-ı erbe'ası arz-ı hâliye ile mahdûd olub bir bâb çatma anbarı ve bir bâb çatma hâneyi müstemil olan çiftlik ta'bir olunur mülk menzilimi

Ve içinde mevcut olan üç re's Kara-sığır öküzü ve dört re's kara-sığır ineğini ve iki re's kara-sığır danasını

Ve iki tencereyi ve bir kazganı ve bir sacayak ve köhne leğen ve ibrik ve bir börek tepsisini ve bir sandukı

Ve iki orakı ve iki tirpanı ve iki burguyu ve bir saban demürünü ve iki köhne 'arabayı

Ve bir köhne bakracı ve iki baltayı ve bir gelberü demürünü ve bir kebâb demürünü ve bir el-değirmenini ve bir sırahaneyi ve iki fuçuyı ve iki harman (?) tahtasını ve bir diğreni ve iki küçük tâbeyi ve bir turşu küpünü ve beş 'aded fuçuyı ve iki dikeli ve çapayı ve sekiz 'aded tavuğu ve üç kazı ve bir sirke küptünü

Ve karye-i mezbûre sınırında vâkı' lede'l-ehâli ve'l-cirân hududı ma'lûm olan iki kıt'a mülk bağımı safka-i vâhide ile mumâileyh Ahmed Efendiye on üç bin beşyüz nakd-i râyici'l-vakt fidd-i ceyyid akçeye bey'-i kat'î ile bey' idüb, kabz-ı semen ve teslim-i mebi' eyledüğünden sonra

Karye-i mezbûre haddinde vâkı' tahminen (——) mud tohum isti'ab iden sekiz kıt'a tarlanın dahî hakk-ı tasarrufunu sâhib-i arz ma'rifetiyle mumâileyh Ahmed Efendiye tefûz idüb, ol-dahî tefevvuz ve kabul eyledikten sonra mukabele-i tefûzde yedinden bin beşyüz akçe alub kabz eyledim, ba'de'l-yevm zikr olunan çiftlik ve içinde mevcut balâda zikr olunan eşyanın mecmu'ı ve iki kıt'a bağı mumâileyh Ahmed Efendinin mülk-i müştêrâsıdır, keyfe-mâ-yeşâ mutasarrıf olsun didikde, gıbbe't-tasdik vicâhan mâ-huve'l-vâkı' bi't-taleb ketb olundu. (yp. 45)

Tahrîren fi gurre-i şehri R. li-s. 1049 (1 Ağustos 1639)

Şuhûdü'l-hâl :

İzzetli ve sa'âdetli Sinan Ağa hazretleri

İzzetli mahdum-ı mükerrem 'Ali Ağa hazretleri

Fahrü'l-emsâl el-Hâc 'Osman Ağa ibn el-Hâc Ahmed

Hasan Beğ ibn Mustafa kethudâ-i habbâzân

Küçük Mehmed Beşe

Hasan Beşe ibn 'Abdullah, hazînedar-ı Ağa hazretleri ve gayrihim

1) صفقة واحده

2) تفوض

No. 54/d

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Mahmud Ağa mahallesi sâkinlerinden *Fahrü'l-a'yân 'Abdurrahman Çelebi* ibn el-Hâc Mehmed nâm kimesne Meclis-i Şer' de hâlen *Kıbtıyân Beği* olan *'umdetü'l-a'yân İbrahim Ağa* ibn 'Ali tarafından ikrâr-ı âtiyyü'l-beyânı tasdiyka vekil, vekâleti Hasan Beğ ibn Mustafa ve es-Seyyid 'Ali ibn es-Seyyid Ahmed şehâdetleri ile sâbite olan, Mustafa Beğ ibn Mehmed mahzarında takrîr-i kelâm idüb :

Mahmiyye-i mezbûreye tâbi' Çene Tatarı nâm karyede vâkı' etrâf-ı erba'ası taryık-ı 'âm ile mahdûd olub *dahili* altı göz anbarı üstünde iki fevkaanî odayı ve matbahı ve tahtanî evi ve bir kilârı ve *sofayı* ve furunı ve bınarı ve kapu üstünde odayı ve *hâricen* iki cânibi kiremimli büyük ahuru ve bir (. . .) odayı ve bir kerpiç odayı ve büyük ahuru ve diğér kerpiç ahuru ve üstünde odayı müştemil olan *çiftlik* ta'bir olunur mülk menzilimi

Ve etrâf-ı selâsesi taryık-ı 'âm ile ve bir taraf (. . .) tarlası ile mahdûd olub bir *dolabı* ve bir tahtanî evi ve üstünde *çardağı* ve bir *köşkü*, eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmireyi müştemil olan mülk bahçemi

Ve zikr olunan *çiftlik* içinde iki çift su-sığırı ve öküzümü ve iki çift kara-sığır öküzümü ve on bir buzağılu ve dört kısır kara-sığır ineğimi ve yedi kara-sığır düğemi ve iki kısırak ve iki tay ve bir bar-girimi

Ve bir tencere ve bir bakraç ve sahanımı

Ve yirmi beş keyl buğdayımı ve kırk keyl çavdarımı, üç yığın otluğumu ve yirmi çit saman ve iki 'araba ve bir pulluk demiri ve iki saban demürümü safka-i vâhîde ile müekkil-i müşârünileyh İbrahim Ağaya fiddî 'Osmanî kırk dört bin nakid râyic fi'l-vakt fiddî 'Osmanî akçeye bey'-i bāt-ı¹ sahih-i Şer'î ile bey' ve teslim idüb ol dahi iştirâ ve tesellüm itdikden sonra semen-i mezbûr kırk dört bin akçeyi müekkil-i müşârünileyh yedinden bi't-temâm alub kabz eylediğimden sonra

Karye-i mezbûre sınırunda vâkı' taht-ı *tasarrufumda* olub lede'l-châlî ve'l-cîrân ma'lûmü'l-hudûd olan dört küt'a çayırımın ve tahmînen *kırk mud tohum alur* (—) *küt'a tarlamın hakk-ı tasarrufun sâhib-i arz ma'rifetiyle* müekkil-i müşârünileyh İbrahim Ağaya *tefviz* idüb, ol-dahi *tefevuz* ve kabul itdikden sonra mukabele-i tefvîzde müekkil-i müşârünileyh yedinden fiddî 'Osmanî on bin akçe alub kabz eyledim Ba'de'l-yevm zikr olunan *çiftlik ve bahçeyi mülkiyyet üzre ve zikr olunan çayır ve tarlaları emsâli tasarrufu gibi tasarruf eylesün*, didikde gibbe't-tasdiyk vicâhan mâhüve'l-vâkı'² bi't-taleb ketb olundu (Scl. 28; yp. 14).

Tahrîren ft evâsıt-ı B. li-sene 1048 (17-26 Kasım 1638)

Şuhâdü'l-hâl :

'İzzetli ve Se'âdetli Bostancı Başî Sinan Ağa hazretleri; Fahrü'l-kuzât Ramazan Efendi ibn Mehmed; Hasan Beğ ibn Habib; Hasan Ağa ibn Aydın; Mustafa Beğ ibn Hasan; 'Ali Çelebi ibn Ahmed; Çiftçi-zâde Ahmed Çelebi; Mahmud Efendi ibn Ahmed el-hatib; Hasan Beğ ibn Receb; Mehmed Çelebi ibn Receb

1) بیع بات

2) ماهوالرائع

No. 54/e

Defter oldur ki : Mahmiyye-i Edirne sâkinlerinden *Mirî koruculardan ticâret tarzıyla Basra'da fevt olan Dilâver Beğ* ibn 'Abdullah'ın zâhirde vâris-i ma'rûfu olmayub muhallelâtı taraf-ı Mirîye 'âyid olub mahmiyye-i mezbûrede tâife-i mezbûrenin bey-tü'l-mâlini kabza memur olub müteveffây-ı mezbûrun zimemde olan akçesini vesâyir muhallelâtını emr-i şerif ile tahsile *mübâşir* ta'yîn olunan fahr-i (erbabü'l-ikbâl *Mehmed Ağa* tahsil eylediği muhallelâttır ki zikrolunur :

Vaka'a't-tahrîr, fî evâhir-i Ra. li-s. 1049 (31 Temmuz 1639)

1) Camcı-oğlu Mûsa Yahudi zimmetinde olan on iki bin akçeden tahsil olunan keçe, 70 zirâ', fî 60		4 200
2) Danyel ve Levi yahudilerde olan ondört bin akçeden tahsil olunan keçe, 80 zirâ', fî 60		4 800
3) Mahmiyye-i mezbûrede kaftancılara verdiği bogası bahâsından tahsil olunan meblâğ ve keçe, 6 zirâ', fî 60		3 600
	Nakid	<u>14 400</u>
		18 000
4) Mezbûr Dilâverin vekili olub fevt olan Ahmed Çelebi kabz eylediği kırk yedi bin akçe için kayın atası Süleyman Çelebi yedinden tahsil olunan benefş çuka, 1 pastav, 54 zirâ', fî (—)		25 000
5) Menzil der mahalle-i Vizeli Çelebi		17 000
6) Bezzâzistanda bey' olunan eşya		<u>1 400</u>
'An bahâ-i çuka ve keçe ve menzil ve nakid	Yekûn	70 400

Minhâ: Bi-yedi'l-emîn 57 080

a) Nakid : Meblâğ	19 480
b) Çuka ve keçe	37 600

Der zimmet-i Mahmud ser-nefer, sâkin-i mahalle-i

Dâye Hatun 18 000

Der zimmet-i İbrahim Çavuş 14 000

32 000

Der zimmet-i üç nefir bakkal Yahudiler Meblâğ 18 000

Müteveffây-ı mezbûrun veç-i meşruh üzere *defterinde bulunup*, lâkin mezbûr Mahmud ser-nefer İstanbul'a gidüb ve üç nefir Yahudiler dahi firar idüb mevcud olmayub tahsil olunmamıştır (Scl. 28, yp. 45).

Muhallefât : el-merhum 'Abdülbaaki Ağa ibn Mehmed, mâte bi-sefer-i Şark Es-sâkin hâle hayâtihi min kabl, bi-mahalle-i Mahmud Ağa, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Kameran Hâtun ibne Mahmud Efendi ve ibneyn-i kebîreyn med'uvveyn 'Ali ve 'Ömer ve selâse ebnâ es-sığaar el-med'uvvin Ebubekir ve Hasan ve Hüseyin Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 48)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi'l-'âşir, min şehri R. li-s. 1049 (10 Ağustos 1639)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
1)	Hâne der mahalle-i mez-bûre	200 000	27)	Yan kebesi	250
2)	Sîm eğer	3 000	28)	Yeşil mellûta ⁴ , ma'a sûrh kese ve sîm düğme, 15 'aded	2 000
3)	Köhne kadife 'abayı 3	1 200	29)	Kırmızı mellûta, ma'a sûrh kese ve sîm düğme, 12 'aded	3 500
4)	Mai Bursa didiği ¹ 1	500	30)	Maşalı ⁵ tüfenk 2	800
5)	Türkman didiği 2	120	31)	Çarhî tüfenk 1	200
6)	Kırmızı yedek örtüsü	1 000	32)	Tabılbaş	80
7)	Köhne teğelti	50	33)	Sîm kılıç 1	2 000
8)	Mihrabî tavil ² seccâde	200	34)	Hotaz ⁶ ma'a kese	400
9)	Kalıçe seccâde	500	35)	Şiş namlısı ⁷	40
10)	Sarı atlas mak'ad ³	500	36)	Keman kepade ⁸ 1	40
11)	Alaca atlas mak'ad, 1 çift	2 000	37)	Mecmu'a ve Türkî kütüb, 10 cild	300
12)	Bogası mak'ad, 1 çift	400	38)	Yeşil kaneviz ⁹ , bâ-post-1 dilkü nâfesi	1 500
13)	Şamî mak'ad, 1	150	39)	Çengârî ¹⁰ kürk, bâ-post-1 kakım	2 000
14)	'Aba pâresi	50	40)	Yeşil kürk, bâ-post-1 sammur kafası	2 500
15)	Mai tiftik yan kebesi 2	400	41)	Yeşil kürk, önü zerdava, ardı dilkü	4 000
16)	Mai Yanbolu kebesi 5	1 500	42)	Kahve rengi kürk, bâ-post-1 vaşak, ardı dilki	4 000
17)	Sağıyr orta keçesi	600	43)	Mai kürk, bâ-post-1 sammur, ardı zerdava	8 000
18)	Yan keçesi 2	150			
19)	Def'a yan keçesi 1	500			
20)	Def'a köhne yan keçesi 2	400			
21)	Def'a köhne yan keçesi 1	100			
22)	Alaca kilim	150			
23)	Sağıyr kalıçe	800			
24)	Kebîr kalıçe	2 500			
25)	Münakkaş köhne yasduk 6	1 000			
26)	Sağıyr ve kebîr orta keçesi 4	7 000			

1) دیدکی

2) طویل

3) مقعد

4) ملوطه

5) ماشالی

6) خوتاز

7) ناملیسی

8) کپاده

9) قنوز

10) چنکاری

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
44) Kırmızı muvahhidî, bâ-post-1 sammur	8 000	82) Tencere ma'a kapak	160
45) Köhne atlas çengârî 'anteri	700	83) Kapaksız tencere 3	240
46) Yeşil atlas 'anteri	600	84) Sağıyr kazgan	200
47) Köhne mor atlas 'anteri	700	85) Gülâb kazganı ma'a kapak	500
48) Nebatî köhne atlas kaftan	1 500	86) Gülâb göğümü	1 000
49) Beyaz atlas kaftan	900	87) Pekmez tâbesi 2	1 000
50) Köhne finduki 'inâyet kaftan	1 000	88) Kapu perdesi 2	160
51) Erguvânî köhne atlas kaftan	700	89) Sırmalı kırmızı dikme 'abayî	8 000
52) Köhne yeşil kadife kaftan	2 000	90) Sağıyr câriye, be-nâm-1 Şebtîz ¹³	10 000
53) Köhne zeytunî sof ferace	1 500	91) Köhne koçı	1 500
54) Sürmaî sof ferâce	800	92) Cedîd at 'arabası	1 500
55) Benefş kaneviz ⁹	1 500	93) İki koçı rahtı	600
56) Yeşil dolama	900	94) Hurdevât-ı hane	3 000
57) Mor çintiyân	400	95) Gulâm be-nâm-1 'Osman	10 000
58) Köhne yalabuk 'anteri	300	96) Cârîye be-nâm-1 Mülâyim	10 000
59) Kırmızı köhne çakşır 2	550	97) Gulâm be-nâm-1 Rıdvan	8 000
60) Fagfûrî kebîr tabak 1	200	98) Ganem, 800 re's fi 70	56 000
61) Fagfûrî vasat tabak 3	180	99) Buğday ve sâir tereke, cem'an 2000 keyl, fi 20	40 000
62) Sağıyr fagfûrî tabak 2	80	100) Bağçe, der hadd-i karye-i Bosna, 2 kıt'a	70 000
63) İznik tabak 1	30	101) Der zimmet-i Nasuh Beğ ve Okçı-zâde Mustafa Çelebi Meblâğ	57 000
64) Fagfûrî kebîr kâse, şikest 3	100	102) Der zimmet-i Mûsa Beğ ve Ahmed Çelebi Meblâğ	16 600
65) Nîm kâse fagfûrî, şikest 3	80	103) Der zimmet-i Okçı-zâde Mustafa Çelebi el-mezbûr	20 000
66) Fagfûrî fincan 4	140	104) Buldı nâm karyede vâkı' içerilü taşralu ve hamam ve anbarları ve sâir tevâbi' ve âlât-ı çift ve altmış kıt'a bağ	80 000
67) Sîm micmer ¹¹	700	105) Eyne-oğlu nâm karyede vâkı' içerilü ve taşralu ve anbarları ve sâir tevâbi' ve âlât-ı çift ve elli üç re's hayvanât ve bir kıt'a bağ	60 000
68) Sîm gülâbdân	300		
69) Köhne divar sa'ati	400		
70) Peşkir, mai ve beyaz	400		
71) Ayaklı sanduk 2	500		
72) Sofra 2	250		
73) Sağıyr ve kebîr sini	850		
74) Börek tepsisi	300		
75) Ayaklı sahan ma'a tepsî, 30 'aded, fi 110	3 300		
76) Kebîr kuzı tepsisi	300		
77) Na'albeki ¹² sahan	480		
78) Hoşâb tası 60, ikisi kapaklı	560		
79) Kefgir sahan 2	120		
80) Ayaklı leğen 2	200		
81) Bakır ibrik	80		
		Yekûn	743 140

11) مجمر

12) نعل بکی

13) شب تیز

Minhâ el-ihracât :

Deyn-i müsbet li-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-müeccel	120 000		
Deyn-i müsbet dellâliyye ve sâyir masârif-i müteferrika	5 000		
Deyn-i müsbet resm-i kısmet m.	20 000		
Kâtibiyye ve ihzâriyye ve huddâmiyye ve harc ve sâir harc	6 000		
		Yekûn	151 000
		El-bâki li't-taksim beyne'l-verese	596 770

Hissetü'z-zevce	74 596	Hissetü'l-ibn	104 434
Hissetü'l-ibn	104 434	Hissetü'l-ibn	104 434
Hissetü'l-ibn	104 434	Hissetü'l-ibn	104 434

Müteveffâ-i mezbûrın mahmiyye-i mezbûrede *icâre-i mu'accele ile olan 'akaar'ıdır ki oğulları beyinde taksim olunmuşdur :*

Odahâ, 'an vakf-ı Sultan Selim Han ma'a yağhane	40 000		
Başhâne, 'an vakf-ı mezbûr	10 000		
Dükkân, der sük-ı 'Ali Paşay-i Cedid	30 000		
Dükkân-ı börekci, der-kurb-ı Sarıca Paşa, ma'a dükkân-ı küçük	10 000		
Dükkân, der Sük-ı Kapan-ı Dakıyk, 2 bâb	10 000		
		Yekûn	100 000

$$\text{Hissetü'l-ibn } 20\ 000 \times 5 = 100\ 000$$

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum Ahmed Çelebi ibn Mehmed Beğ, mâte bi-mahalle-i Kürd Hoca, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Âsuman bint (—) ve bint-i ah li-eb ve ümm kebire med'uvve Râbi'a bint İbrahim ve bint-i ah li-eb ve ümm sagıyre med'uvve Gevher bint İbrahim Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 50)

Vaka'a't-tahrîr fî evâil-i C. li-s. 1049 (29 Eylül-8 Ekim 1639)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
18) Neftî kürdiyye, bâ-post-1 'acem ¹	1 430	170) Kazgan-ı gülâb ma'a kapak, 18 kıyye, fî 75	1 350
28) Şal yağmurluk ma'a sîm düğme	830	173) Sîm varsak ³	510
33) Yeşil ferâce	1 500	174) Sîm reşme ⁴	468
38) Kırmızı celâyî	200	176) Gümüşlü Kılıç	1 600
51) Darçinî kürdiye	2 010	182) Kısırak 1 ve tay	2 000
86) Gedelec ma'a keman	100	183) Bir çuval penbe	1 500
110) Darçinî ferace, bâ-post-1 sammur	7 600	184) Bâdem, 2 keyl	200
117) Gülâb göğümü, 22 kıyye	1 760	186) Bağ sepedi 6	30
118) Def'a gülâb göğümü, 30 kıyye	2 400	187) Kütük, 4 'araba	200
119) Def'a gülâb göğümü, 29 kıyye	2 320	188) Şirahâne	60
120) Def'a gülâb göğümü, (—) kıyye	2 800	191) 'Asel, 80 kıyye	800
121) Sagıyr kazgan, 5 kıyye	400	192) Pekmez, 160 kıyye	640
124) Civan-kaşı ² raht ma'a kılâde	4 705	193) Resen, 35 kıyye	200
125) Sîm kemer-i kılıç	6 100	194) Hasır-ı Mısrî 2	300
129) Hancer	240	199) Hınna çuval, 7 Kantar	1 000
130) Kemer-i kılıç	4 000	200) Üstübü ⁵ , 100 kıyye	1 000
135) Zincir kılâdeli kemer-i raht	2 250	201) Bağ, Topyolu'nda, 5 dönüm	2 000
136) Sîm şiş	1 400	202) Bağ, der kurb-ı Helvacı, 6 dönüm	2 000
142) Kahve ibriği	63	203) Bağ, der kurb-ı Burnı Penbeli, 4 dönüm	2 000
158) Pekmez tâbesi	601	204) Dükkân, 3 kepenk	25 000
159) Sîm kemer-i topuzluk 5	50	205) Der zimmet-i Siyavuş bin 'Abdullah, 'an bahâ-i kettân	30 000
160) Sîm bazû-bend	150	206) Der zimmet-i Süleyman bin 'Abdullah, 'an bahâ-i kettân	12 000
161) Gümüşlü nacak	252	207) Der zimmet-i Hüseyin Beşe Burunsuz, 'an bahâ-i kettân	12 000
166) Civan-kaşı kemer-i raht	3 000		

1) عجم
5) اوستوبی

2) جوان قاشی

3) سیم وارساق

4) رشمه

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
208) Der zimmet-i Recep Çelebi, 'an bahâ-i kahve	13 000	b) Mezbûr çiftlik ile ma'an bey' olunan hayvanât ve sâir menkulâtır ki zikr olunur :	
209) Hekimoğlu Musa Yahudi	31 800		
210) Der zimmet-i Ca'fer, 'an bahâ-i kettân	4 000	230) Çiftlik ma'a anbar ve iki bâb tahtânî hâne ve ahur ve samanlık ve gayruhu	15 000
211) Der zimmet-i el-Hâc Hüseyin, sâkin-i kasaba-i Rodoscuk, 'an bahâ-i kettân	37 000	231) Tencere 3	300
212) Der zimmet-i Cıvcur, 'an bahâ-i kettân	18 375	232) Sahan ma'a tepsi	240
213) Der zimmet-i Ahmed Çelebi, 'an bahâ-i alaca	33 750	233) Tâbe-i sagıyr 1	40
214) Der zimmet-i Mercimek el- Hâc Hüseyin, guruş-ı Kâmil 100	12 500	234) Bakır sini 1	300
215) Der zimmet-i Hasan Beğ, canbaz	5 000	235) Kebîr bakrac	120
216) Kettân, 297 kantar, fî 757	225 000	236) Kebîr tâbe	100
217) İplik alacası	15 000	237) Kazgan	300
218) Guruş-ı Kâmil, 3277 'aded, fî 125	409 625	238) Kefçe	30
219) Esedî guruş, 303 'aded, fî 115	34 845	239) Pulluk demüri 2 ma'a 2 çireşne ⁶	200
220) Def'a guruş-ı Kâmil, bir kesede 1 000 'aded	125 000	240) Saban demüri 5	150
a) Karye-i Timurtaş'da vâkı' çiftlikde der-anbar olan buğ- day ve sâir tereke ki zikr olunur:		241) Def'a saban demüri 5	75
221) Buğday, mud 32, beher keyl 30	19 200	242) Kayış 5	100
222) Sünter, mud 2, fî 25	1 000	243) Demür be-kürek	20
223) 'Alef, mud 4, fî 12	960	244) Balta 3	60
224) Mercimek, keyl 14, fî 30	420	245) 'Araba 7	1 400
225) Burçak, mud 3, fî 14 (?)	720	245/a) Çuval 15	220
226) Darı, mud 3, fî 20	1 200	246) Çapa	60
227) Çavdar, mud 8, fî 20	3 200	247) Tırpan 2	40
228) Şa'ir, mud 20 (?), fî 14	7 000	248) Çalı turpanı	20
229) Saman, 80 çit, fî 150	12 000	249) Kebîr burgı 4	20
		250) Eye demüri	10
		251) Işkı ⁷	10
		252) Destere	10
		253) Demür diğren	5
		254) Gürz 2	10
		255) 'Araba örtüsü	300
		256) Alât-ı çift	100
		257) Kara-sığır ineği 8	3 200
		258) Kara-sığır dügesi 3, ikişer yaşında	600
		259) Kısır kara-sığır ineği 7	2 100
		260) Kara-sığır öküzü, 2 çift	2 400
		261) Su-sığırı öküzü, 1 çift	2 000
		262) Su-sığırı tosunu, koşulmadık, 1 çift	1 000

6) چرشنه

7) اشقی

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
263) Tek su-sığırı tosunu 1	800	268) Su-sığırı ineği 2 ma'a buzağı	2 400
264) Su-sığırı dügesi 1	400	269) Su-sığırı dügesi 1	360
265) Su-sığırı ineği 2	1 600	270) Atlanmış olan 159 kalem	
266) Su-sığırı ineği 4	3 200	eşyanın kıymet Yekûnu	<u>(51 969)</u>
267) Su-sığırı dügesi ikişer yaşında 3	900	Yekûn (+ 8 561)	1 240 222

Minhâ el-ihracât :

Techiz ve tekfîn bi-tariykî'l-vasiyye 32 850; Mahmiyye-i mezbûre kurbunda câri nehr-i Meriç üzerinde vâki' Orta Köprü demekle ma'rûf ağaç köprüntün meremmetine vasiyyet eylediği gurus-ı Kâmil, 'aded 1 000, 125 000; Mahalle-i mezbûre 'avârızına ve imamına vasiyyet eylediği 15 000; *Hallâc Hacı mahallesinin 'avârızına vasiyyet eylediği* 8 000; Veli Dede-zâde Mehmed Efendi'ye vasiyyet eylediği 5 000; Sagiyye-i mezbûre *Gevher'e* babasından intikal eden akçeden deyn 20 000; Sagiyye-i mezbûre *cihaz için* 62 500 *; Deyn-i müsbet li'z-zevce-ti'l-mezbûre 'ani'l-mehri'l-müeccel 8 000; *Mısır'da olan kettâni getürmeğe Hasan Beşe'ye ücret* 10 000; Mahalle-i mezbûre mescidine mum akçesiçün deyn 1 000; *ırgadlara ve buzağı'ya ücret* 3 634; Dellâliyye ve hammaliyye ve düyûn-ı müteferrika ve ücret-i *vezzân-ı kettân* 7 000; Resm-i kısmet 26 300; Kassâmiyye 6 200; Kâtibiyye ve ihzâriyye ve huddâmiyye ve sâir harc 5 500

Yekûn (+ 500) 336 484El-bâki li't-taksim 903 738

Hissetü'z-zevce 225 934
Hisse-i binti'l-ah 338 902

Hisse-i binti'l-ah 338 902

Müteveffâ-i mezbûr mahalle-i mezbûrede vâki' mülk menzilini *sagiyye-i mezbûre Gevhre hibe* edüb mezbûre Ümmühânî ve Râbi'a hibeyi kabul itmeğin Deftere tahrîr olunmayub menzil-i mezbûr merkuume *Gevher'in* olmuşdur.

* Zevcesi mezbûre Ümmühânî ve kebîre kız karındaşı merkuume Râbi'a kendi rızalariyle vasisine teslim etmeğin tahrîr olunmuşdur.

No. 56/a

1) Mahmiyye-i Edirne'de Kürd Hâce mahallesinde sâkin iken bundan akdem fevt olan *Ahmed Çelebi ibn Mehmed Beğ*'in verâseti zevce-i metrûkesi Ümmühanî bint Yusuf nâm hâtun ile li-ebeveyn karındaşı İbrahim Çelebi'nin sulbiyye-i kebîre kızı Râbi'a Hâtuna ve diğêr sulbiyye kızı Gevher nâm sagıyreya münhasır olduğu Şer'an müte'ayyin oldukdan sonra

Hâlen müteveffây-ı mezbûrın işbu bâ'isü'l-kitâb sarışın açık kaşlı gök elâ gözlü *Hurvadiyyü'l-asıl rikk'a*⁹ mu'terif olan Yusuf bin 'Abdullah nâm 'abd-i memlûki Meclis-i Şer'de mezbûre Ümmühanî tarafından husûs-ı âtiyü'l-beyâna vekil, nehc-i Şer'î üzere vekâleti de sâbite olan sagıyre-i mezbûre Gevher'in kibel-i Şer'den mansub *vasisi* Süleyman Çelebi ibn Mahmud merkuuma Râbi'a tarafından kezâlik husûs-ı âtiyü'l-beyâna vekil olub bi-mâ - hüve tariyku's-sübût¹ Şer'an vekâleti sâbite olan zevci Mehmed Çelebi ibn Ahmed mahzarlarında takrîr-i kelâm idüb "'abd-i memlûki olduğum mezbûr Ahmed Çelebi *maraz-ı mevtime* beni *tedbir-i mukayyed* ile *müdebber* idüb, merhum civâr-ı rahmet-i meliki'l-kayyûma intikaal² idüb, müteveffây-ı mezbûrın *sülüs mâli kymete vefâ itmeğın* mu'tak olmuşumdır, suâl olunub sebîlim tahliye olunmasın taleb iderim" didikde

Gıbbe's-suâl ve 'akıybe'l-inkâr¹⁰ 'udûl-i müsliminden fâhrü'l-eşbâh³ el-Hâc 'Osman Ağa ibn Ahmed ve Memi Çelebi ibn Mehmed nâm kimesneler li-eclî's-şehâde⁴ Mahfil-i Kazâ'ya hâzırân olub "fi'l-vâkı' merhum-ı mezbûr Ahmed Çelebi 'abd-i memlûki merkuum Yusufi *maraz-ı mevtime* bizim huzûrumuzda *tedbir-i mukayyed*⁵ ile *müdebber*⁶ idüb, hâlen merkuum Ahmed Çelebi fevt olub, *sülüs-i mâli müdde'f-i mezbûrın kıymetine müsâ'id olmağın mu'tak olmuşumdır*, biz bu husûsa şâhidiz, şehâdet dahi ideriz" deyu edây-ı şehâdet-i Şer'iyeye etdiklerinde şehâdetleri ba'de't-ta'dil ve't-tezkiye hayyiz-ı kabulde vâkı' olmağın, mücebiyle mezbûr Yusuf'un 'itkına⁸ hükm olunub mâ-hüve'l-vâkı'⁷ bi't-taleb ketb olundu (yp. 49).

Tahrîren fi evâhır-ı C. li-s. 1049 (19-27 Ekim 1639)

Şuhûdü'l-hâl :

Arslan Efendi el-imâm;

Mehmed Çelebi ibn Mahmud;

Siyâvus ibn 'Abdullah;

Mustafa Çelebi el-imâm; El-Hâc Rıdvan bin Halil;

El-Hâc 'Abdülkaadir Çelebi ibn Musli;

Süleyman Çelebi ibn 'Abdullah ve gayrihim

2) Müteveffây-ı mezbûrın işbu bâ'isü'l-kitâb açık kaşlı uzun boylu, sarışın şehlä Rûsiyyü'l-asıl rıkka mu'terif olan Ken'an bin 'Abdullah nâm 'abd-i memlûki...

3) Müteveffây-ı mezbûrın işbu bâ'isü'l-kitâb alçak boylu açık kaşlı sarışın Eflâkıyyü'l-asıl rıkka mu'terif olan Piyâle bin 'Abdullah nâm 'abd-i memlûki...

4) Orta boylu, sarışın, açık kaşlı, gök elâ gözlü, Eflâkıyyü'l-asıl rıkka mu'terif olan Ken'an bin 'Abdullah nâm 'abd-i memlûki...

5) Orta boylu, gök elâ gözlü, açık kaşlı, Rûsiyyü'l-asıl, rıkka mu'terif olan Dilâver bin 'Abdullah nâm 'abd-i memlûki...

6) Orta boylu, açık kaşlı, sarışın, gök elâ gözlü gözlü, Rûsiyyü'l-asıl rıkka mu'terif olan 'Abdullah nâm 'abd-i memlûki...

1) بما هو طريق الثبوت

2) رحمت ملك القيومه انتقال

3) فخر الاشباه

4) لاجل الشهاده

5) تدبير مقيد

6) مدبر

7) ما هو الواقع

8) اعتقنه

9) رقه

10) غب السؤال و عقيب الانكار

Muhallefât : el-merhum el-Hâc Süleyman et-tabîb (mâte) sâkinen bi-mahalle-i Yaya Timurtaş, bi-Edirne el-mahmiyye ve tereke ibnen kebîren med'uvven Nuh Çelebi ve ibnen sagıyren med'uvven Ahmed ve binteyn kebîreteyn med'uvveteyn Fâtıma ve Ümmühanî Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 82)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmî'r-râbi' 'aşere min C. li-s. 1050 (1 Ekim 1640).

1) Kâlem-ı 'İzzet	400	25) Tencere-i vasat	181
2) Demür sini-i kebîr	4170	26) Debbe-i köhne 2	14
3) Pulluk demür-i	150	27) Köhne kürk	291
4) Hurdevât	28	28) Sahan ma'a tepsi	168
5) Gülâb göğümü, kebîr, fi 106 2	146	29) Çatal-bel	41
6) Çapa	56	30) Çapa ma'a saban demüri	42
7) Tencere	130	31) Def'a tencere-i kebîr	452
8) Def'a pulluk demüri	135	32) Kösele	127
9) Gülâb kazganı, 12 kıyye 2	328	33) Köhne çakşır	56
10) Tüfenk 1	202	34) Def'a demür sini-i kebîr	528
11) Tencere-i vasat	121	35) Burun taşı	39
12) Balta 2	56	36) Pencere demüri	77
13) Kebîr helvacı kazganı	916	37) Bağdadî kaftan	431
14) Kebâb tâbesi 2	301	38) Def'a satır 2	9
15) Çatal bel	40	39) Şiş	35
16) Havan	490	40) Def'a havan-ı kebîr	1 080
17) Tıbbâ müte'allık bir kitab	100	41) Miyzân	36
18) Def'a gülâb göğümü, fi 100 1	600	42) Külünk	31
19) Buğday ma'a çavdar, 60 keyl 1	800	43) Dükkânda olan çini hokkalar, 50 'aded	2 000
20) Beyaz tiftik kebe	505	44) Çiftlik'de olan hayvânatın bahası, At Bazarında furuht olunan minval üzere	5 163
21) Satır-ı kıyma	31		
22) Kantar	97		
23) Köhne sarı kebe-i tiftik	113		
24) Bakrac	172		
		Yekûn	26 888

Minhâ el-ihracât :

Techîz ve tekfîn 3 100; Resm-i 'âdet 575; Kassâmiyye 288; Kâtibiyye ma'a ihzâriyye 287; Ücret-i kadem 200; Sûret-i defter 90; Dellâliyye 216; Bâc-ı bazar-ı esb ma'a dellâliyye 132; Deyn-i müsbet li-meşruta-i Câmî-i şerîf der karye-i Timurtaş, bi-şehâde 'Ali Beğ ve Rıdvan bin 'Abdullah 4 000; Deyn-i müsbet li-Nuh Çelebi el-mezbûr, 'ani'l-karzi's-Şer'î, bi-şehâde el-Hâc Ahmed ve Hüseyin bin 'Abdullah 2 000; Deyn-i müsbet li-Pervîz, 'ani'l-ücret 1 600

Yekûn 11 823

Sahhu'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese 10 797

Hissetü'l-ibn	3 598	Hisse-i bint	1 799
Hissetü'l-ibn	3 598	Hisse-i bint	1 799 Bâki 3

IX.

No. 58 - 62

Edirne askeri kassamına ait 29 No. lu sicil 14 x 38 boyunda 85 yapraklı bir defterdir. Aşağıdaki cetvelde görüleceği üzere içinde, 1640 - 1642 yıllarında yazılmış olup 83 erkek ile 31 kadına ait olan 114 tereke kaydı bulunmaktadır:

Aylar	1640			1641			1642		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	5	4	1	8	7	1
Şubat	—	—	—	8	5	3	6	5	1
Mart	—	—	—	10	7	3	10	7	3
Nisan	—	—	—	7	4	3	6	2	4
Mayıs	—	—	—	5	4	1	—	—	—
Haziran	—	—	—	2	1	1	—	—	—
Temmuz	—	—	—	8	7	1	—	—	—
Ağustos	—	—	—	4	4	—	—	—	—
Eylül	—	—	—	3	2	1	—	—	—
Ekim	—	—	—	2	—	2	—	—	—
Kasım	5	5	—	7	5	2	—	—	—
Aralık	6	4	2	12	10	2	—	—	—
Yekûn..	11	9	2	73	53	20	30	21	9

Erkek : 83
Kadın : 31
Cem'an : 114

Bu kayıtlardan dikkata şayan bularak aynen aldığımız beşini şöyle özetlemek mümkündür :

58) Seyyid Kaasım Çavuşa ait olan bu listenin hususiyeti, bir buçuk milyon akçeyi mütejaviz büyük bir serveti, teferruata girişmeden sekiz madde halinde hülâsa etmiş olmasıdır (4, 7).

Yarım milyon değerinde olup bir iş-hanı şeklinde kullanılmakta bulunan "odalar" (2) ile üçyüz bin akçe değerinde beşyüz okkalık bir lök partisinin (5) ve yediyüz bin akçeyi mütejaviz alacakların (6, 7) mevcudiyeti, kendisinin büyük çapta ticaret işleriyle meşgul olduğunu göstermektedir.

58/a) Enflasyon devirlerinde, paranın zamanla bozulmuş olan kıymet ve ayarının vakit vakit yapılan *sikke tashihleri* ile iade edilmeğe çalışıldığı ve bu yüzden akçenin altın paraya nisbetinin değişik *kur*'lar arzettiği hallerde, borç alınan paranın *misil olarak* sikke adedi itibariyle değil, (İmam Ebû Yusuf kavline göre) *borcun alındığı tarihteki altın kıymeti üzerinden ödendiğini gösteren bir misâl* teşkil eden bu hüccet suretinde,

Ali Çelebi'nin 240'ı bir altına geçen züyûf akçe devrinde aldığı yirmi beş bin akçe borç "mezbûr akçenin altın kıymet-i Şer'iyyesi olan yüz iki altın" halinde ödendiği tesbit edilmektedir.

59) Bu muhalefat listesi, esas itibariyle kadın veya erkekler için çeşitli serpuş nevilerinin satıldığı bir dükkânın mallarını ihtiva etmektedir. Tereke sahibi *müflis* vaziyetinde öldüğünden, mîras, alacaklılar arasında alacakları ile mütenasip bir şekilde ('ani'l-guremâ) taksim edilmiştir. Tamamı ödenemiyen borçlardan bir kısmının vakıflardan alınmış olması dikkati çekmektedir.

59/a) 'Abdünnebî Beşe isminde bir yeniçerinin oğlu küçük Ca'ferin vassisi, 6 Z. 1050 tarihinde tanzim edilmiş olan bir hüccete göre, vaktiyle akçenin her 240'ı bir altın değerinde olduğu bir devirde (hurde züyûf akçe râyiç iken) bu yetime mahkeme kararıyla bağlanmış olan günlük on iki akçe *nafaka* ve *kisve bahası*'nın, son zamanlarda yapılan sikke tashîhi dolayısıyla, altının 120 akçeye düştüğü bir devirde lüzumundan fazla yüksek kaldığını ileri sürerek, gündeliğin de 12 akçeden 8 akçeye indirilmesini istemiş ve bu hususta istediği kararı da almıştır.

59/b) Yine aynı tarihlerde tanzim edilmiş olan ve 1050 tarihli sikke tashîhi ile alâkalı bulunan bir hüccete göre, Edirne civarı köylerden birinde oturan Ali Beğ, Edirne Sarayının Bostancı-başısı Sinan Ağa'dan, her 130'u bir Riyalî guruşa râyiç olan hurde züyûf akçe devrinde, 1770 Riyalî ödünç aldığı zaman, sikke tashîhi yapıldığı takdirde akçenin yeni kıymeti ne olursa olsun, borcu ödemek için $1770 \times 130 = 230\ 000$ "ceyyid ve cedid akçe vermeğe ta'ahhüd" etmiş ve bu borcunu evvelâ ona göre de ödemişti. Fakat bir müddet sonra *Şer'an* yalnız 1770 Riyalî guruş ödemesi kâfi geleceğini öğrenerek, kendisini büyük bir zarara sokmuş olan eski anlaşmayı bozarak parasının bir kısmını geri almıştı.

59/c) Mustafa Çavuşun mirasçıları, mahkeme huzurunda, Rus asıllı Pâyidar isimli câriye ile biri dokuz yaşında Ken'an ibn Rüstem isimli oğlumun ve üç yaşında Nevcivân ibne Rüstem isimli kızının mûrislerinin köleleri olduğunu iddiâ etmişlerdi. Buna karşılık Pâyidar, ölenin sağlığında kendilerini azâd ettiğini iddia ve isbat etmektedir.

60) Yanbolu'da ölmüş olan, fakat sağlığında Edirne'de oturan yeniçeri Mushî Beşe'ye ait olan bu listede daha ziyade hasse, patiska ve tülbent.. gibi eşya satan bir dükkânın envanteri görülmektedir.

Dikkate şayan olanı, bundan evvelki listede olduğu gibi, bu asker-tüccar da iflâs halindedir ve değeri 47 000 tahmin edilen mirasa mukabil 115 000 akçelik bir borç bırakmıştır. Bu sebeple mirasın alacaklılar arasında muayyen nispetlerde ('ani'l-guremâ) paylaşılması icabetmiştir.

61) *Azak Seferinde ölen* ve sağlığında Edirne'de oturmakta olan yeniçeri İslâm Beşe'nin muhalefât listesi içinde, 60 kantarlık büyük bir mazı partisi ile iplik satışlarından mevcut alacakları (2-4), kendisinin ticaretle meşgul olduğunu göstermektedir.

Listenin muhtemel olarak yeniçeri'nin bütün servetini ihata etmemekte olduğu da söylenebilir.

62) Edirne'de Selimiye Camii hücrelerinde oturmakta olan Mahmud Beşe'nin terekesi arasında 750 okkalık findık kahve (1), 440 okkalık lök (2, 3) . . gibi malların mevcudiyetinden kendisinin ticaretle meşgul olduğu anlaşılmaktadır. Mahmud Beşe'nin ayrıca bir çiftliği (51), anbarlarında tahıl (68), iki cariyesi ve 4 gulâmı mevcuttur.

Listenin 38 inci fıkrasındaki kayda göre, eski züvâf akçelerden 3 000'inin kıymeti, bu tarihlerde yapılmış olan bir sikke tashihinden sonra 1 500 akçeye düşmüştür.

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum es-Seyyid Kaasım Çavuş el-müteveffâ bi-mahalle-i Hasan Paşa, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke ibneyni'l-kebireyn el-med'uvveyn es-Seyyid Mehmed Çelebi ve es-Seyyid Hüseyin Çelebi ve binteyn kebireteyn med'uvveteyn Hayrünnisâ ve Neslihan Ve'l verâse münhasıra fihim (yp. 1)

Vaka'a't-tahrîr fi't-tarihi'l-mezbûr Fe gurre-i Ş. li-s. 1050 (16 Kasım 1640)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne, der mahalle-i mezbûre	150 000	5) Lök, 500 vakıyye, fî (600)	300 000
2) Odalar, der mahalle-i mezbûre	50 000	6) Der zimmet-i Beğ-zâde, 'ani'l-karz	Meblağ 300 000
3) Bağçe, der kurb-ı Cısr-i Ahmed Paşa	50 000	7) Perâkende zimem	Meblâğ 400 000
4) Esbâb-ı beyt, ber-veçh-i tahmîn	150 000	8) Nukuud der kıse	Meblâğ 200 000
			Yekûn 1 600 000

Minhâ el-ihraacât :

Teçhîz ve tekfîn 14 000; Resm-i kısmet 40 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 6 000;

		Yekûn	60 000
		El-bâki li't-taksim beyne'l-verese	1 540 000
Hisse-i ibn	513 330	Hisse-i bint	256 660
Hisse-i ibn	513 330	Hisse-i bint	256 660

No. 58/a

Mahmiyye-i Edirne'de Tarakçı mahallesi sâkinlerinden râfi'-i hâze'l-kitâb *Zulfikaar* ibn 'Abdullah Meclis-i Şer'de mahmiyye-i mezbûrede bi'l-fi'il Beytü'l-mâl emini olub mahalle-i mezbûre sâkinlerinden iken bundan akdem Rumeli'nde Çatalca nâm kasabada bilâ vâris vefat itmekle muhalledâtının mecmu'ı cânib-i Beytü'l-mâle 'âbid olan merhum 'Ali Çelebi ibn Habib nâm kimesnenin cemî' muhalledâtına vâzu'u'l-yed olan İsmâ'il Beğ ibn Mustafa mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb

Mukaddemâ her ikiyüz kırkı bir altuna râyic olan zü'yûf akçeden mezbûr 'Ali Çelebi zimmetinde yirmi beş bin akçe hakkım müctemi' olduktan sonra meblâğ-ı mezbûrun emr-i sultânî ile te'âtisi memnu' ve ayâdî-i nâsdan misli munkatı¹ olduktan sonra fevt olmağın meblâğ-ı mezbûrın altundan kıymet-i Şer'iyyesi olan yüz iki altunu muhalledâtından taleb iderim, suâl olunsun didikde

Gıbbe's-suâl ve 'akıybe'l-inkâr müdde'i-i mezbûrdan da'vâsına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udûl-i müsliminden Mehmed Çelebi ibn Muharrem ve Mustafa ibn 'Abdullah nâm kimesneler li-ecli's-şehâde Meclis-i Şer'de hâzırân olub gıbbe'l-iştihâd² "Fi'l-hakika müdde'i-i mezbûrın müteveffây-ı mezbûr zimmetinde zamân-ı mezbûrede câri olan zü'yûf akçeden yirmi beş bin akçe hakkı vardır, biz bu husûsa şahidleriz şehâdet dahî ederiz" deyu edây-i şehâdet-i Şer'iyye eylediklerinde şehâdetleri ba'de riâyeti şerâiti'l-kabul hayz-i kabûlde vâkı'a³ olduktan sonra mezbûr *Zulfikaar* meblâğ-ı mezbûr yirmi beş bin akçeyi müteveffây-ı mezbûrın hâl-i hayâtında küllen ve ba'zen ahz ve istiyfâ⁴ ve zimmetini bir veçhile ibrâ⁵ itmedüğüne yemîn teklif olundukda ol dahî 'alâ vefkı'l-mes'ûl yemîn bi'l-lâhi'l-'aliyyi-l-'azîm⁶ itmeğın mücebiyle ba'de'l-hüküm mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu. (yp. 26)

Tahrîren fî evâhir M. li-S. 1051

Şühüdü'l-hâl :

Mefharîf's-sâddât Ni'metullah Efendi
ibn es-Seyyid Sinan Efendi
Fahrü'l-müderrişîni'l-kirâm Hasan Efendi
ibn el-Hâc İbrahim
Fahrü'l-a'yân Osman Ağa ibn Ahmed

İbrahim Ağa ibn Ahmed
'Ali Efendi ibn İslâm
Ramazan Çelebi ibn Ebûbekir
Es-Seyyid Mustafa ibn es-Seyyid Hasan
'Osman bin Hızır, muhızır

1) تعاطیسی ممنوع و آیادی ناسدن مثل منقطع
2) غیب الاستشهاد
3) بعد رعایة شرائط القبول حیز قبوله واقعہ
4) کلاً و بعضاً اخذ و استيفاء
5) ابرا
6) علی وفق المسئول یمین بالله العلی العظیم

2) غیب الاستشهاد
3) بعد رعایة شرائط القبول حیز قبوله واقعہ
4) کلاً و بعضاً اخذ و استيفاء
5) ابرا

No. 58/a

Mahmiyye-i Edirne'de Tarakçı mahallesi sâkinlerinden râfi'-i hâze'l-kitâb *Zulfikaar* ibn 'Abdullah Meclis-i Şer' de mahmiyye-i mezbûrede bi'l-fi'il Beytü'l-mâl emîni olub mahalle-i mezbûre sâkinlerinden iken bundan akdem Rumeli'nde Çatalca nâm kasabada bilâ vâris vefat itmekle muhalledâtının mecmu'ı cânib-i Beytü'l-mâle 'âyid olan merhum 'Ali Çelebi ibn Habib nâm kimesnenin cemî' muhalledâtına vâzi'u'l-yed olan İsmâ'il Beğ ibn Mustafa mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb

Mukaddemâ her ikiyüz kırkı bir altuna râyic olan züyüf akçeden mezbûr 'Ali Çelebi zimmetinde yirmi beş bin akçe hakkım müctemi' olduktan sonra meblâğ-ı mezbûrun emr-i sultânî ile te'âtîsi memnu' ve ayâdt-i nâsdan misli munkah'¹ olduktan sonra fevt olmağın meblâğ-ı mezbûrın altundan kıymet-i Şer'iyyesi olan yüz iki altunu muhalledâtından taleb iderim, suâl olunsun didikde

Gibbe's-suâl ve 'akıybe'l-inkâr müdde't-i mezbûrdan da'vâsına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udûl-i müsliminden Mehmed Çelebi ibn Muharrem ve Mustafa ibn 'Abdullah nâm kimesneler li-ecli's-şehâde Meclis-i Şer' de hâzırân olub gibbe'l-iştihâd² "Fî'l-hakîka müdde't-i mezbûrın müteveffây-ı mezbûr zimmetinde zamân-ı mezbûrede câri olan züyüf akçeden yirmi beş bin akçe hakkı vardır, biz bu husûsa şahidleriz şehâdet dahî ederiz" deyu edây-i şehâdet-i Şer'iyye eylediklerinde şehâdetleri ba'de riâyeti şerâiti'l-kabul hayz-i kabûlde vâkı'a³ olduktan sonra mezbûr Zulfikaar meblâğ-ı mezbûr yirmi beş bin akçeyi müteveffây-ı mezbûrın hâl-i hayâtında küllen ve ba'zen ahz ve istiyfâ⁴ ve zimmetini bir veçhile ibrâ'⁵ itmedüğüne yemîn teklif olundukda ol dahî 'alâ vefkî'l-mes'ûl yemîn bi'l-lâhi'l-'aliyyi-l-'azîm⁶ itmeğın mücebiyle ba'de'l-hüküm mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu. (yp. 26)

Tahrîren fî evâhir M. li-S. 1051

Şuhûdü'l-hâl :

Mefharî's-sâdât Ni'metullah Efendi

ibn es-Seyyid Sinan Efendi

Fahrî'l-müderri'stî'nî'l-kirâm Hasan Efendi

ibn el-Hâc İbrahim

Fahrî'l-a'yân Osman Ağa ibn Ahmed

İbrahim Ağa ibn Ahmed

'Ali Efendi ibn İslâm

Ramazan Çelebi ibn Ebûbekir

Es-Seyyid Mustafa ibn es-Seyyid Hasan

'Osman bin Hızır, muhızır

1) تعاطیسی ممنوع و آیادی ناسدن مثل منقطع
2) غب الاستشهاد
3) بعد رعاية شرائط القبول حیز قبولده واقمه
4) ابرا 5) کلاً و بعضاً اخذ و استیفا
6) علی وفق المستول یمن بالله العلی العظیم

2) غب الاستشهاد
3) بعد رعاية شرائط القبول حیز قبولده واقمه
4) ابرا 5) کلاً و بعضاً اخذ و استیفا
6) علی وفق المستول یمن بالله العلی العظیم

Ali Çelebi'nin 240'ı bir altına geçen züyûf akçe devrinde aldığı yirmi beş bin akçe borç "mezbûr akçenin altın kıymet-i Şer'iyyesi olan yüz iki altın" halinde ödendiği tesbit edilmektedir.

59) Bu muhallefat listesi, esas itibariyle kadın veya erkekler için çeşitli serpuş nevilerinin satıldığı bir dükkânın mallarını ihtiva etmektedir. Tereke sahibi *müflis* vaziyetinde öldüğünden, mîras, alacaklılar arasında alacakları ile mütenasip bir şekilde ('ani'l-guremâ) taksim edilmiştir. Tamamı ödenemiyen borçlardan bir kısmının vakıflardan alınmış olması dikkati çekmektedir.

59/a) 'Abdünnebî Beşe isminde bir yeniçerinin oğlu küçük Ca'ferin vasîsi, 6 Z. 1050 tarihinde tanzim edilmiş olan bir hüccete göre, vaktiyle akçenin her 240'ı bir altın değerinde olduğu bir devirde (hurde züyûf akçe râyiç iken) bu yetime mahkeme kararıyla bağlanmış olan günlük on iki akçe *nafaka* ve *kisve bahası*'nın, son zamanlarda yapılan sikke tashîhi dolayısıyla, altının 120 akçeye düştüğü bir devirde lüzumundan fazla yüksek kaldığını ileri sürerek, gündeliğın de 12 akçeden 8 akçeye indirilmesini istemiş ve bu hususda istediği kararı da almıştır.

59/b) Yine aynı tarihlerde tanzim edilmiş olan ve 1050 tarihli sikke tashîhi ile alâkalı bulunan bir hüccete göre, Edirne civarı köylerden birinde oturan Ali Beğ, Edirne Sarayının Bostancı-başısı Sinan Ağa'dan, her 130'u bir Riyalî guruşa râyiç olan hurde züyûf akçe devrinde, 1770 Riyalî ödünç aldığı zaman, sikke tashîhi yapıldığı takdirde akçenin yeni kıymeti ne olursa olsun, borcu ödemek için $1770 \times 130 = 230\ 000$ "ceyyid ve cedîd akçe vermeğe ta'ahhüd" etmiş ve bu borcunu evvelâ ona göre de ödemişti. Fakat bir müddet sonra *Şer'an* yalnız 1770 Riyalî gurus ödemesi kâfi geleceğini öğrenerek, kendisini büyük bir zarara sokmuş olan eski anlaşmayı bozarak parasının bir kısmını geri almıştı.

59/c) Mustafa Çavuşun mirasçuları, mahkeme huzurunda, Rus asıllı Pâyidar isimli câriye ile biri dokuz yaşında Ken'an ibn Rüstem isimli oğlumun ve üç yaşında Nevcivân ibne Rüstem isimli kızının mûrislerinin köleleri olduğunu iddiâ etmişlerdi. Buna karşılık Pâyidar, ölenin sağlığında kendilerini azâd ettiğini iddia ve isbat etmektedir.

60) Yanbolu'da ölmüş olan, fakat sağlığında Edirne'de oturan yeniçeri Mush Beşe'ye ait olan bu listede daha ziyade hasse, patiska ve tûlbent.. gibi eşya satan bir dükkânın envanteri görülmektedir.

Dikkate şayan olanı, bundan evvelki listede olduğu gibi, bu asker-tüccar da iflâs halindedir ve değeri 47 000 tahmin edilen mirasa mukabil 115 000 akçelik bir borç bırakmıştır. Bu sebeple mirasın alacaklılar arasında muayyen nispetlerde ('ani'l-guremâ) paylaştırılması icabetmiştir.

61) *Azak Seferinde ölen* ve sağlığında Edirne'de oturmakta olan yeniçeri İslâm Beşe'nin muhallefât listesi içinde, 60 kantarlık büyük bir mazı partisi ile iplik satışlarından mevcut alacakları (2-4), kendisinin ticaretle meşgul olduğunu göstermektedir.

Listenin muhtemel olarak yeniçeri'nin bütün servetini ihata etmemekte olduğu da söylenebilir.

62) Edirne'de Selimiye Camii hücrelerinde oturmakta olan Mahmud Beşe'nin terekesi arasında 750 okkalık fındık kahve (1), 440 okkalık lök (2, 3).. gibi malların mevcudiyetinden kendisinin ticaretle meşgul olduğu anlaşılmaktadır. Mahmud Beşe'nin ayrıca bir çiftliği (51), anbarlarında tahılı (68), iki cariyesi ve 4 gulâmı mevcuttur.

Listenin 38 inci fıkrasındaki kayda göre, eski züyûf akçelerden 3 000 inin kıymeti, bu tarihlerde yapılmış olan bir sikke tashihinden sonra 1 500 akçeye düşmüştür.

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum es-Seyyid Kaasım Çavuş el-müteveffâ bi-mahalle-i Hasan Paşa, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke ibneyni'l-kebireyn el-med'uvveyn es-Seyyid Mehmed Çelebi ve es-Seyyid Hüseyin Çelebi ve binteyn kebireteyn med'uvveteyn Hayrünnisâ ve Neslihan Ve'l verâse münhasıra fihim (yp. 1)

Vaka'a't-tahrır fi't-tariki'l-mezbûr Fi gurre-i Ş. li-s. 1050 (16 Kasım 1640)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne, der mahalle-i mezbûre	150 000	5) Lök, 500 vakiyye, fi (600)	300 000
2) Odalar, der mahalle-i mezbûre	50 000	6) Der zimmet-i Beğ-zâde, 'ani'l-karz Meblağ	300 000
3) Bağçe, der kurb-ı Cısr-i Ahmed Paşa	50 000	7) Perâkende zimem Meblâğ	400 000
4) Esbâb-ı beyt, ber-veçh-i tahmîn	150 000	8) Nukuud der kîse Meblâğ	200 000
		Yekûn	1 600 000

Minhâ el-ihraacât :

Teçhîz ve tekfîn 14 000; Resm-i kismet 40 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 6 000;

	Yekûn	<u>60 000</u>	
El-bâki li't-taksim beyne'l-verese		1 540 000	
Hisse-i ibn	513 330	Hisse-i bint	256 660
Hisse-i ibn	513 330	Hisse-i bint	256 660

No. 58/a

Mahmiyye-i Edirne'de Tarakçı mahallesi sâkinlerinden râfi-i hâze'l-kitâb *Zulfikaar* ibn 'Abdullah Meclis-i Şer' de mahmiyye-i mezbûrede bi'l-fi'il Beytü'l-mâl emîni olub mahalle-i mezbûre sâkinlerinden iken bundan akdem Rumeli'nde Çatalca nâm kasabada bilâ vâris vefat itmekle muhalledâtının mecmu'ı cânib-i Beytü'l-mâle 'âyid olan merhum 'Ali Çelebi ibn Habib nâm kimesnenin cemî' muhalledâtına vâzi'u'l-yed olan İsmâ'il Beğ ibn Mustafa mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb

Mukaddemâ her ikiyüz kırkı bir altuna râyic olan zü'yûf akçeden mezbûr 'Ali Çelebi zimmetinde yirmi beş bin akçe hakkım müctemî' olduktan sonra meblâğ-ı mezbûrun emr-i sultânî ile te'âtîsi memnu' ve ayâdî-i nâsdan misli munkatî'¹ olduktan sonra fevî olmağın meblâğ-ı mezbûrın altundan kıymet-i Şer'iyyesi olan yüz iki altunu muhalledâtından taleb iderim, suâl olunsun didikde

Gibbe's-suâl ve 'akıybe'l-inkâr müdde'î-i mezbûrdan da'vâsına mutâbık beyyine taleb olundukda 'udûl-i müsliminden Mehmed Çelebi ibn Muharrem ve Mustafa ibn 'Abdullah nâm kimesnelere li-eclî'ş-şehâde Meclis-i Şer' de hâzırân olub gibbe'l-iştihâd² "Fi'l-hakîka müdde'î-i mezbûrın müteveffây-ı mezbûr zimmetinde zamân-ı mezbûrede câri olan zü'yûf akçeden yirmi beş bin akçe hakkı vardır, biz bu husûsa şahidleriz şehâdet dahî ederiz" deyu edây-i şehâdet-i Şer'iyye eylediklerinde şehâdetleri ba'de riâyeti şerâitî'l-kabul hayz-i kabûlde vâkı'a³ olduktan sonra mezbûr *Zulfikaar* meblâğ-ı mezbûr yirmi beş bin akçeyi müteveffây-ı mezbûrın hâl-i hayâtında küllen ve ba'zen ahz ve istiyfâ⁴ ve zimmetini bir veçhile ibrâ⁵ itmedüğüne yemîn teklif olundukda ol dahî 'alâ yefkî'l-mes'ûl yemîn bi'l-lâhî'l-'aliyyi-l-'azîm⁶ itmeğın mücebiyle ba'de'l-hüküm mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundı. (yp. 26)

Tahrîren fî evâhir M. li-S. 1051

Şuhûdî'l-hâl :

Mefharî's-sâdât Ni'metullah Efendi
ibn es-Seyyid Sinan Efendi
Fahri'l-müderri'stî'nî'l-kirâm Hasan Efendi
ibn el-Hâc İbrahim
Fahri'l-a'yân Osman Ağa ibn Ahmed

İbrahim Ağa ibn Ahmed
'Ali Efendi ibn İslâm
Ramazan Çelebi ibn Ebûbekir
Es-Seyyid Mustafa ibn es-Seyyid Hasan
'Osman bin Hızır, muhızır

1) تعاطیسی متنوع و آیادی ناسدن مثل منقطع
2) غب الاستشهاد
3) بعد رعایة شرائط القبول حیز قبولده واقعه
4) ابرا 5) کلاً و بعضاً اخذ و استیفا
6) علی وفق المستول یمین بالله العلی العظیم

2) غب الاستشهاد
3) بعد رعایة شرائط القبول حیز قبولده واقعه
4) ابرا 5) کلاً و بعضاً اخذ و استیفا
6) علی وفق المستول یمین بالله العلی العظیم

Muhallefât : el-merhum Hüseyin ibn 'Abdullah, el-müteveffâ bi-mahalle-i Medrese-i 'Ali Beğ, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce med'uvve Yâsemin bint 'Abdullah ve ibnen kebîren med'uvven Mehmed Çelebi Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp.30)

Vaka'at-tahrîr fî evâsıt-ı S. li-s. 1051 (22-31 Mayıs 1641)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Yarma diyba ¹ 'arakıyye 66, fî 120	7 920	16) Beyaz 'arakıyye, deste 3, fî 10	30
2) Yarma ters ² nakışlı 'arakıyye 30, fî 100	3 000	17) Beyaz 'arakıyye 13, fî 3	36
3) Vasat düz-endâm 'arakıyye 35, fî 110	3 850	18) Serâser donluk 3, 1 zirâ', fî 960 (?)	3 200
4) Sarılı 'arakıyye, on beş kesim, 22 'aded, fî 80	1 760	19) Dülbind-i köhne	100
5) Sırmalı 'arakıyye 18, fî 75	1 350	20) Post-ı tilki	150
6) Yedeksiz celeb ⁴ 'arakıyye 47 (?), fî 35	1 545	21) Köhne kapama	33
7) Beyaz sivri 'arakıyye 11, fî 55	605	22) Köhne dülbind	76
8) Atlas oğlancık kavuğu 66, fî 20	1 352	23) Köhne 'aba ferâce	48
9) Tâbî 'arakıyye 30, fî 12	360	24) Muhayyer köhne ferâce	33
10) Serâser penbeli 'arakıyye 13, fî 7 (?)	810	25) Beyaz zıbun	28
11) Sirenk ³ penbeli 'arakıyye 35, fî 18	620	26) Sahan 2	50
12) Zenne kırmızı kadife serpuş 16, fî 20	320	27) Londura çuka kürdeki ⁵	430
13) Köhne çatma 'arakıyye-i sagıyr, 25, fî 10	250	28) Köhne Mısır alacası	73
14) Çuka kavuk ve kadife 26, fî 15	400	29) Def'a Mısır alacası	60
15) Köhne penbeli 'arakıyye-i beyaz 65, fî 3	200	30) Köhne beyaz sâde	25
		31) Tencere	70
		32) Sarı tomak ⁶	44
		33) Köhne kadife kavuk	27
		34) Çakşır	48
		35) Tebsi	15
		36) Bağ fidiye ⁷ , 1 dönüm	1 500
		37) Hisse-i hâne	3 000
		Yekûn (+ 382)	33 800

Minhâ : El-ihracât

Teçhîz ve tekfîn	2 000	<u>'An guremâ</u>
Deyn-i müsbet, 'ani'l-mehri'l-müccel, li'z-zevceti'l-mezbûre	2 000	1 185
Deyn-i müsbet, li-'Ali Çelebi, 'an bahâ-i serâser	4 960	2 928
Deyn-i müsbet, li-vakf-ı zâviye-i İbrahim Efendi, 'ani'l-karz	3 200	1 303
Deyn-i müsbet, li-Ömer Dede, 'ani'l-karz	6 000	3 555
Deyn-i müsbet 'An bahâ-i serâser	1 000	592
Deyn-i müsbet, li-vakf-ı Kamer Hâtun	36 000	21 333
Düyûn-i müteferrika	1 500	888
Yekûn (— 1 000)	55 660	31 784

- 1) دیبا 2) ترس 3) سرنك 4) جلب
5) كوردكى 6) توماق 7) نديه

No. 59/a

Mahmiyye-i Edirne'de Kösec Balaban mahallesinde sâkin iken bundan akdem vefat iden 'Abdün-nebi Beşe nâm râcîl'in sulbî sagiyr oğlu Cafer'in kibel-i Şer'den mansub vasîsi olan işbu sâhib (—) Mehmed Beşe ibn 'Ali nâm râcîl Meclis-i Şer'de takrîr-i kelâm idüb bundan akdem *her ikiyüz kırkı bir altuna râyic* olub emr-i sultanî ile te'âtisi memnu' ve eydi-i nâsdan misli munkatı¹ olan *hurde züyülf akçe râyic iken* validesi ve mürebbiyesi Mustakiym bint 'Abdullah nâm Hâtun talebiyle sagiyr-i mezbûre kibel-i Şer'den babası müteveffây-ı mezbûr muhallefâtundan intikaal iden mâl-i mevrûsundan *yevmî on ikişer akçe nafaka ve kisve* takdir olunmuşdu.

Hâlen ceyyid ve *cedid akçe ile altun yüz yirmi akçe*ye râyic olub, mâl-ı mevrûsı noksan üzre olmağın mevrûz-ı mezkûrun dört akçesi *hat*² olunmak matlûbumdur, didikde veçh-i muharrer üzre meblâğ-ı mezbûr-ı mevrûzun vasîsi merhum Mehmed Beşe matlabiyle *dört akçesi hat olunub* bâki yevmî sekiz akçe nafaka ve kisve takdir olunmağın mâ-vaka' 'alâ vuku'hi bi't-taleb ketb olundu. (yp. 13)

Tahrîren fi'l-yevmî's-sâdis min şehri Zâ. s. 1050 (17 Şubat 1641)

No. 59/b

Mahmiyye-i Edirne tevâbi'inden Timurtaş nâm karye sükkânından 'Ali Beğ ibn Ca'fer nâm ki-mesne Meclis-i Şer'de işbu sâhibü'l-kitab mahmiyye-i mezbûrede vâkı' Hadyka-i Hassa'da hâlen *Bostancı-başı* olan 'umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'ü'l-mehamid ve'l-mekârim *Sinan Ağa* hazretleri mahzarında ikrar ve takrîr-i kelâm idüb :

Bundan akdem müşârünileyh Ağa hazretleri yedinden mukaddemâ *her ikiyüz altmış bir altuna ve her yüz otuzu bir Riyâlî gurusu râyic olan hurde ve züyülf akçe zamanında* bin yediyüz yetmiş Riyâlî gurusu *istikraz* ve kabz idüb *tashih-i sikke olunursa* hesab-ı mezbûr üzre bin yediyüz yetmiş gurusu için müşârünileyh hazretlerine *ikiyüz otuz bin ceyyid ve cedid akçe virmeğe ta'ahhüd* itdiğimden sonra emr-i sultanî ile zaman-ı mezbûrda râyic olan akçenin te'âtisi memnu' ve eydi-i nâsdan misli munkatı¹ olub, ceyyid ve cedid akçe isti'mâli fermân olunduktan sonra, *ta'ahhüd üzre* mumâileyh Ağa hazretlerine ceyyid ve cedid ikiyüz otuz bin akçeyi def' ve teslim itmişdim Anlar dahi ahz ve kabz itmişler idi. Lâkin, meblâğ-ı mezbûr bin yediyüz yetmiş Riyâlî gurusun *Şer'an misli lâzım geldiği ma'lûmum* olmağın, meblâğ-ı mersûm ikiyüz otuz bin ceyyid ve cedid akçeyi müşârünileyh Ağa Hazretleri yedinden bi't-temâm ve'l-kemâl alub ahz ve kabz eyledimden sonra *veçh-i mübeyyen üzre* cihet-i karzdan zimmetimde mütekarrer olan bin yediyüz yetmiş Riyâlî gurusu haklarını dahi kendilere ifa ve teslim eyledim min ba'd müşârün ileyh Ağa hazretleri ile husus-ı mezbûre müte'allık bi-veçhin minc'l-vücûh da'vâ ve nizâ'im kalmadı, didikde mukarr-i merkuumun minvâl-i muharrer üzre sudûr iden kelâmına el-mukarrun lehü²l-müşârün ileyh Ağa hazretleri bi'l-muvâcehe tasdik itmeğın mâ-vaka' 'alâ-vuku'hi bi't-taleb ketb olundu. (yp. 16)

Tahrîren fi't-tarihi'l-mezbûr (Evâil-i Z. s. 1050).

1) تطایبی ممنوع و ایدی ناسدن مثل منقطع
3) مقررله

2) حط

No. 59/c

Mahmiye-i Edirne'de Fazlullah Paşa mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat iden Hamdi Çavuş-zâde Mustafa Çavuşun (vârisleri) . . . Meclis-i Şer' de râfi'at-i hâze'l-kitâb orta boylu, açık kaşlı, elâ gözlü, sarışın Rûsiyyetü'l-asl Pâyidar ve yanında mevcut sadrî sagıyr veledleri elâ gözlü, sarışın, açık kaşlı, tahminen dokuz yaşında Ken'an ibn-i Rüstem ve sarışın, elâ gözlü, üç yaşında Nevciân ibnet-i Rüstem ile müverrisimiz (mûrisimiz) ¹ müteveffây-ı mezbûrun câriye ve memlûkleri olub ba'de vefâ-tihi irsen bize intikaal itmişken mezbûr Pâyidar rikka inkıyâddan imtinâ ² ider, vechinden suâl olunmak matlubumuzdır, didiklerinde :

Gıbbe's-suâl mezbûre Pâyidar cevâbında "fi'l-vâkı' ben müteveffây-ı mezbûrun câriye-i memlû-kesi idim, lâkin hâl-i hayâtında ve kemâl-i sıhhatinde beni ve sadrî veledlerim sagıyreyn-i mezbûreyni i'tâk ve tahrîr ³ eyledi, hâlen ben ve sagıyreyn-i mezbûreyni sâir ahrâr-ı asliyye gibi hür olduğumuz ecilden imtinâ' iderim", deyüb da'vâyı def' idicek isre'l-istintak mezbûrlar def'-i mezkûrî inkâr etmeğin

Mezbûre Payidar'dan müdde'asını mübeyyin ³ beyyine taleb olundukda 'udûl-i müsliminden fahrü'l-a'yân 'Osman Ağa ibni 'Abdü'l-Mennân ve Ni'metullah bin Mustafa nâm kimesneler li-ecli'ş-şehâde Meclis-i Şer'a hazırân olub isre'l-istihâd edâ-i şehâdet-i Şer'iyye idüb "fi'l-vâkı' müteveffây-ı mezbûr Mustafa Çavuş câriye-i memlûkesi olan mezbûre Payidar'ı ve sagıyreyn-i mezbûreyni hâl-i hayâtında ve kemâl-i sıhhatinde mülkünde oldukları halde bizim huzûrumuzda i'tâk ve tahrîr ⁴ eyledi biz bu husûsa şahidleriz, şehâdet dahi ideriz" deyu edâ-i şehâdet-i Şer'iyye eylediklerinde ba'de ri'âyeti şerâiti'l-kabûl şehâdetleri hayz-i kabulde vâkı'a olmağın mezbûre Payidar'ın ve sagıyreyn-i mezbûreynin i'tâklarına hüküm birle mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu

Tahrîren fi evâil-i Ra. li-s. 1051 (10 - 19 Haziran 1641) (Scl. 29, yp. 33)

1) مورثمذ

2) رقه انقياددن امتناع

3) ميينه

4) اعتاق و تخرير

Muhallefât : el-merhum Musli Beşe ibn 'Ali Beşe er-râcil el-müte-veffâ bi-kasaba-i Yanbolu, bi-vilâyet-i Rumeli Es-sâkin hâle hayatihi bi-mahalle-i Sabunciyân, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce med'uvve Râbi'a ve eben med'uvven 'Ali Beşe ibn Emrullah ve ibnen sagiyren med'uvven Mehmed ve bint sagiyre med'uvve Cemile Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 38)

Vaka'a't-tahrîr fi't-tarihi'l-mezbûr Evâil-i Ra. 1051 (10-19 Haziran 1641)

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
1) Muhayyer ferâce 3, fî 200	600	25) Taklidî değirmi 48, fî 25	1 200
2) Muhayyer penbeli kaftan 2	480	26) Beyram-büri, 8 değirmi, fî 50	400
3) Bağdadî zıibun 1	70	27) Kına çenberi 15, fî 20	300
4) Baharî ¹ dülbend 13, fî 200	2 600	28) Sof ferâce	220
5) Mutallâ ² dülbend 2	500	29) Celeb çatı ¹¹ 7, fî 60	420
6) Def'a dülbend 1	250	30) Peşkir	50
7) Küçük hasse ³ , 1 değirmi, fî 40	560	31) Nefti kebe	100
8) Büyük hasse ³ , 16 değirmi, fî 60	960	32) Def'a nefti kebe 4, fî 135	520
9) Hasse, 2 değirmi, fî 60	120	33) Akçe tahtası	80
10) Büyük hasse, 8 değirmi, fî 60	480	34) Çine dülbendi 12, fî 30	910(?)
11) Su-ikizi ⁴ , 5 değirmi, fî 40	200	35) Çintiyân bogası 5, fî 50	250
12) Diğer su-ikizi, 2 değirmi	440	36) Leblebi makrama 5, fî 50	250
13) Kayyum-hanî ⁵ dülbend 1	320	37) Dülbend çenber	70
14) Kayyum-hanî, 48 değirmi, fî 15	720	38) Çay-balığı 2	40
15) Çine ⁶ dülbendi 1	70	39) Çenber dülbend, 4 top, fî 70	280
16) Dülbend parçası 2	85	40) Çine değirmiliği ¹⁴	60
17) Çine parçası	300	41) Hamam gömleği	240
18) Bayram-büri ⁷ , 31 değirmi, fî 50	1 550	42) Hamam örtüsü 4	160
19) Taklidî ⁸ 1	260	43) Tire alacası 2	140
20) Beyram-büri, 6 değirmi, fî 50	300	44) Beledî döşek 7, fî 110	770
21) Ser-Hindî (?) makrama 123, fî 20 (?)	3 000	45) Siyah peştemâl 2	120
22) Keşan makraması 19, fî 25	475	46) Katmer kenarlı peştemâl 9, fî 50	450
23) Şeile ¹² 4,5, fî 240	1 080	47) Kara-bu(ğ)ra ⁹ peştemâl, fî 20	510
24) Eğri-çatı ¹¹ 6, fî 180	1 080	48) Zerzili ¹⁰ peştemâl	225
		49) Karalı peştemâl	60
		50) Kırmızı bogası 11, fî 80	880
		51) Dülbend uçuk ¹³ 9, fî 70	630

1) بهاری	2) مطلا	3) خاصه	4) صواکزی (?)
5) قیم خانی (?)	6) چنه	7) بیرام بوری	8) تقلیدی
9) قره بوره	10) زرزلی (?)	11) اکری جاتی (?)	12) شله
13) اوجوق	14) دکرملیکی (دکری لکی)		

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
52)	Beyaz bogası 11, fî 90	990	75)	Kürklü kontoş	2 850
53)	Lekepüri ¹⁴ bogası 2	500	76)	Yeşil ferâce	2 370
54)	Lekepüri değirmilik 11, fî 40	440	77)	Siyah kapama	350
55)	Pafta bogası, 15 değirmi, fî 15	225	78)	Yeşil köhne yelek	170
56)	Boyalı bogası 16, fî 120	1 920	79)	Diz çakşırı	40
57)	Siyah bogası 2	160	80)	Köhne çakşır	350
58)	Kadife serpûş 7, fî 30	210	81)	Çintiyân	40
59)	Barca bogası	35	82)	Sîm bıçak	400
60)	Barca dülbend	35	83)	Serpûş	40
61)	Pafta bogası parçası	45	84)	Siyah kuşak	42
62)	Bez, 62 zirâ', fî 15	930	85)	Beyaz sâde	45
63)	Gömlek ma'a don	100	86)	Dülbend	120
64)	Makrama	50	87)	Köhne kapama	100
65)	Nezkeb 4, fî 50	200	88)	Makrama 2	70
66)	Makrama	90	89)	Köhne keçe	66
67)	Mîzan	60	90)	Deri	15
68)	Endâze 3	50	91)	Köhne kuşak	120
69)	'Aba	120	92)	Müteveffây-i mezbûrın babası 'Ali Beşeye emânet vaz' olunan	1 000
70)	Sagıyr kebe	80	93)	Riyalî guruş 52, fî 80	4 160
71)	Tiftik kebe 2	250	94)	Hurdevât-ı dükkân	760
72)	Beyaz kebe	80		Yekûn (+ 1267)	47 000
73)	Sagıyr kebe	20			
74)	Mai kebe	200			

Minhâ : El-ihracât

		<u>'an guremâ¹⁸</u>	
Deyn-i müsbet li-Durmuş Beşe	9 480	4 125	
Deyn-i müsbet li-İstanbullu Ahmed Çelebi	8 560	4 149	
Deyn-i müsbet li-Pirepol Ahmed Çelebi	1 650	716	
Deyn-i üsbem li-Hacı Satılmış	1 000	442	
Deyn-i müsbet li-Bâli-zâde Efendi	600	260	
Deyn-i müsbet li-Hâc Hamza	4 240	1 840	
Deyn-i müsbet li-Ahmed Beşe	2 450	1 063	
Deyn-i müsbet li-Mustafa Çelebi	4 000	1 736	
Deyn-i müsbet li-Halil	4 640	2 013	
Deyn-i müsbet li-Hâc Oruc	4 240	1 840	
Deyn-i müsbet li-Mâl-i eytâm	42 640	18 550	
Deyn-i müsbet 'ani'l-mehri'l-müeccel li'z-zevceti'l-mezbûre	9 200	3 992	
Deyn-i müsbet li-Beğ-zâde hemşiresi Fatıma Hâtun	3 600	1 562	
Deyn-i müsbet li-Emir Beğ kaynı ¹⁷	1 000	434	
Deyn-i müsbet li-İlyas-zâde Mustafa Çelebi	1 060	460	
Deyn-i müsbet li-mezbûrın damadı Mehmed Çelebi	640	250	
Deyn-i müsbet li-Boyacı Hüseyin	1 900	824	
Deyn-i müsbet li-Bezzâz Ahmed Çelebi	6 380	2 768	
Deyn-i müsbet li-Kara Mehmed	960	416	
Deyn-i müsbet li-Şerîfe Hâtun	2 400	1 041	
Yekûn-ı düyûn (+ 4 360)	115 000		

14) لکپوری

16) عن غرما

17) قینی

Muhallefât : el-merhum İslâm Beşe ibn Mehmed Mâte bi-sefer-i Azak Es-sâkin fî hâli hayâtihi bi-mahalle-i Hazinedâr Sinan Beğ, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Mülâyim bint 'Abdullah ve bint sagıyre med'uvve Şehriban Ve'l-verâse münhasıra fihim

Vaka'at-tahrîr fî'l-yevmi's-sânt ve'l-'ısrîn min Ş. li-s. 1051 (26 Kasım 1641)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Mazı, 60 kantar, fî 1 000	60 000	5) Der zimmet-i Osman Beşe,	
2) Der zimmet-i el-Hâc Bayram,		'an bahâ-i iplik	7 000
'an bahâ-i iplik, 3 denk,		6) Der zimmet-i 'Ali Beşe	5 974
fî 7 000	21 000	7) Der zimmet-i Yusuf,	
4) Der zimmet-i Recep, 'an		'ani'l-Karz	16 000
bahâ-i iplik	7 000	8) Hurdevât-ı hâne	500
4) Der zimmet-i 'Ali Beşe,		Yekûn	124 474
'an bahâ-i iplik	7 000		

Minhâ : el-ihracât

Mehri'z-zevce el-mezbûre 4 000; Ed-deyntü'l-müsbet li-Mahmud bin Şa'ban 8 000; * Resmü'l-kısme ve'l-kassâmiyye ve'l-kâtibiyye ve'l-ihzâriyye 6 200; Harc-ı hucec ve sûret-i defter 420

Yekûn

18 620

Sahhu'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese

105 854

Hissetü'z-zevceti'l-mezbûre 13 231
Hissetü'l-bint el-merkuume 92 623

* .. müteveffây-ı mezbûrın *hizmetkârı* olan Mahmud bin Şa'ban nâm kimesne Meclis-i Şer' de.. takrîr-i da'vâ idüb bundan akdem müteveffây-ı mezbûr İslâm Beşe zimmetinde cihet-i deyn'den *tâmî'l-vezin yüz kı't'a Riyalî gurusı hakkım olduğı* merhum İslâm Beşe hâl-i hayâtında 'alâ rüüsü'l-eshâd ikrar ve işhad dahi etmişdir Hâlen suâl olunub muhallefâtından aliverilmesin taleb iderim...

Muhallefât : el-merhum el-Hâc Mahmud Beşe ibn Hasan, mâte Sâkinen bi-höcre mine'l-höcerâti's-Selimiyye, el-vâkı'a bi-Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Emîne bint 'Abdullah ve ibnen kebîren med'uvven Ahmed ve ibnen sagıyren med'uvven İbrahim ve binten kebîreten Ümmühanî Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 63)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi'l-'âşir, min Ş. li-s. 1051 (14 Kasım 1641)

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
1) Fındık kahve, 750 kıyye, 50 fî	37 500	30) Orta keçesi 2	3 000
2) Lök, 140 k., fî 100	14 000	31) Kalîçe 2, seccâde 2	1 000
3) Def'a lök ¹ , 300 kıyye, fî 140	42 000	32) Mor çuka, 15 zirâ'	3 000
4) Çemenî ⁵ ferâce, bâ-post-ı sammur kuyruğı	4 000	33) Çuka ferâce 5	4 000
5) Kahve rengi ferâce, bâ-post-ı sammur	8 000	34) Seped sanduğı	200
6) Fagfûr tabak	1 150	35) Divar makraması	300
7) Fagfûri kâse 1	250	36) Yemeni kuşak 3	100
8) Yek-merdî ² kâse 1	500	37) Yemeni-i köhne	80
9) Sahan 6	600	38) Züyuf akçe 3000, be-hisab-ı cedîd	1 500
10) Tas 1	40	39) Mercan tesbih	4 000
11) Sagıyr sahan 2	100	40) Çemenî ⁵ kürdiyye	1 000
12) Keççe 2	50	41) Beyaz dimi	100
13) Kapaklı tas	150	42) Amberî ⁸ alaca 2	500
14) Vasat fagfûrî	140	43) Tencere	150
15) Şerbetî kâse 2	250	44) Göğüm	400
16) Kalîçe-i kebîr	1 000	45) Kebîr tencere	200
17) Göğüm ma'a gülâb	1 000	46) Keççe ve ibrik	200
18) Yek-merdî kâse	120	47) Sagıyr kazgan	300
19) Fincan-ı şikest	20	48) Mai ferâce, bâ-post-ı zerdava 1	500
20) Belgıradî sini	200	49) Fagfûrî tabak 24	800
21) Maşraba	60	50) Fagfûrî surahi 2	300
22) Fincan-ı fagfûrî 23	700	51) Kalîçe 12	1 000
23) Sîm mücmer ³	300	52) Sîm kılıç ma'a gaddâre	2 000
24) Miskî Bağdadî kaftan	600	53) Sîm kemer-i raht	3 000
25) Alaca kaftan ve yektâ ⁴ 5	800	54) Kantar 2	300
26) Yağmurluk 2	1 500	55) Dülbend ma'a kavuk	350
27) Saru velençe	150	56) Alaca kilim	100
28) Yemeni yorgan 3	600	57) Kalîçe 1	800
29) Tiftik kebe	400	58) Mangal	100

1) لوك

2) يك مردى

3) مجمر

4) يكتا

5) حمنى

6) عنبرى

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
59) Koçı-i cedîd	4 000	69) Arpa ve 'alef	4 000
60) Hurdevât-ı hâne	10 000	70) At, 3 re's	4 000
61) Çiftlik ma'a bağ	30 000	71) Der zimmet-i 'Ali Beğ	43 200
62) Ganem, fi (—)	14 400	72) Der zimmet-i Bedestânî	37 000
63) Sığır, 75 'aded	25 000	73) Der zimmet-i Melmed Beğ	8 000
64) Cârîye, be-nâm-ı Nazenîn	10 000	74) Der zimmet-i İbrahim Çavuş	2 000
65) Gulâm, be-nâm-ı 'Osman	12 000	75) Hurdevât-ı çiftlik	6 100
66) Gulâm, be-nâm-ı Yusuf	8 000	76) Gulâm, be-nâm-ı Dilâver	10 000
67) Gulâm, be-nâm-ı Handan	6 000	77) Cârîye, be-nâm-ı Canfedâ	12 000
68) Buğday, 21 mud	10 000	Yekûn (-600)	402 560

Minhâ : el-ihracât

Teçhîz ve tekfîn 10 000; Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-müeccel 25 000; Düyûn-ı müteferrika 5 000; Resm-i kısmet 12 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 4 000; Ücret-i kadem 1 000;

Yekûn	<u>57 000</u>
Sahhu'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese	345 560

Türk Tarih Kurumu

X.

No. 62/a - 62/b

Edirne askerî kassamı'na ait olan 30 No. lu defter, 14×35 boylarında 55 yapraklı bir defterdir. Aşağıdaki cetvelde görülebileceği üzere, içinde 1642 - 1644 tarihleri arasında yazılmış olup 29 erkek ile 29 kadına ait bulunan 58 tereke kaydı mevcuttur. Biz bu kayıtlar arasından yalnız birini aldık. 62/b ve c numaralı belgeler ise birer hüccet suretini vermektedir:

Aylar	1642			1643			1644		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	1	1	—	4	2	2
Şubat	—	—	—	2	—	2	3	2	1
Mart	—	—	—	4	2	2	8	4	4
Nisan	—	—	—	8	4	4	4	2	2
Mayıs	—	—	—	2	1	1	2	1	1
Haziran	—	—	—	3	1	1	—	—	—
Temmuz	—	—	—	6	2	2	—	—	—
Ağustos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eylül	—	—	—	4	4	4	—	—	—
Ekim	—	—	—	5	2	2	—	—	—
Kasım	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aralık	1	—	1	1	—	—	—	—	—
Yekûn..	1	—	1	36	18	18	21	11	10

Erkek : 29

Kadın : 29

Cem'an : 58

62/a) Ahmed Başa'nın Uluçam Köyü'ndeki çiftliğinin (muhallefât listesinde madde 130) satışına ait bir hüccetin sureti, bu çiftliğin binalarıyla eşya ve çift âletlerine âit tafsilâtı bilgi vermektedir.

Ahmed Başa'nın karısı Ayşe Hâtun mahkemede kocasından 18 000 "cedid ve ceyyid akçe" alacağı olduğuna dair elinde hüccet bulunduğunu ispat ve borcun ödenbilmesi için merhumun çiftliğinin satılması lâzım geldiğini iddia etmiştir. Bunun üzerine çiftlik müzayede ile satışa çıkarılmış ve 150 000 akçede Ayşe Hâtun'un üzerinde kalmıştır. Hüccet bu satış muamelesini tespit etmektedir (Bk. 39/b).

62/b) Ahmed Başa'nın yukarıda bahis konusu çiftliğinin satışına âit hüccet.

62/c) Kasım Paşa Evkafından almış akçe kirali dört na'lbând dükkânının *tasarruf hakkı*, erkek kardeşleri ile birlikte kendilerine de *intikaal* etmiş olan iki kız kardeş, hisselerini *mütevellînin izni ile* erkek kardeşleri Mehmed Çelebi'ye on bir bin akçe mukabilinde devir ve *tefviz* etmişlerdir.

Muhallefât : el-merhum Ahmed Başa ibn el-Hâc Mustafa, el-müte-veffâ Min kabl sâkinen fi hâli hayâtihi bi-mahalle-i Veliyyüddîn, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce fahrü'l-muhadderât ¹ 'Âyişe Hâtun ibne İbrahim ve uht li-ebeveyn med'uvve Fatıma bint Mustafa ve ibn-i ahmed'uvven Mustafa Çelebi ibn İbrahim Ve'l-verâse münhasıra fihim

Vaka'a't-tahrîr fi evâsıt-ı Z., li-s. 1052 (2-11 Mart 1643)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kelâm-ı 'İzzet	920	28) Bursa di(k)diği ⁶	203
2) Kitab-ı Muhammediyye	400	29) Kırmızı çakşır	278
3) Mai çuka, bâ-post-ı zerdava	2 000	30) Bürü ⁷	200
4) Koçı ma'a bârgir	7 000	31) Mai yan velençesi	345
5) Kaplan postu	141	32) Munakkaş yasduk	242
6) Kahve makraması	300	33) Sîm çerkezî raht	110
7) Yan keçesi	117	34) Cübbe	410
8) Münakkaş kırmızı yasduk	400	35) Enselik	100
9) Sepet sanduğı	50	36) Tırkeş-i köhne	650
10) Bursa 'abayisi	510	37) Kırmızı çultar	136
11) Mor çuka, bâ-post-ı vaşak, köhne	2 700	38) Şem'dân	100
12) Mai velençe	370	39) Orta keçesi	1 205
13) Sîm kapaklı zırh külâh	252	40) Köhne ibrik	40
14) Münakkaş şaka-bend ²	780	41) Sîm gaddâre	1 600
15) Köhne kadife eğer	122	42) Jengârî atlas kaftan	1 025
16) Yeşil velençe, köhne	100	43) Yedek bayrağı	135
17) İskemle	37	44) Köhne eğer	37
18) Sîm kaplı kolçak	350	45) Köhne çadır	555
19) Siyah düğme 10	30	46) Fincan-ı şikest ⁸	84
20) Köhne yapık ³	160	47) Sîm topuz	2 450
21) Altun-kûf ⁴ özengi, 1 çift	242	48) Mısrî köhne seccâde	170
22) Sîm eğer	2 455	49) Maî velençe	150
23) Leğen	90	50) Bayrak gılâfı	106
24) Sîm kemer, kılıç	3 400	51) Diğer gılâf	20
25) Kebîr velençe	255	52) Sîm gaddâre	1 441
26) Münakkaş yeşil yasduk, 1 çift	340	53) Altun-kûf özengi, 1 çift	484
27) Kırmızı çuka yedek ⁵ örtüsü	234	54) Tırkeş	450
		55) Gülgûnî atlas kaftan	1 370

1) فخر الخدرات

2) شقه بند

3) یاقق

4) التون كوف

5) يدك

6) دیکدی

7) بوری

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
56) Tuğ	430	98) Şatır teberi	205
57) Kilim	205	99) Piş-tahta	151
58) Tabıl, 1 çift	310	100) Kitâb-ı Esrarnâme	16
59) Zurna	120	101) Sîm raht	1 470
60) Köhne eğer	61	102) Köhne dülbend	135
61) Köhne kapu perdesi 2	152	103) Köhne sofrâ	110
62) Köhne boğça	105	104) Köhne gömlek	116
63) Tüfenk	200	105) Cübbe ma'a külâh	410
64) Kırmızı velençe	212	106) Havlı makrama	50
65) Yan keçesi	124	107) Köhne garar	61
66) Münakkaş köhne yasduk	202	108) Maşraba	41
67) Kaplan postı	103	109) Divan rahtı	2 820
68) Bakır top	13	110) Köhne gömlek	103
69) Sagıyr ibrik	34	111) Köhne atlas kapama	421
70) Sîm şiş	955	112) Orta keçesi	1 800
71) Bakır matara ⁸	65	113) Köhne hamam rahtı	213
72) Köhne kaplan postı	31	114) Köhne kavuk	75
73) Diğer köhne post	30	115) Köhne garar	31
74) Köhne sepet sanduğu	33	116) Hurdevât	25
75) Sîm gaddâre	1 500	117) Kır at, re's	3 610
76) Köhne perde	100	118) Al at, re's	2 000
77) Köhne teğelti	52	119) Doru bârgir	1 110
78) Gülâbdân ma'a buhur dân	1 264	120) Cârîye, be nâm-ı Payidâr	8 500
79) Yan keçesi	181	121) Karye-i Köse Hamzalı'da deranbar buğday, 17 mud	10 300
80) Köhne gömlek, 1 çift	61	122) Der zimmet-i ahâli-i karye-i Kaba Öyük, Iskarlât veled Kirko ve Mihal veled Genil	3 500
81) Münakkaş yasduk	270	123) Der zimmet-i karye-i Maraş	2 600
82) Zincir	185	124) Der zimmet-i Mehmed Efendi	700
83) Köhne gömlek	73	125) Der zimmet-i Peynirci Penô, der kurb-ı Câm'-i Üç-şerefeli	22 000
84) Darayî sancak	395	126) Der zimmet-i def'a ahâli-i karye-i Mar'aş	2 300
85) Köhne kuşak	40	127) Der zimmet-i Susko veled Dimitri, der karye-i İspekli	1 070
86) Yeşil baranî	1 310	128) Der zimmet-i İspekli Şeyh Mehmed	1 500
87) Sîm bilân ⁹	426	129) Der zimmet-i peynirci Yahudi, 'ani'l-karz	4 480
88) Kadife şalvar	471		
89) Köhne orta keçesi	140		
90) Yan keçesi	106		
91) Köhne sofrâ	91		
92) Münakkaş kırmızı yasduk	400		
93) Köhne sepet sanduğu	30		
94) Kitâb-ı Yusuf ve Zeliha	130		
95) Sîm raht ma'a bilân	3 000		
96) Sancak bayrağı	710		
97) Altun-kûf özengi 1	700		

8) مطره

9) بیلان

130) *Çiftlik der karye-i Ulu-Çam tâbi'-i nâhiye-i Uskûdar :*

1) Fevkaanî anbar 2	11) Kara-sığır öküzü, 7 re's
2) Menzil, hâriciyesi kebîr kerpiç ahur ma'a
oda 2	12) Kara-sığır ineği ma'a tosun, 33 re's
3) Dâhiliyesi fevkaanî ve tahtanî hâne 4	13) Kısarak, 4 re's
4) Tahmînen buğday der-anbar, mud 50	14) Tay, 3 re's
5) Tahmînen çavdar, der-anbar, mud 15	15) Buzağı, 10 re's
6) Tahmînen şa'ir, der-anbar, mud 35	16) Kebîr kazgan 1
7) Mezrû' buğday, mud 8	17) Kebîr tencere 3
8) Mezrû' çavdar, mud 2	18) Kilim 4
9) Su-sığırı öküzü, 7 re's	19) Mükemmel 'araba 5
10) Su-sığırı ineği, 8 re's, Dana 2	20) Mükemmel pulluk

Hurdevât-ı çiftlik : bâlâda mezkûr olan çiftlik ve içinde olan eşyay-ı merkuume

(Bk. No. 62-b)

Kıymet	150 000
Yekûn (— 1942)	272 852

Minhâ : el-ihrâcât

Dellâliyye	4 000	
Resm-i kısmet ma'a kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye ve huddâmiyye	6 000	
Deyn-i müsbet li-Çukacı 'Ali Çelebi	2 940	
Deyn-i müsbet li-Kavaf el-Hâc Mehmed	3 615	
Deyn-i müsbet li-Kebeci el-Hâc Mustafa	90	
Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-karz	180 000	
		Yekûn
		196 647
Sahhu'l-bâki, li't-taksîm beyne'l-verese		76 205

Hissetü'z-zevce	19 051
Hissetü'l-uht	38 102
Hissetü'l-ibn ah	19 051

No. 62/b

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Monla Veliyyüddîn Mahallesi sâkinlerinden olub bundan akdem vefât iden merhum *Ahmed Başa ibn el-Hâc Mustafa*'nın verâseti zevce-i metrûkesi Fahrü'l-muhadderât 'Âyişe bint İbrahim nâm Hâtun'a ve karındaşı Fâtıma bint el-Hâc Mustafa'ya ve li-ebeveyn er-karındaşı oğulları olub 'usûbet-i sebebiyye¹ cihetinden vârisleri olan Mustafa Çelebi ve Mehmed ve Muharrem evlâdî'l-merhum Mustafa Efendi'ye münhasır olduğu Şer'an mutakarrir oldukdan sonra mezbûr Mustafa Çelebi asâleten ve merkuum Mehmed kendi tarafından asâleten ve mezbûrân Muharrem ve Fâtıma taraflarından müteveffây-ı mezbûrın muhalledâtından irsen kendülere isâbet eden hisse-i Şer'iyelerine müte'allik umûra vekil olub *nakl-i Şer'*² ile vekâleti sâbite oldukdan sonra vekâleten Meclis-i Şer'-i hatîyr-i lâzimü't-tevkîr'de bâisetü hâze'l-kitâb-ı mersûme³ 'Âyişe Hâtun tarafından ikrâr-ı âtiyü'z-zikri tasdika vekil olub bi-mâ hüve nehcü's-sübût⁴ vekâleti sâbite olan 'umdetü'l-akrân Osman Efendi ibn 'Abdülmennan mahzarında mezbûre *Âyişe Hâtun zevce-i müteveffây-ı mezbûrın zimmetinde cihet-i Karz-ı Şer'iden yüz seksen bin cedîd ve ceyyid akçe hakkı olduğun* kassâm-ı sâbık zamanında muvacehemizde isbat idüb muhalledâtından edâya hükm olunub yedine hüccet-i Şer'iyeye verilmişdi

1) عصبوت سببیه 2) نقل شرعی 3) باعث هذا الكتاب مرسومه 4) بما هو نهج الثبوت

El-haletü hâzihi mürisimiz⁵ müteveffây-ı mezbûrın cümle-i muhaleffâtından olub mahmiyye-i mezbûre muzafâtından *Üsküdar nâhiyesine tâbi' Ulu-çam nâm karyede vâkı'* bir tarafı Mehmed Ağanın ve etrâf-ı selâsesi tariyk-ı 'âm ile mahdûd ve mümtâz,

Dâhiliyesi fevkaanî ve tahtanî dört bâb odayı ve iki çatma anbarı içinde mevcut tahmînen *elli mud buğday ve on beş mud çavdarı*

Ve bir furunu ve bir su-kuyusunu

Ve menkuulât kısmında bir kebîr kazganı ve üç 'aded tencereyi ve dört 'aded kilimi

Ve beş 'aded mükemmel 'arabayı ve bir mükemmel pulluk demüri ve altı 'aded saban demüri ve *mükemmel alâi-ı çiftini* müstemil

Hâriciyesi iki kerpiç binalu ahurı ve bir *bostancı odası'*nı ve bir samanlığı ve iki su-kuyusunu

Ve cins ve vasfı beynimizde ma'lûm yedi re's camûs öküzlerini ve yedi re's kara-sığır öküzlerini ve üç re's tay ve on re's kara-sığır buzağularını ve otuz üç re's kara-sığır ineklerini ve dört re's kısıraklarını

Ve yine *zira'at olunmuş sekiz mud buğdayı ve iki mud çavdarı muhtevf çiftlik ta'bır olunur menzili sük-ı Sul-tanide beyne't-tâlibin kirâren ve mirâren⁶ müzâyede olunub ragabât-ı nâs bi'l-külliyeye münkatı'a⁷ olduktan sonra mezbûre 'Âyişe Hâtunun üzerinde meblâğ-ı âtiyü'l-beyânda *hakk-ı karâr⁸* ile karar idüb ziyâde ile tâlib-iâhar zuhûr itmemeğın biz dahi asâleten (ve) vekâletimiz hasebiyle menzil-i mezbûri mezkûre 'Âyişe Hâtuna *yüz elli bin cedtd ve ceyyid akçeye bâten bey⁹* ve teslim eyleyüb ol dahi vech-i muharrer üzere iştirâ ve tesellüm ve kabul eyledikten sonra semeni olan meblâğ-ı mezbûr yüz elli bin akçeyi deyn-i merkuumın yüz elli bin akçesiyle mukassa¹⁰ eyledik. Ba'de'l-yevm zikr olunan çiftlik tafsîl-i sâbık üzere mezbûre 'Âyişe Hâtunun *mülk-i müsterâsı olmuşdur keyfe-mâ-yeşâ ve yehtar¹¹* mutasarrıfa olsun didiklerinde mukırrân-ı mezbûrânın asâleten ve vekâleten sâdır olan ikrarların vech-i mersûm üzere 'Osman Efendi vicâhan tasdik idicek mâ-huve'l-vâkı'¹² bi't-taleb ketb olundu. (yp 9)*

Tahrîren fi'l-yevmi'l-ısrîn S. s. 1053 (10-19 Mayıs 1643)

Şuhûdü'l-hâl :

Fahrî'l-müderriştin Mehmed Efendi bin Ca'fer

Fahrî'l-müderriştin Ahmed Çelebi bin Mehmed

Efendi

Mehmed bin 'Abdullah ; Yusuf Çelebi bin Mehmed

El-Hâc İbrahim bin 'Abdullah, el-cümdî

Mehmed bin Mehmed ve gayrihim

No. 62/c

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından 'Ârif Ağa mahallesi sâkinelerinden olub bundan akdem vefat iden Fahrî'n-nisâ ibnetü'l-Hâc Mehmed nâm müteveffâtın sulbiyye-i kebîre kızları Râbi'a ve Fâtıma Meclis-i Şer'î Şerifde müteveffât-ı mezbûrenin sulbî kebîr oğlu işbu hâmilü'l-kitâb Mehmed Çelebi mahzarında her birisi ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb

Havass-ı Mahmud Paşa'da vâkı' Kasım Paşa Evkaafından olub mahmiyye-i mezbûrede Kapân-ı Dakıyık kurbında tarafeyn-i el-Hâc Mehmed vakfı ile ve bir tarafı el-Hâc Pervâne vakfı ve bir tarafı tariyk-ı 'âm ile mahdûd olub *icâre-i müeccele-i ma'lûme* ve ayda altmış akçe *ücret-i müeccelesi* olan dört na'iband dükkânı mürisemiz müteveffât-ı mezbûrenin taht-ı tasarrufunda olub ba'de vefatihâ *kanûn-ı kadîm üzere dükkân-ı mezbûrın hakk-ı tasarrufu* üçümüze intikal itmişdi.

Hâlen bize isâbet iden hisselerimizin *hakk-ı tasarrufunu* izn-i mütevellî-i evkaf-ı mezbûre ile mezbûr Mehmed Çelebi'ye tefvîz idüb ol-dahi tefevvuz ve kabul itdikten sonra *mukabele-i tefvîzde yedinden on bir bin akçe ahz ve kabz eyledik* Ba'de'l-yevm dükkân-ı mezbûrdan bizim hisselerimize dahi merkuum Mehmed Çelebi için *hakk-ı tasarruf vardır, emsâli gibi mutasarrıf olsun*, didiklerinde mukırratân-ı mezbûretânın ikrâr-ı meşruhlarında carî olan kelâmlarını el-mukarrün lehü'l-mezbûr¹³ Mehmed Çelebi bi'l-muvâcehe tasdiyk ve bi'l-muşâfehe tahkiyk idicek mâ-vaka' 'alâ vuku'hi bi't-taleb ketb olundu.

Tahrîren ft evâil-i Zilhicce li-s. 1053 (10-19 Şubat 1644) (Scl. 30, yp. 35)

5) مورثمز
9) باتاً بيع
13) المقرله المزبور

6) كراراً و مراراً
10) مقاصه

7) منقطعه
11) كيف مايشا ويختار

8) حق قرار
12) ما هو الواقع

XI.

63 - 63/a

Edirne *Askerî kassamı*'na ait 31 No. lu sicil, 14×41 boylarında 93 yapraklı bir defterdir. İçinde, aşağıdaki cetvelde görülebileceği üzere, 1644 - 1648 yılları arasında yazılmış olup 105 erkek ile 44 kadına ait bulunan 149 tereke kaydı mevcuttur:

Aylar	1644			1645			1646			1647			1648		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	7	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Şubat	—	—	—	7	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mart	—	—	—	5	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nisan	—	—	—	8	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mayıs	2	1	1	6	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haziran	2	2	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Temmuz	2	—	2	9	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ağustos	2	1	1	3	2	1	—	—	—	—	—	—	16	11	5
Eylül	6	3	3	5	4	1	1	1	—	—	—	—	10	7	3
Ekim	4	2	2	7	5	2	—	—	—	—	—	—	5	1	4
Kasım	4	4	—	12	11	1	—	—	—	—	—	—	8	4	4
Aralık	13	11	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Yekûn..	35	24	11	73	56	17	1	1	—	—	—	—	40	24	16

Erkek : 105

Kadın : 44

Cem'an : 149

Bu sicilden alınmış olan bir muhalefat listesi ile bir hüccet suretine ait özet aşağıya çıkarılmıştır:

63) Ticaret maksadıyla seyahatte iken katledilmiş olan Derviş Beşe oğlu Hasan Çelebi'ye ait olan muhalefat listesi, ayna, boncuk, tarak, ustura.. gibi eşya satan bir seyyar satıcının (çerçi'nin) beraberinde götürdüğü ticaret metâlarının nevi, miktar ve fiyatlarını vermektedir. Bu bakımdan kendisinin servetinin ancak bir kısmını temsil etmesi lâzım gelir.

63/a) Hacı Abdurrahman isminde biri, mahkemeye mürâaatla, ticaret maksadıyla Lofça kasabasında bulunduğu sırada vefat eden Seyyid Ahmed Çelebi ile sağlığında "sermayemiz beraber, fâidesi dahi beynimizde beraber olmak üzere ticaretde *şerik*" olduğumuz için, ortada mevcut 109 512 akçelik alacak ve malın, şirket mukavelesi gereğince, yarısının kendisine verilmesi lâzım geldiğini iddia ve şahitler vasıtasıyla ispat etti.

Ölünün, aynı sicilin 48 inci yaprağında bulunan muhalefat listesindeki kayıtlara göre, Seyyid Ahmed Çelebi'nin *debbâğhane*'de mevcut göncü dükkânlarından hissesi olarak ve debbâğhanede satılan gönden sekiz bin akçe alındığı, Lofça ve Plevne kasabalarında satılan gönlerden de hissesine 46 696'şar akçe düştüğü anlaşılmaktadır. Bu suretle, deri ticaretinde mühim bir mevkiî olduğu anlaşılan Seyyid Ahmed Çelebi'nin muhalefat listesinde gümüş kılıçlarla hançer ve bıçak ve at takımları dikkati çektiği gibi "göncü ustalar vakfı" na olan bin beşyüz akçalık bir borcu da kayda değer görülmektedir.

63/b) *Voynuk Baştinesi* statüsüne tâbi bir evin evlâdlara *intikaal-i âdi* kaidelerine göre geçmiş olduğunu gösteren bu belge, *hakikî mâhiyeti lâıykıyle malûmumuz olmayan* voynuk baştinesi şeklindeki emlâkin şehirlerdeki mevcudiyeti hakkında bilgi vermektedir.

63/c) Vakfa olan bir borc için emlâkin, kira ile kullanma hakkı sahibinde kalmak üzere, satışı.

63/d) Edirne'de ikamet eden Mustafa Beğ isimli sipâhi Çöke nâhiyesine tâbi bir köydeki mülk çiftliğini Pîr Mehmed Çelebi isminde birine on üç bin akçeye satarken *çiftliğe tâbi tarla ve çayırın tasarruf hakkını* "sâhib-i arz" marifetiyle devir ve *tefviz* için de sekiz bin akçe alıyor.

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum Hasan Çelebi ibn Derviş Beşe, kutile zulmen bi-tarıki't-ticare⁷ ve tereke zevce med'uvve Ümmühâni bint el-Hâc Ken'an ve ibnen med'uvven Derviş Beşe el-mezbûr ve ibnen sagiyren med'uvven Ahmed Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 26)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi't-tâsi' ve'l-ısrîn, min L. li-s. 1054 (29 Aralık 1644)

	<u>Kıymet</u>
1) Kırmızı saplı ustura, 91 tokat ¹ , beher tokat 100	9 120
2) Venedik âyinesi, 182 tokat, beher tokat 100	18 200
3) Sepet çingırağı, 15 tokat, beher tokat 100	1 525
4) İri boy çingırak, 3 tokat, beher tokat 100	300
5) Küçük boy çingırak, 12 tokat, beher tokat 100	1 200
6) Sabun teli, 17 tokat, beher tokat 100	1 700
7) Murat ² boncuğu, 13 tokat, beher tokat 100	1 300
8) Diğer boncuk, be-nâm-ı Nazlu-kara, 3 (?) tokat, beher tokat ¹ 100	2 200
9) Ağız tanburası, 60 tokat, beher tokat 100	6 000
10) Fildişi tarak, 10 tokat, beher tokat 100	1 000
11) Harcî berber mıkrası, ³ 4,5 tokat, beher tokat 100	450
12) Kalay varak, 10 tokat, beher tokat 100	1 000
13) Hurdevât ve eşyay-ı sâire, 15 tokat, beher tokat 100	1 500
14) Mor çuka pastav 1	16 000
15) Benefşe çuka pastav	16 000
16) Kırmızı barata, ⁴ 48 deste, beher deste 333,5	(16 008)
17) Kırmızı çakşır	500
18) Neftî kemhâ kaftan	1 200
19) Jengârî ⁵ kapama	500
20) Yeşil ferâce	500
21) Kolan kuşak	150
22) Benefşe ferâce 1	1 000
23) Jengârî çuka ferâce, bâ-post-ı göçen ⁶	2 000
	<u>Yekûn (-5 503) 93 850</u>

Minhâ : el-ihracât

Li't-techîz ve't-tekfîn 500; 'Anî'l-mehri'l-müeccel li'z-zevceti'l-mezbûre 12 000; Deyn li-ebi'l-mezbûr 3 200; Müteveffâ-i mezbûrın babası mezbûr Derviş Beşe kavli üzere Venedik'de olan deyni 6 200; Mersûm Derviş Beşe kavli üzere eşyasına kirâ ve gümrük harcı 3 200; Resm-i kısmet 2 000; Kâtibiyye ve harc-ı hucc 500; İhzâriyye ve ücret-i kadem ve dellâliyye 500

Yekûn

28 100

Sahhu'l-bâki li't-taksim beyne'l-verese

65 750

Hissetü'z-zevce
Hissetü'l-ibn
Hissetü'l-eb

8 218
46 574
10 958

1) توقاد	2) مورات (مراد)	3) مقراصی	4) برته
5) ژنکاری	6) کوچن	7) قتل ظلماً بطریق التجاره	

No. 63/a

Mahmiyye-i Edirne'de Debbağ el-Hâc Halil mahallesinde sâkin bâ'isü'l-kitâb el-Hâc 'Abdurrahman ibn el-Hâc Mahmud Meclis-i Şer'î hatîr-i lâzîmü't-tevkîrde¹ mahmiyye-i mezbûrede Ahi Hasan mahallesinde sâkin olub *ticâret tarykı ile kasaba-i Lofçaya gittikde* anda vefat eden es-seyyid Ahmed Çelebi ibn es-seyyid 'Ali'nin evlâd-ı sıgarına Kibel-i Şer'eden vasî nasb olunan el-Hâc 'Ali bin İbrahim muvâcehesinde da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb

"Ben mezbûr es-seyyid Ahmed Çelebi ile hâl-i hayâtında *sermayemiz beraber ve fâidesi*² dahi beynimizde beraber olmak üzere *ticâretde şerikler olub*, hâlen karye-i Pilevne ehâlisinden olan otuz yedi bin dörtyüz iki akçe ve kasaba-i Lofça'da zimem-i nâsda olan ellibeş bin dokuz yüz altmış akçe ve hâlen vasiyy-i mezbûr yedinde olan yüz seksen sekiz *'aded gön bahâsından on altı bin yüz yirmi akçe*, mecmû'ü yüz dokuz bin beşyüz on iki akçe olub, zikr olunan yüz dokuz bin beşyüz on iki akçenin nısf-ı âharı müteveffây-i mezbûrın kendi mâli iken vasiyy-i mezbûr zikr olunan akçenin mecmu'ü müteveffâ-i mezbûrın muhalledâtından olmak üzere vaz'-ı yed ider

Suâl olunub zikr olunan akçenin nısfını bana teslim etmek üzere vasiyy-i mezbûra tenbih olunmak taleb iderim" didikde gıbbe's-suâl ve 'akıybe'l-inkâr ve isre'l-istişhâd⁴ 'udûl-i müslimînden mefharü'l müderrisin Hüseyin Efendi ibn el-Hâc Ahmed ve Halil Çelebi ibn 'Ali ve es-seyyid 'Ali Çelebi ibn Mehmed ve'l-Hâc 'Ali ibn Mustafa nâm kimesneler li-ecli's-şehâde Mahfil-i kazâ'ya hâzurûn olub istişhâd olunduklarında: fi'l-hakiyka müdde'î-i mezbûr el-Hâc 'Abdurrahman müteveffây-ı mezbûr es-seyyid Ahmed Çelebi ile hâl-i hayâtında *sermaye beraber ve fâidesi dahi beynlerinde beraber olmak üzere ticâretde şerikler* olub, hâlen zikr olunan yüz dokuz bin beşyüz on iki akçenin nısfı müteveffây-i mezbûrın ve nısf-ı âharı müdde'î-i mezbûr el-Hâc 'Abdurrahman'ın kendi malı olduğuna *müteveffây-i mezbûr hâl-ı suhatinde bizim huzûrumuzda ikrâr idüb husûs-ı mezbûre bizi işhâd eylemişdir*. Biz bu hususa şahidleriz, şehâdet dahi ideriz, deyu her biri edâ-i şehâdet-i Şer'îyye itdiklerinde ba'de't-ta'dîl ve't-tezkiye³ şehâdetleri hayz-ı kabulde⁵ vâkı'a olmağın mücibiyle ba'de'l-hüküm mâ-vaka'⁶ bi't-taleb ketb olundu. (yp 49)

Tahrîren fi'l-yeumi's-sanî 'aşere min Ca. li-s. 1055 (6 Temmuz 1645)

Şuhûdü'l-hâl :

Himmat Beğ ibn İslâm;
El-Hâc Hasan ibn el-Hâc Yusuf;

Derviş Çelebi ibn el-Hâc Hasan;
Sefer bin İslâm; Mehmed Çelebi ibn Arslan

No. 63/b

Mahmiyye-i Edirne hısnı⁷ dâhili mahallâtından Aya Dimitri mahallesinde vâki' bir tarafı mahalle-i mezbûre kenîsesi divarı ve bir tarafı Kösem-oğlu nâm Yahudi mülkü ve iki tarafı taryk-ı 'âm ile mahdûd bir 'ulvî ve bir süflî evleri ve şehnişini, bir sofa ve bir su-kuyusunu ve bir dut ve bir asma seçerini ve bir 'ulvî(i) ahurî ve kilârî ve mahzeni ve dört husrevanî küpleri muhtevî olub *voynuk baştinesi* olan menzilinî.

Mahalle-i mezbûre sâkinlerinden olub sâbıkaa mahmiyye-i mezbûrede *darbhâne emini* olub ba'de hu hâlik olan Kazer veled-i Hübyar nâm Ermeninin tasarrufunda olub ba'de helâkihi *intikal-i 'âdi* ile sulbî kebîr oğulları Toros ve Şehrî nâm Ermenilere intikal eylediği (şer'an) müte'ayyen ve mutakarrer oldukdan sonra mezbûr Toros Meclis-i Şer'î Şerîf-i lâzîmü't-teşrifde râfi'-i hâze's-Sefer⁸ mezkûr Şehrî muvâcehesinde ikrâr-ı tām ve takrîr-i kelâm idüb zikr olunan *voynuk baştinesi* olan menzili vech-i muharrer üzre *intikaal-i 'âdi* ile muşâ'an⁹ ikimize *intikaal* itdikden sonra

Kabil-i taksim olmağın beynimizde rızâmız ile iktisâm itdüğümüzde zikr olunan müstemilâtdan zikri mürûr iden bir fevkaanî ev ve bir kilârî ve bir mahzen ve dört küpleri ben nısf-ı hisse-i şâyı'am için ahz ve kabz idüb ma'adâsı olan bir 'ulvî ve bir süflî evleri ve şehnişini ve sofa ve kuyuyu ve dut ve bir

1) مجلس شرع خطير لازم التوقيده

2) فائدهسى

3) بعد التعديل والتزكية

4) غيب السؤال وعقيب الانكار و اثرا لاستشهاد

5) حين قبوله

6) ما وقع

7) حصن

8) رافع هذا السفر

9) مشاعاً

asma şecerini mezbûr Şehrî nısf-ı hisse-i şâyı'ası için kabul ve kabz itmeğin min ba'd beynimizde 'alâmet vaz' ve ikrâr idüb zikr olunan bir 'ulvî ve bir süflî evleri ve şehnişin ve sofa ve kuyu ve bir dut ve bir asma şeceri müstakilen mezbûr Şehrî'nin olmuşdır benim 'alâka ve medhalim kalmamışdır, didikde gibbe't-tasdiyki's-Şer'î mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu.

Fi'l-yeumi's-sâdis min Z. li-s. 1054 (3 Şubat 1645) (yp. 31)

No. 63/c

"Mahmiyye-i Edirne mahallâtından *Sarıca Paşa mahallesi* 'avârızı için mevkûfe olan nukuuda kâbel-i Şer'den mansûb mütevellî olan *Hasan Çelebi ibn Mustafa* Meclis-i Şer'-i şerîfde zikr-i âti 'akara mülkiyyet üzere vâzı'ul-yed idügi Şer'an sâbite olan *Margrid veled Dimitri* nâm nasrânî mahzarında üzerine da'vâ idüb

Bundan akdem mahalle-i mezbûrda sâkin iken vefat iden *İbrahim Çelebi ibn Mehmed* nâm kimesne hâl-i hayatında ve kemâl-i 'aklında silk-i mülkinde münselik¹ olan emlâkinden Dimetoka kazâsına tâbi' Simavna nâm karye kurbunda vâkı' 'inde'l-ehâli ve'l-cirân ma'lûmü'l-hudûd olan bir bâb çatma ve bir bâb kerpiç evleri ve iki bâb ahurî ve fırını ve muhavvatayı müstemil mülk menziline ve nehr-i Arda üzerinde mebnî ve dâyr dört göz değirmeni ve iki anbarı ve yine zikr olunan değirmen kurbunda vâkı' ma'lûmü'l-hudûd üç dönüm bir kıt'a mülk bağını bin elli Şa'banın on altıncı günü mahmiyye-i Edirne'de vâkı' Mahkeme-i Suğrâ'da² ol hinde nâibü's-Şer' olan Ahmed Efendi ibn Mustafa huzûrunda bana *bi-tarıykî'l-istiglâl*³ on bin nakid râyic fi'l-vakt cedid ve ceyyid fiddî akçeye bey' ve teslim, ben dahi vakf için ibtiyâ⁴ ve tesellüm idüb meblâğ-ı mezbûr onbin akçeyi merkuum İbrahim Çelebiye teslim ol dahi kabz eyleyüb sâlifü'z-zikr olan 'akar vakfın hakk-ı sarîhi iken merkuum Margrid mârû'z-zikr⁵ olan 'akara bi-gayr-i vech-i Şer'î vaz'-ı yed ider, Şer'le yed-i 'âdiyesin ref' ve izâle ve zikr olunan 'akarın mecmû'ı taraf-ı vakfa teslim olunmasın taleb iderim, didikde." (Scl. 31, yp. 63).

(27 N. 1055-16 Kasım 1645)

No. 63/d

.... Müteveffây-ı mezbûrun muhalledâtından mahmiyye-i mezbûre nevâhisinden Çöke nâhiyeye sine tâbi' Demirhanlı nâm karyede vâkı' bir tarafı Mustafa Beğ ibn Halil nâm Bevvâb-ı Sultanî mülki ile ve iki tarafı *arz-ı hâliyye* ve bir tarafı *tarıyk-ı 'âm* ile mahdûd

Ve dâhiliyyesi kerpiçden masnu' kiremid örtülü üç bâb süflî evleri ve bir sofayı ve kilârı ve furunu

Ve hâriciyyesi dokuz göz bir kebîr çatma anbarı ve on kirişli önü odalı bir kebîr çatma ahurî, kerpiçden masnu' sundurması ve iki çatma süflî odayı ve kerpiçden masnu' bir kebîr samanlığı müstemil ve hâlen mülk-i mevrûsumuz olub *çiftlik* ta'bir olunan menzilizimizi

Ve içinde mevcut, beynimizde ma'lûme mükemmel âlât-ı çifti ve bir çift su-sığrı öküzü ve beş su-sığrı ineği ve bir kara-sığır öküzü ve altı kara-sığır ineği ve iki kara-sığır danası ve üç yund ve bir tay ve bir doru bargirimizi

Ve yine karye-i mezbûre haddinde vâkı' ma'lûmü'l-hudûd ve'l-kat⁶ birbirine muttasıl cem'an on sekiz dönüm *harâbe bağımız*ı safka-i vâhidede mezbûr *Pîr Mehmed Çelebi*'ye râyic fi'l-vakt on üç bin akçeye bâten bey' ve teslim ve kabz-ı semen eyledik Ol dahi vech-i muharrer üzere iştirâ ve kabul ve kabz eyledi, didiklerinde gibbe't-tasdiyki's-Şer'î mezbûrân İbrahim Çelebi ve 'Abdullah Çelebi i'âde-i kelâm idüb :

Çiftlik-i mezbûra *tâbi'* olub hâlen *intikaal-i 'âdi'* ile babamızdan *hakk-ı tasarrufu* bize intikal iden karye-i mezbûre sınırı dahilinde mevâzi-i 'adidede vâkı' lede'l-cirân ma'lûmü'l-hudûd ve'l-kat⁶ *beş çiftlik* ta'bir olunan *tarlalarımız*ın ve üç kıt'a kebîr *çayrlarımız*ın dahi hakk-ı tasarrufu *sâhib-i arz ma'rifetiyle* mezbûr Pîr Mehmed Çelebiye sekiz bin akçe *bedel* mukabelesinde *tefviz* ve teslim idüb ol dahi tefevvüz ve kabul ve kabz eyledikten sonra bedel-i mezkûr sekiz bin akçeyi dahi hâlen mezbûr Pîr Mehmed Çelebi yedinden tamâmen ahz ve kabz eyledik, didiklerinde gibbe't-tasdiyki vicâhan mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu

Tahrîren fi'l-yeumi'l-ısrîn min Z.a. 1058 (6 Aralık 1648) (yp. 90)

1) منسلك	2) محکمة صغرى	3) بطريق الاستغلال	4) ابتیاع	5) مار الذکر
6) والقطع				

XII.

No. 64

Edirne *Askerî kassamı*'na ait olan 32 No.lu sicil, 14×40 boylarında 55 yapalı bir defterdir. İçinde, 1647 - 1648 tarihleri arasında yazılmış olup 57 erkek ve 55 kadına ait bulunan 112 tereke kaydı mevcuttur. Bu sicilden aldığımız bir kayda âit özet aşağıya dercedilmiştir:

Aylar	1 6 4 7			1 6 4 8		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	—	—	—
Şubat	—	—	—	3	2	1
Mart	1	1	—	7	4	3
Nisan	—	—	—	8	6	2
Mayıs	—	—	—	13	4	9
Haziran	—	—	—	27	11	16
Temmuz	—	—	—	33	18	15
Ağustos	—	—	—	20	11	9
Eylül	—	—	—	—	—	—
Ekim	—	—	—	—	—	—
Kasım	—	—	—	—	—	—
Aralık	—	—	—	—	—	—
Yekûn..	1	1	—	111	56	55

Erkek : 57

Kadın : 55

Cem'an : 112

64) Cündî (Sipahi) Mehmed Beğin mîrası arasında Edirne şehrinin Kıyık semtinde bir bozahane ile (16) bu bozahanenin lüzumlu eşyaları (15) vardır. Buna göre bu bozahaneyi işlettiği farzedilebilir. Ayrıca bir hallac ve bir kazaz dükkânı ile (4, 18), bir mezbaha (19), bir hasırcı (20), bir nalbant ve bir arabacı dükkânı (22) na sahip bulunması da bu dükkânların kiralardan büyük bir gelir temin ettiği söylenebilir. Bugünkü bankalardaki kiralık kasalara benzeyen bezzâzistandaki *dolablar*'da çıkan 267 560 akçalık nakit mevcudu ile *rehin mukabili alacaklar* da bu gelirci askerin malî kudretini göstermektedir.

Muhallefât : Mehmed Beğ ibn Husrev el-cündî Mâte sâkinen bi-mahalle-i Çokalca, bi-Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Fâtıma bint Tuman ve ibnen kebîren med'uvven el-merhum Ahmed ve ibneyn sagıyreyn med'uvveyn Mahmud ve 'Ali Ve'l-verâse münhasıra fihim

Vaka'a't-tahrîr fi gurre-i S. s. 1058 (26 Şubat 1648)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
1)	Yeşil çuka ferâce, bâ-post-1 cilkafa ¹	1 200	18)	<i>Kazzâz dükkânı</i> , kepenk 2	12 700
2)	Köhne mai dolama	200	19)	<i>Kanare</i> , der sük-ı Kıyık	3 500
3)	Mai yelek	150	20)	<i>Hasırcı dükkânı</i> , der Kıyık	5 500
4)	Köhne çakşır 2	110	21)	'Arakiyeciler sükında, dükkân 2, mahzen 2	14 000
5)	Mai çuka muvahhidî	300	22)	Zindandibinde ahur ve <i>na'iband dükkânı ve 'arabacı dükkânı</i>	15 300
6)	Köhne Kürdiyye	150	23)	Kapan-ı galle kurbunda vâkı' <i>boyacı dükkânında olan menkuulât'dan mülkü</i>	3 700
7)	Sarık	150	24)	<i>Tâcir dükkânı</i>	7 000
8)	Kavuk	20	25)	Der zimmet-i Yahudi (<i>rehni vardır</i>)	7 400
9)	Münakkaş makrama 2	20	26)	Der zimmet-i Ustopo el- bakkal	6 000
10)	Gömlek 3, don 2	150	27)	Der zimmet-i Miço-oğlu	2 000
11)	Pekmez tâbesi 2	350	28)	Sâir zimem ki <i>rehinleri vardır</i>	5 000
12)	Kebîr kazgan 1	300	29)	<i>Bezzâzistanda dolabda olan nakid akçe</i>	267 560
13)	Bağ, der-kurb-ı Dört Kaya, dönüm 2,5	500			<u>267 560</u>
14)	Hallac dükkânı 1	5 600			Yekûn 371 160
15)	Kıyık'da vâkı' <i>Bozahâne</i> <i>olan menkulât'dan mülkü</i>	3 300			
16)	<i>Bozahâne</i> , der sük-ı Kıyık	5 000			
17)	<i>Na'iband dükkânı</i> , der sük-ı mezbûr	4 000			

Minhâ : El-ihracât

Teçhîz ve tekfîn bi-tarıykı'l-vasıyye 10 000; Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre 4 000; Vasıyyet *berây-ı Hacc-ı Şerif*, sebetet bi-şehâde(-)Efendi ibn Süleyman el-imam ve Mehmed Çelebi ibn Ca'fer 20 000; Vasıyyet-i Ramazan-ı Şerif, *berây-ı 'ıyka-
ad-ı kandil*, sebete bi-şehâdeti'l-mezbûrîn 1 000; Vasıyyet *berây-ı levâzım-ı bı-
nar*, der mahalle-i mezbûre, sebete bi-şehâdeti'l-mezbûrîn 1 000; Vasıyyet *be-
rây-ı meremmet-i Çukur Çeşme*, der mahalle-i mezbûre sebetet kezâlik 500; Resm-i
kısmet 10 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye ve emîniyye ve huddâ-
miyye 8 068; Ücret 1 350; Harc-ı defter 200

Yekûn 56 118

Sahhu'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese

Hissetü'z-zevce	39 380	Hissetü'l-ibn	91 888
Hissetü'l-ibn	91 888	Hissetü'l-ibn	91 888 Bâki 1

1) جلیا

XIII.

No. 65 - 65/a

Edirne *askerî kassamı*'na âit 33 No. lu sicil. 14×36 boylarında 85 yapraklı bir defterdir. İçinde, aşağıdaki cedvelde görülebileceği vechile, 1648-1650 tarihleri arasında yazılmış olup 75 erkek ile 35 kadına ait bulunan 110 tereke kaydı mevcuttur. Bu kayıtlardan yalnız biri alınmıştır:

Aylar	1648			1649			1650		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	6	5	1	5	4	1
Şubat	—	—	—	9	7	2	—	—	—
Mart	—	—	—	8	4	4	—	—	—
Nisan	—	—	—	12	5	7	—	—	—
Mayıs	—	—	—	10	6	4	—	—	—
Haziran	—	—	—	6	5	1	—	—	—
Temmuz	—	—	—	9	7	2	—	—	—
Ağustos	—	—	—	5	3	2	—	—	—
Eylül	—	—	—	6	6	—	—	—	—
Ekim	—	—	—	5	5	—	—	—	—
Kasım	4	1	3	9	6	3	—	—	—
Aralık	8	6	2	8	5	3	—	—	—
Yekûn..	12	7	5	93	64	29	5	4	1

Erkek : 75

Kadın : 35

Cem'an : 110

65) Sultan saraçlarından olan Hacı Ahmed büyük bir manifatura tüccarıdır. Riyalî, Esedî ve Zolota kuruş veya akçe olarak (50-56) büyük nakid para mevcuduna sahip bulunması, bazı tüccarlardaki alacakları (43-49) dikkati çekmektedir.

Ayrıca muhalefat listesinin "tahsili kabil alacaklar" faslının kabarık yekûnu, içlerinde "Leh vilâyetinde Aslan nâm Ermenide" (fâizi ile birlikte 61 200 akçe değerinde) 720 Riyalî kuruş olarak kayıtlı alacakları; Malkara, Uzunköprü, Aydos, Babadağı, Hezâr-Grad, Filibe ve Tırnova kasabalarında muhtelif şahıslarda mevcut türlü alacakları kendisinin geniş bir saha ile ilgili ticarî münasebetler kurmuş bir iş adamı olduğunu göstermektedir.

65/a) Edirne'de oturmakta olan Mustafa Beğ'in ölümü üzerine mirası, karısı ve kızı ile oğulları Abdullah ve İbrahim Çelebilere kalmıştı.

Miras arasında bulunan bir çiftlik ile on sekiz dönüm bağı (1-2) 13 000 akçeye Pîr Mehmed Çelebi isminde birine satmışlardır.

Hüccetin "3" numara ile ayırmış olduğumuz bölümünde, satış muamelesinin ikinci safhasına geçilmiş ve bu defa çiftliğe tâbi "beş çiftlik tâbir olunan tarlalar" ın "hukuk-ı tasarrufu" aynı alıcıya yine "Sâhib-i arz marifetiyle" 8 000 akçeye devir ve "tefvîz" edilmiştir.

Satışın bu safhasına ait kayıta da dikkati çeken cihet, *tarlaların satışının yalnız iki erkek oğlu alâkadar etmiş gözükmesi* ve münhasıran İbrahim ve Abdullah Çelebi'lerin mahkeme huzurunda "Hâlen *intikal-i âdi* ile babamızdan *hakk-ı tasarrufu* bize intikal" eden tarlaları "sekiz bin akçe *bedel* mukabelesinde *tefvîz* ve teslim" ettiklerinden bahsetmeleridir. Bu suretle mirasçılar arasında bulunan karı ile kızın çiftliğe tâbi ziraat arazisinden miras almadıkları sabit olmaktadır.

65/b) Bir çiftlik satışı ile "2" numaralı kısımda bu çiftliğe tâbi *arâzi-i mev-kufenin evkaf zâbiti ma'rifetiyle devr ve tefvîzini* tesbit eden bir hüccet.

65/c) Edirne sâkinlerinden olup ticaret maksadıyla bulunduğu Manisa'da mirascı bırakmadan vefat eden Mehmed Beşe yeniçeri olmakla, yeniçeri ağası tarafından gönderilen *Gedikli* Mehmed Beşe tarafından zaptedilen mallarının bir listesi mahkemece tesbit edilmiştir : Londura çuhası, bakkam, mazı ve halı . . gibi ticaret eşyası olan bu mallardan bir kısmı, yeniçerinin borçlarının ödenmesi için satılmış veya aynen çuha olarak borclarla takas olunmuştur.

65/d ve e) Sağlıklarında esirlerini doğrudan doğruya azat eden iki şahsa ait bulunan bu hüccetler, böyle bir 'akdin tekemmül etmiş olması için, mahkeme huzurunda ne gibi bir muamelenin cereyan etmesi lâzım geldiğini göstermek itibariyle dikkate şayan görülmüştür.

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum el-Hâc Ahmed ibn el-Hâc Hasan es-sarrâc-ı sultanî, el-müteveffâ bi-mahalle-i Durgud Bazirgân, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevce med'uvve Fatıma Hâtun ibne Hüseyin ve ahan li-ebeveyn med'uvven Mahmud Çelebi Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 20)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi's-sâbi', min S. li-s. 1059 (20 Şubat 1649)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
1)	Beledî döşek, 38 çift, fî 90 (?)	3 820	21)	Beyaz tiftik kebe 1	400
2)	Beledî yasduk, 76 çift, fî 30	2 280	22)	Mai orta keçesi 1	300
3)	Zerzili ¹ peştemâl, 77 destе, fî 80	6 160	23)	Yörük 'abası 16, fî 50	800
4)	Kara-bura ² peştemâl, 40 destе, fî 80	3 200	24)	Penbe ipliği, 545 (?) kıyye, fî 28	14 700
5)	Celeb-kenar peştemâl, 17 çift, fî 80	1 360	25)	Berber makraması, 13 (?) destе, fî 16	192
6)	Karalı peştemâl, 4,5 destе, fî 30	135	26)	Kırmızı bogası, 14 'aded, fî 90	1 220
7)	Sagıyr peşkir, 26 'aded, fî 20	520	27)	Arka örtüsü, 77 destе, fî 80	600(?)
8)	Alaca makrama, 23 destе, fî 16	368	28)	Hindî iplik, 155 kıyye, fî 100	15 500
9)	Toman ³ dimisi, 55 'aded, fî 70	3 850	29)	Alaca kilim 2	300
10)	Vasat peşkir, 6 'aded, fî 40	240	30)	Sagıyr kalıçe 1	100
11)	Tire alacası, 25 'aded, fî 50	1 250	31)	Kaba astar, 402 'aded, fî 30	12 060
12)	Nohudî ve beyaz ve mai astar, 153 'aded, fî 40	6 120	32)	Cevherdâr ⁴ tüfenk 3	2 100
13)	Hurda çalma, 223 'aded, fî 15	3 345	33)	Karanfil, 4 kıyye, fî 300	1 200
14)	Telli dülbend, 76 'aded, fî 300	22 800	34)	Sim kılıç 2	3 000
15)	Yağlık 2	80	35)	Sim hurdası, ma'a züylf ⁵ akçe, çeki 93, fî 400	37 200
16)	Münakkaş uçkur 8	160	36)	Su-sığırı gönü, 174 'aded, fî 80	13 920
17)	Bez, 62 zirâ', fî 15	930	37)	Der-anbar buğday, 70 keyl, fî 50	3 500
18)	Gömlek 2	300	38)	Gulâm, be-nâm-ı Hasan	6 800
19)	Telâtın 2	500	39)	Sarı kutnî kaftan	300
20)	Mai Londura çuka, 22 zirâ', fî 110	2 420	40)	Yeşil ferâce, bâ-post-ı göcen ⁶	1 500
			41)	Yeşil ferâce, bâ-post-ı zerdava	3 000
			42)	Benefş ferâce, bâ-post-ı sincab	2 000

1) زردبیل (?)

2) قره بوره

3) تمان

4) جوهردار

5) زبوف

6) کوچن

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
43) Yeşil atlas 'anteri kaftan	800	53) Der zimmet-i Karagöz Erme-	
44) Siyah sincefli ⁷ ferâce	1 500	ni, Esedî 100, Riyalî 200	24 500
45) Fındıkî atlas kaftan	800	54) Nakıd Riyalî guruş, 2051	
46) Kadife kavuk	100	'aded, fî 85	174 335
47) Bârgir, 2 re's	2 000	55) Nakıd, Esedî guruş, 1 693	
48) Köhne koçu ma'a talika ⁸	1 000	'aded, fî 75	126 975
49) Der zimmet-i Yahudi Avra-		56) Nakıd Zolota, 213 'aded,	
ham oğlu, Riyalî ⁹ guruş,		fî 50	10 650
500 'aded, fî 85	42 500	57) Nakıd akçe ve babka ve	
50) Der zimmet-i kürkci Kostan-		pâre ve rubu' ve gayruhu,	
tin, Riyalî guruş, 125 'aded,		cem'an meblâğ	29 525
fî 85	10 625	58) Nakıd akçe Meblâğ	48 000
51) Der zimmet-i el-Hâc İbrahim		59) Nakıd, sekizlik, 665 'aded,	
bin 'Abdullah, Riyâlî guruş,		fî 8	5 320
300 'aded, fî 85	25 500	60) Nakıd, on altılık, 750 'aded,	
52) Der zimmet-i kuyumcu Sefer		fî 16	12 000
Ermeni, Esedî guruş, 200		Yekûn (+ 2 190)	713 850
'aded, fî 75	15 000		

Minhâ : el-ihrâcât

Li'z-zevceti'l-mezbûre 'ani'l-mehri'l-müeccel, bi-şehâde Rıdvan bin 'Abdullah ve Dilâver bin 'Abdullah 12 000; Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-karzi's-Şer'î, bi-şehâdeti's-şâhideyni'l-merkuumeyn 16 000; Deyn-i müsbet li-Âmine Hâtun, bi-şehâdeti's-şâhideyni'l-mezbûreyn 3 500; Resm-i kısmet 40 000; *Harc-ı huccet-i vesâyâ* 10 000; *Kâtibiyye ve ihzâriyye ve huddâmiyye* 4 000; Ücret-i kadem 4 000; *Harc-ı râh-ı İstanbul* 4 500; *Vasıyyet-i müsbete li-mu'takihî Dilâver bin 'Abdullah, bi-şehâde fahrü'l-kuzât Hasan Efendi ibn Devlethan ve Himmet Efendi ibn Hasan, Vanî Efendi ibn Muslî* 42 500; *Vasıyyet-i müsbete li-mu'takihî Rıdvan bin 'Abdullah, bi-şehâdeti's-şuhûdi'l-mezbûrin* 25 500; *Vasıyyet-i müsbete, li-mu'takatihî Belkas bint 'Abdullah, bi-şehâdeti's-şuhûdi'l-mezkûrin* 8 500; *Vasıyyet-i müsbete li-mu'takatihî Peymâne bint 'Abdullah bi-şehâdeti's-şuhûdi'l-merkuumîn* 4 250; *Vasıyyet-i müsbete li-'avârızı'l-mahalleti'l-mezbûre ve imam ve müezzîn, bi-şehâdeti's-şuhûdi'l-mezbûre* 10 000; *Vasıyyet-i müsbete, li-'Ali Efendi el-vasıyyü'l-muhtâr ve hüve ah li-eb li'l-müteveffâ el-mezbûre, maa't-teçhiz ve't-tekfîn, bi-şehâdeti's-şuhûdi'l-merkuume* 136 700

Yekûn 321 450

El-bâki li't-taksîm beyne'l-verese 392 400

Hissetü'z-zevce

98 100

Hissetü'l-ah

294 300

1) Merhum-ı mezbûr el-Hâc Ahmed'in zimem-i nâs'da olub tahstli kaabil olan zimemdir ki vârisler kavli ile tahrîr olunmuşdur :

7) سنجفلی

8) تالیقه

9) ریالی

Der zimmet-i :

Mustafa bin Divâne Hüseyin, der Sûk-ı 'Ali Paşa, Riyalî guruş 66,5 (?), fi 85	5 312
Divâne Hüseyin, der kasaba-i Yanbolu, guruş 62,5, fi 85	5 312
Bazarbaşı Mehmed, der kasaba-i Cisir-i Ergene	8 480
Kadı-zâde, der kasaba-i Cisir-i Ergene, guruş 125, fi 85	10 625
Kurd Çavuş-zâde 'Ali sâkin-i Osmancık, der vilâyet-i Anadolu, Esedî guruş 50, fi 75	3 750
Mezbûrın şeriki Mahmud Çelebi'de Esedî guruş 80, fi 75	6 000
(Mezbûr 'Ali ve Mahmud birbirlerine kefil bi'l-mâl, çuka bahâsından) Riyalî guruş 26, fi 85	2 210
Karaca Sulu Karagöz Ahmed'e emânet akçe	5 000
Mehmed Efendi, Kadı-i Cisir-i Mustafa Paşa, bâki	1 500
Ömer Çelebi, Riyalî guruş 43, fi 85	3 655
Yarıcı-oğlu emîn, zimmi	5 000
Franci zimmi, Riyalî guruş 6, fi 85	510
Ramazan-zâde Efendi	1 325
Gerizci ¹ (gürzci) Husâm	1 262
Gerizci Fethi	1 086
Gerizci İsmâ'il	890
Gerizci Kırıyaki	603
Gerizci Katurcı el-Hâc Rıdvan	300
Gerizci Tahtacı Koca Hasköylü	480
Kürkcü'de	500
Dârüşşifâ'da	1 580
'Abdülbaaki reis-i'l-etibbâ	296
Mehmed Çelebi, sâkin-i kasaba-i İslimye	245
Leh vilâyetinde Aslan nâm Ermeni'de Riyalî guruş 600 aded + murâbaha 120 = 720, fi 85	61 200
Karamanî el-Hâc Hüseyin, der kasaba-i Hacı-oğlu Bazarı 6 000 + 467 =	6 467
Mustafa Beşe, sâkin-i kasaba-i Lofça, Riyalî guruş 50, fi 85	4 250
	Yekûn (+ 446)
	138 284

2) Zimem-i Kasaba-i Mankalya ehâlisi :

a) 'Abdurrahman Çelebi	500	b) Mehmed 'Ali'de 12,5 Riyâlî =	
			1 062 + 120 + 70 = 1 252
d) Durmuş Beşe, 5 Riyalî, 6 Esedî =	475	c) Mustafa Beşe	440
f) El-Hâc 'Abdullah	325	e) Debbağ Şa'ban	140
n) Kazzâz 'Ali Çelebi	505	g) Hidayetullah Çelebi ortağında	25
j) 'Ali Beğ-zâde Hüseyin 400 + 225 =	625	i) Ken'an-zâde Hasan Çelebi	720
k) Sefer Beşe	700	l) El-Hâc 'Ali Hasan'ında	1 270 + 225 = 1 500
m) Hamza Beşe	520	n) Süleyman Beşe	100
		Yekûn	7 827

3) Kasaba-i Cisir-i Ergene :

a) Himmet Beğ	1 338	b) Mezbûrın kayın atası Resul	
c) Muhzır Osman	100	nâm kimesnede	270
e) Mustafa Çelebi, der karye-i mez- bûre	50	d) Çavuş Köyü hocasında	1 550
g) Şa'ban	15	f) El-Hâc İsmail	250
i) Tiryaki Mehmed, tâbi'-i Kadı-zâde	150	h) Budak Mehmed	530
k) Uncu Mehmed	150	ı) Hamamcı Mustafa	575
m) Tâhir-zâde Yunus Çelebi'nin kayın atasında	211	l) Yayalardan Mushi-oğlu Yusuf	40
		Yekûn (— 1 435)	3 794

4) **Kasaba-i Karin-âbâd :**

a) Hamamcı Mehmed 5 850;	b) Fazlı Beğ-zâde Mustafa 3 000;
c) El-Hâc 'Ali'de 1 000;	d) Kadı ve damâdı İbrahim Çelebi 500;

Yekûn 10 350

5) **Kasaba-i Aydos :**

a) Mustafa Çelebi 5 000;	b) İbrahim Halife 500;
c) Dabbağ Şa'ban 1 200;	d) Sipahî-zâde Ahmed Çelebi 1 600;
e) Pabuccu Mehmed Halife 320;	f) Rıdvan-oğlu Eyub 400;
g) Ahmed Çelebi-oğlu ibn 'Ali 490;	h) Müezzîn İbrahim 200;
i) Mehmed Hoca 920;	i) Papa-oğlu Yuvan 400;
k) Emir Çelebi Ruscuk 2 000	

Yekûn 13 030

6) **Kasaba-i Babadağı :**

a) Hala (?) Veli-zâde Mustafa Çelebi, on dört gurus 1 190	
b) Receb Çelebi, el-bâki 1 020;	c) Topcu, 47,5 Riyalî 4 037;
d) Mezbûrın biraderinde, 2 gurus 170;	e) Mehmed Çelebi, Esedî gurus 20, 1 500;
f) Hacı Hızır-zâde Receb 150	

Yekûn 8 067

7) **Kasaba-i Hezargîrad :**

a) El-Hâc 'Ali, el-bâki 653;	b) El-Hâc Receb 300;
c) Hüseyin oğlu Hasan 1 000;	d) Mehmed Dede 1 250;
e) Derzi <i>üstâd</i> Mustafa 250	

Yekûn 3 452

8) **Kazâ-i Filbe :**

a) Kazzâz Kaya Çelebi 2 000;	b) Kazzâz 'Abdülbâki Çelebi 800
	Yekûn 2 800

9) **Kazâ-i Tırnova :**

a) Mihal zimmi 1 020;	b) Lefter oğlu Durhan, 5,5 gurus, 467;
c) Avram zimmi, 3 gurus, 255	

Yekûn 1 742

No. 65/a

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından 'Âyişe Hâtun mahallesi sâkinlerinden olub bundan akdem vefat eden *Mustafa Beğ* ibn 'Ali nâm müteveffânın verâseti zevce-i metrukesi 'Âyişe bint İbrahim Çavuş nâm hâtuna ve sulbî kebîr oğulları İbrahim Çelebi ve 'Abdullah Çelebiye münhasıra olduğu şer'an müte'ayyin olduktan sonra halâ mezbûrın İbrahim Çelebi ve 'Abdullah Çelebi ve 'Âyişe Meclis-i Şer'de sâhib-i hâze'l-kitab *Pîr Mehmed Çelebi* ibn el-Hâc Mehmed mahzarında her biri ikrâr-ı tam ve takrîr-i kelâm idüb mûrisimiz müteveffay-ı mezbûrın muhalledâtından

1) Mahmiyye-i mezbûre nevâhîsinden Çöke nahiyesine tâbi 'Demur Hanlı nâm karyede vâkı' bir tarafı *Mustafa Beğ* ibn Halîl nâm bevâb-i Sultanî mülki ile ve iki tarafı arz-ı hâliyye ve bir tarafı tarıyk-ı 'âm ile mahdûd, dahiliyyesi kerpiçten masnû¹ kiremid örtülü üç bâb süfli evleri ve bir sofayı ve kilârı ve furunı ve *hâriciyyesi* dokuz göz bir kebîr anbarı ve on kirişli önü odalı bir kebîr çatma ahurı, kerpiçten masnû¹ sundurmasını ve iki çatma süfli odayı ve kerpiçden masnû¹ bir kebîr samanlığı müştemil hâlen mülk-i mevrûsumuz olub "*çiftlik*" ta'bîr olunan menzîlimizi

Ve içinde mevcut mülk alât-ı çifti

Ve bir çift su-sığırı öküzü ve beş su-sığırı ineği ve bir kara-sığır öküzü ve altı kara-sığır ineği ve iki kara-sığır danası ve üç yund ve bir tay ve bir dorı bârgirimizi

2) Ve yine karye-i mezbûre hududunda ma'lûmü'l-hudûd ve'l-kat² birbirine muttasıl cem'an *on sekiz dönüm harâbe bağımız*ı safka-i vâhide ile mezbûr *Pîr Mehmed Çelebiye* râyic fi'l-vakt *on üç bin akçe*ye bâten bey³ ve teslîm ve kabz-i semen eyledik, ol dahi veçh-i muharrer üzere iştirâ ve kabul ve kabz eyledi didiklerinde

3) Gibbe't-tasdiyk⁴ şer'î mezbûrân *İbrahim Çelebi* ve 'Abdullah Çelebi ifâde-i kelâm idüb *çiftlik-i mezbûra tâbi* olub hâlen "*intikaal-i âdi*" ile babamızdan "*hakk-ı tasarrufu*" bize *intikaal idüb* karye-i mezbûre sınırı dahilinde mevâzi-i 'adidede⁴ vâkı' lede'l-citrân⁵ ma'lûmü'l-hudûd ve'l-kat⁶ *Beş-çiftlik ta'bîr olunan tarlalarımızın dahi hakk-ı tasarrufunu, sâhib-i arz ma'rifetiyle*, mezbûr *Pîr Mehmed Çelebi*'ye sekiz bin akçe bedel mukabelesinde tefvîz⁶ ve teslîm idüb, ol dahi tefevvuz ve kabûl ve kabz itdiklerinden sonra bedel-i mezbûr *sekiz bin akçe*yi dahi hâlen mezbûr *Pîr Mehmed Çelebi* yedinden tamâmen ahz u kabz eyledik didiklerinde gibbe't-tasdiyk⁷ vicâhan mâ-vaka⁸ bi't-taleb ketbolundu

Tahrîren fi'l-yeumî'l-ısrîn min Za. li-s. 1058 (6 Aralık 1648)

Fahrü'l-müderriştî'nî'l-kirâm Ahmed Efendi ibn el-Hâc Yahya; *Zuhrü'l-kuzât*⁹ *İbrahim Efendi* ibn el-Hâc Yahya; *Fahrü'l-kuzât Ahmed Efendi* ibn *Mustafa*; *Mehmed Efendi* ibn *Mustafa Efendi*; *Es'ad Çelebi* ibn *İsma'il*; *Mehmed Çelebi* ibn 'Ali, el-imam; *Eş-şeyh 'Abdülkaadir*, el-imam; *Ahmed Efendi* ibn *Lâtfullah*; *El-Hâc Osman* ibn *Mustafa*, el-münâdi; 'Ali bin *Mehmed*, el-münâdi; *Mustafa Beğ* ibn *Halil*, el-bevâb-i Sultanî, *İbrahim Çelebi* ibn *Ebubekir* ve gayrihim mine'l-hazırîn

1) مصنوع

5) لدى الجيران

9) ذخر القضاة

2) معلوم الحدود والقطع

6) تفويض

3) باتاً بيع

7) غب التصديق

4) مواضع عديده

8) ما وقع

No. 65/b

"... Dergâh-ı 'Âli .. *Kapucu başlarından 'Abdülâtîf Beğ ibn el-merhum Mehmed Beğ Meclis-i Şer'î Şerif*'de sabıkaa Edirne'de hadyka-i eniyka *bostancı başısı* olup işbu kitabın sahibi olan zührü'l-efâhim ve'l-e'âli Sinan Paşa ibn Aydın mahzarında bi't-tav'-ı's-saf ikrar ve i'tiraf idüb Edirne muzafâtından Üsküdar nâhiyesine tâbi' Akçe İbrahim nâm karye haddinde Baba Sefer zâviyesi kurbunda vâkı' lede'l-ehalî ma'lümü'l-hudûd olub 'arsasının senede kasaba-i Çirmende merhûm Sarıca Paşa evlâdından Umur Beğ binâ eyledüğü Câmî'-i Şerif vakfına altıyüz akçe mukata'ası ve nehr-i Meriç üzerinde dâyır olub hâlen ebniyesi mülk-i mevrûsum olan *yedi göz un-değirmeni*

1) Ve ana mülâsık olub *çiftlik* ta'bir olunub *dâhiliyyesi* bir bâb tahtanî oda ve mukabelesinde bir matbah ve içinde bir furun ve birbirine mukabil iki kiları ve altı göz anbarı ve fevkaanî bir şehnişin ve bir sofa ve bir tahta-bend ve bir soba odasını ve altında iki kiları muhtevî

Ve *hâriciyyesi* iki bâb oda ve bir yazlık sofa ve mukabelesinde bir bâb oda ve bir *gügercinlik*, altı göz anbarı ve bir ahurı ve bir yanı samanlık bir bâb odayı ve bir bâb nöbetci furunı ve ahurı ve bir sagıyr odayı

Ve bir dönüm bağ ve üç kıt'a bağçeyi ve bir kıt'a *arpalık* tarlasını muhtevî olan menzili

Ve çiftlik-i mezbûrda halâ mevcut olan üç çift kara-sığır öküzü ve iki re's kara-sığır ineğini vesâyir beynimizde ma'lûme iki mükemmel saban ve âlâtını ve beş depe otluk ve iki bin sögen

Ve der-anbar altmış keyl buğday ve kırk keyl çavdar ve otuz keyl arpa

Ve üç yol sahanı ve iki tepsî ve bir kefir ve bir kapaklı tencere

Ve iki saban demüri ve iki kayış ve bir dikel ve bir demür kürek

Ve bir çalı tırpanı ve bir balta ve bir kazma ve iki çapa ve bir leğen ve bir köhne ibrik ve beş kıt'a garar ve iki dişegi çekici ve bir demür küski

Ve yedi kıt'a yedek *değirmen taşı* ve bir *harâbe su-dolabı*

Ve altı 'aded kaz ve iki Mısır tavuğu

Ve altı kıt'a hatıl, bir köhne Mısır hasır ve iki yan döşemesi ve iki köhne minder ve bir köhne yasdik ve dört kıt'a direk ve bir *sırâhâne* ve iki yedek iğ-demüri

Ve beynimizde ma'lûme mükemmel *değirmen alâtını*

Ve mezru' olan dokuz keyl buğday ve otuz keyl arpayı

Bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhik mûmâileyh *Sinan Paşa* hazretlerine safka-i vâhide ile yüz altmış bin nakid râyic fi'l-vakt akçeye bey'-i bāt-ı sahîh-i Şer'î ile bey' ve teslim idüb semen-i merkuumu yedinden bi't-temâm ahz (ve) istiyfâ eyledüğümden sonra

2) Karye-i mezbûre haddinde vâkı' merhum Sultan Bayezid Han arâzi-i mevkufesinden olub *çiftlik-i mezbûre tâbi'*, hâlen *hakk-ı tapu ile tasarrufu 'uhdemde* olan ma'lümü'l-hudûd *iki kıt'a tarlanın hakk-ı tasarrufunu evkaaf-ı mezbûre zâbiti ma'rifetiyle* müşârün ileyh *Sinan Paşa* hazretlerine *tefviz* ve teslim eyledim

Ba'de'l-yevm müşârû'n-ileyh *Sinan Paşa* emlâk-i mezbûreye *mülkiyyet üzre* ve mezârî'-i merkumeye *emsâli gibi* mutasarruf olsun, didikde gibbe't-tasdiykı'ş-Şer'î mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundi

Tahstren fi'l-yevmi't-tâsi' 'aşere min Z. li-s. 1059 (24 Aralık 1649) (Scl. 33, yp. 76)

Suhûd-ı hâl :

'Umdetü'l-emâcid İbrahim Ağa, agay-ı Saray-ı 'atıyk sâbıkaa

'Umdetü'l-kuzât Ahmed Efendi bin Mehmed

Fahrü's-sâdât Yusuf Beğ ibn Süleyman

Zührü'l-a'yân Mehmed Çavuş bin Aydın

'Umdetü'l-a'yân 'Ali Ağa bin Aydın el-müteferrika

Fahrü'l-müderriştin Mehmed Efendi ibn Mustafa Ruscuklu

'Umdetü'l-müderriştin Ahmed Efendi ibn Mehmed

Fahrü'l-Küttâb Mehmed Efendi ibn 'Osman, kâtib-i Muradiyye

Abdü'latîf Çelebi ibn Mehmed Beğ

Mehmed Ağa ibn Ahmed, Bedevî-zâde

'Ali Beğ bin Ramazan, Alay Çavuşı

El-Hâc Osman bin Mustafa, el-münadî

Süleyman bin Mehmed, tâbi'-i Behmen Ağa

'Ali bin el-Hâc Bayram, el-muhzır ve gayrihim mine'l-hâzırân

No. 65/c

Mahmiyye-i Edirne sükkânından olub *medîne-i Mağnisada ticaret üzere iken* bilâ vâris-i ma'rûf vefat iden *Mehmed Beşe yeniçeri olmağla*, muhalledâtı yeniçeri Beytü'l-mâli olmağla mahmiyye-i mezbûrede mevcud muhalledâtını hâlen Dergâh-ı 'Âlî *Yeniçeri Ağası* olan 'umdetü'l-e'âlî ve'l-e'âzım, müstecmi'ul-me'âlî ve'l-mekârim, zü'l-kadri'r-refî' ve'l-câhi'l-menî' *Murad Ağa* Hazretleri taraf-ı 'âlîlerinden müstakillen kabza memur olan fahrü'l-akrân *Gedikli Mehmed Beşe* ma'rifetiyle ber-müceb-i emr-i 'âlî *nakli mümkün olmayub furûht olunan eşyası* temessük ve furûht olunmayub nakli mümkün olmağla, fazîletli Edirne Efendisi huzûrunda isbat olunan düyûnun edâsından sonra, müteveffây-ı mezbûrun bâki kalub *mübâşir* merkuum yediyle *Ağay-ı müşârünileyh* hazretlerinin huzûr-ı 'izzetlerine irsâl olunan eşyadır ki zikr olunur.

Tahrîren fî evâhir-i R. 1059 (4 - 12 Mayıs 1649) (Scl. 33, pp. 43)

I) Muhalledât-ı mezbûreden dört pastav

Londura çuka :

	pastav	
Kırmızı	1	Mazu, kantar ... (?)
Lâciverd ¹	2	Sagıyr kalıçe Meblağ 1 000
Mai	1	

II) Müteveffây-ı mezbûrun düyûn-ı müsbetesi için *meblâğ olunan* dört buçuk pastav

Londura çuka ve iki kantar bakkam, bir kebîr kalıçe *bahâlarıyla erbâb-ı düyûnun haklarına takas olunduğu üzere* zikr olunur :

	Pastav	zirâ'
Mai Londura çuka	1	40
Def'a mai Londura çuka	1	40
Lâciverd Londura çuka	1	39
Def'a mai Londura çuka	1	37
Neftî Londura çuka	0,5	(18)
	4,5	174

Minhâ edây-ı düyûn :

1) Deyn-i müsbet, ber-müceb-i hüccet-i Şer'iyye li'l-Hâc Ali bin Hüseyin Minhâ : 76 zirâ' Londura çuka, fî 200 2 Kantar bakkam, fî 4 400		15 470(?) 8 800
	Cem'an	24 270
2) Deyn-i müsbet, ber müceb-i hüccet-i Şer'iyye li'l-Hâc Mustafa Mihâ : Baha-i çuka-i Londura, 60 zirâ'		12 370
3) Deyn-i müsbet, ber-müceb-i hüccet-i Şer'iyye li'l-Hâc Halil Minhâ : Bahâ-i kalıçe-i kebîr Londura çuka, 3,5 zirâ'		3 000 1 500
	Cem'an	4 500
4) Deyn-i müsbet, ber-müceb-i hüccet-i Şer'iyye li'l-Hâc Yusuf Minhâ : Çuka-i Londura 7 zirâ' Müteveffây-ı mezbûrun emîni olan el-Hâc Yusuf yedinden eşyây-ı mezkûreyi medîne-i Mağnisadan mahmiyye-i Edirneye nakledince vâkı' olan <i>harç-ı râh ve gümrük</i> Minhâ : Baha-i çuka-i Londura 22,5 zirâ', fî 170		1 400
	Meblâğ	3 800

1) لاژورد

No. 65/d

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Kürd Hâce mahallesi sâkinlerinden Fahrü'l-akrân Mahmud Beğ *ibn el-Hâc Ahmed* Meclis-i Şer'î-i hatıyr-ı lâzımu't-tevkıyrde¹ *rıkkına mu'terif*² olan işbu sâhibü'l-Kitâb *gök gözlü, açık kaşlı sarışın, iki elleri eser-i cerâhatden . . . olan Rusıyyü'l-asıl 'Osman bin 'Abdullah nâm em-red*³ *'abd-i memlûki* mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb "işbu evsâf ile mevsûf olan mezbûr hasbeten li'llâhi'l-'azîm ve taleben li-merzât-i Rabbihi'l-Kerîm mâlimden azâd eyledim, ba'de'l-yevm 'Osman'ı sâir ahrâr-ı aslıyyîn gibi hür olub üzerinde hakk-ı velâ'den gayrı hakkım kalmadı" didikde, gibbe't-tasdiyk mâ-huve'l-vâkı' bi't-taleb ketb olundu (yp. 59).

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâdis 'aşere min C. lis-. 1059 (27 Haziran 1649)

Şühûdü'l-hâl :

'Umdetü's-sâlikîn eş-şeyh Receb Efendi, hatıyb-i Câmî'-i Kasım Paşay-ı Veli; 'Ali Efendi ibn Mustafa, el-imam; Mustafa Efendi, el-imam Osman Efendi ibn el-Hâc 'Ali Ahmed Efendi ibn Mehmed Mehmed Ağa ibn 'Ali Beğ Kaya Çelebi ibn zerger Ahmed Efendi ibn 'Ali ve gayrihim

No. 65/e

Mahmiyye-i Edirne tevâbi'inden Timur taş nâm karye sâkinlerinden Fahrü'l-akrân 'Ali Beğ *ibn Ca'fer* Meclis-i Şer'î-i Şerîf'de, rıkkına mu'terife olan işbu sâhibetü'l-Kitâb *uzun boylu, açık kaşlı, gök gözlü, sarı benizli Rusıyyetü'l-asıl Bîdâr bint 'Abdullah nâm cârıyye-i memlûke* mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb "işbu evsâf ile mevsûfe olan mezbûre Bîdâr'ı hasbeten li'llâhi te'âlâ ve taleben li-merzâti Rabbihi'l-a'lâ⁴ mâlimden âzâd eyledim, ba'de'l-yevm sâir harâyer-i aslıyyât⁵ gibi hürre olub üzerinde hakk-ı velâdan gayrı hakkım kalmadı" didikde, mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu (yp. 59)

Tahrîren fi't-tarîhi'l-mezbur Şühûdü'l-hâl : Es-sâbıkuun

1) مجلس شرع خطیر لازم التوقیرده
2) رفته معترف
3) امرد
4) طلباً لمرضاة ربه الاعلی
5) حرایر اصلیات

2) رفته معترف
3) امرد
4) طلباً لمرضاة ربه الاعلی
5) حرایر اصلیات

3) امرد

5) حرایر اصلیات

XIV

(No. 66 - 67)

Edirne *askerî kassamı*'na ait 34 No. lu sicil, 15×42 boylarında 124 yapraklı bir defterdir. İçinde, 1596 - 1599 tarihleri arasında yazılmış olup 111 erkek ve 49 kadına ait bulunan 160 tereke kaydı vardır. Bunların içinden seçtiğimiz ikisine ait özet, aşağıya çıkarılmıştır:

Aylar	1596			1597			1598			1599		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	5	4	1	7	5	2	2	1	1
Şubat	—	—	—	8	6	2	8	6	2	—	—	—
Mart	—	—	—	4	3	1	15	10	5	—	—	—
Nisan	—	—	—	13	7	6	4	4	—	—	—	—
Mayıs	—	—	—	4	3	1	6	5	1	—	—	—
Haziran	1	1	—	3	2	1	7	5	2	—	—	—
Temmuz	—	—	—	1	1	—	6	6	—	—	—	—
Ağustos	—	—	—	—	—	—	5	3	2	—	—	—
Eylül	—	—	—	56	4	2	5	3	2	—	—	—
Ekim	1	1	—	7	4	3	10	6	4	—	—	—
Kasım	—	—	—	4	2	2	10	7	3	—	—	—
Aralık	3	2	1	2	1	1	13	9	4	—	—	—
Yekün...	5	4	1	57	37	20	96	69	27	2	1	1

Erkek : 111

Kadın : 49

Cem'an : 160

66) Askerî sıfatının nereden geldiğini anlamak bizim için güç olan¹ Hacı Musa, bir buçuk milyonluk muazzam bir serveti olan büyük bir kumaş ve elbise tüccardır. İki dükkânda mevcudu ayrı listeler halinde tesbit edilmiş olan malların nevi, miktar ve fiyatları hakkındaki bilgiler, türlü bakımlardan tetkike değer görülmüştür.

Dört köle ile iki cariye (2-8), üçyüz bin akçe değerinde 2 500 altın halindeki para mevcudu (54), Belgrad, Ruscuk, Prevadı ve Şumnu kasabalarındaki alacakları (IV) da kendisinin zenginliği ve ticarî ilişkilerinin genişliği hakkında bir fikir vermektedir.

Borçlar listesinde Ali Paşa Çarşısında *icareteynli vakıf olarak tasarruf edilen iki dükkânın devir ve ferağ*ı bedeli olan 12 000 akçenin (diğer mallarla birlikte mirasçılar ara-

¹ Kıymet yekünları belirli bir haddi tecavüz eden mirasların taksimi işinin ve bu vesile ile türlü harçların tahsili selâhiyetinin, ölenin mensûb olduğu meslek ve zümre ne olursa olsun, *askerî kassam*'lara âit bulunmuş olması da mümkündür. Nitekim, şer'î mirascısı olmadığı için *Beytül-mâl'e* âit bulunan miraslar da, kıymet tutarlarına göre, *âmme* veya *hassa* Beytül-mâl olarak iki ayrı hazinede toplanmakta idi.

sında taksim edilecek yerde) yalnız erkek evlâtlara intikal edişini gösterir bir kayıt ile, ölümünden evvel malından iki oğlu ile bir kızına biner Filori bağışlamış olması, "tahsili mümkün olmıyan" alacaklara âit 71 545 akçalık ilâve liste, dikkati çeken diğer hususiyetler olarak kaydedilmiştir.

67) "Karamanlı" diye anılan Şeyh Muslihiddin Efendi'ye ait liste, şeyhler gibi tekke ve müridleriyle dinî-içtimaî ayrı bir kuvvet olarak teşkilâtlanmış olan bir zümreyi temsil eden bir şahsın eşyalarını ve maddî varlığını göstermek bakımından kayda değer görülmüştür. Şeyhin servetinin mühim kısmını, çiftliğinde bulunan bina ve tesislerle, çift hayvanları, koyun ve anbarlarda mevcut tahıl teşkil etmektedir. Listenin sonunda mevcut bir yağhane (30) ile sadeyağ (33), mumyağı (31) ve susam yağlarına ait stoklar (29, 67), Şeyhin yağ ticareti ile de meşgul olduğunu göstermektedir.

Buraya aldığımız liste her ne kadar sonradan iptal edilerek aynı tereke defterinin 89 uncu yaprağında tashih ve tasfiye edilerek tereke yekûnu, (burada kayıtlı 352 510 akçeden) 207 435 akçeye düşürülmüş bir şekli mevcut ise de, daha tafsilâtli ve renkli olduğu için, muhalefat listesinin buraya sonradan bozulmuş olan ilk şekliyle alınması münasip görülmüştür.

Şeyhin Yayılcı köyündeki çiftliğinin, müritlerinden Eski Sarayda kılarcı Kaasım Beşe, 9 000 akçe mukabilinde satılışına ait bir hüccet de muhalefat listesine ilâve edilmiştir.

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum el-Hâc Mûsa ibn el-Hâc Ya'kub el-müteveffâ bi-mahalle-i Köse Balaban min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Mâte hüve ve tereke zevce med'uvve Fâtıma bint 'Ali ve ümmen med'uvve Râziye bint el-Hâc Hasan ve ibneyn med'uvveyn Mehmed ve Mûsa ve binten med'uvveten Râziye Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 5)

Tahrîren fî evâil-i şehri Ra. li-s. 1005 (23 Ekim- 1 Kasım 1596)

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
1) Hâne, der mahalle-i mezbûre	70 000	32) Tepsi-i meyve	2 400
2) Gulâm, (be)-nâm-ı Geyvan	3 500	33) Tencere	4 200
3) Diğer gulâm Mustafa	3 500	34) Sahan-ı 'Acemî	50
4) Diğer gulâm, (be) - nâm-ı Handan	3 500	35) Kefgir ma'a kepçe	20
5) Gulâm-ı diğer, nâm-ı Perviz	3 500	36) Cam tas	3 200
6) Cârîye, nâm-ı Gül-i Ahmer	3 500	37) Çini sahan	6 180
7) Diğer cârîye, nâm-ı Yâsemin	3 500	38) Tepsi çini	20
8) Diğer cârîye, nâm-ı Mihri-bân	3 500	39) Çini tabak	12 120
9) Nihalf keçe	2 1 500	40) Fagfûrî tabak	4 600
10) Kalîçe-i kebîr	3 000	41) Çini kâse	1 10
11) Sîm eğer	1 500	42) Leğen ma'a ibrik	100
12) Kadife 'abayî	1 200	43) Yorgan-ı Hindî	2 300
13) Özeni-i köhne, çift	1 30	44) Lâciverd kebe	100
14) Sîm kılıç	2 000	45) Kırmızı kilim	100
15) Mor ferâce	500	46) Kalîçe-i köhne	100
16) Mor şalvar	300	47) Sarı kemha cebe donu	300
17) Sürmaî cebe donu, kaftan	150	48) Post-ı kuzu, 212 'aded	1 150
18) Kavuk	20	49) Muhayyer kürdî	32 3 300
19) Keman ma'a tırkeş	120	50) Garar, 1 çift	20
20) Dülbend-i köhne	2 400	51) Eğer-i köhne ma'a çenber kolanı	30
21) Don ma'a gömlek	150	52) Kırmızı çultar	50
22) Munakkaş boğça	100	53) Seyishane-i ² kır	800
23) Sîne-bend-i köhne	20	54) Sikke-i Hasene, 2 500 'aded	300 000
24) Mor yağmurluk	1 500	55) Guruş	140 9 800
25) Mor çakşır	100	56) Def'a sikke	3 360
26) Mor ferâce ma'a post-ı kurd	1 200	57) Nakid akçe, ber-veçh-i tahmîn	1 500
27) Diğer post-ı kurd-ı köhne	50	58) Der zimmet-i Hasan Çavuş	50 000
28) Sürmaî dülbend-i sîne ¹	120	59) Der zimmet-i Kara-Kaş, der kasaba-i Belgrad 'An bahâ-i esbâb	14 800
29) Sahan, 13 'aded	700		
30) Serpûş	7 350		
31) Yahni tepsisi	2 60		
		Yekûn (—100)	494 080

1) دلپند سنه (?)

2) سیسخانہ

II. Bu fasıl dükkân-ı evvelde olan metâ'ı beyân eder :

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Al vala ³	1 380	39) Sarı vala	1 090
2) Sarı vala	1 412	40) Diğer sarı vala	1 316
3) Al vala	1 472	41) Yeşil yektâ vala	984
4) Güvezî vala	1 625	42) Diğer yeşil vala	1 040
5) Al vala kaftanlık	1 725	43) Al yektâ vala	1 063
6) Al sade vala	1 401	44) Güvez yektâ vala	1 415
7) Güvezî vala sâde	1 551	45) Diğer sarı vala	1 155
8) Al vala sade	1 424	46) Güvez yektâ	1 370
9) Diğer al vala sâde	1 435	47) Yektâ-i mütenevvi'a	3 500
10) Sarı vala	1 247	48) Yen ⁵ , çift 4	400
11) Diğer sarı vala	1 324	49) Kaftan-ı sagıyr 13	650
12) Sarı vala sâde	1 315	50) Futa-ı Humus, 8 'aded	1 200
13) Al vala kaftanlık	1 631	51) Bogası-i Hindî kırmızı 23	4 600
14) Al vala	1 501	52) Hurdevât-ı dükkân	500
15) Diğer al vala kaftanlık	1 200	53) Bogası, 6 denk	32 000
16) Vala-i mütenevvi'a	1 500	54) Diğer hurdevât-ı dükkân	600
17) Pullu kuşak, 10 'aded	320	55) Dülbend-i si(h)sâle(?) 160 'aded, fî 200	32 000
18) Bağdadî-i mütenevvi'a, 13 'aded, fî 535	7 000	56) Cebe donu kaftan, 8 'aded	3 200
19) Beyaz Haleb astarı 20, fî 100	2 000	57) Alaca kaftan 3	1 500
20) Bogası-i mütenevvi'a 200, fî 110	22 000	58) Sürmaî atlas kaftan	700
21) Diğer bogası 10	1 100	59) Sincabî Bağdadî kaftan	600
22) Beyaz bogası 7, fî 100	700	60) Yeşil Bağdadî kaftan	600
23) Dülbend 4	700	61) Cengârî Bağdadî kaftan	600
24) Sîm kemer	200	62) Mor Bağdadî kaftan	600
25) Muhayyer kaftan	400	63) Sürmaî Bağdadî kaftan	600
26) Zibun-ı kutnî ⁴ 10	1 100	64) Kırmızı Bağdadî kaftan	300
27) Yenlik Bağdadî 7	350	65) Siyah Rüstemî kaftan	200
28) Atlas nezkeb 25, fî 80	2 000	66) Yeşil ferâce çapraştı ⁷	1 000
29) Nezkeb tafta 8, fî 50	400	67) Mor ferâce	1 000
30) Hindî kuşak	70	68) Diğer yeşil ferâce	1 000
31) Bürüncük pâre	100	69) Sâde-i beyaz	150
32) Alaca çârşeb ve hurdevât-ı dükkân	1 000	70) Zibun-ı kutnî 8	650
33) Tafta-i Şam, 612,5 zirâ', fî 60	36 600	71) Kırmızı iplik pâre	100
34) Muhayyer, 37 'aded, fî 120	4 560	72) Bîçak, deste 100 'aded, fî 60	6 000
35) Al yektâ vala	1 632	73) 'Asel-bend ⁸ , 15 vakıyye, fî 300	4 500
36) Diğer al vala	1 063	74) Beyaz dülbend 4	500
37) Sarı vala	1 040	75) Astar 4	200
38) Al yektâ vala	1 051	76) Al vala	1 200
		Yekûn (— 3 960)	214 752

3) والہ

7) چپراستلی

4) قطنی

8) صسل بند

5) يك

6) سرساله (?)

III. Bu fasıl dükkân-ı sâni'de olan metâ'i beyân eder :

Kıymet		Kıymet	
1) Mor ferâce ma'a post-1 'Acem	1 500	39) Def'a vala, pullu	1 120
2) Güvez vala	1 630	40) Def'a vala	1 404
3) Sarı vala	1 375	41) Def'a vala, pullu	1 118
4) Al'vala	1 511	41/a) Def'a vala, pullu	1 161
Al vala	1 557	42) Def'a vala, pullu	1 095
5) Diğer al vala	1 534	43) Kemha-i Burusa, 25 'aded	17 500
6) Sarı vala	1 325	44) Serâser nezkeb ¹⁰ , 22 'aded	1 150
7) Diğer sarı vala	1 315	45) Kadife yastık 4	1 808
8) Sarı vala	1 400	46) Zemin-i kuşak 24	6 200
9) Sarı vala	1 506	47) Dârâyî, 80 zirâ', fî 120	9 000
10) Diğer sarı vala	1 539	48) Kaftan-ı mütenevvi'a 3	2 200
11) Güvez vala	1 715	49) Kaftan-ı kemhâ 6, köhne	1 000
12) Bürüncük, 10 top	8 000	50) Hurdevât-ı kemha	1 200
13) Serâser pâre	1 300	51) Kuşak	210
14) Def'a serâser pâre	902	52) Muhayyer, 23 'aded	2 300
15) Def'a serâser pâre	1 200	53) Dülbend-i cedfd, 184 'aded,	
16) Def'a serâser pâre 7, fî 600	4 200	fî 280 (+ 880)	52 400
17) Bilecik kadifesi	2 200	54) Beğlik çuka, 1 pâre	250
18) Çatma	3 114	55) Beyaz kemha	1 200
19) Def'a çatma	2 714	56) Mor çuka ma'a post-1	
20) Def'a çatma	3 114	zerdava	2 000
21) Def'a çatma	2 614	57) Lâciverd ferâce, ma'a post	2 000
22) Def'a çatma	2 614	58) Yeşil ferâce, ma'a post-1	
23) Def'a çatma	2 614	zerdava	2 000
24) Muhattem ⁸ kuşak-ı Şamî	2 100	59) Çuka-i mütenevvi'a, 11,5 pas-	
25) Astar-ı beyaz, 15 'aded	1 500	tav, beher pastav 9 000	104 000(?)
26) Muhattem ⁸ Burusa kuşağı,	12 800	60) Ferâce-i mütenevvi'a 11,	
137 'aded	500	fî 1 000	11 000
27) Astar-ı beyaz	60	61) Ferâce-i mütenevvi'a, uzun	
28) Kuşak 2	60	yenli 8 'aded	6 400
29) Muhayyer ⁹ , 54 'aded, fî 120	6 480	62) Dolama 6, fî 600	3 600
30) Nohudî astar 6	700	63) Beğlik çakşır, 16 'aded, fî 350	5 600
31) Bogası-i beyaz, 25 (?) 'aded,	4 200	64) Bogası-i mütenevvi'a 80,	
fî 12		fî 100	8 000
32) Sîm raht ma'a zincir ve sîm		65) Kırmızı bogası	200
kılıç bendi	5 000	66) Kuşak-ı muhattem 2	600
33) Zıbun 9	300	67) Sarı tafta	965
34) Astar-ı mütenevvi'a 305,	11 000	68) Diğer sarı tafta	1 167
fî 35		69) Kırmızı tafta	1 478
35) Astar-ı nohudî 7	700	70) Def'a tafta	1 268
36) Kuşak	20	Yekûn (+ 26 422)	405 418
37) Futa-i Burusa 152, fî 180	27 360		
38) Pullu vala	1 189		

8) محتم (؟) محدم (؟) 9) مخیر

10) زكب

IV —

1)	Dükkân, der-Sûk-ı 'Ali Paşa, 'aded 2	120 000
2)	Der zimmet-i Yasef Yahudi, 'an bahâ-i çivid	14 100
3)	Der zimmet-i Şumnulu Bâli Şah, 'an bahâ-i esbâb	1 200
4)	Der zimmet-i Şumnulu Bazarlı 'amucada	2 080
5)	Der zimmet-i Kazancı Miço'da	6 740
6)	Der zimmet-i Kaftancı Dimo'da, 'an bahâ-i kumaş	8 300
7)	Der zimmet-i Fettah Çelebi, der-kasaba-i Ruscuk	7 600
8)	Der zimmet-i el-Hâc Halil, 'an bahâ-i atlas, 1000 zirâ', fî 135	135 000
9)	Der zimmet-i el-Hâc Halil el-mezbûr 'an bahâ-i bogası	5 000
10)	Der zimmet-i el-Hâc Halil el-mezbûr	8 700
11)	Der zimmet-i el-Hâc Pîr 'Ali oğlu Mehmed	57 000
12)	Der zimmet-i Mehmed Çavuş, 'an bahâ-i kumaş	8 000
13)	Der zimmet-i Hacı Ağdacı, der kasaba-i Piravadı	1 200
14)	Der zimmet-i Muslı Hâce	10 300
15)	Der zimmet-i Iskirlat terzi	600
16)	Atlas, 500 zirâ', fî 135	60 000(?)
17)	Bağ, der karye-i Helvacı	400
	Yekûn (-300)	445 920
	Cem'an	1 560 170

Minhâ : el-ihracât

Techîz ve tekfîn 12 000; Eczâ-i Şerife için vazife 3 300; Mehr-i müeccel, li'z-zevceti'l-mezbûre 10 000; Resm-i kismet 23 400; Ücret-i kadem, kassâmiyye ve kâtibiyye 6 000; Deyn-i müsbet li-'Abdurrahman Çelebi 2 000; İhârîyye 3 000; Düyûn-ı müteferrika-i müsbete 9 000; Deyn-i müsbet, li-Muhiddin Çavuş, 'an bahâ-i akmişe 65 250; Deyn-i müsbet li-Ak-Kaş Emîr, 'an bahâ-i akmişe 10 000; Kirâ-i dükkân ve sâir harc-ı lâzime 10 000; Müteveffâ-i mezbûr hâl-i hayâtında ve kemâl-i sıhhatında üç bin sekiz Floriyi mâlinden ifrâz idüb bin Filorisin oğlu Mehmed'e ve bin Florisin oğlu Musaya ve bin Filorisin kızı Râziye'ye temlik ve teslim etdi, deyu cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr¹¹ şehâdet itdikleri ecilden tevzi' ve taksime dâhil olmayub asl-ı mâlden ihrâc olundu 360 000; Eczâ-i Şerife ve Halilü'r-Rahmân için vakf eyledüğü 100 000; ve bâlâda zikr olan iki bâb dükkân kanun üzere müteveffâ-i mezbûrın oğulları Mehmed ve Musa'ya intikaal etmeğîn asl-ı mâlden ihrâc olundu 120 000; Ve kezâlik bâlâda zikr olan Handan ve Dilâver nâm gulâmı müteveffâ-yi mezbûr hâl-i hayâtında Handanı oğlu Mûsa'ya ve Dilâveri oğlu Mehmed'e hibe ve temlik etti, deyu cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr şehâdet itdikleri ecilden tevzi' ve taksime dâhil olmayub asl-ı mâlden ihrâc olundu 7 000

Yekûn (+15 000) 755 950
El-bâki 804 220

Hisse-i zevce, es-sümün	100 527	Hissetü'l-ibn	227 860
Hissetü'l-ümm, es-sümün	134 036	Hissetü'l-bint	113 621
Hissetü'l-ibn	227 860		

Der zimmet-i :

- 1) Musli Hâce 'an bahâ-i arşun(?) 18 070; 2) Ahmed Çavuş, 'an bahâ-i kumaş 770; 3) Voyvodaoğlu, 'an bahâ-i kutni 2 740; 4) Mehmed Çavuş, 'an bahâ-i kumaş 3 000; 5) Hacı Ağdacı, der kasaba-i Piravadı 7 600; 6) Kızılca çingâne 2 200; 7) Kili'li 'Ali ve Kurd 3 400; 8) Ramazan Beğ, birâder-i müteveffâ-i mezbûr 3 600; 9) Ahî-zâde Efendi, 'an bahâ-i kumaş 2 000; 10)...¹² Rıdvân Beğ 850; 11) Boyacı Türk Mustafa kulu 3 740; 12) Aydoslu Behram 1 200; 13) Ruscuklu çobanda 19 175; 14) Çelebizâde 100; 15) Musli Hâce 4 000; 16) Hazinedâr Ahmed Beğ 5 200; 17) Mısırlı terzi 1 000; 18) El-Hâc 'Abdülkaadir, birâder-i müteveffâ-i mezbûr 2 500; 19) Kapuc-ı zâde Hüseyin 400
- Yekûn (-10 000) 71 545

11) جم غفير و جمع كثير

12) قاندو سبجي (?)

Muhallefât : el-merhum el-mağfûr eş-Şeyh Muslihiddin Efendi ibn Ahmed eş-şehîr bi's-Şeyh Karamanî el-müteveffâ bi-mahalle-i Umur Beğ min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye mâte ve tereke (zevce med'uvve Hadice) ve ibneyn med'uvveyn Mehmed Çelebi ve Ahmed Çelebi ve selâse benât med'uvvât Safiyye ve 'Âyişe ve Selîme Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 82)

El-vâkı' tahrîrühâ fî evâsıt-ı şehr-i N. li-s. 1006 (17-26 Nisan 1598)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) 'Aba ferâce, kurt postuyle	800	26) Dülbend börki 1	20
2) Lâciverdî kürdiye 1	150	27) 'Aba diz çakşırı 1	15
3) Siyah eğin kürkü 1	300	28) Seccâde-i Mısır 1	300
4) Dilki kürkü 1	200	29) Kalıçe 2	1 200
5) Sürmaî câme 1	120	30) Sofra	200
6) Sürmaî ziyn ¹ 1	25	31) Bedenli sahan-ı sofra 12	1 500
7) Köhne kapama 2	200	32) Def'a sahan 1	1 400
8) Köhne ziyn ¹ 2	100	33) Tencere 3	300
9) 'Aba ziyn 2	45	34) Türkî tepsi 4	100
10) Beyaz ihram 1	200	35) Tas ma'a kapak 10	120
11) Yeşil sof 1	500	36) Maşraba 1	80
12) 'Aba ferâce 2	300	37) Berber leğeni 1	70
13) İç-edik, şikest ²	60	38) Tâbe-i pekmez 2	500
14) Hindî kuşak 1	100	39) Küp 5	100
15) Beyaz-ı sâde 2	200	40) Macarî koçı 2	1 000
16) Beyaz zibun 2	70	41) Cârîye, be-nâm-ı Yâsemin	5 000
17) Beyaz bogası çakşır 1	30	42) Menzil, der mahalle-i mezbûr,	
18) Dülbend 2	500	ma'a tevâbi' ve levâhık	20 000
19) Alaca bez kuşak 1	50	Yekûn (—160)	36 715
20) Makrama 8	150		
21) Gömlek 5	250	Defter: Merhum-ı mezbûrın çift-	
22) Don 4	190	liğinde mevcut olan ganem ve bakar	
23) Şemle ³ 4	250	ve hubûb ve hurdevâtı beyân eder ¹ :	
24) Dülbend örtüsü 1	120	1) Beyt-i süflî, 3 bâb	
25) Kavuk 2	60	2) Selâmlık ⁴ , ma'a ahur 2	

¹ Mahmud Paşa Havassı kazasına tâbi' merhumun çiftliğinde mevcut olan büyütl ve gılmân ... vesâir hubûb ve hurdevâtdır ki zikr olunur ki bey' olunursa ma'an bey' oluna, hâlen ber-vech-i iştirâk : Çiftlik-i müştamil-i buyût-ı 'adîde ve anbarhâ ve hamam-ı nâ-tamâm...

1) زین

2) شکست

3) شمله

4) سلاملق

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
3)	Dam samanlık, 1 bâb		35)	Kalıçe-i köhne 1	200
4)	Çatma anbar, 2 kıt'a		36)	'Araba-i gâv, 5 kıt'a	400
5)	Taş anbar 1		37)	Tâbe-i pekmez 1	400
6)	Sâyebân-ı gâvân ⁵ 1		38)	Göğüm-i şîr ⁷ , 4 kıt'a	500
7)	Beyt-i 'ulvî ve süflî be-kurb-ı Câmi'-i Şerif, 2 bâb		39)	Tencere 1	120
8)	Hane-i matbah 1		40)	Kazgan 4	1 200
9)	Hamam-ı nâ-tamâmı		41)	Kuzı tepsi 1	150
10)	Bağ, 1 kıt'a		42)	At satılı ⁸ 1	80
10)	Bağ, 1 kıt'a		43)	Leğen-i nuhas 1	1 100
	<i>Cem'an kıymet</i>	15 000	44)	Tekne-i nân 1	20
11)	Gulâm-ı kebîr, 4 re's	16 000	45)	Tabak-ı sofra 1	40
12)	<i>Gendüm-i beyaz</i> , 4 mud, 12 keyl	2 700	46)	Çuval-ı gendüm	400
13)	<i>Gendüm-i zerd</i> , 6 mud, 2 kile	3 000	47)	Kara-sığır derisi 3	30
14)	Çavdar, 8 mud	2 600	48)	Şîrugan küpü 3	100
15)	Darı, 5 mud		49)	Göğüm 1	100
16)	Sünter, 1 mud, 9 keyl	600	50)	Halî küp 12	150
17)	Cev, 3 mud	600	51)	Halî fuçı 5	120
18)	Susam, 2 mud, 3 keyl	5 200	52)	Elek 3	150
19)	Yund, 26 re's, tay 8 re's	15 000	53)	Yayık 4	60
20)	Câmus inek, 3 re's	60 000	54)	Demür 6	90
21)	Tosun camûs 100		55)	Demür kürek 4	40
22)	Boğa camûs, 5 re's	2 000	56)	Demür bel 4	50
23)	Öküz camûs, 2 re's	4 000	57)	Def'a 2	25
24)	Öküz kara-sığır, 4 re's	5 000	58)	Demür neşter 5	50
25)	Sair kara-sığır, 17 re's	6 000	59)	Balta 5	100
26)	Döge kara-sığır, 7 re's	1 000	60)	Yularlu keser 2	45
27)	Tosun kara-sığır, 17 re's	2 000	61)	Keser 2	30
28)	Ağnâm ma'a toklu, 840 re's	1 15 320	62)	Kazma 2	40
29)	Şîrugan, 35 'aded göğüm, 385 vakıyye	9 625	63)	Saban demüri 6	100
30)	Yağhâne, 1 bâb	2 000	64)	Pulluk ⁹ 2	40
31)	Mum-yağı, 130 vakıyye	1 300	65)	Kaz, 4 cenah	60
32)	Nemek ⁶ , 1 mud	300	65)	Makiyân, cenah 40	500
33)	Revgan-ı sâde, 7 fuçı, 400 vakıyye	10 000	66)	Zer' olunmuş yeşil ekin, 10 mud	5 000
34)	Kovan-ı 'asel, 10 kıt'a	500	67)	Şîrugan, 1000 vakıyye	25 000
				Yekûn (— 440)	315 795
				Cem'an	352 510

5) سایه بان کاوان

6) نمک

7) شیر

8) سطلی

9) بولق

(Aynı terekenin defterin 89 uncu yaprağındaki tashihli kaydında bilhassa şu farklılıklar dikkati çekmektedir :) 'An bahâ-i pastırma ve revgan-ı sâde ve peynir 14 450

Defter-i zimem-i nâs : *Der zimmet-i*

1) Ya'kub Çavuş, birâder-i merhum, 'an revgan-ı şîr	20 000
2) Süleyman derviş, 'an bahâ-i revgan-ı şîr	4 626
3) Cilasın, 'an bahâ-i öküz	4 800
4) Mustafa Beğ, el-cündî	2 240
5) Hudâverdi Beğ, el-buhurî ¹⁰	1 000
6) Kaasım Beğ ibn 'Abdullah, 'an bahâ-i çiftlik (Ek hüccet)	1 000
7) Ahmed Çelebi	300

Yekûn (+ 201) 34 167

Cem'an mubaya'ât ve zimem 207 435

Minhâ : ihrâcât

Tekfîn 1 400; Deyn, zevce-i 'Atâ Efendi 38 188; Deyn, Mustafa Beğ el-cündî 1 500; Deyn'ül-Hâc Ramazan Beğ el-cündî 6 930; Resm-i kısmet 3 500; İhzâriyye 500; Sûret-i defter 32; Huccet-i vesâyet 32; Huccet-i nafaka 32; Kâti-biyye 400; Harc-ı müteferrika 2 754

Yekûn 55 268

El-bâki li't-taksîm beyne'l-evlâdi'l-mezbûrîn li-enne'z-zevcete'l-mesfûre kad ve-hebet hissetuhâ's-Şer'iyetü'l-müntekile ileyhâ mine'l-müteveffâ'l-mezbûr, li-evlâdihi'l-mezbûrîn ve ittehebehâ vasiyyihüm Hudâverdi Beğ el-buhurî ve ebrâet zimemihim minhâ 'umûmen mine'l-mubaya'ât ve ma'adahâ¹⁰

152 167

Hisse-i ibn 43 476
Hisse-i bint 21 738
Hisse-i bint 21 738

Hisse-i ibn 43 476
Hisse-i bint 21 738

Zimemde 6 numaraya zeyl :

Oldur ki Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Umur Beğ mahallesinde vefat eden merhum ve mağfûrun leh *Şeyh Karamânî Muslihiddin Efendi ibn Ahmed nâm müteveffânın mürtedlerinden olub* mahmiyye-i mezbûrede vâki' Sarây-ı 'Atıykde *kilârî* olan Kaasım Beğ ibn 'Abdullah nâm kimesne müteveffây-ı mesfûrun evlâd-ı sığarına kîbeli's-Şer'-i mutahharadan *vasî* nasb olunan Hudâverdi Beğ ibn (—) nâm kimesne mukabelesinde takrîr-i kelâm idüb müteveffây-ı mezbûrîn mahmiyye-i mezbûre tevâbi'inden Yaycılı nâm karyede vâki' olub iki çatma evi, bir kilârı ve bir ahurı ve bir anbarı ve bir samanlığı ve bir ... ve bir furunı ve ve eşcar-ı müsmire ve gayr-ı müsmire ile bir muhavvatayı müstemil olub 'inde'l-cirân *ma'lûmü'l-hudud olan çiftliğini müteveffây-ı mezbûr dokuz bin nakid râyiş fi'l-vakt akçeye bey' idüb ben dahi iştirâ idüb*, ba'dehu sekiz bin akçesini teslîm idüb bin akçesi bâki kalub el'ân zimmetimdedir, didikde gibbe's-suâl ve'l-inkâr Osman Halife ibn Süleyman el-imam ve İskender bin 'Abdullah el-bevvâbi's-Sultanî Meclis-i Şerife li-eceli's-şehâde ... (Scl. 38, yp. 82)

10) الباقى لتقسيم بين الاولاد المزبورين لأن الزوجة المسفورة قد وهبت حصتها الشرعية المنتقلة اليها من المتوفى المزبور لاولاده المزبورين و آتبعها وصيهم خدا ويردى بيك البخورى و ابراءت ذمهم منها عموماً من الميايمات وماعداها.

XV.

(No. 68 - 70)

Edirne *Askert Kassamı*'na ait 35 No. lu sicil, 14×39 boylarında 79 yapraklı bir defterdir. İçinde, 1651 - 1652 tarihleri arasında yazılmış olup 92 erkek ve 53 kadına ait bulunan 145 tereke kaydı mevcuttur. Bunların arasından seçilmiş olan üçüne ve ayrıca bir hüccet suretine ait bulunan özetler aşağıya çıkarılmıştır:

Aylar	1651			1652		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	16	11	5
Şubat	—	—	—	4	1	3
Mart	—	—	—	16	10	6
Nisan	—	—	—	2	2	—
Mayıs	6	5	1	8	8	—
Haziran	5	2	3	7	3	4
Temmuz	10	7	3	5	4	1
Ağustos	7	3	4	4	3	1
Eylül	11	5	6	—	—	—
Ekim	13	10	3	—	—	—
Kasım	17	7	10	—	—	—
Aralık	14	11	3	—	—	—
Yekün..	38	50	33	62	42	20

Erkek : 92

Kadın : 53

Cem'an : 145

68) Tereke sahibi Hacı Ali bir manifatura dükkânının sahibidir. Dükkândaki malların nevi, miktar ve fiyatları dikkati çekmektedir.

68/a) Saray kapıcılarından Mahmud Beğin çiftliğinin satışına ait olan bu hüccet, Edirne'nin kenar mahallelerinde ve Tunca nehri yanında on dönüm bahçeden ibaret olan küçük bir ziraî işletmenin kaydını ihtiva etmektedir.

69) Samur kalpağı (68), kara kılıcı (72), nâfe kaplı mor kürdiyesi (50), mor çakşırı (55) ve kemha kaftanı (64) ile bir voynuk zabiti olması lâzım gelen tereke sahibinin muhalefatı arasında kapağı ve lülesiyle bir rakı kazanının (34) ve ayrıca otuz adet çini bardak (39), yirmi Leh şişesi (16), altı büyük fiç (46), kıymetli gümüş kadehler (105), halkoz (84) ve kilindir (20) gibi şarap ve rakı imal ve satışı ile ilgili eşyanın mevcut bulunması, kendisinin bu işlerle meşgul olduğunu farz ve kabul etmemize müsaittir.

Fakat, voynuk Kostantin'in alâka ve meşguliyetlerinin diğer mühim bir cephesi, muhalefât listesinin II nci kısmında, *Istanbul'daki alacaklara* ait kayıtlara aksetmiş bulunmaktadır : Bir kısmı mühim meblâğlara yükselmekte olan bu alacakların (109-112), bazı karînelere göre, kürk ticareti (116, 117, 120) ile ilgili olduğu tahmin edilebilir.

70) Dikkate şayan olanı, voynuk Kostantininkinden beş gün sonra karısı Müşkânî'ye ait bir listenin de tanzim edilmiş olmasıdır. Buraya aynen aldığımız bu liste zengin bir voynuk karısının kıymetli giyim (30, 31, 43) ve ziynet eşyası (60, 61, 64) hakkında bir fikir vermektedir. Muhtemel olarak salgın bir hastalık sırasında birbirini takip ederek evvelâ babalarının ve hemen arkasından annelerinin vefatı üzerine yetim kalan biri erkek diğeri kız iki çocuğun *vastliği* annelerinin babasına ve o da ölünce (bak: No. 71) annelerinin annesine kalmıştır.

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum el-Hâc 'Ali bin Şa'ban, mâte Sâkinen bi-mahalle-i Durgud Bazirgân, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye el-mezbûre ve tereke zevce med'uvve Kamer ibneti'l-Hâc Mahmud ve binten sagıyreten med'uvveten Bâkiye ve ibne'l-'amm fahrü'l kuzât 'Ali Efendi ibn el-Hâc Hasan Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 20)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yeumi's-sanî ve'l-ısrîn, min Ş. li-s. 1061 (20 Ağustos 1651)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hane, der mahalle-i mezbûre	13 000	19) Tire alacası, 35 'aded, fi 40	1 400
2) Zolota guruş, 70 'aded, fi 50	3 500	20) Karalı peştemal, 4,5 deste, fi 50	225
3) Hurde akçe Meblâğ	7 400	21) Tire döşemesi, 8,5 çift, fi 130	1 105
4) Züyûf akçe, 10 dirhem, fi 5	50	22) Yasduk-ı Nazilli ² , 16 çift, fi 40	640
5) Borlu ¹ bogası, 60 'aded, fi 85	5 100	23) Beyaz dimi, 620 (?) top, fi 70	1 400
6) Nazilli ² döşemesi, çift 30, fi 100	3 000	24) Arka örtüsü, 48 çift, fi 40	1 920
7) Çadır ayağı, 10 'aded, fi 75	750	25) Berber makraması, 25 dâne, fi 18	450
8) Beyaz astar, 17 'aded, fi 40	680	26) Çay-balığı ⁶ çalma ⁷ , 30 çift, fi 20	600
9) Çit ¹¹ , 17 'aded, fi 85	1 445	27) Çenber, 6 deste, fi 50	300
10) Kara-bu(ğ)ra ³ peştemâl, 6 deste, fi 100	600	28) Tire makraması, 11 deste, fi 70	770
11) Beyaz dimi, 8 'aded, fi 85	680	29) Değirmi, 161 'aded, fi 40	6 440
12) Gebze bogası, 13 'aded, fi 60	780	30) Beyaz tire ipliği, 206 (?) 'aded, fi 3	1 442
13) Mağnisa alacası, 30 'aded, fi 80	2 400	31) Urla döşeği, ⁸ 22 'aded, fi 85	1 870
14) Katmer-kenar peştemâl, 20 çift, fi 80	1 600	32) Göcen ⁹ kürk, 3 tahta, fi 400	1 200
15) Celeb-kenar ⁴ peştemal, 12 çift, fi 70	840	33) Nazilli bezi, 80 'aded, fi 30	2 400
16) Alaca 4, fi 60	400	34) Sübüce ¹⁰ , 100 'aded, fi 55	5 500
17) Zerzili ⁵ peştemâl, 34 'aded, fi 80	2 720	35) Gök iplik, 10 kıyye, fi 80	800
18) Kırmızı döşek 3, fi 225	675	36) Mai atlas kaftan	300
		37) Fındıkî köhne atlas kaftan	300
		38) Dülbend 2	300

1) بورلی

2) نازلی

3) قره بوره

4) جلب کنار

5) زرزیلی

6) چای بالقی

7) چاله

8) اورله دوشکی

9) کوجن

10) سو بوجه (?)

11) چیت

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
39) Neftî köhne kürdiye	300	43) Sağıyr kazgan	200
40) Köhne mai kürdiye	200	44) Mai kilim	600
41) Ayaklı sahan 4	360	45) Mai velençe	300
42) Baklava tepsisi 2	160		
		Yekûn	77 102

Minhâ : el-ihracât

Techîz ve tekfin 8 000; *Mahalle-i mezbûre 'avârızı için vakıf* Meblâğ 1 000; *Mahalle-i mezbûre mesâlihi için vakıf*, 1 000; *Mehr-i müeccel li'z-zevceti'l-mezbûre* 6 000; *Deyn-i müsbet li'l-Hâc Musli* 2 000; *Deyn-i müsbet li-Mehmed Çelebi* 835; *Resm-i kısmet* 2 000; *Ücret-i kadem* 500; *Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzârıyye* 1 000

Yekûn 22 335
El-bâki li't-taksîm 54 767

Hissetü'z-zevce	6 845	Hissetü'l-ibni'l-'amm	20 539
Hissetü'l-bint	27 383		

No. 68/a

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Mîr-i Mirân mahallesinde sâkin iken bundan akdem vefat iden *Mahmud Beğ* ibn Durbâli nâm *bevvâb-ı sultanî'nin* verâseti zevce-i metrûkesi 'Âyişe bint Bâli nâm hâtuna ve li-ebeveyn kız karındâşı Havva bint Durbâli'ye münhasıra olub Şer'an mütehakkık oldukdan sonra mezbûre Havvâ Meclis-i Şer'de bâ'isetü'l-hâze'l-kitâb¹ merkuume 'Âyişe bint Bâli mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb

Müteveffây-ı mezbûr Mahmud Beğ'in cümle-i metrûkâtından olub yine mahmiyye-i mezbûrede vâkı' At Bazarı kurbunda bir tarafı 'Osman Ağa bağçesi ile ve bir tarafı nehr-i Tunca ile ve bir tarafı mekaabir-i² müslimîn ile ve bir tarafı tariyk-ı 'âm ile mahdûd *mülk çiftliği* :

İçinde bir samanlık samanı ile ve bir kerpiç ahur ve bir tahtanî oda ve sofa ve bi'r-i mâ³ ve on dönüm mikdârı *bağçeyi* müteveffây-ı mezbûrın *zarûret-i deyn-i müsbeti için bey'* olunmak lâzımgelmegin sük-ı sultanîde kirâren ve mirâren müzâyede olunub ragabât-ı nâs⁴ bi'l-küllıyye munkatı'a oldukda mezbûre 'Âyişe Hâtun üzerinde râyic fi'l-vakt⁵ on üç bin ikiyüz akçede karar idüb ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr etmemegin *çiftlik-i mezbûri bağçesi ve cümle tevâbi' (ve) levâhki ile merkuume 'Âyişe Hâtuna meblâğ-ı mezbûre bey' idüb*

Ol dahi minvâl-i muharrer üzere iştirâ ve kabul eyledikden sonra semeni⁶ olan meblâğ-ı sâlifü'l-beyânı yedinden bi't-temâm ve'l-kemâl ahz ve kabz eyledim, min ba'd zıkr olunan çiftlik ve bağ merkuume 'Âyişe Hâtunun mülk-i müşterâsıdır, keyfe mâ-teşâ ve hasbe mâ-tahtâr mütasarrıfa olsun⁷, didikde mukirre-i mezbûre⁸ ikrâr-ı meşrûhunda el-mukarru lehâ el-mezkûre⁹ 'Âyişe Hâtun vicâhen tasdiyk ve şifâhen tahkiyk idicek mâ-hüve'l-vâkı' bi't-taleb ketb olundu (yp. 36)

Tahrîren fi evâsıt-ı Z. li-s. 1061 (5 - 13 Aralık 1650)

Şühûdü'l-hâl :

Mehmed usta ibn Bayezid Dede, Es'ad Efendi ibn İsmâ'il, Ahmed Efendi ibn Hızır, 'Ali Çelebi ibn Bayram el-muhzır, Hamza bin 'Osman ve gayrihim

1) باعثة هذا الكتاب

2) مقابر

3) بئرا

4) رغبات نام

5) رايح في الوقت

6) ثمنی

7) كيف ماتشا وحسبها تختار متصرفه اولسون

8) مقرة مزبوره

9) المقر لها المذكوره

Metrukât : el-merdûd voynuk Kostantin veled Vasilko, heleke Sâkinen bi-mahalle-i Ayadohtini, min mahallât-ı hısn-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Muşkâni bint Hırsoskolo ve ibnen sagıyren medu'uvven Katakuzine ve binten sagıyreten med'uvveten Kasandıra Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp.39)

Vaka'a't-tahrır fi'l-yevmi'l-hâmis, mine'l-M. li-s. 1062 (18 Aralık 1651)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne, der mahalle-i mezbûre	12 000	27) Börek tepsi	70
2) Ayaklı sahan, 12 'aded, fi 50	600	28) Kaşık tepsi 2	50
3) Kapaklı hoşâb tası	50	29) Kebâb tâbesi	50
4) Kebîr lengeri tepsi, 5 'aded, fi 60	300	30) Bakır fanûs	80
5) Şem'dân 5, fi 40	200	31) Türkî tepsi	30
6) Kebîr tahta sanduk 1	350	32) Sagıyr tencere	100
7) Kırmızı beledî döşek	120	33) Köhne bakrac 2	100
8) Sarı velençe	10	34) 'Arak kazganı 1, ma'a kapak ve lüle 1	500
9) Yanbolu kebesi 2	160	35) Hurde kebab şişi 2	20
10) Beyaz velençe	50	36) Bakır kefçe 1	20
11) Dokuma yasduk gılâfi 1	15	37) Yol kefçesi 2	15
11a) Döşek gılâfi, 2	160	38) El tâbesi 3	60
12) Kalay tepsiler ve pavuryalar ¹ , 64 vakıyye, fi 60	3 840	39) Çini bardak, 30 'aded, fi 10	300
13) Kalay musluk	250	40) Kütüp, 4 cild, fi 85	340
14) Mum mikrası 2	20	41) Akça büber ³ unu	20
15) Çini sahan 9, fi 20	180	42) Sagıyr tepsi 1 ve tas	20
16) Leh şişesi, ağzı burmalı ve sâde, 30 'aded, fi 8	240	43) Def'a tepsi	30
17) Çini hurda tabak, 19 'aded, fi 2	38	44) Macar şem'danı 1	30
18) Köhne yan keçesi 2	80	45) Kantar 1	40
19) Kırmızı kilim 2	100	46) Kebîr fuçı 56	1 000
20) Kelendir ² 2	100	47) Şikest Leh 'arabası 2	250
21) Çini tabak 9	90	48) Çapa 1	10
22) Vasat kalıçe 2	1 200	49) Odun ve kütük	200
23) Göğüm 1	200	50) Nâfe kaplı mor kürdiye	712
24) Sagıyr göğüm	50	51) Siyah kürdiye, bâ-post-ı sincab	499
25) Sagıyr kazgan	300	52) Köhne mor kürdiye	56
26) Bakır sini	150	53) Sagıyr yüz yasduğı 1 ve minder 1	20
		54) Yasduk gılâfi 1	20
		55) Mor çakşır	400

1) پاوریه لر (?)

2) کلندر

3) اغچه بوبر

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
56) Benefş dolama	375	85) Kurşun sürâhi ve karatıl ⁶	180
57) Köhne kalpak	20	86) Beyaz tor kuşak	240
58) Kolan kuşak	80	87) Sarı Yanbolu kebesi	118
59) Şişeli sanduk	150	88) Mor kemhâ kaftan	800
60) Bogası 'anteri	91	89) Çakmaklı tüfenk	50
61) Kırmızı köhne velençe	42	90) Beyaz velençe	115
62) Beyaz çârşeb	27	91) Sırmalı yağlık	150
63) Kırmızı tor kuşak	350	92) Benefş yelek	600
64) Mor kemhâ kaftan	660	93) Zincir yasduk yüzü	19
65) Yasduk gılâfi	19	94) Beyaz çârşeb	64
66) Kırmızı kilim	211	95) Garar 1	28
67) Köhne câmedân	17	96) Neftî ferâce	1 200
68) Benefş sammur kalpak	357	97) Kalîçe 1	177
69) Köhne döşek	62	98) Sırmalı yağlık	1 20
70) Alaca yasduk gılâfi	16	99) Don	22
71) Köhne mor yelek	100	100) Tahta sanduk	50
72) Kara kılıç	30	101) Terâzû ve derahîm	100
73) Gılâf 3	56	102) Hamam kalîçesi	225
74) Mor Şirvanî, bâ-post-ı sansar 1	520	103) Demürlü sanduk	100
75) Beyaz velençe	26	104) Münakkaş tahta sanduk	50
76) Zincir yasduk	27	105) Sîm kadehler ve gülâbdân ve maşraba: Kadeh 11, maşraba 4, gülâbdân 2; 20 çeki, beher çeki 1 500	30 000
77) Köhne peşkir	38	106) Sîm kebîr kuşak, 400 dirhem, fî 9	3 600
78) Heğbe	41	107) Altun hâtem 2	500
79) Alaca çârşeb	40	108) Pâre, 200 'aded, fî 2	400
80) Mitraka ⁴	5	Yekûn (+100)	69 362
81) Alaca peşkir	20		
82) Köhne döşek yüzü	41		
83) Alaca peşkir	33		
84) Halkoz ⁵ 1	105		

II.

Hâlik-i mezbûr Kostantin sene bin altmış Zilka'desinde hâlik olup ol hinde Kassâm-ı 'Askerî bulunan Hüseyin Efendi tahrîrinde zevcesi mezbûre Müşkânî *metrûkât defterine*, İstanbul'da *kürk akçesi* ve *zimem* vardır, deyu zann-ı galibi ile on üç bin akçe kürk için ve üç nefer kimesne de dahi üçyüz yirmi guruş tahrîr etdürüb, lâkin zevce-i mezbûre Müşkânî ba'dehu İstanbul'a varub hâlik-i mezbûr malından *zimem* ve *kürk akçesi*'nden tahsil eylediği eşya halâ hakikatı üzere tahrîr olundu:

109) Hasene-i Firengi, 196 'aded, fî 180	35 280	111) Riyalî guruş ve Esedî akçesi	42 440
110) Hasene-i mu'âmele, 129 'aded, fî 170	21 930	112) Altun düğme 6 ve cebe bilezik 1 çift, 67 miskal, fî 180	12 060

4) متارقه

5) خالقوز

6) قراتل

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
113) Tabanca ⁶ sorguç 1	4 000	122) Kethuda Manko-oğlu,	
114) İstefân ⁷	5 000	Hasene 50, fî 170	8 500
115) Sincab tahta kürk 2	700	123) Def'a Pasto-oğlu Kostantin,	
116) Zerdevâ tahta kürk 2	2 000	100 guruş, fî 85	8 500
117) Sincab, dane 200, fî 5	1 000	124) Nikola ve diğer Nikola,	
118) Der zimmet-i Pasto-oğlu		60 guruş, fî 85	5 100
Kostantin, 100 guruş, fî 85	8 500	125) Fıranko veled İstemad,	
119) Der zimmet-i Rali veled		Akçe	2 000
Tatar, 100 guruş, fî 85	8 500	Yekûn	174 010
<i>Der zimmet-i :</i>		Cem'an yekûn:	
120) Angeli <i>kürkü</i> , 50 guruş,		Evvelki metrûkât	69 362
fî 85	4 250	İstanbul'dan gelme	174 010
121) Yuvan zimmî, 50 guruş,			243 372
fî 85	4 250		

Kassâm-ı sâbık Hüseyin Efendi resmin alduğu mal miktarına mu'araza⁸ olun-
mayup hâlâ *resim ma'dâsından alınmıştır*

Minhâ : el-ihracât

Resm-i kısınet 5 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 3 350; Ücret-i kadem
2 000; Harc-ı defter 750; Dellâliyye-i bezzâzistân 600; Dellâliyye-i hâne ma'a
sarrâfiyye 690

		Yekûn	12 390
		El-bâki li't-taksim beyne'l-verese	230 928
Hissetü'z-zevce	28 875	Hissetü'l-ibn	134 738
Hissetü'l-bint	67 369		

6) طبايحه

7) استفان

8) معارضه

Metrukât : el-merdûde Müşkâni bint Hırısuskole el-mezbûre, mâtet bi'l-mahalleti'l-merkuume ve tereket ibnen sagıyren meduvven Kata-kuzine el-mezbûr ve binten sagıyre med'uvve Kasandıra el-mezbûre ve eben Hırısuskole el-mezbûr ve ümmen med'uvveten Arenid bint (—) Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 40)

Vaka'a't-tahrır fi'l-yeumi'l-âşir, mine'l-M. li-s. 1062 (23 Aralık 1651)

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
1) El-hissetü'l-müntekile ileyhâ bi'l-irsi's-Şer'î, min metrû-kât-ı zevc Kostantin el-hâli-ki'l-mezbûr ¹	28 875	24) Zincir boğça	48
2) Mai kürdiye, bâ-post-ı göcen	500	25) Havlı makrama	24
3) Dokuma don	10	26) Şamî boğça ve makrama	21
4) Tâbî ² yenler, 1 çift	14	27) Köhne kapama	77
5) Telli hâre zibun	122	28) Beyaz çârşeb	33
6) Kalıçe seccâde	107	29) Kırmızı çatma döşek	370
7) Minder gılâfi	30	30) Sincab kaplı kırmızı atlas kürdiye	1 900
8) Köhne 'anteri	59	31) Kahve rengi kürdiye, bâ-post-ı sansar	1 360
9) Üsküli ³ ipliği, 150 dirhem	60	32) Gömlek	95
10) Jengâri ⁴ tâbî kaftan	250	33) Yazılmış ⁶ yasduk	30
11) Kırmızı çatma minder	220	34) Mevicli tâbî kaftan	386
12) Üstübi ⁵ ipliği, 600 dirhem, beher yüzü 14	84	35) Sürmaî yasduk	120
13) Kırmızı tâbî kaftan	348	36) Kırmızı kadife yasduk	290
14) Basma minder	45	37) Beyaz kemha kaftan	251
15) Sarı tâbî kaftan	69	38) Kahve rengi kürdiye, bâ-post-ı sansar	1 800
16) Paşmak, 1 çift	35	39) Kırmızı kadife yasduk	150
17) Mai tâbî boğça	134	40) Dokuma peşkir	59
18) Keşan alacası kaftan	152	41) Bogası fistan	120
19) Kırmızı yüz yasduğı 2	600	42) Siyah zincir boğça	31
20) Kırmızı dokuma çârşeb	75	43) 'Arakıyye kumaşı üst kaftanı	1 705
21) Havlı makrama	19	44) Havlı makrama	29
22) Def'a havlı makrama	56	45) Üsküli ³ bezi, 4 zirâ ^c	49
23) Kemhâ çintiyân	110	46) Melez bez, 12 zirâ ^c fi 7	84

1) هالك المزبور

2) تابى

3) اسکولى

4) ژنکارى

5) استوى

6) يازلىش

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
47) Dokuma don	57	68) Üç ayaklı küpe, 1 çift	400
48) Ucu işleme çarşeb	51	69) Sîm çengâli ⁸ kuşak	300
49) Münakkaş dıvar makraması	115	70) Sîm kebîr kutu	1 000
50) Üstübi bezi, 29,5 zirâ', fî 8	236	71) Sîm düğme 6	300
51) Havlı hamam gömleği	120	72) Sîm âyîne	800
52) Münakkaş çarşeb	495	73) Çatma döşek	600
53) Kırmızı tâbî yüz yasduğı	66	74) Kumaş yorgan	800
54) Köhne hamam peştemalı	8	75) Münakkaş don	500
55) Hamam kalîçesi	225	76) Münakkaş dıvar makraması ve yüz yasduğı	1 000
56) Kumaş yorgan ma'a başlık	1 020	77) Yanbolu kebesi	80
57) Kırmızı çatma minder	105	78) Köhne fistan	50
58) Köhne beyaz sâde	44	79) Sırma çaprast	300
59) Köhne boğça ve bez, 2 zirâ'	28	80) Yağlık	200
60) Altun burma ⁷ 1 çift, şişe bilezik 1 çift, çebe bilezik 1 çift, 110 miskal, fî 190	20 900	81) Ayaklı sahan 9, fî 50	450
61) İncüli sac-bağı, 10 ayak, tesbih incü ve altun gerdan, 67 miskal, fî 200	13 400	82) Şem'dân	40
62) Sîm zincir kuşak, çengâli ⁸ altun	4 000	83) Dokuma döşek gilâfi	80
63) 'Anberîne	4 000	84) Zincir yasduk 6, fî 50	300
64) İstefâne	5 000	85) Hamam leğeni	150
65) Sîm bardak, 120 dirhem, fî 15	1 800	86) Tahta sanduk	250
65) La'al hâtem 1	2 000	87) Ayaklı leğen 2 ve ibrik	150
67) Sîm sagıyr kutu	200	88) Demür sini 2	400
		89) Belgradî tepsisi 3	150
		90) Kil kutusu	10
		91) Sagıyr tas	20
		Yekûn (+680)	103 881

Minhâ : el-ihracât

Harc-ı meyyit 4 000; Resm-i kısmet 3 500; Kassâmiyye ve kâtibiyye, ihzâriyye
1 650; Dellâliyye-i hâne ma'a ücret-i sarraf 600; Ücret-i kadem 2 000; Harc-ı
defter 450

Yekûn 12 200

El-bâki li't-taksim beyne'l-verese

91 681

Hissetü'l-eb 15 280
Hissetü'l-ümm 15 280

Hissetü'l-ibn 40 746
Hissetü'l-bint 20 373

7) بورمه

8) چنکالی

XVI.

(No. 71 - 71/a)

Edirne *Askerî Kâssamı*'na ait 36 No. lu sicil 14×40 boylarında 84 yapraklı bir defterdir. İçinde 1650-1651 tarihleri arasında yazılmış olup 75 erkek ile 41 kadına ait bulunan 116 tereke kaydı mevcuttur. Bu kayıtların sene ve aylara göre dağılımı aşağıdaki cedvelde gösterilmiştir :

Aylar	1650			1651		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	5	5	—
Şubat	4	2	2	7	3	4
Mart	10	7	3	12	8	4
Nisan	5	2	3	6	4	2
Mayıs	11	10	1	4	4	—
Haziran	5	3	2	—	—	—
Temmuz	2	2	—	—	—	—
Ağustos	5	4	1	—	—	—
Eylül	4	3	1	—	—	—
Ekim	10	6	4	—	—	—
Kasım	16	6	10	—	—	—
Aralık	10	6	4	—	—	—
Yekün ..	82	51	31	34	24	10

Erkek : 75
Kadın : 41
Cem'an : 116

Tereke kayıtları içinden seçtiğimiz bir muhalefât lisetsi ile bir hüccete ait olan özet, aşağıya çıkarılmıştır :

71) Mirî saraçlardan olup Hac-yolunda ölmüş olan Mahmud Beğin bıraktığı mirasın mühim bir kısmı (3-30) bir tuhafiye ve kumaş tüccarının mallarından teşekkül etmektedir.

71/a) Edirne'de sakin Mustafa Çavuş ölünce mirası karısı ile büyük oğlu Ahmed Çelebi'ye ve kızlarına kalmıştı. Diğer mirascılar Mahkeme huzurunda büyük oğlu Ahmed Çelebi'den davacı olarak babalarının mirası arasında bulunması lâzım gelen çiftlikten kendilerine hisse vermek istemediğini iddia etmişlerdi.

Hüccete nazaran Ahmed Çelebi, babasının bahis mevzuu çiftliği bütün tesis ve araçları ile birlikte, ölümünden üç yıl evvel kendisine "kemâl-i akıl ve sıhhatinde

hibe-i sahiha-i Şer'iyeye ile hibe ve teslim" ettiğini iki şahitle ispat ederek bu iddia ve ithamı reddetti.

Hüccet bu vesile ile Mustafa Çavuşun Koca Hızır köyündeki 64 400 akçe değerindeki büyük çiftliğinin "sol cânibi taş merdivenli bir kebîr çatma anbar", "bir küçük tuz anbarı", "bir karaca değirmen" . . gibi tesisleriyle, sığır ve hergele gibi çift hayvanlarını ve iki kölesini tesbit etmiş bulunmaktadır.

Benzeri kayıtların ortaya koyduğu hakikatlerden birisi de, *bazı ailelerde bir kısım eşya ve malların ana veya babanın ölümünden evvel evlâtlar veya karı-koca arasında münasip bir şekilde hibe veya borç ikrarı yoluyla tevzi ve taksim edildiği* ve bu sebeple muhalefat listelerindeki malların çok defa ailenin *hakikî varlığını* temsil etmediği hususudur.

"11" numaralı sicilden alınarak hüccete ilâve edilmiş olan diğer bir kayıt da, *ölümünden evvel çiftliğini iki oğluna hibe etmiş ve böylece miras taksiminde onları kayırmış olan Ali Subaşı* isminde bir babaya aittir.

71/b) Sitti Hâtun'un vasiyyetnâmesi, umûmiyyetle vasiyyetlere nümune teşkil edecek teferruâtı ihtivâ etmektedir :

Cenaze merasiminin kusursuz olması, ruhunun selâmeti için mezarı üstünde kurban kesilip fakirlere dağıdılması, muayyen gecelerde fakirlere yemek dağıtmak, hac farizesinin kendisi nâmına ifâ edilmesi, mahalle çeşmesinin devamlı olarak taminini temin için fâizle işledilecek bir sermaye tahsis edilmesi, cariyelerine terkedilecek ev eşyası . . .

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum Mahmud Beğ ibn Hasan es-sarracî's-sultanî Mâte fî tarîykı'l-hac Es-sâkin hâle hayatîhi bi-mahalle-i Durgud Bazirgân, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevceteyn med'uvveteyn 'Âdile bint Ahmed ve Rahîme bint (—) ve ibnen kebîren med'uvven Hasan Beşe ve ibneyn sagıyreyn med'uvveyn Hüseyin ve Receb ve erbe'a benât kebîrât Kamer ve 'Âyişe ve Kerime ve Âbide Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 81)

Vaka'a't-tahrîr fî'l-yeumi'r-râbi' 'aşere min Ca. li-s. 1061 (5 Mayıs 1651)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hane, 'an mahalle-i Kebe Yayıcı	25 000	19) Mısır makraması, 12 deste, fî 16	192
2) Nakid akçe, meblâğ	25 000	20) Tire kuşağı 1	70
3) Çini ¹ dülbendi, 66 'aded, fî 20	1 320	21) Tire makraması, 1 çift	30
4) Çay-balığı ² , 200 'aded, fî 8	1 600	22) Dimi, 1 top	70
5) Çini ¹ dülbend, 54 'aded, fî 30	1 620	23) <i>Karanfil</i> , 2 kıyye	1 000
6) Def'a çini dülbendi, 30 'aded, fî 50	1 500	24) Yapağı şal 2	200
7) Tire çenberi, 40 deste, fî 60	2 400	25) Gök iplik, 18 kıyye, fî 85	1 530
8) Berber makraması, 108 deste, fî 20	2 160	26) Sagıyr peşkir, 7 'aded, fî 30	210
9) Astar, 50 'aded, fî 40	2 000	27) Mısır peştemalı, 5 çift, fî 40	200
10) Hurde yasduk, 25 deste, fî 48	1 200	28) Müsta'mel kebe 2	200
11) Arka örtüsü, 20 çift, fî 50	1 000	Velençe 2	140
12) Karalı peştemal, 8 deste, fî 50	400	29) Ham bogası, 4 'aded, fî 60	240
13) Katmer ³ kenar peştemal, 8 çift, fî 85	680	30) Resen, 36 'aded, fî 7	252
14) Mutallâ dülbend, 8 'aded, fî 425	3 400	31) Miskî ferâce	1 200
15) Dâraî zıibun, 600 zirâ', fî 30	18 000	32) Yeşil ferâce, bâ-post-ı sansar	2 000
16) Şamî alacası, 10 'aded, fî 130	1 300	33) Yeşil ferâce, bâ-post-ı göçen	1 300
17) Bağdadî şalı, 18 'aded, fî 500	9 000	34) Benefş müsta'mel çakşır	300
18) Dapul ⁴ alacası, 8 'aded, fî 255	2 040	35) Mai sagıyr orta keçesi	250
		36) Kilim 3	300
		37) Velençe 3	240
		38) Beledî döşek 1	120
		39) Beledî yorgan 1	80
		40) Minder kebesi 2	70
		41) Müsta'mel atlas kaftan 1	200
		42) Def'a müsta'mel atlas kaftan 1	300
		43) Sagıyr kaplan postu 1	200

1) چینی

2) چای بالنی

3) قتمر

4) داپول

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
44) Tüfenk 2	1 200	53) Küçük kazgan 1	200
45) Kara şış 1	20	54) Vasat kazgan 1	400
46) Sîm balta, kabzası yok 1	100	55) Kebîr kazgan 1	1 200
47) Eyer ma'a özengi	150	56) 'Atiyk sahan 1	250
48) Sîm kılıç 3	3 000	57) Köhne kürdiye 1	300
49) Sîm raht 1	2 000	58) Bakır sini	130
50) Seferî tencere 1	100	59) Cârîye, be-nâm-ı Peymane	8 500
51) Seferî sahan 2	100	60) Gulâm, be-nâm-ı Yusuf	8 500
52) Göğüm 2	200	Yekûn (+ 2 020)	138 884

Minhâ : el-ihracât

Deyn-i müsbet, li'z-zevce 'Âdile el-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-müeccel 6 000; Deyn-i müsbet li'l-Hâc Mustafa, 'ani'l-karz 1 800; Deyn-i müsbet, li'z-zevce Rahime el-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-müeccel 10 000; Ücret-i kadem 500; Resm-i kısmet 1 455; Kassâmiyye ve emîniyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 1 455; Harc-ı defter 90

Yekûn

21 300

El-bâki li't-taksim beyne'l-verese 117 584

Hissetü'z-zevce	7 349	Hissetü'l-bint	10 288
Hissetü'z-zevce	7 349	Hissetü'l-bint	10 288
Hissetü'l-ibn	20 576	Hissetü'l-bint	10 288
Hissetü'l-ibn	20 576	Hissetü'l-bint	10 288
Hissetü'l-ibn	20 576		

No. 71/a

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Hâcegi mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefât iden *Mustafa Çavuş ibn Mahmud Çavuş* nâm kimesnenin verâseti zevce-i metrukesi Hadice bint Mustafa nâm hâtuna ve sulbî kebîr oğlu *Ahmed Çelebi*'ye ve sulbiyye-i kebîre kızları Fâtıma ve Râbi'aya münhasıra olduğu Şer'an mütekarrer oldukdan sonra

Mezbûre Hadice tarafından zikr-i âtî eşyayı taleb ve da'vâya vekil olub vekâleti hasm-ı Şer'î ... mahzarında nehc-i Şer'î-i mu'teber¹ üzere sâbite olan es-Seyyid 'Abdurrahman Efendi ibn es-Seyyid 'Abdurrahim ve merkuume Fâtıma tarafından *vekil-i sâbitü'l-vekâlesi*² olan Ahmed Efendi ibn Mehmed Meclis-i Şer'de sâhib-i hâze'l-kitâb merkuum Ahmed Çelebi mahzarında her biri vekâlet üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb :

Havass-ı Mahmud Paşa kazâsına tâbi' Koca Hızır nâm karyede müteveffây-ı mezbûrın *çiftlik ta'bîr olunur mülk menzili*'nde vâkı', cümlesinin altmış dört bin dördyüz akçe kıymeti olan

Sol cânibinde vâkı' taş nerdibânli bir kebîr çatma anbar ve bir sagıyr tuz anbarı,

ve çiftlik-i mezbûr kurbında vâkı' bir göz *karaca değirmeni*,

ve Rûsiyyü'l-asıl³ Hüseyin ve Rıdvan nâm şâb-ı emred iki nefer gulâmı,

ve yanı buzağılu iki re's su-sığırı ineği ve sekiz re's kara-sığır ineği ve on üç re's kara-sığır düğesi ve tosunu ve on dördü kır, biri dorı cem'an onbeş re's hergele ve iki çift su-sığırı öküzü ve iki çift kara-sığır öküzü müteveffây-ı mezbûrın muhalefâtından olub *'alâ mâ faraza'llah*⁴ cümle zürriyete intikaal

1) نهج شرعي معتبر

2) وكيل ثابت الوكالهسى

3) روسى الاصل

4) على ما فرض الله

etmiş iken merkuum Ahmed Çelebi eşyây-ı merkuumenin mecmu'una bi-gayr-i vecchi's-Şer'î vaz'-ı yed ıder, suâl olunub müekkiletân-ı merkuumetanın hisse-ı irsiyyelerinden kasr-ı yeddine⁵ tenbih olunmak matlûbu-muzdır, didiklerinde :

Mezbûr Ahmed Çelebi cevâbında, fi'l-hakika eşyây-ı merkuumenin mecmu'ü babam müteveffây-ı mezbûrın mülkü idi. Lâkin hâl-i hayâtında ve kemâl-i 'akl ü sıhhatinde târih-i kitabdan üç sene mukaddem mecmû'unu bana hibe-i sahiha-i Şer'îyye ile hibe ve teslim idüb, ben dahi Meclis-i mezbûrda ittihâb⁶ ve kabz ve kabul eyledüğü'm ecilden eşyây-ı merkuume mülk-i mevhub'im⁷ olmuşdur, deyu da'vâyı def'le mukabele idicek, vekılân-ı mezbûrân def'-i mezkûrı münkirân olduklarında, mezbûr Ahmed Çelebi'den müdde'âsını mübeyyin beyyine⁸ taleb olundukda, 'udül-i müsliminden⁹ havâss-ı Mahmud Paşa nâm kasaba mahallâtından Dayı Beğ mahallesi imamı olan İbrahim Efendi ibn 'Ali ve Hasan Beğ mahallesinde sâkin Mehmed Beğ ibn Mahmud nâm kimesneler li-ecli's-şehâde Meclis-i Şer'a hâzırân olub gibbe'l-istihâd, fi'l-hakika karye-i mezbûre Koca Hızır'da vâkı' müteveffây-ı mezbûrın mülk çifliğinde cümlesinin altmış dört bin dört yüz akçe kıymeti olan . . . (eşyanın) mecmû'unu hâl-i hayâtında ve kemâl-i 'akl ü sıhhatinde târih-i kitabdan üç sene mukaddem bizim huzûrumuzda oğlu merkuum Ahmed Çelebiye hibe ve teslim idüb, ol dahi Meclis-i mezbûrda ittihâb⁶ ve kabz ve kabul eyledi Biz bu husûsa şahidleriz, şehâdet dahi ederiz, deyu edâ-i şehâdet-i Şer'îyye eylediklerinde ba'de ri'âyet-i şerâiti'l-kabûl şehâdetleri hayz-i kabûlde¹⁰ vâkı'a olmağın mücebiyle ba'de'l-hüküm mâ vaka' bi't-taleb ketb olundu (yp. 11).

Tahrîren fi'l-yeumi'l-hâmis 'aşare min şehr-i Ra. 1060 (18 Mart 1650).

Şuhûd'l-hâl :

Mehmed Efendi bin İbrahim,
El-Hâc Kaasım bin Mustafa,

İbrahim Efendi ibn Halil,
Mustafa Çelebi bin Sefer,

'Ali bin Mehmed, sâkin-i Havass-ı Mahmud Paşa; Mehmed Ağa ibn Hamza Beğ, eş-şehîr be-Paşa . . . ve gayrihim mine'l-hâzırîn

"11" numaralı sicilin 17 nci yaprağında alınmış olan aşağıdaki hüccet parçası da o sırada "Donanmay-ı Hümayun ile deryâ seferinde iken fevt olan Ali subaşı nâm kimesnenin" sağlığında iken çiftliğini iki oğluna hibe etmiş bulunduğunun şahitler tarafından mahkeme önünde isbat edildiğine dair bir vesikadır :

„ . . . zikr olan 'Ali Subaşı nâm müteveffâ hâl-i hayâtında ve kemâl-i sıhhatinde ikrâr-ı sahîh-i Şer'î itdi ki,

Mahmiyye-i Edirne kazâsı tevâbi'inden Eymirli nâm karyede ortası sofa iki karşulu evler ve bir furun ve bir matbah ve bir mâ'yi ve bir çardak altında dört göz anbarı ve bir evi önünde bir sofasıyle ve iki ahurı (ve bir çubukdan binâ olunmuş ve bir çatma tahtadan) ve bir ahurı ve samanlığı ve dolabı ve bir bağçeyi müstemil bir tarafı arz-ı hâliyye ve iki tarafı tariyk-ı 'âm'a ve bir tarafı nehre muntehî olan çifliği cemî'i hudûd ve hukukıyla ve içinde olan âlât ve esbâbiyle ve on 'aded camûs ineği ve yirmi 'aded karasığır tosunu ile ve sekiz kıt'a çayır ile dört dönüm bağı ile sâlifü'z-zikr oğlum Süleyman ile karındaşı Pîr Mehmed'e hibe-i sahiha ile hibe idüb . . ."

5) قصر يدینه
9) عدول مسلمین

6) اتهاب
10) حیز قبولده

7) ملك موهوبی

8) مدعاسته مبین بینه

No. 71/b

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Sitti Hâtun mahallesi sâkinelerinden zührü'l-muhadderât 'Âyişe Hâtun ibnetü'l-merhûm Sinan Beğ Meclis-i Şer'î şerîfde vesâyây-ı âtiyetü'z-zikri tenfiz için *vasıyy-ı muhtâr* nasb eylediği râfi'-i hâze'l-kitâb el-Hâc Mehmed ibn 'Abdullah nâm kimesne mahzarında ik-râr-ı sahîh-i Şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüb :

Vasıyyetim olsun ki, dâr-ı Dünya'dan dâr-ı Bekaa'ya intikaal ve irtihâl eylediğümden sonra sülüs-i mâlimden onbeş bin akçe ifrâz olunub vefâtım günü teşhîz ve tekfînime ve yevm-i mezbûrda ve üçüncü ve yedinci günü ve bi'l-cümle sâir eyyâm-ı mû'tâde'de tabh-ı ta'âm olunub fukarâyâ bezl oluna

Andan mâ'adâ bin bir akçe ile *ıskaat-ı salât* oluna

Ve üç gün üç gece kabrim bekleyen fukarâyâ üç bin akçe virile

Ve yine vefâtım günü *dört yüz elli akçeye üç re's koyun* iştirâ olunub kabrim üzerinde zebh olunub hîn-i define fukarâyâ tevzi' oluna

Ve kabrim yeri *icâresi* için Hâce İlyas Câmî'i mütevellisine bin akçe virile

Ve sâlih ve haccü'l-haremeyni-ş-şerîfeyn kimesneye *tam ve kebîr üç yüz kır'a guruş* virilüb ol dahi rûhum için *hacc* eyleye

Ve mahalle-i mezbûrede vâkı' *çeşme mühimmâtı* için mütevellî olan kimesneye beş bin akçe virilüb ol dahi *'alâ vechi'l-helâl senede onu on bir buçuk hisâbı üzre i'mâl idüb* hâsıl olan *nemâsi'*ndan zikr olan çeşmenin muhtac-ı meremmet olan mevâzi'ine harc ve sarf eyleye

Ve yine mahalle-i mezbûre mescidinin ve zikri sebk iden Hâce İlyas Câmî'inin imam ve müezzin akçelerinin mütevellîleri olan kimesnelere beşer bin akçe virilüb anlar dahi minvâl-i muharrer üzre *i'mâl* eylediklerinden sonra her biri senede *hâsıl olan galleyi* mahallesi imamına ve müezzinine 'ale's-se-viyye tevzi' idüb anlar dahi mukabelesinde eyyâm-ı üsbü'ün¹ Cum'asından mâ'adâda her biri Kur'ân-ı 'Azîm'den huzûrlarında birer cüz'-i şerîf tilâvet idüb sevâbını rûhuma ihdâ eyleyeler

Ve târih-i kitabda *tedbîr-i mukayyed* ile *tedbîr* eylediğüm müdebberelerimden Meh-cebîn bint 'Abdullah nâm müdebbereme bir demürlü sanduk ve beş sahan ve iki tepsi ve iki minder ve bir döşek ve bir yorgan ve dört yasdık ve bir orta keçesi ve bir yan keçesi ve iki tencere virilüb

'Aynü'l-hayat nâm müdebbereme dahi bir döşek ve bir yorgan ve bir minder ve iki yasdık ve bir alaca kilim ve üç sahan ve bir tepsi ve bir sanduk ve bir tencere virilüb

Pâyidar nâm müdebbereme dahi bir sanduk ve bir kilim ve bir döşek ve bir yorgan ve iki sahan ve bir tepsi ve bir tencere virilüb

Anlardan mâ'adâ *'alâ tarîkı't-tebennî'*² yanımda sâkine olan Kalender bint 'Abdullah'a bir yorgan ve bir döşek ve bir minder ve bir kilim ve iki sahan ve bir tepsi ve bir tencere virile, deyüb işbu eşyâ-ı mezbûrenin cümlesinin tenfizine merkum el-Hâc Mehmed'i tarafımdan *vasıyy-ı muhtâr* nasb eyledim, didikde ol-dahi vesâyây-ı mezkûreyi tenfizi kabul ve hizmet-i lâzimesin edâya ta'ahhüd itmeğın mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundı

Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ısrtn min Ş. li-s. 1060 (23 Ağustos 1650) (Scl. 36, 37)

1) ایام اسبوعن

2) علی طریق التبنی

XVII.

(No. 72)

Edirne *Askerî Kassamı*'na ait olan 37 No. lu sicil, 15×41 boylarında 89 yapraklı bir defterdir. İçinde 1652 - 1654 yılları arasında yazılmış olup 95 erkek ile 41 kadına ait bulunan 136 tereke kaydı mevcuttur. Bu kayıtlardan birine ait özet, aşağıya çıkarılmıştır :

Aylar	1652			1653			1654		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	15	11	4	4	2	2
Şubat	—	—	—	6	6	—	2	1	1
Mart	—	—	—	12	9	3	13	7	6
Nisan	—	—	—	6	5	1	2	1	1
Mayıs	—	—	—	6	4	2	—	—	—
Haziran	—	—	—	6	3	3	—	—	—
Temmuz	—	—	—	4	2	2	—	—	—
Ağustos	6	4	2	4	4	—	—	—	—
Eylül	6	2	4	4	4	—	—	—	—
Ekim	15	9	6	6	6	—	—	—	—
Kasım	6	4	2	6	4	2	—	—	—
Aralık	3	3	—	4	4	—	—	—	—
Yekûn ..	36	22	14	79	62	17	21	11	10

95 Erkek
41 Kadın
136

72) Yukarıda (No. 70) kayıtlı bulunan voynuk karısı Müşkânî'nin babası olduğu anlaşılan *mirî balıkçı*'lardan Hirisuskole'ye âit bulunan bu muhalefat listesi ile bir ailenin üç ayrı ferdine ait serveti bir arada mütalâa etmek imkânı hasıl olmaktadır.

Bir meyhane (2) ile büyük bir rakı stoku (4), otuz adet fiçı ve diğer lüzumlu eşyaya sahip bulunan tereke sahibinin 85 dönüm kadar tutan bağları (4-11) nin mahsulüyle büyük ölçüde rakı imal ettiği ve bir meyhane işlettiği anlaşılmaktadır.

Listeyi takip eden bir hüccet suretinden mirî balıkçılardan olduğu için askerî zümre mensubu olarak muamele gördüğü öğrenilen Hirisuskole'nin balıkçılığı ile ilgili olarak 39 numaralı kayıta bir balık ağı (saçma-i mahî) mevcuttur. Balıkçı Hirisuskole, vasîsi olduğu torunlarının parasından bir kısmını borç vererek işletmiştir (42).

Miras taksim levhasında dikkati çeken bir husus da "1" numaradaki evi ile birlikte kayıtlı bulunan beş bin akçe değerindeki *baştine* (aile mülkü toprak veya ev) nin, diğer mirasçılardan ayrı olarak, münhasıran iki kızı arasında müsavi olarak taksim edilmiş olmasıdır.

Metrukât : el-merdûd Hirisuskole veled Andon es-sayyâd¹ (Miri balıkcı) Heleke² bi-mahalle-i Metropolit, min mahallât-ı hısn-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve İrine bint Yenaki ve binteyn kebireteyn med'uvveteyn Litaro ve Maryono ve uhteyn-i kebireteyn li-eb ve ümm med'uvveteyn Ahtimadağda ve Zafire Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 32)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi's-sâlis 'aşer, min şehr-i R. li-s. 1063 (13 Mart 1653)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hane, der mahalle-i mezbûre 25 000, 5 000 Baştine	30 000	22) Maî Yanbolu kebesi	50
2) Meyhane, der mahalle-i mezbûre	18 000	23) Minder gılâfi 3	50
3) Fuçı 8, halkoz 5 000, fî 6	30 000	24) Köhne kırmızı kilim	50
4) 'Arak, halkoz 400, fî 30	12 000	25) Ayaklı sahan 10, fî 50	500
5) Bağ, der karye-i Bosna, 8 dönüm, fî 400	3 200	26) Tencere 2	200
6) Def'a bağ, der karye-i mezbûre, 12 dönüm	4 800	27) Çini tabak 8, fî 10	80
7) Def'a bağ, der kurb-ı Çeşme-i Helvacı, 2 kıt'a, 12 dönüm	4 800	28) Kara tahta sanduk 1	200
8) Def'a bağ, der kurb-ı Bostancı Çeşmesi, 3 kıt'a, 6 dönüm	2 400	29) 'Arak ⁴ kazganı 1	2 000
9) Bağ, der karye-i Etmekci, 20 dönüm	8 000	30) Def'a 'arak kazganı 1	1 000
10) Def'a bağ, der karye-i mez- bûre, 15 dönüm	6 000	31) Halkoz 1	100
11) Def'a bağ, der karye-i Kazgan, 12 dönüm	4 800	32) Kelendir 1	50
12) Demür-bel	100	33) Bakrac 2	200
13) Dikel 9, boğaz çapası 5, filü ³ çapası 6, yekûn 20, fî 30	600	34) Kebîr ve hurda fuçı, 30 'aded, fî 250	7 500
14) Siyah dimi 'anteri	150	35) Def'a kilindir 2	80
15) Mai Şirvanî, bâ-post-ı kurd	500	36) Halkoz ²	80
16) Çakşır-ı köhne	150	37) Kilindir, 5 vakıyye, fî 30	150
17) Köhne döşek 2	220	38) Kartul ⁵ 2	30
18) Dimi yasduk 2	40	39) Yüz dirhem, 3	30
19) Dimi yorgan 2	200	40) Kebir tekne	60
20) Kebe	200	40/1) Şirahane 1	200
21) Kara Tırnova kebesi	50	41) Kerdel 2, fuçı nîm (?)	100
		42) Gömlek 2	200
		43) Don 2	100
		44) Bez kuşak 2	60
		Köhne makrama 5	100
		46) Saçma-i mahî 1	100
		47) Hurdevât-ı hane	1 000
		48) Hâlik-i mezbûrın bundan akdem hâlike olan sulbiyye kızı Müşkâni nâm nasraiyye- den intikaal eden südüs his-	

1) الصيداد

2) هلك

3) فلو (?)

4) عرق

5) قارتل

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
hisse-i Şer'iyyesi Meblâğ	15 280	50) Def'a hâlik-i mezbûrın nafa-	
49) Hâlik-i mezbûrın vasî olduğu		ka ve kisveye harc eylediği	
sagıyrelerin mâlinden zimem		meblâğdan ziyâde geçme	
eylediği akçede bulunan		akçesi Meblâğ	<u>3 525</u>
ziyâde akçesi Meblâğ	4 625	Yekûn (+200)	164 010

Minhâ : El-ihracât

Harc-ı meyyit 5 000; Ücret-i kadem 2 000; Resm-i kısmet 4 100; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 2 050; Harc-ı defter 520; Hibe olunan bağ bahası Meblâğ 3 200

	Yekûn (+2 250)	<u>19 120</u>
El-bâki li't-tasîm beyne'l-verese		144 890
	Baştine	5 000
	Bâki	139 890

Hissetü'z-zevce	17 395
Hissetü'l-bint	46 630 + 2 500 baştine = 49 130
Hissetü'l-bint	46 630 + 2 500 baştine = 49 130
Hissetü'l-uht	14 617
Hissetü'l-uht	14 617

Türk Tarih Kurumu

XVIII.

(No. 72/a, 73 - 77)

Edirne *Askert Kassamı*'na ait bulunan 38 No. lu sicil, 13 x 38 boylarında 94 yapraklı bir defterdir. 1654 - 1656 yılları arasında yazılmış olup, 84 erkek ve 37 kadına ait bulunan 121 tereke kaydını ihtiva etmektedir. İçlerinden seçilen beşine ait özet aşağıya çıkarılmıştır :

Aylar	1654			1655			1656		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	7	4	3	5	3	2
Şubat	—	—	—	7	5	2	—	—	—
Mart	1	1	—	5	2	3	—	—	—
Nisan	6	5	1	6	6	—	—	—	—
Mayıs	6	4	2	8	7	1	—	—	—
Haziran	3	3	—	5	3	2	—	—	—
Temmuz	4	2	2	—	—	—	—	—	—
Ağustos	—	—	—	5	3	2	—	—	—
Eylül	6	5	1	11	8	3	—	—	—
Ekim	6	3	3	11	9	2	—	—	—
Kasım	4	3	1	6	3	3	—	—	—
Aralık	8	4	4	1	1	—	—	—	—
Yekûn..	44	30	14	72	51	21	5	3	2

Erkek : 84
Kadın : 37
Cem'an : 121

72/a) Borca batmış halde bulunduğu bir sırada ölmüş olan Rıdvan Beşe ismindeki yeniçerinin mahallesi *avâruz akçesi vakfi*'na yirmi bin akçe borcu vardır ve bu borca karşılık olarak da evi ve bağı vakfa rehin verilmiş bulunmaktadır. Borcu ödemek için rehin mallar vakfın mütevellisi tarafından satılığa çıkarılmış ise de, bu mallar için on altı bin akçeden fazla veren çıkmamıştır. *Vakıf paraların kuvvetli kefil veya rehin alınmadıkça, bilhassa askert zümreden olan kimselere ikraz edilmemesi hakkında* vakfi yapanların umumiyetle koymakta olduklarını yukarıda (s. 41) gördüğümüz şartlara rağmen, vakıf idaresi dört bin akçelik bir zararla bu malları bu kıymet üzerinden satın alabilme fırsatını borçlunun mirasçılara bırakmış bulunmaktadır.

73) Bu liste yörük tâifesinden birinin serveti ve alâkaları hakkında bir fikir vermek bakımından nadir bir misal olarak seçilmiştir.

73/a) Yörük Beği Ebûbekir Ağa, Edirne Sarayının eski Bostancıbaşı Sinan Ağa'ya olan yüz bin akçelik borcunu ödeyebilmek için, Edirne'de Firuz Ağa mahal-lesindeki ev ve bağçelerini doksan bin akçeye ve *bu evlerin yakınında olup "on mud tohum istî'âb eden tarlaların" tasarruf hakkını* da on bin akçeye devretmek mecbûriyetinde kalmıştır.

Daha evvel başka bir çiftliğin satışı münasebeti ile ismi geçen Sinan Ağa'nın (Bk. No. 65/b, 75/b) saray mensûbu nüfûzlu bir kişi olarak bir çok emlâki, sahiplerini daha evvel borçlandırmak sûretiyle, nasıl elde ettiğini ve muazzam servetinin kaynaklarını belirtmek bakımından bu hüccet alâka çekici görülmektedir.

73/b) Hacı Yusuf isimli bir sipâhi, Rusiyyü'l-asl Mülâyim isimli câriyesini Allah rizâsı için azâd ettiğini, bundan böyle hür olsun, üzerinde hakk-ı velâ'dan başka hakkım yokdur, şeklindeki beyânını, kendisine hibe ve temlik ettiği ev eşyasının bir listesi ile birlikte, mahkemede sicille kayd ettiriyor.

74) Sağlığında Edirne'de ikamet etmekte olan Mehmed Beğ, köylerdeki çiftlik (1), çift hayvanları ve araçları (2-26, 45-50) bağçe ve bağları (27, 58), şirahane (51), koyun sürüsü (114) ve anbarlarındaki tahıl stokları (115-118) ile geniş ölçüde ziraatla meşgul bir sipahidir (?). Büyük nakit akçe, Hasene ve guruş (38, 67, 124-127) rezerve-leri de zikre şayan olduğu gibi; kilerindeki yağ, turşu, un, bal, sabun, pekmez, tulum peyniri (85-88, 91, 99) gibi erzakın nevi, miktar ve fiyatlarına ait zengin malûmat da kayda değer görülmüştür.

75) Cısr-i Ergene kazasına tâbi Yakup Beğ köyü sınırı içinde öldüğü anlaşılan Hasan Çavuşun hakikî ikametgâhının nerede bulunduğu bilinmemektedir. Giyim eşyalarının ve silâhlarının çeşitlerinin zenginliği bakımından kayda değer görülmüştür.

Bir "çiftlik kirası" ndan ve çiftlikteki şirugan yağından alacaklı durumda olması (286, 388), değirmenler (311, 312) ve çiftlik binalarına âit kayıtlar (313), kendisinin ziraat işleriyle geniş ölçüde meşgul olduğunu göstermektedir.

75/a) Bir köy imamına ait bulunan bu muhallelfat listesi, imamın serveti hakkında bir fikir vermeğe müsait bulunmaktadır.

75/b) İbrahim Beğ isimli bir sipâhinin mirasçıları, babalarından kalan çiftliği daha evvel diğer iki çiftlik alış-verişi dolayısıyla ismi geçen (Bk. No. 65/b, 73/a) Edirne sarayı eski Bostancıbaşı Sinan Ağa'ya yirmi sekiz bin akçe mukabili satmışlardır. Bu münasebetle tanzim edilmiş olan hüccet suretinde çiftlikte bulunan zirâat âletleri ile çeşitli eşya, tafsilâtlı bir şekilde verilmektedir.

Sayılan mallar arasında "arpalık" tâbir edilen ve husûsi bir statüye tâbi tutuldukları anlaşılan bazı tarlalarla bir çayırın çiftlik binalarıyla birlikte (hiç bir kayda tâbi tutulmadan) zikredilmiş olması dikkati çekmektedir. Halbuki aynı çiftliğe tâbi "tahminen on mud tohum istî'ab" eder bir büyüklükteki tarlaların devir ve satışı, "hakk-ı tapularından ferâğat edildi" şeklinde ayrıca belirtilmiştir.

76) Kapı-kulu Ocaklarından birine mensup bulunduğunu zannettiğimiz Ahmed Beşe'nin mirasına ait listenin büyük kısmı (30-87, 117, 118) bir mûtaf (mûytâb) dük-

kânının eşyasının nevi, miktar ve fiyatları hakkında etraflı bilgi vermek itibariyle alâka verici görülmüştür.

Aynı liste tetkik ettiğimiz sicilin bir evvelki varakında da kaydedilmiş ise de bilâhara iptal edilerek yerine buraya aldığımız liste yazılmıştır. İki listenin yekûn rakamları arasındaki 36 875 akçalık farkın sonradan meydana çıkan alacaklardan ileri geldiği anlaşılmaktadır.

77) Edirne şehrinde İmam Mehmed Efendi'ye ait olan bu liste, imamın elbise-leri ve bazı eşyaları ile iki bağı, şırahaneyi ve pekmez tavasını, kilerinde mevcut pekmez ve reçel zahiresini ihtiva etmektedir. Bezzâzistanda bir de dolabı (bir kasası) olan imamın mevcut paralarını faizle işlettiği anlaşılmaktadır (40-70).

No. 72/a

Mahmiyye-i Edirne'de Kassab 'Aziz mahallesinde sâkin iken bundan akdem *medyânen vefat edüb dîyûnu terekesini müstegrika¹ olan merhum el-Hâc Rıdvan Beşe* ibn 'Abdullah'ın verâseti zevce-i metrûkesi Âsiye bint Rıdvan ve sulbiyye kebire kızları Râbi'a ve Ümmühânî nâm hâatunlara münhasıra olduğu

Ve müteveffây-i mezbûrın mahalle-i mezbûrede vâkı' bir tarafı el-Hâc Mehmed bin Hasan ve bir tarafı 'Ali Dede ibn 'Abdullah ve bir tarafı Mehmed Çelebi ibn Bâli nâm kimesneler mülkleri ile ve bir tarafı tariyk-ı 'âm ile mahdûd *bir bâb fevkaant ve iki bâb tahtânt evleri ve üç sofayı ve furunu ve bir mikdar havlıyı müstemil mülk menzil ile*

Mahmiyye-i mezbûre hâricinde Helvacı Çeşmesi nâm mahalde vâkı' kezâlik bir tarafı Bazarcık Mehmed Beşe ibn Ahmed bağı ve bir tarafı Duka veled Yorgo nâm zimmi bağı ve bir tarafı arz-ı hâliye ve bir tarafı tariyk-ı 'âm ile mahdûd *on iki dönüm mülk bağı mahalle-i merkuume 'avârızı vakfına lâzımı'l-edâ zimmetinde olan yirmi bin akçe deyni mukabelesinde mütevellisi Ahmed Çelebi ibn Ebûbekir nâm kimesne yedinde rehn-i makbûz² idüğü ve tekfin ve teçhîze sarf olunandan gayri rehin olan menzil-i mezbûr ve bağı mezkûreden mâ'ada ism-i mâl ıtlak olunur bir şeyi olmayub *rehneyn-i mezbûreynin dahi kıymet-i misilleri için takvim-i mukavvimin³ ile on altı bin akçeye bâliğ olmağla verese-i mezbûre için hakk-ı istihlâs-ı 'ayn⁴ olduğu mütebeyyin oldukdan sonra ... deyn-i mezbûrın rehneyn-i mezbûreyn kıymetleri mikdârı olan on altı bin akçe deyni kendi mallerinden vakf için bana edâ ve teslim eylediler, ben dahi vakf için aldım ve fekk-i rehn eyledim didikde (yp. 9) (3 Za. 1064) (15 Eylül 1654)**

1) مستغرقه

2) رهن مقبوض

3) تقويم مقومين

4) حق استخلاص عين

Muhallefât : el-merhum 'Ömer bin 'Ali, 'an tâife-i yörükân Mâte bi-karye-i Ömer Obası min nâhiye-i Çöke, min tevâbi'-i Edirne el-mah-miyye ve tereke zevce med'uvve 'Âyişe ibne Beytullah ve erba'a benî-ni'l-kebirin el-med'uvvin 'Abdurrezzak ve İbrahim ve 'Ali ve Halil ve bint kebire med'uvve Meryem Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 37)

Vaka'a't-tahrîr fî evâsıt şehri Ra. li-s. 1065 (19-28 Ocak....)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne, der karyeti'l-mezbûre	2 000	8) Kara-sığır ineği, 2 re's	1 000
2) Çatma anbar	1 000	9) Yaz buğdayı, 40 keyl, fi 30	1 200
3) Oda ve saz dam 2	1 000	10) Şa'ır, 40 keyl, fi 20	800
4) Samanlık 1	500	11) Çavdar, 40 keyl, fi 20	800
5) Bağ, 4 dönüm	3 000	12) Mezrû' çavdar, 40 keyl, fi 20	800
6) Bârgir, 2 re's	2 000	13) 'Araba 2	400
7) Kara-sığır öküzü, 2 re's	3 500	14) Alât-1 çift	120
		Yekûn (+10 400)	28 520

Minhâ :

Techîz ve tekfin 760; Resm-i kısmet 700; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 700;
Harc-ı Defter 90

	Yekûn	2 250	
Sahhu'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese		26 270	
Hissetü'z-zevce	3 283	Hissetü'l-ibn	5 108
Hissetü'l-ibn	5 108	Hissetü'l-ibn	5 108
Hissetü'l-ibn	5 108	Hissetü'l-bint	2 554

No. 73/a

Mahmiyye-i Edirne mahallâtundan Firûz Ağa mahallesi sâkinlerinden olub bundan akdem bi'l-fi'il *Yörük Beği* olan fahrû'l-a'yân *Ebübekir Ağa* ibn İbrahim Meclis-i Şer'-i Şerîfde mahmiyye-i mezbûrede vâki' hadiyka-i enyuka-i sultaniyede sâbıkaa bi'l-fi'il Bostancı-başı olan sâhib-i hâze'l-kitâb 'umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim *Sinan Ağa ibn Aydın* mahzarında ikrar ve takrîr-i kelâm idüb :

1) Mahalle-i mezbûrede vâki' bir tarafı merhum Zulfikaar Ağa veresesine intikaal iden menzili ve bir tarafı ba'zan *Kaadirîler zâviyesi* ve ba'zan Ahmed Beğ nâm cündî mülkü ile ve iki tarafı taryık-ı 'âm ile mahdûd olub üç bâb beyt-i 'ulvîyi ve orta ve yan iki sofayı ve ortası sofalı iki beyt-i süflî ve bir zîr-i zemin ve iki kenif ve bir su kuyusunu ve bir mermer musluk ve bir hamam ve bir matbah ve bir kebîr ahur ve tahmînen *iki dönüm cüneyne'yi*⁴ ve bir köşk ve bir dolabı ve tahtanî iki beyt ve iki sofa ve bi'r-i mâyi ve bir zîr-i zemin ve *tahmînen bir dönüm cüneyne'yi*

2) Mahalle-i mezbûrede vâki' olub bir tarafı 'Ayışe Hâtun mülkü ve bir tarafı Memi Çavuş bahçesi ve bir tarafı ba'zan vakıf menzil ve bir tarafı taryık-ı 'âm ile mahdûd olub *dâhiliyyesi* bir sakf altında dört bâb evleri ve bir sofayı ve şehnişinli âhar sofayı ve tahtında mahzeni ve bir *eulek* cüneyne'yi ve bir su kuyusu ve bir fırın ve diğer cüneyne'yi ve kenifi ve matbahı ve sofayı muhtevî olub *hâriciyyesi* bir nâ-tamam şehnişini ve üç bâb oda ve kubbeli bir hamam ve bir su-dolabını ve cüneyne'yi ve kenifini müstemil olub

3) Ve yine bir tarafı Memi Çavuş mülkü ile ve bir tarafı Hüseyin nâm kimesne mülkü ve bir tarafı ba'zan Memi ve ba'zan Mehmed nâm kimesne mülkleri ile ve bir tarafı taryık-ı 'âm ile mahdûd olub üç bâb tahtanî evi ve iki sofayı ve bir binarı ve bir zîr-i zemini ve cüneyne'yi müstemil olub Fatıma Hâtun evi dimekle müstehir *mülk menzilimi* bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık safka-i vâhide ile müşârünileyh *Sinan Ağaya* doksan bin râyic fi'l-vakt akçeye bey'-i kat'î ile bey' ve teslim eyledüğümden sonra

Menâzil-i mezbûre kurbında vâki' merhum Süleyman Paşa erâzi-i mevkuufesinde *on mud tohum istt'âb idüb sâhib-i arz ma'rifetiyle tasarrufumda olan ma'lûmü'l-hudûd* tarlanın dahi *hakk-ı tasarrufu'nu* mumâileyh *Sinan'a ma'rifet-i mütevellî-i vakf-ı mezbûr* ile on bin (akçe) *bedel* mukabelesinde *tefûz* ve teslim idüb müşârünileyh *Sinan Ağa* dahi tefevvuz ve kabul eyledikden sonra *semen-i merkuum* ile *bedel-i mezkûr olan cem'an yüz bin akçeyi bundan akdem mumâileyh Sinan Ağaya vâcibü'l-edâ deynim olan cem'an yüz bin akçeye takas eyledim*

Ba'de'l-yevm menâzil-i mezbûre mumâileyh *Sinan Ağanın* mülk-i mahzı olub zikri sebk iden tarlada dahi *kat'â 'alâkam* kalmadı, didikde gibbe't-tasdiqı's-Şer'î vicâhan mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu

Tahrîren fi'l-yevmi's-sâni min Z. li-s. 1064 (14 Ekim 1654) (yp. 23)

No. 73/b

Mahmiyye-i Edirne mahallâtundan Dâye Hâtun mahallesi sâkinlerinden zührü'l-huccâc *el-Hâc Yusuf* bin 'Abdullah nâm *râcil* Meclis-i Şer'-i Şerîfde rikk-ı saabıkına mu'terife olub işbu orta boylu, kara gözlü, açık kaşlı, sol elinin serçe parmağı eğri Rusiyyetü'l-asl olan bâ'isetü hâze'l-kitâb *Mülâyim* bint 'Abdullah nâm cârîye-i memlûkesi mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb

İşbu evsâf ile mevşûfe olan cârîye-i mezbûre *Mülâyim'i* hasbeten li'llâhi'l-'Azîm ve taleben li-merzâti Rabbihî'l-Kerîm *mâlimden âzâd eyledim*, ba'de'l-yevm sâir harâir-i aslıyye gibi *hurre* olub üzerinde *hakk-ı velâ'*¹ dan gayrı hakkım kalmadığından sonra, silk-i mülkimde münselik² olan emlâkden üç bin nakid ve bi'r-i mâ'yi, beledî döşek ve bir çârşebli Şamî yorganı ve biri *misk t* ve biri beyaz iki kıt'a velençe ve bir leğen ve zincirli ta'bir olunur münakkaş iki yasdık ve beş 'aded ayaklı sahan ve bir kebîr tencere ve bir bakraç ve yine bir sağıyr tencere ve bir bakır ibrik ve bir kebîr arpa-tası ve bir börek tepsisi ve bir göğüm ve bir hamam taşı ve bir ocak göğümü ve bir yan keçesi ve bir keçe hamam seccâdesi ve üç kıt'a havlı hamam esvabı ve bir alaca kilim ve bir Mısır hasırı ve bir ayaklı sandık ve bir mâi kebe ve bir kebîr tâbemi dahi mâlimden ifrâz idüb mu'takam mezbûre *Mülâyime hibe-i sahiha-i Şer'iyye ile hibe ve temlik ve teslim eyledim*, ol-dahi Meclis-i mezbûrda ittihâb³ ve kabûl ve kabz itmekle eşyây-ı mezkûrenin cümlesi mülk-i mevhubı olub benim kat'â 'alâka ve medhalim kalmadı, didikde gibbet't-tasdiqı's-Şer'î .. mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu

Tahrîren fi' gurre-i C. li-s. 1064 (19 Nisan 1654) (yp. 14)

1) حق ولا

2) سلك ملكده منسلك

3) اتباب

4) جنيته

Muhallefât : el-merhum Mehmed Beğ ibn 'Abdurrahman er-râcil Mâte bi mahalle-i Devlet Şah, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevceteyn med'uvveteyn Nazlı bint Süleyman ve Kâmile bint 'Abdullah ve bint kebîre med'uvve 'Adile ve bintü'l-ibn Huri bint 'Ali Ve'l-verâse münhasıra fihim

Vaka'a't-tahrîr fî evâil-i şehri R. 1065 (8-17 Şubat 1655)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Çiftlik	25 000	26) Mevrû' tereke	2 400
2) Su-sığırî öküzü, 2 çift	6 000	27) Bağ, der karye-i Urganlı	1 500
3) Kara-sığırî öküzü, 1 çift	1 100	28) Kalıçe	550
4) Def'a kara-sığırî öküzü, 1 çift	800	29) Kırmızı kilim	280
4/1) Def'a kara-sığırî öküzü, 1 çift	800	30) Beyaz velençe	185
5) Kara-sığırî öküzü 1	266	31) Küçük yorgan	170
6) Kör kara-sığırî ineği 1	200	32) Bakrac	70
7) Su-sığırî düğesi	900	33) Kebîr bakrac	210
8) Def'a su-sığırî düğesi 2	1 300	34) Kahve ibrîği	50
9) Su-sığırî ineği, ma'a dana 1	800	35) Peynir, 18 kıyye, fî 10	180
10) Koca su-sığırî ineği 2	1 200	36) Don yağı, ma'a sepet	40
11) Su-sığırî ineği 2, ma'a düge 1	1 500	37) Turşu, 1 küp	100
12) Kara-sığırî ineği 6	2 200	38) Nakid akçe Meblâğ	17 665
13) Hergele 5	2 000	39) Gök dimi döşek	195
14) Kara-sığırî danası 4	200	40) Yan keçesi	100
15) Kır bargir 1	1 600	41) Fincan 1	16
16) 'Araba 6	1 000	42) Kavuk 1	19
17) Saban 6, demür 6, kayış 6	200	43) Don 1 ve gömlek 1	60
18) Şirahâne 2	150	44) Nîm dülbend	86
19) Bulgur ma'a küp 2	80	45) Kara-sığırî tosunu, 1 çift	800
20) Tuz ma'a küp	165	46) Su-sığırî tosunu, 1 çift	1 300
21) Bir kağrı ¹	15	47) Gebe su-sığırî düğesi 1	850
22) Burgı 6, eğ demürü 6, destere 1	70	48) Su-sığırî ineği 1	950
23) Dikel 3, kazma 2	102	49) Kara-sığırî ineği 3	1 100
24) Çapa 3 ve bel 1	60	50) Kara-sığırî danası 1	50
25) Çalı tırpanı	20	51) Şirahâne ² 1	100
		52) Kebîr bakrac 1	200
		53) Kebîr bakrac 1	160
		54) El-tâbesi	20

1) قاغی

2) شیرخانه

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
55) Burgı 1	15	92) Nakid akçe	Meblâğ 2 000
56) Çapa, dikel ³ 2, kazma 1, yularlı keser 1	100	93) Der zimmet-i el-Hâc Mahmud	300
57) Bağ, der karye-i Kulaklı, 2 dönüm	500	94) Pekmez tâbesi 3	1 105
58) Bağ, der karye-i Arnavud	100	95) 'Asel, ma'a küp 2	80
59) Izladı ⁴ seccâdesi	85	96) Bulgur, ma'a küp 1	110
60) Kazgan	370	97) Sagıyr kazgan 2	550
61) Sini-i bakır	150	98) Beyaz velençe	60
62) Sagıyr bakrac	41	99) Peynir-i tulum, 15 kıyye, fî 10	150
63) Mai dolama	485	100) Turşu küp 1	100
64) Deve çanı	15	101) Nakid akçe	Meblâğ 2 000
65) Sofra	42	102) Makrama 2	32
66) Çuval 2	43	103) Bogası kürdiye	430
67) Nakid akçe	Meblâğ 7 000	104) Dülbend	240
68) Kalıçe	455	105) Yeşil kuşak	60
69) Alaca kilim	135	106) Beyaz dimi	56
70) Demür sini	150	107) Sepet sanduk	52
71) Yorgan ma'a çarşeb	225	108) Don 1, gömlek 1	75
72) Nısif melez bez	100	109) Bakır tas	21
73) Kettân, kıyye 10, fî 22	220	110) Bukagı 1	15
74) İpek-i ham, dirhem 100	100	111) Balta	41
75) Ayaklı sahan 2	80	112) Peynir, 8 kıyye, fî 10	80
76) Şem'dan	26	113) Pekmez, 400 kıyye, fî 3	1 200
77) Havan	60	114) Koyun, 330 re's, fî 100	33 000
78) Kaşık tepsisi	40	115) Buğday, 600 keyl, fî 25	15 000
79) Bakrac	62	116) Semsem, 300 keyl, fî 70	21 000
80) Hoşâb tası	30	117) Darı, 200 keyl, fî 10	2 000
81) Leğen, ibrik	110	118) Arpa, 300 keyl, fî 10	3 000
82) Sagıyr minder	10	119) Der zimmet-i el-Hâc Mahmud	Meblâğ 5 000
83) Balta	45	120) Der zimmet-i Mehmed Beğ, der karye-i Urganlı	Meblâğ 4 000
84) Un, tahmînen 12 keyl, 1,5 çuval	530	121) Der zimmet-i Ahmed Çelebi der karye-i Doğuca	Meblâğ 3 200
85) Yağ, 15 kıyye, fî 20	300	122) Der zimmet-i Demür, der-karye-i Dîvane İlyas	Meblâğ 800
86) Turşu, 1 küp	100	123) Der zimmet-i Küçük İbrahim der karye-i Manastırlı	Meblâğ 400
87) 'Asel, 10 kıyye, fî 10	100		
88) Sabun, 5 kıyye, fî 10	50		
89) Yasduk 6, fî 45	270		
90) Buğday, aşlık, 1 keyl	51		
91) Pekmez ma'a küp, 30 kıyye, fî 4	120		

3) دکل

4) اضلادی

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
124) Nakid Hasene, 150 kıt'a,			129) Kilim 2		160
fî 170	Meblâğ	25 500	130) Çarkî tencere		80
125) Guruş, 300 kıt'a, fî 85		25 500	131) Velençe 4		160
126) Hurde akçe Meblâğ		22 000	131) Bağ ve bağçe, der karye-i		
127) Def'a akçe ve guruş Meblâğ		6 447	Kiremidli, kıt'a 4		600
128) Saman		3 000	Yekûn (+ 302)		268 855

El-ihracât :

Teçhiz ve tekfîn 6 000; Ücret-i kadem 4 250; Harc-ı defter 300; *Mahalle-i mezbûre-ye vakıf* Meblâğ 9 000; *Hacc-ı Şerif* akçesi Meblâğ 25 500; Deyn li-Perihan Hâtun Meblâğ 4 708; Bedel-i nafaka ve mehr ve karz li-Kâmile Hâtun Meblâğ 13 000; Deyn-i müsbet li-Nazlı Hâtun, 'ani'l-mehri'l-müeccel, ber-veçh-i tashih Meblâğ 2 666; Deyn li-Çoban Meblâğ 100; İki nefer ecire Meblâğ 500; Dellâliyye-i hilâ⁵ 540; Ücret-i kadem-i Osman Beğ Meblâğ 200; Resm-i kısmet 6 400; Kassâmiyye 3 200; Kâtibiyye 1 600; İhzâriyye 1 600; Def'a *edây-i deyn-i ırgad* Meblâğ 450; Harc-ı müteferrik düyûn Meblâğ 1 360

			Yekûn	81 374
			El-bâki li't-taksim	188 487
Hissetü'z-zevce	11 785	Hissetü'l-bint	123 698	
Hissetü'z-zevce	11 785	Hissetü'l-binti'l-ibn	41 235	
		El-bâki	7	

Hâne-i ehadin cümlesi sagıyreyedir, gaflet olunmaya Sah

Muhallefât : el-merhûm Hasan Çavuş ibn 'Abdülmennân Mâte fi menzilihi, el-vâki' fi sınır-ı karye-i Ya'kub Beğ, min muzafât-ı¹ kazâ-i Cîsr-i Ergene ve tereke mine'l-verese ibnen sagıyren Hüseyin ve binten sagıyreten Râbi'a (yp. 48)

Vaka'a't-tahrîr C. li-s. 1065 (8 Nisan 1655)

	Kıymet		Kıymet
1) Mushaf-ı Şerif 2	1 000	27) Kırmızı koca şaka-bend 2	1 000
2) Hil'at-ı alaca 6, fi 400	2 400	28) Beyaz çârşeb 2	200
3) Hezar-pâre boğça	150	29) Don, ma'a boğça 8	400
4) Yeşil atlas kaftan 1	700	30) Münakkaş uçkur, ma'a boğça 8	4 000
5) Yeşil atlas en ² , 8 zirâ'	800	31) Gömlek 14	1 400
6) Al hâre, 8 zirâ', fi 90	720	32) Münakkaş boğça	100
7) Al atlas en, 8 zirâ'	810	33) Köhne mai atlas kaftan	150
8) Bâdincanî atlası en, 30 zirâ'	3 000	34) Köhne beyaz kemhâ kaftan 1	100
9) Sarı 'inâyet donluk 2	800	35) Telli hâre köhne kaftan	150
10) Yalabık darayî donluk, yeşil 1	300	36) Bâdincanî ⁶ atlas kaftan 1	150
11) Yeşil kutni ³ 'inâyet 2	800	37) Kırmızı bogası boğça	100
12) Münakkaş boğça 1	100	38) Ketten bezi, 57 endâze, fi 10	570
13) Mai kutni donluk 1	400	39) Köhne ibrişim peşkir	100
14) Dülbend-i mutallâ ⁴	1 210	40) Kırmızı bez sofrâ	100
15) Tire makrama 2	40	41) Müsta'mel dülbend 1	100
16) Tire makraması 2	40	42) Köhne çintiyân ⁷ 1	50
17) Havlı makrama	30	43) Köhne diz çakşırı 1	60
18) Münakkaş boğça 1	80	44) Sîm gülâbdân ve buhurdân	800
19) Balık-dişi ⁵ sîm hancer 1	500	45) Sîm kuşak	600
20) Yeşil kemik saplı sîm hancer	200	46) Sîm topuz 1	400
21) Safî sîm Mısır hanceri 1	600	47) Sîm raht ⁸ 1	1 600
22) Münakkaş cedîd yağlık, 34 'aded	1 000	48) Demür reşme ⁹	20
23) Sırmalı cedîd yağlık 3	300	49) Sîm bıçak	150
24) Basma şerbet makraması 2	40	50) Güderi destvâne ¹⁰ 2	20
25) Zincirli boğça 1	30	51) Somak	20
26) Dülbend-i mutallâ 8	1 600	52) Girid makraması 4	80
		53) Kırmızı çuka ferâce, ma'a sansar kürkü	1 200

1) مضافات

2) آن

3) قطعی

4) متلا (مطلا)

5) بالق دیشی

6) بادنجانی

7) چنتیان

8) رحمت

9) رشمه

10) کوردی دستوانه

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
54)	Köhne siyah çuka ma'a vaşak sırtı	1 800	86)	Tatar özengi, 1 çift	20
55)	Köhne kırmızı mak'ad ¹¹	120		<i>İşbu esbâb yedi 'aded sanduk içinde memhûrdır :</i>	
56)	Beyaz 'aba top, 1,5	100	87)	Kemük palaska ¹⁶ 2	60
57)	Siyah meşin 4	60	88)	Kemük riğdan ¹⁷ 1	10
58)	Kırmızı meşin 2	30	89)	Köhne 'akreb sa'at 2	400
59)	Meşin basma yasduk 1	20	90)	Maşalı tüfenk 2	1 000
60)	Yeşil ıskarlat ¹² çuka, 4,5 zirâ'	900	91)	Tabanca tüfenk 2	1 000
61)	Kırmızı Macar çukası, 4 zirâ', fi 140	560	92)	Sîm kılıç 4	5 000
62)	Beyaz çuka, 50 zirâ', fi 150	775	93)	Sîm balta	300
63)	Mai çuka, 4 zirâ'	800	94)	Tenekeli ¹⁸ balta	30
64)	Kırmızı ıskarlat çuka, zirâ'	1 000	95)	Sîm gaddâre ¹⁹ 1	1 200
65)	Münakkaş çuka, 2 zirâ'	400	96)	Sanduk 2	600
66)	Neftî çuka, 5 zirâ'	700	97)	Köhne tüfenk 1	150
67)	Mor çuka ıskarlat, 4,5 zirâ'	900	98)	Abanos saplı ustura 6	60
68)	Pâre çukalar, 2 zirâ'	300	99)	Sarı saplı ustura 5	50
69)	Kırmızı kösele 1	60	100)	İğde ²⁰ saplı ustura	15
70)	Alaca köhne kereke ¹³	20	101)	Mıkraz 1	10
71)	Mor çuka müsta'mel ferâce	1 000	102)	Sagıyr âyineler 3	30
72)	Benefş çuka ferâce	1 000	103)	Ustura kutusu 4	320
73)	Yeşil çuka ferace	800	104)	Nukr(e) gülâb kumkuması 1	80
74)	Mor çuka müsta'mel yağ-murluk, sîm düğme 7	1 300	105)	Firenk şişi 1	100
75)	Köhne yeşil çuka ferâce 1	600	106)	Tapkur ²¹ 1	20
76)	Kahve rengi köhne ferâce	500	107)	Kırık kemel ²² 6	30
77)	Köhne siyah çuka dolama ¹⁴ 1	200	108)	Dirhem ve terâzu 1	40
78)	Köhne mai çuka ferâce	400	109)	Pirinç terâzu	30
79)	Köhne benefş dolama ¹⁴	300	110)	Demür endâze 3	30
80)	Kırmızı köhne yelek	120	111)	Ayaklı sahan 25	1 050
81)	Kahve rengi köhne dolama	150	112)	Maşraba 2	40
82)	Çarhlı el-tüfengi ma'a âlâtihim	900	113)	Kahve ibriği 2	80
83)	Köhne gümüş-kûf ¹⁵ , özengi 1 çift	200	114)	Lengerî miyâne sahan 12	400
84)	Kayış zincirli yular	40	115)	Lengerî kebîr sahan 10	700
85)	Kantar 2	60	116)	Kapaklı tas 1	60
			117)	El leğeni 1	50
			118)	Köhne tepsi 2	40
			119)	Sagıyr tepsi 1	10
			120)	Sagıyr lengerî sahan 4	40
			121)	Miyâne tencere 3	150
			122)	Şem'dân ve mıkraz	50

11) مقعد

12) اسكرلت (اسقرلاط)

13) كركه (كراكه)

14) دوله

15) كوش كف (كوب)

16) پالاسقه

17) ريغدان

18) تنكهل

19) قداره (?)

20) ايده (?) (ايكده)

21) طايقر

22) كل

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
123) Sağır tas	10	162) Bakrac-ı kebîr 1	80
124) Ocak demüri, 1 çift	100	163) Bakrac-ı sağır 1	40
125) Eğsirân ²³ 2	20	164) El tâbesi 1	30
126) Köhne kumaş alaca yorgan 1	120	165) Köhne sofrâ 1	60
127) Neftî kebe-i Yanbolu	60	166) Şire tâbesi 1	200
128) Kalîçe-i miyâne	150	167) Def'a leğen	30
129) Kara kıl kebe 1	30	168) Balta 5	125
130) Boz döşek 1	40	169) Saplı tâbe 1	30
131) Köhne mai kaftan-ı kutnî 3	250	170) Tencere 2	30
132) Hamid bogası, beyaz 2	160	171) Leğen, def'a	30
133) Basma köhne yorgan	100	172) Destere 2	50
134) Kösele sofrâ	100	173) Tulum peyniri, 10 vakıyye	50
135) Kösele sofrâ 1	20	174) Hardal, 2 keyl	100
136) Kırmızı kepenek pâresi 2	100	175) Kebîr İnoz küpü	20
137) Küçük çuka mak'ad 3	300	176) Miyâne fuçî 5	125
138) Mai sağır çuka dolama 1	80	177) 'Arak ²⁹ kazganı kapağı 1	70
139) Köhne kahve rengi kontoş ²⁴	150	178) Yağ debbesi	50
140) Siyah 'aba, 2 zirâ'	30	179) Küçük fuçî 1	15
141) Alaca basma dıvar izarı ²⁵ 4	400	180) Kenevir, tahmînen 5 vakıyye	25
142) Yeşil 'inâyet yorgan 2	400	181) Kaşkaval peyniri 5	50
143) İhram-ı yörük	30	182) 'Asel, kutu	150
144) İhram-ı Mısıri	150	183) Dakıyk-ı çavdar, 40 keyl	600
145) Şem'dân sofrası alaca	40	184) Dakıyk-ı buğday, 20 keyl	600
146) Tahta sanduk 3	120	185) Büyük sacayak 1	40
147) Şem'-i 'asel	40	186) Def'a sacayak	30
148) Tencere matbahda ²⁶ 2	400	187) At satılı 1	60
149) Hoşâb tası 2	100	188) El-değirmeni	15
150) Lenger ve sahan-ı kebîr	280	189) Bağ çapası 6	150
151) Sağır lengeri 5	200	190) Kök çapası 6	150
152) Ufacık ²⁷ lengeri 5	75	191) 6 bel	120
153) Kefgir, kefçe	30	192) Tırpan	90
154) Tepsî-i çekel ²⁸ 3	60	193) .. Çapa 7	120
155) Börek tepsisi 3	210	194) Alât-ı çift 5	500
156) Bakır kefçe 2	20	195) Âlet-i pulluk	150
157) Kazgan-ı kebîr 2	600	196) Demür 7	60
158) Kazgan-ı sağır 1	150	197) Macar demüri, 4 çift	400
159) Kahve tokmağı ve dibek 1	20	198) Çuval-ı mürdük ³⁰ , tah- mînen 5 keyl	150
160) Göğüm 1	120		
161) Bakır ibrik 3	150		

23) اكمى اصران (?) 24) قونتوش
27) اوفاجق 28) چككل

25) ازارى 26) طنجره مطبخده
29) عرق 30) مردك

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
199) Çuval-ı buğday, tahmînen 6 keyl	180	239) Leğen	21
200) Çuval-ı darı, 5 keyl	75	240) İnoz küpü 1	20
201) Çuval-ı tuz, 7 keyl	140	241) Küp-i pekmez, 100 kıyye	400
202) Köhne kırmızı kilim	30	242) Büyük fuçı 2	300
203) Boş keten çuval	15	243) Terâzu	20
204) Su-sığırı gönü	120	244) Gırbal 15	30
205) Keser 6	60	245) Buğday, 6 keyl	150
206) Yularlu keser 1	20	246) Def'a şirahâne 1	70
207) Burgı 3	15	247) Küp-i turşu 2	100
208) Işkı ¹² 1	12	248) Küp, yarısı ayva reçeli	60
209) Etmek sanduğı 2	40	249) Küp 2	30
210) Şirahâne 3	210	250) Şinik 1	5
211) Enek ³³ demüri	10	251) Kavanoz-ı 'asel, 10 kıyye	100
212) Fuçı 1	20	252) Küp, yarısı kabak reçeli	60
213) Nohud ³⁴ , 15 keyl	600	253) Kavanoz ayva reçeli	40
214) Şinik	10	254) Küp, yarısı 'asel, 30 kıyye	300
215) Tahta sanduk	10	255) Ayva reçeli, 2 kavanoz	80
216) Fuçı-i arpa, 1,5 keyl	50	256) Hintta der garar, 80 keyl	2 400
217) Fuçı-i tarhana, 3 keyl	150	257) Meşinli garar-ı köhne 2	100
218) Küp-i pirinç, 2 keyl	30	258) Cedîd çuval 6	200
219) Mercimek ve çuval, 3,5 keyl	80	259) Köhne çuval 8	80
220) Küp turşu 2	120	260) Garar-ı alaca	20
221) Nohud fuçı, 3 keyl	125	261) Hışt ³⁵ 2	100
222) Tarhana garar, 2 keyl	75	262) Kovan, 129 'aded, fî 50	6 450
223) Bulgur fuçı, 2 keyl	50	263) Demür tahta 12	120
224) Fuçı	25	264) Kovan 1	30
225) Küp 3	45	265) Sâye 'Acem keçesi 1	50
226) Çuval-ı şa 'ır, 4 keyl	60	266) Yan keçesi 2	120
227) Bakla, 1,5 keyl	40	267) Kırmızı kebe-i köhne	80
228) Hardal, 1,5 keyl	40	268) Bez döşek	40
229) Küp-i 'asel, kıyye 40	40	269) Köhne eyer ve çultar	200
230) Balık ağı	200	270) Fagfurî kâse 1	150
231) Küp-i 'asel, 80 vakıyye	800	271) Cam tası 1	50
232) Fuçı-ı buğday, 2 keyl	80	272) Portakal fincanı 6	180
233) Garar	10	273) Kahve ibriği	30
234) Yapağı döşek içi, 40 kıyye	200	274) Köhne çuka yasduk 2	120
235) Kavanoz-ı bulgur, 1 şinik	20	275) Kırmızı kebe-i Yanbolu	60
236) Etmek sanduğı 1	20	276) Yan keçesi 2	120
237) Demürli fuçı 2	200	277) Kırmızı velençe	50
238) Bakır huni	15	278) Yasduk 1	20
		279) Köhne kırmızı kilim	40

اشوق (32)

انك (33)

عود (?) (نخود) (34)

خشت (35)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
280) Şem'dân mıkrası 1	80	301) Tahta 12	120
281) Ocak demüri 2	100	302) Kır bârgir 1	1 500
282) Köhne orta keçesi	200	303) Anbar tahtası 43, (fi) 20	860
283) Yan çultarı 2	150	304) Def'a direk 5	100
284) Keçe seccâde 1	60	305) Tuğla 2 000	300
285) Kırmızı velençe 1	120	306) Mertek 9	18
286) Der zimmet-i icâre-i kar- ye-i Çiftlik	23 640	307) Hatıl ³⁷ 2	30
287) Der zimmet-i Arslan Çe- lebi, 'an Kurtseki ³⁶	2 000	308) Arpa, 60 keyl	840
288) Der zimmet-i Bostancı Ki- ro, 'an çiftlik	1 160	309) Buğday, 500 keyl	15 000
289) Su-sığırı öküzü, 3 çift	6 000	310) Yaz buğdayı, 30 keyl	900
290) Kara-sığır öküzü, 5 çift	2 500	311) Mülk âsiyâb, 3 bâb	40 000
291) Kara-sığır ineği ve dana 2	1 000	312) Âsiyâb, senede elli keyl da- kık icâre-i müeccele, 2 bâb	15 000
292) Su-sığırı ineği ve buzağı 1	1 000	313) Menzil ve ahur ve anbar bi-cümleti'l-hudud ve bağ	20 000
293) Su-sığırı ineği 4	3 200	314) Koyun 30, fi 80	2 400
294) Dana	200	315) Zırh-ı köhne 3	1 000
295) Kara-sığır danası	100	316) Yeşil yağmurluk	700
296) 'Araba 6	900	317) Kara kıl kebe 1	40
297) Kiremid 9 000	1 350	318) Hintta, 80 keyl	2 400
298) Mertek-i meşe 100	200	319) Şa'ır tohum, 25 keyl	120
299) Padavra 2 000	240	320) Fanûs 4	120
300) Direk, 10	250		
		Yekûn (— 2 661)	230 525

El-ihracât :

Teçhiz ve tekfîn 1 200; Ücret-i ırgad 5 000; Düyûn-ı müteferrika-i müsibete 3 500;
Resm-i kısmet 5 000; Ücret-i kadem 1 000; Kâtibiyye ve huddâmiyye 500;
İhzâriyye, ücret-i sa'î 500

Yekûn 16 700
El-bâki li't-taksîm beynehimâ 213 825

Hissetü'l-ibn 142 550
Hissetü'l-bint 71 275

36) قورد سکی

37) خطل

38) اجرت ساعی

No. 75/a

Muhallefât : el-merhum 'Ali Halife el-imâm, mâte Sâkinen bi-karye-i Hasibe, min muzafât-ı kaza-i Cisir-i Mustafa Paşa ve tereke zevce med'uvve Hayrûnnisâ bint 'Ali ve ibnen sagıyren Halil ve binten sagıyreten 'Âyişe Ve'l verâse münhasıra fihim

Vaka'a't-tahrîr fi evâil-i şehri C. li-s. 1065 (8-17 Nisan 1655)

	Kıymet		Kıymet
1) Hâne ma'a tevâbi'uhâ, der karyeti'l-mezbûre 2	1 500	11) Mezrû ' çavdar, 10 keyl	200
2) Çatma anbar 2	2 000	12) Semsem, 15 keyl, fi 80	1 200
3) Su-sıgırı öküzü, 1 çift	2 000	13) Bârgir, 1 re's	1 000
4) Kara-sıgır öküzü, 2 çift	2 000	14) Kazgan 2	600
5) Su-sıgırı ineği 2, ma'a dana 2	2 000	15) Kovan, 10 'aded, fi 50	500
6) Kara-sıgır ineği, ma'a dana 4	2 000	16) 'Asel, 30 kıyye, fi 10	300
7) Kara-sıgır düğesi, 3 re's	800	17) Tüfenk 1	400
8) Buğday ve mahlût tereke der anbar, 200 keyl, fi 20	4 000	18) Eğer ma'a teğelti 1	100
9) Mezrû ' buğday, 30 keyl, fi 20	600	19) Kitab, 3 cild	300
10) Mezrû ' şa'ır, 20 keyl	400	20) 'Araba 2	400
		21) Âlât-ı çift	120
		22) Bağ, der karye-i mezbûre, 1 dönüm	1 000
		23) Mülk çayır 1	300
		Yekûn	23 720

Minhâ : el-ihracât

Techiz ve tekfin 600; Resm-i kısmet 588; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 587; Ücret 335; Harc-i Defter 90

Yekûn	2 200
Sahhu'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese	21 520

Hissetü'z-zevce 2 690
Hissetü'l-ibn 12 552

Hissetü'l-bint 6 276
Bâki 2

No. 75/b

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Üsküfcü Hızır mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefat iden *İbrahim Beğ* ibn Memi nâm *cündî*'nin ... (vârisleri) sâbıkaa bostancıbaşı olan ... Sinan Ağa ibn Aydın mahzarında her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüp mûrisimiz müteveffây-ı mezbûrun muhalledâtından olub mahmiyye-i mezbûre muzafâtından Çöke nahiyesine tâbi' Küçük nâm karyede vâki' olub, bir tarafı *arpalık* ve bir tarafı Sarı Hanlı deresi ve tarafeyni tarıyk-ı 'âm'la mahdûd olub

Muhavvata-i dâhiliyyesi : birbirine muttasıl iki bâb tahtanî çatma hane ve fevkinde bir bâb kerpiç odayı ve sağır ve kebir iki çatma ahurı ve üç çatma anbarı ve diğer un anbarını ve fırın ve cüneyneyi ve binarı ve kenîfi müstemil olub

Muhavvata-i hâriciyyesi : sağır ve kebir iki çatma ahurı ve bir çatma samanlığı ve bir sağır odalı taş ahurı muhtevî olub *çiftlik* ta'bîr olunan menzili

Ve bir kıt'ası merhum Sultan Bayezid Han arz-ı mevkufesinde ve bir kıt'ası Hâce Hayreddin arz-ı mevkufesinde lede'l-ehâli ve'l-cirân ma'lûmü'l-hudûd *arpalık* ve bir kıt'a *şayır* ve yine ma'lûmü'l-hudûd *iki kıt'a şayır* ve *üç kıt'a arpalığı*

Ve çiftlik-i mezbûrda mevcut mevaşiden üç re's kısırak ve üç tay ve ikişer yaş iki tay ve bir aygır ve üç su-sığırı öküzü ve üç çift kara-sığır öküzü ve altı re's kara-sığır ineği ve beş kara-sığır danası ve ... sığır ineği ve üç danayı ve üç tavuk ve bir kazı

Ve der-anbar on buçuk keyl sünter ve yüz otuz altı keyl arpa ve mahlût ve on dokuz buçuk keyl çavdar ve dariyı

Ve mezru' kırk keyl buğaday ve kırk keyl arpa ve yirmi keyl çavdar ve yirmi keyl arpa ve yirmi keyl 'alef ve sekiz keyl sünter

Ve üç dönüm iki kıt'a bağı

Ve *menkulât*'dan bir tepsi ve bir bağ tahrası ve bir keser ve üç kovan ve iki kara saban ve iki pulluk ve üç çapa ve bir fuçı ve bir tencere ve bir *âsiyâb-ı dest* ve iki çalı tırpanı ve iki oturpanı ve iki orak ve bir yularlı keser ve dört burgu ve iki balta ve kebir tas ve üç 'araba ve üç döğen ve bir sağır tâbe ve iki bakraç bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık mumâileyh Sinan Ağaya yirmi sekiz bin râyic fi'l-vakt akçeye safka-î vâhîde ile bey' ve teslim eyleyüb ol dahi iştirâ ve kabz ve kabul eyledikden sonra semeni yedinden bi't-temâm kabz eyleyüb

Ve karye-i mezbûre hududunda ve haricde ma'lûmü'l-hudûd olub *tahmînen otuz üç mud tohum istî'âb idüb* müteveffây-ı mezbûrun *taht-ı hurâsetinde* olan tarlalarda olan *hakk-ı tapumuzu* dahi müşârinileyh Ağaya *ferâğat* eyledik didiklerinde *gıbbe't-tasdykı's-Şer'î mâ-vaka'* bi't-taleb ketb olundu.

Tahrîren fi evâhir-i şehri-i B. li-s. 1065 (27 Mayıs-5 Haziran 1655) (yp. 58)

Muhallefât : el-merhum Ahmed Beşe ibn Nuh er-râcil, mâte Min kabl sâkinen bi-mahalle-i Fındık Fakih, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Esmihan ve ibneyn sagıyreyn med'uvveyn Mustafa ve Piri Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 65)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi's-sâbi' aşer, min S. li-s. 1065 (22 Haziran 1655)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne, 'an mahalle-i mez-bûre	8 000	30) Beyaz semer keçesi, 111 'aded	1 887
2) Dükkân, der Sûk-ı Mûy-tâbân	4 000	31) Camûs keçesi, 26 'aded	2 340
3) Mai çuka ferâce	880	32) Kesim ² (?) keçesi, 5 'aded	650
4) Benefş yelek	802	33) Saracî keçe, 160 'aded	2 720
5) Kırmızı atlas kaftan	455	34) Muğla ³ keçesi, 10 'aded	140
6) Mai çuka, 4 zirâ ⁴ , fî 175	700	35) Siyah semer keçesi, 136 'aded	1 360
7) Benefş çuka çakşır	370	36) At gölmeği, 45 'aded	855
8) Kadife kavuk 30	311	37) Kazıl ipi, 30 kıyye	360
9) Don, gömlek 3	255	38) Gümüş ⁴ çulu, 4 'aded	340
10) Kebe-i köhne 4	340	39) Garar ma'a çul	240
11) 1 top dülbend	519	40) Denk ipi, 2 kıyye	60
12) Def'a dülbend, makramalık	133	41) Pây-bend ⁵ , 10 deste	160
13) Münakkaş makrama 6	168	42) Def'a garar, 30 çift	1 500
14) 'Anteri ma'a zibun	76	43) İstekye ⁶ çulu, 7 'aded	350
15) Köhne yorgan	40	44) Kârhane-işi garar, 5 çift	200
16) Alaca kaftan	135	45) Tezgâh-işi garar, 10 çift	500
17) Cebe-seri ¹ ferâce	400	46) Def'a tezgâh-işi garar, 22 çift	1 100
18) Çintiyân	72	47) Def'a garar, 15 çift	900
19) Sırmalı kuşak	146	48) Yağ torbası 2	300
20) İbrik	66	49) Def'a garar, 4 çift	160
21) Kürdiye	119	50) Çul	60
22) Sırmalı kese	67	51) Kârhane-işi garar, 73 çift	2 930
23) Sarık 2	240	52) Def'a garar	60
24) Kürdiye	108	53) Tatarî teğelti 3	45
25) Aba şalvar	52	54) Kaşağı 20	80
26) Göğüm	71	55) Köstek, 19 deste	285
27) Tiftik kuşak	80	56) Kıl urgan, 110 'aded	400
28) Sım bıçak	400	57) Kulb ⁷ 2	100
29) Hurdevât-ı beyt	500		

1) جبه سری (?)

2) کسم

3) مقله

4) کومش

5) پابند

6) استکیه (?)

7) قلب

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
58) Kuyruk urganı 9	45	91) Der zimmet-i Mehmed	300
59) Torba 5	320	92) Diğer Mehmed, urgan 5	200
60) Heğbe 34	536	93) Der zimmet-i 'Ali Dede	260
61) Köhne çul 9	150	94) Urgan	40
62) Kolan 2	65	95) Der zimmet-i Mustafa	210
63) At gömleği 4	80	96) Der zimmet-i Mehmed Beşe	500
64) Sarracî keçe	34	97) Diğer divâne Mehmed	100
65) Sağrı-püş 2	20	98) Der zimmet-i İlyas	1 460
66) Muğla ³ keçesi 2	28	99) Der zimmet-i Ahmed	200
67) Kebîr keçe	30	100) Der zimmet-i Mustafa	360
68) Semer keçesi 4	40	101) Der zimmet-i Seydi 'Ali	800
69) Yular 1	15	102) Der zimmet-i Mahmud Halife	275
70) İp urgan, 32 'aded	160	103) Öksüz-oğlunda garar	1 440
71) Def'a urgan, 3 'aded	36	104) Yuvanda	60
72) Def'a ip 2	12	105) Der zimmet-i Hüseyin	840
73) Def'a ip urgan, 10 'aded	100	106) Angiri, zimmîde	215
74) Def'a ip urgan, 84 'aded	310	107) Avram, zimmîde	200
75) Torba, 12 'aded	70	108) Kör Yani'de	160
76) Zincir yular	20	109) Urgan	99
77) Kefe, 8 'aded	32	110) Kara-sığır ineği 2	1 000
78) Terki bağı, 2 deste	40	111) Ahmed Ağa'da	168
79) Gerdâne, 13 'aded	15	112) Mihâl kârhanesinde	1 314
80) Paçalık 2 'aded	100	113) Petro'da	60
81) Yular sapı	30	114) Riyâl nakid, berây-ı hacc-ı şerif 200	17 000
82) Def'a terki bağı	40	115) Der zimmet-i sütcü Mehmed	9 000
83) Def'a yular sapı	32	116) Nakid, der kese	1 800
84) Kinnâb	80	117) Garar-ı Usta Ramazan, 30 çift	1 500
85) Terki bağı	15	118) Ur (gan)-ı Usta Ramazan, 140 'aded	560
86) Kolan demüri	10	119) Der zimmet-i Kapucı	1 000
87) Kazıl, 160 kıyye	1 920	Yekûn	114 811
88) Der zimmet-i <i>emin</i> Mustafa Ağa	29 000		
89) Der zimmet-i Şa 'ban	550		
90) Urgan	40		

Minhâ : el-ihracât

Teçhîz ve tekfîn 4 000; Vasıyyet-i Hacc-ı Şerif riyâl, kıt'a 'aded 200, 17 000; Resm-i kısmet 3 000; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzâriyye 1 500; Hacc-ı huçec 400; El-mehrî'l-müeccel 4 000; Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre 3 000; Dellâliyye 120; Ücret-i kadem 500; Hacc-ı Defter 300; Ücret-i mahzen 60

Yekûn 33 820

Sahhu'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese

80 991

Hissetü'z-zevce

10 124

Hissetü'l-ibn

35 433 + 1 500

Hissetü'l-ibn

35 433 + 1 500

Muhallefât : el-merhum Mehmed Efendi ibn 'Ali el-imam El-müteveffâ bi-mahalle-i 'Arif Ağa, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Fatıma Hâtun ibne 'Abdurrahman ve ahan li-eb ve ümm med'uvven İbrahim Çelebi el-müezzin Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 76)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-'ısrın, min Z. li-s. 1065, (26 Ekim 1655)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne, der mahalle-i mez-bûre	30 000	25) Köhne kaliçe seccade 1	30
2) Cârîye, be-nâm-ı Peymâne 1	6 700	26) Mai beledî döşek	100
3) Bağ, der karye-i Arnavud, dönüm 2	2 000	27) Ayaklı sahan 4	160
4) Def'a bağ, der karye-i Donuzcalı, dönüm 5	3 000	28) Tencere	60
5) Nâfe kaplı darçını çuka ferâce	400	29) Bekmez tâbesi	300
6) Benefşe sof ferâce 1	600	30) Kapaklı tepsi	40
7) Köhne mai çuka ferâce	150	31) Helva tâbesi 1	40
8) Londura çuka ferâce	150	32) Müsta'mel yasdık 3	90
9) Müsta'mel yeşil kaftan	150	33) Sagıyr minder 2	20
10) Müsta'mel gömlek ma'a don	100	34) Sakka küpü 2	400
11) Köhne bez kuşak 2	20	35) Şirahâne ve mengene 1	100
12) Müsta'mel münakkaş mak-rama 2	10	36) Bakır sini 1	100
13) Müsta'mel dülbend 2	100	37) Mangal 1	120
14) Penbeli kavuk 1	10	38) Odun ma'a kömür	1 000
15) Zincir boğça 1	10	39) Bekmez ma'a reçel	1 000
16) Müsta'mel dülbend örtüsü 1	30	<i>Der zimmet-i nâs: (Der zimmet-i)</i>	
17) Köhne kumaş yorgan ma'a çârşeb	150	40) Vasso-oğlu, zimmî	1 400
18) Beyaz kebe 1	100	41) Papas nâm zimmî	3 000
19) Müsta'mel orta keçesi 2	600	42) Ehalî-i Karaağaçlı	5 000
20) Yan keçesi 1	150	43) Dimo, zimmî	2 000
21) Köhne kebe 3	90	44) Toma, 'Arabacı	2 600
22) Çadır keçesi	40	45) Bozacı karısı	1 000
23) Alaca kilim	40	46) Kara terzi	800
24) Köhne kaliçe 1	50	47) 'Abdülbâki Çelebi	5 000
		48) Mehmed Çelebi, müezzin-i Cami-i 'Atyk	2 000
		49) Durmuş Çelebi	2 000
		50) Âyişe Hâtun	1 500
		51) Sâliha Hâtun	1 600
		52) Hamamcı Hatunı	2 000
		53) Fatıma Hâtun	1 000

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
<i>Müteveffâ-i mezbûrın dolabında</i>			75) Osmanî, 25 'aded, fi 10		250
<i>bulunan zimem ve gayrı eşyasıdır ki</i>			76) Sikke-i Hasene, 5 'aded,		
<i>kayd şud Der zimmet-i (54-70) :</i>			fi 180		900
54)	Kerpiççi Hasan	1 200	77) Hurde akçe		520
55)	Hallac Monol	540	78) Sım kefere yüzüğü		150
56)	Hayyat Estemad	500	79) Sırmalı kese		100
57)	Hayyat Apostol	500	80) Altun küpe		150
58)	Kıpti Yunus	800	81) Altun hatem		300
59)	Tarakçı karısı	300	82) Def'a altun hatem		150
60)	Bayram bin Mustafa	600	83) Sım tas 1, kem 'ayar		100
61)	Kerpiççi Hasan, kıpti	1 300	84) Kırmızı tur kuşak		150
62)	Bakırcı Musli	700	85) Sım gerdâne 2		200
63)	'Ayni Hâtun	1 600	86) Altun hâtem 1		150
64)	Kahraman Hâtun	500	87) Kırmızı atlas...		400
65)	Dimitri zimmi	2 000	88) Sikke-i Hasene 1		180
66)	Hırstola	400	89) Köhne al tâbî kaftan		100
67)	Malkoç, kıpti	600	90) Sım raht kuşak, kem- 'ayar		600
68)	Yorgu zimmi	500	91) Sım tüğmeli tâbî zıbun		50
69)	Def'a Malkoç, kıpti	440	92) Altun küpe, 1 çift		400
70)	Tarakçı karısı, kıptiyye	300	93) Mor çuka ferâce		200
71)	Döşek yüzü ma 'a çarşeb	100	94) Kitab, 6 cild		150
72)	Sım bıçak kını 2	100	95) Kırmızı mukaddem 1		100
73)	Zincir boğça	10			
74)	Miyzan ma 'a dirhem	40			
			Yekûn (+300)		97 740

Minhâ : el-ihracât

Techiz ve tekfin 6 000; Deyn li'z-zevceti'l-mezbûre 'ani'l-mehri'l-müeccel bâ-i'tirafi'l-verese 5 000; Resm-i kismet 3 000; Kassâmiyye 950; Kâtibiyye ve ih-zâriyye 950; Harc-ı Defter 135

Yekûn (+500) 16 535

Sahhu'l-bâki li't-taksimi beynehümâ 81 205

Hissetü'z-zevce 20 301

Hissetü'l-ah İbrahim Çelebi
el-mezbûr 62 904

XIX.

(No. 78-81)

Edirne *Askerî Kassamı*'na ait olan 40 numaralı sicil, 15×39 boylarında 86 yapraklı bir defterdir. İçinde 1656 - 1658 yılları arasında yazılmış olup, 108 erkek ve 50 kadına ait bulunan 158 tereke kaydı mevcuttur:

Aylar	1656			1657			1658		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	7	5	2	11	6	5	2	2	—
Şubat	14	9	5	2	1	1	1	—	1
Mart	6	6	—	3	2	1	—	—	—
Nisan	6	4	2	6	4	2	—	—	—
Mayıs	3	3	—	4	2	2	—	—	—
Haziran	6	2	4	2	2	—	—	—	—
Temmuz	6	4	2	5	4	1	—	—	—
Ağustos	12	7	5	6	4	2	—	—	—
Eylül	8	5	3	3	2	1	—	—	—
Ekim	8	6	2	3	3	—	—	—	—
Kasım	5	2	3	4	3	1	—	—	—
Aralık	3	2	1	22	18	4	—	—	—
Yekûn..	84	55	29	71	51	20	3	2	1

Erkek : 108

Kadın : 50

Cem'an : 158

Bunlar arasından seçtiğimiz dördü ile iki hüccet suretine ait özet aşağıya çıkarılmıştır :

78) Mirî Saraçlar zümresinden olan Hacı Mehmed Beğ, sağlığında Edirne'de ikamet etmektedir. Orada dört evi (1-4), bir kahvehane ve bir yağhanesi ve bir nalbant dükkânı mevcuttur (7-9). Ayrıca bağları (5, 6, 10, 11, 13) ve bir çiftliği (12) vardır. Pekmez tavası (45, 56, 141), gülâb göğümü ve kazanı (70, 152, 192, 217, 255, 324) gibi eşyanın mevcudiyetinden pekmez, gül-yağı ve gül-suyu imal ettirdiği ve ziraatla meşgul olduğu anlaşılmaktadır.

Fakat, mecmu kıymetleri 204 099 akçe tahmin edilen bu mallar yanında Hacı Mehmed Beğ'in meşguliyetlerinin hakikî mihveri ve asıl serveti *büyük ölçüde kredi muameleleri* ile alâkalıdır. Muhallefât listesinin sonuna eklenmiş olan 364 711 akçalık alacaklar listesinde 151 *kişiyle ilgili ikraz muameleleri* kaydedilmiştir.

Bu listedeki borçlulardan çoğunun Edirne'de ikamet eden muhtelif Yahudi cemaatlarına mensup kişiler olması dikkati çekmektedir. İkraz muamelelerinin tercihan

Yahudilerle yapılmış olmasının sebebi ve borçlanmaların çoğunun hakikî mahiyeti ve şekli lâıkiyle anlaşılammakla beraber, alacakların kredi ile mal satışından ziyade faizle ödünç para verme suretiyle meydana geldiği söylenebilir. Bu alacaklardan birkaçının bütün bir köy halkına ait bulunmakta (8, 116, 148, 151) olması da dikkati ayrıca çekmektedir.

Defterleri yazanların yabancı isimleri telâffuz şekli, kullandıkları imlâ tarzı ve harflerin noktalarındaki vuzuhsuzluk ve hatta bazı hallerde noktaların hiç mevcut bulunmayışı bu isimlerden çoğunu doğru-dürüst okuyamamamıza veya yanlış okumaktan kaçınarak bu gibilerin sadece Arap harfleriyle yazılış şekillerini aynen vermeğe çalışmamıza, bazan da bu isimlerin yerlerini noktalarla boş bırakmamıza sebep olmuştur.

Muhallefat listesinin birinci kısmından ehemmiyetsiz görülen bazı eşya kayıtları alınmamıştır. Bu gibilerin bulunduğu yerleri numara sıralarındaki boşluklardan tayin etmek mümkündür.

79) Bir müderrise âit olan bu muhallefat listesi, müderrisin kıymet yekûnu 3362 akçe tahmin edilen zengin kütüphanesi (1-62) ile bazı ehemmiyetsiz eşya yanında, Edirne'nin Manastır ve Ada nâhiyelerindeki bazı köylerinde *dağınk bir halde yaşayan 135 borçluya ikraz edilmiş* olup yekûnu 79 375 akçe tutan alacaklar ile dikkati çekmektedir :

Servetini bu suretle *geniş bir sâhada teşkilâtlandığı bir borçlandırma sistemi ile ve faizcilikle* işlettiği anlaşılın müderrisin, ikraz muamelelerinden dördünün kaydında açıkca borç para verme ('ani'l-karz) tabiri kullanılmışsa da, 135 muameleden 47 sinin bir bilezik alış verişi ile alâkalı ('an bahâ-i bilezik) gösterilmiş olması, onların hakikî mâhiyeti hakkında şüphe uyandırmaktadır. Gerçekten, bu suretle krediye ihtiyacı olan müşterilerinden pek çoğunun bir bilezik satın almak için borçlandıklarını kabul etmek güçtür. Bileziğin, ikraz edilen paranın faizini (şer'î memnuiyetlere zâhiren de olsa riayetkâr görünmek tasası ile) saklamak için müracaat edilen bir "şer'î hile" olması mümkündür. Ferace, kuşak, bogası, yapunca.. gibi bazı eşya satışlarına ait kayıtlar için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Fakat at, öküz, saban demiri, bağ, ev.. gibi köylüyü (ekseriya ağır şartlarla borçlanarak) kredi ile satın almağa mecbur eden zarurî ihtiyaç mallarını tedarik için ve hakikaten bu araçların bedeli olarak borçlanmış olmaları akla uygun gelmektedir. (Yabancı isimlerin okunması hususunda yukarda bahsettiğimiz müşküllere ve kifâyetsizliğe burada da rastladığımızı kayd etmek icab eder).

Müderrisin ikraz muamelelerinin çoğunda kefil veya rehin kaydı yoktur. Gerçekten, 135 muameleden yalnız dokuzunda birer kefil kaydedilmiş, beşinde de üç-dört kişi "ale'l-iştirâk" yahut birbirlerine "kefil bi'l-mâl" olarak gösterilmiştir.

Yerden tasarruf için 63-196 numaralar arasından ehemmiyetsiz görülen bazı eşya kayıtları listemize alınmamıştır.

80) Askerî sınıf mensubu hıristiyanlara mahsus nadir misallerden biri olarak *mîrî balıkçı* (veya avcılardan) diğer birine ait bulunan bu listenin sahibinin, 69 dönüm kadar tutan muhtelif bağlarının mahsuliyle 15 büyük fiçı (27) ile 8 adet *husrevânî küp* (26), rakı kazanı (25) ve diğer âletler ile rakı ve şarap imal etmekte olduğu anlaşıl-maktadır.

80/a) Edirne sâkinlerinden Süleyman Çavuşun Çöke nahiyesine tabi Nehr-i İsâ köyündeki çiftliğinin satışına âit olan hüccet, *bu devirde bu bölgede kâin büyük bir çiftliğin belli-başlı bina ve tesisleriyle eşyasını oldukça teferruath bir şekilde tasvir eden nadir örneklerden birisini vermektedir.*

Küçük yaşta bulunan oğlun nafakasına sarf edilebilmek için, müzayede ile satılığa çıkarılmış olan çiftlik 42 000 akçeye zevcesi Ayşe Hâtun üzerinde kalmıştır.

Aynı Süleyman Çavuşa ait bir muhalefat listesinin (yp. 56, evâhir-i Ra. s. 1067), 203 numarasında da muhtasar bir şekilde kayıtlı bulunan bahis mevzuu çiftlik ile birlikte 154 505 akçe değerinde eşya kaydı mevcuttur. Bu listede ayrıca kaydedilmiş olup on yedi bin akçe değerinde tahmin edilen 39 baş hergele ile onaltı bin akçe değerindeki sığırlar çiftliğe dahil değillerdir.

Aynı muhalefat listesine göre, Süleyman Çavuşun mahallesi '*avâriz akçesi sandığı*'na bin akçe borcu vardı. "İrgadları" Veli'ye, Hüseyin'e ve Abdülahad'a (her birine ayrı ayrı 325, 475, ve 1 100 akçe olmak üzere) ücretlerinden dolayı ('an ücret) ve sığırtmaç Hüseyin'e araba kirasından 200 akçe borcu olması, kendisinden çocuk doğurmuş olan cariyesi (Ümm-i veledi) Canfedâ'ya, azatlı kölesi Hasan'a ve "ecîrû'l-has" 1 Hasan'a da ikişer bin akçe vasiyet etmiş bulunması da ayrıca dikkati çekmektedir.

80/b) Edirne'de ikamet eden "Cüнді" Ömer Beğın terk ettiği malları arasında bulunan Çöke nâhiyesine tâbi Karacaköy'deki "çiftlik tabir olunur mülk menzili" (çardağı, anbarları, ahır ve samanlığı ve çift hayvanları ile) alacaklıları tarafından hacz ettirilip 4 000 akçeye sattırılmıştı. Hüccetin "2" numaralı kısmında, bu çiftlik tesislerine tabi olarak cem'an $(5+20+20+30) = 75$ *kile tohum ekilebilecek yüz ölçüsünde beş parça tarlanın "hakk-ı tasarrufları"nın da, "sâhib-i arz marifetiyle", çiftliği satın alan Mehmed Çelebi'ye 700 akçe mukabilinde "ferâğ" ve "tefvîz" edildiği ve böylece cem'an 4 700 akçeyi ödeyen Mehmed Çelebi'nin çiftliği satın alınmış mülk (mülk-i müşterâ) edinme ve tarlaları "emsâli tasarruf ettiği gibi" kullanma hakkını kazandığı kaydedilmiştir.*

Bu hüccetin ihtiva ettiği malûmattan, bu devirde Edirne civarında *dört bin akçeye satılan bir çiftliğin yetmiş beş kile ekin ekilmeğe müsait bir büyüklükte beş parça halinde dağınık toprakları işlediği* ve bu büyüklükteki tarlaların kullanılma hakkının başka birisine çiftlikle birlikte devri halinde alınabilecek "ferâğ bedeli" nin yediyüz akçe civarında olduğu anlaşılmaktadır. Bu ferâğ hakkının araziyi satın alan tarafından "sâhib-i arza" ödenmesi lâzım gelen *tapu bedeli*'nden ayrı olması icabediyor.

Bununla beraber, türlü âmillerin tesiri altında çiftlik tesislerinin satış kıymeti ile çiftliğe tabi arazinin genişliği arasındaki nispeti tespiti yarıyacak gibi gözükse de bazı münferit rakamların eksik kalmış olması ihtimali karşısında bu hususta yapılabilecek hesapların neticelerini ihtiyatla karşılamak lâzım gelir. Meselâ, çiftlik hayvanlarından bir kısmının daha evvel satılmış ve ziraî işletmenin uzunca bir müddetten beri terk veya ihmal edilmiş olması, binaların haraplığı gibi hususlar çiftliğin satış kıymetini düşürmüş olabilir. Bu bakımdan, burada toplayabildiğimiz noksan bir kaç misaldekenden çok daha fazla rakama ihtiyaç olduğu düşünülebilir.

81) Bir kısmı kayb olmuş bulunmakla beraber münderecât itibariyle alâka çekici maddeleri ihtivâ eden bir liste.

Muhallefât : el-merhûm el-Hâc Mehmed Beğ ibn el-Hâc Ahmed es-sarrâcî's-sultanî, el-müteveffâ bi-mahalle-i Rakkas 'Ali, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye (mâte) ve tereke zevce med'uvve 'Âyişe Hâtun ibne Mehmed Beğ ve ibnen kebîren med'uvven fahrü'l-kuzât İbrahim Efendi ve ibnen kebîren med'uvven İsmâ'il Çelebi ve ibnen sagıyren med'uvven Halil ve binten kebîreten med'uvveten Râbi'a Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 22)

Vaka'a't-tahrîr fî evâil-i B. li-s. 1066 (25 Nisan-4 Mayıs 1656)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne, der mahalle-i mezbûre	35 500	53) Demür şiş	67
2) Diğer hâne, der mahalle-i mezbûre	5 000	56) Bekmez tâbesi, 6 kıyye, fî 56	336
3) Diğer hâne, der mahalle-i mezbûre	2 000	66) Kumkuma	63
4) Hâne, der dahil-i hısn ¹	3 000	70) Gülâb göğümü, 32 kıyye, fî 50	1 600
5) Bağ, der karye-i Dâye Hâtun, 12 dönüm	3 000	71) Kebîr tencere	350
6) Bağ, der Topyolu, 20 dönüm	16 000	80) Kebîr bakır sini	211
7) Kahvehâne, der sük-ı Küçük Pazar	12 000	87) Eyer ma'a özengi	167
8) Yağhâne, der sük-ı Küçük Pazar	16 000	97) Tihtâb sitil ³	21
9) Na'alband dükkânı, der sük-ı Küçük Pazar	9 000	107) Deri sofra	39
10) Bağ, der karye-i Aslıhanlı, 12 dönüm	5 600	114) Ocak perdesi	31
11) Bağ, der karye-i Salihler, 25 dönüm	7 500	124) Hoşâb taşı	125
12) Çiftlik ma'a mevâşî, ² der karye-i Sazlı Dere	20 000	127) Kahve ibriği	41
13) Bağ, der karye-i Azadlı, 28 dönüm	4 000	128) Şerbet taşı	80
45) Bekmez tâbesi, 11,5 kıyye, fî 70	805	130) Bakır terazi	48
		136) Dû-renk ⁴ ham orta keçesi	617
		141) Bekmez tâbesi, 10 kıyye, fî 70	700
		142) Hereni	256
		143) Tâbe-i dest	121
		146) Kebîr kum sa'ati	280
		152) Gülâb göğümü, 21 kıyye, fî 50	1 050
		157) Edirne çukası, 30 zirâ', fî 41	1 230
		178) Benefşe çuka ferâce	1 050
		182) Kazgan, 10 kıyye, fî 70	700
		189) Kahve ibriği	70

1) حصن

2) مواشى

3) تہاب ستیل

4) دورنک

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
192)	Gülâb göğümü, 18 kıyye, fî 52	954	255)	Gülâb göğümü, 32 kıyye, fî 51	1 650
203)	Kırmızı yan çultarı ⁵ 2	112	256)	Kebîr kantar	104
207)	Kebîr şem'dân	65	257)	Kara şiş	30
208)	Ayaklı leğen	71	259)	Et satırı	20
209)	Ayaklı sahan 2	110	263)	Bekmez tâbesi, 5,5 kıyye, fî 55	302
211)	Câriye, be-nâm-ı Musaffâ	7 600	266)	Ayaklı mangal	200
212)	Kapaklı bakraç	53	272)	Ocak göğümü	63
215)	Sîm cengâl ⁶ kuşak	550	294)	Şerbet tası 1	56
217)	Gülâb göğümü, 9 kıyye, fî 51	459	295)	Yaldızlı tas ma'a tepsi	35
218)	Türkî tepsi 2	78	302)	Seferî keçe	19
221)	Seferî leğen	88	309)	Mai çuka beden kürkü	225
227)	Kebîr tencere	160	314)	Gülâb kazganı ma'a kapak, 22 kıyye, fî 55	1 210
228)	Ayaklı sahan 14, fî 75	1 050	315)	Kum sa'atı 1	120
229)	Hamam leğeni	120	324)	Ocak ibriği	37
242)	Deri sofra 1	270	325)	Buraya alınmayan eşya- nın mecmû kıymeti	39 175
245)	Belgirâdî tepsi	136			204 099
249)	Yol sahanı 2	150			
250)	Kaşık tepsisi	35			
252)	Göğüm maşraba	134			

Minhâ el-ihrâcât :

Et-techîz ve't-tekfîn 8 951; Resm-i kısmet 7 500; Kassâmiyye ve kâtibiyye ve ihzârîyye ve sûret-i defter ve ücret-i kadem 2 500; Deyn-i müsbet li'l-ibni'l-med'uv İsmail Çelebi el-mezbûr, 'ani'l-karz 16 800; Deyn-i müsbet li-ırgad Görgi zimmî 600; Deyn-i müsbet li-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-müeccel 8 000; Dellâliyye-i hâne ve muhalledât ve bağ 249; Deyn-i müsbet li-Ebibekir Çelebi el-haffâf 351; Deyn-i müsbet li-Ahurköylü, min bahâ-i burçak⁷ 125; Müteveffâ-i mezbûrın *timarına* 3 400

Yekûn (+ 2 241) 50 717

Sahhu'l-bâki li't-taksim beyne'l-verese 153 382

Hissetü'z-zevce	19 172	Hissetü'l-ibn	38 344
Hissetü'l-ibn	38 344	Hissetü'l-bint	19 172, bâki 6
Hissetü'l-ibn	38 344		

Müteveffâ-i mezbûrın zimem-i nâsda⁸ olan bakayâ malıdır ki şerh olundu :

Der-zimmet-i : (No. 1 - 151).

1) Ak' Ahmed, <i>Kethudâ-i Kuyumciyân</i>	3 780
2) Avram Firenc, 'an cemâ'at-ı Kiroz	5 400
3) Yasef Koyen, 'an cemâ'at-ı Mayar	5 430
4) Sabuncı Ömer Çelebi	1 200
5) Kara Yuvan, 'an karye-i Kaba Öyük, der kazâ-i Dimetoka	1 500
6) Kara Yuvan, el-merkuum	3 640

5) یان چولتاری 6) سیم چنکال 7) پورچق 8) ذم ناسده

Kıymet

7) Merkuum Kara Yuvan ve Mesko Kostantin Hiroz ve Aydın ve Koço ve İstoyo, 'an karye-i mezbûr	7 700
8) Baresko-oğlu ve Haleki ve Tanaş Kiremitçi ve Yani veled İstamo ve karındaşı Tanaş, der kazâ-i Dimetoka, 'an ahâlî-i karye-i Kızılçık	6 000
9) Dimitr-oğlu Hasan Beşe, 'an karye-i Azâdlu	2 040
10) Mersûm Kara Yuvan ve Kostantin Pasko ve Aydın-oğlu 'An karye-i Kaba Öyük, der kâza-i Dimetoka 2 700 + 1 200 = Cem'an	3 900
11) Papasoğlu Çengü, 'an karye-i Çavuş, der kaza-i mezbûr	300
12) Tomo Tohte, 'an karye-i mezbûr	150
13) Şemon Pinhas, 'an cemâ'at-i Aragon	1 200
14) Papas Papa Yani ve oğlu Mihal, 'an karye-i Çavuş	2400
15) Mose Maryo, 'an cemâ'at-i Portakal	22
16) Yahudi Sarı Çavuş	520
17) Yantof Atas, 'an cemâ'at-i Aragon	436
18) Pabuççı Yorgo ve Tolo	2 200
19) Avram Iskanteri, 'an cema'at-i Poye ¹ (Poye)	1 721
20) Hiristo, 'an karye-i Çavuş, tâbi'-i Dimetoka	463
21) Tano, 'an karye-i mezbûr	300
22) Kassab Sison Banatır, 'an cemâ'at-i Portakal	4 500
23) Torosfo ve Tavukçı Pater, 'an cemâ'at-i Alaman	544
24) Avram Parde, 'an cemâ'at-i Toleda	920
25) Avram Yasurzon, 'an cemâ'at-i Portakal	939
26) Çepper, 'an cemâ'at-i Poye ¹	110
27) Hayım Sabahoy, 'an cemâ'at-i İstanbul	1 485
28) Samoel Koyen, 'an cemâ'at-i Aragon	6 220
29) Samoel Domhalda, 'an cemâ'at-i Poye	2 085
30) Balino Yusuf, 'an cem'at-i Toledo	788
31) Kazzaz Yuzuf, 'an cemâ'at-i Keroz ² (Köres)	1 895
32) Avram Kapıç, 'an cemâ'at-i Sisilya	87
33) Avram Cebre, 'an cemâ'at-i Katalan	5 490
34) Meruha Serenke, 'an cem'at-i Keroz	160
35) Gavriyel, Behar Mûse, 'an cemâ'at-i Aragon	3 700
36) Veral Romano, Çengi damadı, 'an cemâ'at-i Portakal	2 295
37) Menchem Baslel, 'an cemâ'at-i İstanbul	200
38) Boğazlayıcı-oğlu, 'an cem'at-i Poye	1 184
39) Şami Mûse Havi, 'an cem'at-i Portakal	175
40) Avram Firenc, 'an cem'at-i İtalya	68
41) Kör kassab, 'an cemâ'at-i Aragon	67
42) Avram Atas, Sağır Karı oğlu, 'an cemâ'at-i Büyük Alman	6 210
43) İlya Atas, 'an cemâ'at-i Aragon	75
44) Mûse , 'an cem'at-i Portakal	145
45) Mûse Şami, 'an cemâ'at-i Sisilya	293
46) Hârun Nesim, 'an cemâ'at-i Budim	390
47) Yuda Barbod, 'an cemâ'at-i Keroz	2 355
48) Oda Desantof, 'an cemâ'at-i Keroz	494
49) 'Attar Yako, 'an cemâ'at-i Portakal	390
50) Avram Beneri karısı, 'an cemâ'at-i Aragon	168
51) Karye-i Balcular ehâlisi	18 000
52) Nesim Balnol, 'an cemâ'at-i İstanbul	135
53) Kuyumcı Yani, 'an karye-i Azâdlu	500
54) (Mor)duhay Bello, 'an cemâ'at-i Poye	311
55) Yosef Bahar Avram, 'an cemâ'at-i Portakal	3 635

1) پويه (پوليه)

2) كروز

Kıymet

56) Agapiri güveygüsü Rum Koçu, 'an karye-i Azâdlu	400
57) İshak Panzel, 'an cemâ'at-i Keroz	520
58) Yamalı <i>kassab</i> , 'an cemâ'at-i Keroz	540
59) Yosef Koryod, 'an cemâ'at-i Portakal	325
60), 'an cemâ'at-i Mayor	815
61), 'an cemâ'at-i	1 321
62) Çengi Yusef İsrail, 'an cemâ'at-i Keroz	294
63) Sabatay İsrail, 'an cemâ'at-i Poye	4 400
64) Avram, 'an cemâ'at-i Aragon, sâkini- Dimetoka hâlen	2 620
65) Sason kassab Nesim Leviye, 'an cemâ'at-i Büyük Portakal	260
66) Avram Benun Yamalı, 'an cemâ'at-i Keroz	3 900
67) Avram Portiye, 'an cemâ'at-i Küçük Portakal	75
68) İsrail Altimore, 'an cemâ'at-i Poye	1 025
69) Firenc nâm Yahudi	24 400
70) <i>Meyhâneci-i</i> Yahudiyân	4 650
71) Bayramlı-oğlu, Yahudi	1 760
72) Yodobile, 'an Cemâ'at-i Budim	10 770
73) karısı, 'an cemâ'at-i Budim	3 240
74) İbrahim Firenc, 'an cemâ'at-i Keroz	10 960
75) Şemun Penhas, 'an cemâ'at-i Aragon	5 200
76) İlyaslemor, 'an cemâ'at-i Toledo	8 960
77) Avram Firenc ve Avram Benhas, 'an cemâ'at-i Keroz	1 460
78) Yamalı hammal, 'an cemâ'at-i Portakal	560
79) Yako Oduno, 'an cemâ'at-i Mayor	8 065
80) Yako Zenon, 'an cemâ'at-i Keroz	4 000
81) İsrail Kamahi, 'an cemâ'at-i Portakal	2 887
82) Hasan bin Mustafa ve zevcesi Sultana, 'an karye-i Azâdlu	2 570
83) Simitci Samoel, Müse, 'an cemâ'at-i Sisilye	793
84) Avram, 'an cemâ'at-i Keroz	725
85) Simo Kamehiler, 'an cemâ'at-i Küçük Portakal	7 670
86) Mose ve Koven, 'an cemâ'at-i Portakal	925
87), 'an cemâ'at-i Aragon	2 300
88) Simon-oğlu, 'an cemâ'at-i Portakal	731
89) İlya Dagoder, 'an cemâ'at-i İtalya	4 315
90) İshak Zolota, 'an cemâ'at-i Keroz	1 808
91) Hayyat Andon, 'an bâb-i hâne-i Rüstem Paşa	3 486
92) Yondeklu, 'an cemâ'at-i Poya	490
93) Hayım Cıpure, 'an cemâ'at-i Katalan	955
94) Bihor Zenon, 'an cemâ'at-i Keroz	3 130
95) Avram Salınter, 'an cemâ'at-i Toledo	1 467
96) Avram Penhas, 'an cemâ'at-i Toledo	4 619
97) Bayramlı-oğlu Meruha, 'an cemâ'at-i Keroz	5 194
98) Avram Firenc, bi-cemâ'at-i Sisilye	322
99) Salamon Salna, bi-cemâ'at-i Sisilye	4 011
100) Efreyem Mose, bi-cemâ'at-i Büyük Portakal	1 245
101) İshak Benatır, bi-cemâ'at-i Keroz	2 722
102) Salamon Metlon, bi-cemâ'at-i Sisilye	2 857
103) Davi Yasef, bi-cemâ'at-i Portakal	2 810
104) Yasef Avram Penhas Firenc, bi-cemâ'at-i Alman	4 396
105) Levi Penhas, bi-cemâ'at-i İstanbul	680
106) Ehalî, bi-cemâ'at-i Toledo	8 015
107) Zakin damadı İlyasolne, bi-cemâ'at-i Toledo	617
108) Menahim Arto, <i>meyhâneci</i> , bi-cemâ'at-i Mayor	5 657
109) Manüel Zoben, bi-cemâ'at-i Toledo	1 066

Kıymet

110) Vereki oğlu Kosta, <i>Yahudilerde işler</i>	5 755
111) 'Attar Davi, bi-cemâ'at-i Katalan	2 859
112) Simon-oğlu Rafael Benhas, bi-cemâ'at-i Aragon	443
113) Hârun Alfondıra, bi-cemâ'at-i Toledo	646
114) <i>Mengeneci İlya</i>	790
115) Yantof, bi-cemâ'at-i Toledo	3 782
116) <i>Ehâli</i> , bi-cemâ'at-i Aragon	7 490
117) Mengeneçi karısı, der bâb-ı Manyas	3 203
118) Bakkal 'Aşer ve Başro, bi-cemâ'at-i Sisilye	7 296
119) Hayım Polor karısı, bi-cemâ'at-i Polye ¹	360
120) <i>Hekim-oğlu Dama Iskanteri</i> , bi-cemâ'at-i Portakal	355
121) Sağır-karı-oğlu Atas	1 170
122) Yose Sabatay, bi-cemâ'at-i Portakal	400
123) Topal Kassab, bi-cemâ'at-i Keroz	1 900
124) Dolabcı-oğlu Manol, 'an karye-i Çavuş	300
125) <i>Aragon cemâ'ati</i>	420
126) Yani veled Paresko, bi-karye-i Çavuş	300
127) 'Attar Yose, dükkâmı Üç-Şerefeli kurbunda	177
128) Yahya Yahudi	200
129) Yako Valyo, <i>kethudâ-i kassabân der-İstanbul</i>	940
130) Yosef, bi-cemâ'at-i Portakal	1 500
131) Hayım Havi karısı	500
132) Yosef Yahudi	200
133) Yorgi karısında <i>ev kirası</i>	780
134) <i>Bezzâz Yosef Ahesne</i>	1 100
135) Manoel, bi-cemâ'at-i Toledo	500
136) İsmihan Hâtun	200
137) Şeyh Mahmud Efendi hemşiresi	80
138) Alagöz'ün kefli Angeli 'An karye-i Polat	470
139) Vilço, 'an <i>bağcwan-ı Cisir-i Cedid</i>	615
140) Bakkal Gore, sâkin bi-Germe-Kapu ; <i>ası 4 200 + murâbaha 1 000=</i>	5 200
141) Boyacı Oyle yahudi, bâ-rehn-i kazgan, 110 kıyye	5 000
142) Kazzaz Şa'ban Beğ zâde İbrahim Beğ, 'an sükkân-ı mahalle-i 'Abdürrahman	450
143) Sabuncı Todora, zimmi	2 000
144) El-Hâc Ahmed Beğ	500
145) Danyal Yahudi	100
146) Na'lcı kıpti Veli, sâkin-i Ağaç Pazarı	800
147) Simitçi Hasan, 'an mahalle-i Kavuklu	1 000
148) <i>Ahâli-i karye-i Sirem</i> , tâbi'-i Cisir-i Ergene	6 100
149) Yorgi veled-i İlya, 'an karye-i Sirem, der kazâ-i mezbûr	750
150) Yorgi veled-i Kiro, 'an karye-i Sirem, der kazâ-i mezbûr	800
151) Dimitri ve Dora veled-i Kaya, İstani veled-i Andiriye ve Niko veled-i Piyo ve İstati veled-i Yani ve veled-i Niko <i>bir birlerine kefl bi'l-mâl</i> , 'an karye-i mezbûr	4 732
Cem'an müfredât-ı heme ² yekûn (— 2 750) 364 711	

Minhâ :

Li't-taksim beyne'l-verese

Hissetü'z-zevce	45 588	Hissetü'l-ibn	91 176
Hissetü'l-ibn	91 176	Hissetü'l-bint	45 588
Hissetü'l-ibn	91 176	El-bâki	7

1) بولييه

2) همه

**Muhallefât : Kara Fakih-zâde Ahmed Efendi ibn Mustafa, el-müderris
El-müteveffâ bi-mahalle-i Mahmud Ağa, min mahallât-ı Edirne el-
mahmiyye ve tereke zevce med'uvve Cennet Hâtun ibnet el-Hâc İsmâ'îl
ve ibnen sagıyren med'uvven 'Abdullah Ve'l-verâse
münhasıra fihima (yp. 32)**

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yeumi's-sâdis ve'l-ısrîn, min S. li-s. 1066 (26 Aralık 1655).

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hâne, der mahalle-i mez- bûre	25 000	30) Kitab-ı Şerh-i 'Akaaîd	22
2) Kitab-ı 'İmad-ı İslâm ¹	200	31) Kitab-ı Vikaye	11
3) Kitab-ı Tercüman-ı Sıhah	500	32) Kitab-ı İftitah	42
4) Kitab-ı Mülteka	250	33) Kitab-ı Ayıntabî (?) Hayalî	50
5) Kitab-ı Kâfiye	16	34) Kitab-ı Haşîye-i Kûçek	12
6) Kitab-ı Husameddin	177	35) Kitab-ı Şerh-i 'Akaaîd	35
7) Kitab-ı Enisü'l-'ârifîn	11	36) Kitab-ı mecmu'a	12
8) Kitab-ı Şâh u gedâ	28	37) Kitab-ı İbn-i Veled	10
9) Kitab-ı Mecmu'a-i Nahiv	173	38) Kitab-ı Lisani'l-Muhtar	5
10) Kitab-ı Mutavassıl ²	20	39) Kitab-ı fetâvâ	22
11) Kitab-ı Pend-nâme	10	40) Kitab-ı nakıs	15
12) Kitab-ı Usul-i Ferâiz	30	41) Kitab-ı Müntehab ³	10
13) Kitab-ı nakıs Câmi'	80	42) Cönk	5
14) Kitab-ı Seydî-'Ali-zâde	80	43) Kitab-ı Gülistân	5
15) Kitab-ı Kutbeddin	14	44) Kitab-ı lûgat	20
16) Kitab-ı Şerh-i 'Akaaîd	31	45) Kitab-ı Şerh-i Diybâce ⁴	13
17) Kitab-ı lûgat	55	46) Kitab-ı Gülşen-i Râz	12
18) Şerh-i Kitab-ı Kâfiye	27	47) Kitab-ı lûgat	12
19) Kitab-ı Divan-ı Hayretî	5	48) Kitab-ı Şeyh Sa'deddin	13
20) Kitab-ı Şerh-i Şemsiyye	11	49) Kitab-ı fârisiyye	30
21) Kitab-ı mecmu'a	9	50) Kitab-ı Hadis	8
22) Kitab-ı ferâiz	10	51) Kitab-ı Dav' ⁵	77
23) Kitab-ı sarf	22	52) Kitab-ı Kudurî	100
24) Kitab-ı Şamil el-Hindî	19	53) Kitab-ı nakıs ⁶	5
25) Kitab-ı cönk ²	4	54) Kitab-ı Sadrü's-Şeri'a ⁷	350
26) Kitab-ı Firişteh-oğlu	10	55) Kitab-ı Münyetü'l-musallî ⁸	15
27) Kitab-ı Hadıyka	10	56) Mecmu'a	11
28) Kitab-ı Muhtasar	230	57) Kitâb-ı Nef'î Çelebi	26
29) Kitab-ı mantık	13	58) Mecmu'a	15
		59) Kitab-ı mantık	18

1) عماد اسلام
5) ضوء

2) متصل
6) سیم چنکال

3) منتخب
7) صدر الشریعه

4) دیباجه
8) منیه المصلی

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
60) Kitab-ı İlm-i Hisab	18	195) Bekmez tâbesi	827
61) Kitab-ı Türkî	8	196) Sîm raht, ma 'a sîm mücmer	
62) Kitab-ı Fetâvâ	315	ve sîm kelpedan ¹⁰	2 000
75) Sîm kılıç	1 025	197) Sîm bıçak	150
108) Gülâb göğümü 2	5 360	199) Hurdevât-ı hane	1 000
114) Gülâb kazganı ma 'a kapak	1 037	200) Bağ, der kurb-ı Dört Ka-	
131) Gülâb göğümü, 38 kıyye,		ya, 4 dönüm	2 000
ft 60	2 280	201) Atlanmış olan kayıtların	
137) Kahverengi ferâce	1 000	kıymet tutarı	(18 986)
150) Sîm raht	1 010	Yekûn	66 098
181) Kebîr kazgan	1 054		

Minhâ el-ihracât :

Techîz ve tekfîn bi-tarıkı'l-vasıyye 5 000; Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-ıttelcel 2 000; Deyn-i müsbet li-Hüseyin Çavuş, 'ani'l-karz 3 000; Resm-i kısmet 1 600; Kassâmiyye 800; Kâtibiyye ve ihzâriyye 800; Ücret-i kadem 600; Dellâliyye ma 'a hammaliyye 660; Harc-ı Defter 180; Harc-ı huçec 180

Yekûn

14 820

Sahhu'l-bâki beynchumâ

51 278

Hissetü'z-zevce

6 409

Hissetü'l-ibn

44 863

Bâki 6

- A) Yine müteveffâ-i mezbûr Ahmed Efendinin *Manastır nâhiyesinde karye-i Manastır-ı Kebîr'de olan zimemidir*

Der zimmet-i (1—135) :

1) Miço veled-i Yorgo, 'an bahâ-i bilezik, der-karye-i Manastır-ı Kebîr	650
2) Manol, Niko ve Dimo veled-i Niko, 'an bilezik ⁹ der-karye-i mezbûr	1 300
3) 'Angeri veled-i Mavridi, 'an bilezik, kefil Mihâl der karye-i mezbûr	650
4) Mihâl veled-i Yorgo, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	585
5) Dimo Moşo, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	260
6) Moşo Dimo veled-i Yorgo, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	650
7) Dimo veled-i Tanaş, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	650
8) Dimo veled-i Tano, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	689
9) Kosta, veled-i Mano, 'an saban demüri	320
10) Piyo veled-i Eştöyan, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	650
11) Mamo, veled-i Totko, 'an saban demüri, 'an karye-i mezbûr	260
12) Niko veled-i Mihâl, 'an bilezik, be-karye-i mezbûr	650
13) 'Angeri veledi- Yani, 'an bilezik	1 300
14) Duka veled-i Şuska, 'an karyeti'l-mezbûre	650
15) İştöyano veled-i Yuvan, 'an bilezik, der-karye-i mezbûre	490
16) Todori veled-i Botano, 'an demür	130
17) Todori veled-i Malgrita, 'an bilâzik, der-karye-i mezbûre	387
18) Todori veled-i Niko, 'an bilezik, der-karye-i mezbûre	1 040
19) Moşo veled-i Yorgo, 'an bilezik, der-karye-i mezbûre	1 000
20) Nasko ve Kaloten Todori, 'an bilezik, der-karye-i mezbûre	481

9) بلازك

	Kıymet
21-22) Köse Danyel veled-i Yani, 'an bilezik, der-karye-i mezbûre	I 040
23) Niko veled-i Yani, 'an bilezik, der-karye-i mezbûre	260
24) Dimo veled-i Fota, 'an bilezik	650
25) Yani bınarcı, 'an demür, der-karye-i mezbûr	390
26) Dimo Fota, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	260
27) Miço Yorgo, 'an bağ, kefil köse Danyel, der-karye-i mezbûr	830
28) Androni veled-i Yorgo, 'an ferâce	260
29) Moşor, 'an demür	130
30) Toyko veled-i Dimo ve oğlu Kiro ve Yorgo, der-karye-i mezbûr	710
31) Pasko veled-i Miço, 'an bilezik	430
32) Mano veled-i Yorgo, 'an bilezik	780
33) Pasko veled-i Miço, 'an demür	130
34) Kini veled-i Yani 'Ankeri veled-i Yani, 'an bargir, der-karye-i mezbûr	I 170
35) Yani veled-i Todor, 'an bağ, der-karye-i mezbûr	650
36) Kosta veled-i Manore, 'an bahâ-i bağ, der-karye-i mezbûr	520
37) Istamo veled-i Uzun Yani, der-karye-i mezbûr	260
38) Moşor veled-i Yorgo, 'an bahâ-i hâne	I 300
39) Kini veled-i Yorgo, 'an bahâ-i kürek, der-karye-i mezbûr	260
40) Moşar veled-i Yorgo, 'mi'l-karz, der-karye-i mezbûr	I 500
41) Menol veled-i Niko, 'an bahâ-i bağ, kefil Mihal der-karye-i mezbûr	I 300
42) Androni veled-i Menol, 'an bilezik	650
43) Dimo veled-i Miço Yorgos	650
44) Yorgo veled-i Todor, 'an bahâ-i kürek (Kürk)	650
45) Todor veled-i (—), 'an bahâ-i kürek	650
46) Marko veled-i Niko, 'an bahâ-i bağ, kıymeti 800 ve çatma hane 680, kefil Moşo ve İştöyan	I 480
Yekûn-ı Manastır-ı Kebîr (— 496)	29 687

B) Manastır nâhiyesinde *Kozluca nâm karyede olan zimem* dir ki zikir olunur :

Der zimmet-i :

47) Kini ve Yorgo ve Dimo, 'ale'l-iştirâk, 'an bilezik, der-karye-i Kozluca	660
48) Baco veled-i Deco, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	200
49) Dimo veled-i Mavlo, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	390
50) Dimo veled-i Yorgo, 'an yapunca ¹⁰	130
51) Miço, veled-i Hamse, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	130
52) Androni veled-i Celali, 'an bilezik	195
53) Yorgo veled-i Manor, 'an bilezik	130
54) Kız Mihal-oğlu, kefil Todor	130
55) Hırsto veled-i Arnavud, 'an bilezik	260
56) Pandel ve Kasım, 'an bilezik, kefil Çakıl Niko der karye-i mezbûr	520
57) Miço veled-i Molo, 'an baha-i öküz	480
58) Parmaksız Miço veled-i Kara Kosta	390
59) Praşkova veled-i Mano, der-karye-i mezbûr	195
60) Hırsto veled-i Papa Yani, der karye-i mezbûr	195
61) Kosta veled-i Petre, 'an bilezik	195
62) Duka, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	240
63) Kiro Manol, 'an bilezik, der-karye-i mezbûr	325
64) Petko Celali, 'an bilezik der-karye-i mezbûr	260
65) Durgud zimmi ve dişli Dimo, der-karye-i mezbûr	260
66) Praşkova veled-i Miço, 'an bilâzik, der-karye-i mezbûr	300

10) ياپونجه

	<u>Kıymet</u>
67) Petro veled-i Dedo, 'an bilezik	130
68) Kini veled-i Mino, 'an bilezik	260
69) Saro veled-i Kini, 'an bilezik der-karye-i mezbür	1 360
70) Marco veled-i Yani, 'an yapunca ¹⁰	195
71) Marko veled-i Pervane, 'an yapunca	130
72) Dimo veled-i Yani, 'an bilezik	260
73) Petro veled-i Manol, 'an yapunca	156
74) Kini veled-i Duka, 'an bilzik	169
75) Papa Andironi veled-i Papa Hırsto	260
76) Kosta veled-i Dimo, 'an baha-i don, der-karye-i mezbür	260
77) Birebole veled-i Marko	195
78) Balko veled-i Yani ve Kosta	260
79) Kole, 'ani'l-karz	100
80) Lefçe veled-i Kara, 'an bahâ-i yapunca ¹⁰	130
81) Kando karısı, 'an bahâ-i su-sığırı öküzü, der-karye-i mezbür	2 000
82) Diyoniyos, su-sığırı öküzü	1 250
83) Kiro veled-i Mihâl, 'ani'l-karz	100
Yekûn-ı Kozlıca	12 800
C) Manastır nâhiyesine tâbi' <i>Küçük Manastır nâm karyede olan zimemdir</i> ki şerh olundu :	
84) Kosta veled-i Miço, der-karye-i Manastır-ı Sagıyr	650
85) Miço veled-i Dura, Vasil veled-i Yani, Demürçi Kosta, 'an baha-i bârgir	1 300
86) Yuvan veled-i Petko, 'an bilezik	364
87) Koto Yorgo veled-i Pıraşkova	390
88) Peltek Kosta veled-i Miço, 'an baha-i bilezik	390
89) Duka veled-i Yani ve Nasreddin Yorgo ve'l-gayr, su-sığırı öküzü	1 786
90) Duka veled-i Kini halıcı (?), 'an bilezik	195
91) Miço veled-i Dora, 'an baha-i ferace, der-karye-i mezbür	1 300
92) Istano veled-i Kini Miço veled Kosta ve'l-gayr, 'an baha-i stm gerdâne ve bilezik	1 300
93) Kini veled-i Rado ve havâle Miço ve Istano kefil, der-karye-i mezbür	390
94) Petre veled-i Yorgo, kefil merkuum Yorgo Meblâğ	260
95) Nasreddin veled-i Yorgo, havâle eyledi Mino Martinden, der-karye-i o	416
Yekûn-ı Manastır-ı Sagıyr	8 741
D) Müteveffâ-i mezbür <i>Manastır ve nâhiyesinde ve Ada nâhiyesinde olan zimemdir</i> ki zikr olundu :	
96) Tavukçı-zâde Ömer Çelebi el-muhzır bi-mahkemeti'l-Kebîr, 'an bahâ-i ferace	250
97) Mustafa bin Şa'ban ve Murtazâ bin Mustafa ve Himmət bin Durmuş ve Kaytas bin Bahtiyar, 'an baha-i bârgir, 'ale'l-ıstirâk, der-karye-i 'Aziz Halife, tâbi'-i Manastır Meblâğ	1 950
98) Kosta kiremidci veled-i Dimo, Istati veled-i Lika çoban ve karındaşı . . , 'an baha-i sîm reşme, kefil Ahur Köylü Küçük Ahmed, der-karye-i Bazarlu, tâbi'-i nahiye-i Ada Meblâğ	2 600
99) Mehmed bin Durgud, Hasan bin Nuh ve Nazar bin Ali ve İvez bin Murad, birbirlerine kefil bi'l-mal, der-karye-i Aziz Halife, tâbi'-i nahiye-i mezbür Meblâğ	1 300
100) Murtaza bin Mustafa, 'an karye-i mezbür	650
101 a) Hırsto veled Marko 650 b) Papas-oğlu Yani 390, 'an bahâ-i bârgir, birbirilerine kefil	1 430
101/a) Bolda veled-i Dimitri, baha-i deri der karye-i mezbür Meblâğ	100
102) Dimo veled-i Manol ve Kozman, 'an baha-i bârgir, der-karye-i Manastır-ı Sagıyr	925
103) Yani ve İstoyo, baha-i mukaddem kuşak, der-karye-i Manastır-ı Sagıyr	228
104) Kosta veled-i Miço, baha-i kara-sığır öküzü, kefil Mihâl ve İstevan, der-karye-i Küreci	1 050

	Kıymet
105) Kosta veled-i Miço, <i>bahâ-i stm reşme</i> , der-karye-i Küreci, tâbi'-i Ada	530
106) Yani veled-i Petko ve Yorgo veled-i Dimo, 'an baha-i yapunca, der-karye-i Küreci	265
107) Petre veled-i Yuvan, baha-i öküç, der-karye-i Küreci	500
108) Manol veled-i Kurd ve İstati ve Mihâl, 'an baha-i bârgir, der-karye-i Küreci	1 040
109) Kosta veled-i Pavlo ve Velika veled-i sarhoş Yâni ve Pavlo veled-i Kosta ve Zahariko ve ..., 'an baha-i bogası, der-karye-i Küreci	2 470
110) Bodel veled-i Dimo ve Pavlo veled-i Kosta, 'an baha-i bogası, der-karye-i Küreci	780
111) Ratko veled-i Yani, 'an baha-i bogası, der-karye-i Küreci	650
112) Miço veled-i Çavuş, <i>baha-i bârgir, kefil</i> Papa Androni, der-karye-i Kozluca	1 300
113) Diyiniyo veled-i Yorgo, baha-i bogası, der-karye-i Kozluca 650 + 150 <i>tuz bahasın-dan</i> + 150 <i>karzdan</i> = Cem'an	950
113/a) Duran veled-i Mihâl, bahâ-i bogası, der-karye-i Kozluca	260
113/b) Veliço veled-i Todori, bahâ-i babuc, der karye-i Kozluca, kefil merkum Veliço karındaşı	195
114) Miço veled-i Petre, baha-i yapu(n)ca, ¹¹ <i>kefil</i> Hızır, der-karye-i Kozluca	390
115) Çerkiz veled-i Yorgo, baha-i bilezik, der-karye-i Kozluca	195
116) Duka, 'an baha-i yapu(n)ca, der-karye-i Kozluca	130
117) Dimo veled-i Mamo, 'an-Kozluca	195
118) Veliço veled-i Koşgırdan, 'an-Kozluca	325
119) Kosta veled-i Zagana, 'an-Kozluca	260
120) Todori veled-i Korşika (?), 'an Kozluca	130
121) Kurd veled-i Pazarlu, 'an Kozluca	390
122) Yani veled-i Miço, <i>bahâ-i bogası</i> , 'an Kozluca	651
123) Cokul-oğlu, bahâ-i tuz, 'an Kozluca	245
124) Yorgi veled-i Basko, <i>bahâ-i tuz</i> , der-karye-i Kozluca	210
125) Cuko veled-i (—)i bahâ-i tuz, 'an Kozluca	110
126) Andıruni veled-i Papa Petko, <i>bahâ-i kettân bezi</i> 'an Kozluca	120
127) Sarı Dimo veled-i Todori, bahâ-i bilezik, der-karye-i Kozluca	260
128) Miço veled-i Pandera, 'an bilezik, der-karye-i Kozluca	390
129) Çomar oğlu Yorgo, 'an bilezik, 'an Kozluca	390
130) Milaco veled-i Bilaca Mazara, 'an bahâ-i bilezik, 'an Kozluca	260
131) İsteyani veled-i Bilaca bahâ-i hâne, <i>kefil</i> Duka kethudâ der-karye-i Manastır	520
132) Toyko veled-i Todori, bahâ-i kısırak, 'an Bağçe Bınarı	1 120
133) Koska veled-i Bıraşkova, 'an bahâ-i buğday, der-karye-i Arnavud	704
134) Şa'ban bin İvez ve Receb bin Sadık, bahâ-i bârgir, 'ale'l-istirâk, bi-karye-i Kınalı Dere, tuz akçesi 1 300 + 35 =	1 335
135) Koço veled-i Valadin, kefil Petko oğlu Mihâl, 'ani'l-karz ve 'an bahâ-i kuşak, 'an karye-i Şahinli	500
Yekûn-ı nâhiye-i Manastır ve Ada	28 147
Cem'an yekûn	79 375

Minhâ el-ihracât :

Resm-i kısmet 900; Kassâmiyye 450; Kâtibiyye ve ihzâriyye 450; Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-karzi's-şer'i 5 850

Yekûn	7 650
Sahhu'l-bâki li't-taksim beynehümâ mine'z-zimem	71 725

Hissetü'z-zevce	8 965
Hissetü'l-ibn	62 755
Bâki	5

Muhallefât : el-merdûd Paroş veled-i Dimitri es-sayyâd Heleke sâkinen bi-mahalle-i Ayayâni Mitkos, min mahallât-ı hısn-ı Edirne el-mah-miyye ve tereke bint kebîre med'uvve Zafire Ve'l-verâse münhasıra fihâ (yp. 44)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi's-sâmin, min 7. li-s. 1066 (27 Eylül 1656)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Şamî yorgan 2	150	20) Kilindir ² 2	50
2) Döşek-i beledî 2	300	21) Kartel ⁸ 4	100
3) Yasdık 2	150	22) Halkoz ⁴ 1	50
4) Köhne kürk	300	23) Lavuta ⁵	60
5) Sahan 4	250	24) Bârgir	1 000
6) Tencere 3	300	25) <i>Rakı kazganı ma'a âlât</i>	1 000
7) Çuka yelek 2	500	26) Husrevanî küb, 8 'aded	7 000
8) Yağmurluk 'aba 2	250	27) Kebîr fuçl, 15 'aded	14 000
9) Çakşır 2	250	28) 'Ali Paşa ardında Terzi Odaları 2	4 000
10) Kilim	160	29) Bağ ma'a mahsûl, 'an Çeşme-i Sâribân, 24 dönüm	24 000
11) Minder gılâfi	70	30) Bağ ma'a mahsûl, Bal-yehor Deresinde, 14 dönüm	14 000
12) Kebîr sanduk 2	400	31) Bağ ma'a mahsûl, 'an karye-i Bosna, 6 dönüm	6 000
13) Timur bel	80	32) Bağ ma'a mahsûl, 'an karye-i Kazgan, 25 dönüm	28 000
14) Dingil 3	90	Yekûn (— 1 005)	102 065
15) Çapa 3	90		
16) Tahra ¹ 3	40		
17) Burgı 3	30		
18) Timur âlâtı hurdevât	200		
19) Okka 7	200		

Minhâ el-ihrâcât :

Harc-ı meyyit 4 000; Resm-i kısmet 3 500; Kassâmiyye 850; Kâtibiyye ve ihzâriyye 850; Ücret-i kadem 600; Harc-ı Defter 180

Yekûn 9 980

Sahhu'l-bâki hissetü'l-bint Zafire 92 085

1) طهره
2) کلندر

3) قرتل

4) حالقوز

5) لوطه

No. 80/a

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından Tarakçı mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem müteveffâ olan *Süleyman Çavuş* ibn Karaca nâm kimesnenin verâseti zevce-i metrûkesi *Âyişe Hâtun* ibne Ahmed'e ve sulbî sagıyr oğlu Mehmed'e münhasıra olduğu Şer'an mütekarrir olduktan sonra sagıyr-i mezbûrın tesviye-i umûruna kûbel-i Şer'-i mutahhardan mansûb vasi olan el-Hâc Ahmed bin Receb nâm kimesne Meclis-i Şer'de râfi'atü'l-kitabi'l-mezbûre² *Âyişe Hâtun* mahzarında vesayete ikrar ve takrîr-i kelâm idtüb

Müteveffây-ı mezbûrın cümle-i muhalledâtından olub mahmiyye-i mezbûre tevâbi'inden Çöke nahiyesine tâbi' Nehr-i 'İsa dimekle ma'rûf nâm karyede vâkı' bir tarafı dere ile ve etrâf-ı selâsesi tariyk-ı 'âm ile mahdûd A) *muhavvata-i hariciyyesinde*³ *iki kanadlı porta*⁴ *kapıyı* ve üzeri kiremidli çatma kebîr ahurı ve bir sakaf⁵ altında üstü *yazlık* iki karşılı çatma odayı ve yanında kilârı ve çatma öküz-ahurı ve zeylinde içi saman ile memlû çatma samanlığı ve diğer çatma ahurı ve sundurmayı ve *sığır ağılını* ve pınarı ve havlıyı

B) *Ve muhavvata-i dahiliyyesi* iki kanadlı porta kapıyı ve üzeri kiremidli iki karşılı çatma haneyi ve içinde çatma *un anbarını* ve sofayı ve yanında *kilârı* ve bir çatma odayı ve muttasıl *çatma buzağı damını* ve *tuğladan mebnî güğercinliği* ve üzeri *yazlık beş göz kebîr çatma anbarı* ve *furunu* ve bağçeyi ve havlıyı müştemil olub *çiftlik ta'bîr olunan mülk menzili*

Ve zikr olunan anbarda mevcut olan doksan beş keyl çavdarı ve elli keyl daruyı ve yetmiş keyl buğdayı ve yüz keyl arpayı ve otuz keyl karamık'lı buğdayı ve beş keyl sünteri⁶ ve sekiz keyl kablucayı ve otuz beş keyl burçağı ve onbeş keyl 'alefi

Ve çiftlik-i mezbûrın içinde mevcut olub vasfı ma'lûme iki çift camûs öküzü ve bir çift kara-sığır öküzü ve bir re's yanı buzağulı kara-sığır ineği

Ve yine çiftlik-i mezbûr içinde olan *dört yığın otluğu*

Ve esas-ı beyiden⁷ olan iki kebîr bakrac ve bir tepsi ve beş 'aded sahan ve bir tas ve bir göğüm ve bir tencere ve bir kazgan ve bir hereni ve bir ibrik ve kahve ibriği ve bir beledî döşek ve bir köhne Şamî yorgan ve bir yaduk ve bir şem'dân ve bir köhne orta keçesi ve bir beyaz kebe ve bir kırmızı velençe ve bir alaca çerge ve bir el-tâbesi ve bir pekmez tâbesi

Ve çiftlik-i mezkûrda zer' olunan yüz altmış keyl mahlût mezzû'atı

Ve mükemmel *alât-ı çift ve hurdevât-ı hâneyi*

Sagıyr-i mezbûrın zarûret-i nafaka'sı olduğundan ma'âdâ müteveffây-ı mezbûrın *düyûn-ı müteferrika-i müsbetesi* olmağla, zikri sebk⁸ eden çiftlik Şer'an bey' olunması lâzım gelmeğın sük-ı sultanîde on beş günden müteceviz beyne'n-nâs kirâren ve mirâren müzâyede olunub ragabât-ı nâs bi'l-küllîyye munkatı'a olduktan sonra mezbûre *Âyişe Hâtun* üzerinde meblâğ-ı âtiyü'l-beyânda *hakk-ı karar* ile karar idtüb ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğın, ben dahi vesâyetim hasebiyle zikr olunan *çiftliği bi-cümleti't-tevâbi'* ve'l-levâhık mezbûre *Âyişe Hâtuna nakd-i râyic fi'l-vakt kırk iki bin akçeye bâten*⁹ bey' ve teslim, ol dahi minvâl-i muharrer üzre tesellüm ve kabul ve kabz eyledikten sonra semeni olan meblâğ-ı mezbûr kırk iki bin akçeyi mezbûre *Âyişe Hâtun* yedinden bi't-temâm ahz ve kabz eyledim

Ba'de'l-yevm zikr olunan çiftlik-i mezbûre *Âyişe Hâtun*un mülk-i mahzı ve hakk-ı sırfıdır, keyfe-mâ-teşâ ve tahtar¹⁰ mutasarrıfa olsun, didikde gibbe't-tasdîkı's-Şer'î vicâhen mâ vaka' bi't-taleb ketb olundu (yp. 57)

Hurrire fi evâhir-i R. 1067 (6-14 Nisan 1657)

<i>Mefharü'l-a'yân Mustafa Ağa, el-emîn</i>	<i>Zühri'l-akrân Hüseyin Ağa, Kethudâ-yeri hâlâ</i>	<i>Fahrü'l-akrân 'Osman Ağa, Piyale Beğ zâde</i>
<i>Mefharü'l-emsâl Yusuf Ağa, el-cündî</i>	<i>Es'ad Çelebi el-Kâtib Ahmed Çelebi ibn Mehmed, el-kâtib</i>	<i>Murtazâ Ağa, serdâr Osman Çelebi, el-kâtib</i>
<i>Mefharü'l-hurîf Ahmed bin Receb</i>	<i>Ali Çelebi ibn Bayram</i>	<i>ve gayrihim</i>

1) منصوب	2) رافعة الكتاب المزبوره	3) محوطة خارجيسته	4) پورته
5) سقف	6) سنتری	7) أساس بيتدن	8) سبق
9) باتا	10) كيف ماتشا و تختار		

No. 80/b

Mahhiyye-i Edirne mahallâtından Sakça Murad mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem vefat eden 'Ömer Beğ ibn Mustafa nâm cündî'nin verâseti zevce-i metrukesi Neslihan bint Mehmed nâm hâtunı ile sulbî kebîr oğlu 'Osman nâm kimesneye münhasıra olduğu Şer'an mütekarrer olduktan sonra mezbûrân 'Osman ve Neslihan Meclis-i Şer'-i şerîfde işbu bâ'isü'l-kitab Mehmed Çelebi ibn Hasan nâm kimesne mahzarında bi'l-asâle her biri ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb

Mürisimiz¹ müteveffâ-yı mezbûrın muhalefâtından mahmiyye-i merkuume nevahisinden Çöke nahiyesine tâbi' Karacaköy nâm karyede vâkı' bir tarafı Hasan Beşe mülki ve bir tarafı arpalık ta'bîr olunur dolab yeri ve tarafeyn tariyk-ı 'âm ile mahdûd

İki bâb tahtanı odayı ve önünde bir sofayı ve iki göz çatma anbarı ve üstünde kiremid örtülü çardağ ve bir ahurı ve samanlığı

Ve içinde bir re's kara-sığır ineğini ve bir re's kara-sığır düğesini müstemil çiftlik ta'bîr olunan mülk menzili müteveffâ-yı mezbûrın düylün-ı kestre-i müsbetesi olub guremâ² ma'rifetiyle müzâyede olunub ragabat-ı nâs³ bi'l-külliyeye munkatî'a olduktan sonra ziyâde ile tâlib-i âhar zuhûr itmemeğın, mezbûr Mehmed Çelebi üzerinde nakid râyic fi'l-vakt⁴ dört bin akçeye bey-i bât-ı sahîh-i Şer'î ile bey' ve teslim, ol dahi min-vâl-i muharrer üzere iştirâ ve tesellüm eyledikten sonra

Yine karye-i mezbûre sınırı dahilinde makberelik kurbunda vâkı' bir tarafı Derviş Beğ oğlu ve tarafât tariyk-ı 'âm ile mahdûd beş keyl tohum istî'âb ider bir kıt'a tarlayı ve Çukur Çayırı Başı demekle ma'rûf mevâzi'de vâkı' bir tarafı Memi Beğ oğlu ve bir tarafı Bazar-başı ve tarafeyn tariyk-ı 'âm ile mahdûd yirmi keyl tohum istî'âb⁵ ider tarlayı ve yine Kaba Öyük kurbunda vâkı' bir tarafı merkuum Bazar-başı ve bir tarafı Gevher Hâtun ve bir tarafı korı ve taraf-ı râbî'î Ahmed Beşe tarlaları ile mahdûd yirmi keyl tohum istî'âb ider bir kıt'a tarlayı ve yine köyün başında vâ'ki' bir tarafı Beğ-oğlu ve bir tarafı mezbûre Gevher Hâtun ve bir tarafı mezbûr Memi Beğ oğlu ve taraf-ı râbî'î tariyk-ı 'âm ile mahdûd otuz keyl tohum istî'âb ider bir kıt'a tarlalarda olan hakk-ı tasarrufu'muzu dahi sâhib-i arz ma'rifetiyle mezbûr Mehmed Çelebi'ye yediyüz mezbûr nakid akçeye ferâğ ve tefviz⁶, ol-dahi tefevvüz⁷ ve kabul eyledikten sonra, mukabele-i bey' ve tefvizde olan cem'an dört bin yediyüz akçeyi mezbûr Mehmed Çelebi yedinden temâmen ahz ve kabz eyledik, ba'de'l-yevm mârû'l-vasf⁸ menzil-i mezbûr Mehmed Çelebi'nin mülk-i müşterâsıdır ve sâlifü'z-zıkr olan tarlaların dahi emsâli tasarruf itdüğü gibi mutasarrıf olsun didiklerinde, gibbe't-tasdikî's-Şer'î vicâhen mâ hüve'l-vâkı' bi't-taleb ketb olundu (yp. 66)

Tahrîrin fi evâhir-i şehri N. li-s. 1067. (3 - 12 Temmuz 1657)

Şuhûdü'l-hâl :

Mehmed bin Hasan
Mehmed bin Mustafa

'Abdullah bin Lâçin
ve gayrihim

Piyâle bin Hüseyin

1) مورثم
5) استيعاب

2) غرما
6) فراغ و تفويض

3) رغبات نام
7) تفويض

4) رايح في الوقت
8) مارالوصف

**Muhallefât : el-merhum el-Hâc Derviş Efendi ibn Selim El-müteveffâ
bi-mahalle-i el-Hâc Safa, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Tereke
zevce med'uvve Safiyye bint Handân (Ve'l-)ebnâi's-sigaar el-med'uv-
vin Mustafa ve Mehmed ve İsmâ'il ve Rahime Ve'l-verâse
münhasıra fihim (yp. 80)**

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yeum 14 min şehr-i Ra. li-s. 1068 (20 Aralık 1657)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Hane, der mahalle-i mezbûre	25 000	24) Tepsi	200
2) Def'a hane, der mahalle-i mezbûre	25 000	25) Kebîr bakrac 2	240
3) <i>At-değirmeni ve etmekci furunu</i> , der Sûk-ı Boyacılar	40 000	26) Bekmez tâbesi	500
4) Def'a <i>at-değirmeni</i> , der sûk-ı Üç-şerefeli	10 000	27) Tencere	200
5) Turuncu çuka ferâce, bâ-post-ı nâfe	1 000	28) Kaşık tepsisi	20
6) Yeşil çuka ferâce	1 200	29) Leğen ma'a ibrik	150
7) Köhne neftî kürk	500	30) Kahve ibriği	50
8) Neftî çuka ferace, bâ-post-ı sansar	1 200	31) Yan keçesi 2	200
9) Patlıcanî 'inâyet kaftan	450	32) Orta keçesi 2	900
10) Köhne sincabî 'inâyet kaftan	300	33) Mai velençe 2, turuncu velençe 1	450
11) Mai Londura kürdiye	350	34) Fincan ma'a kutu, 12 'aded	220
12) Mai ferace Londıra	600	35) Gömlek 4	500
13) Darçınî ferace	600	36) Don 2	100
14) Darçınî köhne kaftan	200	37) Makrama	80
15) Alaca yektâ ¹	200	38) Göğüm 2	300
16) Beyaz sâde 2	200	39) Evrâd-ı şerif	100
17) Beyaz zıibun 2	60	40) Kitab-ı Cami'	150
18) Neftî sof ferace	900	41) Dav' ³	80
19) Köhne bogası çintiyân	50	42) Sarf	50
20) Kırmızı tiftik kuşak 2	150	43) Kitab-ı miyrân ²	300
21) Tiftik şal	90	44) Mu'arreb	80
22) Dülbend 2	200	45) Tevsik	20
23) Hereni	200	46) Kıssa-i Yusuf	20
		47) Nâkıs kitab 2	40
		48) Nahve müte'allık	50
		49) Ehâdis-i Şerif	30
		50) Dav' ³	60
		50/a) Nahv	30
		51) Mutavassıt	50

1) يكتا

2) میزان

3) ضؤ

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
52) Nâkis kitab 8	100	82) Furun kapağı	60
53) Gulâm, be-nâm-ı Ken'an	12 000	83) Der zimmet-i Divane-oğlu	300
54) Bağ, 4 dönüm, der kurb-ı Topyolu	2 000	84) <i>Bosna çeliği</i> , 195 kıyye	2 340
55) Kara-sığır danası, re's 2	500	85) Kantar 2	250
56) Ahi Çelebi hamamı	92 500	86) Kullâb ⁶ , 8 deste	200
57) <i>Çubuk demür</i> , 320 kantar	128 000	87) Orta ⁸ enserîsi, 13000 'aded	1 690
58) Der zimmet-i Na'ibur Mehmed Çelebi, 'an <i>bahâ-i hammam-ı Boyacılar</i>	56 000	88) Kantar ma'a çekic	150
59) Orta ⁸ enserîsi ⁴ , 13 000 'aded	1 690	89) Terâzu 3	250
60) Tazı zinciri 14	140	90) Demür, 30 kıyye	195
61) Deve zinciri 21	168	91) Kara bel demüri, 70 çift	280
62) Zincir yular, 74'aded, fî 13 (?)	1 060	92) <i>Yağhane</i> , der karye-i .. (?)	10 000
63) Demür köstek	10	93) Kullablı ⁷ bel demüri, 7 çift	56
64) Bukağı 5,5	75	94) Tarak	84
65) Köprü enserîsi 78	1 092	95) Lofça enserîsi 300	90
66) <i>Okka</i> enserîsi 40 (?), fî 8	560	96) Padavra enserîsi, 2 çuval, 300 kıyye	18 000
67) Dolab rahtı, 58 'aded, fî 14 (?)	1 170	97) Def'a padavra enserîsi, 5000 'aded	150
68) Kapu halkası, 44 çift, fî 10	440	98) Zağra enserîsi, 90 000 'aded	14 400
69) Pencere halkası, 14 deste, fî 15	210	99) Orta enserîsi, 66 500 'aded	8 645
70) Sığır dolab rahtı, 24 'aded, fî 12	260	100) Lofça enserîsi, 80 000 'aded	24 000
71) Kullâblı ⁷ asma <i>reze</i> ⁵ , 23 'aded, fî 5	115	101) Sığış enserîsi, 8 kıyye	450
72) Demür örs 4	600	102) Padavra enserîsi, 17 kıyye, fî 30	510
73) Kara-sığır na'lı, 62 'aded	310	103) Sığış enserîsi, 4 000 'aded	300
74) <i>Çubuk demür</i> , 180 kantar, fî 400	72 000	104) Kara-sığır mihı, fî 65, 35000 'aded	2 275
75) Köhne enserîsi ⁴ , 24 kıyye, fî 8	184	105) <i>Saban demüri</i> , 70 'aded	1 750
76) Demür, 26 kıyye	166	106) <i>Deve zinciri</i> , 18 'aded, fî 8	144
77) Kulak enserîsi, 3 500 'aded	350	107) Su-sığırı yuları, 30 'aded	390
78) Demür bel	50	108) Demür, 40 kıyye, fî 6,5	260
79) Lofça enserîsi, 2300 'aded, fî 3,5 (?)	690	109) Karışık na'lça, 15 deste	120
80) Sacayağı 2	26	110) Der zimmet-i Fahrü'l-e'âli Sinan Ağa, <i>ser-bostancıyân</i>	10 000
81) Şikest kantar	30	111) Der zimmet-i Bostan-zâde Mehmed Çelebi, ba'de külli hesap	150
		112) Vezne ve pîş-tahta	120
		113) Arslan-oğlu <i>Yahudi</i>	10 000
		114) Hamamdan ihrâç olunan, iki def'a nakid akçe	7 910

4) اکری

5) رزه

6) قولا ب (قلا ب)

7) قلا بلی

8) اورطه

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
115) Der zimmet-i Şatır-oğlu, 'an bahâ-i demür	130 000	at-değirmeni ve etmekçi fu- rununda olan sermâye	22 500
116) Der zimmet-i el-Hâc Mus- tafa, 'an bahâ-i esbâb	72 000	118) Buğday, 600 keyl, fî 60	36 000
117) Bâlâda zikr olunan Bo- yacılar Çarşısında vâkı'		119) Çavdar, 120 keyl	5 000
		120) Tahminen darı	320
		121) Der-zimmet-i Hızır Beğ, ba'de külli hesab (devamı bulunamadı)	6 765

Türk Tarih Kurumu

XX

(No. 82—87)

Edirne *Askeri Kassamı*'na ait olan 42 No lu sicil, 14×41 boylarında 80 yapraklı bir defterdir. İçinde 1655 - 1659 yıllarında yazılmış olup, 95 erkek ile 52 kadına ait bulunan 147 tereke kaydı mevcuttur :

Aylar	1655			1656			1657			1658			1659		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	10	7	3
Şubat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	—	9	6	3
Mart	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	6	3	8	6	2
Nisan	—	—	—	—	—	—	1	1	—	7	5	2	8	3	5
Mayıs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	8	5	3
Haziran	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	—	5	2	3
Temmuz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	6	1	6	2	4
Ağustos	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	7	5	2
Eylül	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	3	9	3	6
Ekim	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	4	4	1	3
Kasım	—	—	—	—	—	—	3	3	—	10	7	3	1	1	—
Aralık	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	9	—	—	—	—
Yekûn . .	1	1	—	—	—	—	4	4	—	67	49	18	75	41	34

Erkek : 95

Kadın : 52

Cem'an : 147

Bu kayıtlar arasından seçtiğimiz beşine ait özet aşağıya çıkarılmıştır.

82) Kapı Kullarının *cebeciler* zümresinden Hacı Şaban Beşe, sağlığında Edirne'de ikamet etmekte iken Hacc'a gitmek üzere seyahata çıkıp dönüşte yolda ölmüştür. Bıraktığı servet arasında çeşitli paralardan teşekkül eden büyük bir para mevcudı dikkati çekmektedir (29-34). Ayrıca, 'İvez Çelebi isminde bir tüccarla *şirket halinde yaptıkları bir iş için yatırılmış 67 000 akçeye ait olan bir kayd* (34), mumcu ve sabunculara yaptığı kredili satışlardan alacakları (36,57), 44 okkalık bir sadeyağ stoku (58), kendisinin mum ve sabun imal ve satışı ile meşgul olduğunu göstermektedir.

Listenin 59-76 numaraları arasındaki kayıtlar ise, hac yollarında öldüğü zaman, yanında bulunan eşyanın nevi ve miktarını göstermektedir ki, bu kayıtlar *hacca gidenlerin oradan ne gibi eşya satın alıp memlekete getirdiklerini göstermek itibariyle dikkate şayan* görülmüştür.

83) Edirne sahrasında ölen, fakat hakikî ikamet ettiği yerin nerede olduğu bilinmeyen Mustafa Ağanın kıymeti dört yüz bin akçe değerinde tahmin edilen muhalefatı arasında kıymetli elbise (11, 37) ve silâhları (2, 3, 16, 36, 46, 52, 70, 96, 122, 126), atları, av takımları (5, 106-117); Riyalî gürüş (130), Sikke-i Hasene (131) olarak büyük nakit para stokları ve develeri (133) dikkati çekmektedir.

Borçları arasında aba ve kebe bahâsından çarşıdaki "İşçi Yusuf'a, bazar başıya ..." gibi kayıtlardan ticarî münâsebetleri bulunduğu da tahmin edilebilir.

84) "Efendi" lâkabiyle isimlendirildiğine göre, İlmîye sınıfından olması lâzım gelen liste sahibinin Edirne'deki Mustafa Paşa Hanında vefat etmiş olması, miras bıraktığı mallar arasında, büyük miktarlarda Diyarbekir veya Urfa bezleri (24-25), Bursa kuşağı, çatması ve dolaması, yastığı (26-32, 31), Halep atlası (35) miskaalî bogası (45), Şam 'inayeti (40).. gibi kumaşlarla dülbend (77), Londura çuhası (80), hav (91) ile lök (92), külçe sîm (93-94), büyük bir nakit mevcudı (95) ve nihayet altı yüz bin akçeye yakın alacakları (96-107) bulunması dolayısıyla büyük ölçüde kredili satışlar yapan bir kumaş tüccarı olduğu anlaşılmaktadır.

Bu derecede zengin bir tüccarın ikametgâhının bulunduğu belde de ayrıca ev ve dükkânları olması ve hatta bağ, bahçe ve ziraat işlerine de para yatırmış olması kuvvetle muhtemeldir.

84/a) Eski Edirne Kadısı Şeyh Mehmed Efendi'nin, Rûsiyyul'asılı olub bulûğ çağına yeni girmiş olan bâkire kölesi Fâtıma, Mahkeme'de efendisinin kendisini üç sene evvel azâd etmiş ve bir takım eşya hibe ve temlik etmiş olduğunu şahidlerle isbat etmiş ve bu suretle mirasçılarının kendisini köle gibi kullanmak teşebbüslerini önlemiştir.

85) Liste sahibi Hüseyin Çavuşun Edirne'de Üç-Şerefeli Çarşısında iki dükkânı (54), yirmi dokuz odalı bir hanı (1), Saraçlar Çarşısında iki (61), Eskiciler Çarşısında dört (58) dükkânı vardır. Değirmende, etmekci fırınında, bozahanede olan eşya (65) kendisinindir.

Ayrıca bir çiftliği (38) mevcut olmasına rağmen, bıraktığı mallardan fazla olan ve çoğu çeşitli vakıfların avâriz akçalarından ödünç alınmış bulunan borçları, terekesi alacaklılar arasında muayyen nispetlerde bölüşülmek suretiyle ('an guramâ), kısmen ödenebilmiştir.

86) İlmîye sınıfından Mehmed Halifenin mirasının büyük kısmı bir keresteci dükkânında satılan türlü kereste çeşitleri ile ağaçtan yapılmış eşyanın nevi, miktar ve fiyatlarını vermek bakımından enteresan görülmüştür.

86/a) Müderris Şeyh Mehmed Efendi, Rûsiyyü'l-asıl câriyesi Hadice'yi ölümden kırk gün evveline kadar hizmet etmek şartıyla, *tedbîr-i mukayyed* olarak, azâd ettiğini mahkeme huzûrunda tescil ettirmektedir.

87) Edirne'de Padişaha âit bahçelerin eski Bostancı-başısı olan Hasan Ağa'nın Edirne'de yüzbin akçelik büyük bir konağı (1) vardır. Silâhları (5, 11, 29-30, 43), merasim elbiseleri (2-4, 26) ve bir miktar altın parası ile de dikkati çekmektedir.

Ayrıca iki köyde iki çiftliği (83, 135) mevcut olduğu gibi, bu çiftliklerin işletme araçları, anbarlarda mevcut veya tarlalarda ekili bulunan hububatın miktar ve ne-
vileri ve çift hayvanlarına ait rakamlardan, tereke sahibinin büyük ölçüde zirâat
işleriyle alâkalı olduğu anlaşılmaktadır. Bin ikiyüz koyunluk büyük bir sürüsü (82),
Kızanlığa tâbi Büyük Oba köyünde yaylak (187), üç ayrı köyde değirmen (177-179)
ve bu değirmenlerden *değirmenci* hakkı olarak elde edilen tahıl (186), ayrıca “dağ”da
olan hayvanat” nâmı altında (160 numaradan itibaren) at, koyun ve sığır hayvan-
larının listesi de dikkatı çekmektedir.

Borçları arasında ekinlerinin hasadını yapanlara 1 800, ırgadlara 6 000, harman
döğenlere 1 500, sığırtmaca 200 akçe borçlu gözükmesi, kendisinin ziraat işlerinde
ücretli işçi kullandığını göstermektedir.

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el-merhum el-Hâc Şa'ban Beşe ibn Bektaş, min zümret-i cebeciyân-ı Dergâh-ı 'Alî El-müteveffâ bi-tarıyki'l-Haccî's-şerîf Es-sâkin hâle hayatihi bi-mahallet-i Çakır Ağa, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye (mâte) ve tereke zevce med'uvve Âmine Hâtun ibnet el-Hâc Eymir ve ibneyn-i's sagıyreyn med'uvveyn Emrullah ve Ali Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 4)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi'r-râbi', min Ca. li-s. 1068 (7 Şubat 1658)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Yeşil çuka ferâce	1 000	31) Sikke-i Hasene, 143 'aded,	
2) Kırmızı kadife kavuk	120	fî 180	25 740
3) Çuka kavuk	30	32) Firengî altun, 36 'aded,	
4) Kırmızı velençe	200	fî 200	7 200
5) Köhne kapama	80	33) Esedî gurus, 46 'aded, fî 80	3 680
6) Müsta'mel alaca sâde	150	34) Der zimmet-i 'İvaz Çelebi,	
7) Sırma kolan kuşak	150	<i>ber-veğh-i iştirâk</i>	67 000
8) Kırmızı muhattem kuşak	250	35) Der zimmet-i el-Hâc Tur	
9) Nîm dülbend 2	160	'Ali, el-müezzin	9 060
10) Köhne beyaz sâde	40	<i>Müteveffây-i mezbûrın mum-</i>	
11) Heğbe	35	<i>cular ve sabuncularda olan</i>	
12) Sagıyr sanduk 2	15	<i>zimemdir ki beyân olundı:</i>	
13) Macarî sanduk 2	200	<i>(Der zimmet-i :)</i>	
14) Vasat tâbe	100	36) el-Hâc Muharrem, mumcı	496
15) Seferî leğen	200	37) Oruç, <i>kethudây-i mumciyân</i>	6 590
16) Bakır ibrik	100	38) Hüseyin Çelebi, mumcı	4 590
17) Helvacı tenceresi	150	39) Piyâle Beğ, <i>mumcı</i>	6 080
18) Harani	60	40) Kör Hasan Beşe, <i>mumcı</i>	3 381
19) Kulplu tas 1	20	41) Özgür Beşe, <i>mumcı</i>	4 700
20) Kahve ibriği	80	42) Mumcı Mehmed Ağa	5 465
21) El-leğeni	30	43) Mumcı 'Ali Beğ	3 836
22) Köhne alaca kilim 2	60	44) Mumcı Martin	5 980
23) Beyaz velençe	80	45) el-Hâc Muharrem el-mez-	
24) Siyah velençe	40	bûr	5 900
25) Havan	100	46) <i>mumcı</i> Biço	3 760
26) Gök çarşeb	20	47) <i>mumcı</i> Tursi	9 740
27) Eflâk tuzı, 2 taş	600	48) <i>mumcı</i> Vaso	4 037
28) Bargir bahası	600	49) <i>mumcı</i> Koço	2 400
29) Esedî gurus, 80 'aded,		50) <i>mumcı</i> Musli Beşe	3 026
fî 80	6 400	51) <i>mumcı</i> Memiş Çelebi	3 032
30) Riyâlî gurus, 245 'aded,			
fî 90	22 050		

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
52) mumcı Hızır Beşe	4 064	63) İncü, 3 top büyük boy, 92 miskal, fî 300	27 600
53) mumcı Sutira	6 940	64) Def'a incü, 30 miskal, fî 180	5 400
54) mumcı Zota	4 617	64/a) Def'a incü, miskaal 105, fî 140	14 700
55) Todora, zimmi	2 770	65) Def'a incü, 26 (?) miskal, fî 80	2 480
56) Sabuncu Derviş ve Eşter, birbirine kefil	3 320	66) Zemzemî kefenlik bogası 3, fî 225	675
57) Siyâvuş ve Ahmed sabun-cı, birbirlerine kefil	1 950	67) Şamî alaca, 6 dâne, fî 450	2 700
58) Revgan-ı sâde, kıyye 44, fî 25	1 100	68) Yemenî, 2 top	270
(+ 8 512)	252 086	69) Zemzemî kefen 2, fî 540	1 080
Müteveffây-ı mezbûrın taryk-ı hacc-ı Şerifden getirdikleri eşyasıdır ki beyan olunur :		70) Cedîd dülbend, 28 'aded, fî 225	6 300
59) Misk göbek	450	71) Hammamî dülbend 3, fî 450	1 350
60) 'Ud, 150 dirhem, fî 3	450	72) Kayyimhane dülbend	325
61) Peştemâl, 2 çift	360	73) Yeşil canfez 1	630
61/a) Sîm hançer	200	74) Tâblî ¹ alaca, 5 dâne, fî 225	1 125
62) Sîm bıçak kını	100	75) Şal 2	300
		76) Alaca şal 1	180
		Yekûn (— 400)	309 849

Hâlen zikr olunan eşyanın revâyici olmamakla furuht olursa sagiyreyn-i mezkûreyne küllî gadr olması mukarrer olduğu ecilden zikri mürûr eden eşyanın huccâc-ı müslimîn ile bahâları takdir olunub 'ayn'ı beyne'l-verese taksîm olunduktan sonra yine eşyay-ı mezkûrenin revâyici mahalline dek sagiyreyn-i mezbûreynin 'amm'ları ve kibel-i Şer' den mansub vasîleri olan Muharrem Çelebi yedine teslim olunmuşdur

Minhâ el-ihracât :

Deyn-i müsbet, li'z-zevce'ti'l-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-müeccel 8 000; Müteveffây-ı mezbûr hâl-i hayatında sagiyr oğlu 'Ali'ye hibe eylediği meblâğ 3 000; Deyn-i müsbet li- 'arabacı Nikola, 'an kirây-i yağ 3 000; Deyn-i müsbet, li-pasturmacı Miho, 'an kirây-i pastırma 700; Resm-i kismet 9 600; Kassâmiyye 2 985; Kâtibiyye ve ih-zâriyye 2 985; Düyûn-ı müteferrika-i müsbeste 3 000; Ücret-i kadem 1 800; Harc-ı defter 235; Harc-ı hucec 720; Müteveffây-ı mezbûrın taryk-ı hac'dan eşyasını getiren el-Hâc Tur 'Ali ve el-Hâc 'Abdülbâki'ye verilen meblâğ 3 600

El-bâki li't-taksîm beynel'-verese
'An bahâ-i eşyâ

Yekûn
41 785
201 989
66 075
268 064

	<u>'âni'n-nukuud</u>	<u>'An bahâ-i eşyâ</u>	
Hissetü'z-zevce	25 248 +	8 258	= 33 506
Hissetü'l-ibn	88 368 +	28 903	= 117 271
Hissetü'l-ibn	88 368 +	28 903	= 117 271

El-bâki 'ani'n-nukuud 5

Zevce-i mezbûre Âmine hisse-i Şer'îyyesi olan eşyadan ve nukuuddan olan otuz üç bin beşyüz altı akçe ve mehr-i müecceli olan sekiz bin akçe ki cem'an kırk bir bin beşyüz altı akçeyi sagiyreyn-i mezbûreynin 'ammları ve vasîleri olan Muharrem Çelebi yedinden bi't-tamâm ber-vech-i peşin ahz ve kabz eylemiştir

1) دابل (تابل)

Muhallefât : el-merhum Mustafa Ağa ibn Sinan el-müteveffâ bi-sahrâ-i Edirne el-mahrûsa ve tereke zevce med'uvve Rahime bint Derviş Beğ ve ibnen med'uvven Hasan Ağa ve ibnen sagıyren med'uvven Hüseyin Ağa Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 14)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevm 16 min N. li-s. 1068 (17 Haziran 1658)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Kelâm-ı Şerif hediye(si)	2 000	26) Kırmızı darayî astarlı sa-	
2) Sîm topuz ma'a topuzluk 1	2 000	rı çizme 1	130
3) Sîm gaddâre 1	1 800	27) Börk 1	75
4) Sîm kılıç 2	3 000	28) Timur topuz 1	105
5) Raht-ı sîm ma'a reşme 2	5 000	29) Beyaz sâde 1	210
6) Sîm buhurdân ma'a gülâb-		30) Abdest makraması, 1 çift	160
dân 1	600	31) Def'a makrama 1	60
7) Sîm tepsi, 75 dirhem	700	32) Köhne yasduk 1	80
8) Kırmızı çuka şaka-bend ¹ 1	600	33) Yan halısı 2, köhne	100
9) Kırmızı çuka çultar 1	400	34) Orta keçesi Selânik 1	1 200
10) Kırmızı sâye çuka kürk,		35) Timur iskemle 1	220
bâ-post-ı paça-i sammur 1	9 100	36) Sîm raht-ı kemer, ma'a sî-	
11) Kırmızı sof kürk, bâ-post-ı		ne-bend	3 160
kakum ¹	2 550	37) Serâser köhne üst kaftanı	1 000
12) Zukak-i çadır, 4 parça	3 400	38) Çuka mak'ad ⁵ 2	905
13) Beyaz atlas kaftan 1	460	39) Def'a sîm kılıç 1	1 835
14) Civan-kaşı ³ raht, ma'a		40) Def'a kılıç-ı sîm 1	1 900
sîne-bend 1	5 800	41) Def'a mak'ad 2	700
15) Beneviş ⁶ 'inâyet 1	450	42) Maî mak'ad ⁵ 1	300
16) Zırh ma'a kolçak ve topuz 1	2 500	43) Kırmızı sâye çuka kereke ⁷ 1	2 150
17) Mai velençe 1	270	44) Post-ı paça-i sammur sâde	2 660
18) Kırmızı kuşak 1	270	45) Kırmızı ferâce 1	1 600
19) Kırmızı kebîr kilim 2	800	46) Sırma düğmeli beneviş ⁶ do-	
20) Meşk ⁴ ve musluk ve kova		lama 1	1 600
ve örtü	1 500	47) Beyaz velençe 1	120
21) Siyah köhne perde 1	40	48) Kırmızı velençe 1	250
22) Kebe-i köhne 1	110	49) Yemeni yorgan ma'a çâr-	
23) Sarı köhne kebe 1	160	şeb 1	255
24) İhram-ı köhne 1	40	50) Hamam çadırı 1	1 700
25) Siyah kapama 1	270	51) Sâde raht 1	275

1) شقه بند

2) زوقه

3) جوان طاشی

4) مشك

5) مقعد

6) بنوش

7) کرکه

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
52) Firengî sîm saplı kürde 1	1 400	87) Mai velençe 2	400
53) Tırkeş ma'a yay	545	88) Def'a kebe 1	120
54) Yeşil kadife, top 1	1 015	89) Alaca kilim 1	150
55) Alaca dikdik ⁷ kadife 1	500	90) Cam tas 3	120
56) Def'a köhne dikdik 1	300	91) Na'lbeki ¹² 5	50
57) Kumaş-ı köhne çadır perdesi	410	92) Leğen ma'a ibrik 1	200
58) Kırmızı kanaviz melluta ⁸ , bâ-post-ı kuzı	210	93) Def'a ibrik 1	100
59) Davılbaş ⁹ 1	120	94) Kahve ibriği 2	100
60) Dülbend-i Ferhad Hânî 1	500	95) Garar, 8 çift	800
61) Lengerî sahan 9	820	96) Def'a zırh 1	4 000
62) Def'a lengerî sahan 1	100	97) Gömlek ma'a don ve uçkur ve boğça	900
63) Tencere-i vasat 1	180	98) Yağlık 12	600
64) Tencere-i kebîr 3	605	99) 'Acem çadırı 1	600
65) Göğüm 1	160	100) Debbe ¹³ -i kebîr 2	2 000
66) Timur sac 1	30	101) Kadife eğer ma'a teğelti 1	2 000
67) Alât-ı timur	120	102) Def'a köhne kadife eğer ma'a teğelti	400
68) Sîm paftalı zırh ma'a kolçak 8	400	103) Sîm balta 1	200
69) 1 çift köhne yasduk	310	104) Kırmızı çakşır 1	300
70) Sîm divan rahtı	11 000	105) Koltuk yasduğı 1	100
71) Sırmalı divan 'abayisi	4 000	106) Kır at, 1 re's	9 500
72) Sîm şatır kuşağı 1	1 300	107) Küçük kır at, 1 re's	4 750
73) Kırmızı iskemle 1	250	108) Doru at, re's	9 500
74) Uzun yenli serâser üst kaf-tanı 1	1 450	109) Def'a doru at 1	4 750
75) Dolama yasduk-ı cedîd, 1 çift 1	800	110) Doru bârgir 1	1 800
76) Yanbolu kebesi 3	410	111) Doru yorga 1	1 500
77) Bursa yasduğı, 1 çift	510	112) Def'a kır at 1	2 275
78) Def'a tek yasduk 1	215	113) Def'a doru bârgir 1	1 500
79) Sof kürk bâ-post-ı tilki	510	114) Çil bârgir	1 800
80) Seccâde-i 'Uşak 1	250	115) Al bârgir 1	18 000
81) Def'a seccâde-i 'Uşak	290	116) Katur, 4 re's	11 300
82) Def'a Yanbolu kebesi 2	260	117) Def'a kır bârgir 1	1 800
83) Kahve makraması 7	400	118) Köhne mitbah ¹⁴ 1	300
84) Şal ma'a şerbet ¹⁰ makraması	300	119) Çader-i sagıyr 1	500
85) Sarık 1	300	120) Fincan, 18 'aded	3 000
86) Beneviş çuka kontoş ¹¹ , bâ-post-ı paça-i sammur	4 000	121) Mor kanaviz ¹⁵ yağmurluk 1	1 800

7) ديكدك

8) قنوز ملوطه

9) طولباز

10) شال مع شربت

11) قونوتوش

12) نعلبكي

13) دبه

14) مطبخ

15) قنوز

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
122) Altun yıldızlı kolçak 1	1 000	132) Der zimmet-i Çatal-baş	
123) Tatar eğeri 1	150	Mustafa Paşa Meblâğ	13 000
124) 'Asel, 104 kıyye, fî 12	1 248	133) Çavuş-zâde Ahmed Ağa	
125) Revgan-ı sâde, 60 kıyye,		Meblâğ	2 000
fî 33	1 980	134) Der zimmet-i Hüseyin Ağa,	
126) Kalkan 1	5 000	Kethudâ-i Çatal-baş	10 000
127) Hotaz	250	135) Maya ¹⁶ deve 7	58 200
128) Matara 1	200	136) Def'a doru at	22 400
129) Sepet sanduğı	100	137) Çerge-i kebîr ma'a nâ-	
130) Riyâlî gurus, der-kise,		musiyye	9 000
622,5 (?), fî 90	55 980	138) Hurde akçe der kîse Meb-	
131) Sikke-i Hasene, 200 'aded,		lâğ	6 000
fî 180	36 000	Yekûn cem'an (—2 871)	416 392

Minha el-ihracât :

Techîz ve tekfîn Meblâğ 9 000; Deyn-i müsbet, *li-ehli's-sûk* 4 252; Deyn-i müsbet, li-Emrullah Çavuş, '*an bahâ-i 'aba ve kebe* 1 200; Deyn-i müsbet, li-Ebübekir, '*ani'l-karz* 2 000; Deyn-i müsbet li-Hüseyin Beğ 2 600; Deyn-i müsbet, *li-işîi Yusuf* 340; Deyn-i müsbet, li-derzi zimmi 350; Deyn-i müsbet, li-Selim 'Arab 160; Deyn-i müsbet, li-sarrâc Süleyman 300; Deyn-i müsbet, li-Hızır Beşe, '*an bahâ-i şa'ir* 1 350; Deyn-i müsbet, li-Çaşnigir-zâde Mehmed Ağa 6 900; Deyn-i müsbet, li-'Ali Çelebi ser-çavuşân-ı silâhdarân 9 000; Deyn-i müsbet, li-Ahmed Efendi, kâtib-i silâhdarân sabıkaa 2 000; Deyn-i müsbet, li-harbende 275; Deyn-i müsbet, li-na'lband Hızır Beşe 320; Deyn-i müsbet, li-sarvanân 200; Deyn-i müsbet, li-seyisbaşı 500; Deyn-i müsbet, li-kahveci Hacı Receb Meblâğ 360; Dellâliyye esbâb 1 800; Harc-ı levâzım 6 000; Deyn-i müsbet, li-bazarbaşı Hasan Beşe 720; Deyn-i müsbet, li-çukacı Yahudi, '*an bahâ-i çuka* 1 150; Deyn-i müsbet, li-baltacı Hüseyin Ağa 700; Deyn-i müsbet, li-'Osman Beğ, '*an ulûfe* 900; Deyn-i müsbet, li-Hüseyin Ağa, '*an bahâ-i dâbbe* 2 000; Resm-i kısmet 10 000; Kassâmiyye 4 000; Kâtibiyye ve huddâmiyye 2 000

Yekûn (+753)

71 630

Sahhu'l-bâki li't-taksîm beyne'l-verese

344 762

Hissetü'z-zevce 43 095
Hissetü'l-ibn 150 833

Hissetü'l-ibn 150 833

Muhallefât : el-merhum 'Abdurrahman Efendi ibn el-Hâc Hamza, el-müteveffâ bi-Han-ı Mustafa Paşa el-vâkı' bi-Edirne el-mahrûsa ve tereke ibneyn sagıyreyn med'uvveyñ 'Ömer ve Nuh ve binteyn sagıyreteyn med'uvveteyñ 'Âyişe ve Fatıme Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 21)

Vaka'at-tahrır fi'l-yevm 24, min şehri N. li-s. 1068 (25 Haziran 1658)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) El-tâbesi	50	31) Bursa yasduğı, 22,5 çift, fî 600	13 500
2) Yahni tepsisi	100	32) Kırmızı dolama yasduk, 2 çift, fî 10 Riyal (?)	1 900
3) Lengerî	60	33) Celebi kemhası, 50 zirâ', fî 30	1 500
4) Sagıyr tepsisi	15	34) Telli hâre, 70 zirâ', fî 95	6 650
5) 2 tencere	100	35) Haleb atlası rengâmız, 110 zirâ'	9 350
6) Seferî sahan 2	150	36) Rengâmız kutnî, 12 'aded, fî 3,5 (?)	3 467
7) Hamam tası	30	37) 'Acem bezi	120
8) Kaşıklık ma'a kaşık	15	38) Haleb atlası, 20 zirâ'	2 850
9) Kahve ibriğı 2	60	39) Haleb mihsan ¹ 2	100
10) 'Acem fincanı 2	110	40) Şam 'inâyet, 5 'aded	2 250
11) Demür ibrik	120	41) Taklidî, 9,5 'aded	1 900
12) Göğüm	50	42) Bursa mukaddemi, 12 'aded	4 160
13) Köhne beyaz ihrâm	50	43) Beyaz şerid, 14 'ded	2 100
14) Tas kapağı	30	44) Kabulhane dülbendi, 21 'aded	3 150
15) Debbe	90	45) Rengâmız miskalî bogası, 79 'aded, fî 110	8 690
16) Bakır fânus	50	46) Çit 2	240
17) Köhne zincir yasduk	30	47) Mahlüt dülbend, 24 'aded	1 900
18) Cedîd alaca kilim 2	450	48) Def'a çit	120
19) Şamî yasduk	20	49) Takyelik pâre kumaş, 10 'aded	7 650
20) Köhne şamî yorgan	120	50) Penbeli serâser kumaş, 7 'aded	1 190
21) Köhne alaca kilim 2	60	51) Haleb peştemali	50
22) Mai velençe	160	52) Çadır ayağı 2	160
23) Minder	60	53) Al ipek kâğıd, 'aded 14, fî 230	3 220
24) Beyaz Urfa bezi, 20 'aded, fî 250	5 000	54) Rengâmız darayî, 956 zirâ', fî 32	30 592
25) Kırmızı Diyarıbekir bezi, 185 'aded, fî 150	27 750	55) Mercan tesbih	400
26) Bursa kuşağı, 42 'aded	60 (?)	56) Sîm kılıç	2 000
27) Bursa çatması kumaş, 5,5 top, fî 16 Riyâl	8 260	57) Kalenbek ² tesbih	100
28) Bursa dolaması kumaş, 8 top, fî 22 Riyal	23 820		
29) Sürmaî dolama yasduk, 4 çift	4 220		
30) Sâde serâser kumaş	475		

1) محصن

2) فلنك

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
58) Gulâm, be-nâm-ı Hasan	9 500	88) Köhne ihrâm	30
59) Risâle 2	100	89) Köhne kilim 2	60
60) Netâyic-i Fünûn	100	90) Tepsi 2	70
61) Dülbend ma'a kavuk	120	91) Hav ⁵ , 55 vakıyye, fi 4	
62) Köhne dülbend örtüsü	20	Riyal gurusş	20 900
63) Sepet sanduğı	70	92) Şamatır ⁶ lökü, 61 kıyye,	
64) Köhne kırmızı velençe	100	fi 70	4 270
65) Köhne 'Acem seccâdesi	50	93) Külçe sîm, 260 (?) dirhem	2 650
66) Köhne kırmızı kilim	30	94) Def'a külçe sîm, çeki 14	
67) Mai ferâce	1 500	'aded	14 000
68) Köhne sof	100	95) Nakid akçe	181 962
69) Erguvanî sof	800	96) Müteveffa-i mezbûrın	
70) Alaca sâde 2	300	<i>zimem-i nâsdan hâsıl olan</i>	<u>486 011</u>
71) 'Inâyet kaftan	600	Yekûn (+6 146)	945 160
72) Bürüncük gömlek 2	500	<i>Der zimmet-i :</i>	
73) Köhne dülbend 2	160	97) Yusuf Çelebi, damad-ı	
74) Köhne dülbend kuşak	30	el-Hâc İsâ	45 000
75) Dokuma makrama 2	45	98) Nurcan Ermeni, esbâb	
76) Köhne boğça ma'a don	45	bahâsından	4 850
<i>Hâriciyyede olan eşyadır ki zikr</i>		99) Halil Dede	1 000
<i>olunur :</i>		100) Sahib Hüseyin'de, <i>esbâb ba-</i>	
77) Kayyimhâne ³ dülbendi,	10 437	<i>hâsından</i>	665
49 'aded, fi 213		101) Koltukcu Sefer Ermeni'de,	
78) Kabulhane dülbendi, 13	2 210	esbâb bahâsından	4 460
'aded, fi 170		102) 'Arakıyyeci Mustafa'da,	
79) Çit 2	200	<i>'inâyet bahâsından</i>	600
80) Rengâmîz Londura çuka, 2,5	18 000	103) Ramazan Efendi, <i>çuka bahâ-</i>	
pastav		<i>sından</i>	720
81) Kahve rengi Londura ferace,	1 000	104) Yarcan-oğlu Ermeni'de	4 750
bâ-post-ı cild-i kafa ⁴		105) Kazzaz Yako zimmetinde,	
82) Neftî sof, bâ-post-ı sincab	800	<i>ipek bahâsından</i>	5 700
83) Neftî ferâce	800	106) Kavukcu Mustafa Çelebi'de	
84) Mor Londura çakşır	120	<i>kadife bahâsından</i>	29 000
85) Köhne bogası sâde	50	107) Pintir ⁷ Hüseyin	<u>9 000</u>
86) Hamam esbâbı, mükemmel	300	Yekûn	105 745
87) Beyaz velençe	100	Cem'an Yekûn (+6 156)	1 050 915

Minhâ el-ihracât :

Techiz ve tekfin berây-ı vasıyyet 19 000; Deyn-i müsbet, li-Âsiye Hâtun 6 000; Deyn-i müsbet, li-Mustafa bin Ahmed 19 000; Resm-i kısmet 26 000; Kassâmiyye 3 750; Kâtibiyye ve ihzârîyye ve huddâmiyye 3 750

		Yekûn	<u>77 500</u>
		El-bâki li't-taksîm beyne'l-verese	973 412
Hissetü'l-ibn	324 471	Hissetü'l-bint	162 235
Hissetü'l-ibn	324 471	Hissetü'l-bint	162 235
		Bâki	3

3) قيمخانه

4) جلد قافه

5) حو

6) شمار

7) پنتر

8) قبولخانه

No. 84/a

Mahmiyye-i Edirne'de Fazlullah Paşa mahallesi sâkinlerinden olup bundan akdem kasaba-i *Drama kadısı* iken vefat iden merhum *eş-Şeyh Mehmed Efendi* ibn el-merhum Ahmed Efendinin câriye-i memlûkesi ve sininin bülûğ¹ tahammülü olup hâlen bülûğ iddi'â eden, orta boylu ve kara kaşlı ve koyu elâ gözlü, buğday tenli Rûsiyyü'l-asıl olan râfi'atü hâze'l-kitâb Fatıma bint 'Abdullah nâm *bikr*²-i bâliğa Meclis-i Şer'î-i şerîfde merhum-ı mezbûrın muhalledâtına vazı'u'l-yed olup müteveffây-ı merkûmın *haml*³ine kûbel-i Şer'îden mansûb vasîsi olan el-Hâc Sinan ibn Aydın nâm kimesne mahzarında üzerine da'vâ ve takrîr-i kelâm idüb :

"Mevlâm müteveffây-ı mezbûr Mehmed Efendi hâl-i hayatı ve kemâl-i sıhhatinde tarih-i kitabdan üç sene mukaddem *beni mâlinden azâd* ve silk-i mülkünde muntazam olan emlâkından bir altın istefan ve bir çift altın bilâzik ve bir çift incü bilâzik ve bir altın sac-bağı ve otuz 'aded nakışlı makrama ve bir çârşeb ve bir boğça ve dört kumaş yasdık ve iki kalıçe ve iki ayaklı sandık ve iki dōšek ve sekiz sahan ve bir Belğıradî tepsi ve iki sım cıvan-kaşı³ raht kuşağı bana hibe-i sahiha-i Şer'îyye ile hibe ve temlik idüb ve velâyeten kabz itmışdi

"Hâlen ben hurretü'l-asıl olup eşyâ-yı mezbûre benim *mülk-i mevhub*'ım olmuşken mezbûr el-Hâc Sinan bana *rıkk* olmak üzre ve eşyâ-yı mezkûreye müteveffây-ı mezbûrın muhalledâtıdır, deyu vaz'-ı yed ider, suâl olunub sebîlim tahliye ve eşyâ-yı mezbûrenin bana teslim olunması matlûbumdur" didikde... da'vasını mübeyyin beyyine talep olundukda 'udûl-i müsliminden ve sikaat-ı muvahhidininden olub..." (Scl. 42, yp. 31). (2 S. 1069 — 30 Ekim 1658)

1) سنين بلوغه 2) بكر 3) جوان قاشی

Muhallefât : el-merhum Hüseyin Çavuş ibn Hasan El-müteveffâ bi-mahalle-i Medrese-i 'Ali Beğ, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Tereke zevce med'uvve 'Âyişe bint İbrahim ve binteyn kebireteyn med'uvveteyn Ümmihani ve 'Âyişe ve ibnü'l-ibn Ahmed bin Ahmed es-sagıyr Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 41)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yeumi'l-ısrîn, min S. li-s. 1069 (17 Kasım 1069)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Han, der Sûk-ı Üç-şerefeli, oda 29 'aded	30 000	30) Tencere 2	190
2) Fenarî kebe	115	31) Yan keçesi	150
3) Beyaz çarşeb	67	32) Münakkaş yağlık 2	110
4) Köhne serhaddî kürk	120	33) Beyaz çarşeb	40
5) Kırmızı döşeme yüzü	120	34) Hamam tası	30
6) Münakkaş dokuma uçkur	25	35) Bakır fânus	20
7) Sîm bıçak	261	36) Köhne dokuma boğça	30
8) Ayaklı sahan	98	37) Tepsi ma'a arpa tası	100
9) Köhne Şamî yorgan 2	220	38) Çiftlik ma'a karaca sel ² değir- meni der karye-i Küçük Saruhanlu	16 000
10) Minder gilâfi 2	200	39) Tas	25
11) Bürüncük gömlek	120	40) Havan ma'a deste	120
12) Köhne don ma'a gömlek	70	41) Meneviş ferâce	1 300
13) Bez kuşak 2	60	42) El-tâbesi	11
14) Bakrac	100	43) Alaca kilim	100
15) Mai Yanbolu kebesi	130	44) Beyaz sâde	70
16) Köhne kırmızı velençe	90	45) Sîm kılıç	900
17) Köhne alaca celayî ¹	20	46) Köhne kırmızı sof, bâ-post-ı sansar	311
18) Vasat bekmez tâbesi	200	47) Sâde sansar kürk	1 300
19) Döşek gilâfi	80	48) Sagıyr tâbe	10
20) Beyaz zibun	50	49) Mai beledî döşek	135
21) Köhne bogası çakşır	20	50) Köhne yeşil kaftan	150
22) Topuz	50	51) Kırmızı çuka ve bez çakşır	80
23) Şamî yasduk yüzü 4	50	52) Don ma'a uçkur	25
24) Köhne dülbend ma'a kavuk	57	53) Kahve ibriği	40
25) Vasat tâbe	150	54) Dükkân, der Sûk-ı Üç-şerefeli, bâb 2	3 000
26) Yasduk gilâfi 5	203	55) Leğen	100
27) Müsta'mel kalîçe	650		
28) Beyaz sâde	70		
29) Köhne seped sanduğu	40		

1) جلایی

2) قرجه سل

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
56) Sagıyr tencere	70	62) Sagıyr betmez tâbesi	200
57) Arpa tası ma'a sih-pâye ³	40	63) Hurdevât-ı hâne	1 130
58) Dükkân, der Sûk-ı Eskiciler, 4 bâb	6 600	64) Bağ, der karye-i Süle	300
59) Köhne kalıçe	45	65) <i>Değirmende ve etmekçi furununda ve bozahânedede olan eşya bahâ- sından</i>	5 300
60) Kırmızı bogası çintiyân	40	66) Don ma'a gömlek	91
61) Dükkân, der Sûk-ı Sarraclar, 2 bâb	4 500	Yekûn	76 180

Minhâ el-ihracât :

Techîz ve tekfîn 2 500; Resm-i kısmet 1 215; Kassâmiyye 607; Kâtibiyye ve ihzâriyye ve huddâmiyye 607; Dellâliyye-i eşya 182; Dellâliyye-i 'akaar 1 200; Emîniyye 270; Deyn-i müsbet, li-mütevelli Musa Beğ, 'an vakf-ı 'Atâullah Efendi Bartınlı 6 500; Deyn-i müsbet, li-Ebûbekir el-mütevelli li-vakf-ı 'avâriz-ı mahalle-i mezbûre, rehinli 2 300; Harc-ı Defter 131

Yekûn 15 512
El-bâki li't-taksîm beyne'l-guramâ 60 668

Deyn-i müsbet :

		<u>Hissetü'l-guramâ</u>
li'l-Hâc İbrahim, 'ani'l-karz	10 800	1 601
li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-karz	1 400	1 245
li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-mehri'l-müccel	2 000	1 779
li-Belkıs Hâtun, 'ani'l-karz	1 250	1 112
li-Sefer Çelebi, 'ani'l-karz	2 000	1 779
li-mütevelli İbrahim Beğ, 'an vakf-ı Bâki Paya	1 260	1 121
li-Mehmed, 'an bahâ-i buğday	320	284
li-mütevelli Süleyman, 'an 'avâriz-ı mahalle-i Muradiye	1 000	889
li-Mehmed Efendi el-mütevelli, 'an vakf-ı 'avâriz-ı karye-i Musa Beğli	910	809
li-mütevelli, 'an vakf-ı köprü, el-vâkı' bi- karyet-i Hızır Ağa	8 000	7 117
li-ırgad Yuvan, 'ani'l-ücret	1 400	1 245
li-ırgad Sinan, 'ani'l-ücret	1 200	1 067
li's-sagıyr el-mezbûr Ahmed, 'an istihlâk-i malihî'l-mazmûn, el-müntakıl ileyh min ebih	45 603	40 611

Bâlâda mastûr olan hane sagıyr merkuum Ahmede ta'yin olunub, haneden ma'adâ on bin altıyüz on bir akçe dahî isabet idüb, mezkûr hanenin mezbelesin ihrâcına ve ba'zı odaların ta'mir ve termîmine vasisi ma'rifetiyle meblâğ-ı mezbûrın üç bin akçesin ifrâz olunduğı bu mahalle kayd olunduğı Mezbûr sagıyrın babası dfterinde ta'yin olunan elli dokuz bin yüz seksen akçe hissesinden sagıyrın üç bin yüz otuz akçe kıymetli bir altın bıçak ve bir hançer dâhil olduğundan mâ'adâ sagıyr-i merkuum içün on bin sekiz yüz akçe vasiyyeti olan müteveffây-ı mezbûr ittifak itdüğün lede'l-hâkim sâbit oldu

3) سپاه (سه پایه)

Muhallefât : el-merhum Mehmed Halife ibn 'Ali, mâte Sâkinen bi-mahalle-i İbn-i 'Arab, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye ve tereke zevce med'uvve 'Âyişe bint el-Hâc Muharrem ve ibnen kebîren med'uvven 'Ali ve ibnen sagıyren med'uvven Hüseyin ve binteyn kebîreteyn med'uvveteyn Ümmühanî ve Hadice ve binteyn sagıyreteyn Emine ve Fatıma Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 63)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yeumi's-sâmin 'aşere, min şehr-i N. li-s. 1069 (9 Haziran 1659)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Neftî kürdiye	500	29) Def'a tekne, 46 'aded, fi 11	506
2) Kadife kavuk	100	30) Kayın, 17 'aded, fi 3	51
3) Köhne kürk	150	31) Padavra, 600 (?) 'aded, fi 14	84
4) Beyaz sâde	100	32) Harman döğeni, 11 'aded, fi 60	660
5) Münakkaş kuşak	80	33) 'Araba kanadı, 3 çift, fi 78	234
6) Tehbend ¹ (?) kuşak	40	34) Çam tahtası, 15 'aded, fi 6	90
7) Çintiyân	80	35) Def'a tekne, 12 'aded, fi 16	192
8) Mor kürdiye	700	36) Yayık, 3 'aded, fi 13	39
9) Diz çakşırı	50	37) Yastağaç ⁴ , 4 'aded, fi 5	20
10) Gömlek 3 ve don 2	250	38) Furun küreği, 70 aded, 4,5	320
11) Nîm dülbend 3	150	39) 'Araba tahtası, 9 çift, fi 35	315
12) Zıbun	60	40) Balta tahtası, 36 'aded, fi 7	252
13) Aba çakşır	30	41) Çam teneke, 68 'aded	745
14) Yan keçesi	150	42) Çam sırığı, 35 'aded, fi 3	105
15) Vasat kazgan	500	43) Panadır ⁸ 6 'aded, fi 14	84
16) Def'a kazgan	650	44) Kızıl-ağaç tahtası, 20 'aded fi 14	280
17) Bakır sini	300	45) Tezgâhlık, 20 'aded, fi 9	180
18) Kahve ibriği	25	46) Balta tahtası, 22 'aded, fi 3,5	77
19) Havan	60	47) Çam tenekesi 200	220
20) Bakır yamak ³	15	48) Bokluk ⁶ küreği 100	270
21) Sagıyr tas 2	15	49) Uhlamur teneke 160	190
22) Tencere	70	50) Kavak tahtası, 30 'adet, fi 7,5	250
23) Balta 2	30	51) Pelid ⁷ tahtası, 84 'aded, fi 4	336
24) Köhne taliga ³	500	52) Tencere	100
25) Kebîr küp 2	60	53) Tencere	150
26) Kebîr çapa 3	45	54) Sagıyr tâbe 2	30
27) Dingil 3	40		
28) Tekne, 56 'aded, fi 19	1 064		

1) تهبند (تکینند)

5) تیزکاهلق

2) يمق

6) بوقلق

3) تالنه

7) پلد

4) يستفاج

8) پنادر (?)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
55) Sahan-ı sagıyr 2	50	71) Kebîr kazgan	1 800
56) Def'a sahan 2	30	72) Yanbolu kebe	120
57) Def'a sahan 2	30	73) Def'a kebe	100
58) Köhne sahan	15	74) Def'a kebe	100
59) Sahan 3	120	75) Def'a kebe	80
60) Seferî tas	100	76) Dağ kebesi	50
61) Sagıyr tâbe	30	77) Dağ keçesi	50
62) Sagıyr göğüm	80	78) Nakid der kîse	16 000
63) Sagıyr bakrac	35	79) Bağ, 8 dönüm	8 000
64) Def'a sagıyr bakrac	25	80) İbrik	50
65) Kebîr tepsi	90	81) 'Araba dingili, 55 'aded, fî 9	495
66) Kebîr bakrac	100	82) Çam tahtası, 500 'aded, fî 5	2 500
67) Vasat tâbe	150	83) Def'a nakid, vesayâya sarf	
68) Pekmez tâbesi 2	1 500	olunan	17 000
69) Kefgir sahan	40		
70) Vasat sahan	60	Yekûn (+ 1 757)	62 151

Minhâ : el-ihracât

Techîz ve tekfîn 2 000; Hibe bi-tarıykı'l-vasıyyet, li-Emîne 5 000; *Hibe bi-tarıykı'l-vasıyyet*, li-Hadice 5 000; *Hibe bi-tarıykı'l-vasıyyet*, li-Fatıma 5 000; *Hibe*, bi-tarıykı'l-vasıyyet, li-Hüseyn : nakid 2 000; + kazgan 1 800; Deyn-i müsbet, li'z-zevceti'l-mezbûre 2 000; Deyn-i müsbet, li-çukacı el-Hâc Ahmed 120; *Deyn-i müsbet*, li-vaqf-ı sebilhâne 1 800; Resm-i kısmet 1 250; Kassâmiyye 625; Kâtibiyye ve ihzâriyye ve huddâmiyye 625; Ücret-i kadem 300; Harc-ı Defter 200; Deyn-i müsbet li-Ahmed Çelebi, 'an baha-i kereste 500; Deyn-i müsbet li-Ahmed Çelebi Pazarbaşı 1 000; Deyn-i müsbet, li'l-Hâc 'Ali Bâli ed-debbâğ 500; Deyn-i müsbet, li'l-hatib Ahmed Efendi 400

	Yekûn	30 140	
El-bâkî li't-taksîm beynehumâ		32 011	
Hissetü'z-zevce	4 001	Hissetü'l-bint	3 501
Hissetü'l-ibn	7 002	Hissetü'l-bint	3 501
Hissetü'l-ibn	7 002	Hissetü'l-bint	3 501
		Hissetü'l-bint	3 501 Bâki 2

Bi-tarıykı'l-hibe zikr ve tahrîr olunan *vasayânın küllîsi verese-i kibâr icazetleri ile tenfiz olunduğu* bu mahalle kayd olundu

No. 86/a

Mahmiyye-i Edirne mahallâtından El-Hâc 'İlmüddîn mahallesi sâkinlerinden 'umdetü'l-müderri-sîn el-kirâm eş-şeyh Mehmed Efendi ibn Mehmed Meclis-i Şer'-i kavimde bâ'isü'l-kitâb işbu orta boylu, açık kaşlı, gök gözlü Rusiyyetü'l-asıl Hadice bint 'Abdullah nâm cariye-i memlûkesi mahzarında ikrâr ve takrîr-i kelâm idüb "câriyem mevsûfe-i mezbûreyi hasbeten li'llâhi'l-'azîm ve taleben li-mer-dâti rabbihi'l-kerîm¹ bu günden *tedbîr-i mukayyed* ile *tedbîr* eyledim, ben dâr-ı dünyâdan dâr-ı 'ukbâya intikaal ve irtihalim zamanından kırk gün mukaddem olınca hizmet idüb, andan sonra cem'i-i mâlimden azâd olub sâir ahrar-ı asliyyât gibi hurre olsun" didikte merkuume Hadice dahi vech-i muharrer üzre kelimât mefhumunu kabul ve hizmet-i lâzimesin edâya ta'ahhud eyledikte mâ-vaka' bi't-taleb ketb olundu.

Tahrîren fi'l-yeumi's-sâmin min şehr-i N. s. 1069 (30 Mayıs 1659) (Scl. 42, yp. 64)

Türk Tarih Kurumu

1) حسبة الله العظيم وطلباً لمرضاه ربه الكريم

Muhallefât : el-merhum Hasan Ağa Bostancı başı sâbıkaa, fi'l-hadîykati's-sultaniyye el-vakı'a bi-Edirne el-mahmiyye Mâte sâkinen bi-mahalle-i Hadım Timurtaş, min mahallâti'l-mahmiyye el-mezbûre ve tereke zevce med'uvve Belkıs Hâtun ibne 'Abdullah ve ibnen sulbiyyen sagiyyren med'uvven Mehmed Ağa Ve'l-verâse münhasıra bihumâ

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi'l-hâdl ve'l-'ısrîn, min L. li-s. 1069 (2 Temmuz 1659)

<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>	
1) Hane, der mahalle-i mezbûre, bi-cümteti't-tevâbi'	100 000	25) Peşkir	80
2) Yeşil çuka, bâ-post-ı sammur	7 000	26) Serâser hil'at 10	10 000
3) Köhne al sof, bâ-post-ı bacak-ı sammur	1 500	27) Seped sanduk 2	300
4) Köhne mor çuka, bâ-post-ı zıkın ¹	800	28) 'Akreb ⁴ sa'at 2	1 500
5) Sîm <i>firengî kılıç</i> 4	8 000	29) Sîm hançer 2	1 000
6) Sîm <i>frengi gaddâre</i> 1	1 000	30) Sîm bıçak 2	1 000
7) Sîm raht 4, ma'a reşme ²	4 000	31) Havlı makrama 10	300
8) Sîm balta 5, sîm külünk 2	1 000	32) Miskî atlas-ı köhne	250
9) Sîm topuz 1	1 500	33) Balık dişi	100
10) Kebîr tüfenk, ma'a silâh 6	3 000	34) Köhne dikdik ⁵ 3	600
11) Geyim zırh 3, zırh külâh 1, kolçak 3	3 000	35) Kadife eğer 1, ma'a özengi 2	1 800
12) Fagfûrî kâse 1, yekmerdi ³ 1, tabak 1	600	36) Yeşil köhne atlas	300
13) Fagfûrî fincan 6	100	37) Beledî yorgan 3	450
14) Sîm gülâbdân, 170 dirhem; buhurdan, 75 dirhem	2 500	38) Mûnakkaş çadır perdesi	400
15) Don 9	500	39) Turuncı yan velençe 2	300
16) Mûnakkaş uçkur 6	180	40) Mûsta'mel kumaş yorgan	600
17) Mûnakkaş yağlık 16	800	41) Kırmızı çultar 3	450
18) Sırmalı yağlık 2	300	42) Yasduk gılâfi 2	100
19) Köhne kumaş boğça	400	43) Keman 3, tîr 117	450
20) Kenarlı gömlek 12	1 500	44) Kayış yular 3	100
21) Dûlbend örtüsü	200	45) Beledî döşek 3	400
22) Mûnakkaş dûlbend örtüsü 3	750	46) Köhne tiftik kebe 1	150
23) Yüz yasduğı 2	200	47) Köhne yan kebesi 4	120
24) Mûnakkaş boğça	300	48) Köhne velençe 2	60
		49) Beyaz yan kebesi	50
		50) Köhne orta keçesi	300
		51) Piş-tahta	200
		52) Çul kolanı 50	100
		53) Köhne kapu perdesi	20
		54) Debbe 3	30

1) ذقن

2) رشمه

3) يك مردى

4) عقر ب

5) ديككك

	Kıymet		Kıymet
55) Selvi tahta sanduk	200	95) Bakrac 2	60
56) Ayaklı sahan 32	3 000	96) Satıl	50
57) Leğen ma'a ibrik	250	97) Sahan 2	100
58) Kebîr tencere	400	98) Kebîr tepsi	60
59) Vasat tencere 4	300	99) Göğüm	100
60) Kebîr kazgan	1 300	100) Sacayak 3	15
61) Sağıyr kazgan	700	101) Demür maşa	8
62) Köhne göğüm	80	102) El-tâbesi	15
63) Kebîr kahve ibriği	80	103) Çuval 5	50
64) Maşraba	30	104) Saban demüri 9	360
65) Sağıyr kahve ibriği	40	105) Pulluk demüri 3	150
66) Şem'dân	10	106) Kayış 5	15
67) Kebîr lengerî	200	107) Çireşne ⁷ 3	45
68) Sahan kapağı 2	80	108) Demür bel 2	10
69) Sağıyr tepsi	30	109) Çapa 4	10
70) Seferî sahan 3	150	110) Balta 5	100
71) Bakır sini	200	111) Burgı 8	30
72) Bekmez tâbesi	900	112) Taş külüngü 2	10
73) Kebîr sacayak	180	113) Demür kazgan	15
74) Külçe bakır, kıyye 44	2 200	114) Bıçkı	10
75) Köhne kalıçe	250	115) Değirmen çekici	10
76) Yan keçesi	400	116) Değirmen baltacığı	10
77) 'Arakî sabun	5 000	117) Buçuklama ⁸	8
78) Koçı ⁶ bârgiri 2	4 000	118) Destere	8
79) Koçı	3 000	119) Işkı ⁹	8
80) Meydan keçesi	400	120) Eğe demüri	5
81) Sikke-i Hasene 396	79 200	121) Mezrû' buğday, 250 keyl, zı'if 500	20 000
82) Koyun, 1200 'aded	72 000	122) Mezrû' arpa, 40 keyl, zı'if 80	2 000
83) Karye-i Bahşi Fakih, çiflik ma'a't-tevâbi'	60 000	123) Mezrû' çavdar, 60 keyl, zı'if 120	3 600
84) Der anbar buğday, 470 keyl	18 800	124) Yorgan ma'a çârşeb	100
85) Der anbar çavdar, 150 keyl	4 500	125) Köhne diftik kebe 31	120
86) Yanı buzağulı kara-sığır ineği, 8 re's	4 000	126) Yanbolu kebesi	50
87) Kara-sığır ineği, 2 re's	800	127) Köhne velençe 2	50
88) Kara-sığır öküzü, 3 çift	4 000	128) Köhne yasduk 1	25
89) Su-sığırı ineği 4 re's	4 000	129) Dağ kebesi 1	30
90) Su-sığırı danası, 5 re's	1 000	130) Sakat siyah aygır	300
91) Su-sığırı öküzü, 3 çift	7 500	131) Su-sığırı, 1 re's	100
92) Kebîr tencere	200	132) Köhne 'araba 5	350
93) Sağıyr tencere	100	133) Ankiş ¹⁰ 4	350
94) Kazgan	400	134) Harman dirgeni ¹¹ 6	300

6) قوچى
10) انقش

7) چرشنه
11) (diğreni) دیرکئی

8) (buçuklağa?) بوچقلما

9) اشق

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
135) Karye-i Hasköy'de çiftlik, ma'a't-tevâbi'	12 000	164) Boğaya gelecek kara-sığır düğesi, 8 re's	3 000
136) Çalı tırpanı	15	165) Kara-sığır danası, 6 re's	600
137) Demür kazma 3	15	166) Kara-sığır düğesi, bir yaşında, re's 6	900
138) Kayış 3	30	167) Yanı buzağulı su-sığırı ineği, 1 re's	1 000
139) Der anbar buğday, 16 keyl	640	168) Boz su-sığırı ineği, 5 re's	4 000
140) Saban demüri 3	150	169) Su-sığırı düğesi, 2 re's	600
141) Kebîr burgı 3	30	170) Su-sığırı danası, 2 re's	600
142) Destere 1	10	171) Taylı kısarak, 6 re's	7 200
143) Eğe demüri 3	5	172) Kısır kısarak, 2 res	2 000
144) Damga 1	5	173) Girinci tay ¹³ , 4 re's	4 000
145) Düğlek ¹² burgısı	10	174) Dori aygır, 1 res	800
146) Yularlı keser 1	20	175) Su-sığırı boğası, 1 re's	800
147) Şinik 1	10	176) Der zimmet-i zevce-i mezbûre, 30 sikke-i Hasene	6 000
148) 'Araba 2	400	177) Değirmen, der karye-i Doğan Evi, 1 göz	10 000
149) 'Araba kanadı, 1 çift	80	178) Değirmen, der karye-i Bahşi Fakih, 1 göz	3 000
150) Kurulmuş saban	40	179) Değirmen, der karye-i Akbaş, tâbi'-i Kızanlık, 2 göz	5 000
151) Çuval 4	60	180) Def'a koyun, 200 'aded	1 100
152) Vasat bakrac 3	150	181) Def'a kısarak 1	800
153) Çapa 2	40	182) Çoban merkebi 2	400
154) Kara-sığır öküzü, 3 re's	1 800	183) Def'a kara-sığır öküzü, 1 çift	1 200
155) Su-sığırı öküzü, 1 res'	1 200	184) Kazgan 1	500
156) Yanı buzağulı kara-sığır ineği 3	1 500	185) Bakraç 1	200
157) Mezrû buğday, 10 keyl, zı'if 3	3 600	186) Değirmen mahsulü tereke, 90 keyl	2 700
158) Harman düğeni 3	150	187) Yaylak, der karye-i Büyük Oba, tâbi'-i Kızanlık, 4 eğrek ¹⁴	8 000
159) Kovan 8	400	Yekûn (+ 10 748)	583 865
<i>Dağda olan hayvanâtı beyân eder :</i>			
160) Yanı buzağulı kara-sığır ineği, 5 re's	2 500		
161) Koşulacak kara-sığır tosunu, 5 re's	3 000		
162) Kara-sığır buzağulı, 3 re's	2 100		
163) Boz kara-sığır ineği, 23 re's	9 600		

Minhâ: el-ihracât

Techîz ve tekfîn, bi-tariykı'l-vasıyye 20 000; Resm-i kısmet 15 000; İhzâriyye ve kâtibiyye 2 000; Dellâliyye ve hammâliyye 3 000; Düyûn-ı müsbete-i müteferrika 35 000; Deyn-i müsbet, li-Muslı Ağa, 'an ücret-i kışlak 6 000; Deyn-i müsbet, li-ücret-i hasad 18 000; Deyn-i müsbet, li-ücret-i ırgad 6 000; Deyn-i müsbet, li-ücret-i harmankâr 1 500; Deyn-i müsbet, li-ücret-i sığırtaş 2 000; Deyn-i müsbet, li'z-zevceti'l-mezbûre, 'ani'l-mehr 20 000

Yekûn 128 500El-bâki li't-taksîm beynehumâ (+1000) 456 365

Hissetü'z-zevce 57 045
Hissetü'l-ibn 399 320

12) دوكلك

13) كبرنجی طای

14) اكرک

Edirne *Askerî Kassamı*'na âit bulunan 25 numaralı sicil, 15×41 boylarında 135 yapraklı bir defter halindedir ve aşağıdaki cedvelde görüleceği üzere içinde 1622 - 1926 tarihleri arasında yazılmış olup 114 ü erkek ve 57si Kadın, cem'an 201 kişinin *muhallefât listesi* bulunmaktadır:

Aylar	1622			1623			1624			1625			1626		
	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.	Mev.	Er.	Ka.
Ocak	—	—	—	3	3	—	6	6	—	4	4	—	5	2 ³	2
Şubat	—	—	—	6	2	4	4	4	—	2	2	—	3	2	1
Mart	—	—	—	6	5	1	5	2	3	6	4	2	2	2	—
Nisan	—	—	—	5	4	1	6	4	2	3	2	1	1	—	1
Mayıs	—	—	—	7	5	2	4	2	2	2	2	—	1	1	—
Haziran	—	—	—	1	—	1	5	3	2	3	2	1	1	1	—
Temmuz	—	—	—	1	1	—	3	2	1	4	2	2	—	—	—
Ağustos	2	2	—	5	3	2	3	3	—	6	2	4	1	1	—
Eylül	6	3	3	4	2	2	6	6	—	4	2	2	—	—	—
Ekim	12	8	4	6	6	—	8	6	2	5	4	1	—	—	—
Kasım	6	5	1	3	3	—	7	4	3	3	3	—	—	—	—
Aralık	4	2	2	1	—	1	6	5	1	4	4	—	—	—	—
Yekûn..	30	20	10	48	34	14	63	47	16	46	33	13	14	10	4

Erkek : 114
Kadın : 57
Cem'an : 201

Bu kayıtlar arasından aynen neşredilmek üzere seçtiğimiz 6'sının dikkati çeken hususiyetleri aşağıda hülâsa olarak gösterilmiştir :

88) Mehmed Beğ oğlu Hüseyin Beğ'e ait olan muhallefât listesi, bilhassa bazı dükkânlara işletme "sermaye" si koymak suretiyle kurmuş olduğu iştirakler (23-26, 31, 33, 46), "hisseler" (34-45) ve köylerdeki alacaklar (48) ile dikkati çekmektedir.

89) Abdullah oğlu Hacı Hurrem Beğ, künyesinde boyacı (sabbağ) gösterilmiş olmasına rağmen, bir kuyumcu dükkânında bulunması lâzım gelen ziynet eşyası ile kıymetli taşlardan teşekkül eden büyük bir servete sahip bulunmaktadır.

90) Abdullah oğlu Mehmed Beğ, elbiseleri, evi (47), çiftliği (48, 74, 75), muhtelif kimselerden ve bu arada bilhassa bazı yahudilerden büyük bir yekûn tutan alacakları (56-73) ile dikkati çekmektedir.

91) Edirne'de Rüstem Paşa Hanında vefat etmiş olan İbrahim Çelebi isimli yeniçeri, daha ziyade elbise ve teçhizatından ibaret bir miras bırakmış ve terekesi yeniçerilerin beytü'l-mal emini tarafından tahrir edilmiştir.

92) Hacı İbrahim oğlu Ebubekir Ağa, çok çeşitli elbise, silah ve teçhizatı, kütüphanesi ve ev eşyası ile; bağları (33, 186, 188); gümüş para mevcudu (195-203) darbhanece yazıcıdan (194) ve diğer bazı yahudi bankerlerden (189, 190) büyük meblağlara erişen alacakları ile dikkati çekmektedir. Muhallefât listesinin tanzimi tarihinde büyük bir *sikke tashihi* yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. (Bk. yukarda 55 numaralı taban notunun bulunduğu yer)

93) Edirne civarında bir köye yerleşmiş bir yeniçeri olan Süleyman Beşe'ye ait olan bu liste, böyle birinin köylerdeki serveti ve alâkaları hakkında fikir vermektedir.

Türk Tarih Kurumu

Muhallefât : el merhum Hüseyin Beğ ibn Mehmed Beğ, mâte Sâkinen bi-mahalle-i Fındık Fakih ve tereke zevce med'uvve Nâzıra Hâtun ibnet Derviş Beğ ve uhten li-ebeveyn Saime ve ahaveyn li-eb med'uvveyn 'Abdülbâki ve 'Osman ve ahavât li-eb med'uvvât 'Âlime ve Âmine ve Huri Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 4)

Vaka'a't-tahrîr fi şehr-i L. li-s. 1031 (9 Ağustos-6 Eylül 1622)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Siyah çuka ferâce	820	26) Saraçhane kurbunda bak-	
2) Kırmızı çuka ferâce, bâ		kal dükkânında <i>sermaye</i>	16 000
post-ı sansar	1 500	27) Musa Beşe zimmetinde,	
3) Çil bârgir	2 200	karz-ı Şer'iden	10 000
4) Kırmızı çuka şalvar	750	28) Bağlar mahsûlünde <i>hisse</i>	3 250
5) Kürklü ferâce	1 211	29) Kara Bınar nâm karye	
6) Mor çakşır	400	ehâlisinde	5 000
7) Müsta'mel destâr	290	30) Yanbolu'da <i>yağhaneden</i>	
8) Kubur ma'a tîr	290	<i>hisse</i>	7 000
9) Kadife kavuk	30	31) Yusuf'da <i>sermaye</i>	8 000
10) Yeşil kürdiye	410	32) Kiro bakkalda, Yıldırım'	
11) Gümüşlü dolabî	450	da	14 000
12) Siyah ferâce çuka	700	33) Yelli Burgaz'da <i>sermaye</i>	14 000
13) Gümüşlü kılıç	2 000	34) Dogma arzda ¹ bağdan <i>hisse</i>	3 000
14) Atlas kaftan	1 700	35) Helvacı kurbunda bağdan	
15) Mor ferâce	1 920	<i>hisse</i>	4 000
16) Siyah ferâce, bâ-post-ı sam-		36) Def'a bağdan <i>hisse</i>	4 000
mur	4 500	37) Sârbân Çeşmesi'nde <i>hisse</i>	3 000
17) Bârgir	6 000	38) Kuru Çeşme'de dükkân-	
18) Gümüşlü raht	2 000	dan <i>hisse</i>	2 000
19) Müsta'mel çatma	600	39) Bağçeden <i>hisse</i>	5 000
20) Kürklü ferâce	1 250	40) Yeni Köprü kurbunda	
21) İnek	949	dükkân, <i>hisse</i>	4 000
22) Gulâm, be-nâm-ı Sührâb	4 000	41) Yelli Burgaz'da dükkân-	
23) Yeni-köprü başında bü-		dan <i>hisse</i>	2 000
yük dükkânda <i>sermaye</i>	36 000	42) Keçelü'de dükkândan <i>hisse</i>	2 000
24) Küçük dükkânda <i>sermaye</i>	12 700	43) Eski Kapan'da dükkân-	
25) Keçeciler Kapusunda Ti-		dan <i>hisse</i>	1 800
mur'da <i>sermaye</i>	12 000		

1) طوغمه أرضده

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
44) Saraçhane kurbunda dükkândan hisse	3 000	48) Kurâ'(da), zimem-i nâs- da olan	39 550
45) Yıldırım'da dükkândan hisse	4 000	49) Salihadan iştirâ eylediği 'akaarın kıymeti	24 000
46) Çil-oğlarda sermaye	11 000	50) Semsem, 336,5 keyl, fî 100	<u>33 650</u>
47) Nakid, der-kîse mevcud	63 000	Yekûn (+ 8430)	389 350

Minhâ el-ihracât : Meblâğ

Mehr-i müsbet	20 000
Li't-techiz ve't-tekfîn bi-tarıyk'l-vasıyye	12 000
Deyn-i müsbet, li-vakfi'l-merhum Derviş Beğ	9 000
Vakf bi-tarıykı, li-vasıyye	14 000
Deyn-i müsbet, li-Hüseyn bin 'Abdullah	2 000
Deyn-i müsbet, li-Ahmed Beşe	5 000
Deyn-i müsbet, li-Emine Hâtun	5 000
Deyn-i müsbet, li-'Âlim Hâtun	1 000
Deyn-i müsbet, li-Nâzıra Hâtun	2 950
Deyn-i müsbet, li-Osman ve 'Abdulbâki, mine'l-ücret	26 000
Hacc-ı Şerif'e vasıyyet ettiği akçe	18 400
Müteveffâ-i mezbûrın babası merhum Mehmed Beğ vefat eyledikde karndaşı mezbûr 'Abdü'l-bâkinin almış bin hisse-i Şer'iyyesini vesayeti hasebiyle merhum-ı mezbûr Hüseyin Beğ kabz etmeğin hâlen muhalledâtından edâ eyledi 60 000	
Resm-i kısmet ve kassâmiyye ve ücret-i kadem 11 000: Kâtibiyye ve huddâmiyye ve Emin'e 3 000	

Yekûn 189 350
200 000

Hissetü'z-zevce	49 998 (1)
Hissetü'l-uht li-ebeveyn	99 997 (2)
Hissetü'l-ahaveyn li-cb	28 570 (3)
Hissetü'l-ahavât li-cb	21 428 (4)

1-4 Aynı rakamlar yazı ile.

Muhallefât : el-merhum el-Hâc Hurrem Beğ ibn 'Abdullah, es-sabbağ¹ Mâte fi mahalle-i Hallac Hacı bi-Edirne el-mahmiyye ve tereke ibnen sagıyren med'uvven Lûtfullah ve bint kebire med'uvve Fatıma ve zevce med'uvve Hayrûnnisâ bint Hamza Efendi ve hamlen mine'l-câriyeti'l-med'uvve Kâmiye ibne 'Abdullah Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 36)

Vaka'a't-tahrîr fi evâsıt-ı C. li-s. 1032 (12-21 Nisan 1623)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymte</u>
1)	Kelâm-ı Şerif, hediye(si) Meblâğ	3 009	16)	Mühür yüzük, be-nâm-ı Receb 1	300
2)	Diğer Kelâm-ı Şerif Meblâğ	1 500	17)	Zümrüd küpe, 1 tek	2 000
3)	Burma bilezik, 400 miskal	124 775	18)	Küpe incü ve la'al, 6 çift, 1 tek	6 000
4)	Cebe ² bilezik, 605 miskal		19)	Tesbih-i mercan 2	700
5)	Altun zülüflük, enselik, 400 miskal	48 000	20)	La'al küpe, 2 çift	5 000
6)	Altun düğme ve sorguc teli, 200 miskal	31 000	21)	İncilü üçer ayaklı küpe, 2 çift	3 000
7)	İncilü altun saçbağı, 112 miskal, fi 170	19 120	22)	Zümrüd taşlı üçer ayaklı küpe, 2 çift	4 000
8)	İncilü gerdân ve saçlık, 83 miskal	18 880	23)	Kırmızı yakut taşlı küpe, 2 çift	4 000
9)	Müsta'mel incilü gerdân, 35 miskal, fi 160		24)	Yakut taşlı küpe, 2 çift	3 000
10)	Tesbih incü ve hurde, 67 miskal, fi 1000	67 000	25)	Kırmızı yakut taşlı küpe, 2 çift	3 000
11)	Taşlı zülüflük 3, cevherî gerdân 4, sagıyr istefan 1	5 000	26)	Mai taşlı küpe, 2 çift	1 600
12)	Hurde incü, 63 miskal	5 040	27)	Mai taşlı küpe, 2 çift	2 000
13)	Altun düğme, 15 'aded, 18 miskal	3 680	28)	Kırmızı yakut taşlı küpe, 2 çift	3 000
14)	Altun yüzük, 14 'aded	7 000	29)	Mai taşlı küpe, 1 çift	600
15)	Meravî ³ yüzük 1, la'al yüzük	1 000	30)	Mai taşlı nâkıs küpe, 1 çift	2 000
			31)	Gök yakut küpe, 1 çift	600
			32)	Sîm zıhgir 1	400
			33)	Sîm Yemenî ⁴ yüzük 1	500
			34)	Yüzük-i altun 12	750
			35)	Müsta'mel küpeler, 18 çift	4 250
			36)	Yemenî yüzük, 7 'aded	140
			37)	Sîm pâreleri, 5 'aded	800

1) الصباغ

2) جبه

3) مرآوی (؟)

4) یمنی

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
38) Güherse ⁷ , 13,5 miskal	2 000	65) Sâde gümüş, 450 dirhem, fî 12	5 400
39) Altun ve incü ve taş hurdevâtı	1 000	66) Sa'at-ı kum 1	1 000
40) Gümüş âyine, 100 dirhem	1 500	67) Deri sofrâ 1	200
41) Taş-ı yakut, 53 'aded, fî 400	21 000	68) Safa 1	80
42) Taş-ı la'al, 70 'aded, fî 200	14 000	69) Enlik ⁸ , 21 arşun	135
43) Zümrüd taş 2	1 000	70) Ceviz ağacı sanduk 1	100
44) Hurda pirûze ve la'al ve yakut	8 000	71) Kettân, 2 vakıyye	60
45) Altun 'anberîne 1	10 000	72) Firenk sanduğu içinde beyaz kavuk	120
46) Kırmızı atlas üzerine incilü kuşak 1	2 500	73) Kettân, 2 vakıyye	60
47) İncilü istefan 1	4 000	74) Sanduk seped 1	150
48) Diğer incilü istefan 1	6 000	75) Beyaz minder çarşebi 1	60
49) Gümüş zülüffük 9, enselik 3	2 550	76) Beyaz çarşeb 1	120
50) Sorguc-ı kâmil 5, nakıs 1 ve teller	9 000	77) Diğer çarşeb 1	60
51) Alaca kesede hurda yemenî	100	78) Münakkaş döşek yüzü 1	600
52) Sırmalı üsküf 2	2 000	79) Yeşil çatma döşek yüzü	1 100
53) Gümüş na'leyn 1	400	80) Kırmızı kemhâ kaftan 1	500
54) Gümüş köhne sorguç, 4 'aded	600	81) Münakkaş çarşeb 1	500
55) Gümüş bilezik, 35 dirhem, fî 15	525	82) Alaca tafta peşkir 1	400
56) Hurda gümüş	100	83) Köhne vaşak kürk 1	300
57) Gümüş maşraba ve kadeh 2, derâhim 335, fî 14	4 690	84) Alaca makrama 1	30
58) Gümüş maşraba kadeh 3, derâhim 370, fî 14	5 180	84/a) Mai alaca peşkir	300
59) Gümüş maşraba ve bilezik 4, derâhim 412	4 944	85) Siyahlı kırmızılı peşkir	300
60) Gümüş buhurdân, 64 dirhem	896	86) Bez, 15 arşun	180
61) Hurda gümüş, 3 480 dirhem, fî 12 (+ 240)	42 000	87) Bez, 12 arşun	180
62) Hançer sapı 9	400	88) Bez, 5 arşun	60
63) Siyah hançer 1	250	89) Sırmalı makrama 2	500
64) Raht gümüşü, 520 dirhem, fî 14	7 280	90) Köhne boğça 1	10
		91) Dölbend makrama 1	80
		92) Yeşil muhattem kuşak 1	300
		93) Dölbend-i mutallâ ⁵ 2	600
		94) Gömlek 8	1 000
		95) Don 8, uçkur 6	500
		96) Münakkaş makrama 6	200
		97) Kadife kavuk 1	200
		98) Makrama-i şerbet	70
		99) Kırmızı tor ⁶ kuşak 1	600
		100) Beyaz tor kuşak 1	300
		101) Uzun yenli yeşil alaca kaftan 1	600
		102) Dölbend kuşak 1	150

5) متلی (مطلا)

6) طور

7) کوهرسه

8) الملب (?)

	Kıymet		Kıymet
108) Diğer dülbend kuşak 1	120	140) Diğer Şamî yorgan 1	350
104) Yemeni destmâl 1	25	141) Çatma yorgan 1	1 100
105) Dülbend örtüsü 1	200	142) Şamî köhne yorgan 1	150
106) Hamam peştemâli 2, hav- li makrama 1	220	143) Neftî kebe 1	150
107) İşleme boğça	30	144) Mai kebe 1	200
108) Basma minder yüzü 2	80	145) Köhne sagıyr kaali 1	150
109) Köhne çakşır 1	150	146) Halı-i kebîr 1	2 500
110) Perde-i yük 1	200	147) Halı-i kebîr 1	5 000
111) Neftî kapama 1	400	148) Kırmızı kilim 1	150
112) Mai Bağdadî kapama 1	500	149) Keçe-i yan 1	200
113) Yeşil Bağdadî kapama 1	300	150) Sagıyr keçe-i köhne 1	60
114) Siyah muhattem kuşak 1	300	151) Köhne velençe 1	60
115) Neftî bogası kapama 1	150	152) Siyah köhne kebe 1	40
116) Seccâde kaali 1	150	153) Keçe-i yan 1	100
117) Mor çakşır 1	400	154) Beledî döşek 2	600
118) Diğer çakşır 1	300	155) Siyah kebe 1	80
119) Beğlik sagıyr çakşır 1	70	156) Beyaz kebe 1	60
120) Londıra kürdiye ma'a kürk-i kurd 1	400	157) Neftî kebe, köhne 1	100
121) Sagıyr yasdık yüzü	40	158) Sagıyr minder 1	20
122) Çarşeb 1	40	159) Yasdık-ı munakkaş 6	500
123) Âhu derisi 1	100	160) Yasdık-ı munakkaş 6	500
124) Mor ferâce ma'a kürk-i zerdevâ	2 500	161) Keçe-i yan	300
125) Yeşil sâde ferâce 1	800	162) Minder 3	300
126) Benefş ferâce ma'a post-ı zerdevâ	4 000	163) Minder 3	300
127) Neftî sâde ferâce 1	1 200	164) Halı-ı kebîr 1	3 000
128) Mai sâde ferâce 1	1 500	165) Leğen örtüsü 1	800
129) Alaca boğça 1	40	166) Yeşim saplı bıçak 1	1 000
130) Çarşeb-i döşek 1	50	167) Şahkul' 1	100
131) Alaca köhne seccâde	50	168) Gümüş kaplı bıçak 9	2 000
132) Alaca köhne seccâde-i sa- gıyr 1	30	169) Kemer kılıç 1	6 000
133) Beyaz sagıyr köhne halı 1	50	170) Sagıyr gümüş kılıç 1	1 200
134) Sarı velençe 1	80	171) Gümüşlü raht	1 000
135) Keçe-i yan-ı kebîr 1	700	172) Kara kılıç 4	600
136) Keçe-i yan-ı sagıyr 1	200	173) Mum-ı 'asel 4	160
137) Köhne ihram 1	20	174) İznik sahan 5, ma'a tep- si 1	150
138) Çatma başlı yorgan 1	1 200	175) İznik tabak 2	120
139) Şamî yorgan 1	300	176) Sagıyr İznik tabak 3	80
		177) Fağfurî tabak 2	300
		178) Meksûr tabak 1	150
		179) Tabak-ı Kütahya 1	150
		180) Fağfurî sagıyr tabak 5	600

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
181) Şerbeti kâse 3	400	191) Kıymet-i hurdevât-ı hâ-	
182) Fağfurî kebîr kâse 4	700	ne ma'a zehâir Meblâğ	8 200
183) Sağıyr tesbih-i mercan 1	100	192) Cârîye, be-uâm-ı Râziye,	
184) Bez, arşun 24	600	sagıyre 1	6 000
185) İpek, lodra yüz dirhem	300	193) Sikke-i Hasene 49	
186) Cülabdân ⁸ ve buhurdân		194) Gurûş-ı Kâmil ve nısıf 75	
ve tepsi, 147 dirhem	1 900	195) Gurûş-ı Kelbî ⁹ 32	
187) Eğer-i köhne 2	200	196) Osmanî, 'aded 3 730	
188) Özengi, 1 çift	300	197) Hurde akçe 10 000	
189) Köhne özengi, 1 çift	100	198) Menzil der mahalle-i	
190) Bakır evanînin ¹⁰ kıymetleri		mezbûre	<u>70 000</u>
Yekûn	13 312	Yekûn Cem'an	751 152*

Minhâ el-ihracât :

Lî't-techîz ve't-tekfîn Meblâğ 20 000; Deyn-i müsbet, li-vakf el-Hâc Memî 15 000; Deyn-i müsbet, li-Hasan Çelebi 5 000; Deyn-i müsbet, li-mesalihî'l-mescid fi'l mahalletü'l-mezbûre 4 000; El-mehrü'l-müeccel li'z-zevce 4 000; Deyn-i müsbet, li'l-câriyeti'l-med'uvve Yâsemîn 1 800; Resm-i kısmet 15 000; Kassâmiyye ve ücret 6 600; Kâtibiyye 3 000; İhzâriyye 920; Huddâmiyye 360

Yekûn 75 680
El-bâki lî't-taksim beyne'l-verese 675 422

Hissetü'z-zevce, es-sümün Meblâğ	84 427
Hissetü'l-ibn es-sagıyr Meblâğ	236 398
Hissetü'l mevkufe li'l-haml, li-yed-i ibnetihî Emine	236 398
Hissetü'l-bint	118 199

* Bu yekûn rakamının yalnız 701 042 isî listemizde akçe olarak gösterilmiş olup aradaki 50 110 akçelik farkın büyük bir kısmının 193-197 numaralı kayıtlarda Sikke-i Hasene veya gurus ve hurde akçe cinsinden kayd edilmiş nakid paraların râyic akçe olarak değerine karşılık kabul edilebilir.

8) جلابدان

9) كلبى

10) او انينك

Muhallefât : el-merhum Memi Beğ ibn 'Abdullah, el-müteveffâ bi-mahalle-i Hazinedâr Sinan Beğ, min mahallât-ı Edirne el-mahmiyye Tereke zevce med'uvve Saliha bint Mahmud ve ibnen sagıyren med'uvven Halil ve binten sagıyreten med'uvveten 'Ayşe Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 72)

Vaka'a't-tahrîr fi'l-yevmi'l-hâmis min B. li-s. 1033 (23 Nisan 1624)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Mutallâ dülbend 4	1 200	21) Mai cedîd çuka ferâce, bâ-post-ı buğaz ⁶	2 500
2) Şamî boğça-i küçük 1	40	22) Gölmeç, 11 'aded	2 000
3) Kavuk 2	100	23) Don ma'a uçkur, 11 'aded	1 000
4) Kırmızı dülbend, pullı	40	24) Müsta'mel beyaz zibun 2	200
5) Kemha sincefli ¹ benefş çuka ferâce 1	1 800	25) Uzun yenli mor çuka ferâce 1	1 000
6) Kemha sincefli neftî çuka ferâce 1	1 800	26) Uzun yenli neftî çuka ferâce 1	1 000
7) Sincefli müsta'mel kırmızı çuka ferâce 1	1 000	27) Uzun yenli mor ferâce çuka	1 500
8) Neftî sincefli mai çuka ferâce 1	1 200	28) Kırmızı çuka çakşır ma'a mest 1	600
9) Münakkaş dülbend kuşak 1	200	29) Müsta'mel mor çuka dolama 1	400
10) Bez işleme kuşak 1	100	30) Müsta'mel yeşil Londıra ⁴ dolama 1	200
11) Kırmızı muhattem kuşak 1	300	31) Neftî müsta'mel dolama 1	200
12) Alaca sâde 2	600	32) Müsta'mel şarabî Bağdadî kaftan 1	600
13) Mai Bağdadî uzun yenli ferâce	1 200	33) Ayaklı sanduk 1	300
14) Yeşil müsta'mel Bağdadî kaftan	500	34) Seped sanduk 1	200
15) Kırmızı müsta'mel Bağdadî kaftan 1	500	35) Mai kebe 2	600
16) Kemmûnî ² Bağdadî kaftan 1	500	36) Beyaz velençe 2	400
17) Mâi müsta'mel kürdiye, bâ-post-ı cilkafa ³	1 000	37) Münakkaş dülbend örtüsü 2	400
18) Yeşil kürdiye, bâ-post-ı cilkafa	1 300	38) Münakkaş yüz yasdığı 1	50
19) Mor çuka çakşır 4	1 200	39) Müsta'mel şeb-enderuzî ⁵ kuşak 1	200
20) Benefş çuka ferâce, bâ-post-ı cilkafa 1	2 000	40) Mor çuka benek 2	50
		41) Edik, 2 çift	100
		42) Mest, 1 çift	30

1) سنجقل 2) کونی 3) چلقوه (جلقانه) 4) لوندره 5) شب اندروزی 6) بوغز

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
43) Terlik, 1 çift	8	63) İslimyeli Osman Beğ	
44) Kırmızı kavuk 1	50	Meblâğ	104 700(?)
45) Kebîr divan kalıçesi 1	2 000	64) Kapucı Mustafa Beğ,	
46) Pabuç, çift	50	buğday keyl 5	400
47) Hane der mahalle-i mez-		65) Kapucı Hasan Beğ, çav-	
bûre	80 000	dar 5 keyl	200
48) <i>Çiftlik</i> ma'a hayvanât ve		66) Kapucı Hasan Beğ, buğ-	
alât-ı çift der karye-i Ha-	15 000	day 10 keyl	800
san Ağa be-kurb-ı Edirne		67) Yusuf Yazıcı Meblâğ	1 057
49) Cârîye, be-nâm-ı Vefâ-	8 000	68) Bostancı Yorgo, 'ani'l-	
dâr 1		karz	1 080
50) Cârîye, be-nâm-ı Sitâre 1	5 000	69) Bostancı Niko, 'ani'l-karz	
51) Cârîye, be-nâm-ı Peymâ-	8 000	Meblâğ	1 600
ne ve Râbi'a		70) Angeli, 'ani'l-karz Meblâğ	2 300
52) Gulâm, be-nâm-ı Ken-	6 000	71) Niko karındâşı Yorgaki	
'an 1		Meblâğ	180
53) Kısarak ma'a tay 1	1 500	72) Köse Dimitri, buğday	
54) Bârgir, 1 re's	1 200	10 keyl	800
Der zimmet-i :		73) Köse Dimitri, çavdar 5	
56) İsak ve Avraham Meblâğ	163 620	keyl	200
57) Mültezim Haydar, Ya-		74) Buğday, 800 keyl, der	
hudi	160 004	<i>çiftlik</i>	64 000
58) İdris Çavuş Meblâğ	10 000	75) Çavdar, 500 keyl, der	
59) Mustafa ah-ı İdris Çav-	18 000	çiftlik	20 000
vuş		76) Arpa, der çiftlik, 300 keyl	12 000
60) Memi Beğ, tâbi'-i Topal	6 000	77) Darı, der çiftlik, 20 keyl	800
Paşa		78) Bağ, der karye-i Hasan	
61) Hüseyin Beğ Meblâğ	24 000	Ağa, 10 dönüm	8 000
62) 'Osman Beğ, 'an bahâ-i		79) Def'a bağ, der karye-i	
öküz	2 000	Sabuncu, 3 dönüm	2 000
		Yekûn	(760 659)*

Minhâ el-ihracât :

Techiz ve tekfin Meblâğ 20 000; Vasiyyet-i müsbete, li-'avârız'ı'l-mahalleti'l-mezbûre Meblâğ : 2 000; Deyn-i müsbet, li-vakf-ı Saray-ı 'Atrık bi-Edirne 25 000; Deyn-i müsbet, li-'ırgadân-ı' *çiftlik* 8 000; Resm-i kısmet ve kassâmiyye ve kâti-biyye ve ihzâriyye ve huddâmiyye (15 000); Der-zimmet li'z-zevce'ti'l-mezbûre mine'l-mehri'l-müeccel 4 000

Yekûn (74 000)

El-bâki meblâğ li't-taksim beyne'l-verese 686 659

Hissetü'z-zevce Meblâğ :	85 830
Hissetü'l-ibn Meblâğ :	400 540
Hissetü'l-bint Meblâğ :	200 270
	(686 640)

* Defterde buradan itibaren yekûnlar ve bâzı müfredât'ın kıymetleri gösterilmemiştir. Miras dağıtım tablosundaki rakamlar esas ittihaz edilerek hesaplanmış olan bu rakamlar mûtarıza içinde olarak listeye ilâve edilmiştir.

7) لارغان

**Muhallefât : el-merhum İbrahim Çelebi * ibn Bâli er-râcil,
el-müteveffâ bi-Han-ı Rüstem Paşa bi-Edirne el-mahmiyye
ve lem yetrük vârisen¹ (yp. 77)**

*Vaka'a't-tahrîr bi-ma'rîfet-i 'umdetü'l-a'yân Mehmed Ağa ibn (-) el-emîn 'alâ Beytü'l-mâl,
el-müte'allık bi't-tâifeti'l-ma'rûfe bi-yeniçeriyân bi'l-mahmiyyeti'l-mezbûre Hurrîre fî evâhir-i
L. 1033 (8-16 Haziran 1624)*

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Doru at, 1 re's	7 000	24) Dülbend	400
2) Gulâm be-nâm-ı Dilâver	7 200	25) Mutallâ ⁷ kese	500
3) Def'a doru at, 1 re's	5 000	26) Dorı bargir 1	2 300
4) Dilki nâfesi post 1	1 000	27) Alaca yapuk ⁶	200
5) Tencere	170	28) Köhne alaca kebe	75
6) Tırkeş ma'a gedeleç ²	140	29) Selânik çukası, 100 zirâ'	1 300
7) Kadife kavuk 1	100	30) Dilki nâfesi post 1	1 300
8) Def'a doru at	3 000	31) Kırmızı geyim 1	122
9) Sîm raht ma'a bâzu-bend ve bilân ve sîne-bend	5 000	32) Tüfenk ma'a âlât	700
10) Kırmızı uzun yenli ferace, bâ-post-ı kebûd	5 751	33) Neftû kemha kaftan	2 030
11) Köhne gölmek ma'a don	150	34) Kırmızı yelek 1	400
12) Def'a doru at, 1 re's	4 500	35) Köhne sade eğer	270
13) Köhne oyan	20	36) Def'a köhne eğer	73
14) Sürmaî makrama 1	240	37) Neftû çuka-i Venetse ⁴ bâ- post-ı cilkafa 1	1 540
15) Siyah bargir 1	2 000	38) Yeşil tekbend ⁵ kuşak	400
16) Sîm balçaklı ³ kılıç 1	200	39) Def'a çuka-i Selânik, 39 zirâ', fî 75	2 925
17) Def'a köhne oyan 1	40	40) Mor sincefli köhne ferace	1 000
18) Def'a oyan 1	20	41) Leğen ma'a ibrik	200
19) Alaca çarşeb	150	42) Kantar ma'a zincir-i yu- lar	80
20) Nakışlı dülbend örtüsü	200	43) Mai uzun yenli ⁸ ferace bâ-post-ı kafa-ı sammur	3 500
21) Dorı bargir	3 000		
22) Def'a sîm kılıç	5 000		
23) Makrama	90		

* Mahmiyye-i Edirne'de vâkı' Rüstem Paşa Hanı demekle ma'rûf olan handa sâkin iken vefât iden İbrahim Beşe ibn Bâli nâm müteveffânın veraseti li-ebeveyn karındaşı Halil Beşe ile zevce-i met-rükeleri Âyişe bint 'Ali Beğ nâm hâtuna ve diğeri Âyişe bint (-) nâm hâtuna münhasır olduğu müte-hakkik olduktan sonra... (aynı yerde bulunan bir hüccetten)

1) لم يترك وارثاً

2) كدلج

3) بلچقل

4) وبتش (?)

5) تکبند

6) يابوق

7) مطلا

8) يیککل

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
44)	Neftî çuka-i Viçenza ⁹ bâ post-1		60)	Köhne garar	20
	Calkafa, sîm düğme 12	5 600	61)	Çuka, 39 zirâ'	2 925
45)	Dilki paçası, 2 tahta	420	62)	Gölmek 2, don 2	400
46)	Kırmızı bayrak	2 100	63)	Nakışlı boğça 1	40
47)	Köhne alaca perde	130	64)	Kırmızı kilim 1	300
48)	Eğer ma'a özengi	500	65)	Köhne yorgan	500
49)	Kırmızı velençe 1	200	66)	Nakışlı makrama	65
50)	Kapaklı tas ma'a tepsi	171	67)	Sanduk seped	200
51)	Mutallâ ⁷ müsta'mel dülbend 1	180	68)	Köhne peşkir	30
52)	Köhne gölmek 1	200	69)	Sade eğer	160
53)	Mor çuka çakşır 1	300	70)	Köhne küçük yasdık 1	30
54)	Köhne teğelti 1	60	71)	Köhne teğelti 1	50
55)	Köhne çul	60	72)	Mağrib ¹⁰ kalıbı özengi	120
56)	Sarı özengi 1	400	73)	Çuka-i Selânik, 35 zirâ'	2 625
57)	Kırmızı atlas uzun yenli kaftan	2 600	74)	Fuçı ma'a âlât	1 000
58)	Sîm üsküf 1	4 000	75)	Nakdiyye meblâğ	31 000
59)	Köhne özengi	84		Yekûn (+ 10 065)	135 821

Minhâ el-ihracât :

Techz ve tekfin 4 500; Dellâliyye 20 00; Resm-i kismet ve kassâmiyye ve kâti-biyye ve ihzâriyye ve huddâmiyye ve sûret-i defter 2 990; 'Öşr-i emîn 12 100; Müjdegâne 1 000; Harc-ı 'alef berây-ı bârgirân 580

Yekûn (+ 4 000) 27 170
El-bâki 108 651

9) فیچنسه (?) 10) مغرب

Muhallefât : el-merhum Ebûbekir Ağa ibn el-Hâc İbrahim el-müte-
veffâ Min kabli sâkinen bi-mahalle-i Mahmud Ağa, min mahallât-ı
Edirne el-mahmiyye Tereke ehan li-ebeveyn med'uvven 'Abdüllâtif
Çelebi ve zevce med'uvve Fatıma bint 'Abdülkaadir ve ümmen
Ümmühanî ve uhten li-eb ve ümm Fâtıma (sah)
Ve'l-verâse münhasıra fihimâ (yp. 78)

Vaka'a't-tahrîr fi evâil-i Za. min şuhûr-ı s. 1033 (15-24 Ağustos 1624)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
1) Sadrî'ş-Şerî'a	1 500	luk	4 165
2) Fıkha müte'allık kitab	100	26) Yan keçesi	335
3) Mecmu'a	355	27) Alaca kereki ⁴	1 000
4) Şâtıbî ¹	100	28) Sîm raht ma'a zincir ve reşme ⁵	18 100
5) Pendnâme	230	29) Yapuk ⁶	135
6) Cezerî	70	30) Def'a sîm kılıç	2 150
7) Füsûs	200	31) Peşkir	600
8) Me'âlimü't-tenzîl	300	32) Al at, 1 re's	16 500
9) Mesabih	1 500	33) Bağ, 1 kıt'a, 40 dönüm	35 000
10) Kelâm-ı 'İzzet	600	34) Tüfenk ma'a vezne ⁷	730
11) Tıbbâ müte'allık kitab ma'a Şerh-i Merah	400	35) Kalîçe-i kebîr	4 000
12) Kasîde-i Bürde ma'a Gü- listân	405	36) Gölmeç ma'a don	240
13) Kısas-ı Enbiyâ	210	37) Def'a yan keçesi	280
14) Kasîde-i Bürde	150	38) Bir kac kese mahmûde ⁸	200
15) Kitâb-ı Vâzih	54	39) Kalkan	1 205
16) Sahih-i Müslim	300	40) Def'a köhne yan keçesi	105
17) Şerh-i makasîd	100	41) Çuldar	240
18) Köhne kütüb, 8 'aded	70	42) Def'a kalîçe-i kebîr	3 000
19) Havî	80	43) Altun hançer	10 550
20) Barata ²	150	44) Def'a kalkan	750
21) Evrâd-ı seb'a	60	45) Eğin kürkü	1 500
22) Hidâyetü'l-mirsad ma'a İrşadü't-talibîn	40	46) Nîm seccâde	600
23) Sîm kılıç	7 000	47) Ferhad-Hanî dülbend	640
24) Kemer-i sîm kılıç	10 100	48) Zırh külâh 2	300
25) Sîm debbûs ³ ma'a debbus-		49) Yanbolu kebesi	650
		50) Def'a yan keçesi	320
		51) Köhne tencere	65

1) شاطی

2) براته

3) دبوس

4) کرکی

5) رشمه

6) یابوق

7) وزنه

8) محموده

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
52) Altun-kûf ⁹ özengi, 1 çift	1 605	93) Sahan kapağı 5, fi 69	345
53) Yeşil hâre kaftan	825	94) Kadife köhne dikdik ¹¹	400
54) Debbe 2	600	95) Baklava tepsisi, çift 1	330
55) Debbûs	60	96) Çadır	2 010
56) Kara kılıç	840	97) Arpa, keyl	1 320
57) Tencere	126	98) Benefş çuka, 4 zirâ ^c	4 000
58) İbrik ma'a leğen	500	99) Benefş çuka, 5 zirâ ^c	3 300
59) Mor köhne çakşır	210	100) Siyah çuka dolama	1 000
60) Eğer ma'a özengi	1 300	101) Beyaz bogası	900
61) Mutallâ müsta'mel dülbend	520	102) Alaca donluk 2	1 020
62) Def'a tencere	210	103) Keremsûd ¹² donluk	400
63) Sahan 5, fi 241	1 205	104) İplik alacası donluk 2	500
64) Orta keçesi	3 115	105) Dülbend kuşak	500
65) Cengârî atlas kaftan	850	106) Def'a dülbend kuşak	500
66) Def'a tencere	180	107) Def'a küçük dülbend kuşak	200
67) Yan kebesi	300	109) Alaca hâre, 7 zirâ ^c	725
68) Minder gülâfi	150	110) Nakışlı berber peşkiri	400
69) Beyaz sof kaftan	500	111) Yeşil kadife, pâre	1 500
70) Kebîr tencere	450	112) Hamam rahtı	1 510
71) Sahan, 5 'aded, fi 205	1 025	113) Nakışlı boğça	500
72) Def'a yan keçesi	200	114) Don ma'a gölmek ve uçkur	610
73) Def'a yan keçesi	450	115) Def'a gölmek	170
74) Göğüm	330	116) Def'a alaca kereki ¹³	1 000
75) Def'a 5 sahan, fi 100	500	117) Muşamma ^c pâre	100
76) Yan keçesi	800	118) Alaca makrama	41
77) Kırmızı çakşır ma'a mest	700	119) Kırmızı Keşmir şal	1 530
78) Def'a 5 sahan, fi 200	1 000	120) Def'a makrama 2	40
79) Kırmızı kilim	500	121) ... (?) 2	40
80) Def'a 5 sahan, fi 180	900	122) Mulâ ¹⁵	230
81) Yan kebesi	710	123) Köhne keçe seccade	30
82) Kırmızı sincefli çuka ferâce	4 500	124) Neftî Yanbolu kebesi	300
83) Yan keçesi	415	125) Sofra	420
84) Def'a 5 sahan, fi 150	750	126) Perçemî 'inayet ¹⁴	1 325
85) Küçük kadife yasdık	270	127) Kırmızı kadife kavuk	500
86) Deve tüyü sof ferâce 100	1 500	128) Benefş çuka ferâce bâ-post-ı bergaman ¹⁶	3 550
87) Demür sini	420	129) Kırmızı kadife şalvar	2 000
88) Varül ¹⁰	81	130) Yeşil kadife kaftan	5 250
89) Kavanoz 3	35	131) Lâciverd çuka ferâce	2 250
90) Fağfurî fincan 3	120	132) Yeşil çuka ferâce	1 700
91) Def'a çuldar 1	251	133) Kırmızı kadife ferâce, bâ-post-ı sammur	12 000
92) Köhne geyim	100		

9) التون كوف

10) وارول

11) ديكك

12) كرمسود (?)

13) كركى

14) برچى عنایت

15) ملا

16) برغن

	Kıymet		Kıymet
134) Neftî sincefli ferâce	2 005	172) Balmumu, 8 kıyye	800
135) Kırmızı sof ferâce	1 500	173) Debbe, bir mikdar kâbilî ve emleç ¹⁹ ile	1 000
136) Mor sof ferâce	1 500	174) Hurdevât çul ve 'aba ve kebesi ve kapu perdesi	400
137) Havlı makrama 4, ma'a döşeme 1	810	175) Hurma hasır	100
138) Alaca peşkir	600	176) Göğüm, belesan ²⁰ yağı ile memlû	400
139) Kırmızı çukalı iskemle	150	177) Sanduk 2, şerbet ma'a kavanoz, sükker 10 re's	1 000
140) Londura çuka, zirâ' 8,5, fi 240	1 920	178) Kahve, 90 kıyye, fi 155	13 950
141) Şem'dân	200	179) Sabun, 10 kıyye	300
142) Sîm kemer-i kılıç	16 000	180) 'Ud, 12 dirhem	200
143) Fincan 4	200	181) 'Anber pâre(si), 4 dirhem	1 000
144) Sırça fincan 5	30	182) Cârîye, be-nâm-ı (—)	7 000
145) Kılıç bağı	500	183) Gulâm, be-nâm-ı Dilâver	30 000
146) Hindî tabaklar	500	184) Gulâm, be-nâm-ı Yusuf	19 000
147) Tutya devât	245	185) Hurda çil akçe, 'aded	387
148) Telâtîn ¹⁷ , 1 çift	1 600	186) Bağ der kurb-ı Edirne, 40 dönüm	35 000
149) Def'a telâtîn, 1 çift	1 600	187) Bağ der karye-i Donuzcalı, 6 dönüm	10 000
150) Kösele 7	700	188) Bazarcılardan alınan bağ mahsûli Meblâğ	15 000
151) Terâzular ma'a derâhim	800	189) Yahudi Mentеш oğlundan alınan meblâğ	43 000
152) Kalem dân	30	190) Yahudi Avraham'dan alınan meblâğ	220 000
153) Köhne şal	50	191) Kır bargir, 1 re's	2 000
154) Kırmızı kaşık, 10 'aded	20	192) Siyah bargir, 1 re's	4 000
155) Barata ¹⁸ , 4 'aded	320	193) Altun bilezik, 38 dirhem	8 100
156) Mâi post	200	194) Darbhaneci yazıcı'dan alınan meblâğ	450 000
157) Alaca mak'ad	500	195) 225 'aded filori, fi 350	78 750
158) Şamî yorgan	700	196) Kâmil gurus, 412 'aded, fi 250	103 000
159) Atlas pâresi	30	197) Zolata, 63 'aded, fi 150	9 450
160) Gözlük, 5 'aded	150	198) ... ²² çeki ²¹ 13,5, fi 700	9 450
161) Ok bisâtı	5 000	199) Eski 'Osmanî ve külçe, 19 000 dirhem	291 900
162) Sandal pâresi	200	200) Def'a hurda çil akçe, 'aded	135 000
163) Köhne bakır, 27 kıyye, fi 80	2 160	201) Sîm dirhem 760	11 400
164) Leğen	255	202) Def'a sîm, 1235 dirhem	18 525
165) Demür şiş ve maşa ve kantarma	100		
166) Kutu ma'a hurdevât	260		
167) Ser-sâle ²³ dülbend	110		
168) Demür sini	600		
169) Demür ibrik	150		
170) Kebe seccâde	100		
171) Köhne yasdık	150		

17) تلاطين

18) باراته

19) امليج

20) بلتان

21) چكى

22) پوتره (?)

23) سرساله (?)

	<u>Kıymet</u>		<u>Kıymet</u>
203) Def'a sım, 52 çeki ²¹ , bi-hisab-ı dirhem 5200	78 000	207) Gülâb göğümü 2	4 000
204) Koçı-i mükemmel ma'a siyah bargir ve kula	31 000	208) Havan	200
205) Hane der mahalle-i merkume (Müşâ', gayr-ı maksüm)	240 000	209) Mangal	500
206) 'Akiyk mühür	1 000	210) Kebîr demür sanduk	5 000
		211) Sa'at	2 000
		212) Kebîr tahta sanduk 2	2 000
		Yekûn	2 136 740 ¹
			(498 999)

Minhâ el-ihracât :

Techîz ve tekfîn, bi-kavli ahi'l-müteveffâ el-mezbûr	39 000		
Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-mezbûre, bi-tarıyki'l-musalâha	457 110		
Deyn-i müsbet li-eytâm-ı Müstedâm	135 000		
Deyn-i müsbet li'z-zevceti'l-merkume, mine'l-mehri'l-müeccel	24 000		
Deyn-i müsbet (li'l-Hâc Süleyman el-lezî hüve mu'takû'l-müteveffâ el-mezbûr	40 000		
Deyn-i müsbet li-Za'fcran-oğlu	19 500	Meblâğ :	
Deyn-i müsbet li-Yahudi	8 000	Meblâğ :	
Deyn-i müsbet li-hancı ²² Ahmed	320	Meblâğ :	
Deyn-i müsbet li-kahveci el-Hâc Mehmed	820	Meblâğ :	
Deyn-i müsbet li-Boşnak	430	Meblâğ :	
Dellâliyye-i hane ve bağ	4 000	Meblâğ :	
Dellâliyye-i muhallefât-i sâire	3 000	Meblâğ :	
Resim	36 000		
Kassâmiyye	18 000		
Kâtibiyye	9 000		
İhzâriyye	4 500		
Huddâmiyye	2 250		
	Yekûn ²		800 930
		Bi-hisab-ı akçe-i cedide	(266 976)
		El-bâki	1 333 844
		Bi-hisab-ı akçe-i cedid	(232 023)
Hissetü'z-zevce mine'l-cedid	28 998		
Hissetü'l-ümm	38 664		
Hissetü'l-ah	109 548		
Hissetü'z-zevce Meblâğ :	333 452,5		
Hissetü'l-ah	1 000 357,5		
Hissetü'l-uht	54 774		
Kesir	39		

Müteveffây-ı merkuum Ebûbekir Ağanın verese-i kavli ile Yanbolu nâm kasaba sukkânından 'Abdurrahman Çelebi nâm kimesne zimmetinde on altı bin akçe ve Esed Beğ nâm kimesne zimmetinde otuz sikke-i Hasene ve Yazıcı Kethudâsı nâm zimmi zimmetinde on dört bin akçesi olub verese-i mezbûre beyinlerinde taksim olunmaduğundan ma'dâ zikr olunan muhallefâtta mukayyed olan Donuzçalı nâm karyedeki bağ ve otuz sekiz dirhem bir altun bilezik ve iki gülâb göğümü ve bir havan ve bir mangal ve bir kebîr demür sanduk ve iki ceviz tahtası sanduk ve bir sa'at dahi taksim olunmamışdır

¹ Yalnız yirmi bir yük otuz altı bin yediyüz kırk akçedir. Cedid akçe hesabınca dört yüz doksan sekiz bin dokuz yüz doksan dokuz akçe ider

² Cedid ve Ceyyid akçe hesabınca ikiyüz altmış altı bin dokuz yüz yetmiş iki akçe eder

Muhallefât : el-merhum Süleyman Beşe ibn 'Abdullah er-râcil, el-müteveffâ Min kabli sâkinen bi-karye-i Kara Kaasım min tevâbi'-i Edirne el-mahmiyye Mâte ve tereke zevceteyn med'uvveteyn Fahri bint Hüseyin ve Peymâne bint 'Abdullah el-hamil mine'l-merhum el-mezbûr ve ibneyn sagıyreyn med'uvveyn Hüseyin ve Mustafa ve bint sagıyre med'uvve 'Âyişe Ve'l-verâse münhasıra fihim (yp. 107)

Vaka'a't-tahrır, fı evâhir-i M. li-s. 1035 (23 Ekim-1 Kasım 1625)

		<u>Kıymet</u>			<u>Kıymet</u>
1)	Hatab-ı kavuk, bâ-post-ı siyah	200	22)	Buğday, 50 keyl	1 000
2)	Köhne dülbend	48	23)	Çavdar, 100 keyl	1 000
3)	Köhne çuka kürdiye	50	24)	Darı, 40 keyl	600
4)	Köhne dolama	70	25)	Arpa, 10 keyl	100
5)	Köhne çakşır	110	26)	Susam, 15 keyl	1 050
6)	Eğer ma'a şilti ¹	128	27)	Tarhana ma'a bulgur, 2 keyl	160
7)	Su-sığırı öküzü, 1 re's	1 400	28)	Pekmez, 50 kıyye, fı 3	150
8)	Su-sığırı tosunu	1 000	29)	Def'a kara-sığır öküzü, 1 re's	300
9)	Kara-sığır tosunu	600	30)	Der zimmet-i cemmâl Hasan, 'an bahâ-i üzüm Meblâğ	3 880
10)	Kara-sığır ineği, 1 re's	800	31)	Der zimmet-i Çingâne Demür, 'an bahâ-i at Meblâğ	1 000
11)	Kara-sığır öküzü, 2 re's	1 000	32)	Der zimmet-i Fahri Hâ-tun, mine'l-karzi's-şer'î Meblâğ	1 000
12)	Manda su-sığırı, 1 re's	400	33)	Kara sığır danası, 1 re's	320
13)	Kara-sığır ineği, ma'a buzağı, 1 re's	360	3â)	Def'a kara sığır danası, 1 re's	180
14)	Def'a kara-sığır ineği, ma'a buzağı, 1 re's	300	35)	Doru tay, 1	400
15)	Musa Hacı'da vâkı' 4 dönüm bağ	1 500	36)	Doru kısrak, 2	1600
16)	Azadlu nâm karyede vâkı' bağ, 2 dönüm	800	37)	Kara sığır düğesi, 1 re's	500
17)	Def'a Azadlu nâm karyede vâkı' bağ, 8 dönüm	3 000	38)	Kılıç, 1	100
18)	Saman, 40 çit	1 000		Yekûn	27 476
19)	Otluk, 8 yığın	1 000			
20)	'Araba	150			
21)	Saban demüri ve saban 2	230			

1) شلتی

Minhâ : el-ihracât :

Li't-tehiz ve't-tekfîn ve li-sâir ve hakku'l-hayrât ber-müceb-i vasiyyetü'l-merhum 1 800; Dellâliyye Meblâğ 220; Deyn-i müsbet li-Atanaş ez-zimmî, min ücreti nefsihi li-hasâdî'z-zer' 2 250; Deyn-i müsbet li-Dimo ez-zimmî, min ücreti nefsihi li-meşakî'l-kerm² 550; Deyn-i müsbet li-Atanaş-ı âhar ez-zimmî, min ücreti nefsihi li-meşakî'l-kerm 1 400; Deyn müsbet li-Niko ez-zimmî, min ücreti nefsihi, li-hasad-ı semsem 160; Deyn-i müsbet li-Manol ez-zimmî 135; Deyn-i müsbet li-Mehmed Çelebi, mine'l-karzi's-Şer'î 1 360; Deyn-i müsbet li-Habîb 200; Deyn-i müsbet li-Halil, min ücreti nefsihi 1200; Deyn-i müsbet li-Hasan, min ücreti nefsihi 400; Düyûn-ı müteferrika 180; Deyn-i müsbet li-Fahri Hâtun 2 000; Deyn-i müsbet li-Peymâne Hâtun; mine'l-mehri'l-müeccel 1 000; Resm-i kismet 380; Kassâmiyye 190; Kâtibiyye 90; İhzâriyye 67; Sûret-i defter 45; Huccet-i vesâyet 45; Huccet-i nafaka 45; Ücret-i kadem 300

		Yekûn	<u>14 018</u>
	El-bâki		
	li't-taksim beyne'l-verese		13 458
Hissetü'z-zevce, es-sümün	841	Hissetü'l-ibn	3 364
Hissetü'z-zevce'tü'l-uhra	841	Hissetü'l-mevkufe li'l-hamil	3 364
Hissetü'l-ibn	3 364	Hissetü'l-ibn	1 682
		El-bâki	3

XXII.

94 ve 95 numaralı kayıtlar, *askerî sınıf mensuplarının türlü muafiyet ve imtiyazlarına ait aydınlatıcı belgeler* olarak, aşağıda kaydettiğimiz çeşitli kaynaklardan nakledilmişlerdir :

94) İstanbul'da Âtîf Efendi Kütüphanesinde 1734 numarada kayıtlı bulunan bir mecmuadan (yp. 44) alınmış olan bu ferman sureti, askerî sınıf mensuplarının en mühim ve nüfuzlu zümresini teşkil eden Kapu Kullarının (yani Pâdişahın Hassa ordusuna mensup bölüklerin) ve bunlar arasında bilhassa yeniçerilerin yavaş yavaş devlet merkezlerinden uzaklarda, taşra şehir ve kasabalarında veya kal'alarda yerleşerek ziraat ve ticaretle meşgul olmağa başlamalarının neticesi, imtiyazlı bir askerî sınıf olarak türlü vergi mükellefiyetlerinin, beledî ve ticarî kaide ve nizamların dışına çıkmak için giriştikleri *mücadelenin ilk devresine ait teşebbüslerin sonuçları ve hareket noktalarını* tesbit etmek itibarıyla aynen verilmeğe lâyık görülmüştür.

Lofça'dan veya Arnavud Belgradından kalkıp İstanbul'a gelen yeniçeri mümesillerinin padişah Divanında yoldaşları adına ileri sürdüğü ve bir fermanla tasdik ettirerek sağlama bağlatmak ve timarlı sipahilere bir gözdağı verdirmek için istediği haklar, bu devirde henüz bir sınıf imtiyazı olmaktan ziyade, mevcut umumî nizam ve kaidelere uygun gösterilmeğe çalışılan birtakım haklı ve mütevazî istekler şeklindedir :

Mahsulün orakla biçilemeyecek kadar cılız ve verimsiz olduğu yıllarda alınmaması örf ve kaide iken sipahilerin öşür istemelerinin (1), evlerinin bağçelerinde kendi yemeklikleri için yetiştirdikleri bağ, bağçe ve bostanların mahsulünden vergi alınmamasının (2), kendi baltalarıyla açıp canlandıracakları topraklardan (3), yeniden kendilerinin kuracakları değirmenlerden (4), evleri önünde ve saçakları altında yetiştirecekleri kovanlardan (5) resim istenmesinin önüne geçilmesi belli-başlı istekler arasında bulunmaktadır. Bu gibi vesilelerle vergi toplamağa kalkıldığı takdirde, kendileri seferde iken sipahilerin evlerine girmelerinin tehlikeli durumlar yarattığı ileri sürülmekte (6) ve öşürlerini pazar yerine veya sipahinin anbarına taşımak (7) *boyunduruk hakkı* (çift resmi) ödemek (9) ve bac vermek (8) gibi reâyâyâ mahsus mükellefiyetlerden mu'af olduklarına ait imtiyazlarını yeniden tasdik ettirmek istemektedirler.

Ferman suretine 11 inci madde olarak ilâve edilmiş olan kısım, aynı mecmuanın 53 üncü yaprağında kayıtlı olup, Edirne Kadısına hitaben yazılmış diğer bir fermanın alınmıştır ve *kapın resmi* vermek istemiyen yeniçerilere karşı bu imtiyazın yalnız çavuşlarla kapıcı, solak ve sekbanlara inhisar etmesi lâzım geldiğini açıklamaktadır. Arnavud Belgradı Kadısına hitaben yazılmış olan diğer bir ferman suretinden alınmış olan 12 nci madde de (yp. 46) yeniçerilere ait bağlardan her dönüme dört akçeden fazla *resim* alınmamasını, evlenecek yeniçerilerden *gerdek resmi* istenmemesini emretmektedir.

Başlangıçta kendilerinin ma'sum ve haklı oldukları gösterilmek istenilen bazı hak ve imtiyazlarını tasdik etmekte olan benzeri padişah fermanlarına dayanarak yeniçerilerin daha sonra buldukları yerlerde mevcut nizam ve kaideleri tanımak istemeyen mütegalibe ve imtiyazlı bir zümre haline girecekleri görülecektir.

95) Askerî sınıf mensuplarının imtiyaz ve muafiyetlerinin şekil ve dereceleri ile bu muafiyetlere dayanarak şehir ve köylerde tesis etmeğe muvaffak olacakları sosyal

ve iktisadî üstünlüğün ve devletin teşkilât ve müesseselerinin soysuzlaşmasında oynayacakları menfî rolün mahiyeti hakkında bir fikir edinmemize yardımcı olacağı düşüncesiyle, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde, Türkçe Yazmalar kısmında 1807 numarada kayıtlı bulunan bir kanunnamenin 14, 33 ve 34 üncü yapıklarından bu fıkraları almış bulunuyoruz :

Sipahilerle mütekaidleri, sipahi oğulları ve sipahinin hizmetinde olan kimseler reâyânın elinde bulundurduğu toprağın büyüklüğüne göre, bu toprağın bütün çift, yarım çift ve yarım çiftten az olduğuna veya hiç toprağı bulunmadığına göre, alınan ve *raiyyet rüsûmu* denilen vergilerden ve *avâriz* vergisinden muaftırlar (1).

Yeniçeriler, ziraatle meşgul oldukları yerin örf ve âdetlerine göre mahsullerinin öşürünü *beşte bir* de olsa vereceklerdir (2). Ellerindeki toprak kendi baltalarıyla ziraate yeni açılmış yerler ise, vilâyet yeniden tahrir edilinceye kadar, bu yerlerden çift resmi alınmaz ise de, eskidenberi mevcut olan ve daha evvel reâyâ elinde iken bu resimleri ödeye-gelmiş bulunan tarlaları için, diğer reâyâ gibi, çift resmini veya ellerindeki toprak miktarına göre bu resmin diğer şekillerinden birini ödemeğe mecburdur (3-4).

Vazife halinde veya "mülâzemet" durumunda olan kadı, müderris ve imamlardan *raiyyet rüsûmu* ve *avâriz* alınmaz (5-6). Hakikî seyyit olduğunu ispat edenlerden âdet-i ağnâm istenmez (7). Sipahi, çavuş ve yeniçerilerin kendi geçimleri için besliyecekleri üçyüzü geçmiyen koyunlardan koyun resmi alınmaz (8). Dışarıdan gelip bir timarda araziye sahip olanlar, sipahi dahi olsalar, bu toprakların "*raiyyet rüsûmu*"nu ve "*avâriz vergisi*"ni vermeğe mecbur tutulurlar (9), "*raiyyetlik*" ziraat topraklarını zaruret vaktinde sahiplerinden satın alıp mer'a veya kuru haline sokanların ellerinden bu topraklar alınıp *raiyyete* verilebilir (10). (Kırş. taban notu 47)

96) İstanbul'da Başvekâlet Arşivinde 16 numaralı Mühimme Defterinden alınmış olan 9 Za. 979 (24 Mart 1572) tarih ve 525 numaralı hüküm sûretinin ehemmiyet ve husûsiyeti; yukarıda 36 ıncı sahifelerde bahis mevzû ettiğimiz şekilde memleketin geleneksel sosyal ve ziraî bünyesinde görülmeğe başlayan bir yıkılışın belli-başlı sebep ve vasıtası olan *kanun dışı ribâhorluğun* çok daha eski tarihlerdenberi memleketin her tarafında mevcudiyetini ortaya koymuş olmasıdır.

Gerçekten, 1018 B. başları (30 Eylül 1609) tarihli *adaletnâme* fıkrasında (Bk. not 47) bahis mevzû'u ribâhorluk, bazı Anadolu sancaklarına münhasır imiş gibi zikredilmiş idi ve Anadolu'da *Celâli isyanlarının* yıkıcı tesirlerine rastlanan bir devrin huzûr ve asâ-yiş buhranlarından faydalanarak tehlikeli bir şekil almış gözükiyordu. Buradaki hüküm ise, hükümeti şiddetli tedbirler almağa mecbur eden benzeri olayların, Rumeli'nin Mora, Selânik, Köstendil, Yanya, Tırhala, Avlonya, Delvine ve Bosna livalarında, Anadolu'dakinden 38 sene kadar evvel de mevcut olduğunu göstermektedir.

Hükümün ifadesine göre, kanunî hadlerin üstündeki yüksek fâizlerle yapılan ıkrazlar, köylünün ırgadlaştırılmasına sebep olmakta ve bu sebeple toprağı elinden alınıp hür bir insan olarak yaşama emniyetini kaybetmenin ümitsizliği içinde köyünü terkedip kaçan çiftçiler yüzünden memleket harâp olmaktadır.

Bu sebeple, bundan böyle kadıların (alınacak fâizin yüzde on veya on beşi tecâvüz etmemesini ve kontrolunu temin edebilmeleri için) ıkraz muâmelelerinin mahkemelerde şahitlerin önünde yapıp tescil ettirilmesi ve mahkeme dışında akdedilmiş

olan mukavelelerdeki *kanun dışı şartların kabul edilmemesi* ve borç için rehin tarikiyle alınmış olan mülklerin sattırılmaması emredilmekte ve bu şartlara riayet etmek istemiyenlerin cezalarının tayini için isimlerinin merkeze bildirilmesi istenilmektedir.

97) 16 numaralı Mühimme Defterinden alınmış olan 19 N. 970 (12 Mayıs 1563) tarihli ve 507 numaralı hüküm sûreti de, İstanbul'da fâizle işletilmekte olan vakıf paraların ikraz muâmelelerinin kontrolünü temin için alınmış olan tedbirlerden bahsetmekte ve Mahkemedan haric yerlerde akçe verilip alınmasının câiz olmadığını kaydetmektedir.

No. 94

Kıdvutü'l-kuzât ve'l-hükkâm, ma'dentü'l-fadl ve'l-keâm Mevlânâ Lofça Kadısı zide fazluhü tevkî'i refî'i humâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki

Hâliyâ Dergâh-ı Se'âdet destgâhım yeniçerilerinden dârende-i fermân-ı humâyûn kulum Hasan Bâb-ı Se'âdet Me'âbıma gelüb 'arz eyledi ki :

1) Taht-ı kazânda mütemekkin olduğu yerde zıra'at ve hırâset etdürüp hâsıl olan terkeden ki biçilmeyüb el ile yoluna sipâhiler nesne taleb idüb te'addî iderler imiş

İmdi "biçilmeyüb el ile yolunandan nesne alınmaz", buyurdum ki Hüküm-i Şerif-i vâcibü'l-ittibâ'ım vardıkda göresin, fi'l-vâkı' anın gibi biçilmeyüb el ile yolunanlardan sipâhiler Kanun'a muhâlif nesne taleb iderler ise aldirmayasın

2) Ve kendü evleri harîminde olan bağ ve bağçe ve bostandan yemeklikleri için hâsıl ekeler, anun gibilerden dahî nesne taleb iderler imiş Anı dahi göresin, müstakil bağ ve bağçe ve bostan olmayub, kendi yemeklikleri için evleri harîminde olandan nesne taleb iderler ise men' idüb aldirmayasın.

3) Ve ba'zı yerleri kendüler baltalarıyla açub ihyâ iderler imiş Anun gibilerden dahi resim taleb iderler imiş Göresin şol yerler ki kadîmî re'âyâ yerleri olmayub ve ra'yyet tasarrufunda iken ol yerlerden resim alınugelmeyüb ve defterlerde hâsıl bağlanmayub, hâlî yerlerden kendüler baltalarıyla açub ihyâ itdikleri yerlerden "resim" taleb iderler ise itdirmeyesin.

4) Ve ba'zı dolab değirmenleri ve karaca değirmenleri olub anlardan dahî ziyâde resim alurlar imiş

Göresin şol dolab ve karaca değirmenler ki evvelden re'âyâ ellerinde olmayub, defâtirde resim bağlanmış dahî olmayub ve kadîmî ocak olmayub, kendüler ihdâs itmiş olalar, Kanûn'a muhâlif ziyâde resim taleb itdirmiyessin.

5) Ve sâkin oldukları yerlerde evleri önünde ve saçakları altında kendü ma'îşetleri için hâsıl itdükleri kovan'dan dahi nesne alurlar imiş Anı dahi göresin, başka kovanlık olmayub evleri yanında ve saçakları altında olan kovandan dahi nesne alurlar ise, nesne aldirmayasın

6) Ve kovan hakkı bahânesiyle kendüleri sefer-i humâyûnumda iken cebir ile evlerine girürler imiş. İmdi, yeniçeri kullarım yaban'da iken cebr ile evlerine girmek câyiz değildir. Ma'a hazâ kendü evleri ve samanlıkları içinde olan kovandan ve havluları içinde olan hubûbâtdan nesne alınmak câyiz değildir. Mîn ba'd yeniçeri kullarımın bu bahâne ile evlerine girmekden men' idüb, bu husus için südde-i se'âdetime şikâyet itdirmiyessin.

7) Ve sipâhiler 'öşürlerini bazara ve anbara iletmek teklif iderler imiş Yeniçeri kullarıma ol asıl hususlar teklif olunmaz, sipahiye vâkı' olan 'öşürlerini harmanda teslim eyleyüb, bazara ve anbara iletmek teklif itdirmeyesin.

8) Ve bazarlarda ba'zı nesne iledüb satdıklarında bâcdâr'lar bâc alurlar imiş. Anı dahi göresin Kanûn'a muhâlif iş itdirmeyesin, kullarımdan bâc alınmaz, men' eyleyesin.

9) Ve sipâhiler Kanûn'a muhâlif boyunduruk hakkı alurlar imiş. Boyunduruk hakkı re'âyâdan alınur. Göresin yeniçeri kullarımdan Kanûna muhâlif boyunduruk resmi aldirmayasın.

10) Ve sipahiler **harman üzerinde 'öşürlerini almayub üzerlerinde koyub, zaman geçmekle çürüyüb zâyi' ve telef olurlar imiş.** Anı dahi göresin, vâkı' olan öşürlerini 'aynı ile vaktinde aldırub Şer'a ve Kanun'a muhâlif iş itdirmeyesin. Şöyle ki harman zamanında sipahiler evlerinde olmayub yaban'da olub, ve yahud Sefer-i Humâyûnumda buinacak olurlarsa, anun gibilerden müteveccih olan hukuk ve rüsûmu sipahinin timarı zabtında olan ademisine aldırub, veyahud karye halkı ma'rife-tiyle bir yerde emânet koyalar. Ol bâbda Şer'-i Şerif ve kanun-ı münife muhâlif iş itdirmeyesin.

Şöyle bilesin ve **ba'de'n-nazar bu Hük-m-i Humâyûnumu elinde ibkaa idüb, 'alâmet-i şerife i'timad kılasın.**

Tahrîren fî evâsıt-ı R. s. 956. (9-18 Mayıs 1549) Bi-makam-ı Medtne-i Haleb.

11) Haliyâ mahrusa-i mezbûrede **Kapan-ı galle ve meyva mukata'alarına iltizâm ile emîn olan Hasan Dergâh-ı mu'allâma gelüb mahrusa-i mezbûrenin etrafında olan kadılıklarda sâkin olan Sipâhi ve Yeniçeri vesâir Kapu-kullarından ba'zı kimesneler mahmiyye-i mezbûrede satmak için un ve gayr-ı nesne ve Meyva Kapanına müte'allık ba'zı esbâb ve kuru meyva getirüb esbâbların ba'zıları kapanda vezin eyleyüb ba'zıları vezin itmeyüb satarlar.**

Kanun üzre **kapan resmi** talep olundukda "**Biz Kapu-kullarıyuz**" deyu **kapan resmi ve bâc virmezler** bu sebeb ile mâl-i mîriye zarar müterettib olur deyu bildirdi.

İmdi **Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından ve bevvâblardan ve solak ve sekbândan bâc alunugelmış değildir.**

Buyurdum ki hük-m-i şerifim vardıkda **zıkr olunan tâyifeden gayrı,** Kapu-kullarından mahmiyye-i mezbûreye satmak için kapana müte'allık esbâb getürdiklerinde olgeldüğü üzre vezn itdirüb Kanun üzre **kapan resmi** emîn-i mezbura aldırub mîrî için zabt ittiresin, kimesneye te'allül ve nizâ' itdirmeyesin, edâsına te'allül idenleri isimleriyle yazub ve hangi bölükden idiklerin Kapu'ma 'arz eylesin.

Şöyle bilesin, 'alâmet-i şerife i'timad kılasın *Tahrîren fî 17 Ca. s. 965 (7 Mart 1558).*

12) Ve 'arz eyledi ki, ol vilâyette Defter'de bağdan **dönüm akçesi** olub, her dönüme dört akçe **resim** yazılmış iken ziyâde alurlar imiş. Anı dahî göresiz, ol vilâyette bağda dönüm akçesi yazılmış ise Kanun ve Defter muktezâsınca dönüm akçesin virdiklerinden sonra hilâf-ı Defter ve Kanun ziyâde alurlar ise aldirmayasın.

Ve 'arz eyledi ki, evlendikleri vakit yeniçeri kullarından ba'zı sipahiler ve Sancak Beği adamları **gerdek hakkı** alub te'addi iderler imiş. Anı dahi göresin, vâkı' ise men' idesin, **Südde-i Se'âdetim yeniçerilerinden evlendikleri vakit gerdek resmi aldirmayasın,** temerrüd idenleri sügüdüb eslemeyüb 'inad idenleri yazub Dergâh-ı Mu'allâma 'arz eylesin, şöyle bilesin ve **ba'de'n-nazar bu hük-m-i Humâyûnumu elinde ibkaa idüb 'alâmet-i şerife i'timad kılasın.**

Tahrîren fî evâhîr-i şehr-i R. s. 956. (19-28 Nisan 1549) Bi-Medîne-i Haleb.

No. 95

Fasl-ı sâlis : Tevâif-i 'Askeriyyeden olub hâne-i 'avâriz ve rüsûm-ı aġnâm ve a'sar-ı Şer'iyye ve rüsûm-ı ra'iyet'den mu'âf olanlar ve olmıyanlar ve bunlardan ra'iyet yerler'in tasarruf idenler hakkında vâkı' olan ahkâm-ı sultaniyyeyi beyân ider :

1) Vilâyet-i Karaman'da mütekaa'id etmiş sipahilere sâbıkaa **resm-i çift** ve **bennâk** ve **caba vesâir rüsûm-ı 'avâriz** kayd olunub şahzâdeye **has** yazılmış imiş. Sonra Dergâh-ı Mu'allâdan **resm-i çift** ve **bennâk** ve **caba vesâir 'avâriz eski sipahilerden ref'** olunub heman **'öşür** ve **sâlarlık** ve **resm-i aġnâm vermek** emr olundu, ziyâde nesne talep olunmaya.

"Ra'iyet oġulları ra'iyet" olmayub **sahîh** sipahi-zâdeler olub, 'atıyk ve cedid Defterlerde dahi sipahi-zâdeler kayd olunmuşlar ve bi'l-fi'il mezbûrlar **dirlik talebinde olub yedi yıldanberi Beğler Beği Kapusu'na varmıyanlardan değiller ise,** kezâlik resm-i çift ve bennâk ve caba ve sâir rüsûm-ı ra'iyet ve hâne-i 'avâriz talep olunmaz Amma şol **sipahi oġulları** ki ellerinde timar olmayub sefere eşmeseler **koyun rüsümü** virirler ve **ra'iyet yerin tutsalar kanun üzre ol yerin resmi ne ise anı dahi virirler**

Bir sipahinin **hizmetkârı** ki bi'l-fi'il hizmetinde olub ma'îşeti sipahiden ola, kimesnenin yazılı ra'iyyeti ve ra'iyyeti-oğlu olma ve ra'iyyet yerin tutma ve 'avârızı mücib kisb'i dahi olma ve 'avâ- rızdan emin olmak kanundur.

2) Bir vilâyette terekeden Defter-i Cedid-i Hakaanide musarrah **öşür** yerine **humus** kayd olunub kadimden dahi **humus** alınugelmış iken yeniçeri tâifesi zirâ'at eyledikleri yerde **ben yeniçeriyim humus virmem** didikleri istimâ' olunmaz, sâhib-i arza **humus** alıvırülür.

3) Ve vilâyet tahririnden sonra **baltaları ile açdıkları yerlerden vilâyet tahririne değin Şer'le 'öşrü ve kanun üzre sâlarıyesi alıverile, çift akçesi taleb olunma ve "kadîmî" tarlaları bütün ise bütün çift resmi, nîm çift ise nîm resmi, ekal ise kanun üzre dönüm akçesi alıverile, deyu buyu- rulmuşdur.**

4) Ammâ ol yerler ki kadimden ra'iyyet ellerinde olub '**öşür ve resmi sâhib-i arza edâ oluna gelmiş yerler ise, yeniçeriler eline düşmüş ise hâsıl olan 'öşürlerin ol köyde olan anbarlara iledeleler pazara iletmek teklif olunmaz.**

5) **Kadı ve müderrisin tasarrufunda olan tarlaları re'âyâ elinden alınmış yerler değil ise, hâsıl olan terekeleri öşrü ol köyde olan anbara ilettiklerinden sonra akreb bazarlara teklif olunmak câiz değildir.**

Kadı ve müderris mansıbı hâlinde ve munfasıl olub girû mansıbına tâlib olub mülâzemet itdüğü zamanda **kadı ve müderrisden resm-i ra'iyyet taleb olunmaz Meğer tâlib olmakdan ferâgat idüb bir karyede sâkin olub, zirâ'at ve hırâsete meşgul olub defterde ra'iyyet yazılmış ola Yazulduğı köyde Kanun üzre resm-i ra'iyyeti ve âdet-i ağnâmı sipahisi alur.**

Kadı ve nâibe defterde **çift ve bennâk** yazılmış olsa **resm-i ra'iyyet** virir.

6) Eimme muktedây-i nâs oldukları ecilden imam oldukları halde **Sancak Beği salgunundan mu'âfdırlar** Ve mesâcid vakfın yiyen **imamlardan resm-i çift ref' olunub** deftere hâsıl yazıl- mamışdır '**Avâriz hod mutlak cimmeden merfû'dur**, imam oldukları zamanda teklif-i 'avâriz olunma ve dahi bir kimesne âhar köyde imâm olsa mütemekkin olduğu köy cemâ'atı "**bizim ima- mumuz değilsin**" deyu andan 'avâriz taleb eyliye(miye)ler.

7) Sâdât'dan '**âdet-i ağnâm** taleb olunmaz ve seyyidler tasarrufunda olan yerlerin '**öşür ve res- min edâ eyledikten sonra kendü ma'îşetine kifâyet idecek mîkdârı koyundan âdet-i ağnâm taleb olunmaz.**

Ve seyyid ol makuuleye dirlar ki : Defter-i Cedid-i Hakaanide "**ra'iyyet oğlu ra'iyyet**" kayd olunmayub isbât-ı tenessüb eyledüğüne İstanbul'da **nakiybü'l-esrârîf**'dan elinde temessükü ola. Ammâ şol kimesnelar ki sahîh seyyid olmayub, ellerinde şecereleri ve hüccetleri dahi olmayub mütcer- red tenhâ yerlerde başlarına 'alâmet vaz' eylemekle "**biz seyyidleriz**" deyu resm-i ağnâmın edâde ta'allül iderler ise anın gibiler fi'l-hakıyka seyyidler olmayub ellerinde temessükleri ve şecereleri ve hüccetleri yoğise ol makuulelerin Kanun üzre resm-i ganemleri alınur.

8) **Yeniçerilerden gerdek resmi alınmaz**, deyu Hük-m-i Şerîf vârid olmuşdur.

9) Sipahi ve çavuş ve yeniçeri olmakla **karyesinde yürüyen üçer yüz mîkdârı kendi ma'î- şetleri için olan koyunlardan sâhib-i timar resm-i ganem almamağa ruhsat virilmişdir**, üçyüzden ziyâdesinden alınur amma.

9) **Fasl-ı râbî' :** re'âyânın kangısından resim ve '**öşür** taleb olunur, kangısından taleb olunmaz bu hususun kanûnu beyânındadır :

Hâriciyât emri: Pâdişâh-ı 'Âlempenâh Hazretlerine 'arz olunub şöyle buyurmuş ki, **Hâriciden eken kimesnelar kim gerekse olsun** ekdikleri yerlerin sâhib-i timarlarına tamam re'âyâ gibi rü- süm-ı '**örfiyye** vireler. Ve çacları ölçülüb her mud'da iki buçuk kile alınan yerlerden bunlar iki buçuk kile vireler ve üç kile alınan yerlerde bunlar dahi üç kile vireler. Fi'l-cümle **mukata'a i'tibârı mür- tefi' olub**, 'avâriz olsa dahi, **eğer sipahi ise, yerine göre bî-nizâ' belâsın çeker.** Re'âyâdan imti- yazları **gerdek değeri sûretinde, ahz ve terk ihtiyarlarında** olmak emrinde zâhir ola.

10) Ammâ şol hâricler ki ra'iyyetlik olgelen **mezâri'i zirâ'atcılarında zarûret vaktinde sa- tun alub** veya sipahiden tapulayub veya Defter vaktinde yer adını bir münâsebet ile adına yaz- dırub **mer'a ve korı idinmiş ola ve sâhib-i timar olana evâilden olgelen menfe'at yetiş- mez ola ve nakidden ve galleden hissesine nesne vâsıl olmaz ola**, anun gibilerüne ta'arruz olunub elinden alınub ra'iyyete virilse olur.

No. 96

Mora Sancağı kadılarına hüküm ki :

Hâlâ taht-ı kazanuzdan ba'zı ribâhorlar re'ayâya mu'âmele ile on'un on beşe ve on altıya belki daha ziyâdeye akçe virüb zamânı geldükde re'ayâda akçe bulunmamağla emlâk ve bağ ve bahçelerin vesâyir yerlerin ve yurdların rehin tariykile alub ve re'ayâyı kendü çift ve çubuklarına vesâyir hizmetlerine meccânen istihdâm idüb akçe deyu ta'ciz ve tazyik eylemekle mâmeleklerin satdurub envâ'-ı te'addiler eylemekle re'ayâ ribâhorlar elinden mütezaccirü'l-hal ve fakıyr ve müflis olub, ekseri ol sebab ile celây-ı vatan eyleyüb memleketin harâbe olmasına bâ'is oldukları i'lâm olunmagın

Min ba'd on'un on bir buçukdan ziyade mu'âmele itdirmeyüb ve mu'âmele ile akçe virilmek lâzım oldukda Mahkemede şuhûd-ı 'udûl mahzarında virilüb, sicil olmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda her birünüz mukayyed olub bu hususı evvelâ bazarlarda min ba'd ribâhorlar ve gayrı mu'âmele ile akçe vermeli olduklarında Mahkemede şuhûd-ı 'udûl mahzarında virüb ne mîkdar akçe virüb ve ne tarihde olub ve kimler alub ne vechile olduğunu sıhhati üzere sebt-i sicil itdürüb on'un on bir buçukdan ziyade ile murabaha'ya virmeyüb ve "akçe" deyu mâmeleklerin sattırmayub, mümkün olduğu üzere haklaşub, re'ayâyı ta'ciz ve tazyik itdirmeyüb, ba'de't-tenbih mu'âmele ile Mahkemede akçe virmeyüb hâriç yerlerde virenlerin da'vâsın istimâ' eylemeyüb ve on'un on bir buçukdan ziyâde virilen akçeyi aslından hisab itdürüb ve rehin tariykile aldıkları emlâk ve bağ ve bağçe vesâyir yerlerden kabûl eylemeyüb eshâbına redd itdürüb, ol asıl rehin şerâitiyle mu'âmeleye akçe virdirmeyüb men' ve def' eyleyüb Şer'-i şerife ve emr-i humâyûnuma muhâlif kimesneye iş itdirmiyessin Eylemeyüb vech-i meşrûh üzere re'ayâyı ta'addi eyleyüb emr-i şerifime muhâlefet eyleyen ribâhorları isim ve resimleriyle yazub sütte-i sa'âdetime 'arz eylesiz ki ol yerlerden alâkaların kat' olunub ehl-ü 'iyâlleri ile Kıbrıs sürgün ola, deyu hükm-i humâyûnumun suretin sicil-i mahfûza kayd etdüresiz ki daima mazmûnu ile 'amel oluna 9 Za. s. 979. (24 Mart 1572)

(Mühimme Defteri No. 16, 525 numaralı hüküm)

Bir sûreti

Selânik Sancağı Kadılarına

Bir sûreti

Tırhala

Bir sûreti

Avlonya

Bir sûreti

Köstendil

Bir sûreti

Delvine

Bir sûreti

Yanya

Bir sûreti

Bosna

No. 97

İstanbul Kadısına hüküm ki :

Müteveffâ İbrahim Paşa evkafı mütevellileri re's-i mali mu'âmeleye virüb ve ribhın aldıklarında kâtibsiz ve câbilsiz virüb alub ve re's-i senede ki Muharrem'dir mütevelliler ve kâtib ve nâzır Mahmud Paşa Mahkemesi'ne hazır olub, câbiler anda getirüb, nâzır ma'rifeti ile her husûs anda görölüb ve câbiler dahi kâtib ma'rifeti olmadı icarâtdan nesne kabz idüb ve kabz itdüğü icâre ve müşâhare'yi kimden aldıkların ve ne mîkdar bâki kalub ve kimde kaldugun aynı ile her ayda defter idüb mütevellisine virmek lâzım iken ihmâl olundu

Ve mahkemeden haricde akçe virilüb alınmak câiz değilken fuzûli âhar yerlerde akçe virilüb ve alınub ve cem' olunan mâl-i vakf nâzır mühriyle zabt olunmayub mütevellisinde durub ve câbiler ve kâtipler ve mütevelliler nâzıra mürâca'at itmeden kendüler virüb alub bu sebab ile mâl-i vakfa gadr olduğu istimâ' olundu

Buyurdum ki göresin, kazıyye 'arz olduğun gibi mütevelliler, kâtibler zimem-i nâsda olan akçeyi nâzır ma'rifetiyle virüb alub ve alınan akçeyi her ne ise aynı ile nâzır ma'rifetiyle defter idüb, kîseye koyub mühürleyüb cem' olunan akçe vakf nâzır mühri ile mütevellisinde durub evvelden olugeldüğü üzere re's-i senede Mahmud Paşa câmi'inde cem' olub dahi vakf-ı merkuum ahvâlin lâzım geldüğü üzere Şer' ile gördürüb vakfa enfa' ve evlâ olduğun üzere 'amel olunub vakfa gadr ve hayf olmakdan ihtirâz idesin 19 N. s. 979. (12 Mayıs 1563)

(Mühimme Defteri No. 16, 507 numaralı hüküm)

E K L E R

Türk Tarih Kurumu

Türk Tarih Kurumu

E K L E R

I

Tetkik konusu Tereke Defteri'nin âit olduğu devrin (1545 - 1659) fiyat hareketleri üzerinde bir deneme

Burada kıymet ve mahiyetlerini izah ile bir kısmını aynen neşretmiş bulunduğumuz *tereke defterleri*'nin ekonomik ve sosyal tarih tetkikleri bakımından arz ettikleri imkânlarından birisinin bu belgelerde *çok zengin eşya çeşidlerinin (üzerlerinde belirli tarihleri olan) fiyat rakamlarıyla, seriler halinde ölçülüp mukayese edilebilir bir durumda ve külliyetli miktarda bir arada bulunması* olduğunu mukaddimede belirtmiştik.

Bu sebeple bahis konusu belgelerin Türkiye'de *hakikî bir fiyat tarihi'nin tedvini* bakımından ilerde çok verimli tetkiklere mevzu teşkil edeceğini ummaktayız. Burada şimdilik, *bu devrin fiyat hareketlerinin ana hatlarını tâyin* ve listelerdeki diğer fiyat rakamlarının kıymetlendirilmesinde anahtar teşkil edecek *ufak bir denemeyi* eserimize ilâve etmeyi münasip gördük.

Bu denemede biz, hayat pahalılığı endekslerinin hesaplanmasında esas bir gıda maddesi olarak ehemmiyeti büyük olan ve *muhallefât listeleri* içinde büyük miktarlar üzerinde ve oldukça standart ölçüler içinde tetkiki mümkün gözüken buğday fiyatlarını ele aldık. Buğdayın yanı sıra, aynı imkânları haiz olup, bu devrede bilhassa hayvan yemi olarak, büyük bir önem arzeden ve ayrıca buğday fiyatlarını kontrole da hizmet eder mahiyette görülen arpa fiyatlarını da tetkik ettik.

Bu suretle ön planda ele alınmış olan buğday ve arpa gibi iki esas besin maddesinin fiyatlarında seneler boyunca vukua gelmiş olan değişimleri ortaya koyduktan sonra, bu değişimlerin hakikî kıymet ve ölçülerini belirtebilmek için, onları, (bu devrede ağırlık ve ayarları oldukça sâbit kalmış gözüken) *bazı altın ve gümüş sikkelerin tedavülde bulunan akçe cinsinden kıymetlerini gösteren rakamlarla paralel olarak* mütalâa etmek lüzumunu duyduk.

Neticede, aşağıdaki "1" numaralı grafikte görüleceği üzere; birincisi buğday, ikincisi arpa fiyatlarına; üçüncüsü Osmanlı altınına (Sikke-i Hasene'ye), dördüncüsü milletler arası sağlam bir gümüş para olan İspanyol guruşu *Riyal'e* ve beşincisi Hollanda guruşu *Esedî'ye* ait olmak üzere *beş çizgi* elde ettik.

* * *

Birbirini çok yakından tâkip eden bu çizgileri tetkik ve mukayesenin devrin fiyat hareketlerinin ana hatlarını göstermesi lâzımgelir.

Bununla beraber, bahis konusu grafiğin (dayandığı rakamların sıhhati bakımından) zamanımızda benzeri meselelerde tertip edilmiş olanlara nazaran ihtiyatla tetkik edilmesi lâzımgelen *kabataslak bir yapı*'da olduğunu da burada hemen kaydetmek icabeder. Tetkik ettiğimiz *devrin iktisadî bünye ve nizamı*, piyasa şartları ve nihayet *kaynaklarımızın hususî mâhiyeti*, istatistik açısından kusursuz rakamlar kullanmamıza imkân vermemektedir.

Gerçekden, bu grafiğe esas teşkil etmek üzere toplanabilmiş olan buğday ve arpa fiyatlarını, bugünkü hububat borsalarında *ilmî ölçülere göre sınıflandırılmış olan standart*

malların serbest arz ve talep mekanizmasıyla teşekkül eden *hakikî pazar fiyatları* ile kıyaslamak mümkün değildir. Bu bakımdan hakikî ve normal fiyat hareketlerini meydana koyabilmek için, satılığa çıkarılmış olan buğday stoklarının nev'ini, muhafaza edilme derecesini ve anbarların şehre veya pazar yerlerine az veya çok uzak bir köyde bulunması gibi âmillerin tesir hisselerini ayırmak lâzım gelir.

Bundan başka, orduların iâşesi için o bölgeden zahire toplanmış veya dış memleketlere *ihraç için satın-alma müsâadesi* verilmiş olması, bazı hallerde narh fiyatlarının müessir bir şekilde tesbiti ve dondurulması teşebbüsleri ile akçenin ayarının *tağşiş* veya *tashihi..* gibi *devlet müdahalelerinin de (aslında kararsız ve çok tâkatsız olan) ilkel bir piyasa'nın tabii nizamını alt-üst ettiği* sık sık görülmektedir.

Diğer taraftan, *tereke defterleri'*ne geçmiş olan fiyatların *bilirkişi* takdir ve tahminleri veya mahdut bir alıcı gurubunun *sözde arttırmaları* ve çok defa mirasçılar arasında *dostâne bir anlaşma* ile kararlaştırılmış olduğunu ve bu bakımdan bugünkü şekliyle inkişaf etmiş kudretli bir piyasanın kanunlarına tâbi bulunmadığını da unutmamak lâzım gelir.

Elimizdeki kayıtlarda bütün bu âmillerin tesir hisselerini hesaba katmamıza müsait bir vuzuh ve katiyyet bulunmaması, vardığımız neticeleri ancak *umumi temâyüller ve yaklaşık rakamlar* olarak mütalâa etmeğe bizi mecbur etmektedir.

Bu husustaki *hata ihtimallerinin derecesi ve mahiyeti* hakkında bir fikir verebilmek için kaynaklarımızda rastladığımız bazı nâdir kayıtları burada gözden geçirebiliriz :

53 numaralı *muhallefât listesi'*nde aynı tarihte kıymetlenirilmiş muhtelif buğday stoklarından "a'lâ" denilen nev'in kilesi 36, "evsat" kalitede olarak gösterilenin kilesi ise 30 akçe takdir edilmiştir (s. 271). Aynı listede 331, 336, 390, 403 numaralı maddelerde kayıtlı olan buğdaylardan bir kısmının kilesi 50, diğerlerinin 36 akçe olarak gösterilmiş olmasının sebepleri ise izah edilmemiştir. Diğer bir listede de "beyaz" diye adlandırılan buğdayların kilesi 30, "sarı" denileninki 25 akçedir⁵⁸. (s. 362).

Halbuki böyle nadir birkaç misal dışında buğday fiyatları *umumiyyetle buğdayın evsâfi tasrih edilmeden kaydedilmiş* bulunmaktadır. Bu bakımdan, 75 numaralı listemizin 320'inci maddesinde buğdayın kilesi 40 akçe olarak gösterildiği halde, 318'inci maddesinde 30 akçe üzerinden değerlendirilmiş olmasını ve yine aynı listede 308'inci maddede kilesi 14 akçe olarak hesaplanan arpanın 319'uncuda 8 akçe gibi oldukça düşük bir fiyatla kıymetlenirilmesi, aynı tarihli bir tek liste içinde bir *fiyat hareketi* bahis mevzuu edilmiyeceğine göre, ancak buğday veya arpanın evsafı, bulunduğu yer, miktar ve fiyat üzerindeki anlaşmanın şartları ile izah edilebilir. Bu şartlar altında, aynı âmillerin birbirini tâkip eden tarihlere ait muhtelif listelerde tesadüfen bir araya gelmiş

⁵⁸ Buğday ve arpa fiyatlarında kalite, malın bulunduğu yer ve muhafaza ediliş hususiyetine göre kıymetlenirilmiş olmalarından veya *kıymet takdirlerindeki gelişi - güzelliğinden meydana gelen bu farkların*, aynı mahsüllerin liste sahibinin ölümünden evvelki kredi ile (veresiye) satışlarından hasıl olan *alacaklar bölümü'*nde akçe olarak kıymetlenirilmiş bulunmaları halinde çok daha büyük olabileceğini de burada hatırlamak lâzımdır.

Bu hususta, nâdir fakat tipik bir misâl olarak, 28 numaralı listenin sahibi timarlı sipahi Mustafa Çelebi'nin terekisi içindeki buğday ve çavdar fiyatlarının anormalliğini zikredebiliriz. Gerçekten, bu listenin 91 inci numarasında (değirmen anbarında mevcut olarak kayıtlı) 400 kilelik buğdayın kilesi 25 akçeden ve 92 inci numarada kayıtlı 60 kilelik çavdarın 12 şer akçeden hesap edilmiş olduğu halde; aynı listede *merhumun alacakları'*nin kayıtlı bulunduğu III. bölümde (22 - 28 numaralar) buğdayın kilesi 70 ve çavdarınki 55 akçe olarak kıymetlenirilmişdir ki aradaki böylesine büyük bir farkın buğdayın ödünç verildiği seneye ait fiyatların yüksekliğinden ileri geldiğini söylemek de mümkün değildir.

olmasının neticesi ortaya çıkacak rakamları hakikî bir fiyat hareketi olarak kıymetlendirmeğe imkân yoktur.

Bütün bu ihtimaller hesaba katıldığı zaman, aynı yılın muhtelif aylarında ve hattâ bu misallerde görüldüğü üzere, *bâzen aynı listenin muhtelif numaralarında kaydedilmiş* olan buğday fiyatlarının birbirinden çok farklı olarak tesbit edilmiş bulunmasına şaşmamak lâzım gelir. Muhtelif aylardaki buğday fiyatlarına mahsus bir örnek olarak aşağıya çıkardığımız "1" numaralı cetvel bu hususu göstermektedir. Bu cetvele göre, 1543 yılının Ekim ve Aralık aylarında kaydedilmiş olan buğday fiyatları 10 ile 15 akçe arasında değişmiştir. Aynı fiyatlar 1548 ve 1553 yıllarının muhtelif aylarında 5 ile 10 akçe arasındadır. Bu kadar büyük fiyat farklarının mevcut bulunduğu bu devrede altın paranın (Sikke-i Hasane'nin) resmî rayici de henüz yerinden oynamış değildir ve 60 akçe civarında kararlı bir durumdadır. Halbuki aynı altın paranın 1598'deki râyici 150, 1607 de 120, 1623 de 180 veya 250, 1624 de ise 270 - 300 arasında değişmiş, ağırlık ve ayarı sabit altın paranın akçe olarak kıymetindeki bu inip binmeler dolayısıyla buğday fiyatları çok daha fazla oynamış, hattâ bâzen sene içindeki muhtelif aylarda (1579 da 10 ile 25, 1624 senesinde 50 ile 100 akça arasında) bir birinden çok farklı kıymetler kaydedilmiştir.

Cetvel No : 1

Bazı yılların muhtelif aylarında veya aynı ay içinde buğday fiyatlarında kaydedilmiş olan farklılıkları gösterir cetvel
(Kilesi akçe olarak)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mays	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Sikke-i Hasane
1543	—	—	—	—	—	—	—	—	11	10-14	—	10-15	
1546	—	7	10	8	15,6	—	10	10	—	—	10	—	?
1548	—	5-6	6	—	—	—	10	—	—	—	—	10	?
1553	—	5-5,5	—	—	—	—	—	5	—	9	—	—	59,5
1579	20	16-25	20	10-20	19	15-20	—	14	13-15,6	—	—	15	
1580	—	—	—	10-20	—	—	—	—	—	25	—	—	
1598	30	—	—	25	20	19,5	—	—	—	25	—	—	150
1606	—	—	60	—	—	—	50	50	50	—	—	—	
1607	35	30	50	40	50	50	—	30	—	—	—	30	120
1608	—	—	—	25	30	25	—	—	20	—	—	25	
1623	80	70	—	—	60	—	—	—	—	80	80	62,5	170-250
1624	50	80	—	80	—	80	90	70	—	78	100	45-50	270-350

Yukarıda izah ettiğimiz türlü sebepler dolayısıyla, grafiğimize esas teşkil etmek üzere toplayabildiğimiz buğday ve arpa fiyatlarına âit rakamlar, yukarıya dercetmiş olduğumuz "1" numaralı cetvelde görüldüğü üzere, (bizim için izahı mümkün olmayan) büyük farklılıklar arz etmektedir. Buna rağmen, *aynı yıla ait muhtelif fiyat rakamlarının ortalamasını almak suretiyle senelik fiyat hareketlerinin umumî temayülünü tâyine yara-*

yacak yaklaşık rakamlar bulmanın mümkün olacağı da düşünülerek, aşağıdaki "2" numaralı cedvel tanzim edilmiş ve "1" numaralı grafiğimiz de bu rakamlara göre hazırlanmıştır. Devre âit sağlam paralar olan *Sikke-i Hasene* ile Riyal ve Esedî gurusların râyicini akçe olarak tesbit etmiş bulunan rakamlar için aynı zarûretler mevcut olmadığından, onları (tesadüf ettiğimiz seneler hizasında) *ayrı ayrı ve sıra ile* göstermeyi lüzumlu bulduk.

"2" numaralı cedvelin tetkikinden anlaşıldığı vechile, bu devrede seneler boyunca meydana gelmiş olan fiyat hareketlerini tesbit için bulabilmiş olduğumuz rakamlar, devamlı seriler teşkil edecek bir şekilde tam ve her bakımdan kusursuz değildir :

Evvelâ, bazı yıllara âit hiç bir kayda mevcut bulunmayışı dikkati çekmektedir. Meselâ, 1556 - 1565, 1599-1602 ve 1609-1621 gibi Türkiye fiyat tarihi bakımından mühim dönüm yılları tamamıyla boştur. Ayrıca 1596 tarihine kadar altın ve gurusların râyicine âit pek az bilgi mevcuttur. Bu sebepten, fiyat yükselişlerinin en buhranlı durumlarındaki dalgalanmaların ve muhtelif merhalelerin bütün tafsilâtını ve bilhassa mühim sikke tashîhi ameliyelerinin hangi şartlar altında, nasıl bir tempo ile vukubulmuş bir fiyat artışının sonunda yapıldığını ve tesirlerinin ne kadar bir müddet devamdan sonra yavaş yavaş kaybolmağa başladığını tam olarak göstermek mümkün olmamaktadır.

Halbuki, fiyat hareketlerinin hakikî çehresini tâyin ve tesbit hususunda, mevsimlik, senelik ve yahut daha uzun vadeli konjonktür hareketlerinin neticesi olmıyan ârizî tesirleri, devlet müdahalelerinin ve buhranların hissesini çok iyi tanımak lâzım gelmektedir. Bu bakımdan sikke tashîhi ameliyelerini ayrıca kayıt ve tetkike ihtiyaç vardır.

Sikke Tashîhlerinin Fiyat Hareketleri Üzerindeki Tesirleri

Akçenin ayarının bozulması, tashîhi ve narh fiyatlarının tesbiti maksadıyla yapılan devlet müdahalelerinin fiyat hareketleri üzerindeki tesirlerinin ehemmiyeti ise pek büyük olduğundan, bunlar hakkında bir fikir verebilmek için, tetkik ettiğimiz devre âit bâzı misâller zikretmek yerinde olacaktır :

1) 6 Rebî'ul-evvel 1009 (15 Kasım 1600) tarihli bir narh defteri⁵⁹nin mukaddimesinden öğrendiğimize göre; bu tarihlere doğru "ihtilâl-i dirhem ve dinâr ve itilâl-i sikke ve 'ayâr'" yüzünden "sanat ve ticaret eshâbının kârına kesad ve fesad" karışarak bugünkü bir ifade ile, geçim darlığı ve *inflation* devirlerinin diğer bütün musîbetleri cemiyet nizamını tehdit eder oldukda, Hazine'den bol miktarda saf gümüş çıkarılarak "sikke-i sahîha ile meskûk ve nifâz ve revâcî gayr-i meşkûk" sağlam bir para ihrâç edilmiş ve bu sikke tashîhi ameliyesiyle birlikte eşya fiyatlarının da yeni râyice göre ayarlanması ile bir *narh defteri*'nin tanzimi icâbetmiştir.

Salâhiyetli devlet adamları ve sâir "ehl-i vukuf" tarafından tanzim edilmiş olan narh defterinde *yeni fiyatlar yanında, sikke tashîhi ameliyesinden evvelki devrin fiyatlarının da (mukayeseli bir şekilde) kaydedilmiş olması*, bu defterin çok enteresan bir özelliğini teşkil etmektedir.

Bu kayıtlara göre, akçenin ayarında ne nisbette bir tashîh ve yükseltme yapıldığı lâyıkiyle malûmumuz olmadığı halde⁶⁰, narh listesini tertip edenler tarafından eşya

⁵⁹ İstanbul'da Belediye Kitablığı, M. Cevdet Yazmaları No: B/9.

⁶⁰ Narh defterinin (not halinde aşağıya aldıklarımız misaller arasında da bulunan) bir maddesinde, pirincin kilesinin fiyatı münasebetiyle (Filori'nin 180 akçeye alındığı devirde 54 veya 56 akçe idi) meâlinde bir kayıt düşürülmüş olduğuna bakılırsa; 180 yerine 120 akçe ile bir altın alınabilecek şekilde, üçte bir nisbetinde, bir sikke tashîhi yapılmış olması lâzımgelir. Halbuki yeni fiyatlardaki indirilme nisbetleri yarı-yarıya veya üçte iki şeklindedir ve bu üçte bir nisbetinin çok üstüne çıkabilmiştir.

Cedvel No: 2

Aylık rakamların ortalamalarına göre hazırlanmış olan senelik fiyatlar
(Akçe olarak)

Yıllar	Buğday (Kilesi)	Arpa (Kilesi)	Sikke-i Hasene	Riyâl	Esedî guruş	Yıllar	Buğday (Kilesi)	Arpa (Kilesi)	Sikke-i Hasene	Riyâl	Esedî guruş
1543	12	5,6	—	—	—	1605	63	28	120	—	75
44	10,5	5	—	—	—	1606	54	22	—	—	—
45	7,5	—	—	—	—	1607	43	13,6	120	—	—
46	10	6	—	—	—	1608	25	10	—	—	—
47	7	3,8	—	—	—	1609 - 1621 (24 N. 1017 - 16 S. 1031)					
48	7,4	3,6	59	—	—	1622	66,6	—	170	—	—
49	6,6	3,5	59,60	—	—	1623	74	34	170,180,250	—	110
1550 - 1552 (12 Z. 956 - 1 M. 960)						24	71	30	270,300,350	160,200,80	150
1553	6	—	59,5	—	—	25	41	16,3	120	80	70
54	5	3,2	60	—	—	1626 - 1633 (2 R. 1035 - 29 C. 1043)					
55	4,8	—	—	—	—	1634	30	18	389	—	102
1556 - 1565 (17 S. 963 - 8 C. 973)						35	24,3	12,5	220, 240	120	110
1566	18	10	—	—	—	36	24,3	11	240	120	—
67	15	8	—	—	—	37	45	16,5	230	120	—
68	12,5	4,5	60	—	—	38	38	16,4	240	120	110
69	10	5	60	—	—	39	30	13,5	—	125,7	115
70	14,5	7,8	—	—	—	40	44	18	250, 240	125	—
71	10	—	—	—	—	41	32,6	15	120	80	70
72	9	5	—	—	—	42	28,8	11	120, 140	80	—
73	11,5	4,7	—	—	—	43	25	12	—	—	—
1574 - 1576 (8 N. 981 - 10 L. 984)						44	24	11	—	—	—
1557	20,5	5,5	—	—	—	45	20	10	—	—	—
78	19	—	—	—	—	46	20	—	170	80	—
79	17	7,4	—	—	—	1647 (24 Za. 1056 - 3Z. 1057)					
80	19	10	—	—	—	48	50	23	—	—	—
81	13	4	73	—	—	49	38	17	—	85	75
82	12,5	4,5	—	—	—	50	32,4	12	170	—	75
1583 - 1595 (6 Z. 990 - 28 R. 1004)						51	24	10,5	170	—	—
1595	—	—	120	—	70	52	43,5	16	170	85	75
97	40	13	125	—	75	53	43	26	170	85	75
98	24	12	148	—	—	54	35	18	170	—	—
1599 - 1602 (3 C. 1007 - 17 B. 1011)						55	36,4	18,5	175	85	85
1603	40	—	—	—	—	56	44	19	180	87,5	75
1604	65,5	24,5	120	—	—	57	71	28	—	90	80
						58	64	35	180, 200	90	80
						59	60	36	—	—	—

fiyatlarında yarı - yarıya, üçte bir ve hattâ bazılarında üçte iki nisbetinde olmak üzere, bir indirme yapmanın mümkün görüldüğü anlaşılmaktadır⁶¹.

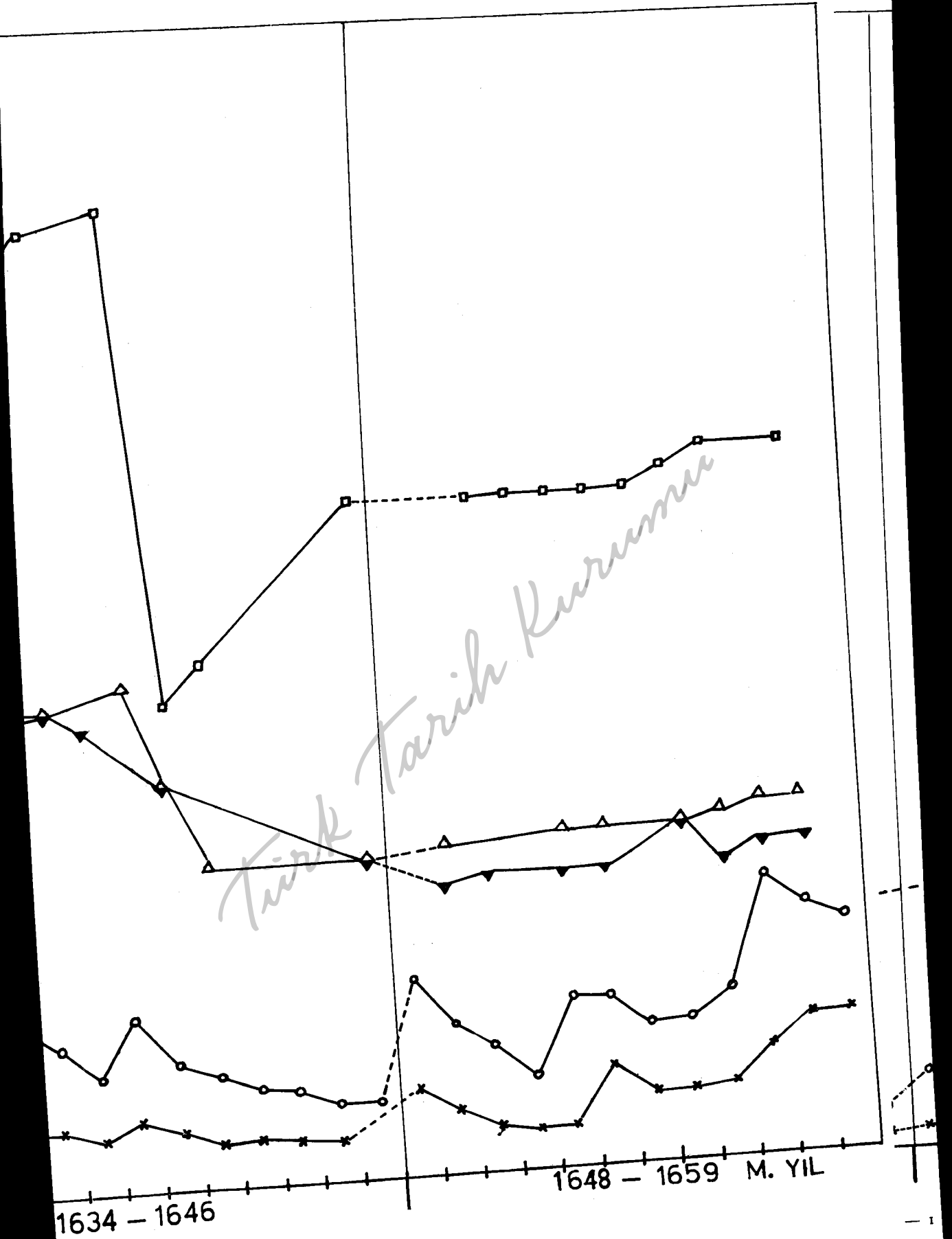
Bu suretle fiyat ayarlamalarında kullanılmış olan ölçülerin, malın cinsine göre, çeşitli nisbetler arzetmiş olmasını ve sikkenin ayarının tashihinde kullanılmış olan nisbet ve ölçülerin otomatik bir şekilde ve yeknesak olarak bütün esya fiyatlarına aynen tatbik edilmemesini normal bir hâdise olarak kayd ve tesbit etmek lâzım gelir.

Gerçekten, enfilasyon devirlerinin fiyat anarşileri esnasında her maddenin fiyatındaki yükseliş emsâli daima aynı ve akçenin ihtivâ ettiği kıymetli maddenin âmiktarındaki düşüşlerle mütenâsîp olmadığına göre; tetkik konumuz fiyat ayarlaması işini tanzim edenlerin de fiyat indirimi hesaplarını her maddenin vaktiyle anormal olarak kaydettiği yükseliş seviyesine ve malın arz ve talebindeki elastikiyet imkânlarına göre yapmış olmaları lâzımgelir.

⁶¹ Böyle bir sikke tashihi ve fiyat ayarlaması devrinde, yeni tesbit edilen fiyatların eski fiyatlarla mukayesesi, hangi mallar üzerinde ne nisbette bir indirme yapmanın mümkün gözüldüğünün tesbiti, türlü bakımlardan enteresan sonuçlar elde etmemize müsâittir. Biz burada şimdilik, bazı umumî temâyülleri işaret etmekle yetineceğiz.

Umumî intibâ, fiyat indirimlerinde en büyük nisbetlerin bilhassa altun râyicine bağlı ithal malları ve bâzı esyanın lüks neveleri üzerinde tatbik edilmiş olmasıdır :

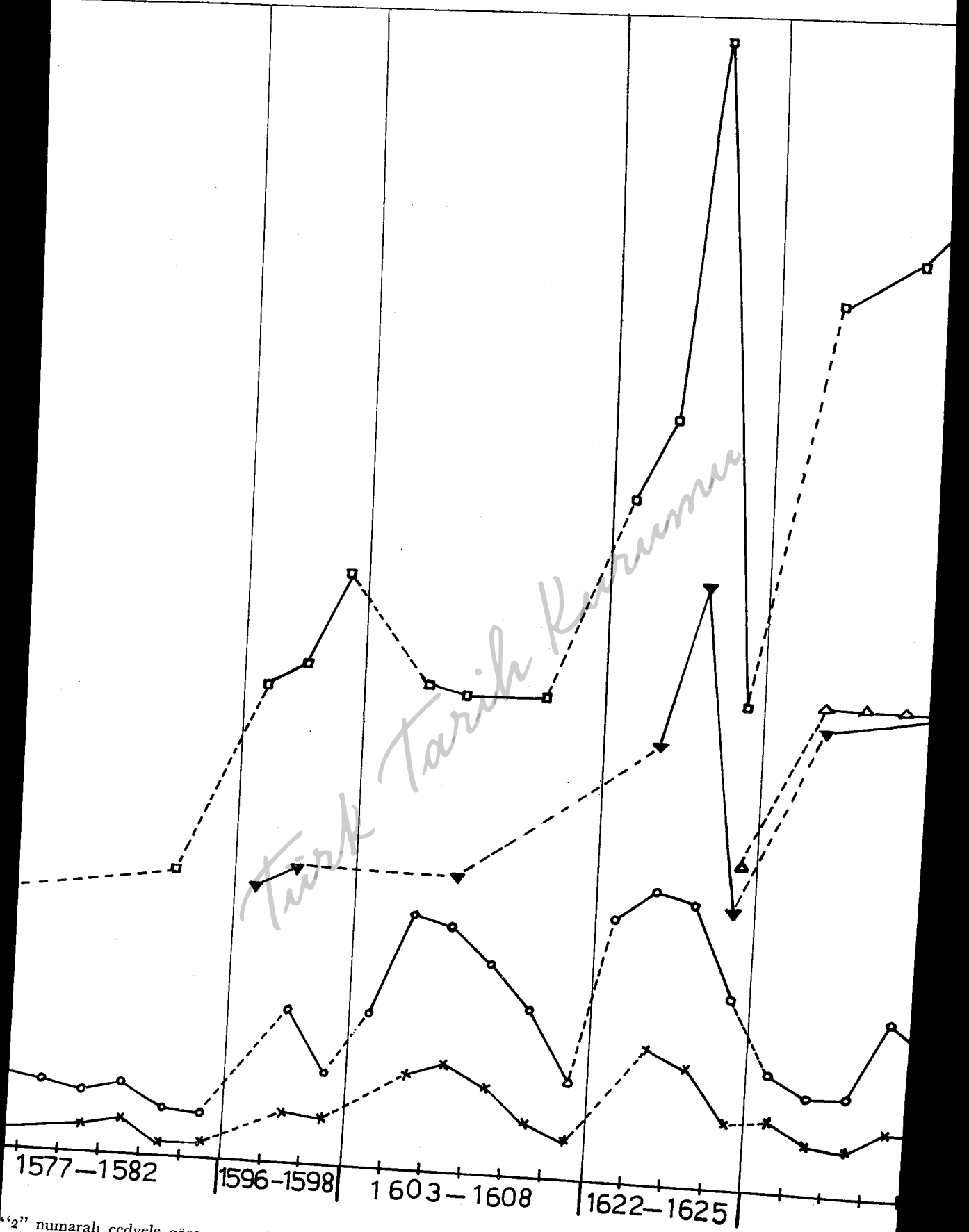
	Eski fiyat	Yeni fiyat
A) Firengi a'lâ kadifenin zira'ı	1 200	550
Geneviz kadifesinin zira'ı	880	400
Sakız kadifesinin zira'ı	600	200
Kırmızı 70 çile Firengi		
Venedik çuhasının zira'ı	300	120
Nev - peydâ çukaların a'lâsının zira'ı	600	240
B) İstanbul serâseri, a'lâ	15 000	7 300
İstanbul serâseri, evsat	10 000	6 000
İstanbul serâseri, ednâ	6 000	5 000
İstanbul serâseri, gayetle ednâ	4 000	4 000
Sâde vala'nın zira'ı	60	40
Mardin Bürüncüğünün gömleği	300	200
Musulî ve Ermenâk dülbendlerinin dânesi	140	90 - 100
Kırmızı ibrişimin dirhemi	6	4
C) Bir akçeye ekmek (dirhem)	115	200
(Bu sene buğday çoktur derler hemen gelmeğe mevkuftır).		
Bir akçeye beyaz ekmek (dirhem)	80	120
Aş - buğdayının kilesi	80	45
Zagra buğdayının kilesi	60	35
(Golos ve Tekirdağ buğdaylarında kileleri ikişer akçe ziyade ola)		
Bursa ununun kilesi	120	80
Mihaliç ununun kilesi	75	50
Arpanın kilesi	38	22
Pirincin her kilesi	54 - 56	39
(Muk addemmâ Flori'yi 180'e verüp, 54 ve 56 akçeye alınırdı)		
(Bk. taban notu No. 60)		
Koyun etinin vakıyyesi	10	8
Tavuk getürici 10 akçeye, mukîm 13 akçeye (Mukaddemâ narh on akçeye idi. Ammâ ihtilâlden 16'ya alurlar idi).	16	13
Bal, vakıyyesi	20	13
Kefe yağının vakıyyesi	26	19
Zeyt yağının vakıyyesi	27	17
Bezir yağının vakıyyesi	16 - 18	10 - 11
(Mısır'da keten tohumu çok olmuş).		

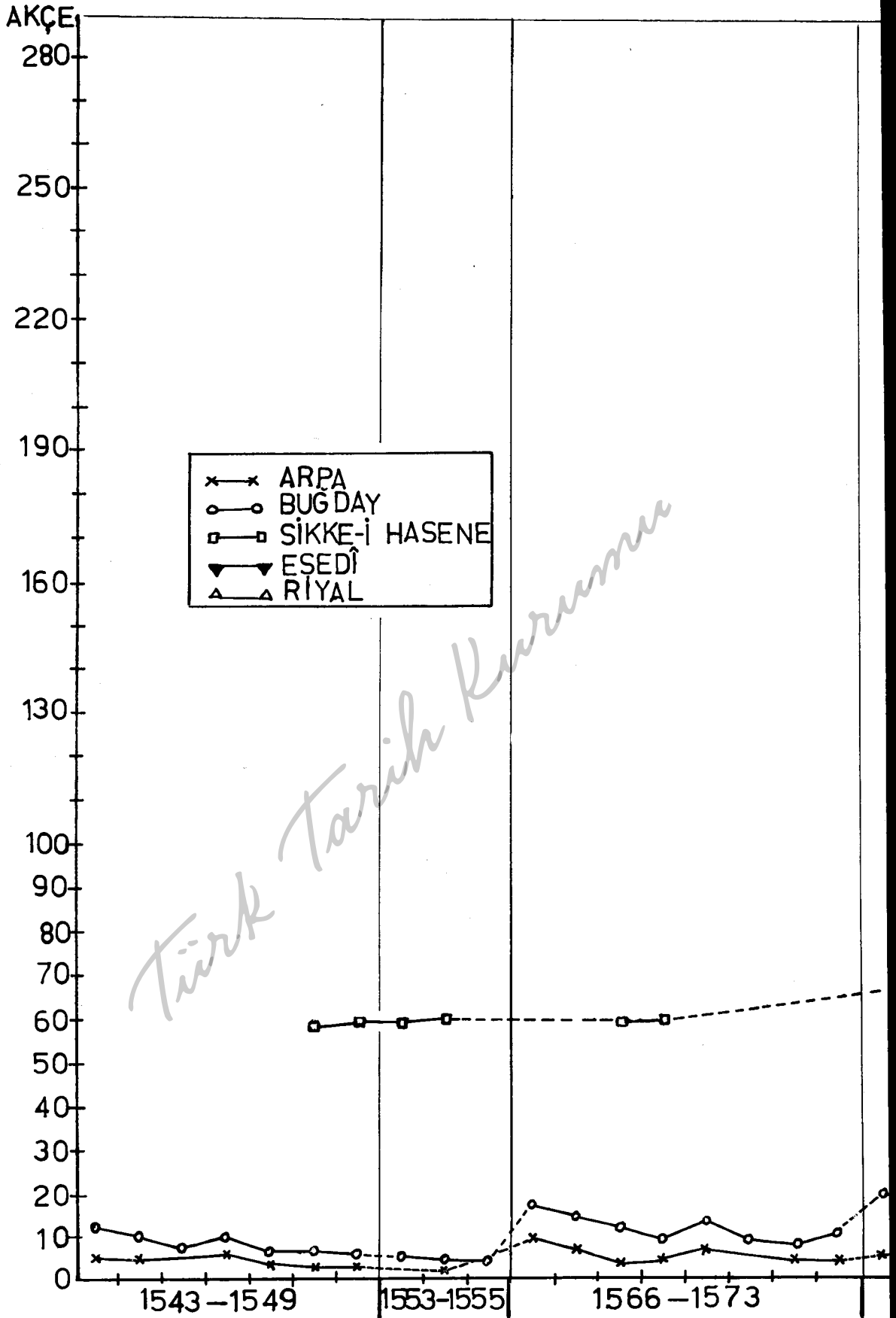
1634 - 1646

1648 - 1659 M. YIL

yicleri).

"2" numaralı cedvele göre 1543-1659 yılları arasında fiyat hareketleri (Buğday ve arap fiyatları ile altun ve guruş rā

Türk Tarih Kurumu

Nitekim, mukaddimenin bir yerinde "Kalfül'l-vücûd, belki de nâbûd" olan bâzı maddelerde fiyat düşürme nisbetlerinin "mümkün olan üzere" çok mahdûd ölçülerde tatbik edilebildiği belirtilmiştir.

1009 (1600) yılı sikke tashîhine sebep olan fiyat yükselişlerinin seyrini ve bu amelîyenin tesirlerini "2" numaralı cedvelimizde ve grafikte tâkip etmek mümkündür. Bu devreye âit muhallefât listeleri'nde ise daha etraflı bilgiler mevcuttur.

2) *Sikke tashîhlerinin fiyat hareketlerinde bâzen ne kadar ânt ve büyük değişikliklere sebep olduğunu* göstermeğe yarıyacak diğer bir misâl de, cedvel ve grafiğimize aksetmiş olduğu şekliyle de, Türkiye maliye tarihinin en büyük sikke tashîhi amelîyelerinden birinin tesirlerini tesbit etmiş olan diğer bir narh defteridir ⁶².

Bu defterin mukaddimesine göre, 1034 yılı Safer ayının 12 inci günü İstanbul'dan gelmiş olan bir hüküm, Bursa'da da 120 tanesi bir altın ve 80 adedi bir Kâmil guruş (Riyâl) hesabı üzere kestirilmekte olan "onu bir dirhem gelir halis ve sahîhü'l-'ayar çil akçelerin" (eşya fiyatlarında yeni râyice göre hazırlanacak bir fiyat ayarlaması ile birlikte) piyasaya çıkarılması emredilmekte idi (Krş. aşağıda 67 numaralı taban notu). Bu emir üzerine tertip edilmiş olan narh defterinde, bundan evvelinde olduğu gibi, *hangi fiyatlar üzerinde ne nisbette bir indirme yapıldığı* ⁶³ ve *sikke tashîhi'nden evvel bir altın kaç akçeye alınıp satıldığı* kaydedilmemiş olmasına rağmen, bizim neşrettiğimiz belgelerden bu hususta lüzumlu bilgileri temin etmek mümkün olmaktadır. Ayrıca, biraz aşağıda tetkik edeceğimiz bir başka kaynak da, bu amelîyeden evvel ve sonra altın ve guruş fiyatlarının nasıl bir seyir tâkip etmiş olduğunu gösterdiğinden, bu hususlarda lüzumlu sarahat ve katıyyete sahip bulunmaktayız.

3) Topkapı Sarayı Müzesindeki Revan Kitaplığı'nda 1934 numarada kayıtlı bulunan üçüncü bir *narh defteri*, 17 Ramazan 1050 (1 Ocak 1641) tarihlidir ve bu tarihte büyük bir sikke tashîhi amelîyesi (Bk. 68 numaralı taban notu) ile birlikte her türlü eşya ve hizmet fiyatlarında yapılması gerekli görülmüş olan umumî bir fiyat ayarlamasının sonuçlarını tesbit etmektedir.

Bahis konusu narh defteri, yukarıda "1" numarada tetkik ettiğimiz 15 Kasım 1600 (6 Ra. 1009) tarihli defterin mukaddimesini aynen tekrar ettikten sonra; padişahın ayarı bozuk eski akçeyi tedâvülden kaldırıp, kendi nâmlarına "on'u bir dirhem gelir ceyyit ve cedid akçe" ile bir Filori sikkenin 120 ve bir Kâmil guruşun 80 akçeye râyic bulmasını emrettiğini kaydeder ve böyle bir emrin sonucu olarak yapılması âdet olan umumî bir fiyat ayarlaması için "envâ'-i emtî'a ve cemî' eşyanın eshâbı ve ehl-i hiref'in kethüdâ ve yiğit-başlıları ve sâir ehl-i vukuf ve bî-garaz müslimîn ihzâr olunub ba'de'lmüşavere cümlelerin icmâ' ve ittifakları ile her metâ'ın kıymeti . . tahmîn-i sahîn ile tahmîn olunub . . nicesinin bahâsı nısfına inüb, sülüs ve sülüsân üzere kıymetlerinden birer hisse ihrâc olunub.. ana göre bey' ve şirâ'ya karar verilmiş" ⁶⁴ olduğunu söyler.

⁶² Bursa Arkeoloji Müzesi Arşivi'nde B/44 numarada kayıtlı Kadı Sicili, yp. 90 - 91.

⁶³ Yeni tertip edilen narh listesinde 41 csnaf zümresinin sattıkları malların fiyatları tesbit edilmiş bulunmaktadır. Bu arada buğdayın (İstanbul kilesi) 40 (aş-buğdayının 55), arpanın 20; Mısır pirincinin kilesi 50, yerli pirincin 40; sâde - yağın okkası 20, zeytin yağının 16, balın 12; koyun etinin okkası 8; fındık kahvenin 55; karabiberin 2,5 dirhemi bir akçeye; heft-renk kırmızı Firengi atlasın endâzesi 240, kırmızı Venedik atlası a'lâsının endâzesi 240 akçedir.

⁶⁴ Yeni tesbit edilen bâzı fiyatlar, akçe olarak, şunlardır: Ekmek 150 dirhemi 1; koyun etinin okkası 9, a'lâ tereyağının okkası 24, zeytin yağının 20, ham şekerin okkası 60; has unun kilesi 80, Edincik ununun kilesi 65; Eflâk tuzunun kilesi 300 - 400; saf balın okkası 11 - 13; arpanın kilesi

Bu narh defterinde yeni fiyatlar, "2" numaralısında da olduğu gibi, sikke tashihinden evvelki fiyatlarla mukayeseli bir şekilde gösterilmemiş, sadece fiyatların *bâzılarında yarı-yarıya, diğerlerinde üçte bir veya üçte iki nisbetlerinde bir indirme* yapmanın mümkün görülmüş olduğu kaydedilmiştir.

Bu kayıtlar ortaya, üzerinde durulmağa değer, türlü meseleler koymakta ve *narh fiyatlarının hakikî pazar fiyatlarıyla ilgisi, objektifliği ve tutarlılığı* hakkında şüphe uyandırmaktadır :

Gerçekten tetkik mevzuu defterin mukaddimesinde bilhassa belirtilmiş olduğu vechile, alâkalılardan teşekkül etmiş bulunan kalabalık bir heyetin "icmâ' ve ittifaki ve tahmîn-i sahîh" ile tesbit edilmiş olan narh fiyatlarının biraz nazarî kaldıkları ve *altının 120, Riyâl'in 80 akçe üzerinden râyic olduğu bir devrin ideâl fiyat nizamı olarak devlet otoriteleri tarafından ısrarla empoze edilmek istenildikleri* tahmin edilebilir. Aksi takdirde, fiyatların durmadan yükselme temayülü gösterdiği bir devrede, bizim yukarıya aldığımız 15 Kasım 1600 tarihli birinci sikke tashihî devrinde (altının râyicinin 180 akçeden 120 akçeye düşürüldüğü zaman) fiyatlarda yapılması mümkün görülen indirme nisbetlerinin 1641 yılı sikke tashihinde (altının râyicinin 250 den 120'ye düşürüldüğü zaman) de aynen tatbik edilerek, 61,63 ve 64 numaralı taban notları halinde aşağıya aldığımız bazı misâllerin mukayesesinden anlaşılacağı vechile, daima eski fiyatlarla hemen hemen aynı seviyelere ulaşabilmesi güçtür. Bu müşahedelerden fiyatların tedâvüldeki akçenin ihtiva ettiği kıymetli mâden miktarıyla daima mütenasip olarak değişmemiş olması lâzımgeldiği, ayar bozukluklarının fiyatlar üzerindeki tesirlerine karşı fiyat hareketlerinin de ayar bozukluğuna tesiri olabileceği ve nihayet narh listelerinin bizim burada neşrettiğimiz neviden bazen hakikate daha yakın olması mümkün fiyat belgeleriyle kontrol edilmesi zarureti anlaşılmaktadır.

4) Bu kitapta tetkik ve bir kısmını neşrettiğimiz belgelerdeki fiyat rakamlarını *devrin umumî fiyat hareketlerinin tâyini için kullanırken tedâvülde bulunan paraların ayarlarındaki değişiklikleri göz önünde bulundurmak lâzımgeldiğini*, bu bakımdan devlet eliyle yapılan *sikke tashihî operasyonlarının zaman ve tesirlerinin sarahatla tâyininin mühim olduğunu* belirtmiştik. Bu maksatla sikke tashihî ameliyeleriyle birlikte tertib edilmesi âdet olan umumî fiyat ayarlamalarına âit *bâzı narh defterlerini* inceledik. Şimdi, cedvellerimize aldığımız rakamlara daha büyük bir açıklık getireceğini ümid ederek, bu devirde İstanbul'da tedavülde bulunan sikkelerin râyici hakkında yayınlanmış olan *iki belgenin verilerini de kayd ve işaret* edelim

Doçent Dr. Halil Sahillioğlu tarafından yayınlanmış olan belgelere göre⁶⁵, zamanlarında bir nevi para borsası durumunda olan bezzazistan'ın defterlerinden alınıp Galata Kadılığı siciline kaydedilmiş olan râyiçler ve bu râyiçlerin Yeniköy mahkemesi sicilinden alınmış benzeri kayıtlarla karşılaştırılması, altının bu devredeki fiyatlarında şu değişiklikleri tesbit etmiş bulunmaktadır :

22 - 23; karabiberin 4 dirhem bir dengi 2 akçeye .. (Bu narh listesinin bir hususiyeti "getürici" dediği toptancı tüccar veya müstahsil ile bu malı sergisinde veya dükkânında satan "mukîm" fiyatların arasındaki farkı kaydetmiş olmasıdır. Yukarda kaydettiğimiz çifte fiyat rakamlarından ikincisi dükkâncıdaki fiyatlardır).

⁶⁵ XVII inci asrın ilk yarısında İstanbul'da tedavüldeki sikkelerin râyici. *Belgeler*, C. I S. 2, s. 223 - 228 (Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1964).

1020 - 1027 (1611 - 1618) tarihleri arasında İstanbul'da altının râyici 120 ile 130 akçe arasında idi. Bu râyic 1027 senesi sonunda (1618 Aralık'da) 150 akçeye yükselmiş ve 1028 yılı boyunca 150 akçede kaldıktan sonra, bu senenin sonunda (1619 Kasım) yapılmış olan bir sikke tashîhi ile⁶⁶ tekrar 120 ye düşürülmüştü.

Fakat, 1030 yılının başından (1620 Ekim - Kasım) itibâren altın tekrar 150 ye fırlamış ve hattâ bu senenin sonunda 160'a; 1031 yılında ise, 170'e yükselmiş ve müteâkip yıllarda da bu yükseliş şu şekilde devam etmiştir :

1032 (1623) yılının ilk 8 ayında altının fiyatı 200 akçede karar kılmış ise de geriye kalan dört ayda 205, 235, 240 olarak yükselmeğe devam ederek 1033 yılının ilk 5 ayında 275, müteâkip 4 ayda 310 ve diğer 3 ayda 340 akçe olmuş ve 1034 yılının birinci ayında 400'e fırlamıştır.

Bu gidişin tehlikeleri karşısında köklü bir tedbir almak mecburiyetinde kalan devlet, aynı yılın ikinci ayı olan Safer'in 15 inci günü (27 Kasım 1624) ilân edilmiş olan bir sikke tashîhi ile⁶⁷ altının değerini tekrar 120 akçeye düşürmüş ve 1035 yılının ilk sekiz ayında bu râyic muhafaza edilebilmiştir. Bu senenin son 4 ayında ise altın tekrar yükselmeğe başlayarak evvelâ 130'a çıkmış ve 1036 - 1039 yılları boyunca 180 akçede karar kılmıştır.

Bu tarihten sonra kıymeti tekrar yükselmeğe başlayan altın, 1040 - 1041 senelerinde 200, 1042 - 1044 yıllarında 220, 1045 - 1046 yıllarında 240 ve nihayet 1048 - 1050 yıllarında 250 akçe râyicine yükselmiş iken 1050 senesinin 9 uncu ayı olan Ramazan'ın 18'inde (1 Ocak 1641) yapılan yeni bir sikke tashîhi ile altının kıymeti tekrar 120 (Kâmil kuruş 80 ve Esedî 70) akçe olarak ayarlanmıştır⁶⁸.

Görülüyor ki, *Sahillioğlu*'nun Galata ve Yeniköy mahkemeleri sicillerinden çıkararak neşretmiş olduğu iki belge; bu devrede altının râyicinde vukua gelen değişiklikleri daha belirtili ve tafsilâtli bir şekilde tesbit etmekte ve bizim burada kısaca tetkik etmekte olduğumuz bâzı narh defterleriyle birlikte, *muhallefât listeleri*'nden bu maksatla çıkarmış olduğumuz rakamları kıymetlendirmektedir.

Aynı belgelerin incelenmesinden çıkan diğer bir netice de, ilk bakışta biraz insicâmsız gibi gözüken râyiç rakamlarımızdaki karışık bir halin sebeplerini aydınlatmağa yarıyacak mahiyette olduğu için, kayda değer görülmektedir.

Galata ve Yeniköy gibi İstanbul'un birbirine yakın iki semtinde, aynı tarihlerde ve birer para borsası durumundaki yerlerde tesbit edilmiş olan altın fiyatları, bu fiyatların yükseliş temayülünün devamlı artmakta olduğu buhranlı devrelerde, bâzen birbirinden oldukça farklı olabilmektedir. Meselâ, altın fiyatlarında bahis mevzuu edilen farklılıklar, aşağıdaki yıllarda Galata ve Yeniköy borsalarında karşılıklı olarak şu şekilleri almış bulunmaktadır :

⁶⁶ "Ba'dehu sene-i mahkiyye Zilhicesinin sekizinci günü Sultan Osman zamanında Mehmed Paşa sadrazam iken darbhane üzerine mezbûr Bekir Efendi'yi cedid akçe kat'ı için tâyin eyleyüb tashîh-i sikke oldı." Yeniköy mahkemesi sicilinden (aynı yer s. 230). (Bk. 55 numaralı taban notumuz s. 70).

⁶⁷ "Sene-i mezbûre Safer'inin on beşinci günü tashîh-i sikke oldı, der zaman-ı Sultan Murad Hân hullidet hilâfeteu. Kaimmakam Gürce Mehmed Paşa, vezir Hüseyin Paşa'yı darbhane üzerine tâyin eyledi". Fî 5 Safer 1034, çil akçenin *dirhemi* dokuz buçuk üzere (Aynı yer, s. 231) (Bk. not 62).

⁶⁸ "Ramazan'ın 17'inci gününde vâki' sülâsâ (salı) günü cedid akçe zuhur edüb altın 120'ye, Riyâl 80 akçeye râyic olmak buyuruldu". (aynı yer s. 229) (Bk. 64 numaralı taban notunun bulunduğu yer).

1623 yılının VII'inci ayında 200 : 205, 1627 nin IX'uncu ayında 180 : 200, 1629 yılının VIII'inci ayında 180 : 200, 1632'nin VII'inci ayında 200 : 220 ve 1634 yılının VI'inci ayında 220 : 240.

Aynı şekilde, tam veya Kâmil denilen guruşun (Riyâl'in) altın paraya olan nisbeti; normal olarak, 1020, 1025, 1035 ve 1050 senelerinde olduğu gibi, altın 120 akçeye alındığı zaman Riyâl'in 80 akçe etmesi, yâni aralarındaki nisbetin 3 ile 2 arasındaki nisbete müsavi olması lâzım gelirken; bu nisbet, 1037 yılında altının râyici 180 iken Riyâl'in 90'a, 1034 yılında altın 400 ederken Riyâl 320 akçeye *kote* edilmiş olmasıyla, 2 ile 1 ve 5 ile 4 rakamları arasındaki nisbet şeklinde değişmiştir.

Bütün bu haller bize, bu devrede uzun süren ve sık sık baş gösteren fiyat anarşileri esnasında *para râyicilerindeki kararsızlıkların* ehemmiyetli bir rol oynamaya müsait bir şiddette olduğunu göstermektedir. İstanbul'un büyük ticaret merkezlerinde bir nevi para borsası durumunda olan yerlerde kaydedilmiş olan bu *râyic farkları'nın*, taşra şehir ve pazarlarında ve bilhassa miras taksimleri dolayısıyla mahkemeler önünde, dâvalı bir şekilde tesbit edilmiş olan fiyatlar arasında daha büyük olabileceği ise aşıkârdır. Bu sebeple, bizim cedvelimizde râyic fiyat ve tarihlerini göstermek üzere verdiğimiz rakamların bâzı yerlerde piyasadaki hakikî durumu sarih ve kat'î bir şekilde tesbit ettikleri şüpheli sayılabilir. Onları ancak *bâzı umumî temayülleri aksettiren yaklaşık ölçüler* olarak kıymetlendirmek gerektiğini bu münasebetle burada bir daha hatırlatmak lâzım gelmektedir.

Türk Tarih Kurumu

II.

Askerî sınıf mensûplarında servetin dağılımı ve terekküp tarzı hakkında bir araştırma

Eserimizin "Belgeler" kısmında, üç binden fazla askerî sınıf mensûbuna âit muhallefât listesi arasından seçilmiş, çok zengin ve çeşitli örnekler vermiş bulunuyoruz. Bu örnekler, liste sahiplerinin servetinin kaynakları ve mâhiyeti hakkında bir fikir vermeğe elverişlidir. Biz burada neşredilmiş olan belgeleri ve benzerlerini bu bakımdan inceleyerek, listelerin muhteviyâtını *ayrı kategoriler* halinde derleyip tasnif ve mukayese edilebilir bir şekilde sokmak sûretiyle, aşağıdaki "3" numaralı cedveli meydana getirdik.

Bu cedvel tertip edilirken, tetkik konumuz 3128 muhallefât listesi (Bk. s. 10) arasından *bir seçme yapmak* mecburiyetinde kaldık. Evvelâ, servetleri umumiyetle ziynet ve giyim eşyalarından; yatak, yorgan ve mutfak takımları ile bir miktar nakit paradan ibaret olan kadınları, bir istisnâ ile cedvelimize almadık. Geriye kalan ve erkeklere âit bulunan 2079 liste içinden de daha ziyade sipahi, yeniçeri, saray mensûbu ve ilmiye sınıfı gibi *hakikî zümre ve sıfatlarını lâıkiyle tesbit edebildiklerimiz arasından* (Bk. s. 15 - 18), enteresan misâller temin edecek vaziyette dolgun, *çeşitli ve her yönden tamam* gözükten listeler üzerinde durduk⁶⁹.

İlmî bakımdan güvenilebilir bir istatistik elde etmiş olmak için, cedvelimize aldığımız örneklerin seçilişinde, daha sistemli ve bütün misâlleri kapsayan sağlam kriterler yerine böyle *az-çok şahsî tercih ve tefriklerin yapılmış olmasının kusurları* âşikârdır. Bununla beraber, maksadımız daha ziyade bu sınıf mensûplarının (kendi *askerî vazife ve ihtisaslari dışında gibi gözükten ziraat işletmecilik ile ticarî muâmelelerde ve muhtelif sanat kollarındaki alâka ve faaliyetleri dolayısıyla*) *bu devrin Osmanlı cemiyetinde büyük bir ekseriyetle oynamaya nâmzet buldukları iktisadî rolü belirtmek* olduğundan, örnek çeşitlerimizi bilhassa bu istikamette yapmakta büyük bir mahzûr görmedik.

Servetin dağılımını ve unsurlarını tetkik ve mukayese için tertip ettiğimiz cedvele almış olduğumuz rakamların istatistik usulleri bakımından mahzûrlu telâkki edilebilecek taraflarından diğer birisi de; 1545 - 1659 tarihleri arasında geçen 114 yıllık ve malî buhranlarla dolu bir devre içinde, yukarda (s. 446-451) bahis konusu ettiğimiz para *tağış* veya *tashîh*'leri dolayısıyla akçenin altına nazaran kıymetindeki ânî ve

⁶⁹ Bu suretle muayyen kriterlere göre seçip cedvelimize aldığımız 175 liste sahibinden (29'u "Râcil", ve "Beşe", 9'u yalnızca "Beşe", 1'i ser-bölük ve 1'i topçu sıfatıyla kayıtlı olarak) 40'ı padişahın *merkez ordusu*'nun yeniçeri, topçu, cebeci gibi *yaya* bölüklerinin mensûbudur. 14 "Cüнді" ile 2 silâhdâr, 2 "ebnâ-i sipahiyân" ve bir kethüdayı aynı ordunun *atlı* bölüklerinden sayabiliriz. 2 *timarî* ile bir za'im ve 2 mirlivâyı *timar* veya *has* şeklindeki *dirlik*'lerin sahibi olarak kaydetmiş bulunmaktayız. Cedvelimizde müderris, kadı, imam veyahut sadece "Efendi" olarak kayıtlı 21 *ilmiye sınıfı* mensubu vardır. 2 kapıcı, 2 bostancı, 1 usta ile 10 çavuşu da *saray mensupları* arasında zikredebiliriz. Yalnızca Beğ, Ağa veya Çelebi ünvanı taşıyanların bu zümrelerden hangisine mensûb oldukları kat'î olarak tesbit edilememektedir.

Cedvelimizde, "Cüнді"ler (C.), "Beşe"ler (B.), "Râcil" ler (R.) rümuzu ile kısaltılmış olarak ve mûtarıza içinde kaydedilmişlerdir.

İkametgâhı köyde bulunanlar "K", şehir veya kasabada bir mahallede kaydedilmiş olanlar "M" rümuzlarıyla gösterilmiştir.

büyük değişiklikler yüzünden, *sâbit bir kıymet ölçüsünün çok defa mevcut bulunmayışı* ve mukayese edilen rakamların her zaman aynı değerde olmamasıdır.

Bu hususta bir fikir vermek için aşağıdaki misâlleri zikredebiliriz :

92 numaralı muhalefât listesinin tanzimi mühim bir *sikke tashîhi* operasyonunun doğurduğu büyük bir fiyat karışıklığı devrine raslamış olduğundan Ebubekir Ağa'nın 1033 yılı Zilka'desi başları (15-24 Ağustos 1624) tarihli⁷⁰ muhalefât listesinde mirasın kıymeti 2 136 740 akçe olarak tesbit edilmiş, fakat eski fiyatlara göre bulunan bu miktarın (yeni çıkan sağlam akçe ile) hakikî değerinin 498 999 akçe olarak kabul edilmesi lâzımgeldiğini de ayrıca kayıt ve işaret etmek zarureti hasil olmuştur. Mirasın akçe adedi olarak umumî değer yekûnunda böylece tesbit edilen % 77 nisbetinde bir nominal düşüşü, listenin her maddesindeki eşya fiyatları için de kabul etmek lâzımgeldiğinden, bu operasyonun tesirleri devam ettiği müddetce tanzim edilecek listelerdeki eşya fiyatları ile bu ameliyeden evvel veya bir müddet sonra kaydedilecekler arasında büyük farklar meydana geleceği âşikârdır. Bu suretle, terekesi fiyatların oldukça şişkin bulunduğu bir devrede kıymetlendirilmiş olan bir kişinin borcu, alacağı veya çiftliği bölümlerinde kaydedilecek yüksekçe bir rakamın, cedvelimizde bu bölümlere ait verdiğimiz ortalamalar (yüzedeler) ve yapacağımız mukayeseler üzerinde bizi yanıltacak derecede tesirli olabilmesi mümkün gözükmektedir.

Aynı sebeplerle, aynı şekilde *bir sikke tashîhi devrinin fiyat anarşisi*'ne tesadüf etmiş olan 29 numaralı sicilde de, 1050 senesi Şevval ayının başından (14 Ocak 1641) itibâren yapılacak kayıtlar için "tashîh-i sikke zamanından sonra olan vekayî'dir" diyerek büyük fiyat farklarının mevcudiyetine işaret edilmek lüzumu duyulmuştur (yp. 9). Bu suretle aynı tarihten pek az evvel tesbit edilmiş olan 1050 senesi Ramazan sonları (4 - 13 Ocak 1641) tarihli diğer iki listeden, sicilin 5 inci yaprağında yazık bulunanda *Sikke-i Hasene*'nin fiyatı 285 akçe olarak kaydedilmiş bulunduğu halde, 8'inci yapraktaki listedeki "muhalefât-ı mezburâ altın 260 akçeye râyic iken fûrûht olunmuştur" kaydından anlaşıldığına göre, bir müddet sonra bazı listelerin eşya fiyatları altın 260 akçeye indiği zamanın râyicine göre hesaplanmış ve hemen arkasından ise altın fiyatının 120 akçe olarak tesbit edildiği devrin râyici fiyatların tesbitinde esas olarak alınmıştır.

Bu misaller bize, eşya fiyatlarının aynı senenin aynı ayı içinde ve aynı piyasada (bir altının 285 akçe ettiği bir seviyeden 260'a ve nihayet 120 akçeye indiğine ve iki ay sonra tekrar yükselmeğe başladığına nazaran) kıymeti çok değişmiş olan bir ölçü ile tesbit edilmiş olması neticesi, *bu gibi fiyat dalgalanmaları devirlerinde akçe olarak kaydedilmiş bulunan kıymet rakamlarının izafiliği* hakkında bir fikir vermektir.

⁷⁰ 1034 yılı Safer ayının 15 inde (27 Kasım 1624) yapılmış olduğunu bildiğimiz bir sikke tashîhinin neticelerinin Edirne Askerî Kassamının siciline 1033 yılı Zilka'de ayı başları (15 - 24 Ağustos 1624) (yâni 3 ay kadar evvel) kaydedilmiş gözükmesi, halle muhtac bir mesele teşkil etmektedir. Bu imkânsızlığı izah için bahis mevzûu tereke taksiminin hakikaten aynı tarihte yapıp tesbit edildiği, fakat bir sûretinin sicile geçirilmesi işleminin geciktiği ve bu tescil işi esnâsında yeni sikke tashîhinin neticeleri belli olduğundan kassâmın bu tavzihi yapmak imkânını bulduğu söylenilir. Esasen mirasın umumî yekûnu için verilmiş rakamlarda bulunan % 77 nisbeti ile, borçları ve mirasçılara taksim edilmek üzere bâkiye kalan miras miktarını gösteren diğer iki rakam için kaydedilmiş eski ve yeni akçeye göre kıymet nisbetlerinin % 83 ve % 67 gibi değişiklikler arz etmesi, sonradan yapılan hesaplardaki ciddiyetsizliği ortaya koymaktadır.

Fiyat hareketleri hakkında bir istatistik cedveli tertiplemek veya bir grafik çizmek için bahis mevzû edilebilecek olan bu gibi mahzurlar, burada yapmak istediğimiz ufak bir *taslak denemesi* için bertaraf edilmesi güç olduğu kadar şimdilik zarurî de görülmiyebilecek mâhiyette olarak kabul edilmiştir.

Bu şartlar altında, cedvelimize alınmak üzere bir örnek olarak seçilmiş olan 175 listeden 70 kadarı burada neşrettiğimiz listeler arasından ayrılmış oldu ve cedvelde "N." işaretiyle sıra numaraları zikredilmek sûretiyle kaydedildi. Geriye kalanlar ise, bu esere alamadığımız halde türlü bakımlardan enteresan bulduklarımız içinden seçilerek cedvelimizde sicil ve yaprak numaraları (Scl. ve yp.) ile birlikte dercedildiler. Bu sonuncular arasında kitabın mukaddimesinin VI. kısmında (Bk. s. 59 - 73) askerî zümre mensuplarının ticarî muâmeleleriyle ilgili bazı kısımları alınmış olan muhallefât listeleri de mevcuttur.

"3" numaralı cedvelin tertip şekli hakkında açıklamalar

Cedvelin tertip tarzına gelince; birinci sütunda ölenin bıraktığı mirasın akçe cinsinden kıymet yekûnu kaydedilmiştir. Bu yekûn, ölenin menkul ve gayrimenkul (alacakları da dahil) bütün servetini (techîz ve tekfîn masrafları ile borc ve vasiyetler, türlü harçlar ve harcamalar çıkarılmamış haliyle) *bürüt* olarak ihtivâ etmektedir⁷¹.

Cedveli tertip ederken ölenin terkettiği *servetin terekkiüp tarzını* belirtmek için mallarını, mahiyet itibariyle birbirinden farklı, 8 gurup halinde tetkik etmeği münasip gördük. Aslında bu cedvel, çok daha teferruâtli olarak, bir takım ikinci dereceden guruplar halinde tertip ve mutalâa edilmiş bulunuyordu. Fakat, oldukça battal bir boyda olan bu büyük cedveleri eserimize almanın mahzurları göz önünde bulundurularak, muhtasar şekli tercih etmek mecburiyetinde kaldık ve "4" numaralı ayrı bir *hulâsa cedvel* ile de *ikinci derecedeki gurupların ana bölümler içindeki mevki ve ehemmiyetini* belirtmeğe çalıştık.

"3" numaralı büyük cedvelde benzeri düşüncelerle bir araya toplanmış olan ana guruplar, kendilerine verdiğimiz numaralarla aşağıdaki şekilde tertip edilmiştir :

I) Kısaltılmış adı ile "Ev eşyası ve elbiseler.." başlığını taşıyan birinci gurup, cedvele aldığımız 175 muhallefât listesinde kayıtlı bulunan miras yekûnlarının mecmû tutarı olan 49 231 474 akçe üzerinden 7 126 014 akçe ile miraslar mecmû yekûnunun % 14 ünü teşkil etmektedir.

Yukarıda bahis mevzuu ettiğimiz fakat kitabımıza alamadığımız *mufassal cedvelimizde* bu ana bölüm içinde ikinci dereceden şu guruplar mevcuttu :

1) *Ev eşyası* bölümü, evin her türlü mobilye ve döşemesi ile yatak ve hamam takımlarını, mutfak kap ve araçlarını, kiler mevcudunu ve kitapları kapsamak suretiyle *devrin refah ve konfor seviyesi ile maddî kültürünün zenginliği hakkında* dikkate değer bilgiler verir.

2) *Elbiseler* bölümünde ölenin günlük giyim eşyası yanında, merasim elbiseleri, bir sanat eseri ve ziynet eşyası olarak (bir nevi koleksiyonculuk ruhiyle) itinâ ile toplanıp elden ele bir para hazinesi gibi tedâvül kabiliyeti kazanan kaftan

⁷¹ Bazı listelerde kaydedilmiş olan yekûn rakamları ile bizim teferruâtten hareketle yeniden hesapladığımız yekûn rakamları arasında farklar mevcut olduğunu ve bu farkların muhtemel sebeplerini yukarıda (Bk. S. 75 - 76) kaydetmiştik. Bu gibi hallerde ayrı - ayrı gurup yekûnları ile umumî yekûn rakamları arasındaki uygunluğu temin için, cedvelimize bizim elde ettiğimiz rakamları almağı uygun bulduk.

ve kükrkler ile kıymetli taşlarla süslenmiş başlıklar da vardır. Maddî değeri bakımından olduğu kadar sanat kıymeti itibâriyle de zatî ev eşyası arasında mühim bir mevki işgal etmekte olan süslü elbise gardroplarının (bohçalarının) tetkiki de, *devrin lüks merakı ile giyim zevk ve seviyesini ve muhtelif zümrelerin kıyafet nizamını* anlamak için mühim bir mevzuu teşkil etmektedir.

3) Ölenin silâhları bölümü de, muhtelif askerî zümre mensuplarının harp teçhizatının nevi ve kıymetlerini göstermek bakımından bir hayli zengin ve enteresandır.

4) Ölenin şahsî hizmetlerine mahsus at ve arabalarla, kıymetli koşum takımlarına ait bilgileri ihtiva eden dördüncü bölüm de silâhlar gibi ölenin zatî eşyaları arasında ve diğer ev eşyası ile birlikte mutalâa edilmiştir.

II) Kıymetleri yekûnu 1 449 670 akçe ile ölenlerin bıraktığı umumî servet yekûnunun ortalama % 2,9 unu teşkil eden köleler, listeye alınmış olan 175 kişinin elinde, 143 erkek ve 111 kadın, cem'an 254 olarak tesbit edilebilmiştir ⁷².

Bu rakamın o devirdeki askerî sınıf mensuplarının elinde bulunan köle miktarından çok daha az olması lâzım gelir. Gerçekden, kölelerden bir kısmının ya sahiplerinin ölmesinden evvel azad edilmiş bulunmaları veya "çocuk anası" olarak veya "tedbir" yoluyla (Bk. s. 25 - 28) sahiplerinin ölümünü müteâkip azad edilmiş addedilmeleri dolayısıyla, muhalefât listelerinde yer almış bulunmamaktadırlar.

Diğer taraftan, burada aded ve kıymetlerini tespit edebildiğimiz kölelerden büyük bir kısmının şehirlerde sahiplerinin ev, dükkân ve ticaret işlerinde kullandıkları köleler olduğunu söyleyebiliriz. Çiftlik satışlarına ait olarak *Belgeler* bölümünde aynen neşretmiş olduğumuz bazı *hüccet* kayıtlarında görüleceği üzere, ziraat işlerinde kullanılan az miktardaki ⁷³ erkek veya kadın kölelerden bir kısmı, çiftliklerin *demibaş işletme aracı* olarak çift hayvan ve âletleri ve çiftlik binaları ile birlikte toptan satılmakta olduklarından, bu gibi satışların ekseriya kısaca kaydedildikleri *muhalefât listeleri*'nden onların adedini ve kıymetini gösterecek rakamları çıkarmak mümkün olmamaktadır.

⁷² Cedvelde şahısların sahibi buldukları kölelerin kıymetini gösteren rakamların altında küçük punto ve mûtarıza içinde kaydedilmiş olan rakamların birincisi *erkek*, ikincisi ise *kadın* kölelerin adedini göstermektedir.

⁷³ Kölelerin mevcut buldukları çiftliklerde dahi, iş-gücünün büyük bir kısmı ücretle ve senelik serbest bir mukavele ile çalışan işçilere âittir (Bk. No. 57). Meselâ, 44 numaralı sicilin birinci yaprağında rastlanan bir kayda göre; bir çiftlik için yapılan masraflar arasında, 164 akçeye "kölelere üç çift postal"; "çiftlikde olan küçük köleciklere ve kızcağızlara" 356 akçeye 3 kapama ve 4 zibun; 60 akçeye "köle Mehmed'in oğlu'na bir zibun", "Rıdvan isimli köleye dolama için 200, çakşır için 100" akçe, gibi kayıtların mevcudiyetinden bu çiftlikte *çocuklarıyla birlikte* bazı kölelerin de bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bununla beraber, aynı listede "1073 senesinde bağçeye tutulan ırgadlar" başlığı altında yıllık ücret olarak kethüdâ'ya 3 500, ırgadlardan birine 2 150, diğerine 1 800 akçe kaydedilmiş; ayrıca diğer 8 ırgadın yıllıkları da 700 - 1 800 akçe arasında değişen miktarlar üzerinden tesbit edilmiştir. Ayrıca, ırgadlardan her birinin ismi üzerinde birer *postal* ayakkabı kaydı bulunduğu gibi, 1 300 akçe yıllıkla tutulmuş olan bir ırgadın ismi yanında da "paralandıkça çizme ve bir şalvar" kaydı vardır. Fakat, ırgadlardan diğer birine yapılmış olan 130 akçelik bir dolama ile 50 akçelik bir gömlek masrafları için "hak-kı'ndan alınan" kaydı da mevcut olduğuna göre, ücretle çalışacak ziraat işçileriyle akdedilmiş mukavelelerin türlü değişik şartları ihtivâ ettiği anlaşılmaktadır.

(Çiftliklerde çalışmak üzere senelik bir mukavele ile bağlanmış olan ırgatların aldıkları ücretlerin diğer sâhalarda çalışan işçilerle mukayesesini için, aynı tarihte aynı bölgede bir bina inşaatında çalışan işçilerin günlük ücretlerinin, su-taşıyıcılar için 18 - 20, dülgerler için 32 - 37, nakkaşlar için 40 akçe olduğunu kaydedebiliriz).

III) Ölenlerin ev ve dükkân gibi bir kısım gayri menkulleri, bırakılan miras yekûnlarının ortalama olarak % 13,7 sini teşkil etmektedir. Bu nisbetin % 9,9 u evlere ve % 3,8 dükkânlara âittir. Evler umûmiyetle sahiplerinin bizzat oturdukları yerler olup bir kişide müteaddit evler bulunduğu zaman ikinciler çok daha küçük binalardır. Dükkânlarda ise, sahiplerinin bizzat sanatını icrâ etmek için kullandığı yerler, kiraya verilen dükkânlardan daha azdır*.

Diğer taraftan, bu devrede dükkânlardan bir çoğunun bir vakfa âit buldukları için, şahıslar bu dükkânları (türlü sanatların icrasına mahsus tesis ve araçlarla birlikte) ancak *çifte kirah* (Bk. s. 56) olarak tasarruf etmektedirler. Bu bakımdan, şehirlerde ekseriyeti bir vakfa ait bulduklarından, dükkânların (mirasçılar arasında diğer mülkler gibi Şer'î miras kaidelerine göre paylaşılmak üzere) muhalledât listelerine çok defa alınmadıkları tahmin edilebilir.

IV ve V) Bu guruplar içinde *nakid para mevcudu* 9 173 202 akçe ile umumî miras yekûnunun ortalama % 19,2 sini teşkil etmektedir. Buna 10 233 542 akçe ile umumî miras yekûnunun % 21,1 ini teşkil eden alacakları da ilâve edersek, *para ekonomisi'nin ve kredi muâmeleleri'nin* (% 40,3 ile) askerî zümre mensuplarının ilgilendikleri iş-sâhalarında ve servetleri arasında ne kadar geniş bir mevki işgal ettiğini görürüz.

Alacaklardan büyük bir kısmı *tüccar veya sanayicilerin kredi ile veresiye mal satışlarından* ileri gelmekle beraber, fâizle işletilmek üzere dağıtılmış olan *murâbaha sermayeleri'nin* de bâzen ölenlerin bıraktığı servet arasında ehemmiyetli yekûnlara ulaştığı görülmektedir (Bk. No 17, 29).

VI) Cedvelin *borçlar* sütünü türlü bakımlardan ilginç bilgiler vermektedir. Evvelâ, borçların yekûnunun (7 404 359 akçe ile) cedvele aldığımız 175 kişinin miras yekûnlarının % 15'i gibi yüksek bir nisbette olması dikkati celbetmektedir. Bu borçlar içinden bir kısmının bâzı mirasçılarını kayırmak için müracaat edilmiş *hileli borç ikrârları* şeklinde olması mümkün ise de, bu nevi sahte borçların miktarının pek fazla olmaması lâzım gelir.

Diğer taraftan, cedvelimize alınmış olan 175 kişinin bıraktıkları mirasların umumî kıymet yekûnunu içinde % 15 gibi bütük bir yeri olan *borçların ayrı-ayrı her miras yekûnu karşısındaki durumları ile cedvelimizde ve "2" numaralı grafikde konulacağı yerlerin tâyini* de mühim bir mesele teşkil etmektedir :

Liste sâhiplerinden her birinin hakikî varlığını tâyin edebilmek için miras bıraktığı malların kıymet yekûnundan borçlarını çıkarmak lâzım geleceği âşikârdır. Fakat, bizim bu cedvellerin tanzimindeki gayemiz "askerî sınıf mensûplarında servetin tereküb tarzı" olduğu için, liste sâhiplerinin borçlarını yok farzederek ölümlerinden evvel ellerinde bulundurdukları malları listelere kaydedilmiş oldukları gibi ve mukayese edilebilir bir tarzda (VIII gurup halinde) tesbite önem verdik⁷⁴.

Gâye bu olunca, bu guruplardaki malların ayrı-ayrı kıymet yekûnları ile muhalledât listelerinde miras yekûnu olarak kaydedilmiş olan rakamların bir-birini kontrol

* Bu bölüme mûtarıza içinde ilâve ettiğimiz rakamların birincileri *ev*, ikincileri *dükkân* adedini göstermektedir. Buna göre cedvelimizdeki hesaplar 180 ev ile 107 dükkâna âit bulunmaktadır.

⁷⁴ Borçlar umumî yekûnu içinden 1 018 446 akçesi (yâni % 13,7 isi) nin, *mehr-i müeccel* nâmıyla ölenlerin karılarına ödenmesi lâzım gelen *nikâh borcu* olarak hususî bir mahiyet arzettiğini belirtmemiz lâzım gelir. Bu nevi borçlar cedvelimizde borç rakamlarının altında mûtarıza içinde ayrıca belirtilmiştir.

edebilmesi için, onları cedvelimize aynen kaydetmek zarûreti vardı. Esâsen, listelerde kayıtlı borçların hakikî mâhiyetleri ile *ne borcu* oldukları mâlûm olmadığı için, onları temsil eden rakamları cedvelimize aldığımız mal guruplarının hangisinden çıkarmak lâzımgelceği de bilinmiyordu. Gerçekden, borçlardan bir kısmının bir köle veya çiftlik alımından veya dükkânlardaki ticarî malların veya sınaî malzemenin henüz ödenmemiş bedellerinden ileri gelmiş olması mümkündür. Bu durumda, bilhassa uzun süreli harplere iştirâk mecbûriyetinde kalmış olan askerî zümreler arasında bu devirde sık-sık büyük bir fevkalâdelik arzeden sefer masraflarını karşılayabilmek için borç para alanlar da pek çoktu.

Bahis mevzûu borçların hakikî mâhiyeti ile borçluların durumu hakkında bir fikir verebilmek için yaptığımız bazı araştırmalar tam ve sarîh bir netice vermiş olmakla beraber şu şekilde hulâsa edilebilmektedir :

Umumî borçlar yekûnunun (2 507 226 akçe ile) % 33,8 i borçlarına mukabil hiç alacağı bulunmayan 59 kişiye aittir ve bu kişilerin borçları, kendi miras bıraktıkları malların umumî yekûnunun % 22 sini kapsamaktadır. Bu suretle borçlanma nisbetinin yüksekliği kadar hiç alacağı bulunmadan borçlu olarak ölmüş bulunan 59 kişiden yalnız 12 sinin bir sanat veya ticaretle ilişiğinin bulunması da borçların bir çoğunun ticarî muâmele ve kredilerden ziyade tüketime sarfédilmek üzere yapılmış istikrazlardan ileri gelmiş bulunduğunu tahmin ettirmektedir.

Muhallefât listelerinin borçlar faslı üzerinde yapılan incelemelerden çıkan diğer bir netice de, miraslarını tetkik ettiğimiz askerî sınıf mensupları arasında kredi ile alış-verişlerle borç olarak fâizle para ikraz ve istikrazlarının oldukça yaygın bir halde bulunduğu ortaya çıkmış olmasıdır. Cedvelimize aldığımız 175 muhallefât listesinin sahiplerinden yalnız 18 inin ne borcu, ne de alacağı yoktur. Diğerlerinin umumî alacak yekûnu olan 10 233 542 akçe içinden 2 322 899 akçe ile % 22,6 sı alacağı olduğu halde hiç borcu bulunmayan 12 kişiye âittir.

Askerî sınıf mensuplarında servetin tereküp tarzını göstermek üzere tertiplenmiş olan "2" numaralı grafikde *borçları*, mirasların umumî yekûnu içinde ve alacaklar bölümünün üstünde (bu bölümle mukayese edilebilecek bir şekilde) göstermeği münasip bulduk.

VII Askerî zümre mensupları miraslarının *ziraî yatırım* nâmı altında topladığımız bölümdeki servetleri, 869 4627 akçe ile miraslar umumî yekûnunun % 16,6 sını teşkil etmektedir.

"4" numaralı cedvelde görüleceği üzere, bu ana guruba dahil mallar arasında çiftlik bina ve araçları, türlü tahıl çeşitlerine ait stoklar, sığır, koyun ve at cinsinden hayvanlar ile bağ, bağçe ve değirmenler de vardır.

Bu mallar içinde en ehemmiyetlisi, *büyük*⁷⁵ bir *ziraî işletme* halinde doğrudan doğruya sahipleri nâm ve hesabına işledilmekte olan *çiftlikler*'in binaları ile araçlar ve çift hayvanları bölümlerindekilerdir.

Bu ana bölümün "4" numaralı cedvelde "5" inci numarasını teşkil eden tahıl stoklarından bir çoklarının çiftliklerin anbarlarındaki kendi mahsulleri olduğunda

⁷⁵ Türk beğlerinin bu bölgede ve neşrettiğimiz belgeler arasında tetkik edebildiğimiz çiftliklerinden hiçbiri, *kullanılan toprakların sahası ve istihsal kapasitesi bakımından* "pek büyük" bir işletme sayılamazlar. Bu orta-halli, hattâ küçük ziraî işletme bütünlerinden (çiftliklerden) bir kaçına aynı zamanda sahip bulunan zenginlere de pek az tesadüf edilmektedir.

şüphe yoktur. Fakat bir kısmının iltizamla veya *dîrlik* olarak elde tutulan bazı köylerin *a'şar vergisi* halinde toplanmış bulunması da mümkündür.

Diğer taraftan, aynı ana bölümün 2 - 5 numaralarında ayrı guruplar halinde belirtmeğe çalıştığımız hayvan ve tahıl mevcutlarının kıymet yekûn ve nisbetlerinin hakikatte olduğundan daha düşük bulunması lâzımgelir. Çünkü, bazı listelerde bu mallar mevcudiyet ve kıymetleri ayrı ayrı tasrih edilmeden, çiftlik bina ve araçları ile bir arada tek bir rakam olarak kaydedilmiş bulunmaktadır.

Bu gurup içinde kaydedilmiş olan değirmenlerin sahipleri ile temsil ettikleri servetin miktarı ve nisbetleri de üzerinde durulmağa değer bir konu teşkil etmektedir. Cedvelimize alınmış olan liste sahiplerinden 18'inin elinde 37 göz değirmen vardır ve bu değirmenlerin kıymeti, 596 617 akçe ile *ziraat yatırımlar* yekûnunun % 6,8 teşkil etmektedir.

Çiftliklerin ziraat arazisi (tarlalar), *mirî arazi rejimi*'nin hükümlerine tâbi tutularak mirascılar arasında Şer'î miras kaidelerine göre bir mülk gibi taksim edilmediklerinden, muhallefât listelerine ithal edilmemektedir. Tarlaların *tasarruf haklarının* "*sipahî ma'rifetiyle*" devir ve ferağ muâmelelerine ise ancak, çiftlik satışları ile ilgili olup bazı örneklerini Belgeler kısmına da almış olduğumuz *hüccet*'lerde rastlanmaktadır (Bk. s. 50, 53 - 56).

VIII) Ticarî ve sınaî mallar bölümüne, her türlü ticaret eşyasıyla, dabbağ, saraç, kunduracı ilh... gibi san'at sahiplerinin dükkânlarındaki istihsal âlet ve vasıtaları, ham ve mamûl mallar dahildir ve bu malların umumî kıymeti 5 850 344 akçe ile askerî sınıf mensuplarına ait miraslar umumî yekûnunun % 11,9 unu bulmaktadır. Bu sınıf mensuplarından bir kısmının çeşitli san'at kollarına (bakkal, dabbağ, nalband, mumhane ve meyhane dükkânlarına) "sermaye" koyarak bu işletmelerin kârına iştirak ettikleri hallere de çok rastlanmakla beraber; cedvelimizde bu yatırımları daha ziyade "alacaklar" bölümündeki paralardan bir çoğunun sanayi veya ziraat sahasında çalışanlara açılmış krediler ve bazı şirket nevelerine yatırılmış *iştirak sermayesi* şeklinde kullanıldıkları zaman görmek mümkün olmaktadır.

Cedvel No. 3
Askerî sınıf mensuplarında servetin dağılımını ve terekküb tarzını gösterir cedvel

Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yekûnu	I E v e y a s ı v e e l b i s e	II K ö l e l e r	III E v v e d ü k k â n	IV N a k i t p a r a	V A l a c a k l a r	VI B o r ç l a r	VII Z i r a i y a t ı r ı m	VIII S ı n a f v e t i c . m a l l a r
1	2	N.1	Halil (Silâhdâr)	K	34 816	2 717	4 150 (3+1)	2 000 (1+0)	1380	—	5 976 (3 000)	24 599	—
2		N.2	Mehmed. (Timarî)	K	14 928	3 896	—	1 200 (1+0)	2 000	—	1 190 (500)	7 832	—
3		N.3	Manuel	M	207 950	5 950	—	62 000 (4+1)	—	98 000	—	41 000	1 000
4		N.7	Muslihiddin (Mütevelli)	M	338 884	27 539	4 700 (2+1)	110 000 (3+1)	3 240	104 700	31 060 (2 000)	88 715	—
5		N.4	Hacı İshak	M	757 279	6 925	—	40 000 (1+0)	40 356	515 503	—	45 500	108 955
6		N.5	Sinan (Ser-bötlük)	K	91 000	6 851	13 400 (4+3)	—	23 600	13 850	5 718 (1 000)	33 229	—
7		N.6	Behram (Ebnâ-i sipahiyân)	M	100 306	8 951	3 000 (1+1)	30 000 (1+0)	—	800	3 000 (3 000)	57 555	—
8		N.9	Yunus (Mûtaf)	M	278 220	7 914	—	41 000 (2+1)	40 875	75 867	—	—	112 564
9	4	N.10	Sinan Beğ (Mirîiva)	(?)	100 721	40 518	18 560 (6+1)	—	—	—	—	41 643	—
10		N.11	Çukacı Hacı	M	858 953	8 829	—	—	17 866	545 818	—	50 000	236 440
11		N.12	Nasuh Subaşı	K.	12 641	1 240	—	—	—	1 767	—	9 634	—
12		N.13	Hızır Çelebi (Silâhî)	M	159 462	42 874	9 760 (1+3)	59 000 (1+2)	4 678	—	46 930 (5 000)	43 150	—
13		N.14	Hasan Çelebi	M	208 448	—	—	12 000 (1+0)	10 170	37 500	—	148 778	—
14	5	13	El-Hâc Mustafa	M	102 352	6 157	6 370 (2+1)	42 000 (1+1)	3 800	24 270	40 967	19 755	—

(1543 - 1555)

TEREKE DEFTERLERİ

461

Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yekûnu	Ev eşyası ve elbise	Köleler	III Ev ve dükkân	IV Nakit para	V Alacaklar	VI Borçlar	VII Ziraî yatırım	VIII Sinaî ve tic. mallar
15	10	4	Hüseyin Beğ	K	7 285	471	—	4 000 (1+0)	—	—	3 460 (1 000)	2 814	—
16	N.15		Hüsrev	M	26 633	8 058	5 000 (1+1)	3 340 (0+1)	—	—	—	1 000	9 235
17	N.22		Hâce Sinan	M	23 848	2 707	—	—	12 000	—	10 410	—	9 141
18	N.16		Mehmed Beğ (Çavuşbaşı)	M	253 308	187 118	66 190 (12+1)	—	—	—	—	—	—
19	24		Malkoç Beğ	M	23 192	7 464	2 300 (1+0)	—	13 297	—	—	133	—
20	25		Mehmed Çelebi (Eb- na-i sipahiyan)	M	6 022	6 022	—	—	—	—	—	—	—
21	26		Sinan Beğ	M	23 770	6 770	—	15 000 (1+0)	1 800	—	—	200	—
22	N.17		Abdi Halife (İmam)	M	104 510	2 276	—	—	2 819	99 415	222 155 (1 000)	—	—
23	31		Hüsrev Subaşı	K	24 283	598	4 300 (1+1)	6 000 (1+0)	—	3 600	920	9 785	—
24	33		Sarbân Nasuh	M	205 331	10 561	10 840 (3+0)	80 450 (0+5)	16 000	—	1 028	86 880	—
25	N.18		Abdülkaadir	M	357 594	3 874	7 500 (1+0)	—	—	346 220	106 000 (16 000)	—	—
26	35		Hamza Beğ (R.)	K	12 841	831	1 800 (0+1)	—	—	—	—	10 210	—
27	N.19		Yunus Beğ (Mirliva)	M	141 783	231 742	52 955 (10+2)	—	756 000	—	—	101 086	—
28	16	10	İbrahim Beğ	K	70 122	10 958	4 000 (0+2)	—	11 220	—	10 768 (1 000)	43 944	—

(1581 - 1582)

Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yekünü	I Ev eşyası ve elbise	II Köleler	III Ev ve dükkân	IV Nakit para	V Alacaklar	VI Borçlar	VII Ziraat yatırım	VIII Sınal ve tic.mallar
29	21	3	Yusuf (R.)	K	33 815	975	—	4 000 (1+0)	—	—	3 000	28 840	—
30	6		Ali Beğ (C.)	M	100 526	16 226	17 100 (4+1)	37 500 (2+3)	—	—	10 645 (6 000)	29 700	—
31	13		Ali Çavuş	M	64 568	14 823	400 (0+1)	10 000 (2+0)	—	300	25 576 (20 000)	39 045	—
32	19		Seyyid Hasan	M	632 406	15 575	3 200 (1+0)	10 000 (0+2)	336 600	258 870	7 000	—	8 161
33	N.24		Bekir Beşe (R.)	K	112 400	3 534	—	7 500	—	30 250	4 000 (4 000)	71 116	—
34	N.25		Hasan Balı (Timari)	K	208 760	3 000	14 000 (2+1)	61 000 (5+0)	—	74 500	65 450 (4 000)	56 260	—
35	25		Arslan Beşe (R.)	K	19 486	1 573	7 000 (1+1)	1 400 (2+0)	—	3 000	16 640 (5 000)	6 513	—
36	27		Ali Efendi (Kadı)	M	155 136	47 136	4 000 (0+1)	41 000 (1+1)	8 000	55 000	28 000	—	—
37	39		Hacı Musa	M	272 980	17 530	13 000 (1+2)	50 000 (1+0)	—	20 000	162 000	—	172 450
38	51		Mustafa Beşe (R.)	M	132 280	6 325	3 000 (0+1)	43 600 (1+3)	4 335	1 000	21 260	59 420	14 600
39	N.27		Musa Paşa (R.)	M	198 098	10 304	4 000 (0+1)	11 600 (1+0,5)	5 435	10 050	28 814 (1 000)	94 409	62 300
40	71		Piri Çelebi (Zaim)	M	190 700	26 950	30 000 (1+4)	12 000 (0,5+0)	—	20 000	75 871	101 750	—
41	N.28		Mustafa Çelebi (Timari)	K	742 489	21 878	14 000 (3+0)	10 000 (1+0)	231 160	154 183	32 140 (4 000)	311 268	—
42	87		Sinan Subaşı	M	101 875	5 575	5 000 (0+1)	—	—	—	8 383 (4 000)	91 300	—
43	87		Ferah Beğ (R.)	M	243 848	20 286	9 100 (3+0)	30 000 (1+0)	—	8 000	9 650 (1 000)	176 452	—
44	N.26		El-Hâc Mehmed (Bev- vabü's-sultani)	M	655 210	20 438	5 000 (1+0)	71 500 (1+2)	118 000	268 618	217 765 (8 000)	5 870	165 784

1607 — 1601

TEREKE DEFTERLERİ

463

Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yekûnu	Ev eşyası ve elbise	II Köleler	III Ev ve dükkân	IV Nakit para	V Alacaklar	VI Borçlar	VII Ziraî yatırım	VIII Smaî ve tic.mallar
45	23	N.29	Sünbül Hasan	M	940 010	48 211	—	53 000 (1+1)	54 896	552 112	62 339 (4 000)	—	258 851
46	N.30		Seyyid Abdülmümin Çavuş	M	357 575	33 425	4 000 (1+0)	85 000 (3+5)	224 750	5 700	28 870 (25 000)	4 700	—
47	13		Ali Çavuş	K	60 951	3 021	6 000 (1+2)	12 000 (2+0)	—	—	15 049 (4 000)	39 930	—
48	17		İbrahim Beğ (C.)	M	103 111	8 044	23 900 (2+2)	300 (1+0)	—	—	10 700 (4 000)	70 767	—
49	18		Hüseyin Baş (Topi)	M	30 708	7 502	7 050 (0+1)	12 000 (1+0)	490	403	8 660 (3 000)	—	3 263
50	N.32		Mustafa Beşe (R.)	M	175 170	78 950	23 000 (4+1)	6 800 (1+0)	—	—	10 770 (4 000)	66 420	—
51	22		Perviz Çavuş	M	86 171	33 212	—	5 00 (2+0)	—	1 600	71 970 (30 000)	46 359	—
52	N.33		Bayram Beğ	M	342 985	37 640	44 810 (5+3)	8 000 (1+0)	—	208 991	18 380 (5 000)	41 545	—
53	29		Ahmed Beğ (Ebna-i sipahiyân)	M	48 070	6 250	3 200 (1+0)	—	—	—	—	—	38 620
54	30		Mahmud Beğ (C.)	M	131 002	44 162	13 300 (1+1)	70 000 (1+0)	—	—	10 000 (10 000)	3 540	—
55	32		Mehmed Beğ (C.)	M	13 893	4 353	—	4 000 (2+0)	—	—	9 920 (6 000)	5 540	—
56	N.35		Süleyman (Bostancıbaşı)	M	1 218 315	314 924	39 600 (4+4)	—	317 600	187 691	—	358 500	—
57	49		Hızır Beğ	M	107 078	3 343	—	8 000 (1+1)	—	67 505	3 775	28 230	—
58	53		Mustafa Efendi	M	189 674	30 074	—	39 000 (2+0)	120 000	—	102 100 (30 000)	—	—
59	69		Ahmed Efendi (Müdürris)	M	44 950	30 950	—	—	14 000	—	15 000	—	—

1601 — 1601

Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yekûnu	Ev eşyası ve elbise	Köleler	III Ev ve dükkân	IV Nakit para	V Alacaklar	VI Borçlar	VII Ziraat yatırım	VIII Sınai ve tic.mallar
60	N.36		Mehmed (Mütevelli)	M	141 715	16 005	18 200 (2+2)	38 000 (1+0)	—	—	62 080 (17 000)	19 960	49 850
61	N.37		Mehmed Ağa (Müte-ferrika)	M	227 933	47 933	—	120 000 (1+1)	30 000	—	187 933 (30 000)	30 000	—
62	N.38		Halife Mustafa Ağa	(?)	702 281	123 851	6 000 (1+1)	99 000 (3+0)	—	183 490	90 103 (10 000)	123 500	166 440
63	92		Mehmed Efendi (Kadı)	M	209 633	66 181	12 200 (2+2)	30 000 (1+0)	56 652	—	48 183	44 600	—
64	96		Mustafa Beğ (R.)	M	482 138	41 008	26 200 (4+2)	55 000 (1,5+2)	—	350 505	187 975	9 425	—
65	114		Hacı Bayram	K	147 507	7 876	4 600 (1+1)	10 000 (1+0)	22 370	24 900	27 996 (2 000)	77 761	—
66	25	2	Ali Beğ	M	866 580	10 480	—	108 600 (1+7)	731 500	—	—	—	16 000
67	N.88		Hüseyin Beğ	M	380 991	29 091	4 000 (1+0)	42 800 (0+1)	63 000	54 550	130 950 (20 000)	19 950	167 600
68	N.89		Hacı Hürrem Beğ (Sabbag)	M	751 152	89 592	6 000 (0+1)	70 000 (1+0)	50 110	—	29 800 (4 000)	—	535 450
69	59		Lütfü Beğ	K	134 255	41 008	—	32 000 (2+0)	—	—	31 475	61 247	—
70	N.90		Memi Beğ	M	760 659	32 218	27 000 (1+3)	80 000 (1+0)	—	496 941	37 000 (4 000)	124 500	—
71	74		Osman Beşe	M	276 705	41 475	9 000 (0+1)	71 100 (2+1)	—	4 100	23 244	151 030	—
72	N.92		Ebubekir Ağa	M	2 136 740	298 878	56 000 (2+1)	240 000 (1+0)	1 463 862	—	685 180 (24 000)	80 000	—
73	91		Mustafa Beğ (C.)	K	60 648	2 321	12 120 (1+1)	23 600 (8+0)	4 407	2 000	11 700 (2 000)	16 000	—
74	100		Sefer Çavuş	M	203 870	94 170	28 000 (2+0)	42 000 (2+0)	7 000	31 000	60 000 (10 000)	1 500	—
75	N.93		Süleyman Beşe (R.)	K	27 486	4 066	—	—	—	5 880	10 835 (1 000)	17 540	—
76	127		Mehmed Efendi (Mü-derris)	M	596 897	160 157	12 000 (1+1)	54 000 (1+0)	337 240	33 500	8 920	—	—

TEREKE DEFTERLERİ

465

Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yekünü	I Ev eşyası ve elbise	II Köleler	III Ev ve dükkân	IV Nakit para	V Alacaklar	VI Borçlar	VII Zirai yatırım	VIII Sınai ve tic. mallar
77	26	N.40	Ali Çavuş	M	76 395	13 125	—	—	—	—	23 220	62 270	1 000
78		N.41	Mehmed Beşe (R.)	M	106 483	35 281	—	—	37 276	—	16 762 (2 000)	—	33 926
79		11	Ebubekir Halife (İmam)	M	127 403	4 233	—	17 000 (1+0)	106 170	—	3 000 (1 000)	—	—
80		35	Memed Beğ (R.)	M	42 102	9 980	—	15 000 (1+0)	2 000	1 200	4 300 (1 000)	13 922	—
81		N.43	Hüdâverdi Sarban	M	139 000	—	—	—	89 000	—	19 000 (8 000)	50 000	—
82		N.44	Fatma Hatun	M	207 962	148 845	—	—	25 217	32 000	—	—	—
83		77	Eyyüb Beşe (R.)	M	72 529	14 312	—	30 000 (1+0)	—	—	—	19 100	9 117
84		N.45	Mustafa Beğ (Bevva- bü's-sultani)	M	25 707	15 148	—	—	387	—	6 884 (6 000)	—	10 172
85		N.46	Bayram Beşe (R.)	M	364 550	21 050	13 000 (0+2)	161 000 (2+1)	10 000	119 500	63 100 (6 000)	—	40 000
86		N.47	Mehmed Beşe	M	299 484	48 534	15 000 (1+1)	77 600 (5+2)	35 780	44 980	19 886 (10 000)	76 390	1 200
87		No.48	Yorgi (mirî balıkçı)	M	153 941	12 216	—	83 000 (1+1)	—	—	—	54 000	4 725
88	27	5	Hasan Ağa (C.)	M	503 101	334 931	10 000 (0+2)	70 000 (1+0)	18 090	40 080	130 005 (30 000)	30 000	—
89		8	Abdurrahman Efendi	M	322 217	122 698	46 200 (2+2)	4 300 (1+0)	55 359	54 230	61 080 (18 000)	39 430	—
90		12	İbrahim Beşe	M	199 437	40 887	14 250 (1+0)	36 000 (1+0)	—	54 910	150 275 (14 000)	—	53 390
91		N.49	Seyyid Ali Çelebi	M	150 150	13 220	20 000 (1+1)	50 000 (1+0)	—	—	18 310 (2 000)	2 000	64 930
92		26	Hacı Mehmed	M	633 363	138 223	17 800 (1+1)	11 000 (1+0)	8 540	388 000	46 210 (12 000)	34 000	35 800

1634—1637

1638—1639

1635—1636

Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yekünü	I Ev eşyası ve elbise	II Köleler	III Ev ve dükkân	IV Nakit para	V Alacaklar	VI Borçlar	VII Ziraî yatırım	VIII Sinaî ve tic.mallar
93		N.50	El-Hac Mahmud	M	562 334	12 830	—	25 000 (1+0)	18 000	127 600	19 000 (13 000)	—	378 904
94		N.51	Hızır Beşe (R.)	M	45 116	9 745	—	9 000 (0+1)	—	—	10 000 (10 000)	—	26 371
95		30	Osman Beğ	K	41 135	6 045	—	—	—	—	13 980 (8 00)	35 090	—
96		N.52	Şemsüddin Beşe (R.)	M	977 934	38 089	—	584 500 (2+3)	—	107 700	468 090 (16 000)	60 400	187 245
97		45	Memi Beğ	M	97 763	27 763	—	70 000 (2+0)	—	—	—	—	—
98		N.53	Ahmet Beğ (C.)	M	504 608	81 397	—	9 580 (0+3)	12 905	75 270	41 956 (6 000)	325 456	—
99		51	Darphaneci Aslan	M	318 865	8 865	—	300 000 (1+0)	—	—	20 000 (20 000)	10 000	—
100	28	7	Murtaza Çelebi	M	448 770	17 050	—	43 000 (3+3)	104 000	5 600	10 300	19 400	259 720
101		N.54	Kalender Çelebi	K	635 041	36 627	11 000 (1+1)	100 000 (2+0)	126 776	97 895	27 720 (6 000)	261 743	1 000
102		N.55	Abdülbaki Ağa	M	743 440	105 840	38 000 (2+2)	200 000 (1+0)	—	93 600	120 000 (120 000)	306 000	—
103		N.56	Ahmed Çelebi	M	248 803	100 748	—	25 000 (0+1)	569 470	209 425	49 634 (8 000)	93 510	250 650
104		55	Mehmed Çelebi (R.)	K	166 930	13 130	—	39 000 (2+0)	15 800	—	4 000 (1 000)	99 000	—
105		54	Mehmed Çelebi	M	142 982	40 982	—	50 000 (1+0)	1 000	51 000	108 419 (6 000)	—	—
106		68	Mehmed Efendi (Müdürris)	M	73 435	73 435	—	—	—	—	26 620	—	—
107		73	Mehmed Beğ	M	354 348	233 848	38 000 (0+3)	78 000 (4+0+3)	—	—	24 840	4 500	—
108		N.57	El-HâcSalman (Tabib)	M	26 888	11 331	—	—	—	—	7 600	7 483	8 074
109		N.39	Ömer Beğ	M	148 331	121 381	18 000 (0+3)	—	—	6 120	286 648	2 830	—

TEREKE DEFTERLERİ

Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yetknu	Ev eşyası ve elbise	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
			Çavuş	M i	600 000	150 000		Ev ve dükkân	Nakit para	Alacaklar	Borçlar	Zirai yatırım	Sınai ve tic.mallar	
110	29	N.58	Seyyid Kasım Çavuş	M	1 600 000	150 000	—	200 000 (2+0)	200 000	700 000	—	50 000	300 000	
111		N.62a	Ahmed Beşe	M	274 794	67 844	8 500 (0+1)	—	—	38 150	186 645	160 300	—	
112	33	Mustafa Çavuş	M	149 871	33 938	18 000 (0+1)	—	—	2 960	2 728	28 970 (20 000)	92 245	—	
113	N.60	Muslu Beşe (R.)	M	45 553	1 448	—	—	—	4 160	1 000	110 640 (9 200)	—	38 945	
114	N.62	Mahmud Beşe	M	403 160	68 460	58 000 (4+2)	—	—	1 500	90 200	30 000 (25 000)	89 500	95 500	
115	71	Ca'fer (R.)	M	198 410	13 060	—	20 000 (2+0)	—	—	1 800	28 745 (8 000)	163 550	—	
116	74	Mehmed Çelebi	M	204 744	47 274	—	142 000 (2+2)	—	—	15 470	31 500 (1 280)	—	—	
117	30	29	El-Hac Ca'fer	M	502 585	83 355	8 000 (1+0)	131 500 (2+2)	159 730	96 700	62 000 (7 000)	23 300	—	
118	30	Hasan Beğ (C.) 1642 - 1644	M	173 455	23 845	8 000 (0+1)	40 000 (1+0)	—	—	39 240	11 565 (10 000)	62 370	—	
119	31	15	Mehmed Efendi	M	134 668	29 332	—	20 000 (1+0)	51 156	34 180	7 890 (4 000)	—	—	
120	43	Mustafa Beşe	M	69 534	16 440	—	17 500 (1+0)	—	—	—	—	—	35 594	
121	71	Osman Kethüda (R.)	K	184 078	14 220	—	—	—	19 070	89 780	26 330 (6 000)	33 440	27 568	
122	76	Mahmud Beşe (R.)	M	75 644	6 510	—	10 000 (1+0)	—	—	57 894	13 600	1 240	—	
123	32	N.64	Mehmed Beğ (C.)	M	371 160	3 100	—	79 600 (0+1)	267 560	20 400	—	500	—	
124	16	Ali Kethüda 1647 - 1648	M	42 555	4 400	—	10 000 (1+0)	—	4 350	400	11 780 (2 000)	23 405	—	

Sıra Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yekünü	I Ev eşyası ve elbise	II Köleler	III Ev ve dükkân	IV Nakit para	V Alacaklar	VI Borçlar	VII Ziraat yatırım	VIII Sınaf ve tic.mallar	
125	33	20	El-Hâc Ahmed(Sarrac)	M	901 995	19 700	6 800	—	444 005	308 460	31 500	3 500	119 530
			1648 - 1650				(1+0)						
126	34	N.66	El-Hâc Musa	M	1 619 653	18 770	24 500	190 000	311 660	412 165	106 250	400	662 158
							(4+3)	(1+2)		(10 000)			
127	22	İsa Çelebi (Kethüda-i Sârbânân)	K	281 470	23 636	8 000	67 500	4 080	8 800	73 825	169 454	—	—
							(1+1)	(4+0)		(20 000)			
128	43	Ali Beğ (C.)	M	274 799	134 620	7 350	83 000	6 785	—	56 045	43 044	—	—
							(1+0)	(2+1)					
129	65	İbadi Beğ	K	102 650	5 950	12 500	17 000	—	—	—	67 200	—	—
							(3+0)	(1+0)					
130	N.67	Şeyh Muslihiddin Ef.	M	335 476	17 525	21 000	22 000	—	33 966	46 618	175 410	65 575	—
							(4+1)	(1+1)					
131	92	Halil Beğ (R.)	M	158 358	85 258	20 600	40 000	—	—	64 583	12 500	—	—
132	121	Bali Beğ	M	94 151	14 159	7 800	55 000	4 492	—	113 660	3 700	9 000	—
							(0+1)	(1+1)					
133	35	N.68	El-Hâc Ali	M	77 102	2 720	—	13 000	10 950	—	2 834	50 430	—
							(1+0)						
134	26	Himmat Beğ (C.)	M	107 773	14 143	—	20 000	66 015	7 615	8 000	—	—	—
							(2+0)			(8 000)			
135	30	Ali Beğ (C.)	M	68 326	11 966	4 000	—	—	48 200	4 500	4 160	—	—
							(0+1)			(2 000)			
136	N.69	Voynuk Kostantin	M	253 272	67 857	—	12 000	122 110	49 600	—	—	1 705	—
							(1+0)						
137	40	Ahmed Çelebi	M	101 619	14 566	7 600	—	—	5 145	58 116	74 308	—	—
							(1+0)			(20 000)			
138	60	Hüseyin (R.)	M	138 594	17 094	8 000	—	72 000	—	60 400	1 000	40 500	—
							(0+1)			(4 000)			
139	64	Osman Beşe (R.)	M	86 173	20 405	9 060	22 000	28 793	5 915	45 065	—	—	—
							(0+1)	(1+0)		(1 000)			

TEREKE DEFTERLERİ

469

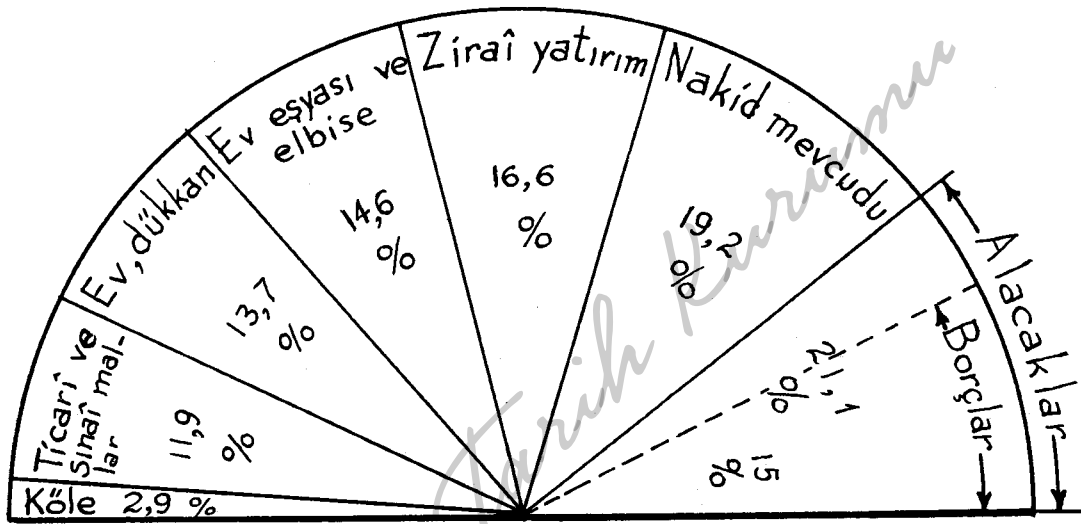
Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer	Miras yekânı	I Ev ehyası ve elbise	II Köleler	III Ev ve dükân	IV Nakit para	V Alacaklar	VI Borçlar	VII Ziraf yatırım tic.mallar	VIII Sınaf ve tic.mallar
140	36	11	Mustafa Çavuş	M	138 779	7 741	19 000 (0+1)	25 000 (1+0)	—	—	35 885 (60 00)	87 038	—
141	39		Ahmed Beş (R.)	M	35 161	1 959	14 550 (1+1)	—	—	—	—	—	18 652
142	69		İbrahim Efendi	M	220 101	37 711	14 350 (1+1)	70 000 (1+5)	—	—	15 832	88 040	10 000
143	74		Ahmed Çelebi (C.)	M	34 876	6 765	—	4 550 (0+1)	12 000	2 605	8 505	—	8 956
144	N.71		Mahmud Beğ (Sarrac)	M	136 864	11 750	17 000 (1+1)	25 000 (1+0)	25 000	—	17 800 (6 000)	—	58 114
145	37	13	Şeyh Ali Efendi	M	43 620	2 365	—	15 000 (1+0)	7 100	400	19 860 (1 000)	—	18 755
146	32		Hiristole (Miri balıkçı)	M	163 810	20 280	—	48 000 (1+1)	8 150	—	—	34 000	53 380
147	59		Ahmed Efendi	M	137 329	6 646	8 000 (0+1)	15 000 (1+0)	—	102 550	6 617 (6 000)	5 133	—
148	69		Ali Usta	M	682 214	49 805	61 000 (2+1)	80 000 (1+0)	—	—	77 165	491 409	—
149	71		Halil (R.)	M	253 442	49 560	22 200 (1+1)	15 000 (1+0)	137 800	27 270	14 955	1 612	—
150	38	N.73	Ömer (Yürükân)	K	18 120	—	—	2 000 (1+0)	—	—	—	16 120	—
151	151	N.74	Mehmed Beğ (R.)	M	269 053	12 393	—	250 (0+1)	108 112	13 700	56 474 (15 666)	134 598	—
152	152	N.75	Hasan Çavuş	K	233 216	73 416	—	—	—	26 800	3 550	133 000	—
153	153	N.75a	Ali Halife (İmam)	M	23 720	1 600	—	1 500 (1+0)	—	—	—	20 620	—
154	53		İbrahim Beğ (C)	M	201 602	35 408	—	12 000 (1+1)	61 457	87 670	30 640 (14 000)	5 067	—

Sıra No:	Sicil No:	Yp. No:	K ü n y e s i	Otur. yer.	Miras yekünü	I Ev eyvası ve elbise	II Köleler	III Ev ve dükkân	IV Nakit para	V Alacaklar	VI Borçlar	VII Ziraat yatırım	VIII Sınai ve tic.mallar
155		N.76	Ahmed Beşe (R.)	M	114 689	7 505	—	12 000 (1+1)	18 800	48 678	3 000	1 000	26 706
156		69	Mehmed Ağa (Ebnâ-i sipâhiyan)	M	276 481	130 401	21 000 (1+2)	40 000 (1+0)	2 340	—	58 484 (40 000)	82 740	—
157		N.77	Mehmed Efendi (İmam)	M	97 440	10 110	6 700 (0+1)	30 000 (1+0)	1 850	43 780	5 000 (5 000)	5 000	—
158		82	Receb Ağa (Kethüda)	M	134 306	12 525	—	—	—	—	9 550	121 781	—
159		88	Ahmed Ağa	M	366 285	62 553	—	44 000 (1+2)	74 978	7 534	29 055	169 220	8 000
160		40	Mustafa Beşe	K	16 615	775	—	—	—	2 420	700	13 420	—
161		N.78	El-Hâc Mehmed Beğ (Sarrac)	M	570 746	46 334	7 600 (0+1)	82 500 (4+3)	—	367 461	25 876 (8 000)	56 267	10 584
162		N.79	Kara Fakıhzade Ahmed (Müdürris)	M	146 498	40 123	—	25 000 (1+0)	—	79 375	10 850 (2 000)	2 000	—
163		34	Ali Beğ	M	412 125	17 637	—	80 000 (1+0)	3 753	58 665	—	252 070	—
164		37	Hasan Çelebi	M	78 694	11 184	—	30 000 (1+3)	660	—	35 460 (4 000)	1 000	35 850
165		42	Şa'ban Beşe	M	309 949	21 965	—	—	65 070	172 934	16 860 (8 000)	—	49 980
166		3	Mehmed Ağa (Kethüda-i Sipahiyan)	M	522 682	119 482	—	115 000 (2+5)	6 000	—	352 644 (38 000)	282 200	—
167		7	Mehmed Beşe (R.)	M	100 907	11 058	—	16 000 (1+1)	30 390	—	11 100 (1 000)	600	42 859
168		N.83	Mustafa Ağa	K	419 263	238 083	—	—	97 980	25 000	37 577	58 200	—

Cedvel No : 4

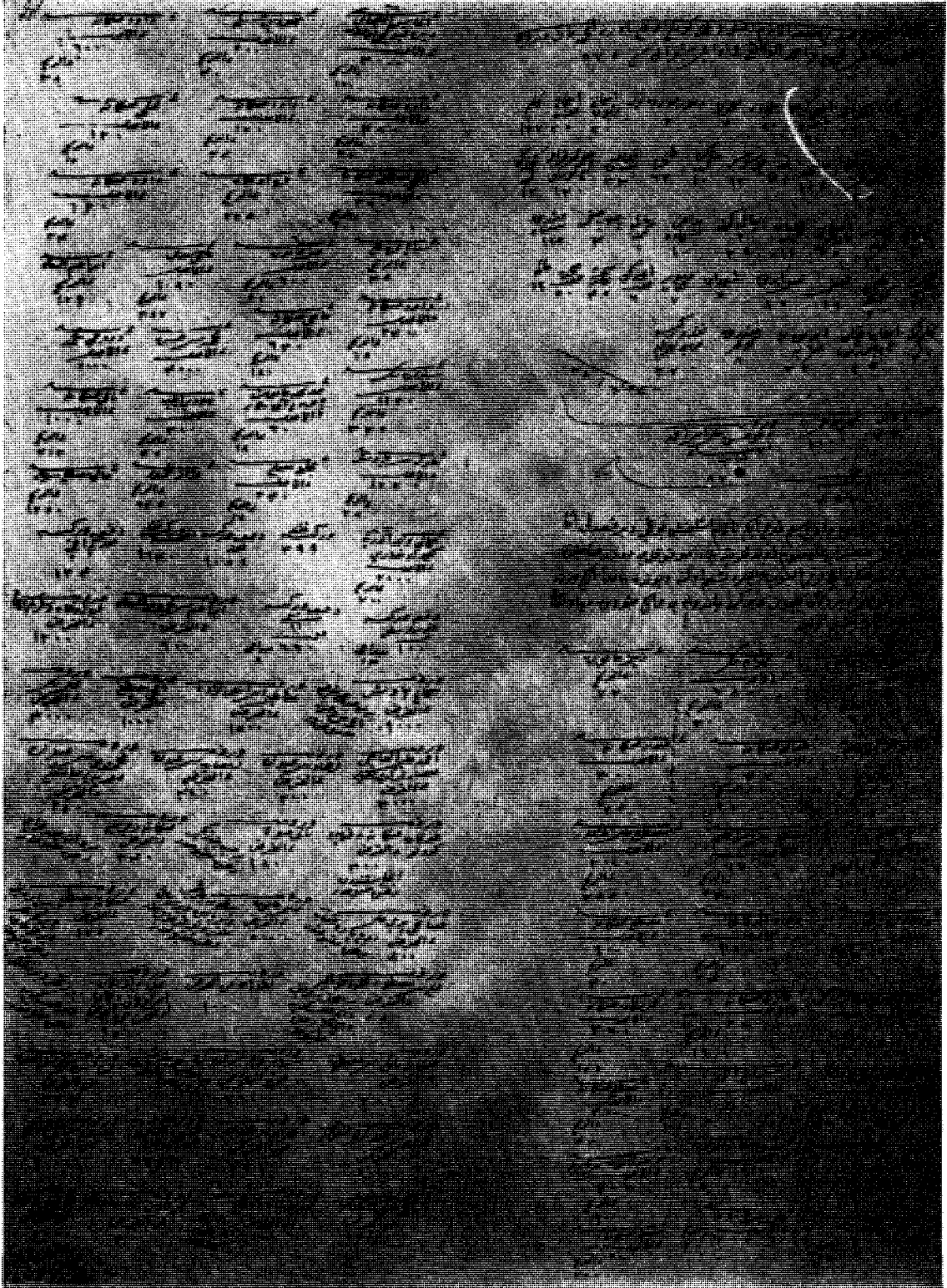
Bölmülerin dağılımında ana guruplar ve ikinci derecede bölmüler

Bölmüler	Akçe	%
I. Ev eşyası ve elbise	7.126.014	14,6
1) Ev eşyası	2.998.661	6,1
2) Elbiseler	2.488.751	5,1
5) Silâhlar	786.243	1,6
4) At, araba ve takımlar	852.348	1,8
II. Köleler	1.449.675	2,9
1) Cariye	845.515	1,7
2) Gulâm	604.160	1,2
III. Ev ve dükkân	6.704.070	13,7
1) Ev	4.898.100	9,9
2) Dükkân	1.805.970	3,8
IV. Mevcut nakit para	9.175.202	19,2
V. Alacaklar	10.233.542	21,1
VII. Ziraf yatırımlar	8.694.627	16,6
1) Çiftlik bina ve araçları	2.478.178	4,8
2) Sığır	1.023.846	2
3) Keçi ve koyun	1.190.313	2,5
4) At	380.792	0,7
5) Tahıl	1.758.383	3,5
6) Bağ ve bağçe	982.708	1,9
7) Değirmen	600.611	1,2
VIII. Ticarî ve sinaf mallar	5.850.334	11,9
Y e k û n	49.231.474	100
VI. Borçlar	7.404.959	15

Grafik 2 — Askerî sınıf mensuplarından “3” numaralı cedvele alınmış olan 175 kişide servetin terekkübü

Türk Tarih Kurumu

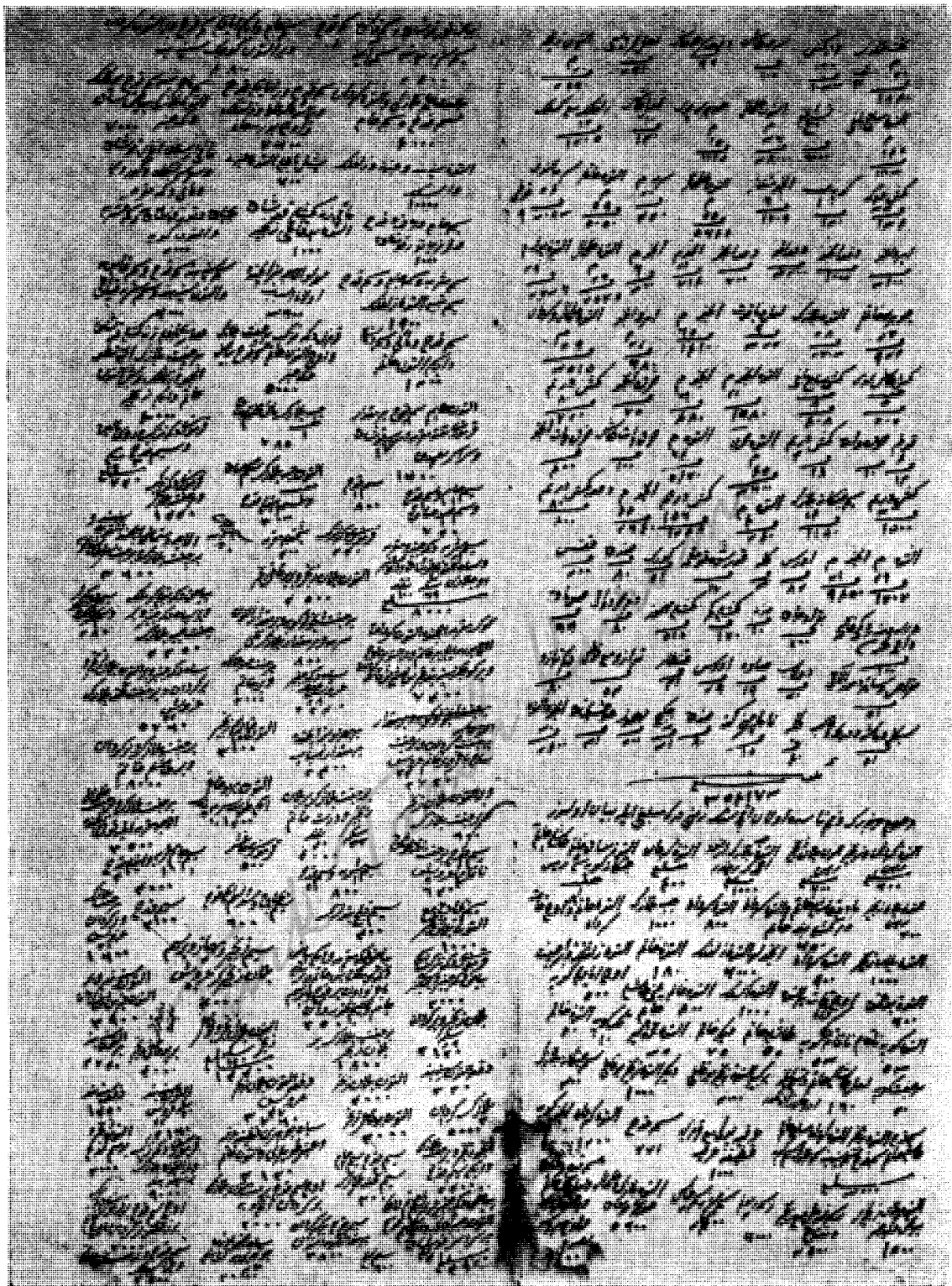

Res. 1 — 17 numaralı Muhallefât Listesi'nin baş tarafı (s. 139 — 142)

Res. 2 — 17 numaralı Muhallefât Listesi'nin devamı (s. 139 — 142)

Res. 3 — 29 numaralı Muhallefât Listesi'nin başı (s. 193 — 197)

Res. 4 — 29 numaralı Muhallefât Listesi'nin orta sayfaları (s. 197 — 201)

Türk Tarih Kurumu

S Ö Z L Ü K*

A

- 'Abâyî, 'abâî (f., a.) : Kaba bir yünlü kumaş, bu kumaştan yapılmış at örtüsü.
 Âbgine (f.) : Şişe, billûr ve ayna gibi şeyler.
 Âbgîr (f.) : Su birikintisi, çulhaların dokuyacakları bez üzerine su serptikleri süpürge.
 Âbnus (f.) : Mobilyacılıkta kullanılan sert, siyah ve makbul bir ağaç, abanoz.
 Akakıya (a.) : Akasya zamkı.
 'Âkır karha (a.) : Yapışkan otu, 'üdü'l-kahr.
 Alaca (t.) : Karışık renkte entarilik kumaş.
 A'lâhu (a.) : Aşağıdaki.
 'Alef (a.) : Yulaf, hayvan yemi, 'ulüfe.
 Anberbâris, 'anberbaris (a.) : Bir nevi çalı yemişi.
 'Anberîne (a.) : Kadınların içine anber koyup boyunlarına astıkları ziynet eşyası, kolye.
 Ankış (t.) : Öküz ve at arabalarının iki tarafına konan parmaklık.
 'Anzerût (a., f.) : Bir ağaç zamkı.
 Arabana (t.) : Dervişlerin çaldıkları tef.
 Ard (f.) : Un.
 Arde (f.) : Hakkâk kalemi.
 Arış (t.) : Dokumacılıkta tezgâha uzunlamasına gerilen iplik, araba oku.
 Asadremilyon (g.) : Bk. Satroniyon.
 'Asalüban (a.) : 'Asel-bend, 'aselü'l-lübnâ. Yalnızca güzel koku çıkaran bir buhur.
 'Aselî (a.) : Bal rengi.
 Aşırma (t.) : Bir şeyin üstünden aşırılarak bağlanan ip, kolan, eğer aşırması.
 Âteşdân (f.) : Mangal.

B

- Babka: Eski bir Polonya gümüş parası.
 Babûnec (a.) : Papatya çiçeği.
 Bâdrenchûye (a.) : Oğul otu.
 Bağırdak, Bağıldak (t.) : Beşikteki çocukların kundak bağı.
 Bakkam (a.) : Kırmızı boya çıkarılan ve güzel cilâlanan sert bir ağaç.

- Bâliş (f.) : Yastık.
 Bâr (f.) : Yük.
 Barata: Bir nevi külâh, bere.
 Bât (pazarı) (a.) : Eskiciler pazarı, kat'î surette satış.
 Başmak (t.) : Bir nevi ayakkabı.
 Behmen (f.) : İlâç olarak kullanılan bir kök.
 Belâdır, belâdur (f.) : Hindistan'da yetişen ve ilâç veya süslenme malzemesi olarak kullanılan bir ağacın meyvesi.
 Beledî (a.) : Yerli kumaş, çit bezi.
 Beles, belis (a.) : Bir nevi beyaz incir.
 Belesân (f.) : Mısır'da yetişen bir ağacın yapraklarını çizerek sızdırılan yağlı madde.
 Belik, belük, bilük (t.) : Ok ve yay kuburu, tırkeş, sadak.
 Belilec, belile (f.) : Bir ilâç.
 Benefşe, bünefs (f.) : Menekşe rengi, menekşe çiçeği.
 Benek (f.) : Üzerine muhtelif büyüklükte yuvarlak şekiller işlenmiş ipekli bir kumaş.
 Benevrek (t.) : Yünden yapılmış potur.
 Betürak (f.) : Zahire saklamağa mahsus kuyu.
 Bere, berre (a.) : Kuzu.
 Berek (f.) : Dervişlerin giydiği bir nevi aba.
 Besbâse (a.) : Bir nevi Hindistan cevizinin ilâç olarak kullanılan lifli tabakası.
 Berş (t.) : Afyonlu bir şurup veya mâcun, berec.
 Berşî'sâ (a.) : Eski bir ilâç.
 Bezr-i benc (a., f.) : Ban ağacı veyahut otu.
 Bezr-i katûna (a., f.) : Pire otu.
 Bilân (t.) : Atın ağzına vurulan gem.
 Birenc (a.) : Bibere benzeyen bir baharat.
 Bisat (a.) : Yaygı, döşek.
 Binigid (t.) : Hamur tahtası.
 Biniş (t.) : Bir nevi merâsim elbisesi, büyük cübbe.
 Bodı (t.) : Ördek, deve veya manda yavrusu.
 Boğ (f.) : Boğça.
 Boğası, bogasa (t.) : Kaftanlara astar olarak kullanılan bir nevi Amerikan - bezi.
 Boğmak, boğmuk (t.) : Gerdanlık, kolye.

* Neşrettiğimiz belgelerde geçen bazı kelimelerin mânalarını, lugat kitaplarında bulabildiğimiz vuzuhsuz şekilleri ile de olsa, bir kısım okuyucularımız için faydalı olabileceği düşüncesiyle, bu sözlükte vermeği münasip gördük. Hangi lisanlardan geldiklerini de kısaca kaydettiğimiz kelimelerden çoğunun arap harfleriyle yazılış şekilleri metin içinde kullanıldıkları yerlerde (taban notları halinde) gösterilmiş olduğundan, bu notlar sayesinde onları tanımak daha kolay olacaktır.

Bolka (t.) : Çuha veya kadifeden yapılan gelin ceketi, hırka.
Börk (t.) : Yeniçerilerin giydikleri çuha veya keçe külâh.
Buğur (t.) : Deve aygırı.
Bulgarî (f.) : Eski Bulgar diyârından gelen makbul bir öktüz derisi.
Burma (t.) : Telleri burularak yapılmış bilezik, yüzük.
Burunsalık (t.) : Sığır ve develeri zabt için burunlarına vurdukları tahta kıskaç.
Bürr (a.) : Bir nevi buğday.

C

Câm (f.) : Kadeh.
Cebe (f.) : Zırh elbise, kalın ve süslü bilezik.
Cehre (t.) : İpliğin sarıldığı iğ, çıkırık.
Celâyî, cellâyî (t.) : Geniş yenli bir nevi elbise.
Cemmâl (a.) : Devesürücü, sârban.
Cirân (a.) : Komşular.
Cilgava (cild-i kafa) (t.) : Kurt ve tilkilerin ensesinden yapılan kürk.
Cireşne (t.) : Pulluğun ötündeki keski demiri.
Civan kaşî (t.) : Kaşa benzeyen tezyinâtla yapılan bir nevi Türk işleme tarzı.
Cullâh (a.) : Culha, çul dokuyucu.
Cuvâriş (a.) : Mideye kuvvet vermek için alınan bir ilâç.
Cüllâb, cüllâb (güllâb) (a.) : Gül - suyu, bir müşhil şerbeti.
Cüll (a.) : Çul.

Ç

Çader (f.) Kadınların giydiği çarşaf, yatak çarşafı (Çader-i şeb).
Çalma (t.) : Bir nevi sarık, fese dolanan yazma yemeni.
Çantay (t.) : Çanta, seyahat torbası.
Çatma (t.) : Elbise veya yastık yüzü yapmağa yarıyan kabartma çiçekli bir nevi kadife.
Çeç (t.) : Samanı savrulmuş hububat yığını.
Çenkâr (jengâr, zengâr) (f.) : Bakırın yeşil pası, yeşilimsi renk bir boya.
Çerbiş (Çerviş) (f.) : İç - yağı.
Çerhî (f.) : Çarha vurularak yapılan kaplar, bir nevi ipek kumaş.
Çevrinti, cevrenti (t.) : Değirmenlerde kalburlanan buğdaydan çıkan veya taşlardan savrulan döküntüler.
Çintiyan (t.) : Kadın şalvarı.
Çırak (çerağ) (f.) : Mum, kandil, çıra.
Çit, çıt (t.) : Yazma yemeni, ipekli ince bir kumaş nevi.

Çûb (f.) : Direk.
Çultar, çultarı (t.) : At ve eğer örtüsü.

D

Dâr-ı fülful : (f., a.) : Bir çiçek.
Defe, tefe (t.) : Çarha sarılmış büyük ipek turası, dokuma tezgâhlarında mekiğin attığı iplikleri sıkıştırmaya yarayan âlet.
Debbe, debe, dübe (a.) : İçine yağ veya bal konan bakır kap.
Debbûs (f.) : Topuz, bozdoğan.
Decâce (a.) : Horoz ve tavuk.
Demren (t.) : Okun ucuna geçirilen sivri kemik yahut demir parçası.
Derîçe (f.) : Büyük bir kapunun içinde açılan küçük kapı, dökümcü kalıbı çerçevesi.
Derlik (t.) : İnce iç - çamaşırı, kadınların üstlerine giydikleri ince elbise.
Destvâne (f.) : Demir eldiven, kolçak.
Dibâ (f.) : Gümüş ve altın sırma tellerle dokunmuş bir nevi ipekli kumaş.
Didik (dikdik) (t.) : At örtüsü.
Diftik (t.) : Tiftik.
Dikel (t.) : Çatal şeklinde bir nevi çapa veya kürek.
Dikdik (t.) : Çul, at örtüsü.
Dir' (a.) : Zırh.
Dizge (t.) : Diz bağı, diz çorabı.
Dizlik (t.) : Dize kadar olan kısa bir nevi don.
Dizme, dizeme (t.) : Çit.
Dolama (t.) : Çuhadan yapılmış, önü açık bir nevi entari ki üstüne bir kuşak bağlanırdı.
Don (t.) : Elbise, kılık - kıyafet.
Dökme (t.) : Döşeme içine konan kiris.
Duhne (a.) : Darı.
Düğe (t.) : İki yaşında sığır.
Dühn (a.) : Yağ.
Dülbend (dil-bend) (f.) : Pamuk ipliğinden dokunmuş ince ve yumuşak bir bez, baş örtüsü, sarık.
E
Edik, edük (t.) : Ayağa giyilen bir mest, üstüne başka bir papuc daha giyildiğinden dolayı buna iç-edik veya cedik denirdi.
Ebirenc (a.) : Hindistan ve Çin'de yetişen bir bitkinin tababette müşhil olarak kullanılan cevizi.
Ebyarî (f.) : İnce dokunmuş bir kumaş, veya bu kumaşla yapılmış bir cins elbise.
Efsar, efsar (f.) : Tac, yular.
Eftimûn, aftimûn (g.) : Kekik otu.
Egre, igre (t.) : Keçeden bir nevi teğelti.

- Eğın** (t.) : Sırt, arka, yaka.
Eğrim, eğirim (t.) : Hayvanın sırtını vurmasını diye eğerin altına konan keç.
Ekser, enser, ekseri, yekseri (t.) : Demir çivi.
Eksi ısıran (Egsıran) (t.) : Hamur teknelerini kazımağa yarıyan aygıt, eğiş.
Emlec (a.) : Debagat ve boya işlerinde kullanılan helile ağacı meyvesi.
Emred (a.) : Oğlan, tüysüz oğlan (Şâb-ı emred).
Enbâste (f.) : Debbağların kullandığı çam kabuğu ile hazırlanmış bir bulambaç.
Enek (t.) : Saban demirini tutan ağac, zabt olunmaz hayvanların husyelerine kıstırdıkları yavaşa (kıskaç).
Engüşdâne (f.) : Yüksük, okçuların parmaklarına taktığı bir nevi yüzük.
Erkeç, irkiç (t.) : Üç veya dört yaşında enenmiş erkek keçi.
Erneb (a.) : Tavşan.
Esârûn (f.) : Kedi otu (valeryan), yahut sünbül-i rumî denilen nebatın kökü.
Esas (a.) : Döşeme ve minder gibi ev eşyası.
Evânî (a.) : Kap - kakak, kıymetli sofraya veya kahve takımları.

F

- Ferv, ferve** (f., a.) : Kürk.
Fisuskarî (f.) : Sedef veya bağa ile işlenmiş mobilya.
Fû (a.) : Bir nevi yaban sünbülü.
Fülfül (a.) : Baharattan kara veya beyaz biber.

G

- Gaafet** (f.) : Tababette kullanılan koyun otu.
Gabn (a.) : Alış - verişte aldatma.
Gaddâre (a.) : Kama gibi iki ağzı keskin kısa bir kılıç.
Gallât (a.) : zahireler.
Gâm (f.) : Gem, at oyanı.
Garar (a.) : Büyük kıl çuval, harar.
Garikun (y.) : Bir nevi ardıç ağacının üzerinde veya kökünde hasil olan mantar.
Gaşiye (a.) : Hayvan örtüsü, haşa.
Gâvmiş (f.) : Manda, su - sığırı.
Gedelec (t.) : Büyük ok kuburu, yağ koymağa mahsus kap.
Gendüm (f.) : Buğday.
Gevsâle (f.) : Bir yaşında sığır, dana.
Girde - balış (f.) : Yuvarlak küçük yastık, koltuk yastığı.
Göcen (t.) : Sansar cinsinden bir hayvan, kokarca.
Güherse (f.) : Darbhane ve mâden ocaklarında muhtelif ayarda külçelerin ortalanana ayarının tâynini için alınan numunelerin halitası.

- Gül - engübin** (f.) : Şeker veya balla yapılmış bir nevi gül reçeli, bal içinde gül yaprağı konservesi. (engübin : bal).

H

- Habû's-su'âl** (a.) : Öksürük hâpı.
Habbü'l-gaar (a.) : Defne ağacının meyvesi.
Hâbiye (a.) : Kuyu, büyük küp, havuz.
Hâk-i pîrûze (f.) : Piruze toprağı, yani tozu.
Halhâl (a.) : Kadınların ayak bileklerine taktıkları bilezik.
Halkoz (g.) : Bakırdan yapılmış bir şarap ölçeğı.
Handarus (g.) : Şa'ir-i Rumî (Rum arpası).
Hanut (a.) : Dükân.
Hanzal (a.) : Ebûcehil karpuzu, acı hıyar.
Hârâ, hâre (f.) : Sof gibi dalgalı ve parlak bir ipekli kumaş.
Harrat (a.) : Çıkırıkçı, tornacı.
Hasse (t.) : Bir cins patiska, ipekli kumaş.
Haşşa, haşa (t.) : At eğerinin örtüsü.
Hav (t.) : Çuha ve kadifenin tüyü.
Havud, havut (t.) : Deve semeri.
Hayz, hayyız (a.) : Meydan, mekân.
Hayzerân (f.) : Çit yapmağa ve sandalye örmeğe yarayan bir hind kamışı, hezâren.
Hereni, haranı (t.) : Büyük tencere, küçük kazan.
Hilâ (t.) : Yaygı, önlük.
Hiltit (a.) : İlâç olarak kullanılan fena kokulu bir nevi zambak, şeytan boku.
Hinâ, hinnâ (a.) : Kına.
Hırızme (g.) : Azgın hayvanların ağızına geçirilen eski kayış, paçavra.
Hırtı (t.) : İnce deriden yapılmış çarık.
Hışt (f.) : Kerpiç, tuğla.
Hillî (a.) : Ziyet eşyası, hulliyât.
Hum (f.) : Küp.

I

- Iskarlat** (it.) : Parlak kırmızı renkte bir nevi kumaş.
Istuhudus (a.) : Lavanta çiçeğı.
Işkı (t.) : Debbağların derileri kazımak için kullandıkları iki tarafı saplı bıçak.
Itrifil (f.) : Bir nevi yonca.

İ

- İbrişim** (f.) : Bükülmüş ipek.
İhrâm (a.) : Hac merasiminde giyilen elbise, yere veya minderin üzerine serilen yaygı.
İklîl-i melik (a.) : Güzel kokulu ve sarı çiçekli bir nevi yonca.
İncas (a.) : Bir cins Şam eriğı veya bunun kurusu.

İrkeç (t.) : Bk. Erkeç.
İstefan (g.) : Tac, çelenk.
İzâ (t.) : Kaplıca, bir çeşit buğday.

K

Kaba (a.) : Üstlük libas, kaftan.
Kâbili (f.) : Hindistan'da yetişen bir ağacın meyvesi.
Kâknec, kâkünc (f.) : Tıbbî bir nebat.
Kakule, kakulle (a.) : Hindistan'da yetişen nebatın kokulu meyvesi.
Kakum (a.) : Kürkü makbul bir hayvan.
Kalembek (f.) : Kerestesi kokulu ve makbul bir ağaç.
Kalensüve (a.) : Tepesi sivri bir nevi külâh.
Kalî (a.) : Kalay.
Kalya misk (f., a.) : Saça ve kaşa sürülmek üzere misk ve anberden yapılmış bir pomat.
Kapanıça (t.) : Bir nevi merasim kürkü.
Kartıl, karatıl : Yarım fıçılık bir şarap kabı.
Katarmiz (t.) : Cam şişe veya vazo.
Kayasa (t.) : Eğer kolanının bağ kayışı.
Kazel (t.) : Kuru yaprak, kıldan örülmüş ip.
Kebâde (f.) : Okçulukta tâlim için kullanılan âdi yay, kepâze.
Kebe (t.) : Kalın keçe.
Kefe (t.) : At tmarında kullanılan kıldan yapılmış kese.
Kefş (f.) : Ayakkabı, terlik.
Kele (f.) : Demir topuz, baş, kelle.
Kelender, kilindir (g.) : İki okkalık eski bir şarap ölçüğü.
Kemhâ (f.) : Kalınca bir ipekli kumaş, havsız kadife.
Kemmûn (a.) : Kimyon.
Kepenek (t.) : Döğme keçeden yapılan kolsuz çoban yağmurluğu.
Kerâke, kerrâke (f.) : Sof denilen kumaşdan yapılmış bir nevi cübbe.
Kerm (a.) : Üzüm bağı, asma, bağ kütüğü.
Kılabdân (t.) : Eğirme çarkıyla pamuk ipliği üzerine bükülüp sarılmış gümüş veya altın teller.
Kılâde (a.) : Gerdanlık.
Kılı, kula (a.) : Kalye taşı, bazı nebatların sabun yapmağa yarıyan küllü, potas.
Kirpas (f.) : Pamuk ipliğinden dokunan ham bez.
Kisâi (a.) : Bir nevi yünlü kumaş.
Koç, koçu (f.) : Tahtıran biçiminde oda gibi kapalı ve pencereli araba.-
Kolan (t.) : Kuşak, kalın ve enli örülmüş ip, eğer kolanı.
Kontoş (t.) : Tatar beylerinin giydikleri işlemeli bir nevi kapanıç.

Kösüre (t.) : Bileği taşı veya çarhu.
Kufl (a.) : Kilit.
Kullâb (a.) : Çengel.
Kumkuma (a.) : Su destisi, güğüm.
Kurdiye (t.) : Bir nevi kısa elbise.
Kurtuman (a.) : Burçak denilen tahıl.
Kurugaz, kurgaz (t.) : Kuru, zayıf.
Kuskun (t.) : Atın kuyruğunun altından geçerek eğeri bağlayan ip veya kayış, paldum.
Kutnî, kutun (a.) : Pamuk, pamuklu.
Kûze (a.) : Desti, bardak.

L

Levz-i mür (a.) : Acı bâdem.
Licâm (a.) : Hayvanın ağzına takılan gem.
Lodra (g.) : 44 okkalık bir kantar ağırlığının yüzde biri.
Lök (t.) : Boyacılıkta kullanılan güvez renkte nebatî bir boya, Hind zamkı.

M

Ma'az (a.) : Keçi.
Masad (a.) : Bıçak bilemek için kullanılan çelik.
Mebî'a (a.) : Satılmış.
Meftûl (a.) : Bükülmüş, fitil haline sokulmuş.
Melluta : Palto.
Menkûş (f.) : Küpe.
Mertebânî (a.) : Martaban'da yapılan yeşilce sırlı keramik.
Mertek (t.) : Dört köşe kereste, direk.
Mervârid (f.) : İnci.
Meşdüd (a.) : Çekilmiş, bükülmüş (ipek).
Meşk (f.) : Kırba, tulum.
Mifreş (a.) : Denk yapmağa yarıyan yaygı, meşin.
Mihbes (a.) : İşlemeli yatak örtüsü.
Mihmâz (f.) : Mahmuz.
Mikras, mıkraz (a.) : Makas.
Mirvaha (a.) : Yelpaze.
Mis (f.) : Bakır.
Mitraka, mitrak (a.) : Matrak, tokmak.
Muhattem (a.) : Mozayik olarak haneli işlenmiş kumaş.
Muhavvata (a.) : Etrafı çit veya duvarlarla çevrilmiş yer, avlu.
Muhayyer (a.) : Hareli kağıt veya kumaş.
Murassa' (a.) : Elmasla işlenmiş.
Mûze (f.) : Çizme.
Mücevveze (a.) : Eski osmanlı ricalinin merasim günlerinde başlarına giydikleri kavuk, müzevece.
Mürdük (t.) : Baklagillerden mercimek gibi bir sebze.

Mürr (a.) : Acı, acı olan nesnelere, özellikle Arabistan ve Doğu Afrika'da yetişen bir ağacın zamkı.

N

Na'ibeki (t.) : Ufak tabak.
Nemed (f.) : Keçe, kebe.
Nemek (f.) : Tuz.
Nihali (f.) : Döşeme, kilim.
Nim-ten, nîm-tene (f.) : Mintan.
Nezkeb, nezgeb (t.) : Bir kadın başlığı, baş örtüsü.

O

Oyan, uyan (t.) : Gem, dizgin.

Ö

Ögeç (t.) : Bir yaşından dört yaşına kadar olan erkek koyun.

P

Pâ-bend, pay-band (f.) : Hayvanların ayağına takılan köstek, ayak bağı.
Palanî (f.) : Yük beygiri.
Parangon (it.) : Sıkırlat tâbir olunur koyu kırmızı renkte bir çuka.
Pâru, parûb (f.) : Kürek.
Pardun, paldum (f.) : Semerlerin ileri doğru kaymasını önlemek için hayvanın arka ayaklarının kaba etleri üzerinden geçirilen kayış veya ip (kuskun).
Pastav (fi.) : Ucu yaldızlı bir top çuha.
Pataka (babka) : Eski bir Leh sikkesi.
Pedavra (g.) : Kutucuların kullandığı ince çam tahtası, dam örtüsü, kiremitlerin altına konan tahtalar.
Peş-tahta, Piş-tahta (f.) : Tüccar ve sarrafların para saymak için kullandıkları akçe tahtası, çekmece.
Pîh (f.) : İç yağı.
Pîrâhen (f.) : Gömlek.
Pîrûze (f.) : Firûze denilen kıymetli bir taş.
Pister (f.) : Yatak.
Postîn, pûstîn (f.) : Kürk, güreşçi kısıveti.
Puluk : Pulluk, ağır demir saban.
Put, pot (f.) : Dokuma tezgâhında enine atılan iplik.
Pûsûs, Pîh-sûz (f.) : Yağ kandili.

R

Raht (f.) : At takımı ve alay esvâbı.
Râvend (a.) : İlâç olarak kullanılan bir kök.

Râziyâne (f.) : Kökü ve tohumu ilâç olarak kullanılan bir nebat, rezene.

Resen (f., a.) : İp, halat.
Reşme (t.) : Hayvanların başlığında burun üzerine gelen zincir.
Revgan, rugan (f.) : Nebatî yahut hayvanî yağ.
Ridâ (a.) : Omuza atılan şal, seccade.

S

Safka (a.) : Tek bir pazarlık.
Sa'leb (a.) : Tilki.
Sava (t.) : Küçük örs.
Sağrı (t.) : Hayvanın beliyle kuyruğu arasındaki dolgun ve yuvarlak taraf ve oradan elde edilen kalın deri.
Sakandırık (t.) : Boyuna asılan süs eşyası, başlığın boyun altından geçen bağı.
Sakangur, sagangur (g.) : Bir nevi seyrek dülbent, tül.
Sarpun (t.) : Zahir muhafazası için kazılıp üstüne toprak çekilen kuyu.
Satıl (a.) : Satıl, ahır bakracı, büyük su tenekesi.
Satroniyon (g.) : Türkçede yapağı sabunu ve köküne donuz ağırşığı denilen bir nebat.
Saya (kaftan) (t.) : Sâde. Üste giyilen bir işgömeği. Şayak nev'inden kalınca bir kumaş.
Sebû (f.) : Desti.
Sebûke, sebûke (a.) : Külçe halinde altın ve gümüş çubuğu.
Seliha (a.) : Bir ağaç kabuğu.
Semsem (a.) : Susam.
Senâ-i mekkî (a.) : Müshil olarak kullanılan bir ot, sinameki.
Senderus (a.) : Sandalos, bir nevi ağaç zamkı.
Serc (a.) : Eğer, zin.
Serdâb, serdâbe (f.) : Yer altında olan oda, bodrum.
Sermûze (f.) : Çizme üzerine giyilen ayakkabı, çizme.
Seyishâne (f.) : Yük beygiri.
Siğle (t.) : Koğa.
Sihâm (a.) : Oklar.
Sih-pâye (f.) : Sacayak.
Simat (a.) : Sofra.
Sincâf, sincef (f.) : Saçak, kapu perdesi.
Sincefre (a.) : Bk. Züncüfre.
Sirâc (a.) : Çerağ, kandil.
Si-reng, serenik (f.) : Üç renkli bir nevi işlemeli ipekli kumaş.
Sitil (a.) : Satıl, büyük su kabı, bakır kap.
Soya (t.) : Çakı, bıçak.
Söbüce, Sebûce (f.) : Küçük desti, ibrik.
Söğen, süğen (t.) : Ağıl ve çit kazığı.

Suntraç (f.) : Hayvanların tırnağını kesip düzeltmeğe mahsus nalbant âleti, sümtıraş. (Süm : at veya öküz tırnağı).
Sükker (a.) : Şeker.
Sülügen (t.) : Minium denilen kurşun oksidi, bir kırmızı boya.
Sümmak (a.) : Türkçede sumak denilen ekşi meyveler. Salkım denilen ağaçta yetişir, ilâç olarak kullanılır.
Sünter (t.) : Çavdara benzer kırmızı renkli bir çeşit sert buğday.
Sürencân (a.) : Tababette kullanılan bir kök.
Sürmaî (f.) : Kahverengi (?).

Ş

Şabta (t.) : Uzun ve ince sırık.
Şahterec (a.) : Şahtere denilen tıbbî nebat.
Şaka-bend (f.) : Bir nevi at zırhı.
Şakakul (a.) : Hindistanda yetişen bir ağacın kökü.
Şeb-külâh (f.) : Gece takyesi.
Şedd, şed (a.) : Bel kuşağı.
Şemel (a.) : Baş örtüsü, sarık, kıldan örülmüş örtü.
Şemşir (f.) : Kılıç.
Şib (t.) : Telli bürüncük (ipek kumaş).
Şibit, şebet (f.) : Dere otu, durak otu.
Şirûgan (f.) : Susam yağı.

T

Tâbe (f.) : Tava.
Tâbî (f.) : Işık, parlaklık.
Tâfte (f.) : Elbise ve bazı döşemelerde kullanılan sık dokunmuş parlak iplikli kumaş.
Tâften (f.) : Bükme, çevirmek.
Tahfife (a.) : Takye.
Tahik (t.) : Takye, bere, başlık.
Tahlif (a.) : Yemin ettirmek.
Tahra (t.) : Ağaç kesmek için kullanılan demir saplı satır.
Tahta (f.) : Levha, bir tulum kürkün yarısı.
Taliga, talika (t.) : Üstü kapalı beygir arabası.
Tapkur (t.) : Eğer üstünden aşırılarak bağlanan kolan, kuşak.
Teğelti, teyilti (t.) : Hayvanın sırtını vurmaması için eğerin altına konan teğellenmiş keçe.
Tekbend (f.) : Tokalı ve ilikli bir nevi kuşak.
Tekele, tekle (t.) : Eskiden ulemânın elbise üzerine giydikleri kaftan.
Telâtin (f.) : Eskiden Deşt-i Kıpçak'da yapılan ve Bulgarî tâbir edilen sağlam ve yumuşak sahtiyan.
Telis (t.) : Seyrek dokulu keten veya kenevir çuval.

Temür-hindî (a.) : Demirhindî, Hindistanda yetişen ve meyvesi mayhoş lezzette ve hafif müşhil olan bir ağaç.
Tenbelik (t.) : Boğça, denk.
Tenef (t.) : Çadır ipi.
Terazudân (f.) : Terazi kefesi, terazi ve kefelelerin konulduğu mahfaza.
Terencübîn (f.) : Terangübîn. Bazı ağaçlar üzerinde hasil olan ve kudret helvası denilen zamklı madde.
Terlik (t.) : Kaftanın üstüne giyilen ince bir kaddın elbisesi.
Tihtab, tiğtab : Bir kap nevi (?).
Tir (f.) : Ok.
Tirbid, türbüd (f.) : Müshil gibi kullanılan bir kök.
Tiryak (a., f.) : Afyon ve baharatla hazırlanan bir ilâç.
Tor (t.) : Baş örtüsü (tor nezkeb ve sorguç ki başa sokulur).
Tosun (t.) : İki yaşını geçmiş kara-sığır aygırı, genç boğa.
Toy (t.) : Bir büyük kuş.
Tuffah (a.) : Elma.
Tugulga, tolga (t.) : Miğfer, çelik başlık.
Tula (t.) : Yünü veya kılı yolunmuş ham deri.
Tumâc (f.) : Keçi derisi.
Tuman, tumman (t.) : İç donu, şalvar.
Turre (f., a.) : Saç kâkûli, kumaş kenarı.
Tuz, toz (f.) : Yaya ve okun temren geçecek yerine sardıkları ibrişim gibi kuvvetli ve sarı renkli kayın ağacı kubuğu ve kiriş.
Tügme (f.) : Düğme.
Tülü (t.) : Uzun tüylü güreş devesi, erkek davar, uzun tüylü tiftik seccade.

U

Ud'üs-salib (a.) : Ud ağacı denilen hoş kokulu bir ağaç.
Uskere, ustüre (f.) : Toprak kâse veya su bardağı.

Ü

Üsküf (g.) : Tepesi devrik, ucu püsküllü yün takye.
Üskül (t.) : Taranmış keten, yumuşak keten bezi.
Üşek (t.) : Küçük vaşak.
Üştür (f.) : Deve.
Ütü (oti) (f.) : Bir nevi leke çıkarma ütüsü.
Üzerlik (t.) : Tütsü için kullanılan yabancı sedef tohumu.

V

Varsak (t.) : Yatağan denilen büyük bıçak.
Velençe, velençe : Atların eğerleri altına konan yumuşak örtü, battaniye.

Viçenza (i.) : Kuzey İtalya'da Venedik civarında bir şehir.

Y

Yağır (t.) : Hayvanın sırtındaki yara.
Yapuk (t.) : Eğin altına konan belleme. At zırhı.
Yapınca (t.) : Çoban yağmurluğu.
Yavaşa (t.) : Nallanmakta veya iğdiş edilmekte olan hayvanı zabt için burun ve dudağı kısırtmakta kullanılan kışkaç.
Yedekdeş (t.) : Yular sapı.
Yektâ (f.) : Tek kat (elbise), astarsız elbise.
Yen (t.) : Elbise kolunun bileğe gelen kısmı.
Yund (t.) : Yabancı kısırak.
Yünlük (t.) : Yeniçerilerin başlarına giydikleri börk'ün tüy takılan yerine verilen ad.

Z

Zar (t.) : Kadın çarşafı, baş örtüsü.
Zebib (a.) : Kuru üzüm.
Zencebil (a.) : Zencefil.
Zengâr, jengar (f.) : Bk. Çenkâr.
Zı'feş (f.) : Onun iki misli.
Zihgir (f.) : Okçuların yayı çekmek için baş parmaklarına geçirdikleri yüksek gibi bir şey, baş parmak mahfazası.
Zıkın, zıgın (t.) : Geyik.
Zin (f.) : Eyer, serc.
Zir-câme (f.) : Elbise altı, don.
Züncüfre, zencefre (f.) : Cıva sulfürü'nden yapılan bir nevi kırmızı boya.

Türk Tarih Kurumu